

Universitat Autònoma de Barcelona

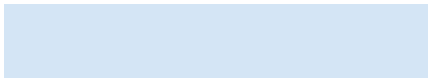
ADVERTIMENT. L'accés als continguts d'aquesta tesi queda condicionat a l'acceptació de les condicions d'ús establertes per la següent llicència Creative Commons: http://cat.creativecommons.org/?page_id=184

ADVERTENCIA. El acceso a los contenidos de esta tesis queda condicionado a la aceptación de las condiciones de uso establecidas por la siguiente licencia Creative Commons: <http://es.creativecommons.org/blog/licencias/>

WARNING. The access to the contents of this doctoral thesis it is limited to the acceptance of the use conditions set by the following Creative Commons license: <https://creativecommons.org/licenses/?lang=en>

La reanàlisi dels minimitzadors negatius en el contínuum romànic pirinenc

Ares Llop Naya

**Tesi doctoral dirigida
per la Dra. Gemma Rigau Oliver**

Programa de doctorat:
Llengua i Literatura Catalanes i Estudis Teatrals

**Centre de Lingüística Teòrica
Departament de Filologia Catalana
Facultat de Filosofia i Lletres
Universitat Autònoma de Barcelona**

Juny 2017

La reanàlisi dels minimitzadors negatius en el contínuum romànic pirinenc

Ares Llop Naya

Tesi doctoral

Directora: Dra. Gemma Rigau Oliver

Programa de doctorat: Llengua i Literatura Catalanes i Estudis Teatral

Centre de Lingüística Teòrica

Departament de Filologia Catalana

Facultat de Filosofia i Lletres

Universitat Autònoma de Barcelona

Juny 2017

Estello, fai-te clara, car cerque moun camin.

Abstract

This dissertation aims to explain, from a microsyntactic point of view, variation and linguistic change in use and values of minimizers in negative contexts (we understand minimizers as ‘nouns that denote a minimal amount or a part of something’). We assume that synchronic variation is the reflection and the product of diachronic linguistic change. We approach the reanalysis of negative minimizers by comparing, cross-linguistically, the features associated to these lexical items in unexplored Romance varieties of the Pyrenees. We show that the reanalysis of negative minimizers is conditioned by a complex interplay of factors that affect all levels of grammar. Nevertheless, there are systemic tendencies and patterns underlying the process of reanalysis, also regulated by the principles of economy and computational efficiency.

In Chapter 2, we introduce the fundamentals to explain variation and linguistic change regarding the negative expressions in Romance varieties. We analyse the factors that determine polar sensitivity of lexical items, as well as the semantic and syntactic dependencies necessary to check the features assigned to different expressions of negative polarity. The concepts presented in this chapter constitute the backbone of our approach to the process of reanalysis of minimizers, from their nominal use to the functional values.

In Chapter 3, we look into the reanalysis of nominal minimizers as Negative Polarity Items (NPIs) with quantificational features (labelled the *Incipient Jespersen’s Cycle*). We establish the semantic and syntactic dependencies, the licensing conditions and the structural configurations determined by different features characteristic for each of the negative minimizers at this stage. We also explore the consequences of featural specifications in contemporary and diachronic negative concord relations in the varieties under study.

Chapter 4 is a revision of the broad terms of *emphasis* and *reinforcement* in relation to the use of minimizers as NPIs. The fact whether quantificational features are attributed or not to emphatic NPIs is considered to be determining in the distinction between intensive and presuppositional markers within the broad class of emphatic markers. We analyse the structural configurations that explain the reanalysis of intensive markers as presuppositional, dispossessed of quantificational features and restricted by information-structure factors in their use. In Chapter 5 we present a formal account for the cycle of renewal of expressions of negation (i.e. Jespersen’s Cycle). We argue that the use of minimizers as presuppositional markers, together with other factors studied, constitutes a stage necessary for minimizers to become markers of negation. Our contemporary and diachronic data allow us to shed light on the featural characterisation of minimizers as negative markers and to present an overview of tendencies and patterns at every stage of the process of reanalysis of negative minimizers.

Resum

Aquesta tesi té per objectiu explicar des del punt de vista de la microsyntaxi la variació i el canvi lingüístic dels usos i valors dels minimitzadors ('substantius que denoten quantitats mínimes o insignificants d'alguna cosa') en contextos negatius. Assumim que la variació sincrònica actual és el reflex i el producte del canvi diacrònic. Plantegem la reanàlisi dels minimitzadors negatius a través de la comparació interlingüística dels trets associats a aquests elements lèxics en varietats romàniques pràcticament inexplorades de la regió dels Pirineus. Mostrem que la reanàlisi dels minimitzadors negatius està condicionada per una interacció complexa de factors que afecten tots els nivells de la gramàtica. Tanmateix, evidenciem l'existència de tendències i patrons sistèmics subjacents al procés de reanàlisi, el qual també és regulat per principis d'economia i eficiència computacional.

Al capítol 2 introduïm les nocions fonamentals per explicar la variació i el canvi lingüístics en les expressions negatives de les varietats romàniques. Analitzem els factors que determinen la sensibilitat polar dels elements lèxics, així com les dependències semàntiques i sintàctiques necessàries per legitimar els trets associats a les diferents expressions de negació. Aquestes nocions vertebran l'aproximació a la reanàlisi dels minimitzadors des de l'origen nominal fins als valors funcionals.

Al capítol 3 explorem la reanàlisi dels minimitzadors nominals com a termes de polaritat negativa (TPN) lligats a la quantificació (procés que anomenem *Cicle de Jespersen Incipient*). Determinem les dependències semàntiques i sintàctiques, les condicions de legitimació i les configuracions estructurals establertes en funció dels trets dels minimitzadors negatius. Explorem, també, les conseqüències que aquestes especificacions de trets han tingut i tenen en relació amb les relacions de concordança negativa sincròniques actuals i diacròniques en el conjunt dels parlars estudiats.

Bastim el capítol 4 com un apartat d'aprofundiment en relació a les nocions vagues *d'èmfasi i reforç* amb què es relaciona l'ús dels minimitzadors com a TPN. A través de la distinció entre marques de negació emfàtica intensives i pressuposicionals, analitzem els trets diferencials entre les classe general de marques emfàtiques. Repassem les configuracions estructurals que permeten entendre la transició de l'ús dels minimitzadors com a TPN quantificacionals a l'ús restringit per qüestions d'estructura informativa. Al capítol 5 fem una revisió formal del cicle de renovació de les expressions de la negació (l'anomenat *Cicle de Jespersen*). Argumentem que l'ús dels minimitzadors com a marques pressuposicionals, juntament amb altres factors analitzats, és un estadi necessari perquè els minimitzadors es puguin reanalitzar com a marques de negació oracional. Les dades contemporànies i històriques mostrades permeten donar compte les especificacions formals dels minimitzadors incorporats com a marques de negació oracional i presentar una síntesi recapitulatòria de les tendències i patrons observats en el conjunt d'estadis del procés de reanàlisi dels minimitzadors negatius.

Gràcies

Gràcies a tots els qui heu compartit amb mi la il·lusió de qui s'embrancha a buscar agulles en un paller; la incertesa de qui dubta del reeiximent de l'empresa i el goig de qui s'emociona amb les troballes.

A Gemma Rigau, directora d'aquesta tesi, per esperonar el meu apassionament per les dades i per guiar-me amb la saviesa d'un mestratge que transforma les cabòries en engrescament.

A Montserrat Batllori, M. Teresa Espinal i Adam Ledgeway, així com a Rosabel San Segundo i a Patrick Sauzet, per haver acceptat formar part del tribunal d'avaluació d'aquesta tesi. La recerca i les produccions científiques de tots ells han estat un referent fonamental per a la realització d'aquesta investigació.

Als membres de la meua primera casa acadèmica, el Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona i, especialment, a Àngels Massip i a Joan Veny, responsables del projecte *Scripta i Projectió dialectal*, per haver desvetllat i potenciat el meu interès per la variació diacrònica i diatòpica. I a Neus Nogué, per haver escoltat i estimulat les intuïcions de qui tot just començava a albirar quin podia ser el seu camí en el món de la recerca.

Gràcies, també, als membres del Departament de Filologia Catalana i del Centre de Lingüística Teòrica de la Universitat Autònoma de Barcelona, perquè, amb el temps, el que en arribar era una casa gran i desconeguda, ha esdevingut un espai de creixement en el coneixement i en les relacions personals. Avançar en l'elaboració de la tesi m'ha dut a rebre el suport, l'assessorament i els comentaris d'Eulàlia Bonet, Anna Bartra, Josep M. Brucart, Teresa Cabré, M. Teresa Espinal, Ángel Gallego, Anna Gavarró, M. Lluïsa Hernanz, Joan Mascaró, Jaume Mateu, Maria Ohannesian, Carme Picallo, Carlos Sánchez, Susagna Tubau. Moltes gràcies a tots.

De la que ha estat la meua segona llar acadèmica m'emporto un deversall de records intangibles i l'agombolament més preat, de l'Anna Paradís, la Marina Roman, la Noèlia Sánchez, l'Amanda Ulldemolins; dels companys magnífics del B9/54 (els d'ara —Bernat Castro, Isabel Crespí, Oriol Quintana— i els qui n'han format part —Eduard Artés, Maia Leela, Cristina Prim, Io Salmons, Qiuyue Zhong). Agraïxo, també, els instants de complicitats i dèries compartides amb la resta de becaris i tècnics del Centre de Lingüística Teòrica (Lidia, Fede, Lucía, Sebastià, Dària, Celina, Javi, Pablo, Elena, Teresa, Marta, Alba, Pilar, Adriana, Yurena, Elías, Cristina... i un llarg etcètera). També vull agrair el suport de qui, sempre a prop en un bon niu d'aventures, ha fet més planeres i relatives les incerteses del camí: l'Anna Pineda.

Esta tese teve (e terá sempre) uma casa em Portugal. Agradeço imensamente à Ana Maria Martins pelo acolhimento e pela orientação durante a minha estadia no Centro de Linguística da Universidade de Lisboa. A qualidade humana dela e de todos os membros do CLUL foram incomensuráveis. Muito obrigada, Catarina Carvalheiro, Raïssa Gillier, Catarina Magro, Sandra Pereira, Clara Pinto, Fernanda Pratas, Mélanie Alice. ¡Gracies, tamién, Rosabel San Segundo, pol sofitu académicu y personal!

Durant el procés d'elaboració de la tesi he tingut la sort de poder aproximar-me a la recerca d'investigadors de renom, la vàlua humana dels quals els fa encara més admirats. Agraïixo a Hedde Zeijlstra l'experiència d'aprenentatge immens de les classes magistrals i tutories de la Göttingen Spirit Summer School on Negation. Gràcies, també, a Manuel Pérez Saldanya i Jordi Ginebra, pels exemples i per les referències il·luminadores. *Plan mercés*, als membres del projecte Symila de la Universitat de Tolosa-Joan Jaurès: Anne Dagnac, Patrick Sauzet, Rafèu Sichel. *Grazie mille*, Jacopo Garzonio e Norma Schifano! A Armin Schwegler, gràcies per una conversa esperonadora en temps de recta final. Gràcies, Assumpció Rost i Elisabeth Gibert! Moltes gràcies, també, de manera especial, a Maria Luisa Arnal, a Javier Giralt i a José Antonio Saura per rebre'm i respondre amb precisió els meus dubtes primmirats sobre les dades. A Ramon Sistac, per facilitar-me l'accés a les dades del Corpus Aixalda i a Isaac Beà per ajudar-me a familiaritzar-me amb el corpus. Gràcies a Aitor Carrera per fer-me tenir sempre presents les dades i a Jordi Suïls, per l'assessorament i per les intuïcions reveladores.

Gràcies, també, als qui estimen i mantenen vives les varietats estudiades en aquesta recerca: els parlants. Gràcies, informants, per filar prim i afal·lar-vos amb mi per preguntes pròpies del món de l'orfebreria.

El sinònim de desencaboriar-me durant el procés d'elaboració d'aquesta tesi han estat els dimecres al vespre al taller de ceràmica, on el Marc, la Mireia, la Rocío, la Núria, la Tatiana i tota la família ceramista couen aturalls de bellesa, d'imaginació i de caliu humà.

Pensar en els primers passos de la tesi és rememorar les *Casanovines* i els *KomanDOs*. Viure amb dues tesis en marxa en una casa és tot un repte; gestionar-ho amb alegria, una sort. Gràcies Regina, Neus i Anna! I gràcies, sempre, Raquel, per les coincidències màgiques i per les pauses planetàries. Recordar parèntesis energètics és dir, també, Jovenívols i amics de Lleida, i posar per escrit el compromís de retornar el munt d'estones de desconnexió que els dec. Pensar en recers infal·libles és dir Paula; és dir Laura i Beatriz.

En darrer lloc, GRÀCIES a l'equip tècnic de tota aquesta aventura. A la família Elias-Carbonell (Teresina, Karma, Ramon, Neus, Oriol, Roger i Roc), per l'estima i l'acolliment de sempre. A la família Fillet-Catarina. Especialment, a la Rosita, perquè, allà del·là del Tésol, voldria que sabessis quant de llegat immaterial té de tu aquesta tesi. Als meus padrins —la iaia, la Mercè, i el Pepe (en el record)—: per l'incertiu de qui sempre ha mostrat confiança plena i orgull en l'èxit de cada un dels meus nous reptes. A l'Antonio i a la Pili; per l'estima i el coratge de la seva mirada sempre empàtica. Al meu germà, Pau Llop, autor de la portada d'aquesta tesi i artífex, juntament amb la Mariona i el Max, de les desconnexions més preuades d'aquests últims mesos monotemàtics. Als meus pares (i molt intensament): per potenciar en mi la felicitat dels plaers petits, de la mirada curiosa i dels pensaments complexos. I, finalment, a qui ha posat Música i ha llegit amb complicitat tots els moments d'aquest procés meu d'aprendre a aprendre i a desaprendre. Pau, amb tu a la vora, el vertigen d'una nova etapa es converteix en el vol més desitjat.

Índex

Capítol 1. Introducció

1.1. Objectius.....	1
1.2. Plantejament dels fenòmens investigats i de les preguntes de la recerca.....	2
1.3. Postulats i assumpcions teòriques. La variació i el canvi lingüístics en el marc de la gramàtica generativa.....	4
1.3.1. La variació.....	5
1.3.2. El canvi lingüístic.....	10
1.4. L'interès dels estudis de microsyntaxi sincrònica i diacrònica en el contínuum romànic pirinenc.....	17
1.4.1. Les varietats del contínuum romànic pirinenc.....	19
1.5. Metodologia de treball i de recollida de dades.....	20
1.5.1. La metodologia per fases.....	20
1.5.2. Les estratègies d'obtenció de les dades.....	21

Capítol 2. Les marques de negació procedents de minimitzadors. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

2.1. Introducció.....	25
2.2. La negació. Remarques i consideracions prèvies.....	26
2.3. La negació oracional.....	28
2.3.1. Negació externa o metalingüística.....	28
2.3.2. Negació interna.....	31
2.4. Dependències semàntiques en l'àmbit de la negació.....	36
2.4.1. La polaritat i els tipus de termes de polaritat.....	36
2.4.2. La legitimació dels termes de polaritat negativa.....	41
2.4.3. Les propietats semàntiques dels termes de polaritat.....	50
2.4.4. El repertori dels termes de polaritat negativa. La centralitat dels TPN quantitatius.....	56
2.4.4.1. Els termes de polaritat negativa sense valor pròpiament quantificador.....	56
2.4.4.2. Els termes de polaritat negativa amb valor quantificacional.....	60
2.4.5. L'escalaritat i els TPN de tipus quantificador.....	62

2.5. Els mots-n. Dependències sintàctiques en l'àmbit de la negació.....	71
2.5.1. Els mots negatius.....	71
2.5.2. La concordança negativa.....	77
2.5.3. L'expressió de la negació en el pas del llatí a les llengües romàniques..	90
2.6. Recapitulació.....	95
2.7. Els minimitzadors.....	97
2.7.1. Aproximació semàntica al repertori de substantius minimitzadors.....	99
2.7.2. Excursus. Els minimitzadors vulgars.....	102
2.7.3. La distinció minimitzador-generalitzador.....	104
2.7.3.1. El cicle dels generalitzadors.....	105
2.8. Els debats a l'entorn de la reanàlisi dels minimitzadors.....	111

Capítol 3. El Cicle de Jespersen incipient. La reanàlisi dels minimitzadors com a termes de polaritat negativa

3.1. Introducció.....	113
3.2. Origen nominal dels minimitzadors. L'escalaritat.....	116
3.2.1. El repertori. Etimologies i orígens dels minimitzadors de la recerca....	116
3.3. El cicle de Jespersen incipient.....	127
3.3.1. L'establiment d'una dependència de tipus semàntic.....	127
3.3.1.1. L'aparició en contextos no verídics.....	127
3.3.1.2. L'ús dels minimitzadors com a substantius escarits.....	134
3.3.1.3. Una consideració diacrònica en relació amb els substantius escarits i la (in)determinació.....	138
3.3.2. L'associació a les estructures pseudopartitives.....	140
3.3.3. La incorporació de N-a-Num i la reanàlisi com a quantificadors.....	144
3.3.4. L'ús com a quantificadors quantitatius.....	147
3.3.5. La quantificació de predicats.....	154
3.3.5.1. Una consideració diacrònica. La mobilitat dels adverbis de grau .	160
3.3.6. La legitimació dels minimitzadors. Vers una distinció entre termes de polaritat feble i forta.....	171
3.3.6.1. Síntesi de les condicions de legitimació dels termes de polaritat negativa procedents de minimitzadors.....	183
3.3.7. Particularitats i patrons d'individualitat.....	186

3.3.7.1. Valors addicionals dels minimitzadors del repertori inicial	187
3.3.7.2. El cas de <i>pas</i>	189
3.3.7.3. El cas de <i>cap</i>	192
3.4. Recapitulació	198

Capítol 4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica.

La noció d'èmfasi en la reanàlisi de la quantificació a la negació

4.1. Introducció	203
4.2. L'impàs de la quantificació a l'èmfasi de la polaritat negativa.....	205
4.2.1. La posició estructural de les marques d'èmfasi intensiva i contextos pont per a noves reanàlisis.....	209
4.2.1.1. Una primera aproximació. L'anàlisi com a adjunts de grau	209
4.2.1.2. Una posició per a les marques de polaritat emfàtica intensiva a la perifèria del sintagma verbal.....	214
4.2.2. A l'entorn de la posició de les marques de polaritat emfàtica pressuposicional	217
4.2.3. Excursus. La posició de les marques de polaritat emfàtica i altres adverbis funcionals en relació amb els complexos verbals	228
4.3. Una revisió de les nocions d'èmfasi i de reforç de la polaritat negativa.....	237
4.3.1. La noció d'èmfasi des del punt de vista de les restriccions pragmàtiques.....	237
4.3.2. La negació de proposicions prominents, conegudes, però no necessàriament cregudes	239
4.3.3. Aproximació sincrònica i diacrònica als efectes contextuals	244
4.3.4. Apèndix. Diferències respecte de les marques de negació externa o metalingüística.....	249
4.4. Síntesi i conclusions	254

Capítol 5. El Cicle de Jespersen. Aproximació descriptiva i formal

5.1. Introducció	257
5.2. Aproximació descriptiva al Cicle de Jespersen.....	259
5.2.1. El plantejament inicial i les nocions vertebradores del Cicle de Jespersen.....	259

5.2.2. Aproximació descriptiva a les dades dels parlars estudiats	270
5.2.2.1. L'estadi 1. La marca de negació preverbal	274
5.2.2.2. L'estadi 2. El reforç optatiu de la negació oracional a través d'una marca de negació postverbal.....	276
5.2.2.3. L'estadi 3. La negació bipartida no marcada.....	278
5.2.2.4. L'estadi 4. L'afebliment suposat de la marca preverbal i ús de la marca postverbal com a marca de negació no marcada	281
5.2.2.5. L'estadi 5. La marca postverbal com a marca de negació no marcada.....	285
5.2.2.6. Excursus. Hi ha un camí alternatiu a l'estadi 3?.....	286
5.2.3. Recapitulació. Reptes de la representació formal del cicle de Jespersen	289
5.3. Aproximació formal al Cicle de Jespersen.....	293
5.3.1. L'estadi 1. La negació preverbal	294
5.3.2. L'estadi 2. L'establiment d'una relació de dependència semàntica	297
5.3.2.1. Les condicions de legitimació de les marques de polaritat emfàtica pressuposicional. Aproximació diacrònica i sincrònica.....	299
5.3.2.2. L'estadi 3 alternatiu com a variant de l'estadi 2. Explicació formal.....	302
5.3.3. El pas als estadis 3 i 4. L'establiment d'una dependència sintàctica	304
5.3.3.1. La reanàlisi de <i>pas</i> com a marca de negació oracional.....	307
5.3.3.2. La naturalesa del marcador de negació preverbal.....	309
5.3.3.3. Una menció breu en relació al sistema de concordança negativa del gascó	313
5.3.4. L'estadi 5. La consolidació de la negació postverbal no marcada	315
5.3.5. Recapitulació	318
6. Conclusions.....	325
7. Referències.....	335
8. Fonts dels exemples	372
9. Annexos.....	383

Índex de taules

Taula 1. El repertori de minimitzadors estudiats	118
Taula 2. Els efectes de l'establiment d'una dependència de tipus semàntic en els minimitzadors reanalitzats com a termes de polaritat negativa	132
Taula 3. Els legitimadors dels minimitzadors usats com a termes de polaritat negativa amb valor de quantificadors quantitius.....	184
Taula 4. Síntesi dels usos dels minimitzadors del repertori estudiat	199
Taula 5. Síntesi de la distribució geogràfica dels usos dels minimitzadors estudiats.....	200
Taula 6. La posició dels participis respecte de les marques de negació postverbal i de les marques polaritat emfàtica pressuposicional i intensiva.....	233
Taula 7. Les marques implicades en el Cicle de Jespersen en algunes varietats romàniques	260
Taula 8. Les marques implicades en el Cicle de Jespersen en altres llengües no romàniques.....	262
Taula 9. Referències dels diferents models de representació dels estadis del Cicle de Jespersen	265
Taula 10. Col·lació dels estadis de representació del Cicle de Jespersen per fases	266
Taula 11. Col·lació de les nocions per explicar el Cicle de Jespersen.....	267
Taula 12. El Cicle de Jespersen en els parlars del contínuum occitanoromànic pirinenc	273

Abreviacions

- [±σ] – Tret escalar
- [iNeg] – Tret negatiu interpretable
- [uNeg] – Tret negatiu no interpretable
- [ø] – Marca de negació oracional sense realització fonològica
- CN – Concordança negativa
- DN – Doble negació
- FNP – Formes no personals
- GU – Gramàtica Universal
- MD – Monotonicitat Decreixent
- MD(S) – Monotonicitat Decreixent à la Strawson
- NM – Negació Metalingüística
- Num – Nombre
- SΣ – Sintagma Sigma
- SC – Sintagma Complementador
- SD – Sintagma Determinant
- SF – Sintagma Funcional (marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional)
- SN – Sintagma Nominal
- SP – Sintagma Preposicional
- SPol – Sintagma Polaritat
- ST – Sintagma Temps
- SV/Sv – Sintagma Verbal
- SX – Sintagma Funcional (marques de polaritat emfàtica negativa intensiva)
- TEL – Terme d'elecció lliure
- TPM – Terme de polaritat modal
- TPN – Terme de polaritat negativa
- TPP – Terme de polaritat positiva

Abreviacions

[±σ] – Tret escalar

[iNeg] – Tret negatiu interpretable

[uNeg] – Tret negatiu no interpretable

[ø] – Marca de negació oracional sense realització fonològica

CN – Concordança negativa

DN – Doble negació

FNP – Formes no personals

GU – Gramàtica Universal

MD – Monotonicitat Decreixent

MD(S) – Monotonicitat Decreixent à la Strawson

NM – Negació Metalingüística

Num – Nombre

SΣ – Sintagma Sigma

SC – Sintagma Complementador

SD – Sintagma Determinant

SF – Sintagma Funcional (marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional)

SN – Sintagma Nominal

SP – Sintagma Preposicional

SPol – Sintagma Polaritat

ST – Sintagma Temps

SV/Sv – Sintagma Verbal

SX – Sintagma Funcional (marques de polaritat emfàtica negativa intensiva)

TEL – Terme d'elecció lliure

TPM – Terme de polaritat modal

TPN – Terme de polaritat negativa

TPP – Terme de polaritat positiva

1. Introducció

*Allà dellà de l'espai
he vist somriure una estrella
perduda en lo camp del cel
com espiga en temps de sega,
com al pregon de l'afrau
una efimera lluerna.
—Estrelleta —jo li he dit—,
de la mar cerúlea gemma,
de les flors de l'alt verger
series tu la darrera?
—No só la darrera, no,
no só més que una llanterna
de la porta del jardí
que creies tu la frontera.
[...]*

Plus Ultra, Jacint Verdaguer

1.1. Objectius

L'objectiu d'aquesta tesi es desglossa en dues parts. D'una banda, ens proposem dur a terme una caracterització descriptiva i formal de la sintaxi, la semàntica i la pragmàtica dels minimitzadors ('substantius que denoten una quantitat mínima o insignificant d'alguna cosa') usats en contextos negatius. Concretament n'analitzem els usos actuals i històrics d'aquests elements en les varietats del contínuum romànic dels Pirineus i de les àrees contigües.

D'altra banda, i de manera paral·lela a l'objectiu anterior, plantegem fer una aproximació al procés diacrònic de reanàlisi d'aquests elements per tal d'explicar el canvi lingüístic aplicat al sistema de l'expressió de la negació en els parlars estudiats. Plantegem, doncs, un estudi basat en l'estudi paral·lel de la variació dialectal sincrònica actual i de la variació diacrònica, i mostrem que la línia d'investigació de la microsintaxi és encertada i útil per entendre i explicar la variació i el canvi lingüístics no només en l'àmbit de les varietats romàniques, sinó de les llengües naturals en general.¹

---

¹ Aquesta tesi doctoral s'ha elaborat en el marc d'una beca predoctoral del Programa de Formació de Professorat Universitari (FPU) del Ministeri d'Educació del Govern d'Espanya, i també s'ha beneficiat dels projectes La estructura de la perifèria infraoracional (FFI2011-29440-C03-03) i La variación en la interfaz léxico-sintaxis (FFI2014-56968-C4-1-P) (Ministerio d'Economia i Competitivitat del Govern d'Espanya) i Grup de Lingüística Teòrica (2009 SGR-1079, 2014 SGR-1013) (Generalitat de Catalunya).

1. Introducció

1.2. Plantejament dels fenòmens investigats i de les preguntes de la recerca

Els parlars del contínuum romànic pirinenc constitueixen una font de dades riquíssima pel que fa a l'estudi de determinats fenòmens lingüístics. En concret, l'àrea de continuïtat entre els parlars catalans, aragonesos, benasquesos i occitans constitueix una àrea experimental en què es pot recollir un inventari ric i poc explorat de minimitzadors usats en contextos relacionats amb l'expressió de la polaritat negativa. El fet que aquests minimitzadors siguin propis de varietats dialectals, i que en general no siguin emprats en les varietats estàndards de les llengües respectives (sinó que quedin limitats a la parla més col·loquial o familiar), ens podria portar a considerar que es tracta d'un cas relacionat exclusivament amb la variació lèxica. Ara bé, un estudi comparatiu aprofundit d'aquests elements evidencia l'existència de diferències de tipus morfosintàctic (i, també, semàntic i pragmàtic) entre les variants d'un mateix minimitzador en els diferents parlars de l'àrea estudiada. Es tracta de divergències inexplorades des del punt de vista dels estudis teòrics de la microsyntaxi. En aquest sentit, són divergències interessants per dos motius: d'una banda, perquè permeten explicar les diferències entre els sistemes d'expressió de la negació del conjunt d'aquestes varietats; de l'altra, perquè representen un material amb un potencial empíric i explicatiu valuósíssim des de la perspectiva de l'estudi teòric de la variació, de l'estructura i del canvi lingüístics.

El propòsit transversal al conjunt dels capítols d'aquesta tesi és recollir i sistematitzar els diferents usos i valors de les variants dels minimitzadors en el conjunt de les varietats de la parcel·la del contínuum romànic estudiat. Traçar un panorama dels usos i valors dels minimitzadors en contextos negatius a través dels exemples de les varietats dialectals estudiades ens permet aproximar-nos —en aquells casos en què no disposem d'exemples diacrònics— al procés evolutiu que han seguit des l'ús inicial com a substantius positius, fins a l'ús com a termes de polaritat negativa i com a marques de negació oracional. A través de l'exploració d'aquestes dades ens proposem documentar de manera detallada l'existència o no de dinàmiques evolutives paral·leles i de patrons recurrents pel que fa a aquestes expressions negatives amb un origen semàntic comú, tot assenyalant els casos singulars o, aparentment, inexplicables.

Malgrat el caràcter original de l'aproximació i de les dades de la recerca presentada, l'estudi del desenvolupament i la incorporació de nous elements als

sistemes negatius de les llengües naturals i de les llengües romàniques en concret no és nou: molts autors han observat que, en el procés d'incorporació gradual al sistema de la negació, aquells elements lèxics que inicialment eren plenament independents (amb contextos d'aparició més o menys restringits, segons la semàntica lèxica inicial), sofreixen una pèrdua progressiva del significat inicial. Aquest fet, lligat a la naturalesa escalar compartida per aquests elements, comporta l'adquisició per part del minimitzador d'un valor semàntic més abstracte (lligat a la polaritat), i l'establiment d'una dependència cada vegada més forta respecte d'un determinat operador semàntic, que és qui en legitima la presència dins l'oració. Aquesta relació de dependència semàntica pot materialitzar-se, també, en funció dels trets dels elements lèxics, en una dependència sintàctica que evidencia la incorporació de les marques al sistema negatiu. Aquestes dues relacions de dependències vertebraran clarament l'aproximació teòrica a les dades que exposem en aquesta tesi.

Per tal d'introduir el bagatge previ de la recerca ja existent pel que fa a la parcel·la de l'estudi de la negació en què ens concentrem en aquesta tesi, bastim el capítol 2 com un capítol d'aproximació progressiva als sistemes d'expressió de la negació en què s'integren els minimitzadors negatius que estudiem. Així, al capítol 2 descrivim i analitzem els principis teòrics dels dos tipus de dependències que estableixen els diferents tipus de marques negatives, tant des del punt de vista sincrònic contemporani com diacrònic. El conjunt de nocions introduïdes al capítol 2 ens serveixen com a punt de partida teòric per traçar les hipòtesis i les preguntes vertebradores de la nostra recerca, acotada a l'explicació de la variació i del canvi lingüístic en l'expressió de la negació a través del repertori de minimitzadors seleccionat i presentat a l'inici del capítol 3. Així, al llarg dels capítols 3, 4 i 5 de la tesi —segmentats d'acord amb la lògica a què obeeixen les diferents fases que expliquen la reanàlisi dels minimitzadors—, reprenem, quan ens és convenient, els plantejaments inicials del capítol 2.

Defensem que la reanàlisi dels minimitzadors s'ha d'explicar en dos temps que coincidim a anomenar, respectivament, el Cicle de Jespersen Incipient (seguint la terminologia de Breitbarth et al., 2013) i el Cicle de Jespersen pròpiament dit. Al capítol 3 defensem la hipòtesi que durant el que anomenem el Cicle de Jespersen Incipient, en alguns casos, els minimitzadors, desposseïts dels trets nominals inicials i de la semàntica primigènia, en contextos negatius poden ser usats com a exponents de categories gramaticals generalment lligades a la quantificació de determinats

1. Introducció

constituents amb què es combinen (SN: *No té brenca de memòria*; SAdj: *No estic gota content*; SAdv: *No em trobo molla bé*; SV: *No plou gota*). Com defensem al capítol 4, un cop desposseïts de trets de quantificació, els minimitzadors poden ser emprats per «reforçar» la polaritat oracional —tot i que, com matisem, també al capítol 4, cal explicar aquest ús sobre la base de les propietats estructurals i informatives de les proposicions (*No mengen molla/brenca/gota* vs. *No mengen pas*). En aquesta tesi, mostrem que, si és el cas que els minimitzadors s'incorporen totalment al que s'ha coincidit a anomenar el sistema negatiu de la llengua, ho poden fer perquè són adquirits amb noves especificacions de trets formals. Com mostrem, la concreció d'aquestes especificacions formals fa que o bé es comportin com a mots negatius que estableixen una relació de dependència sintàctica amb un operador negatiu (com és el cas d'alguns exemples presentats al capítol 3); o bé, com exposem al capítol 5, que, en el marc de l'anomenat Cicle de Jespersen, es puguin arribar a comportar com a marques inherentment negatives usades per a l'expressió de la negació oracional. Alhora, com també explorem al capítol 5, si aquests minimitzadors són reanalitzats com a marques de negació, esdevenen legitimadors de la presència d'altres termes de polaritat negativa que es poden anar incorporant, progressivament, al sistema de l'expressió de la negació. L'existència d'una certa ciclicitat en els patrons de renovació de l'expressió de la negació sembla, doncs, evident.

1.3. Postulats i assumpcions teòriques. La variació i el canvi lingüístics en el marc de la gramàtica generativa

Les principals línies d'investigació descrites a l'apartat anterior emmarquen la recerca d'aquesta tesi en l'àmbit de l'estudi de la variació i el canvi lingüístics dels minimitzadors en contextos negatius o de suspensió de la polaritat. Des del punt de vista formal, la variació entre els estadis coetanis i el canvi en relació amb les diferents fases del procés evolutiu introduït de manera molt succinta i genèrica a l'apartat anterior es concreten en una diferència i un canvi pel que fa a les condicions i tipus de relacions de legitimació dels minimitzadors i en l'ocupació de posicions estructurals diferents. Com mostrem a continuació, tot seguint el marc teòric generativista i, més concretament, del Programa Minimista (vegeu Chomsky 1992,

1995, 2000, 2001), defensem empíricament que aquestes divergències actuals estan determinades per les diferències en els trets que caracteritzen cada una d'aquestes peces lèxiques. Paral·lelament, el canvi lingüístic s'explica per la variació diacrònica d'aquests mateixos trets, la qual cosa sovint va acompanyada d'un procés de canvi sintàctic; és a dir, de reanàlisi estructural i categorial. A continuació, presentem sintèticament les bases d'aquesta proposta teòrica.

1.3.1. La variació

Des del punt de vista minimista s'assumeix que la facultat del llenguatge és innata als éssers humans i que constitueix un domini mental específic (el sistema cognitiu lingüístic, concebut com un component de tipus computacional). Es considera que els factors que intervenen o que regulen el disseny de la facultat del llenguatge són: l'herència genètica, l'experiència i altres principis no específics a la facultat del llenguatge —que constitueixen el que s'ha coincidit a anomenar com a *Tercer Factor*, i que inclouen els principis de l'arquitectura estructural i els principis de computació eficient (principis d'economia).

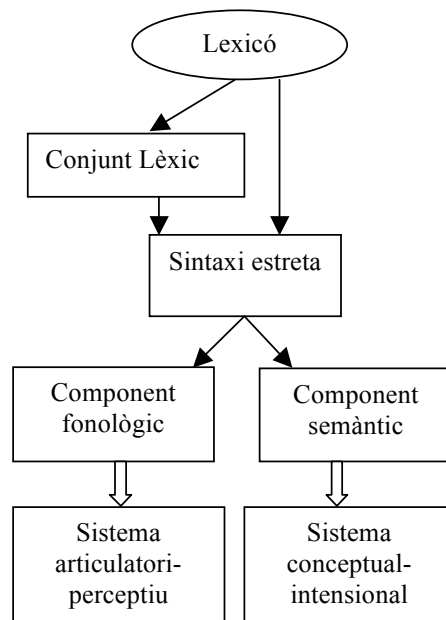
Així, entendre la llengua com una representació mental és equivalent a explicar-la com un estat mental producte de la interacció de l'entorn amb els principis innats que guien el creixement de la facultat del llenguatge. Aquests principis constitueixen el que s'ha anomenat la Gramàtica Universal (GU). En síntesi aquesta GU innata inclou un conjunt de principis innats i comuns a totes les llengües i és qui determina i delimita un seguit de paràmetres de variació que cal fixar i que expliquen les diferències interlingüístiques.

El Programa Minimista es presenta com un programa d'investigació que —des d'un plantejament occamista basat en l'aspiració a la màxima simplicitat— explora la hipòtesi que la facultat del llenguatge és un sistema òptim i no redundant. Això implica, per tant, la concepció d'un sistema que està subjecte a les restriccions d'economia i d'esforç mínim regides pels principis cognitius generals citats anteriorment, i que aspira a l'explicació de la interrelació òptima del component computacional amb altres components de la ment. Aquests components són sistemes de la biologia humana (és a dir, interns a l'organisme), però que —a diferència del sistema cognitiu lingüístic (el component computacional), que s'entén que està especialitzat per al llenguatge—, tenen propietats i funcions independents a la facultat del llenguatge. Aquests altres components són: el sistema articulari

1. Introducció

perceptiu —relacionat amb la fonologia i la morfologia— i el sistema d'actuació conceptual-intensional —relacionat amb els components conceptuals i la semàntica de les oracions. Les expressions lingüístiques derivades del component computacional han de poder ser interpretades per aquests sistemes externs al llenguatge, de manera que la informació procedent del sistema lingüístic queda acotada a les condicions de llegibilitat imposades pels requeriments externs dels components fonològic i semàntic a les interfícies. El llenguatge ha d'estar ben dissenyat per poder entrar en contacte de manera reeixida amb els sistemes de la ment amb què interactua. Vegeu un esquema de l'arquitectura de la facultat del llenguatge ara descrita a (1):

(1)

Adaptat de Gallego (2007: 4)

Des de la perspectiva de la nostra recerca, un dels aspectes fonamentals de la proposta de Chomsky i del generativisme en general és que els universals lingüístics que hem dit que integren el que es concep com la facultat del llenguatge representen com un aspecte inherent de la cognició humana. Aquest fet connecta la concepció de l'estructura sintàctica amb l'adquisició del llenguatge. La pobresa de l'estímul i el

que s'ha coincidit a anomenar *problema de Plató*² —és a dir el decalatge entre l'adquisició lingüística facilitada per l'experiència i el coneixement resultant de l'adquisició lingüística— condueixen a pensar que les estructures universals són innates. La GU ens hauria de poder dir quines són les propietats de qualsevol llengua natural possible (vegeu Roberts, 2007: 13). En canvi, la variació —que en el model generativista, com sabem, es relaciona amb els paràmetres— es determina a través de les dades lingüístiques primàries, la qual cosa explica les diferències interlingüístiques. Però quin és, doncs, el «lloc» on se situa la variació, en el marc de l'explicació de la facultat del llenguatge?

Com hem avançat, les expressions lingüístiques es generen al component lingüístic (o component computacional), que s'interrelaciona amb els components articuladori perceptiu i el sistema d'actuació-conceptual, a través de les interfícies. La forma i el significat de les expressions lingüístiques es representen, doncs, en aquestes dues interfícies. Com indica Zeijlstra (2004: 13), «because the interfaces interact with other components (namely the AP [sistema articuladori-perceptiu] and CI system [sistema conceptual-intensional]), conditions on the interface cannot be thought of as subject to cross-linguistic (i.e. parametric) variation. Without any other level of representation, the only remaining locus for parametric variation is the lexicon» —vegeu pel que fa a la relació d'aquesta idea amb l'estudi dels termes de polaritat negativa de diferents llengües romàniques: Martins (2000), Labelle i Espinal (2014).

En aquest sentit, doncs, ens interessa especialment la concepció que des del marc teòric descrit es té del lèxicó per veure com s'expliquen, des del punt de vista del minimalisme, la variació i el canvi lingüístics en relació amb els minimitzadors negatius.

El lèxicó de cada una de les llengües naturals està format per peces lèxiques, constituïdes per un feix de trets. Del conjunt de trets disponibles de la GU, la facultat del llenguatge en determina uns de concrets per a cada llengua particular, de manera que, feta la selecció, s'obtenen els trets de cada gramàtica particular. Aquests trets es relacionen amb el lèxicó (és a dir, el conjunt d'elements lèxics d'una llengua) —tot i que, d'acord amb l'*Assumpció del lèxicó* (*Lexical Assumption*) només alguns

---

² En termes de Fasanella (2014: 3): «the literature refers to a 'Plato's problem' when some knowledge is not easily explained on the basis of direct learning from the environment, whereby it is necessary to appeal to some other factor, typically innate, to justify it».

1. Introducció

d'aquests trets esdevenen elements lèxics. Així, la sintaxi en sentit restringit (*Narrow Syntax*) veu els elements lèxics com unitats atòmiques amb diferents trets associats. En aquest sentit, doncs, el sistema cognitiu lingüístic està constituït pels elements següents: els trets (fonètics, formals i semàntics); els elements lèxics (conjunts de trets) i les expressions lingüístiques complexes (és a dir: conjunts de conjunts de trets). De l'existència dels elements anteriors es desprèn la necessitat de postular que existeix una operació que reuneix en una mateixa peça lèxica trets de diferents tipus i una altra operació que explica com a partir de la combinació de peces lèxiques es formen objectes sintàctics de dimensions majors —és a dir l'operació d'*ajunteu* (*merge*). Per tant, doncs, les llengües particulars es diferencien en els trets que gramaticalitzen, en la manera com afeixeguen els trets i en el «lloc» on els trets es realitzen de manera explícita (per aprofundir en aquesta qüestió vegeu, entre altres, Eguren i Fernández Soriano, 2004; Biberauer i Roberts, 2015).

Chomsky (1995) distingeix tres tipus de trets: fonològics, semàntics i formals. Els trets fonològics s'interpreten a la forma fonològica, per accedir al sistema articulari-perceptiu; els trets semàntics, a la forma lògica, per accedir al sistema intensional-conceptual; i els trets formals s'interpreten a la sintaxi, al component computacional. En el cas dels trets formals existeix, encara, una distinció ulterior entre trets interpretables [iF], els quals són llegibles a la forma lògica perquè contenen trets semàntics; i trets no interpretable [uF], trets que no poden ser llegits o interpretats i que, per tant, en arribar a les interfícies han d'haver estat esborrats o comprovats a través d'una relació de concordança (*Agree*) durant la derivació. El procés de comprovació de trets és un mecanisme que permet que una categoria comprovi un tret no interpretable a través d'un tret interpretable de la mateixa categoria, de manera que s'estableix una relació sintàctica. Segons Chomsky (1995) la comprovació ha de tenir lloc en una configuració d'especificador-nucli, que garanteixi l'esborrament del tret no interpretable. Si això no és així es considera que la derivació no és reeixida, perquè l'objecte sintàctic creat viola el *Principi d'Interpretació Plena* (*Full Interpretation Principle*) que obliga tots els objectes sintàctics a ser plenament interpretables a les interfícies i a no contenir trets no interpretables. En el moment de la materialització (*spell-out*), els trets fonològics se separen dels semàntics, de manera que els primers passen a la forma fonològica i els segons a la forma lògica.

Avancem, en aquest sentit, que, des del punt de vista de la composició del

significat oracional pel que fa a l'expressió de la negació, seguim les propostes de Martins (2000) i Espinal i Tubau (2016), entre d'altres, segons les quals, els elements lèxics contenen trets semàntics i sintàctics subespecificats que són els que expliquen, en termes de Martins (2000: 192), les «subtiletes» de la sensibilitat polar dels elements. Per a aquestes autores —tot i que amb propostes teòriques amb formalitzacions lleugerament diferents— el Principi de Composicionalitat (Frege, 1892) es garanteix a través de la legitimació semàntica i sintàctica dels trets subespecificats dels elements lèxics.³

Retornant a la concepció dels elements lèxics com a feixos de trets i a la connexió que aquest fet té amb la variació, remarquem que des de l'òptica minimista tots els paràmetres de variació s'expliquen precisament per les diferències en els trets dels elements lèxics (p.e. els nuclis funcionals). Per tant, doncs, la variació no s'explica a través dels principis ni de les operacions de la sintaxi; els paràmetres no constitueixen part de la sintaxi pròpiament dita. Aquesta assumptió, defensada prèviament per Borer (1984) i per Chomsky (1995, 2000, 2001) ha rebut el nom de *Conjectura Borer-Chomsky* (Baker, 2008: 353-355), reproduïda a (2):

- (2) *Conjectura Borer-Chomsky*: Tots els paràmetres de variació són atribuïbles a les diferències en els trets dels elements lèxics particulars (és a dir, els nuclis funcionals) del lexicó.

(adaptat de Baker, 2008: 353)

En aquest sentit, com apunta Demonte (2016: §2.2) això «situa la variación en el contenido, los rasgos, y la realización o no realización de las proyecciones funcionales (p.e. Comp, Conc, T, v, Asp, Num, Gen, Quant...) que extienden las categorías léxicas: V, N, P y A y que, por definición, son universales». Per tant, doncs, si els paràmetres de variació s'associen a les entrades lèxiques, això els situa en l'àrea del llenguatge que ha de ser apresada pels aprenents de cada llengua —en termes de Roberts (2007: 296): «parameter settings are no more than values of given formal features, or perhaps manifestations of such features».

En aquest context, com ja hem fet evident, en el nostre estudi ens interessen especialment els anomenats *microparàmetres*, els quals queden acotats a les propietats codificades a les unitats lèxiques adquirides pels aprenents i els quals

---

³ Per una aproximació aprofundida a aquest principi des del punt de vista del significat subespecificat (no genuïnament conceptual) per part dels elements lèxics relacionats amb l'expressió de la negació, vegeu Zeijlstra (2004) i Tubau i Espinal (2016).

1. Introducció

tenen efectes visibles a les varietats lingüístiques pròximes filogenèticament (vegeu Baker, 2008).

La concepció que acabem d'exposar ara pel que fa a la variació lingüística implica que el canvi lingüístic es localitzi en el decurs de l'adquisició del llenguatge per part dels aprenents. En efecte: «since historical change is variation in time, this in turn implies a connection between historical change and language acquisition» (Roberts, 2007: 7) —vegeu, també, entre d'altres, Traugott (1969: 2), Pintzuk et al. (2000). Així, com evidencien van Gelderen (2010) i Roberts (2010), explicar la variació i el canvi lingüístics a través de la diferència de trets permet entendre quines poden ser les divergències dels trets en l'actualitat en el primer cas, i en la diacronia en el segon. A continuació mostrem sintèticament l'aproximació generativista al canvi lingüístic que vertebra l'exploració de les dades d'aquesta tesi.

1.3.2. El canvi lingüístic

El canvi lingüístic s'explica, en el marc teòric que adoptem, per un procés anomenat *reanàlisi* —terme manllevat de la fonologia per Langacker (1977: 58) per fer referència a un «change in the structure of an expression or class of expressions that does not involve any immediate or intrinsic modification of its surface manifestation».

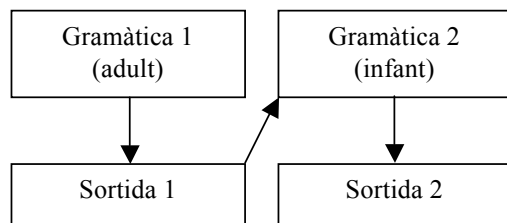
El canvi lingüístic i la reanàlisi s'expliquen perquè —si bé és cert que l'adquisició del llenguatge es fonamenta en l'innatisme dels principis de la GU—, en certs casos, l'anàlisi que l'aprenent fa de l'entrada (*input*) gramatical que rep no és la mateixa que l'anàlisi que tenia la gramàtica que havia generat aquella entrada.⁴ En una de les primeres aproximacions a aquest fenomen, Andersen (1973) afirmava que el canvi es produeix quan els aprenents dedueixen informació gramatical que no es correspon amb la que tenen els parlants de la generació anterior. Representava aquesta idea amb l'esquema de (3). Com indica Madariaga (2017: 78), aquesta

---

⁴ El plantejament generativista sobre la localització del canvi lingüístic en el procés d'adquisició s'oposa clarament a la visió que es té d'aquest fenomen des de plantejaments de tipus funcionalista. Des de la proposta funcionalista s'assumeix que la reanàlisi és fruit precisament de l'ús lingüístic, i de les tries fetes pel parlant en les interaccions amb altres parlants (Traugott, 2002). La reanàlisi és motivada, segons aquestes aproximacions, per factors pragmàtics, errors de producció, etc. i es relaciona amb les necessitats expressives dels parlants adults. Per tant, doncs, el canvi lingüístic se situa, segons els postulats funcionalistes, a l'edat adulta. En general, i de manera molt sintètica, els principis que expliquen aquesta concepció de la reanàlisi són l'analogia, la gramaticalització i l'automatització (o pas de l'ús d'un element o construcció en un context específic a l'ús general, independentment dels usos inicials).

manca de convergència entre les gramàtiques rep el nom de «discontinuitat o fallida de la transmissió entre generacions» (en la línia de Kroch, 2001: 699).

(3)

(adaptat d'Andersen, 1973 [apud Breitbarth, 2014: 113])

Un aspecte important a destacar sobre les diferents aproximacions a la noció de *reanàlisi* que s'han fet en la bibliografia és que, sovint —a partir de la definició de Langacker (1977) que hem presentat anteriorment— hom ha relacionat la reanàlisi amb l'ambigüitat. Des del punt de vista generativista s'assumeix que, en certa manera, tot i no ser pas la causa principal de la reanàlisi, cal una certa ambigüitat potencial de les dades perquè es produeixi —vegeu Roberts (2007); com mostrem més endavant, aquest fet és evident en el cas de la reanàlisi dels minimitzadors estudiats. D'acord amb la *inèrcia* diacrònica de la sintaxi (defensada per Longobardi, 2001), aquesta ambigüitat no es localitza en el procés d'adquisició, sinó que és fruit d'un aprenentatge imperfecte per canvis previs a la transmissió de les dades lingüístiques primàries (vegeu Madariaga, 2017: 82). El generativisme explica que la plasmació d'aquesta certa ambigüitat o aprenentatge imperfecte previ és qui dona lloc al canvi lingüístic. S'assumeix, però, que són els principis de la GU innata qui determinen de quina manera el parlant pot fixar (o no pot fer-ho) els diferents paràmetres en adquirir les estructures i els diferents trets dels elements lèxics que les conformen.⁵ Des dels estudis de la reanàlisi s'ha optat per explicar aquest «aprenentatge imperfecte» a través de dues aproximacions: una visió de tipus contingent i una visió universal de tipus esbiaixat (*bias-based*); vegeu Madariaga (2017: § 4.4).

D'una banda, segons la proposta contingent (*cue-based*) de Lightfoot (1999, 2006), la GU fixa un seguit de paràmetres associats, cada un, a dades de segon ordre.

⁵ Un altre factor que afavoreix la reanàlisi és l'anomenada complexació i *opacització* (Lightfoot, 1979) de les dades lingüístiques primàries; és a dir, l'acumulació de canvis previs no relacionats i independents, que modifiquen les dades lingüístiques primàries i que les compliquen, de manera que fan que la reanàlisi sigui inevitable (vegeu Madariaga, 2017: 79).

1. Introducció

Es considera que aquestes dades de segon ordre actuen com a desencadenants de la fixació de diferents paràmetres. S'assumeix que només les modificacions externes a les dades primàries lingüístiques (per causes sociolingüístiques, extrasintàctiques, canvis independents, etc.) poden ser responsables de les modificacions en la distribució d'aquestes dades de segon ordre que actuen com a desencadenants de la fixació de diferents paràmetres.

D'altra banda, en el model universal esbiaixat (*bias-baed*), es postula que l'aprenent té una tendència innata a construir una gramàtica òptima regida o esbiaixada en favor dels principis de simplicitat i d'economia propis del model minimista citats anteriorment. En aquesta línia de recerca, van Gelderen (2004, 2009, 2010, 2011) adopta el Principi d'Economia de Trets (*Feature economy*) com a noció fonamental per explicar els processos de canvi lingüístic. Aquest Principi es concreta en una pèrdua progressiva dels trets semàntics i dels trets interpretables per part dels elements funcionals, els quals són substituïts per trets no interpretables o no valorats que han de ser valorats i esborrats durant la derivació. Van Gelderen (2010: 145, entre d'altres) proposa l'existència d'un paral·lelisme clar entre el canvi en els trets dels elements lèxics i el canvi sintàctic o estructural dels anomenats processos de gramaticalització (vegeu, també, en aquest sentit, Madariaga, 2017: 79). Existeix una relació clara entre el canvi en els trets dels elements lèxics i el canvi en la posició estructural que ocupen en combinar-se per legitimar els trets que els caracteritzen. Per a Martins (2000: 191), amb qui coincidim en aquest aspecte: «since feature are what feed the operations of C_{HL} (sistema computacional de la capacitat del llenguatge) this lexical change has, as expected, significant grammatical effects». En aquest sentit, doncs, la noció de reanàlisi pot ser aplicada també als casos clàssics de gramaticalització. En aquest cas el terme *reanàlisi* fa referència al procés d'assignació d'una nova anàlisi a la gramàtica de les dades lingüístiques primàries quan hi ha dues estructures sintàctiques diferents que donen lloc a una realització superficial aparentment igual (vegeu Roberts i Roussou, 2003; Roberts, 2007).⁶

---

⁶ En termes de Roberts (2007: glossari, 455) la reanàlisi és: «The notion that acquirers may assign a structural description to a string which differs from the one in the grammars of those who produce the string in the PLD [*Primary Linguistic Data*]. A pair of grammars G_1 and G_2 such that G_2 contains reanalysed strings of G_1 (say G_2 assigns the structure [a[ab]] to the string aab while G_1 assigns it [aa[b]]) may have the same weak generative capacity, in that they generate the same set of strings, but they differ in strong generative capacity in assigning different structural descriptions to these strings. In the case of syntactic change, then, individuals may appear to be speaking the same language, in the sense that they are producing the same strings, but actually have different grammars in terms of strong generative capacity».

Aquests processos evidencien, pel que fa als elements lèxics, una tendència clara a l'ascens en les posicions disponibles dins l'arbre sintàctic i a la descategorització.⁷

Com dèiem, aquests tipus de reanàlisi han estat catalogades per autors com Roberts i Roussou (2003), van Gelderen (2004), Wu (2004), Roberts (2007), Chatzopoulou (2013, 2015), etc. com a reanàlisis *upwards*, *up-the-tree* o com a *structural microelevations*, en clara referència al fet que els elements lèxics, un cop reanalitzats com a categories funcionals ocupen una posició estructural més alta, a la qual no es considera que es moguin des d'una posició més baixa, sinó que s'assumeix que s'hi generen de base. Aquest canvi en la posició de base s'explica per la preferència de la fusió per davant del moviment; és a dir: pel Principi de Fusió Tardana (*Late Merge Principle*) de van Gelderen, 2004 i següents. En aquests casos, doncs, s'ha d'assumir que la pèrdua o guany de trets és qui s'interrelaciona amb els canvis estructurals ara descrits i que les estructures adquirides corresponen sempre a l'opció més senzilla (Roberts, 2007) o més econòmica, en termes de Van Gelderen (2004 i següents).

En un altre ordre de coses —però sense deixar la noció de *canvi lingüístic*—, un aspecte rellevant sobre la concepció exposada del canvi lingüístic és la naturalesa abrupta que se li atorga, tenint en compte que la fixació divergent dels paràmetres es localitza en el procés d'adquisició del llenguatge. Si bé el canvi lingüístic té una aparença gradual, en realitat, el canvi en la fixació d'un determinat paràmetre per part del parlant no és progressiva, sinó instantània (Lightfoot, 1999; Kroch, 1989; Roberts, 2007, entre altres). La fixació d'un paràmetre per part d'un parlant comporta la manca de variació en aquest parlant; per això, Roberts (2007: 296) afirma: «parameter settings, like all other formal entities in generative grammar [...] are discrete entities».

L'aparença gradual del canvi s'explica perquè, com argumenta Kroch (1989), tot i ser instantània en un parlant, en el marc d'una comunitat lingüística, la reanàlisi s'expandeix progressivament d'un parlant a un altre; la difusió de les variants innovadores sol ser progressiva i facilitada (o no) per factors sociolingüístics (que expliquen els usos més innovadors o més conservadors) i gramaticals (p.e. el canvi comença en un context restringit i s'expandeix progressivament a altres contextos)

---

⁷ Segons Pérez Saldanya (2008b: 23) la descategorització es defineix com el conjunt de «processos segons els quals les categories lèxiques majors (noms, verbs, adjectius i adverbis) esdevenen categories lèxiques menors (preposicions, quantificadors, determinants, verbs auxiliars)».

1. Introducció

—vegeu Roberts (2007: 113-144). L'aproximació de Kroch al canvi lingüístic (1989, 1994, 2001) és fonamental per a la nostra recerca, ja que proposa un mecanisme que permet explicar el caràcter gradual del canvi, també, en un mateix parlant. El mecanisme que proposa Kroch, en la línia del generativisme, defuig l'opcionalitat pura i atzarosa (vegeu Roberts, 2007: 296-297; Breitbarth, 2014: 113-114).⁸ Kroch (1989, 1994, 2011) defensa l'existència d'una «competició de gramàtiques»:⁹ en aquells casos en què es detecta l'existència dels anomenats «doblets» d'elements lèxics, el que s'activa és una competició entre gramàtiques que genera variació. Segons Kroch (1994: 5) «the learner will postulate competing grammars only when languages give evidence of the simultaneous use of incompatible forms, s/he will always have positive and unequivocal evidence of competition». En certa manera, doncs, l'aprenent, pot passar per una fase de certa diglòssia; és a dir de competència de gramàtiques (és a dir, de paràmetres fixats de manera diferent). Tanmateix, és ben sabut que la diglòssia es relaciona clarament amb una tendència al desequilibri (és a dir, al privilegi d'una de les dues gramàtiques, en aquest cas) i a l'exclusió de l'existència de doblats, a causa de de la restricció d'economia global del *Blocking effect* (Aronoff, 1976). En aquest sentit, el futur de la competència de gramàtiques és el canvi lingüístic.

Pel que fa a la temporització del canvi —que segons Kroch (1989, 1994) està relacionada amb factors extragramaticals (freqüència d'ús, contextos d'ús, llengües de contacte, etc.)—,¹⁰ en entrar a la gramàtica, una nova variant pot ser més o menys usada en determinats contextos; ara bé, segons el que s'anomena la *Hipòtesi d'Índex Constant* (*Constant Rate Hypothesis*), la presència de la variant augmenta en la mateixa proporció en tots els contextos, fins arribar a consolidar plenament el

---

⁸ Com indica Madariaga (2017: 80) l'opcionalitat pura no és possible en el marc generativista perquè, atès que no comportaria cap efecte fonològic ni semàntic, no seria detectable a les interfícies.

⁹ Vegeu, també, en aquest sentit Pintzuk (1999) i Yang (2002).

¹⁰ En aquest sentit, Uriagereka (2007; vegeu, també, referències citades allí), d'acord amb Chomsky (1981: 7-8), proposa que l'existència de dues variants es pot explicar per la pertinença a diferents nivells lingüístics: és a dir, perquè una variant pertany a la gramàtica interna (és a dir, la competència lingüística, llengua-I), mentre que l'altra és externa a la competència (llengua-E) i constitueix «a variant put to use episodically in the set of utterances produced by a community of speakers» (Madariaga, 2017: 80). En paraules de Chomsky (1981: 7-8): «[W]hat are called “languages” or “dialects” or even “idiolects” will [not conform] to the systems determined by fixing the parameters of UG [...]. [E]ach actual “language” will incorporate a periphery of borrowings, historical residues, inventions, and so on [...]».

canvi.¹¹

Les concepcions ara exposades de manera molt sintètica són punt de partida de referència en sintonia amb el qual explorem de manera crítica la variació i el canvi lingüístics pel que fa al cas que concentra la nostra atenció. A mode de tancament, plantegem com a horitzó de referència l'aproximació generativista que Kroch (2001: 726) fa als cinc debats o «problemes» sobre el canvi lingüístic proposats per Weinreich et al. (1968): els problemes d'«*actuació, restriccions, transició, incrustació i avaluació*».

- i. *actuació*: per què el canvi ocorre en un determinat tret i no en el mateix tret en altres llengües que també el tenen?
- ii. *restriccions*: quins són els canvis possibles en una llengua (és a dir, els límits de la GU)?
- iii. *transició*: com es produeix la transició d'un estadi a un altre, en una llengua (la qual cosa —com ja hem avançat en parlar de la competència de gramàtiques— equival a preguntar com s'explica el canvi en una comunitat lingüística, d'acord amb els postulats generativistes i com cal tenir en compte altres factors que incideixen en el procés)?
- iv. *incrustació i v) avaluació*: com es relaciona un canvi concret amb altres trets de la gramàtica en la qual ocorre i quin efecte té això sobre aquests altres trets?

En aquesta tesi intentem aproximar-nos i donar resposta als debats anteriors a través de l'estudi de cas de la recerca duta a terme. En relació amb les qüestions de iv) i v), com veurem, l'estudi del canvi i la variació dels minimitzadors de la nostra tesi permet explicar els usos i valors actuals i històrics diferenciats d'aquests elements des d'un punt de vista microsinàctic. Alhora, però, també permet explicar el funcionament diferenciat dels sistemes d'expressió de la negació dels diferents parlars estudiats, de manera que es poden extreure conclusions d'abast interlingüístic i copsar (tot i que no hi entrem en profunditat) jerarquies de paràmetres també pel que fa a l'expressió de la negació (en la línia del projecte ReCoS de la Universitat de Cambridge).

---

¹¹ Avancem que la comprovació d'aquesta tendència pel que fa al fenomen investigat en aquesta tesi supera els objectius plantejats, ateses les limitacions del volum i de la representativitat de les dades diacròniques dels parlars estudiats.

1. Introducció

1.4. L'interès dels estudis de microsintaxi sincrònica i diacrònica en el contínuum romànic pirinenc

Vincent (2014: 1) subratlla la coincidència etimològica del prefix *dia-* —del grec *διά*, ‘a través’— que precedeix els mots *diacronia* i *dialecte*, per fer evident que la variació sincrònica entre varietats contemporànies properes parteix dels patrons de canvi diferents o més o menys avançats respecte de la varietat ancestral que les uneix —vegeu, també, en aquest sentit: Benincà (2003); Floricic (2012); Ledgeway (2013); Ledgeway i Roberts (2017), entre molts d’altres. Tot i que ja hi hem fet referència de manera genèrica als apartats anteriors, a continuació, comentem breument l’interès i la utilitat dels estudis comparatius de parlars filogenèticament propers i justifiquem la vàlua de l’àrea del contínuum romànic pirinenc com a «laboratori» —en la línia de la imatgeria de Moulton (1962: 25), de Kayne (2000: 5) i De Vogeleer i Seiler (2012)— per a una comprensió i una explicació millors i més minucioses de l’arquitectura i de l’engranatge de funcionament de les varietats de les llengües naturals.

Com evidenciem a través d’aquesta tesi, sovint no és fàcil recollir proves del canvi diacrònic i, en aquest sentit, pren una gran rellevància la idea de Benincà (2003: 22) que «la sincronia riassume la diacronia».¹² Aquesta concepció de la variació i del canvi, com hem vist a l’apartat anterior, han estat acceptades des del generativisme i, actualment, en paraules de Kayne (2013: 148) la gramàtica comparativa es presenta com «a window on the language faculty that is just beginning to bear fruit».

Pel que fa a les llengües romàniques en general i, en concret, als parlars estudiats en aquesta recerca, considerem que la relació entre l’estudi de les dades dialectals contemporànies i les dades diacròniques i l’anàlisi teòrica és una estratègia de treball clarament simbiòtica per a ambdós àmbits: per a la construcció d’una teoria que expliqui les dades i per a la comprensió de determinades dades a través d’un aparell teòric robust. Vegem amb una mica més de deteniment aquests dos aspectes.

---

¹² Segons (Pawley i Syder, 1983: 577 [apud Anderwald i Kortmann, 2002: 160]) «if we want to learn more about language history via the variation in language synchrony, then the inclusion of dialects is bound to offer additional insights, apart from the fact that dialects often continue an old, preliterate usage».

D'una banda, dèiem que la teoria ha d'estar a les ordres de les dades de la variació actual i de la diacronia; ho ha de fer per poder copsar els patrons, les causes o els desencadenants (endògens o exògens), els límits i «llocs» de la variació (i del canvi) entre estadis diacrònics diferents d'una varietat o entre varietats estretament relacionades (vegeu Cornips i Poletto, 2005 i 2007; Barbiers, 2009; Breitbarth, 2014: 111; Ledgeway i Roberts, 2017: 2).¹³ Darrere les divergències mínimes de les varietats actuals i les històriques s'amaguen microparàmetres que generen reptes, esmenes a hipòtesis prèvies, incògnites i nous horitzons i perspectives per a la delimitació dels principis de la GU. Ledgeway i Roberts (2017: 1-2) plantegen una aproximació al canvi i a la variació coincident amb el plantejament que acabem d'exposar, tant pel que fa a les dades estudiades sincrònicament com diacrònicament:¹⁴

[T]he synchronic study of syntax, albeit from a comparative perspective both within and across different language families, does undoubtedly allow us to ask important questions and make insightful and enlightening hypotheses and discoveries about the nature of syntactic structure [...]. [T]hrough the detailed comparison of different periods of the same language or language family we are able to track and document the individual stages in the development of particular syntactic structures, potentially allowing us to identify, pinpoint and explain the causes – whether endogenous or exogenous – of such changes, their overt reflexes and potential effects on other areas of the grammar, and the mechanisms involved therein.

Ledgeway i Roberts (2017: 1-2)

D'altra banda i, alhora, les assumpcions i els postulats teòrics poden esclarir la realitat de dades aparentment confuses, inextricables. Ho poden fer, especialment, en el cas de les dades de la llengua antiga, ja que només disposem dels testimonis escrits dels textos per entendre les estructures lingüístiques davant les quals ens trobem (vegeu Ledgeway, 2013: 273).¹⁵

Més enllà de les motivacions i dels interessos principals del tipus de plantejament de recerca dut a terme, volem remarcar que l'estudi microsin-tàctic

---

¹³ De fet, alguns d'aquests postulats i objectius encaixen també plenament amb els plantejaments dels estudis tipològics —tot i que adoptin plantejaments de tipus més funcional—; vegeu Anderwald i Kortmann (2002: 161).

¹⁴ Per a una justificació, en aquests mateixos termes, de l'interès d'aquest tipus d'aproximació per als casos d'estudi del canvi i la variació en l'expressió de la negació, vegeu la proposta de Schosler i Völker (2014: 149).

¹⁵ Aquesta idea encaixa amb la defensa d'un marc teòric de referència segons Benincà (2003: 12), per a la qual «per essere visti e descritti, i fenomeni devono essere rilevanti rispetto a una qualche teoria».

1. Introducció

sincrònic de varietats properes filogenèticament i territorialment és interessant, també, des de dues vessants addicionals que comentem breument a continuació — tenint en compte que explorar-les en profunditat pel que fa al fenomen estudiat aquí supera els propòsits d'aquesta tesi.¹⁶

La primera de les vessants és l'estudi de les isoglosses sintàctiques. Conèixer l'abast i distribució geolingüística de les variants corresponents a un determinat fenomen en el conjunt d'una àrea de continuïtat lingüística és una qüestió d'interès lingüístic general. Alhora, el coneixement més detallat de la distribució de les variants sintàctiques pel que fa a fenòmens diferents pot permetre avançar en el coneixement de la naturalesa i dels factors d'intervenció pel que fa a la configuració de les isoglosses sintàctiques, que fins fa ben poc eren pràcticament desconegudes (vegeu Bucheli i Glaser, 2002).¹⁷ En aquesta tesi ens referim de manera força genèrica a la distribució de les variants trobades, tot i que evidenciem l'existència clara d'àrees d'ús d'unes o altres variants i d'àrees de transició entre sistemes. Remarquem, alhora, pel que fa a les isoglosses relacionades amb el tema de la nostra recerca que la identificació clara de la variació amb elements lèxics facilita la identificació de les variants estudiades per part dels parlants i que, alhora, això ajuda a traçar els límits geogràfics d'ús de les variants.

La segona vessant de l'interès del tipus de recerca que plantejem es relaciona amb la codificació lingüística. Conèixer i valorar adequadament la variació pel que fa a les estratègies d'expressió de la negació en les varietats dialectals pot contribuir a la difusió d'un model de llengua estàndard inclusiu i respectuós amb la variació lingüística —fet que és especialment important pel que fa la visibilitat i a la valoració positiva de les variants de llengües i varietats minoritzades com les estudiades (vegeu Rigau, 1998: 63).

---

¹⁶ Per a un repàs d'aquests interessos pel que fa a les varietats del català i dels parlars catalans nord-occidentals vegeu Llop i Pineda (en premsa) i Llop (en premsa), respectivament.

¹⁷ Segons Bucheli i Glaser (2002: 46), normalment, les àrees delimitades per isoglosses sintàctiques són més extenses que les fonètiques i, en conseqüència, en moltes ocasions, les variants sintàctiques dialectals no són reconegudes com a tals pels parlants, que no les identifiquen com a diferenciadores del seu parlar. A més a més, segons aquests autors, el comportament dels fenòmens sintàctics no manifesta unes tendències uniformes, de manera que certs fenòmens es poden delimitar clarament en el territori, mentre que en altres casos la variació abasta una àrea molt més extensa i difícil de delimitar.

L'interès recent per la variació sintàctica lligat a l'exploració de la naturalesa de les isoglosses sintàctiques es fa evident en la proliferació de grups de treball per a l'elaboració d'atles sintàctics (acabats o en curs); vegeu-ne la descripció i alguns dels enllaços en línia a www.dialectsyntax.org. Destaquem, en el cas de l'estudi de la microsintaxi dels parlars catalans, l'activació de la iniciativa *microvariatio.cat* (coordinada per Anna Pineda (IKER-CNRS) i Ares Llop (CLT-UAB), formant equip amb Isabel Crespi, Anna Paradís i Sebastià Salvà (CLT-UAB)).

1.4.1. Les varietats del contínuum romànic pirinenc

L'interès de l'estudi microsinlàctic que acabem d'explicar s'aplica, en aquesta tesi, a les varietats de l'àrea pirinenca (central) del contínuum dels parlars romànics; és a dir, al territori que comprèn les varietats del català pallarès i ribagorçà; de l'occità gascó —fent la distinció, en aquest cas, de l'aranès— i de l'occità llenguadocià; del benasquès i dels parlars aragonesos de l'àrea pirinenca oriental. Tanmateix, al llarg de la tesi recollim, també, dades d'altres varietats d'aquestes llengües no necessàriament situades a l'àrea pirinenca, però que constitueixen varietats de continuïtat respecte de les anteriors. Pel que fa al català, ens referim, també, als parlars nord-occidentals (i a l'àrea nord-occidental de la Franja de Catalunya amb Aragó), als parlars centrals, i al rossellonès (també mencionem, quan ho considerem oportú, les variants del valencià i dels parlars balears). En el cas de l'aragonès, ens referim, en alguns casos, a les solucions de l'àrea del que Arnal (1999) anomena el baix ribagorçà occidental. Per a una bona caracterització i delimitació del conjunt de les varietats del contínuum occitanoromànic, vegeu Sumien (2009) i Suïls (2010). Per a una delimitació concreta de les àrees i varietats de l'àrea estudiada i de les àrees de contacte, vegeu els **mapes 2.1.1-2.1.7** de l'annex 2.

Seguint Suïls (2010: 495), entenem que, en l'estudi de cas fet en aquesta tesi, situar el focus de l'estudi sobre la microsinlàxí gairebé inexplorada de les varietats contemporànies del contínuum lingüístic de les varietats romàniques pirinenques i de les àrees de contacte permet fer un tall sincrònic que ajuda a «entendre les relacions lingüístiques transpirinenques sobre la base del seu caràcter contigu en termes geogràfics, [la qual cosa] permet obtenir una imatge de les vinculacions interlingüístiques i les diferenciacions intralingüístiques alhora».¹⁸ Aquest tipus d'aproximació permet observar, també, certes dinàmiques centrípetes (cap a l'àrea central del domini, en aquest cas, el benasquès) que expliquen la variació pel que fa determinats fenòmens lingüístics. Alhora, com defensen Suïls, Sistac i Rigau (2007, 2010), aquestes dinàmiques evidencien com fenòmens lingüístics que hom ha atribuït al conservadorisme de les perifèries del domini lingüístic individual de cada una de

---

¹⁸ Sobre les relacions humanes i lingüístiques entre els territoris d'una banda i l'altra dels Pirineus i l'observació dels moviments demogràfics, culturals i comercials a l'àrea (vegeu, també, Bec, 1968; Rohlf, 1984; Nagore, 2001; Suïls, 2011; Suïls, Sistac i Rigau, 2007, 2010 i referències citades allí). Alguns d'aquests autors, en especial Suïls (2010) plantegen, també, la necessitat d'investigar la naturalesa del procés de romanització en el contínuum lingüístic estudiat. Tot i que és un aspecte molt rellevant per a recerques com a la nostra, per restriccions d'espai i de complexitat de la qüestió no hi podem entrar en aquesta tesi.

1. Introducció

les llengües amb les que les varietats es relacionen són, en realitat, una mostra de continuïtat lingüística i responen a dinàmiques d'innovació pròpies d'àrees geogràfiques concretes i delimitades (vegeu, també, en aquest sentit, Bec, 1968). Alhora, en aquesta àrea l'estudi de la sintaxi és important perquè, segons Suils (2010: 497) «diferents nivells de l'estructura lingüística remetent a diferents ritmes i graus de permeabilitat al canvi, i singularment la sintaxi pot donar idea de vinculacions entre llengües que restarien menys evidents en base a la sola consideració dels fets foneticofonològics».

Pel que fa a l'obtenció de dades dels parlars de l'àrea estudiada, atesa la manca dels exemples sistematitzats i organitzats necessaris per dur a terme un estudi de tipus microsintàctic com el plantejat, per recollir les evidències necessàries hem seguit una metodologia específica que mostrem a continuació. Es tracta d'una metodologia que ha permès l'obtenció de dades exhaustives d'un espectre de contextos força ampli, i que ha permès determinar les variables involucrades en la variació del fenomen estudiat i accedir, també, a les dinàmiques diacròniques de canvi d'aquest cas.

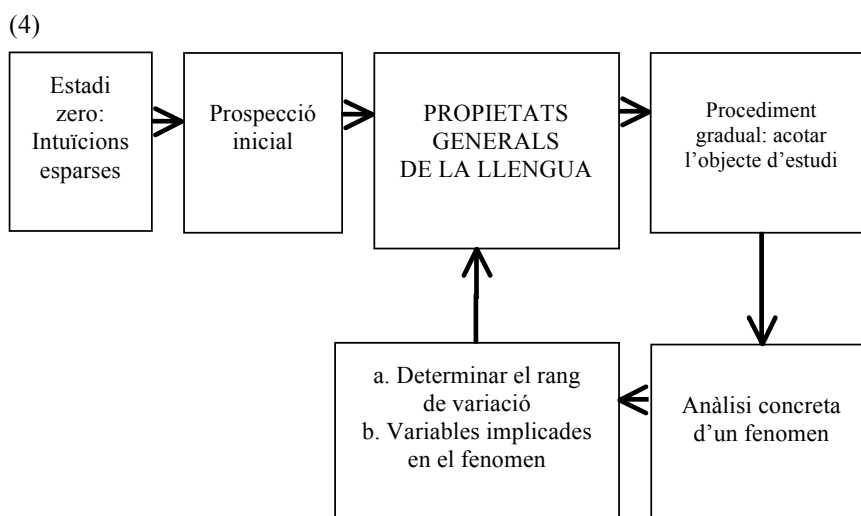
1.5. Metodologia de treball i de recollida de dades

1.5.1. La metodologia per fases

Per estudiar la variació sintàctica dels parlars esmentats hem recorregut a la *metodologia per fases (layered methodology)*.¹⁹ Es tracta d'una metodologia que, en el marc dels estudis microsintàctics, estableix una anàlisi d'aprofundiment progressiu en les estructures lingüístiques que poden presentar variació. Aquesta aproximació gradual té com a objectiu determinar com els fenòmens i les relacions entre fenòmens poden ser descobertes i presentades a l'atenció de la comunitat lingüística (Cornips i Poletto, 2007: 4). Vegeu l'esquema d'aquest procediment a (4):

---

¹⁹ Es tracta d'una espècie de guia metodològica creada com a pas previ a les tasques de recollida i sistematització de dades per a l'elaboració de l'Atlante Sintattico dell'Italia Settentrionale (ASIS) i el Syntactic Atlas of the Dutch Dialects (SAND), projectes capdavanters en els estudis de microsintaxi del panorama europeu actual.

Llop i Pineda (en premsa) [adaptat de Cornips i Poletto, 2007]

L'horitzó de recerca a què s'aspira amb una metodologia com la de (4) és la compleció d'un seguit d'estudis de microsyntaxi en relació amb el conjunt de fenòmens i construccions que singularitzen les gramàtiques de varietats inexplorades com les que presentem aquí. Ara bé, tot i que en la nostra recerca hem seguit l'esquema de (4) ho hem fet, òbviament, acotant el fenomen d'estudi als usos i valors de la sincronia actual (i, quan ha estat possible de la diacronia) del repertori de minimitzadors estudiats; i limitant la recerca a la delimitació de les variables implicades en l'explicació de la variació i del canvi, i a la delimitació dels fenòmens relacionats amb el cas d'estudi.

A l'apartat següent presentem les estratègies d'obtenció de dades.

1.5.2. Les estratègies d'obtenció de les dades

El conjunt de les dades presentades han estat obtingudes a través de diferents estratègies. Hem optat per una estratègia metodològica multimodal perquè, com afirmen Cornips & Poletto (2007: 9), «gathering dialectal data is not a flat process, but involves various stages, each of which can exploit different types of tasks». Com ja hem avançat, aquesta no és una recerca geolingüística amb un propòsit d'exhaustivitat en la delimitació de l'abast territorial dels fenòmens. Tot i que amb el conjunt dels exemples recollits hem elaborat un fons de dades de treball, en els diferents capítols de la tesi mostrem només una selecció de les dades empíriques recollides en les diferents varietats, les quals permeten il·lustrar els processos

1. Introducció

formals descrits. A continuació, resumim breument les diferents fonts de dades.²⁰

Una de les fonts fonamentals d'obtenció de dades reals per a recerques similars a les nostres és el treball de camp. Davant la impossibilitat de dur a terme una tasca com aquesta per a cada un dels parlars estudiats, hem treballat amb corpus ja existents.²¹ Pel que fa als corpus (o bases de dades lingüístiques) actuals, en el cas de les varietats occitanes estudiades hem obtingut exemples de la Basa Textuala per la lenga d'Òc (BaTelÒC; vegeu Bras i Vergez-Couret, 2016), i, ocasionalment, del Thesaurus Occitan online (THESOC) i de la base de textos del CIEL d'OC; en el cas de les varietats catalanes, hem usat el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC) i les transcripcions del corpus oral del Projecte Aixalda (específic dels parlars pallaresos i ribagorçans).²² Pel que fa als corpus o compilacions de documents sonors orals, hem aprofitat els enregistraments del corpus d'entrevistes i d'observació participant recollit especialment per a una recerca prèvia per al pellarès (vegeu Llop, 2013); hem consultat, també, els arxius sonors del Archivo Audiovisual del Aragonés (AAA) i alguns vídeos corresponents als parlars gascons del projecte *Tramontana*.

Pel que fa als exemples diacrònics, hem usat corpus lingüístics (o bases de dades lingüístiques) en aquells casos en què n'hi havia de disponibles per a les varietats estudiades: hem treballat amb el Corpus de l'Occitan Médieval (COM2) i amb el *Linguistic Corpus of Old Gascon* (LCOG), en el cas de les varietats occitanes; i amb el Corpus Textual Informatitzat del Català Antic (CICA) i amb les dades del Diccionari de Textos Catalans Antics (DTCA), per al cas del català. En la resta de varietats, no hem pogut recollir exemples diacrònics procedents de corpus.

Atès que, com ja hem comentat, els minimitzadors han estat analitzats en la dialectologia tradicional des del punt de vista de la variació lèxica, hem aprofitat aquesta conjuntura per obtenir exemples d'ús real inclosos en obres que fan atenció als dialectes (diccionaris, vocabularis, articles divulgatius i científics i monografies). En general es tracta d'obres que, tot i no fer-ne un estudi sintàctic, recullen els minimitzadors com a variants geolèctals de diferents categories gramaticals

---

²⁰ Tots els exemples citats en aquesta tesi mantenen les grafies original de les fonts de les quals els hem extret; no els hem alterat, adaptat ni unificat gràficament en cap cas.

²¹ Per a un inventari de corpus de textos literaris i no literaris de les varietats estudiades, vegeu Massip (2015) —català antic—; Massip i Llop (2015) —català contemporani—; Corradini (2015a, b, c) —occità antic, contemporani i gascó en general, respectivament.

²² Agraïm l'oportunitat de consultar aquestes dades a Ramon Sistac, director de l'Oficina d'Estudis de Llengua i Literatura de Ponent i del Pirineu de la Universitat de Lleida en el marc de la qual s'han recollit les dades d'aquest corpus.

(quantificadors, marques de negació, etc.). Tots els comentaris lingüístics i els exemples extrets d'aquestes obres i analitzats dins la tesi són recollits a l'apartat de referències (§ 7) i de fonts (§ 8).

Hem aprofitat, també, els materials recollits en atles lingüístics per aproximar-nos a la distribució i continuïtat geolingüística dels usos de determinats minimitzadors (bé com a noms, com a quantificadors, com a marques emfàtiques pressuposicionals o com a marques de negació) i per ampliar els contextos del repertori d'exemples recollits: Atlas Linguistique de la France (ALF), Atlas Linguistique de la Gascogne (ALG), Atlas Linguistique de l'Ariège (ALAR), Atlas Lingüístic del Domini Català (ALDC), Atlas Lingüístico de la Península Ibérica (ALPI). Recollim les referències d'aquestes obres a l'apartat de fonts (§ 8).²³

Una altra estratègia molt útil ha estat la lectura-escaneig²⁴ d'obres literàries d'autors que usen com a llengua d'escriptura alguna de les varietats dialectals estudiades, de les quals són parlants nadius (la qual cosa els acredita com a parlants competents) —vegeu Edwards i Weltens (1985) per a una estratègia semblant per a l'estudi de les varietats no estàndard de l'anglès britànic. Com ja havíem pogut constatar a Llop (2013) en un estudi d'abast menor (acotat al català pallarès), en els textos literaris (generalment, o bé de tipus etnogràfic, o bé literatura costumista, popular, etc.), es poden localitzar usos dels minimitzadors en estructures i configuracions sintàctiques més complexes que en els atles lingüístics o que en les monografies dialectals. Aquestes troballes ens han permès fer una caracterització més minuciosa de les dades i ampliar els contextos d'observació.

Finalment, hem fet ús, també, dels judicis de gramaticalitat com a estratègies complementàries a les anteriors (en la línia de Silva-Corvalán i Enrique-Arias (2001: 63). Com afirma Barbiers (2013: 6): «judgements databases and corpora of spoken conversations and stories] are complementary and are both necessary for dialect syntax research. Judgement databases are particularly suited for categorical, complex or rare syntactic phenomena». En aquest sentit, hem accedit a conèixer l'(a)gramaticalitat de determinades configuracions i, per tant, els límits de la variació

---

²³ En diferents punts de la tesi destaquem l'interès de les informacions contingudes en mapes de diferents atles lingüístics del contínuum occitanoromànic. Quan és rellevant per a l'explicació, il·lustrem la informació mencionada tot recollint als **annexos 2.2** el mapa o mapes mencionats. A Llop (2017) podeu veure una mostra i un comentari il·lustrat de l'aprofitament de les dades dels atles lingüístics per a l'estudi de la microvariació en l'expressió negació.

²⁴ Ens referim a una lectura orientada a la detecció d'un determinat fenomen o dada lingüística (en aquest cas, l'ús dels minimitzadors negatius).

1. Introducció

en el fenomen estudiat, tot preparant exemples que havien de ser valorats i comentats per dos perfils diferents d'informants. D'una banda, informants de perfil lingüístic avançat: és a dir, parlants amb domini metalingüístic de la varietat, als quals demanàvem d'abstreure's de les formes estàndards per treballar únicament amb les variants dialectals que reconeixien o no com a pròpies —vegeu Cornips i Poletto (2005: 946). De l'altra, informants de perfil acadèmic: és a dir, professors universitaris o professionals de l'àmbit de les llengües, parlants nadius i estudiosos de les varietats investigades. Per distingir la naturalesa espontània o *elicitada* de les dades, hem assenyalat convenientment tots aquells exemples de la recerca que hem obtingut o explorat a través d'aquesta tècnica.

Finalment, remarcuem que través de la tècnica anterior i fruit del comentari dels exemples proposats als informants, hem pogut recollir, també, nous exemples i consideracions de tipus sociolingüístic sobre les variants i els usos (en termes generacionals, socials, en relació amb la varietat estàndard o a la llengua dominant, etc.). Hem anomenat aquest conjunt de dades com a *metacorpus*, en la línia de Silverstein (1981: 382).²⁵ En presentar les dades de la tesi fem referència a aquest tipus d'informació quan ho considerem convenient i enriquidor per a la comprensió del fenomen.

Mostrem en profunditat el conjunt de les dades recollides a través de les estratègies anteriors a continuació del capítol 2, en el qual —com hem avançat— introduïm les nocions que constitueixen el bagatge previ necessari per entendre els mecanismes a partir dels quals vertebrem la nostra proposta.

---

²⁵ Sobre el *metacorpus*, Silverstein (1981: 3) afirma: «In the course of field work, linguists, just like other anthropologists, spend a great deal of time listening to people talk about what they are doing. The resulting data form a corpus of speech about speech, a “meta-corpus” as it were, that consists of speech at the same time that it seems to talk about, or characterize, speech as a meaningful action. In reply to our queries or spontaneously, people will utter descriptive statements about who has said or can say what to whom, when, and where, just like statements about who can say what to whom, when, why and where».

2. Les marques de negació procedents de minimitzadors. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

*A note can be as small as a pin or as big as the world;
it depends on your imagination.*

Thelonious Monk

2.1. Introducció

Dediquem aquest segon capítol a introduir i a contextualitzar les nocions sobre les quals es basteix l'aproximació a la reanàlisi i a la caracterització morfosintàctica de les marques de negació procedents de minimitzadors.

El conjunt dels apartats d'aquest capítol constitueixen un aprofundiment progressiu i amb una focalització esglaonada sobre els termes i els conceptes claus de la recerca. Inicialment, a § 2.2, fem referència a la noció de *negació*. A partir de § 2.3 ens endinsem en l'expressió de la negació oracional i, a § 2.4. i a § 2.5, ens referim a la importància de la diferenciació de dos tipus de dependències establertes en l'àmbit de la negació oracional. D'una banda, una dependència semàntica: la polaritat; de l'altra, una dependència sintàctica: la concordança negativa. Revisem les aproximacions teòriques fetes a tots dos fenòmens i introduïm el bagatge teòric necessari per analitzar les dades en relació amb els minimitzadors negatius, tant des del punt de vista de la sincronia actual com de la diacronia; i, també, tant des de l'òptica general de les llengües romàniques, com des de l'observació acotada de les varietats del contínuum lingüístic romànic pirinenc. Després d'una síntesi breu a § 2.6 dels aspectes revisats que són clau per a la nostra recerca, a § 2.7 introduïm els minimitzadors com a font de renovació de l'expressió de la negació en les llengües naturals i —tot comparant-los succintament amb els anomenats generalitzadors i el seu cicle evolutiu— els acabem situant com a focus principal de la nostra investigació. A § 2.8, d'acord amb les nocions presentades als apartats anteriors, plantejem una síntesi dels debats clau que, d'acord amb el contingut introduït al capítol, cal plantejar-se en relació amb la naturalesa i amb l'evolució formal de les marques de negació en les llengües naturals. Pel que fa a la nostra recerca, la presentació d'aquests debats permet dues coses: d'una banda, delimitar una mica més els interrogants plantejats al capítol 1 en relació amb les dinàmiques del canvi

lingüístic; i de l'altra, establir els eixos que vertebraran la recerca i que constitueixen l'horitzó de respostes als quals ha d'aspirar l'anàlisi formal dels usos, valors i evolució dels minimitzadors dialectals presentats als capítols 3 i 4 de la recerca.

2.2. La negació. Remarques i consideracions prèvies

Zeijlstra (2004: 1) constata que, en els darrers anys, l'estudi de la negació ha ocupat un lloc central en la lingüística formal com un dels temes nuclears de les teories sintàctiques i semàntiques.

L'interès fonamental de l'estudi de la negació es pot atribuir a dos fets. D'una banda, al fet que totes les llengües, sigui de la manera que sigui, poden expressar la negació; la negació es pot arribar a considerar una propietat universal de les llengües naturals (Dahl, 1979; Bernini i Ramat, 1996; Willis et al. 2013; Zeijlstra, 2013, 2016, Kayne, 2016; entre d'altres).¹ Per a Bernini i Ramat (1996: 2): «every language will have one or more ways of negating the truth of an utterance». En aquest sentit, precisament, l'interès de l'estudi de la negació recau en el fet que, tot i que és present en totes les llengües naturals, l'expressió i la interpretació de la negació presenten una gran variació (vegeu Bernini i Ramat, 1996; Hoeksema, 2009; Willis et al. 2013).

D'altra banda, una altra característica que situa la negació en un lloc privilegiat dels estudis lingüístics formals és el fet que es tracta d'un fenomen que estableix un conjunt d'interaccions en relació amb molts altres fenòmens de les llengües naturals (per exemple, com indica Miestamo (2007): qüestions relacionades amb la modalitat, el focus, els quantificadors, etc.). L'estudi del domini funcional² de la negació permet explicar determinats mecanismes sintàctics i semàntics i la manera com es connecten per donar lloc a l'expressió de la negació, entesa com a «process or construction in grammatical and semantic analysis which typically expresses the contradiction of some or all of a sentence's meaning» (Crystal, 2011: s.v. *negation*).

---

¹ Per a Bernini i Ramat (1996), la negació és també una propietat universal de les llengües naturals des del punt de vista pragmàtic, «which is related to the behavioural and cognitive functions encountered in every language, and which is realized at the discourse level». Com mostrem als capítols 4 i 5 aquest fet és rellevant a l'hora d'explicar el cicle de renovació de les marques de negació.

² Recuperem aquesta noció, encunyada per Givón (1981) a través de la definició de Miestamo (2005: 293): «any domain of related (semantic or pragmatic) functions that (one or more) language(s) encode with the formal means they possess».

Des del punt de vista gramatical, com indica (Sánchez, 1999: 2563), s'entén per negació el «conjunto de procedimientos gramaticales utilizados para llevar a cabo un acto de negar». Per tant, doncs, existeixen diferents procediments gramaticals per expressar la negació (vegeu, també, González, 2009: § 2.2.1).

La *negació de mot o morfològica* s'expressa a través de l'ús de prefixos negatius anteposats a unitats lèxiques que denoten propietats; vegeu Fabra (1956: §130) i Mascaró (1986: §15).³ En aquests casos, com indica Sánchez (1999: 2565), els procediments morfològics usats s'encaminen a expressar la contradicció o exclusió del concepte designat per la unitat lèxica, sense afectar la resta de constituents de l'oració en què apareix.⁴

- (1) *És **incapaç** de reconèixer la seva responsabilitat en la crisi.*
- (2) *La ferida presentava una coloració **anormal**.*

La *negació de constituent o sintagmàtica* és «aquell tipus de negació que afecta no tot el contingut proposicional de l'oració, sinó un constituent específic», al qual precedeix (Espinal, 2008 2733). El constituent negat pot ser un: SN (3), SP (4), SQ (5), SAdj (6) i SAdv (7).

- (3) *L'alcalde ha justificat la [SN **no-inclusió**] de l'experiència prèvia com a criteri d'adjudicació.*
- (4) *Ho ha fet, però [SP **no de bon grat**]; ho ha fet a contracor.*
- (5) *M'han arribat [SQ **no gaires exemplars de l'última novel·la de Jaume Cabré**].*
- (6) *Els grups [SAdj **no violents**] es van concentrar a la Plaça Tahrir.*
- (7) *La seva actitud va ser, tot i que [SAdv **no conscientment**], la pròpia d'una criatura.*

En aquesta recerca no ens concentrarem en els mecanismes anteriors —tot i que en alguna ocasió hi podem fer referència—, sinó que ens fixem en l'anàlisi de la *negació oracional* en una posició anterior a la del verb —a la qual ens referim a l'apartat següent i al capítol 5.

---

³ Sobre l'estatus a mig camí entre la negació morfològica i la negació oracional de l'ús de l'adverbi *no* davant de noms deverbals que, pel seu origen, denoten esdeveniments que poden ser negats (p.e. *La no implicació dels socials a l'assemblea va ser el motiu que la reunió fos un caos*) vegeu Sánchez (1999: 2566).

⁴ Cal tenir en compte, però, que com indica Picallo (2008: 1654), el prefix negatiu dels adjectius avaluatius i els de caràcter no indica la qualitat oposada denotada per l'adjectiu inicial, sinó l'absència total de la qualitat (*immodest, infeliç, deslleial, imperfecte*).

2.3. La negació oracional

Des del punt de vista semàntic, la negació oracional «permet expressar la funció logicosemàntica que correspon a un operador proposicional negatiu, és a dir, una funció veritativa tal que, donada una proposició inicial que és vertadera, dóna com a resultat una proposició que és falsa, i donada una proposició inicial que és falsa, dóna com a resultat una proposició vertadera» (Espinal, 2008: 2732).

Per entendre el funcionament dels diferents tipus de negació oracional preverbal és fonamental conèixer la noció d'*àmbit* o *abast* (de la negació oracional): el domini sintàctic sobre el qual la negació té efecte (vegeu Sánchez, 1999: 40.2). A l'hora de determinar l'àmbit de la negació cal tenir en compte que l'element negatiu sempre precedeix el seu àmbit i que el domina sintàcticament (amb una relació jeràrquica de superioritat). Com indica Camus (2006: 1215), en línia amb Zanuttini (1994: 445-446):

Hay lenguas en las que la negación es de tal naturaleza que ha de realizarse sintácticamente mediante una palabra negativa en [...] posición preverbal [...] La sintaxis de la oración deja ver su estructura semántica de modo muy transparente, ya que la posición de esta marca negativa en la estructura de la oración define y delimita a su vez el conjunto de constituyentes que se sitúan bajo el ámbito lógico de la negación.

Camus (2006: 1215)

En aquesta tesi mostrem que alguns casos, però, quan la marca de negació és de tipus postverbal, la representació sintàctica és qui ens ajuda a veure quin és en realitat el seu àmbit. Per ara, més enllà d'aquest matís, observem que la noció d'*àmbit de la negació* permet establir una distinció més general en el marc de les negacions oracionals: la *negació externa* o *metalingüística*, que es pot materialitzar a través d'una marca de negació situada a la perifèria esquerra del domini oracional (vegeu § 2.3.1); i la *negació interna*, que es realitza a través d'una marca de negació ubicada en posició preverbal (vegeu § 2.3.2).

2.3.1. Negació externa o metalingüística

La negació externa o metalingüística (NM) s'anomena així perquè té abast sobre tota l'oració. Dit d'una altra manera: té tota l'oració dins el seu àmbit.

Tot i que el marcador de negació externa més habitual en els parlars catalans, en aranès i en aragonès és *no/non*⁵ (també *nani*), en els parlars dialectals de les llengües estudiades en aquesta recerca, trobem altres marcadors de negació externa: en català, també: *i ara!*, *i ca!*, *ca*, *barret!*; en aragonès: *¡ca!*, *¡quíá!*; en occità: *e ara!*, etc.⁶

Tradicionalment, s'ha estudiat la NM des del punt de vista de la pragmàtica. Per a Horn (1989), l'anomenada negació metalingüística és: «a device for objecting to a previous utterance on any grounds whatever» [...] «focuses, not on the truth or falsity of a proposition, but on the assertability of an utterance» (cf. Horn, 1989: 363). És a dir: la NM serveix per expressar «la falsedat d'una proposició anterior [...] [i modificar] el valor de veritat de la proposició» (Espinal, 2008: 2739), d'acord amb les conviccions del parlant o del coneixement compartit entre interlocutors (vegeu, també, Martins, 2014).

Des d'un punt de vista sintàctic, si s'assumeixen els postulats cartogràfics de Rizzi (1997), les implicacions pragmàtiques de la NM es poden explicar perquè el marcador de negació se situa a la perifèria oracional (al domini del sintagma complementador, SC); és a dir, en una posició sintàctica preoracional.⁷ Per a Martins (2014), en una proposta de tipus més minimalista, més enllà de la pragmàtica, la NM es pot explicar també a través de proves sintàctiques. Martins (2014) reprèn els tests de Horn (1989) —entre els quals manté la condició pragmàtica de la necessitat de legitimitat d'un discurs previ o d'un context determinat— per identificar les característiques sintàctiques de les marques de negació externa o metalingüística.⁸

---

⁵ Advertim que el marcador *no* pot presentar ambigüitats interpretatives o bé com a marca de negació interna o bé com a externa. En els casos exposats aquí apliquem els tests per evidenciar que un element és una marca de negació externa a estructures que inequívocament corresponen a aquest tipus de negació. En aquest sentit, vegeu Martins (2014: nota 4): «Horn's tests produce crystal-clear results when applied to sentences displaying unambiguous MN markers. This suggests that apparent problems with the workings of Horn's tests (as discussed by Pitts 2011) may boil down to difficulties in intuitively teasing apart Descriptive Negation and Metalinguistic Negation when negation is expressed by *not* and similar negators».

⁶ En general, però, com ens fa veure Joan Mascaró, aquestes marques comporten l'existència de dos grups prosòdics. Caldria veure, doncs, l'anàlisi sintàctica d'aquest tipus de construccions, en relació amb les que apareixen formant un sol grup prosòdic.

⁷ Breument, una de les idees fonamentals de la proposta cartogràfica és que els elements que es mouen als especificadors de les posicions de la perifèria oracional reben una interpretació semàntica discursiva determinada.

⁸ Per a una descripció més detallada de la proposta de Martins (2014), vegeu § 4.3.4, on recollim també, les propostes d'altres autors que han explorat aquestes marques, com Pinto (2010) i San Segundo (2016).

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

- i. La NM no legitima la presència de termes de polaritat negativa.
- ii. La NM és compatible amb termes de polaritat positiva (forts).
- iii. La NM requereix la legitimació d'un discurs previ o d'un context pragmàtic determinat.
- iv. La NM queda exclosa de les clàusules subordinades.

Pel que fa a (i) —legitimació de la presència de termes de polaritat negativa— la NM, des de la seva posició perifèrica, nega la totalitat de l'oració —la qual representa un discurs o coneixements previs assumits com a verídics (vegeu (8))— i no només el predicat. Per això la NM no pot tenir abast sobre els termes de polaritat negativa de l'oració —ni, per tant, legitimar-los.⁹ Per aquesta mateixa raó, el test (ii) —compatibilitat de la NM amb termes de polaritat positiva— és possible (9).

(8) A: *Tu deus conèixer algú que sàpiga reparar la caldera.*

B: **No!* Conec *ningú*. (adaptat d'Espinal, 2011: 63)

(9) A: *És força car.*

B: *És força car, no! És caríssim!*

Finalment, segons (iv), la NE queda exclosa de les clàusules subordinades. Això succeeix perquè l'expressió de la NE està estretament lligat amb la força il·locutiva de la proposició negada. L'espai sintàctic associat a les forces il·locutives (*modalitat oracional*)¹⁰ només està disponible a les clàusules principals (*Main Clause Phenomena*; vegeu Zimmerman, 1980;¹¹ Aelbrecht et al., 2012). Els textos que caracteritzen la NM ens permeten diferenciar-la de la negació oracional interna no marcada i, alhora, de la negació de tipus emfàtic (pressuposicional). A § 4.3.4 tornem a reprendre el contrast esmentat entre NM i negació emfàtica pressuposicional per caracteritzar adequadament el tipus de negació que es pot

⁹ Per a Espinal (2011: 59-60) les marques de NM «encode the denial of an accessible proposition»; «the denied proposition may be linguistically expressed in the host utterance; in this situation the particle introduces a cataphoric relationship with the subsequent proposition [...] They are particles that encode procedural information that permits the hearer to select, from the set of accessible propositions, the one the speaker is denying». De manera semblant, per a Martins (2014: 665) la NM presenta «the exclusive features of responding assertions, that is, relative polarity features», els quals en aquest cas serveixen per marcar el desacord respecte d'allò dit en el context. Tornem a aquesta qüestió a § 4.3.4.

¹⁰ Recollim la definició de *modalitat oracional* de Villalba (2004: 86): «Segons Rizzi (1997) especificació de la modalitat del complementador que es correspon amb els requisits semàntics de l'element que selecciona l'oració i que donaria compte de la correlació entre el tipus de selector i la modalitat de l'oració».

¹¹ Zimmerman (1980: 216): «illocutionary forces cannot attach to embedded clauses».

arribar a expressar a través de l'ús d'alguns dels minimitzadors negatius postverbals estudiats.

2.3.2. Negació interna

Un cop vista la NM, ens concentrem ara en la negació interna, entorn la qual gira bona part de la recerca d'aquesta tesi. S'anomena interna perquè afecta algun o alguns components de l'oració. A diferència de la negació externa o metalingüística, la negació interna no ha d'estar relacionada necessàriament amb una proposició prèvia. Per això, en general, es diu que afecta el predicat. En català (10), en la varietat occitana aranesa (11)¹², en benasquès (12) i en aragonès (13) —així com en altres llengües romàniques (castellà, portuguès, italià, etc.)—, la negació interna s'expressa a través dels operadors *no/non*, situats en posició preverbal.

(10) *El Max no ha dormit gaire bé.* (català)

(11) *Auè non l'auem vist.* (Carrera, 2007: 236) (occità aranes)

(12) *No està de guaire buena data.* 'No està gaire bon humor' (Saura, 2003: 161) (benasquès)

(13) *No se feba cosa.* 'No es feia res' (Tomás, 1999: 152) (aragonès)

Pel que fa a l'anàlisi formal, assumim que la negació oracional interna —d'ara endavant negació oracional, per simplicitat expositiva— ocupa, en aquests casos, el nucli de la projecció SNeg (o bé SPol o SΣ).¹³ Seguint Gianollo (2016: 8) assumim

---

¹² A diferència de l'aranès, en què la marca de negació és únicament *non*, en la resta dels parlars gascons, la marca de negació oracional tant pot tenir la forma *non*, com la forma *ne* i, en alguns casos, fins i tot, ser representada per un operador negatiu sense representació fonològica (com mostrem als capítols 4 i 5). Veurem, però, que les marques de negació preverbal de l'aranès i del gascó no tenen les mateixes subespecificacions formals.

¹³ En la bibliografia de les llengües estudiades molts autors assumeixen l'existència del SNeg. Aquesta és la línia d'anàlisi que assumim en aquesta recerca. Ara bé, autors com Breitbarth (2014) argumenten a favor d'una representació sintàctica de la negació lliure de sintagma negació. Per a aquesta autora, assumir l'existència d'un SNeg implica, d'alguna manera, entendre que —en la línia de Giorgi i Pianesi (1997) i Hegarty (2005)— els trets formals es corresponen a categories funcionals i projecten projeccions funcionals. Com mostrem a § 2.5.2, Zeijlstra (2004 i següents) aposta per assumir l'existència del SNeg només en aquelles llengües que presenten trets formals negatius en la derivació (és a dir que presenten relacions de concordança negativa); en les llengües de doble negació, el sintagma negació no es projecta. Aquesta visió és plenament compatible amb la nostra proposta per a les varietats estudiades.

Pel que fa a SΣ, es tracta d'una etiqueta creada per Laka (1991: capítol 2) per representar que la negació no forma per si mateixa una categoria sintàctica, sinó que ho fa juntament amb l'afirmació; «at least, that aspect of negation which is encoded by (at least some) natural languages as a functional head is an element of a broader syntactic category». El sintagma que reuneix l'expressió de l'afirmació i la negació ha estat anomenat, també, SPol (Sintagma de Polaritat). Per qüestions de claredat expositiva i atès que tractem específicament estructures relacionades amb la negació, en aquesta recerca usarem exclusivament l'etiqueta SNeg.

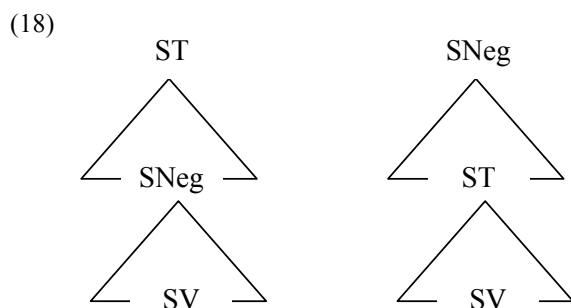
que el lloc d'interpretació de la negació oracional és invariable. Ara bé, l'observació de les llengües naturals evidencia que la posició estructural de la categoria funcional SNeg no és la mateixa per a totes les llengües.

De fet, sense entrar-hi encara en profunditat (hi tornem al capítols 4 i, especialment, al capítol 5) avancem que —a diferència del que acabem de veure per a les varietats catalanes i per a l'aranès, l'aragonès i el benasquès (vegeu exemples de (10)-(13)—, en occità llenguadocià (14) i en algunes regions gascones (15), per explicar l'ús de marques de negació postverbal assumim que el sintagma de negació se situa per sota del sintagma de flexió. Aquest és el cas, també, del cas del francès (16) i de l'anglès (17) (vegeu Pollock, 1989).

- (14) *Es pas venguda.* 'No ha vingut' (Mistral, 1979, s.v. *pas*)
- (15) *Ne comprenè pas ço qui s'èra passat.* 'No compregué allò que havia passat'(gascó) (Romieu i Bianchi, 2005: 139)
- (16) *Je n'aime pas Marie* 'No estimo la Marie'. (francès) (Ouhalla, 1990: 186)
- (17) *John does not like Bill.* 'A en John no li agrada en Bill'(anglès) (Ouhalla, 1990: 186)

Aquesta diferència estructural ha estat analitzada de manera diferent en les diferents aproximacions des de la teoria lingüística. Per a Laka (1990), la posició de la negació és un aspecte lingüístic lligat a la variació paramètrica (entesa en termes del model de Principis i Paràmetres, com una opció oberta entre valors determinats a la GU de manera innata). A continuació, recollim la proposta de Laka (1990: 10) i l'esquema de la distinció plantejada; vegeu (18):

There is parametric choice regarding the placement of Negation at Ds structure. [...] negation can be generated TP internally or TP externally in diferent languages.
(Laka, 1990: 10)

(Laka, 1994: 4)

Ouhalla (1990: 194) postula aquesta diferència en forma de paràmetre (*Paràmetre negatiu*) (19), també recollit per Moscati (2006: 375).

- (19) El Paràmetre Negatiu
  - a. NEG selecciona SV
  - b. NEG selecciona (S)T

(traduït d'Ouhalla, 1990: 194)

Des de l'òptica del minimalisme la parametrització de l'estructura funcional és problemàtica, perquè es considera que l'ordre de les projeccions funcionals és universal; són les divergències en els trets formals dels elements el que marca la variació. En aquest sentit, assumim que la projecció del SNeg va lligada al fet que els elements lèxics tinguin associats uns trets negatius.

Per a autors com Zeijlstra (2004), en cas que es projecti el SNeg, la posició depèn de propietats semàntiques (és a dir si, com a operador negatiu, selecciona una variable temporal —quan apareix per sobre de ST— o una variable esdeveniment al —quan domina SV (vegeu, en aquest sentit, Ramchand, 2011)).¹⁴

Altres autors, des d'una posició cartogràfica, assumeixen la possibilitat de disposar de diferents posicions per a la negació dins l'estructura sintàctica.¹⁵ En aquest sentit, el treball de Zanuttini (1997) és una de les màximes aportacions de la proposta cartogràfica a la sintaxi de l'expressió de la negació. D'acord amb els postulats cartogràfics —que, pel que fa a les categories funcionals, assumeixen l'existència d'una jerarquia de projeccions fixa que dona compte de tots les configuracions de material funcional de les llengües naturals— Zanuttini proposa l'existència de fins a quatre posicions fixes per als sintagmes de negació intercalades entre les projeccions (ampliades) verbals i adverbials. A (20) representem l'estructura bàsica que reflecteix aquestes quatre posicions de la negació, basada en una prospecció detallada i profunda de les varietats d'Itàlia:

---

¹⁴ Com ja hem avançat, i com expliquem a § 2.5.2, per a Zeijlstra (2004), les llengües només projecten un SNeg en cas que hi hagi relacions de concordança negativa, o el que és el mateix, evidència de l'existència de trets formals no interpretables negatius que cal legitimar durant la derivació.

¹⁵ Segons Cinque i Rizzi (2008: 42) la cartografia de les estructures sintàctiques «is the line of research which addresses this topic: it is the attempt to draw maps as precise and detailed as possible of syntactic configurations». En paraules de Belletti (2004: 5) això es tradueix en el propòsit següent: «One of the fundamental aims of the Cartographic Project is that of drawing maps as fine-grained as possible of the clause structure with the identification of different types of positions. Among the most significant and characteristic results of the project is precisely the identification of several distinct positions within the clause dedicated to different interpretations».

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

(20) [NegP1 *non* [TP1 V+Agr [NegP2 *mica* [TP2 [AdvP *already*] [NegP3 *niente* [AspPperf Vpast-part [AspPgen/prog [AdvP *always*] [NegP4 *NO*]]]]]]]]]]]

(Zanuttini 1997 [apud Poletto, 2008a: 59])

Les posicions equivalents a la negació oracional que tractem aquí són la posició NegP1 (és a dir SNeg1), la qual se situa per sobre del sintagma de flexió, i la NegP2. De fet, tot i que Zanuttini es refereix a les marques de NegP2 com a marques postverbals, aquesta denominació és bàsicament descriptiva, ja que en l'estructura NegP2 domina l'SV. A § 4.2.2. repassem en més detall la resta de posicions presentades per Zanuttini.

També en una òptica cartogràfica, Cinque (1999: 124) assumeix que tot i que en qualsevol clàusula només hi ha un únic sintagma de negació, aquest sintagma es pot generar al capdamunt de les diferents posicions adverbials per sobre del mode epistèmic —de manera que així es poden explicar els diferents ordres adverbials i les seves interaccions amb el temps, l'aspecte, el mode i la modalitat.

També en la línia de la cartografia sintàctica, Poletto (2008a, 2017, entre altres) assumeix l'existència d'un únic sintagma de negació (*big NegP hypothesis*), però de tipus complex.¹⁶ En efecte, la complexitat d'aquest sintagma de negació «gran» es deu al fet que inclou, juntament amb la negació oracional, totes les marques postverbals, diferents etimològicament i semànticament/pragmàticament, inventariades en els parlars italians estudiats per l'autora. Poletto, com Zanuttini, postula un conjunt de quatre posicions diferents per a la negació oracional com el de

(21) [NegP1 *non* [TP1 V+Agr [NegP2 *mica* [TP2 [AdvP *already*] [NegP3 *niente* [Asp perf Vpast part [Asp gen/progr [AdvP *always*] [NegP4 *NO*]]]]]]]]]]

Poletto (2017: 84)

Tanmateix, cada un dels quatre tipus de marques de negació no es genera directament en una posició funcional; es generen tots dins un gran NegP, que se situa a la perifèria de VP. Cada un dels elements d'aquest gran NegP accedeix a les quatre posicions diferents per a la negació a través del moviment. Es tracta d'un moviment des de la posició base a la posició d'especificador de les diferents posicions funcionals repartides dins la jerarquia de Cinque en l'espina de la clàusula. Com

¹⁶ La hipòtesi de l'existència d'un gran SNeg és defensada —des dels postulats de la nanosintaxi— per DeClercq (2013). Vegeu § 4.2.2. El SNeg de De Clercq se situa, també, en una posició d'adjunt del VP i conté un seguit de marcadors negatius que s'acaben situant en diferents posicions de l'espina clausal. La posició proposada per DeClercq com a lloc de la negació interna és el que ella anomena PolP.

indica Breibarth (2014), només una de les múltiples posicions de la negació acull els trets interpretables de la negació. La resta de posicions «are not negation positions *per se*, but they check ‘other’ features these elements may have [...]. All other NegPs [a part del NegP1 o ScalarP (segons la proposta)] are only postulated to provide structural positions in the fixed hierarchy of funcional heads for negation particles that cannot be related to the interpretable negation features, and to deal with the cross-linguistic variation» (Breitbarth, 2014: 118).¹⁷ A l'apartat 4.2.2 presentem la representació estructural de la proposta (amb la posició de base i les posicions finals de cada element) i analitzem en detall cada una de les posicions de Poletto (2008, 2017, entre d'altres). Ara apuntem només que la negació oracional interna dels parlars estudiats es correspon amb dues de les posicions postulades per Poletto (2008a): la ScalarP (sintagma escalar) i la MinimizerP (sintagma minimitzador).

La posició ScalarP (Sintagma Escalar) es correspon amb el SNeg que hem vist que pot aparèixer per sobre del ST (en català, benasquès, aragonès, etc.). Breitbarth (2014: nota 11) assenyala l'artificialitat semàntica de la tria de l'etiqueta ScalarP. En efecte, anomenar ScalarP al sintagma que allotja les marques de negació oracional preverbals no sembla gaire útil per diferenciar-lo del sintagma que introdueix les marques de negació postverbals procedents de minimitzadors —que, com veurem, són inherentment escalars: «as minimizers denote low endpoints of pragmatic scales, the distinction between a ‘MinimizerP’ and a ‘ScalarP’ appears somewhat artificial from a semantic point of view» (Breitbarth, 2014: nota 11).

La posició de MinimizerP (Sintagma Minimitzador) es correspon amb l'SNeg que usen aquelles llengües en què la negació apareix per sobre del SV (i per sota del ST); és a dir: l'occità, el francès, l'anglès, etc. En aquest sintagma, però, s'hi ubiquen, també, els minimitzadors que han donat lloc a marques de negació emfàtica pressuposicional —ens referim en més detall a aquesta qüestió a § 4.2.2.

Tot i que en aquesta recerca només ens concentrem en les negacions que apareixen immediatament per sobre o per sota de ST, ho fem tot assumint que la projecció de SNeg ve motivada, en tots els casos, per la necessitat de legitimació dels trets negatius dels elements lèxics usats com a marques del sistema d'expressió de la negació.

---

¹⁷ A § 4.2.2 del capítol 4 retornarem a l'estudi de les posicions NegP2/MinP per revisar les propostes de Zanuttini i Poletto, que les caracteritzen com a posicions que acullen les marques de negació procedents de minimitzadors.

2.4. Dependències semàntiques en l'àmbit de la negació

2.4.1. La polaritat i els tipus de termes de polaritat

Quan la presència d'una expressió lingüística α no és lliure, sinó que requereix la legitimació d'un determinat element en l'oració per ser reeixida, es diu que això ocorre perquè aquesta expressió és *sensible* a determinats contextos (vegeu González, 2008: 1); Giannakidou i Zeijlstra (2017: 1). Aquest fenomen s'anomena *polaritat*; els elements que legitimen l'aparició de certs mots en determinats contextos són els *inductors*, *legitimadors* o *activadors de polaritat*, i els mots legitimats són *termes de polaritat*.

El tipus de context al qual és sensible un terme de polaritat determina davant de quin tipus de terme ens trobem: *terme de polaritat positiva, modal o negativa*.

En primer lloc, ens referirem als *termes de polaritat positiva*.¹⁸ Es tracta de termes polars que no poden aparèixer sota el domini de la negació, sinó que només es poden interpretar correctament en contextos positius (22). Alguns dels termes de polaritat positiva en català són: *ben* Adj, *el (més) {gran/ ferm/ absolut}* N (23), etc. (vegeu Espinal, 2008: 2754). En les varietats occitanes: *plan* 'ben', *lo (mai) {gran, ferm, absolut}* N (23), etc. En aragonès, *ben, o (más) {gran, fermo, absoluto}*, etc.

(22) *El Roger (*no) és ben alt.*

(23) *El Roger (*no) tenia el més absolut convenciment que guanyaria la partida.*

En segon lloc, els *termes de polaritat pròpiament modal* (TPM) (com ara el quantificador d'elecció lliure *qualsevol*)¹⁹, són legitimats en contextos modals, és a dir, aquells contextos «que legitiman lectures indeterminades o inespecíficas» (Camus, 2006: 1207) o en què «se suspèn el valor de veritat afirmatiu».²⁰ Segons Bosque (1996a: 9) hi ha tres grups d'inductors modals per un quantificador d'elecció lliure, com ara *qualsevol*:

¹⁸ Per a un estudi aprofundit de la polaritat positiva en les llengües naturals (i en castellà en concret), vegeu González-Rodríguez (2008, 2009).

¹⁹ Com indiquen Tubau i Espinal (2012: 149), en català, *res* també pot tenir una lectura universal de terme d'elecció lliure (TEL) en català equivalent a 'qualsevol cosa' (*S'espanten per res*).

²⁰ Sobre el tractament i la denominació usada per referir-nos als termes de polaritat negativa que també poden ser usats en contextos d'aquest tipus, vegeu l'aclariment de la nota 25.

- Inductors modals irrealis: el futur (Pérez Saldanya, 2008: 22.5.7.3) (24); l'ús prospectiu del subjuntiu en oracions temporals (25); el condicional (26)²¹.

(24) *Qualsevol dia canviaré de dentista.*

(25) *Quan compris qualsevol jersei, mira sempre que les mànigues no et quedin curtes.*

(26) *Amb ella me n'aniria a qualsevol racó del món.*

- Predicats amb trets lèxics inherents: predicats intensionals, com *buscar*, *acceptar*, *demanar*, *esperar*, etc. (27)²²; predicats amb trets lèxics negatius, com *negar*, *prohibir*, *rebutjar*, etc. (28).

(27) *S'accepta qualsevol suggeriment.*

(28) *Rebutgen un acord que no tingui en compte les demandes socials fetes.*

- Construccions genèriques: a través de predicats de nivell individual, que estableixen les propietats inherents o característiques de les unitats de les quals es predica (29).

(29) *El material és resistent a qualsevol agent extern.*

En tercer lloc, els *termes de polaritat negativa* (TPN) són aquells que apareixen en entorns negatius; la presència dels inductors negatius és, doncs, imprescindible perquè l'oració sigui gramatical.²³ Espinal (2008: 2753) afirma que: «en un sentit semàntic, això vol dir que s'estableix una dependència semàntica entre dues expressions, una de les quals aporta la propietat semàntica necessària per a legitimar la interpretació de la segona».

Tot i que els TPN han d'estar dins l'àmbit de la negació i que, habitualment, això es tradueix en una relació de comanament-c, no sempre és així. Com defensa Giannakidou (2011: 1665) la polaritat no és un fenomen que es pugui capturar totalment des del punt de vista sintàctic:

Polarity phenomena are significant because they provide a case of well-formedness that is not fully determined by syntax: the distribution of NPIs is not

²¹ Més enllà del repertori de termes de polaritat modal, determinats SN poden ser legitimats com a TPM atès que, com afirma Pérez Saldanya (2008: 22.5.7.3), el futur (i, també, el condicional) «a causa del seu valor 'modal', es comporta com un creador d'opacitat referencial i pot suspendre el valor referencial dels SNs que es troben sota el seu abast».

²² Per a Bosque (1996a: 10) són «verbos con información léxica de tipo modal (generalmente prospectiva)».

²³ Com mostrem més endavant en aquest capítol, la distinció entre *termes de polaritat negativa forts* i *termes de polaritat negativa febles* permet introduir matisos en aquesta denominació en relació amb l'espectre de contextos en què poden ser legitimats.

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

predicted by their syntactic category alone, and they seem to be sensitive to semantic factors of the sentence [...]. This sensitivity addresses the fundamental relation between syntactic and semantic well-formedness, and polarity thus provides a uniquely complex domain to investigate the relation between syntax and semantics, and the nature of semantic knowledge.

Giannakidou (2011: 1665)

Alguns TPN també poden aparèixer en contextos de legitimació pròpia dels TPM. Vegem exemples d'això en contextos com la pròtasi condicional de (30).²⁴

(30) *Si ens portes **cap** detalllet que t'agradi a tu, segur que l'encertaràs.*

En els anomenats *contextos modals* o *no verídics* (nomenclatura que, com mostrem a § 2.4.1, és la que seguim nosaltres), els TPN tenen una interpretació existencial positiva inespecífica.²⁵ Per a Pérez Saldanya i Torrent (en preparació), els contextos en què els termes de polaritat negativa poden aparèixer amb un valor existencial positiu contenen activadors o legitimadors que «sense tenir un valor negatiu obliguen a considerar dos estats de coses: un estat positiu (que es dona o es podria donar) i un estat negatiu (que no es dona o que podria no donar-se)».

El fet que certs TPN es puguin legitimar en contextos modals o no verídics ha generat posicions diferents entre autors, des de ben enrere, pel que fa al tractament que s'ha de fer d'aquests elements que poden ser legitimats en dos tipus de contextos diferents. Per a Llorens (1929: 92), en castellà, es tracta de termes que introdueixen una «negación potencial o implícita». Martins (1996, 2000 i següents), determina que es tracta de termes bipolars que poden ser introduïts per *activadors modals* o per *activadors negatius*.²⁶ Vegeu, també, en aquest sentit, Camus (2006: § 13.3.2.2.2, 13.4.2.2 i nota 30). Autors com Bosque (1980), Sánchez (1999) i Espinal (2008:

²⁴ Per a l'occità, vegeu Alibert (1976: Sintaxi, § 73); per a l'aragonès, EFA (2017: § 2.6.1); per al benasquès, Saura (2017).

²⁵ Com expliquem a § 2.3.2, això ha portat a alguns autors com Bosque (1996a, 1999) a relacionar la polaritat negativa i l'anomenada polaritat modal. Ara bé, que alguns termes de polaritat negativa puguin ocórrer en contextos propis de l'anomenada polaritat modal no vol dir que els TPM pròpiament dits puguin aparèixer en contextos negatius. Vegeu, per exemple casos com *(*No) li va comprar* qualsevol *ram* (extret de Quer 1998), en què el TEL no és gramatical en una oració negativa amb un context episòdic (en passat) i sense èmfasi. Aquest fet reforça la tria terminològica feta en aquesta recerca.

²⁶ Martins (1996, 2000, i següents) treballa amb un sistema de trets (inspirat en Rooryck, 1994) amb tres valors possibles: (+) especificat, (0) no variable subespecificat, (α) que dona lloc a l'existència de nou configuracions diferents de trets que expliquen de manera detallada els diferents termes de polaritat. Advertim, però, que les nomenclatures de Martins, tot i que en alguns casos són coincidents amb les que usem aquí, pot ser que no coincideixin en l'especificació de trets (que és de tipus bipartit en el nostre cas, i tripartit en el d'aquesta autora). Agraïm a Ana Maria Martins les converses i advertiments en relació amb aquest fet.

2757) deixen de banda els termes de polaritat pròpiament modals (com *qualsevol*), i fan referència, bàsicament, als termes de polaritat negativa. Coincideixen a agrupar el conjunt de termes de polaritat negativa sota una etiqueta que distingeix entre *termes de polaritat negativa febles i forts*. Els primers: termes que poden aparèixer en contextos modals (que nosaltres anomenem no verídics, com mostrem a § 2.4.2) i en contextos negatius o antiverídics (als quals Bosque anomena *contextos de polaritat negativa febles amb activadors febles*), i els segons: termes que només poden aparèixer en contextos negatius o antiverídics (als quals Bosque anomena *contextos de polaritat negativa forta*, introduïts per *activadors forts*).

En aquesta recerca usem la terminologia *terme de polaritat negativa* (TPN) en el mateix sentit que acabem d'apuntar; és a dir per fer referència als termes de polaritat que poden ser legitimats tant en contextos no verídics en general, com exclusivament en contextos antiverídics. A través de la distinció *terme de polaritat negativa feble i fort* precisem que dins el conjunt dels TPN n'hi ha uns que poden aparèixer en contextos no verídics en general —el que alguns autors anomenen «contextos modals». És el cas dels *termes de polaritat negativa feble*. Hi ha altres TPN que només poden aparèixer en contextos específicament antiverídics (contextos negatius). És el cas dels *termes de polaritat negativa forts*. El fet d'adoptar la noció de *no veridicitat* com a noció bàsica que explica la legitimació d'aquests elements ens permet evitar l'ús de la terminologia *modal*, que al nostre parer pot generar confusions amb altres nocions gramaticals (vegeu, també, nota 25).²⁷

A continuació, tenint en compte el que acabem d'exposar, analitzem la polaritat negativa en termes de dependències semàntiques i intentem donar resposta a les qüestions fonamentals sobre el comportament dels termes de polaritat negativa. Ho fem en la línia de les preguntes plantejades per Ladusaw (1996) sobre el legitimador, la naturalesa de l'element legitimat, la relació entre els dos i l'estatus de les oracions que contenen termes de polaritat no legitimats.²⁸ Vegeu la següent síntesi breu d'aquestes qüestions:

---

²⁷ Com a darrera constatació terminològica, precisem que, a vegades, alguns autors, simplifiquen aquesta distinció: per exemple, Labelle i Espinal (2014) deixen de banda la noció de terme de polaritat positiva i anomenen *termes de polaritat* als nostres *termes de polaritat negativa febles* i *termes de polaritat negativa* al que aquí anomenem *termes de polaritat forts*.

²⁸ Atès que la resposta a aquesta pregunta depassa els objectius d'aquest capítol, ens concentrarem, a donar resposta, bàsicament, a les tres primeres preguntes. Tractem la quarta qüestió al capítol 3 —en

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

The Licensor Question: How can the class of licenses for a polarity item be delimited? Is the class of licenses for a particular polarity item subject to arbitrary variation or is the class of licenses determined by the explanation of the item's status as a polarity item?

The Licensee Marking Question: How are negative polarity items to be distinguished from polarity insensitive items of similar syntactic category? Is polarity sensitivity an arbitrarily conventionalized property of an expression or does its status follow from its meaning?

The Licensing Relation Question: What is the required relation between the licensor and the licensee? Taking the general view that the licensee must be interpreted in the semantic scope of the licensor and given that surface structural relations underdetermine semantic scope relations, is licensing dependent only upon the semantic notion of scope or are surface structural relations also relevant?

The Status Question: Finally, what is the theoretical status of a structure containing an unlicensed polarity item? Are such ill-formed strings syntactically well-formed but uninterpretable or do they have well-defined interpretations which make them pragmatically unusable?

The Status Question: Finally, what is the theoretical status of a structure containing an unlicensed polarity item? Are such ill-formed strings syntactically well-formed but uninterpretable or do they have well-defined interpretations which make them pragmatically unusable?

Ladusaw (1996: 326 i ss.)

En relació amb el propòsit de la tesi, a través de l'exploració de les qüestions anteriors bastim les bases preliminars per explicar el tipus de relació de dependència establerta entre els minimitzadors usats com a TPN i els elements que en legitimen la presència dins l'oració.

---

el qual ens aproximem a la legitimació dels TPN en contextos no verídics. De totes maneres, avancem aquí que, per a Ladusaw (1996), per explicar l'estatus teòric d'aquelles oracions en què apareix un terme de polaritat no legitimat «what is needed is a theory which involves both a pragmatic explanation of the need for polarity items to be licensed and a theory of well-formedness conditions as well which apply to structures containing certain polarity items». És a dir: es necessita respondre satisfactòriament les tres preguntes anteriors.

2.4.2. La legitimació dels termes de polaritat negativa

Com hem vist, els termes de polaritat es caracteritzen per poder aparèixer només en aquells contextos en què es legitima la seva naturalesa polar. És així que la distribució dels termes de polaritat s'explica per la sensibilitat que mostren als contextos en què poden aparèixer (com evidencien Giannakidou, 1998, 2011; Levinson, 2008). Ara bé: quina és la propietat que han de tenir els contextos per legitimar la presència dels TPN?²⁹ L'anomenada *licensor question* és la nomenclatura que s'ha donat al conjunt de les aproximacions que s'han fet en la bibliografia a la propietat compartida pels contextos que legitimen l'aparició dels termes de polaritat negativa.

Els treballs de Giannakidou (2011) i Levinson (2008) fan un repàs exhaustiu de la propietat que comparteixen tots els contextos que legitimen TPN i determinen que hi ha hagut dos tipus fonamentals d'aproximacions a qüestió: una de tipus pragmàtic i una de tipus pròpiament semàntic.³⁰

Des de l'òptica de la pragmàtica, Baker (1970) i Linebarger (1980, 1987 i següents) defensen que la legitimació es produeix per l'efecte de la presència de la negació o bé —en els casos en què la negació no és present a l'oració— per conseqüència lògica (amb la negació), o per implicatura (convencional o conversacional).

Des del punt de vista semàntic, Klima (1964), tot i no usar el nom de *termes de polaritat*, ja va estudiar la distribució dels determinants *any* i *some* en anglès i va determinar les condicions en què s'havien d'usar. Ho va fer a través de regles transformacionals (concretament, *Indef-incorporation*). En efecte, notà que quan *any* s'usava en un context negatiu, *some* apareixia en l'oració afirmativa corresponent. El mot *any* era considerat el resultat d'una operació de transformació sobre una frase amb *some*; per efecte de la *Indef-incorporation*, i sota l'abast de la negació, *some* acabava esdevenint *any*. Per als casos de legitimadors no negatius sintàcticament (però sí semànticament, p.e. la preposició *sense*), Klima postulà un afix negatiu fonològicament buit que aportava el tret [neg]. Era així que les oracions en què apareixien aquests legitimadors eren analitzades com a negatives en un sentit

---

²⁹ Com ha hem comentat anteriorment, aquesta terminologia inclou els termes de polaritat negativa febles i forts; tota resposta a la qüestió sobre la legitimació d'aquests elements ha d'incloure el conjunt de contextos d'aparició adès especificats per a aquests elements.

³⁰ Per a un repàs més breu, però detallat, del tractament de la naturalesa i legitimació dels TPN en la bibliografia dels darrers trenta anys vegeu, també, Hoeksema (2012).

sintàctic més profund; i era així també que la regla transformacional *Indef-incorporation* permetia la creació dels TPN.

Actualment, en les aproximacions de la semàntica, després d'un període de propostes, d'ampliacions i d'esmenes a les propostes anteriors —des de Ladusaw (1980), Von Stechow (1999), Zwarts (1995), fins a Giannakidou (1994 i següents)—, s'han anat incloent com a legitimadors dels TPN el conjunt de contextos següents: els elements negatius, els contextos de monotonicitat decreixent, de monotonicitat decreixent a la Strawson, i un concepte que els pretén englobar tots com indiquen Giannakidou i Zeijlstra (2017): els contextos no-verídics.³¹ Aquest conjunt de nocions, com dèiem, han anat apareixent esglaonadament en les propostes teòriques sobre la legitimació dels termes de polaritat negativa per resoldre els esculls o incomplecions de les propostes anteriors.³² Vegem, detalladament, com s'ha arribat a determinar el conjunt de contextos anteriors com a legitimadors dels TPN.

Ladusaw (1980) introduí una noció de la semàntica formal que fou clau per avançar l'explicació de les propietats comunes del conjunt de contextos en què es poden legitimar els TPN: la noció de *monotonicitat*³³ *decreixent* (*downward monotonicity* o *downward entailment*) —lligada a la Condició de Legitimació (*Licensing Condition*), reproduïda a (31).³⁴

(31) **Condició de Legitimació de Ladusaw (1980)** [apud Giannakidou, 2002: 19]

α és un dels termes de polaritat negativa si en el seu abast si i només si α és monotònic decreixent.

³¹ Vegeu com Giannakidou i Zeijlstra (2017: 15) recullen el conjunt de contextos tractats anteriorment, tot agrupant-los en tres tipus de contextos no verídics: «(i) non-negative contexts (questions, imperatives, modal contexts); (ii) classically negative: an expression is classically negative iff it is anti-additive or antimorphic; (iii) minimally negative: an expression is minimally negative iff it is downward entailing but not anti-additive or anti-morphic».

³² Tot i que no retornarem a l'aproximació pragmàtica a la naturalesa dels legitimadors de termes de polaritat negativa, esmentem breument que davant el fet que la proposta de la transformació *Indef-incorporation* de Klima (1964) no permetia donar compte dels usos del que aquí anomenem termes de polaritat negativa febles (és a dir en el que anomenarem contextos no verídics), l'autor va fer algunes esmenes a la seva proposta inicial. Klima creà el tret *Affective* per caracteritzar els contextos no verídics. Així, la condició *Indef-incorporation* s'amplià al conjunt de contextos amb el tret *afectiu*. Giannakidou (2011) rebutja el terme pel fet que és merament «descriptiu».

³³ Una funció monotònica és una funció entre conjunts ordenats que sempre preserva o reverteix l'ordre donat (creixentment o decreixentment).

³⁴ En la proposta de Ladusaw (1980) s'observen reminiscències clares de la teoria de Fauconnier (1975a, 1975b) i Horn (1972) sobre les inferències escalars i la idea que els legitimadors de termes polars inverteixen l'ordre dels elements d'una escala (talment com implica la noció de la *monotonicitat decreixent*). Com indica González (2008: 14), i com veurem més endavant, autors com Kadmon i Landmann (1993), Lahiri (1998) i Chierchia (2004, 2006), han desenvolupat les seves propostes en relació amb la distribució dels termes de polaritat a partir de la noció de la *monotonicitat decreixent*.

Aquesta condició fa referència al fet que la direcció de la conseqüència lògica en les posicions de legitimació dels TPN es reverteix en relació amb una oració positiva ordinària (és a dir: en lloc d'anar del subconjunt al conjunt, en casos de polaritat negativa, la direcció de la inferència en la posició d'objecte va del conjunt al subconjunt) (32).

(32) Monotonicitat

El context P(X) és monotònic creixent si (i només si) per a cada A, B tal que $A \subseteq B$,

$$P(A) \Rightarrow P(B)$$

El context P(X) és monotònic decreixent si (i només si) per a cada A, B tal que $A \subseteq B$,

$$P(B) \Rightarrow P(A)$$

(traduït de Ladusaw, 1980: 112)

Per a Giannakidou (2011: 1668) això equival a dir que les expressions que denoten conjunts poden ser substituïdes per expressions que denoten subconjunts *salva veritate*.

Davant el fet que alguns contextos que legitimen els TPN no són clarament monotònics decreixents, von Fintel (1999) introdueix matisos a la noció per tal de poder incloure'ls dins la definició de la monotonicitat decreixent.³⁵ Un exemple pràctic són els casos de proposicions introduïdes per *only* ('només'), que en anglès poden legitimar TPN (33).³⁶

(33) **Only** *three players ate anything at all*. 'Només tres jugadors no van menjar res'

Von Fintel adopta la definició de la monotonicitat decreixent, però amb la implicació lògica estàndard reemplaçada per la implicació lògica segons la proposta de Strawson (1952). Vegem-ho de manera pràctica a través de l'exemple de Levinson (2008: 14).

(34) a. **Only** *John ate vegetables for breakfast*. =>

b. **Only** *John ate kale for breakfast*.

Levinson (2008: 14)

La Monotonicitat Decreixent à la Strawson (MD-S) es produeix quan tenim dues proposicions i la pressuposició o pressuposicions de la proposició implicada són

³⁵ Vegeu Levinson (2008: 11) per a una exposició detallada dels motius pels quals contextos com els antecedents de les clàusules condicionals i el segon argument de la marca *only* ('només, sols') poden legitimar TPN sense ser monotònics deceixents.

³⁶ Com indica Giannakidou (2006: 581) aquest tipus de legitimació no és comuna a totes les llengües. P.e. no és possible en català, castellà, grec, etc. Per això la traducció de l'exemple (33) és aproximada, ja que en català *només* no legitima TPN.

satisfetes. En el cas de l'exemple (34), la MD-S és vàlida quan la primera proposició (*Only John ate vegetables*), juntament amb la pressuposició de la segona (*John ate kale for breakfast*), impliquen el conjunt de la segona proposició (*Only John ate kale for breakfast*).

Així, la MD-S es formula de la manera següent (35):

(35) **Monotonicitat Decreixent à la Strawson (MD-S):**

Una funció f del tipus $\langle \sigma, \tau \rangle$ és MD-S si per totes x, y tals que $x \Rightarrow y$ i $f(x)$ és definida (les pressuposicions³⁷ de $f(x)$ són satisfetes), $f(y) \Rightarrow f(x)$

(traduït de von Fintel 1999: 14)

La validesa d'un enunciat monotònic decreixent à la Strawson (*Strawson-entailment*) es basa en: «a notion of entailment that will only check whether an inference is truth-preserving *under the assumption* that all the conventional implicatures and presuppositions of premises and conclusions are satisfied» (Von Fintel, 1999: 6). O el que és el mateix, en termes de Penka i Zeijlstra (2010: 773): «the validity of entailment inferences has to be judged in situations in which the presuppositions of the conclusion are fulfilled».

Giannakidou (1998) presenta alguns arguments en contra de la noció de *monotonicitat decreixent* com a noció per a la construcció d'una teoria de la polaritat: determina que no tots els contextos en què es legitimen els termes de polaritat són monotònicament decreixents (no es poden fer inferències de conjunts a subconjunts); i que un estudi més ampli mostra que la proposta no permet donar compte de la distribució dels termes de polaritat en altres llengües naturals.³⁸

Com a alternativa a la noció única de monotonicitat decreixent, Giannakidou (1994 i següents) i Zwarts (1995), situen la noció de *veridicitat (veridicality)*³⁹ com a focus de l'explicació de la presència legítima i reeixida dels TPN en contextos

---

³⁷ Per a Giannakidou (2006) la MD-S legitima com a rellevant no només la pressuposició de l'oració avaluada, sinó qualsevol proposició i això resulta en una sobregeneralització dels usos de determinats termes de polaritat —en el seu estudi, el cas d'*any*— en contextos en els quals és agramatical.

³⁸ A més de Giannakidou (1996), vegeu Levinson (2008) i González (2008) per a un repàs de la qüestió.

³⁹ Levinson (2008) proposa afegir la noció d'*assertivitat* com a condició complementària per explicar la legitimació dels TPN: «a clause x is assertive relative to z iff asserting z illocutionary entails asserting x or asserting $\neg x$ with some assertion strenght». És a dir: x és part de z i afirmar o negar z és, també, afirmar o negar x .

monotònics descendents i en altres que tot i no ser-ho, permeten la legitimació dels TPN.⁴⁰ En mots de Giannakidou (2011: 1674-1675):

Veridicality is a property of sentence embedding functions: such a function F is veridical if Fp entails or presupposes the truth of p . If inference to the truth of p under F is not possible, F is nonveridical. More specifically, veridical operators express certainty and an individual's commitment to the truth of a proposition, but nonveridical expressions express uncertainty and lack of commitment.

Giannakidou (2011: 1674-1675)

En síntesi: la veridicitat comporta l'expressió de la certesa o compromís amb la veritat d'una oració, mentre que la no veridicitat, no. Un operador proposicional F és no verídic si $F(p)$ no implica o pressuposa que p és veritat en el model epistèmic d'algun individu.

El fet de situar la noció de *no veridicitat* com a central en l'explicació del factor fonamental que determina la distribució dels TPN correspon a dir que: els TPN queden exclosos dels contextos verídics i només són acceptables en contextos no verídics.⁴¹

Giannakidou (2011) sintetitza els postulats bàsics de la *Teoria de la no veridicitat de la polaritat (non veridicality theory of polarity)*, Giannakidou, 2011); una teoria creada per donar resposta a les dues qüestions fonamentals pel que fa al debat de la polaritat —la qüestió de la legitimació i de la naturalesa de l'element legitimitat. A través de la noció central de la *(no)veridicitat*, Giannakidou postula que els termes de polaritat de les diferents llengües naturals i dels diferents

---

⁴⁰ Segons Giannakidou (2006: 575) la noció de *(no)veridicitat* permet explicar els casos que les teories anteriors no podien capturar plenament. D'una banda, amb la noció de context *no verídic* explica els casos de contextos no MD que legitimen TPN (com ara les interrogacions, verbs modals, etc.; vegeu també Giannakidou, 2011: 1684; Giannakidou i Zeijlstra, 2016: § 2). Per explicar exemples com els de (34), Giannakidou argumenta que en determinats contextos en què no es pot produir una legitimació del TPN, opera el que s'anomena *rescat* de la polaritat a través d'una inferència semàntica-pragmàtica de tipus no verídic feta en relació amb la proposició en què apareix el TPN. D'altra banda, la noció d'*averidicitat* evita incloure dins els contextos legitimadors de TPN contextos monotònics decreixents que no podien legitimar aquest tipus d'elements (vegeu Giannakidou, 2006: 575 i Zeijlstra, 2004: 42).

⁴¹ Autors com Zwarts (199) i Van der Wouden (1997), proposen una jerarquia més detallada dels contextos negatius per explicar la distribució de determinats TPN. Aquesta jerarquia es basa en les implicacions vàlides en el context de cada TPN:

- a) la *monotonicitat decreixent* constitueix la forma més feble de negativitat.
- b) l'*antiadditivitat* és la forma intermèdia de negativitat: $f(X \cup Y) = f(X) \cap f(Y)$
- c) l'*antimorfisme* —la negació clàssica— és la forma més forta de negativitat: $f(X \cup Y) = f(X) \cap f(Y)$ / (b) $f(X \cap Y) = f(X) \cup f(Y)$.

paradigmes tenen distribucions variables, però predictibles. Els principis fonamentals d'aquesta teoria són els reproduïts a (36):

(36) **Teoria de la no veridicitat de la polaritat:**

A. Propietat de legitimació

Els TP apareixen en contextos no verídics. Els contextos no verídics inclouen els contextos modals, intensionals, genèrics, monotònics decreixents, disjuntius i no assertius (interrogacions, exhortacions i pròtesis condicionals).

B. Distribució diversa segons la composició lèxica

Per a cada paradigma de termes de polaritat, les propietats semàntiques i trets morfosintàctics dels elements del paradigma determinaran amb precisió on apareixerà el terme de polaritat dins l'espai de la propietat legitimadora. Hi ha dues fonts semàntiques lèxiques per a la polaritat: l'escalaritat i la deficiència referencial.

i. La deficiència referencial inclou TPN que són indefinits dependents (que no es poden delimitar existencialment al nivell del text), indefinits vagues (que indiquen incertesa), dos tipus de termes de tria lliure (definit o indefinit, els dos amb una variable d'un món dependent), i el mode subjuntiu (que és un temps no dític; Giannakidou 2009).

ii. L'escalaritat fa referència als TPN el significat dels quals inclou un component del tipus *fins i tot* (Giannakidou, 2007; Lee, 1999; Yoshimura, 2007; Lee, 2010; Yoon, 2008).

Giannakidou (2011: 1679)

D'acord amb aquesta proposta, Giannakidou (2000) determina les condicions que fan que un determinada expressió lingüística pugui ser considerada com a terme de polaritat (37). Aquesta és la definició de *terme de polaritat* que prenem com a punt referència per al nostre estudi.

(37) **Terme de polaritat:**

Una expressió lingüística α és un terme de polaritat si, i només si:

- (i) La distribució d' α està limitada per alguna propietat semàntica β del context d'aparició; i
- (ii) β és la (no)veridicitat.

(Giannakidou 2000: 464)

La no veridicitat, en termes formals (vegeu Zwarts, 1995: 287) correspon a (38):

(38) **No veridicitat**

O és un operador oracional monàdic. O és considerat verídic només en el cas que $Op \Rightarrow p$ és lògicament vàlid. Si O és no verídic, llavors O és no verídic. Un operador no verídic O s'anomena a[nti]verídic si, i només si, $Op \Rightarrow \sim p$ és vàlid lògicament.

(traduït d'Espinal i Tubau, 2016: 198)⁴²

A continuació, reprenem les dades presentades anteriorment a mode d'introducció sobre els diferents termes de polaritat a la llum de la proposta basada en la noció de la *veridicitat*. Els TPN que poden aparèixer en contextos no verídics (i no estan restringits únicament a contextos negatius), s'anomenen, com ja havíem avançat en altres apartats, *termes de polaritat febles (weak NPI)*. Vegeu (39):

(39)

- a. *La Nídia no tenia **gaire** por.*
- b. *Que tens **gaire** por?*
- c. *Si tens **gaire** por, truca 'm.*

Com sabem, hi ha alguns TPN que, a diferència dels anteriors, només poden ser legitimats de manera molt estreta, sota l'abast d'operadors no verídics inherentment negatius. Dins el conjunt dels contextos no verídics la negació és un context de tipus antiverídic; no només no implica el compliment de *p*, sinó que n'implica la negació.⁴³ Com ja hem avançat, els TPN que només poden aparèixer en contextos antiverídics s'anomenen *termes de polaritat forts o estrictes (strong or strict NPI)*.⁴⁴ Vegeu un exemple del comportament d'aquest tipus de TPN a (40):

(40)

- a. *No tenia **ni mica** de por.*
- b. **Que tens **ni mica** de por?*

⁴² Esmentem la definició d'Espinal i Tubau (2016: nota 105), en la qual substitueixen la noció d'*averidicitat (averidicality)* per la noció d'antiveridicalitat, en la línia de la proposta de Giannakidou ja presentada.

⁴³ Bosque (1996a) ja apuntava els paral·lelismes i punts de contacte entre el que ell anomenava polaritat negativa (contextos antiverídics) i polaritat modal (contextos no verídics en general): «la llamada polaridad negativa vendría a ser un caso más de polaridad, tal vez incluso de polaridad modal, puesto que parece probado independientemente que la negación es un operador modal» (Bosque, 1996a: 13).

⁴⁴ Per a Martins (2000) aquests elements tenen un tret + pel que fa als trets negatius [0 aff, + neg, 0 mod] i, per tant, requereixen l'aparició del marcador negatiu a l'oració.

c. **Si tens ni mica de por, truca'm.*

Un cop vistes les condicions de legitimació, cal fer atenció, també, als legitimadors concrets dels termes de polaritat negativa. En català (en aranès i en alguns parlars gascons, en benasquès i en aragonès, com hem vist a § 2.3.2), el principal és l'operador negatiu *no(n)* (i les seves variants en cada llengua), el qual —juntament amb la preposició *sense*— té un tret morfosintàctic negatiu inherent. En la bibliografia s'ha dit que *no* i *sense* són *legitimadors* o *inductors forts* de la polaritat, ja que no estableixen restriccions respecte del tipus de terme de polaritat que admeten (que pot ser feble o fort). Ara bé, com hem constatat als apartats anteriors, hi ha altres expressions lingüístiques que, tot i que no s'associen a un tret formal inherentment negatiu, poden legitimar semànticament determinats termes de polaritat negativa: són els contextos no verídics en general⁴⁵, als quals —per oposició als contextos antiverídics— s'ha anomenat *legitimadors* o *inductors febles*. Entre aquests altres legitimadors de la polaritat que creen contextos de no veridicitat que permeten legitimar els termes de polaritat negativa trobem grups diferents:⁴⁶

Predicats:⁴⁷ es tracta d'un conjunt de predicats que, d'alguna manera, el que fan és cancel·lar la pressuposició d'existència dels seus arguments (vegeu Sánchez, 1999: 2606; Morant i Pérez Saldanya, 1987).

- Verbs de dubte i/o temor: *dubtar, ésser dubtós, témer*, etc.

(41) *Dubto que la boira s'aixequi el més mínim, avui.*

(42) *Temen que el padri tingui res greu.*

- Verbs d'oposició: *resistir-se, rebutjar, negar, oposar-se, prohibir, ser contrari a.*

---

⁴⁵ Com ja hem dit, recordem que autors com Martins (2000), Camus (2006), Pérez Saldanya i Torrent (en preparació), entre d'altres, els anomenen *contextos modals*.

⁴⁶ Generalment, en la bibliografia de les llengües romàniques s'ha acceptat que els legitimadors o inductors febles legitimen la presència de TPN forts. Tanmateix, com indica Sánchez (1999: 2605) aquesta associació entre inductors i termes legitimats és «aproximada, ya que existe un notable margen de inestabilidad en lo que a la posibilidad de combinar unas clases con otras se refiere». Vegeu en aquest mateix sentit, Hoeksema (2012). En català, en occità, en benasquès i en aragonès es pot dir que el comportament especial dels mot-*n* —que es poden comportar com a termes de polaritat negativa febles— valida les paraules de Sánchez i Hoeksema.

En aquest punt, per qüestions de simplicitat expositiva, només donem exemples de legitimadors en llengua catalana. Tanmateix, trobem els mateixos tipus de legitimadors en els altres parlars a què anirem fent referència en aquesta recerca per establir una comparació amb la situació del català. Per tant, a grans trets, assumim que no hi ha diferències entre les llengües del contínuum pirinenc pel que fa a aquest aspecte. Per a una anàlisi detallada d'aquests contextos en castellà, vegeu Bosque (1980: 1.2.) i Sánchez (1999: 40.4.1)

⁴⁷ Vegeu l'anàlisi d'aquests predicats de Makri (2016). Segons Sánchez (1999: 2605), la classe de predicats està definida per propietats semàntiques i sembla que té un caràcter universal.

(43) *Ha negat haver fet el més mínim soroll.*

(44) *És contrari a fer res semblant al que proposen a l'assemblea.*

- Verbs de privació, carència o absència: *treure, impedir, perdre, a falta de*, etc.

(45) *A falta de res que el motivi, abandonarà.*

- Verbs emotius factius: *desagradar, empipar, molestar, indagar, saber greu, sentir, ser {una llàstima, una ximpleria, estrany, etc.}*, etc.

(46) *És una ximpleria que avui vagi enlloc, si és festiu.*

Preposicions i conjuncions:

- Algunes conjuncions amb valor condicional: *si, quan*, etc.

(47) *Si sents el més mínim brogit és que el Max s'ha despertat.*

(48) *Quan vegis res sospitós, gira cua i enfila el carrer cap a casa.*

- Algunes preposicions (simples i complexes) que introdueixen oracions subordinades amb valor de pròtasi condicional: *abans de, en lloc de, sense, si*, etc.

(49) *Abans que ningú arribi al teatre, tindrem l'escenari a punt.*

(50) *Sense pensar a escalfar gens, com podrà cantar bé l'ària?*

- Alguns SPs i verbs complexos associats amb el valor contrafactual de 'poc, faltar poc': *de poc, per poc, anar de poc/res, venir prim*, etc.

(51) *Per poc que ningú sàpiga on pot ser, que ens avisi.*

(52) *T'ha anat de poc que no caus.*

Construccions comparatives (més, menys), superlatives i alguns ordinals

(*primer, últim*). També, estructures amb el quantificador de grau *massa*.

(53) *L'àlgebra és més entretinguda que no em pensava.*

(54) *Que sigui l'última vegada que em fas res així.*

(55) *Hi ha massa xivarri perquè ningú pugui estar atent al que diuen.*

Quantificadors i adverbis quantitativs: alguns quantificadors, adjectius indefinits i adverbis quantificadors: *poc, rarament, escassament*, etc. En el cas de quantificadors com *poc*, es tracta de marques que tenen una interpretació escalar — denoten un grau mínim dins una escala de quantitat i, per tant, s'equiparen als elements quantificadors que ocupen l'extrem d'una escala.

(56) *Rarament es queda mai sol a l'oficina.*

(57) *Poques dones han tingut mai la valentia i coratge de Neus Català.*

Oracions interrogatives i exclamatives retòriques: es tracta d'enunciats en què, en paraules d'Escandell (1999: § 61.5.2), el parlant evidencia «que no es totalmente neutro con respecto al contenido proposicional de su enunciado, sino que favorece explícitamente una determinada opción: la que presenta el signo contrario al que aparece en su enunciado». Es tracta d'oracions que porten associades implicacions de caràcter pragmàtic sobre l'orientació afirmativa o negativa de la resposta que s'espera obtenir del parlant. Així, quan en aquestes construccions hi apareix un terme de polaritat no legitimat per la negació, l'única resposta gramatical és aquella que restableix la negació. En efecte, en enunciar una interrogació retòrica amb TPN, l'emissor afavoreix la proposició enunciativa negativa corresponent —a (58), *ningú pot voler llogar cap pis en aquestes condicions*; a (59), *Ell no sap res de les històries de ningú*.

(58) *¿Qui pot voler llogar **cap** pis en aquestes condicions?*

(59) *¡Què sap ell de les històries de **ningú**!* (Espinal, 2008: 2759)

Per a Escandell (1999: § 61.3.3), la presència de TPN en enunciats interrogatius orienta a la tria d'una resposta; no són neutres en relació amb les opcions possibles (afirmativa o negativa), perquè orienten «estructuralment» a la resposta negativa. En aquest sentit, Bosque (1980: 95) afirma que les preguntes que esperen respostes negatives, permeten, en general, els mateixos termes polars que les respostes que els són apropiades: «a cada oración interrogativa que contiene un TPN, corresponde una oración enunciativa con negación explícita que incluye dicho TPN».

2.4.3. Les propietats semàntiques dels termes de polaritat

Com hem vist, els termes de polaritat s'anomenen així perquè són sensibles a una certa propietat del context en què apareixen. Alhora, també, la seva semàntica determina que puguin aparèixer en els contextos determinats a l'apartat anterior i que tinguin la distribució que hi poden tenir. Es tracta de l'anomenada *licensee question*, una etiqueta donada al debat obert en la bibliografia sobre polaritat en relació amb la naturalesa de l'element legitimat i amb el perquè d'aquesta naturalesa determinada.

Abans d'entrar en matèria, cal destacar que en el panorama actual de l'estudi de la polaritat hi ha dues aproximacions diferents a la naturalesa dels elements de tipus polar (vegeu Yoon, 2011: 2.2.1).

D'una banda, com hem vist a § 2.4.2, Giannakidou —juntament amb altres autors com Haspelmath (1997) i Farkas (2002)— duu a terme les anomenades *aproximacions de la variació* (*variation approaches*). Segons aquesta aproximació, les propietats semàntiques que caracteritzen els termes de polaritat de les llengües naturals els venen, bàsicament, de dos fonts semàntiques o classes lèxiques: la deficiència referencial i l'escalaritat.

D'altra banda, altres autors, com Kadmon i Landmann (1993), Lee i Horn (1994), Krifka (1995), Lahiri (1998), Chierchia (2006), entre altres, assumeixen l'escalaritat com a única font lèxica per a la formació dels termes de polaritat.

Tot i que, com veurem, a § 2.4.5, l'escalaritat és la propietat lèxica que permet explicar millor la sensibilitat polar dels termes que estudiem en aquesta recerca, a continuació ens referim, breument, a la classe de la deficiència referencial adduïda pels autors citats anteriorment —i fem atenció especial a les propostes de Giannakidou.

Referentially deficient NPIs are in fact quite common, and referential deficiency comes in many forms, e.g., non-deictic (or dependent reference, [...]), free choice, referential vagueness.

Giannakidou (2011: 1688)

Per a Giannakidou (2011: 1679), la sensibilitat polar de determinats termes de polaritat està relacionada amb les seves propietats referencials. Concretament, als indefinits vagues (que indiquen incertesa), als TEL⁴⁸ i al mode subjuntiu (que és un temps no dític), la sensibilitat polar els ve per la deficiència referencial. En aquest grup s'hi afegirien, també, els casos dels indefinits dependents (incapaços de ser acotats existencialment al nivell del text), que no existeixen en totes les llengües.⁴⁹

---

⁴⁸ Tubau i Espinal (2012) insereixen els TEL, dins el grup de termes de polaritat en els quals es produeix una ampliació del domini per efecte de l'associació amb la noció d'escalaritat (vegeu nota 58).

⁴⁹ Algunes de les llengües en què s'ha detectat l'existència d'indefinits dependents són inventariades per Farkas (2015): hongarès (Farkas, 1997), romanès (Brasoveanu i Farkas, 2011), telugu i altres llengües dravídiques (Balusu, 2006), kaqchikel (Henderson, 2014), rus i basc (Pereltsvaig, 2008). En molts casos (p.e. en hongarès, telugu i kaqchikel), els indefinits dependents s'expressen a través de la reduplicació del determinant o del numeral.

Alguns mots lèxics amb propietats referencials deficientes són: en català, els termes d'elecció lliure *qualsevol* i les seves formes flexionades *qualsevulla*, *qualssevol*, *qualssevulla*; *res*;⁵⁰ o bé l'indefinit *algun* (i les formes flexionades *alguna*, *alguns*, *algunes*); en català balear, *qualque*.⁵¹ En occità llenguadocià: *qui que siá*, *qui que sián*; en occità aranès: *quinsevolhe*, *quauque*, *quauquarrés*, *quauquadegún*, *bèth* (i les formes flexionades *bèra*, *bèri*, *bères*) (Carrera, 2007: 131-143; Coromines, 1990: §61, 64a, 64b, 64c). En gascó, *beth* (Tomás, 1999: 4.4.3.1), *quauque* (vegeu Romieu i Bianchi, 2005: 173). En benasquès, *algún/alguno/alguna*, *alguns*, *algunes/algunas* (Saura, 2000: 2.2m); *bell*, *bella*, *bells*, *belles/belles* (Saura, 2000: 597); *cualqu(i)er(a)* (Saura, 2000: 603); i *cualquierrés* (Saura, 2000: 596). En els parlars aragonesos: *alguno* (Arnal, 1998: 271-272); *bel* (Arnal, 1998: 272; Tomás, 1999: 4.4.3.1); *belún/belúns/belúna/belúnas* (Nagore, 1989: 63, Tomás, 1999: 4.4.3.1);⁵² *bella cosa* (Nagore, 1989: 157); *cualcosa/cualque cosa* (Nagore, 1989: 157; Saura, 2000: nota 11); *cualquiera-cuarquiera* (Arnal, 1998: 273); *cualsquier* (Tomás, 1999: 4.4.3.5); *quiquiera* (Arnal, 1998: 282).

Per a determinats autors —vegeu Pinto (2015: 113)— els generalitzadors ('nominals que denoten una classe general màxima') del portuguès antic (*rem*, *al*, *cousa*, *homem*), també formen part d'aquesta classe «a causa de baixo grau de referencialidade [...] e um valor semântico genérico».⁵³ Tot i que incloure els generalitzadors dins el grup de la referencialitat deficient no ens sembla un plantejament erroni, nosaltres, en la línia de Breitbarth (2014), els incloem dins el grup dels TPN de naturalesa escalar, pel fet que assumim que denoten punts baixos en les escales pragmàtiques d'especificitat (vegeu Breitbarth, 2014: 19).⁵⁴ Per tant, doncs, situem l'escalaritat com a noció fonamental per explicar la naturalesa semàntica dels termes de polaritat, en la línia de Kadmon i Landman (1993), Lee i Horn (1994), Krifka (1995), Lahiri (1998), Chierchia (2006), etc.

D'acord amb aquesta aproximació, i assumint que les oracions en què apareixen els TPN són assercions de tipus no verídic —la majoria de les quals, tot i les precisions que hem descrit anteriorment, són de tipus monotònic decreixent—, a

⁵⁰ Vegeu nota 19 sobre el possible de valor de *res* com a TEL (*S'espanten per res*).

⁵¹ Com indiquen Brucart i Rigau (2008: 1551), «a les Balears, l'especificador *qualque* no admet la flexió de plural. En comptes de *qualques*, s'empren *uns quants*, *un parell* i altres sintagmes de valor similar».

⁵² Nagore (1989: 63) recull també les variants: *beluno*, *belunos*, *belaún*, *belaúna*, *belaúns*, *belaúnas*.

⁵³ Pinto (2015: 113) usa la terminologia «minimizadores indefinidos» per referir-s'hi.

⁵⁴ Amb l'excepció feta de l'ús de *res* com a terme d'elecció lliure esmentat més amunt.

continuació analitzem la rellevància que la naturalesa escalar dels TPN té en la bona formació de les oracions.

En els casos de legitimació dels termes de polaritat en contextos no verídics, el que succeeix és el següent: per determinar la bona formació de l'oració en què apareix un TPN es té en compte no només el context pragmàtic (domini més petit) sinó el domini contextualment rellevant més gran d'aquella oració.⁵⁵ Com en tot domini decreixent, l'escalaritat dels termes de polaritat facilita una ampliació del domini (*domain-widening*) d'interpretació del terme, al mateix temps que s'activen alternatives amb dominis més petits. Així, quan es nega una oració, s'amplia el domini del terme de polaritat i s'introdueix la implicatura segons la qual, tot i que el domini del terme està format per dominis o alternatives menors, la declaració que conté el TPN es correspon amb la declaració més forta pragmàticament en aquell context.

Chierchia (2006: 559)⁵⁶ formalitza la noció de la semàntica escalar associada als TPN tot postulant que són mots trets que tenen poden tenir o no un tret $[\sigma]$ no interpretable (és a dir poden ser $[+\sigma]$ o $[-\sigma]$).⁵⁷ Així, els termes escalars poden tenir dues variants: una que té les alternatives actives i, per tant, dona lloc a l'enriquiment (o «eixamplament») del significat $[+\sigma]$; i una que no té actives (o que té suspeses) les alternatives i, per tant, no genera l'enriquiment del significat $[-\sigma]$.⁵⁸ Aquest tret, com ja havíem avançat a la introducció, és un dels trets que els singularitza com a elements lèxics. Els parlants trien la configuració de trets del terme sensible a una determinada propietat (en aquest cas la polaritat) més adient al context d'ús.

---

⁵⁵ Aquesta aproximació a la naturalesa dels termes de polaritat lliga amb l'aproximació pragmàtica als contextos als quals són sensibles el termes de polaritat, introduïda a § 2.3.2. Lliga, també, amb la idea de Fauconnier (1975b) que les escales es poden definir universalment (en virtut de les relacions de significat definides d'acord amb els elements involucrats), i també localment, quan un determinat context estableix les implicacions pragmàtiques en les quals es basa l'escala. Vegeu, també, en aquest sentit, Israel (1998). Retornem a aquestes qüestions a § 3.3.1.1 i a § 4.3.1.

⁵⁶ El treball seminal de la proposta de 2006 parteix de la proposta de Chierchia (2004).

⁵⁷ L'etiqueta « σ » es correspon amb la noció *strong* 'fort' de l'anglès. Tot mot que tingui associat un tret σ no interpretable podrà aparèixer satisfactòriament en contextos monotònics decreixents i donar lloc a un enriquiment del significat per l'ampliació del seu domini escalar.

⁵⁸ Aquí entrem més en l'enriquiment del significat i l'exhaustificació dels TPN. Ens hi referim específicament per al cas dels minimitzadors a § 3.3.1.1.

Afegim que des de l'òptica de l'escalaritat com a única explicació de la naturalesa polar dels termes de polaritat (és a dir, sense tenir en compte la referencialitat deficient de Giannakidou, 2011), Tubau i Espinal (2012: 153) precisen que, a diferència de la resta de TPN, els TEL s'associen «amb un enriquiment [...] antiexhaustiu», que «activa alternatives de qualsevol mida (incloent conjunts petits)». En el cas del mot *res* usat com a TEL (*S'espanten per res*) «l'ampliació del domini no va cap a l'amplitud màxima de l'escala sinó cap a l'amplitud mínima: des del valor de minimitzador 'poca cosa' al valor de mot-n, denotant $||0||$ coses» (Tubau i Espinal, 2012: 151).

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

Els elements lèxics que són sensibles a la presència d'una determinada propietat són elements escalars que activen alternatives escalars, alternatives que al seu torn constitueixen el significat enriquit al qual s'accedeix en funció de quin sigui l'operador respecte al qual l'element escalar és sensible.

Tubau i Espinal (2012: 152)

Les oracions amb TPN escalars només estan ben formades quan el tret [+σ] associat al TPN és legitimat per un operador interpretable de tipus no verídic. L'operador escalar necessita adjuntar-se a un altre operador (no verídic) per tenir abast sobre del terme de polaritat, al qual domini jeràrquicament perquè el c-comana, com representem a (60).

(60) Op σ ... TPN [+σ]

(adaptat d'Espinal i Tubau, 2016)

Per a Chierchia (2006), es tracta d'un operador assertiu abstracte la funció del qual és bloquejar («freeze», «lock in») la implicatura més forta del domini escalar activat en contextos de no veridicitat, de manera que la proposició en què apareix aquell terme no es pot interpretar de cap altra manera que no sigui la que implica el domini escalar major.⁵⁹

És a dir: «σ [S] has as its (plain) meaning the (strongest) enriched meaning of S. Once σ applies to a constituent, the implicature of that constituent becomes part of its meaning and hence can no longer be removed or recalibrated» (Chierchia, 2006: 552).⁶⁰ Formalment, això equival a la representació de (61):

(61) $\| \sigma S \| = \| S \|_s$

(Chierchia, 2006: 552)

En paraules de Labelle i Espinal (2014: 198): «PIs [per a nosaltres, TPN] must be interpreted within the largest relevant pragmatic context while also activating alternatives within smaller domains».

Vegem-ho en un exemple com el de (62), tot fent atenció a allò que es declara i allò que s'implica.

⁵⁹ Per a una revisió més aprofundida de la interacció dels processos morfosintàctics i pragmàtics en aquest procés d'ampliació del domini dels TPN, vegeu Chierchia (2006: 544).

⁶⁰ Com indiquen Labelle i Espinal (2014: nota 10): «For Chierchia (2006), domain-widening takes place along two dimensions: domain-widening in the present world, and consideration of other worlds (p. 555). In his discussion of NPIs (p. 559), he further acknowledges that these expressions do not necessarily require expanding the domain. 'However, alternatives are activated, and they automatically generate the relevant implicature —which cannot be canceled. [. . .] Domain widening, as implemented here, is a potential for domain widening».

(62) *No he vist **cap** alumne.*

Declara: *No he vist cap alumne* en el domini contextual més gran.

Implica: *No he vist cap alumne* en les alternatives dels dominis més petits de (63) (*els alumnes de primer, els alumnes de quart, etc.*).

(63) a. *No he vist **cap** alumne de primer curs.*

b. *No he vist **cap** alumne de quart curs.*

La declaració, per tant, és pragmàticament més forta que les alternatives. Atès que l'operador abstracte σ de (62) s'ha adjuntat a un operador antiverídic, *cap* s'interpreta com un TPN.

Un cop vistes les característiques generals que descriuen els TPN, els elements que en legitimen la presència i la classe semàntica dins la qual s'inclouen com a termes de polaritat, a continuació, repassem el repertori de TPN. Atès que l'objectiu de la tesi no és fer una compilació exhaustiva dels TPN en general dels parlars pirinencs, recollim bàsicament els exemples dels parlars catalans. Tanmateix, també fem referències i comparacions constants entre les dades presentades i les dades de les varietats properes en el contínuum lingüístic pirinenc de les quals estudiem, concretament, els usos i l'evolució dels termes de polaritat negativa procedents de minimitzadors.

En els propers apartats ens concentrem en l'anàlisi dels termes de polaritat amb valor quantitatiu (§ 2.3.4). En la línia de l'aproximació als TPN a través la seva naturalesa semàntica, reprenem la noció d'escalaritat per repassar-ne la centralitat en relació amb les diferents estratègies de formació de termes de polaritat negativa amb valor quantitatiu en els parlars estudiats.

2.4.4. El repertori dels termes de polaritat negativa. La centralitat dels TPN quantitativus

Com indiquen Pérez Saldanya i Torrent (en preparació) «els TPN formen una classe heterogènia, integrada per elements que pertanyen a diferents categories lèxiques» i, alhora, per elements de categories funcionals diferents». Trobem TPN que poden ser determinants (64)-(65); conjuncions (66), adverbis (67) i locucions adverbials (68); i fins i tot, predicats complexos (69) (alguns dels quals poden ser considerats modismes gramaticalitzats de la llengua).⁶¹

(64) *El Max no va veure cap estel fugaç.*

(65) *El Max no en va veure cap, d'estel fugaç.*

(66) *L'Anastasi ha marxat i no m'ha donat ni la mà.*

(67) *L'Anastasi no ha tornat mai més.*

(68) *La Blau no ha volgut de cap manera que li paguéssim el dinar.*

(69) *No vaig aclarar l'ull en tota la nit.*

D'acord amb els objectius d'aquesta recerca, dins el conjunt de TPN, aquella classe semàntica en què focalitzem la nostra atenció en els apartats següents —hi tornem a § 2.4.4.2— és la dels TPN que tenen valor quantificacional; és a dir: «quantificadors quantitativus, indefinits i/o de quantificació sobre moments temporals o sobre llocs» (Pérez Saldanya i Torrent, en preparació).⁶²

És cert, però, que hi ha altres TPN sense un valor pròpiament quantificador, als quals ens referim molt breument a continuació (§2.4.4.1).⁶³

2.4.4.1. Els termes de polaritat negativa sense valor pròpiament quantificador

Entre els termes de polaritat sense valor pròpiament quantificador, destaquen:

i. Certs usos de la conjunció *ni* com a conjunció copulativa: la conjunció pot unir o bé SD o SN coordinats en la negació, o bé oracions negades.⁶⁴

⁶¹ A § 2.7, ens referim breument als predicats gramaticalitzats i de naturalesa polar, amb un valor clarament minimitzador.

⁶² No usem la terminologia *quantificadors negatius* per fer referència als TPN amb valor quantificacional per evitar confusions amb el terme anglès *negative quantifiers*, usat per fer referència als quantificadors del tipus *nothing* (en anglès), *niets* (en neerlandès) que són intrínsecament negatius i que, per tant, sempre introdueixen la negació i lliguen una variable dins el domini negatiu.

⁶³ El fet que no siguin pròpiament quantitativus no vol dir, però, que ens alguns casos no es puguin relacionar amb la semàntica escalar estudiada a l'apartat anterior. Podeu veure una representació gràfica sintètica dels TPN del contínuum català-benassqués-aragonès, al **mapa 2.2.11** de l'annex 2.

⁶⁴ No s'ha de confondre aquest *ni* conjunció copulativa amb el *ni* conjunció que actua com a marcador focal. Com mostrem als apartats § 2.4.4.2(i) i § 2.4.4.2(ii), la combinació del marcador focal *ni* amb

(70) *No la van trobar **ni** a l'hotel on dormia **ni** a l'edifici on tenia la reunió.*

(71) *No va tornar a la cita **ni** em va dir res.*

ii. El marcador *no* en els contextos de negació expletiva: es tracta d'un ús «superflu, o abusiu de la negació en el sentit que l'element negatiu, tot i que lèxicament significa negació, no modifica el valor de veritat de la proposició en què apareix» (Espinal, 2008: 2776). Per a Espinal (2008: 2776), una categoria expletiva negativa és «un constituent sintàctic que apareix en contextos sintàctics molt específics [...] [on] un element d'aquest context absorbeix els efectes de la negació a causa del seu significat lògic».

Els usos expletius apareixen en les codes comparatives de desigualtat —*més, menys, millor, pitjor, preferir, estimar-se, abans*—; alguns verbs de dubte, temor i negatius —*tenir por, témer, evitar, negar*, etc.—; determinades preposicions —*com sense, abans, fins*— i les oracions interrogatives.

En gran part dels parlars catalans, els marcadors negatius *no* i també la variant reforçada *no pas* (només possibles a les codes d'oracions comparatives) actuen com a categories expletives només en aquells contextos citats anteriorment en què neguen un constituent (72)–(75). L'ús únic de *pas* com a categoria expletiva només és possible en el català rossellonès i en alguns parlants de l'àrea de transició empordanesa (76).⁶⁵

(72) *Hi posa més pa que (**no** (***pas**)) formatge.*

(73) *Abans hi posaria pa que (**no** (***pas**)) formatge.*

(74) *Va prometre que es quedaria fins que (**no**) acabéssim (***pas**) els entrepans.*

(75) *Em fa por que (**no** (***pas**)) hagin (***pas**) fet (*/**no pas**) els entrepans.*

(76) *Dèu éssere pla bé més gustós tenir un palau dins de la montanya y dormir en llit d'or encortinat, y menjar peixos dels rius de llet, y beure resolis colats y recolats per les dones del Rey del Orient, que **pas** jaure per les tutes y serenes.*
(Albert, 1905 [apud CTILC])

En rossellonès, antigament també s'usava l'expletiu *no* (77) i, de manera aïllada, la combinació *no pas* (78) (vegeu Gómez, 2011: 3.10.4).

---

determinats substantius o SN escalars pot donar lloc a termes de polaritat escalars que funcionen com a mots negatius (mots-n). A diferència dels exemples de (70) i de (71), en casos com (i) *No va tornar a la sala ni per acomiadar-se*; (ii) *no m'ha donat ni el bon dia*, la possibilitat d'una lectura escalar és evident (vegeu Chamorro, 2008).

⁶⁵ Cal advertir que no estudiem en profunditat aquests casos perquè l'exploració de l'ús de *pas* com a marca de negació expletiva no forma part dels objectius d'aquesta tesi (vegeu Tubau et al., en premsa).

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

- (77) *Me fii pas massa amb les històries de caçaires perquè sé que ne solen dir dos cops més que **no** en fan.* ‘No em refio gaire de les històries dels caçadors perquè sé que en solen dir dos cops més del que en fan’ (Burlaner, 1965 [apud Gómez, 2011: 309])
- (78) *Matava millor les perdius a l’espera que **no pas** al vol.* (: 64 [apud Gómez, 2011: nota 117])

En occità llenguadocià, en codes comparatives les combinacions *non* (79) i *non pas* (80) funcionen, també, com a marca expletiva. En gascó, succeeix el mateix; vegeu Romieu i Bianchi (2005: § 3.3.6, § 3.4.2.4).

- (79) *Aimi mai lo pòt lusent que **non pas** lo còr maldisent.* ‘M’estimo més el llavi brillant que no pas el cor bescantaire’ (Alibèrt, 1976 : 346) (occità llenguadocià)
- (80) *Là escrivèt pus sovent que **non** li aviá promés.* ‘Li escrigué més sovint del que no li havia promés’. (Alibèrt, 1976 : 346) (occità llenguadocià)

En el cas dels parlar pallarès, la combinació *no cap* és acceptada per alguns parlants com a categoria expletiva (81) —tot i que no de manera general (vegeu Llop, 2013, 2016b).

- (81)
- *Tinc més son que **cap** gana.*
  - ?Tinc més son que **no cap** gana.*
  - Tinc més son que **no pas** gana.*
  - Tinc més son que gana.*

(Llop, 2013: 56)

En aranès, segons Carrera (2007: 20.4.2.2.6.), en les codes comparatives, *non pas*, *non cap* o *pas*, poden aparèixer en introduir una frase subordinada amb un verb el·líptic, després de la conjunció *que*. Carrera (2007) comenta que la forma més corrent és *non pas*, però que també es poden usar *non*, *non cap* o *pas*; vegeu (82).

- (82)
- Parlèc mès de tu que deth libe.* ‘Va parlar més de tu que del llibre.’
  - Parlèc mès de tu que **non pas** deth libe.*
  - Parlèc mès de tu que **non** deth libe.*
  - Parlèc mès de tu que **non cap** deth libe.*
  - Parlèc mès de tu que **pas** deth libe.*
- Carrera (2007: § 20.4.2.2.6)

iii. Certes frases fetes i expressions lexicalitzades:⁶⁶ Els termes de polaritat negativa s'associen, sovint a «formes lingüístiques estereotipades, amb un grau elevat de lexicalització» (Espinal, 2008: § 24.4.2). Es tracta d'expressions fixades morfològicament, sintàcticament o semànticament que requereixen la legitimació d'un context negatiu per poder ser usades gramaticalment i contribuir, com fan generalment, a reforçar emfàticament la polaritat de l'oració en la qual apareixen.

Si busquem una certa sistematicitat pel que fa als principis que restringeixen els mecanismes de formació i funcionament d'aquestes frases (vegeu Sánchez, 1999: § 40.3.2.2), trobem que: en molts casos s'usen elements de valor mínim o bé minimitzadors valoratius de reforç, el valor escalar dels quals està ja fixat en el bagatge cultural dels parlants (83) —són els anomenats *predicats minimitzadors* (vegeu § 2.7).⁶⁷

(83) *No poder dir bufa / guixa / mot / pruna.* 'No poder ni parlar'

En molts casos, a més, el terme que denota un valor mínim és un nom comptable i pot anar introduït per la locució adverbial *ni tan sols* i per la conjunció *ni* seguida del numeral *un* o, en algun cas, de *dos* (84) (vegeu § 2.4.5iii). En aquests casos, tot i que el procés de lexicalització de les expressions ha fixat un significat idiosincràtic —a (84) 'no tenen seny'—, és evident que parteixen d'un origen clarament relacionat amb la quantificació.

(84) *Els marrecs del teu poble no tenen ni un/dos dits de front.*

Cal tenir en compte, també, que molts d'aquests predicats complexos es relacionen de manera molt directa —en alguns casos, gairebé indissociablement— amb l'operador negatiu *no*, com és el cas dels exemples de (85)-(88).⁶⁸

(85) *Aquell pobre home no tenia on caure mort.*

⁶⁶ Seguim la terminologia emprada per Espinal (2008: § 24.4.2), que ofereix per a aquests termes les denominacions alternatives *fraseologia*, *expressions idiomàtiques* i *modismes*.

⁶⁷ En alguns casos, el valor quantificacional emergeix, com indica també Bosque (1980) per l'anomenada «negació dels extrems» («un mecanismo eufemístico que permitía obtener, mediante una implicatura, el significado correspondiente al otro extremo»). En aquests casos, com s'observa a (i) i a (ii), l'element central de l'expressió lexicalitzada és un generalitzador (vegeu § 2.7.3).

i. *Aquelles joies no valien gran cosa.*

ii. *A tu t'agrada molt la teva samarreta, però a mi no em sembla res de l'altre món.*

⁶⁸ Tot i que generalment són expressions usades només en contextos negatius (com les de la nota 67, en alguns casos, poden usar-se, també, en contextos positius i negatius (i, ii).

i. *Es creu molt llest... no ha descobert pas la sopa d'all!*

ii. *Ara hi ha caigut: sembla que hagi descobert la sopa d'all.*

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

(86) *No saber fer una o amb un cul de got.*

(87) *L'Àreu no estava per orgues.*

(88) *Aquest noi és un esperit lliure! no té rei que el governi ni Papa que l'excomuniqui.*

Tot i que en aquesta recerca no entrem a fer un estudi de l'associació d'aquests predicats amb la noció d'escalaritat, és evident que, en molts casos, es pot assumir que són expressions que duen implícit un marcador focal *ni*. Pel que fa a les expressions més clarament lexicalitzades, per a exemples com el de (85), Sánchez (1999: 2595) explica que *on caure mort* representa el mínim que algú pot posseir, de manera que s'interpreta com un «valor mínim en una escala relacionada con la acció a la que sirven de refuerzo». De la mateixa manera, l'acció de (86) —*fer una o amb un cul de got*— es pot interpretar com l'acció que demostra un grau de destresa mínim. Altres casos, com el de (87) i (88), requereixen l'accés al bagatge cultural i a altres nocions no necessàriament lligades a l'escalaritat —tret del fet que, com dèiem, se'ls pugui associar un operador focal *ni* com a introductor.

2.4.4.2. Els termes de polaritat negativa amb valor quantificacional

i. Quantificadors quantitativus

La quantificació dels quantificadors quantitativus és imprecisa; «no designen la cardinalitat del referent del SN en què s'inclouen; [...] designen un rang relatiu de valors» (Brucart i Rigau, 2008: 1538). En altres paraules: expressen el grau de quantitat, número o intensitat respecte de «algún parámetro que funciona a modo de escala» (Sánchez, 1999: 1030).

Els quantificadors quantitativus, quan modifiquen substantius, es combinen amb entitats no comptables; com a modificadors de SAdvS poden quantificar l'esdeveniment o una qualitat —amb valor de quantificadors de grau.

A continuació llistem alguns exemples de quantificadors quantitativus formats a través d'estratègies diferents, que mostrem de nou a § 2.3.4.1. Algunes de les estratègies mencionades —que indiquem entre claudàtors després de cada exemple— són els usos de: minimitzadors nominals reanalitzats com a quantificadors; generalitzadors nominals reanalitzats com a quantificadors; SN escarits introduïts pel marcador focal *ni*; superlatius de quantitat mínima, etc.). En tots els exemples de (89), s'observa l'establiment d'una relació de dependència semàntica entre el TPN i

l'operador negatiu oracional. Ara bé, l'únic TPN que té subespecificacions formals negatives —la qual cosa fa que, a més, com mostrem a § 2.5.2, estableixi una relació sintàctica amb l'operador negatiu— és el del cas de (89), introduït pel marcador focal *ni*.

(89)

- a. *No ha plogut gota*. [minimitzador]
- b. *No ha plogut gens*. [generalitzador]
- c. *No ha plogut ni una gota*. [SN escarít introduït pel marcador focal *ni*]
- d. *No ha plogut el més mínim*. [superlatiu de quantitat mínima]

ii. Quantificadors indefinits

Segons Sánchez (1999: 1030), els quantificadors indefinits quantifiquen de manera aproximada o imprecisa, sense especificar número. De fet, el que succeeix en el cas dels quantificadors indefinits és que inclouen «un conjunt d'unitats que es caracteritzen per denotar el referent del SN a través de la seva pertinença a un conjunt d'entitats [...]». En aquest cas, «la designació de l'objecte es fa a través de la referència [...] a la seva existència» (Brucart i Rigau, 2008. 1548). En concret, els quantificadors de polaritat negativa de tipus indefinit tenen un valor existencial determinat per l'operador no verídic de l'oració en què apareixen.

A continuació, llistem alguns exemples de quantificadors quantitius formats a través d'estratègies diferents, que mostrem de nou a § 2.3.4.1. En tots els exemples de (90), s'observa l'establiment d'una relació de dependència semàntica entre el TPN i l'operador negatiu oracional. Ara bé, remarquem que, en el cas de l'exemple de (90), amb el TPN introduït per *ni*, es considera que aquest element té un tret negatiu subespecificat que determina que tingui un comportament diferenciat de la resta dels TPN de les variants de l'exemple citat. Explorem en detall les conseqüències de l'assignació d'aquest tret a § 2.5.2.

(90)

- a. *El Max no va menjar cap llepolia*. [minimitzador]
- b. *El Max no va menjar ni una llepolia*.
[SN escarít introduït pel marcador focal *ni*]
- c. *El Max no va fer (ni) el més mínim intent per menjar*.
[superlatiu de quantitat mínima]

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

- d. *El Max no va saludar ningú.* [expressió fossilitzada procedent de la conjunció NEC i un article indefinit]
- e. *El Max no va menjar res.* [generalitzador]
- f. *No conec persona més alegre que el Max.* [generalitzador + oració de relatiu especificativa]

iii. Adverbis que indiquen quantificació sobre moments temporals o llocs

Es tracta d'adverbis i de sintagmes preposicionals que actuen com a locucions adverbials per indicar que una determinada acció o situació no es produeix en cap moment. Aquest sentit de negació universal en el temps es pot expressar per mitjà d'estratègies diferents. En tots els casos de (91) i de (92) les expressions negatives tenen un valor negatiu subespecificat, que determina l'establiment d'una relació semàntica. Alhora, però, en aquests casos, com expliquem a l'apartat § 2.5.2, s'estableix, també una relació de dependència sintàctica entre el TPN i l'operador negatiu (que és visible als exemples de (91) i (92), en els quals apareix en posició postverbal; i que és encobert en els casos de (91) i (92), pel fet que els TPN es troben en posició preverbal.⁶⁹

(91)

- a. *T'ho pots creure? L'Àneu no ha estat mai a Aigüestortes.*
- b. *T'ho pots creure? L'Àneu mai ha estat a Aigüestortes.*

(92)

- a. *T'ho pots creure? L'Àneu no ha estat en sa vida a Aigüestortes.*
- b. *T'ho pots creure? L'Àneu en sa vida ha estat a Aigüestortes.*

2.4.5. L'escalaritat i els TPN de tipus quantificador

En el conjunt de termes de polaritat negativa amb valor quantificacional anteriors — com ja s'ha pogut començar a veure en el repertori presentat anteriorment—, tot i les excepcions, s'observa una font d'origen amb un denominador comú: l'escalaritat.

L'estudi dels valors originals dels termes que han donat lloc als TPN⁷⁰ actuals permet constatar que, com afirmen Pérez Saldanya i Torrent (en preparació), «la majoria dels quantificadors negatius del llatí clàssic desaparegueren en el llatí tardà i

⁶⁹ En català antic (vegeu Pérez Saldanya i Torrent, en preparació), s'usaven, amb el sentit de *mai*, els mots *anc*, *jamai*, *jamés*, *null(s) temps*, *ne(n)gu(n) temps*, *nunca*, *pus*, etc.

⁷⁰ Recordem, de nou, com ja hem comentat, que fem servir la terminologia TPN per fer referència als mots que poden aparèixer tant en contextos antiverídics, com en contextos no verídics en general (entorns en els quals tenen una lectura existencial positiva).

foren substituïts per nous quantificadors, que en molts casos provenen de la gramaticalització de mots originàriament afirmatius [...] aquest procés de gramaticalització s'explica per l'aparició reiterada d'aquests mots en oracions negatives [...] o en certs contextos modals [per a nosaltres, entorns no verídics] que comparteixen amb la negació la propietat de crear entorns inespecífics».

En els contextos en què apareixen els TPN, la interacció de l'entorn polar negatiu i l'escalaritat dels termes dona lloc al següent procés d'ampliació del domini escalar. Per a Hoeksema (2003: 92) «we infer from a claim about an endpoint on some scale a much stronger claim about all points on the scale». Aquest procés fa que es produeixi una implicatura escalar universal —vegeu Haspelmath (1997: 226) i Breitbarth (2014: 19):⁷¹

Since the given situation does not hold for the most minimal or least specific element out of the implicated alternatives, it does not hold for any larger or more specific elements either [...] Exploiting this implicature helps to emphasize that the situation does not hold at all.

Breitbarth (2014: 19)

Entre les estratègies de formació de mots i expressions de naturalesa quantitativa —i per tant, escalars— que mostren una sensibilitat en els contextos polars trobem:⁷² i) certs superlatius que denoten una quantitat mínima o límit; ii) preposicions i sintagmes preposicionals amb valor de quantificador temporal; iii) la fossilització de la conjunció NEC amb expressions minimitzadores; i iv) SN escarits interpretats com a quantificadors dins de l'àmbit de la negació. A continuació repassem individualment cada un dels casos citats.

i. Certs superlatius que denoten una quantitat mínima o límit

Els adverbis i adjectius superlatius denoten el grau màxim d'una qualitat o propietat. Per tant, la naturalesa escalar d'aquests elements s'explica perquè, com indica Sánchez (1999: § 40.3.2.1), poden assenyalar un punt extrem dins d'una escala de la qualitat graduada —és a dir, poden tenir un valor absolut—; o bé poden implicar de

⁷¹ Als capítols 3 i 4 tractem de manera més detallada aquest fet per als minimitzadors estudiats.

⁷² Dins els mecanismes de formació de TPN de tipus escalar, s'ha inclòs també la formació dels adverbis temporals a partir del quantificador de grau MAGIS 'més', precedit o no de l'adverbi aspectual IAM 'ja': *jamai, mai*. Atès que el tractament d'aquest mecanisme s'allunya de la noció de quantificació en què ens concentrem aquí, només esmentem l'estratègia; vegeu els estudis de Solà (1970: §11), Pérez Saldanya i Torrent (2007, en preparació) —per al català—, i Medina (1999a) —per a l'occità i, amb menys detall, per a altres llengües romàniques.

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

manera positiva o negativa la resta de graus possibles de l'escala de la qual formen part —és a dir, poden tenir, també, un valor relatiu o quantitatiu.⁷³ La interpretació que resulta interessant per al nostre estudi és aquesta darrera, ja que en contextos negatius els superlatius de valor mínim «desencadenan una serie de implicaciones cuyo resultado es el valor de refuerzo de la negación» (Sánchez, 1999: § 40.3.2.1). És a dir: per mitjà d'aquestes expressions es nega explícitament un extrem d'una escala i s'implica la negació de tota l'escala.⁷⁴ Com mostrem a § 2.7, aquestes construccions poden rebre el nom de *minimitzadors superlatius*.⁷⁵ Alguns exemples d'aquestes formes són: *el més {lleu, mínim, petit, remot}*, *el menor*, etc.; vegeu (93)-(98).⁷⁶

(93) *La Blau ha marxat sense fer el més mínim renou.*

(94) *La Sogues no guardava el més remot record de Bellvis.*

Citem, a tall d'exemple, altres construccions equivalents en occità; vegeu (95)-(98):

(95) *Pas la pus pichona marca d'una presència umana s'i poguèt descobrir.* 'No s'hi va poder descobrir la més mínima marca d'una presència humana' (Robert, *Los marrits somis*: 98 [apud CIEL D'OC]) (occità llenguadocià).

(96) *N'ai pas lo pus pichòt remembre.* 'No en tinc el més mínim record'. (*Reclams*, 814-815) (occità llenguadocià)

(97) *Cap (ostal) patiguèt pas lo mendre degast.* 'Cap casa va patir el menor desgast' (Boudon, 1974 [BatelÒc]) (occità llenguadocià)

(98) *Tot ei prèst sense eth minim esforç.* 'Tot és a punt sense el més mínim esforç' (*Aran ath dia*, 28) (occità aranès)

⁷³ Alhora, tot i que no estudiarem a fons aquesta qüestió, els superlatius quantificatius, com indica Bosque (1996a: 9), es poden comportar com a TPM pròpiament dits, atès que actuen com a TEL que denoten objectes inespecífics. En català això es pot observar en un exemple com: *En Joan pot resoldre el problema més difícil que se'ns puguí plantejar* (adaptat de Bosque, 1996a: 9). La construcció millora en casos en què el subjecte és inespecífic (*Tothom/un/qualsevol es pot equivocar en la suma més difícil i no ser mal estudiant.*)

⁷⁴ Com ja avançàvem de manera més general a § 2.3.3, «la polaridad negativa invierte la orientación de la escala, de manera que es la negación del punto de mayor probabilidad lo que implica negativamente a los demás» (Sánchez, 1999: 2593).

⁷⁵ Hoeksema els anomena *adverbial minimizers*. Considerem que l'ús de la terminologia *minimitzadors superlatius* és més transparent pel que fa al tipus de construcció a què es correspon l'estratègia.

⁷⁶ En aquests casos, la lectura de quantificació quantitativa ('gens') o indefinida ('cap') depèn del substantiu amb què es combina la construcció (a § 3.3.7.3, considerem aquesta ambigüïtat com a context a tenir en compte a l'hora de plantejar una hipòtesi sobre les configuracions que podrien haver facilitat la reanàlisi del *minimitzador cap* com a quantificador indefinit).

ii. Preposicions i sintagmes preposicionals amb valor de quantificador temporal

Es tracta de certs sintagmes preposicionals amb un valor temporal —introduïts per la preposició *en*, o *fins*, en alguns casos— que, en contextos negatius, es comporten com a TPN. Segons Sánchez (1999: 2604), són sintagmes que només poden aparèixer amb predicats que denotin aspectes puntual, com ho demostren les variants de (99) —no són compatibles amb predicats atèlics (estats o processos)— i han d'estar quantificats universalment per expressar una «durada total» —com ho mostren les variants de (100).⁷⁷ Per tant, doncs, són expressions escalars que: «denotan una acotación temporal de carácter extremo, algo así como un superlativo temporal de tal manera que de su presencia se deduzca que se niega la acción para el mayor número posible de momentos» (Sánchez, 1999: 2604). Aquesta definició els equipara al valor dels generalitzadors (vegeu § 2.7.3); per això, autors com Breitbarth (2014: 4, 11) els consideren *generalitzadors adverbials*.

(99)

- a. *No vaig treballar en tota la jornada.*
- b. **No vaig estar treballant en tota la jornada.*

(100)

- a. *No vaig treballar en tota la jornada.*
- b. **No vaig treballar en la jornada.*

Des del punt de vista sintàctic, és destacable que en posició preverbal les expressions del tipus *en {ma, ta sa} vida* no necessiten la legitimació manifesta del marcador *no*; a més, poden aparèixer juntament amb altres TPN, com a (101) i (102); i es comporten com a mots negatius, com mostrem a § 2.5. Alguns dels sintagmes preposicionals que han adquirit un valor gairebé lexicalitzat en català són:⁷⁸ *en ma/sa/ta vida*, *en cap cas*, *en absolut*, *en tot l'any/dia*, etc.; en occità, per exemple, *en cap de cas*; en aragonès, *en to l'año/dia*, etc.⁷⁹

(101) *En ma vida havia estat mai enlloc com aquí.* (català)

---

⁷⁷ Vegeu Solà Pujols (2008: § 26.2.1j) per a un comentari més aprofundit dels modificadors aspectuals duratius en construccions negatives.

⁷⁸ Tornarem a reprendre aquest tipus d'expressions en fer referència les marques de reforç de la polaritat emfàtica usades en determinats parlars que no utilitzen els termes de polaritat negativa procedents de minimitzadors nominals reanalitzats com a marques funcionals (vegeu § 4.2.1.1).

⁷⁹ Com indica Espinal (2008: nota 31), es tracta de sintagmes preposicionals que «s'han d'interpretar com una classe, ja que es poden construir amb qualsevol unitat de temps i també amb quantificadors numerals cardinals [...], però no amb quantificadors existencials».

- (102) *En cap de cas se pòt deishar era èrba dalhada en prat. (Butletin, 2010)*
(occità aranès)

iii. La fossilització de la conjunció NEC amb expressions minimitzadores

Com indiquen Pérez Saldanya i Torrent (en preparació), en les llengües romàniques un procediment habitual de formació de TPN fou la creació de mots «a partir de sintagmes usats igualment com a minimitzadors i integrats per la conjunció negativa (NEC), usada com a quantificador focal escalar amb el valor de ‘ni tan sols x’, on *x* designa l’element quantificat». Dins d’aquest grup d’expressions fossilitzades, cal situar els indefinits catalans *ningú* i les variants diacròniques *negú/negun/ningun*⁸⁰ amb les seves variants formals i el conjunt de les formes flexionades —en alt aranès, *degun* (Carrera, 2007: 9.2.8); en llenguadocià, *degun* (Alibèrt, 1976: 86);⁸¹ en aragonès, *degún* en benasquès, *digú/degú* (Saura, 2000: 2.1a); en aragonès, *dengún*. A (103) reproduïm, el procés de formació d’aquestes expressions en català, reconstruït a Pérez Saldanya i Torrent (en preparació):⁸²

- (103) NEC UNUM ‘ni (tan sols) u(n)’ > negú/negun > nengú/nengun > ningú/ningun
(per analogia al canvi de ne a ni)

Pérez Saldanya i Torrent (en preparació)

Actualment, l’estratègia de formació de termes de polaritat negativa a partir del marcador focal escalar *ni* usat com a quantificador focal és encara molt recurrent. De fet, els marcadors focals del tipus *ni* formen part del que Fauconnier (1975a) cataloga com a unitats que adquireixen un valor polar en relació amb la seva estructura lògica i, de manera fonamental, en relació amb un context. Per a Rigau (2004: 33) un quantificador focal escalar com *ni* actua com a «quantificador que destaca un element per expressar que allò que l’oració predica se li aplica en un grau més alt que a altres elements del context discursiu (o conversacional)». Si, com afirma Chamorro (2008: 206), el marcador focal *ni* (i també *ni tan sols*) «necessita de una alternativa o proposició contextual a la que se pueda acceder a través del contexto (o del texto) [...]», quan s’usa aquest marcador focal, els elements focalitzats es posen en relació amb altres elements no necessàriament presents al

⁸⁰ Per a un estudi minuciós dels usos de *ningun* en llengua antiga, vegeu Solà (1970: §3)

⁸¹ Alibèrt (1976: 86) reporta, també, les variants *degü, degüs, digü, digüs, dengüs, dingüs* (en les quals *ü* és la representació grafemàtica del fonema [y] de l’occità).

⁸² Aquesta seqüència evolutiva permet entendre, també, la formació de les variants inventariades en les llengües properes al català en el contínuum lingüístic.

discurs, respecte dels quals l'element modificat pel marcador focal representa un extrem des del punt de vista pragmàtic (vegeu Schwenter, 2002). Per a Chamorro (2008: 208), un marcador focal com *ni* activa les anomenades «escales sostractives»: «puesto que no solo sustraen o niegan el elemento focalizado, sino que además las implicaturas que se derivan de sus proposiciones son también negativas».⁸³

L'ús de *ni* amb el valor suara descrit és freqüent per introduir diferents tipus de referents.⁸⁴ El marcador *ni* pot introduir predicats verbals (104), sintagmes preposicionals com el de (105), per contrarestar un maximitzador.

(104) *L'Otger estava tan cansat que no va voler **ni** anar al festival Esbaiola't.*

(105) *No ho faria **ni** per tot l'or del món.*

En general, però, sol introduir un SN especificat o bé per un determinant indefinit (106), o bé per un determinant definit (107).

(106) *En Max no tenia gana: per berenar **no** es va menjar **ni** una galeta.*

(107) *La Claustre estava enfadada amb tothom: no va voler saludar **ni** el director.*

El marcador focal *ni* també pot introduir un SN/SD que tingui com a nucli una unitat de poca vàlua, dimensions, interès, etc. (és a dir, un *minimitzador*), o bé una entitat que faci referència a alguna classe de manera genèrica (*generalitzadors*). En el cas dels minimitzadors —a excepció feta dels SN escarits el nucli dels quals és un substantiu de massa o no comptable (108)—, el nucli pot anar o no especificat per un determinant indefinit (109):⁸⁵ en el cas dels generalitzadors, no; la presència del determinant és obligatòria (110). Els minimitzadors que poden ser introduïts pel marcador focal *ni* s'anomenen *minimitzadors amb ni* (vegeu, també, § 2.7 i nota 31 del capítol 3).

(108) *És molt tard, però estic tan emocionada que **no** tinc **ni** son.*

(109) *Avui, finalment, ha fet molt bon dia: no ha caigut **ni** (una) gota.*

(110) *Ens vam quedar parlant fins que **no** va quedar **ni** *(una) persona a la sala.*

---

⁸³ El procés d'exhaustificació i d'enriquiment del significat d'aquest tipus de configuracions com a termes de polaritat negativa pot ser explicat en els mateixos termes que el que proposem per al cas dels minimitzadors a § 3.3.1.1.

⁸⁴ De nou, per qüestions de simplicitat expositiva, reproduïm només els exemples del català. Remarquem, però que, en aragonès (*ni*) (Nagore, 1989: 174), en benasquès (*ni*) (Saura, 1999: 3.1), en gascó (*ne*), en llenguadocià (*ni*), els usos i valors del marcador focal són coincidents amb els del català.

⁸⁵ A vegades, fins i tot, el nucli pot anar especificat per *ni* i pel marcador focal *sol/a*: *ni una (sola) persona*.

És important que ens aturem en aquest punt de la recerca per fer atenció a un aspecte fonamental. Des del punt de vista sintàctic, els SN introduïts per *ni* tenen un comportament especial com a TPN (vegeu Vallduví, 1994; Espinal 2007; Tubau, 2015): a més de tenir una sensibilitat polar que fa que en contextos antiverídics hagin de ser legitimats per l'operador negatiu, (com veurem a l'apartat següent) tenen un tret negatiu subespecificat que explica el fet que desenvolupin una relació de concordança negativa amb l'operador negatiu *no*; que puguin aparèixer amb altres mots negatius dins la mateixa oració (111); i que puguin usar-se aïlladament com a resposta a oracions interrogatives totals (112). A § 2.5.2 explorem en profunditat l'explicació del tret formal que explica aquest comportament.

(111) *Cap dels dies que vaig ser a Zagreb no va caure ni una gota.*

(112) *Ha plogut durant el teu viatge? Ni una gota.*

iv. SN escarits interpretats com a quantificadors dins de l'àmbit de la negació

Els sintagmes nominals escarits són sintagmes sense determinació ni quantificació explícita. Per a Brucart (2008: § 7.2.2.2c) —seguint Laca (1996), hi ha quatre característiques bàsiques de defineixen els sintagmes escarits: la manca de delimitació, l'anumericitat, la genericitat i la no-inclusivitat.

Pel que fa a la manca de delimitació, «com que estan mancats de qualsevol determinant o quantificador lèxic, els sintagmes nominals escarits no poden designar conjunts d'objectes ben delimitats» (Brucart, 2008: 1454). A més, tenen un caràcter anumèric, de manera que indiquen la mera existència i, en el cas en què s'usen per fer referència a enunciats genèrics, descriuen un «conjunt d'esdeveniments». Addicionalment, com constata Brucart (2008: § 7.2.2.2c), atesa la naturalesa no inclusiva, no designen els individus d'una classe, sinó només un subconjunt específic.

El que és interessant pel que fa a la consideració dels sintagmes escarits com a TPN és l'estudi de la diacronia. Com indiquen Torrent i Pérez Saldanya (2007: 173), «en el pas del llatí a la majoria de llengües romàniques, el SN experimenta un canvi molt important en fixar una posició a l'esquerra del substantiu per a determinants i quantificadors (Camus, 2006), i en imposar fortes restriccions a l'ús dels SNs escarits» (vegeu, també, Bartra, 2009 i apartat § 3.3.1.2 d'aquesta tesi). En el cas del català, si bé els sintagmes escarits es poden usar amb noms comptables en plural (113) i amb no comptables (114), l'ús de sintagmes escarits formats per substantius

comptables singulars ha quedat restringit a les oracions negatives (115) vs. (116). Com indiquen Torrent i Pérez Saldanya (2007: 173-174) l'ús dels sintagmes escarits en contextos negatius és molt més restringit en català que en castellà (vegeu Bosque, 1996b). Aquest comportament s'observa, també, en aragonès, en benasquès i en gascó. En el pas de l'occità medieval clàssic a l'occità medieval tardà del s.XV, es desenvolupà l'anomenat *article partitiu*,⁸⁶ lligat als contextos negatius (vegeu Jensen, 1986: 81; Sauzet, 2014), que es manté, encara en bona part dels parlars (117), a excepció dels gascons.⁸⁷

(113) *Si anem a Lleida menjarem caragols.*

(114) *Comprarem farina.*

(115) **Hi ha cosa de tu que em molesta.*

(116) *No hi ha cosa de tu que em molesti.*

(117) *Beu pas de vin.* 'No beu vi' (occità llenguadocià) (Sauzet, 2014)

Un aspecte interessant sobre els nominals escarits en català és que la interpretació inespecífica amb què s'associen va acompanyada, gairebé sempre, per la presència de complements determinatius postnominals —que en cas que siguin oracions de relatiu de tipus especificatiu, han de tenir el verb en mode subjuntiu, com hem vist a (116).⁸⁸ Pel que fa als especificadors, és habitual que, en les llengües que presenten força restriccions a l'aparició de sintagmes nominals escarits, vagin modificats per un especificador del tipus *cap* —que afavoreixi la interpretació no específica, com a (118).

(118) *No hi ha cap cosa de tu que em molesti.*

Segons Torrent i Pérez Saldanya (2007: 174), «en contextos negatius i d'adjacència estricta al verb precedit de la negació (o a la preposició negativa), la interpretació [del sintagma escarit sense determinant] equival a la negació d'un quantificador existencial».⁸⁹ Des d'un punt de vista formal, per a Espinal (2007: 65)

---

⁸⁶ En els parlars de la zona septentrional oest del domini occità (bàsicament, parlars llemosins), l'article partitiu es combina, fins i tot, amb l'article definit (de manera que es formen contraccions del tipus: *del/dau, dels/daus* (vegeu Sauzet, 2014).

⁸⁷ Segons Aitor Carrera (c.p.), es pot considerar que el gascó (i també alguns parlars llenguadocians meridionals i, per tant, els parlars aquitanopirinencs en general), mostren el mateix comportament que el català pel que fa a la possibilitat de tenir sintagmes nominals escarits en contextos negatius (sense article partitiu).

⁸⁸ Com mostrem a § 2.7.3.1, en la llengua antiga els generalitzadors podien ser usats en sintagmes nominals escarits sense complements.

⁸⁹ Actualment la no adjacència entre l'operador i el nominal escarit impedeix la recció directa i, per tant, la lectura quantificacional polar queda impossibilitada.

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

es pot assumir tant que el sintagma nominal no té determinant, o bé que hi ha un determinant nul o buit, que s'interpreta com una variable oberta que requereix ser valorada i lligada (per comanament-c) per un nucli lèxic o una categoria funcional (la denotació dels quals correspon a un legitimador no verídic o, específicament, antiverídic).⁹⁰ Per tant, doncs, ens trobem de nou davant de termes sensibles a la polaritat: imposen certes restriccions contextuais per a un ús reeixit.

D'entre el conjunt de substantius que poden ser usats com a sintagmes nominals escarits, diacrònicament n'hi ha hagut dos grups que han donat lloc a TPN que han perdut el valor referencial i, en alguns casos, han donat lloc a nous mots de caràcter plenament funcional. Entre aquests casos destaquen els substantius minimitzadors i els generalitzadors.

Tot i que com ja hem avançat anteriorment, tractem aquests termes en profunditat a partir de § 2.7, avancem ja que els minimitzadors són substantius que tenen un contingut semàntic que denota una quantitat o part negligible, insignificant d'un tot (*bri, gota, mica, pas, punt*, etc.) (vegeu § 0). Els generalitzadors, al seu torn, són substantius que denoten una classe general màxima (*cosa, hom, persona, res*, etc.) (vegeu § 2.7.3). Per tant, doncs, són dos elements lèxics de naturalesa escalar.

Tant els minimitzadors com els generalitzadors, originalment podien ser usats amb un valor positiu, de manera lliure, en qualsevol context. L'ús d'aquests elements com a nominals escarits, com als exemples (119)-(120) constituí l'inici d'un procés de reanàlisi com a categories funcionals i de funcionament com a TPN amb diferents valors i caracteritzacions formals (vegeu Manzini i Savoia, 2005: § 6.3.1).

(119) *No va caure **gota** d'aigua.*

(120) *No hi ha **persona** més amable que ell.*

Tanquem aquest recorregut per les diferents estratègies de formació de TPN subratllant que, des del punt de vista evolutiu, l'escalaritat és una de les característiques fonamentals per explicar els processos evolutius que han donat lloc als TPN de les llengües romàniques actuals. «Scalarity is the property that triggers the grammaticalization of quantifiers into negative markers», afirmen Garzonio i Poletto (2008a: 60). En efecte, en contextos negatius (o no verídics en general), les

---

⁹⁰ Tot i que aquí només ens hi referim breument, reprenem aquesta qüestió i les conseqüències pel que fa a la reanàlisi dels generalitzadors i dels minimitzadors com a termes de polaritat negativa a § 2.6. Vegeu, també, § 3.3.3 per a una anàlisi des del punt de vista sintàctic dels sintagmes nominals amb minimitzadors escarits i de les particularitats estructurals que expliquen la semàntica d'aquestes construccions (bàsicament el moviment del substantiu de N a Num).

expressions de quantificació poden funcionar com a termes de polaritat gràcies a les seves propietats escalars: l'ús d'expressions de quantificació en contextos negatius genera l'ampliació del seu domini escalar, de manera que el seu ús reforça la negació oracional i facilita la relació amb el marcador negatiu *no*. Aquesta relació, com hem vist, es tradueix en una relació de dependència semàntica —en primer terme— i, addicionalment, es pot arribar a traduir en una relació de dependència sintàctica —com mostrem a l'apartat següent.

2.5. Els mots-n. Dependències sintàctiques en l'àmbit de la negació

2.5.1. Els mots negatius

En els apartats anteriors hem constatat que els TPN necessiten establir relacions de tipus semàntic amb uns determinats operadors per poder aparèixer de manera reeixida en certs contextos. A continuació mostrem que, per la naturalesa formal negativa, alguns d'aquests mots, a més d'una relació de tipus semàntic, estableixen també una relació de tipus sintàctic.

En els parlars estudiats en aquesta recerca els mots negatius (mots-n d'ara endavant)⁹¹ són TPN amb un comportament que pot ser catalogat com a «híbrid»: tenint en compte els quatre diagnòstics postulats per Vallduví (1994) per determinar quins comportaments caracteritzen els diferents tipus d'expressions negatives, aquests elements es poden considerar tant TPN com mots inherentment negatius (quantificadors negatius). Abans de revisar el comportament dels mots-n en relació amb els diagnòstics de Vallduví (1994) fem un petit inventari d'aquests mots en els parlars en què focalitzem l'atenció en aquesta recerca.⁹²

Els mots negatius en els parlars catalans són: *cap* (121), *gens* (122), *enlloc* (123), *mai* (124), *ningú* (125), *ningun* —en valencià— (126), *re(s)* (127) —vegeu Espinal (2008: § 24.3.2), Morant (1993: § 3).

(121) *En aquella aula no hi havia cap problema.*

(122) *Els diumenges al matí no hi ha gens de trànsit, al meu carrer.*

⁹¹ La denominació *mot-n* és la traducció del nom anglès *n-word*, creat per Laka (1990: 108), per agrupar sota una etiqueta un conjunt d'elements negatius amb un comportament semblant, i amb la característica comuna de començar tots (en castellà) amb la lletra *n*: *nadie*, *nada*, *ningún*, *nunca*.

⁹² Per a un inventari força més exhaustiu d'aquests termes en diferents llengües i varietats romàniques, vegeu Medina (1999: 49-51).

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

- (123) *No volen anar **enlloc** amb nosaltres.*
- (124) *Diu que no aconseguiré **mai** arribar a la lluna.*
- (125) *No van excloure **ningú** de la seva cooperativa.*
- (126) *No he agafat **ningun** llibre.*
- (127) *Aquí no es llença **res**.*

Els mots negatius en llenguadocià són: *cap* (Alibèrt, 1976: 86), (128); *degun/degun mai/ degun pus* (Alibèrt, 1976: 86), (129); *enlòc* (Alibèrt, 1976: 202), (130); *ges/gis* (Alibèrt, 1976: 90), (131); *jamai/ jamai pus/ja pus* (Alibèrt, 1976: 208), (132); *nat/da* (Alibèrt, 1976: 87), (133); *res/ nonrés* (Alibèrt, 1976: 87), (134).

- (128) *Ai pas **cap** de cotèl.* ‘No tinc cap ganivet’ (Alibèrt, 1976: 86)
- (129) *Vol **pas** saber **res** de **degun**.* ‘No vol saber res de ningú’ (Alibèrt, 1976: 86)
- (130) *L’an pas trobat **enlòc**.* ‘No l’han trobat enlloc’ (Alibèrt, 1976: 202)
- (131) *De deutes, n’ai pas **ges**.* ‘De deutes, no en tinc gens’ (Alibèrt, 1976: 90)
- (132) *Las armadas an pas **jamai** tròp esitat a practicar la terror contre las poblacions ostilas* ‘Les armades mai no han dubtat gaire a practicar el terror contra les poblacions hostils’ (Lercher i Roqueta, 2003 [apud BaTelòc])
- (133) *N’i a pas **nat**.* ‘No n’hi ha cap’ (Alibèrt, 1976: 86)
- (134) *Aquò es **non-rés*** ‘Això no és res’ (Alibèrt, 1976: 87)

Els mots negatius de les varietats gascones són:⁹³ *arren* (Romieu i Bianchi, 2005: 222), (135); *arrès* (Romieu i Bianchi, 2005: 222), (136); *branca* (Rohlf, 1970: 199); *cap* (Romieu i Bianchi, 2005: 223), (137); *degun/digun* (Romieu i Bianchi, 2005: 222), (138); *enlòc* (Rohlf, 1970: 196), (139); *garra/o* (Rohlf, 1970, Nagore, 1986: 95), (140); *jamei*, (141); *nat/nada* (Romieu i Bianchi, 2005: 222), (142).

- (135) *N’avè pas vist **arren**.* ‘No havia vist res’ (Romieu i Bianchi, 2005: 139)
- (136) *Qu’ac sabi mès n’ac èi pas dit ad **arrès**.* ‘Ho sé però no ho he (pas) dit a ningú’ (Romieu i Bianchi, 2005: 222)
- (137) *Tu, que t’as trobat camparòus; jo n’èi pas trobat **cap**.* ‘Tu has trobat xampinyons; jo no n’he trobat cap’ (Romieu i Bianchi, 2005: 223)
- (138) *N’ac èi pas dit a **degun**.* ‘No ho he dit a ningú’ (Romieu i Bianchi, 2005: 223)
- (139) *Nou l’èy bis **enlòc**.* ‘No l’he vist enlloc’ (Rohlf, 1970: 196)
- (140) *Noun ey **garro**.* ‘No tinc res’ (Rohlf, 1970: 199)
- (141) *Ne ditz pas **jamei** t’on va.* ‘No diu mai cap on va’ (Peyroutet, 2000 [apud BaTelòc])

⁹³ Es tracta d’un repertori aproximat, ja que es detecta força variació en l’ús d’unes o altres variants en el conjunt d’aquests parlars.

(142) *Tots an banderoles, jo ne n'èi pas nada*. 'Tots tenen banderoles, jo no en tinc cap' (Romieu i Bianchi, 2005: 223)

Els mots negatius en occità aranès són:⁹⁴ *arrés* 'res / ningú'⁹⁵ (Coromines, 1990: 103; Carrera, 2007: 133), (143); *arren* (Carrera, 2007: 133), (144); *bric*⁹⁶ (Carrera, 2007: § 10.2.2), (145); *cap* (Coromines, 1990: § 63; Carrera, 2007: 9.2.6), (146); *degun* (Carrera, 2007: § 2.2.8), (147); *jamai / jamès / jamès / mès / mès / mai mès / bric mès* (Coromines, 1990: §69; Carrera, 2007: § tre20.2.2.9), (148).

(143) *No se fie d'arrés*. 'No es refia de ningú' (Coromines, 1991: 104)

(144) *No mos agrade arrèn, aquerò*. 'No ens agrada gens, això' (Carrera, 2007: nota 28)

(145) *No me'n vò d bric*. 'No me'n vol donar gens' (Coromines, 1990: s.v. *bric*)

(146) *No i a cap d'ome*. 'No hi ha cap home' (Carrera, 2007: 9.2.6)

(147) *No i avia degun*. 'No hi havia ningú' (Carrera, 2007: 9.2.8)

(148) *No les vam a veir mai mès*. 'No les veurem mai més' (Carrera, 2007: nota 29)

Alguns dels mots negatius en benasquès són: *cap* (Saura, 2000: 598), (149); *digú, degú* (Saura, 2000: 594), (150); *res* (Saura, 2000: 594), (151); etc..

(149) *No'n tiengo cap*. 'No en tinc cap' (Saura, 2000: 598)

(150) *A la entrada no yei digú*. 'A l'entrada no hi ha ningú' (Saura, 2000: 594)

(151) [...] *No m'acòrdo de res*. 'No me'n recordo de res' (Saura, 2000: 595)

Alguns dels mots negatius en aragonès són: *brenca* (Arnal, 1998: 299), (152); *cosa* (Arnal, 1998: 284; Tomás, 1999: 152) (153); *dingún* (EFA, 2017: 89) (154); *garra* (Nagore, 1986: 95, Vázquez Obrador, 2007: 137), (155); *perreque* (Nagore, 1986: 125), (156); *nada* (Arnal, 1998: 282), (157); *ninguno* (Arnal, 1998: 272), (158); *nunca* (Lozano i Sánchez, 2013: 37), (159); *(ni) res*⁹⁷ (Sánchez, 2011: 883; Tomás, 1999: 153), (160).

(152) *No te'n daré brencia*. 'No te'n donaré cap' (Arnal, 1998: 299)

(153) *No diré cosa*. 'No diré res' (Arnal, 1998: 284)

⁹⁴ Vegeu Carrera (2007) per a explicació concreta de la distribució de les diferents variants en el territori aranès.

⁹⁵ A la part de l'Alt Aran *arrés* s'usa amb el sentit de 'ningú'; a la part del Baix Aran, s'usa amb el sentit de 'res' (vegeu Coromines, 1991: § 59; Carrera, 2007: § 9.2.2)

⁹⁶ Com indica Carrera (2007: 133), l'ús de *bric* com a mot-n és autòcton del parlar aranès, ara bé el contacte amb el castellà (i amb l'ús de *nada* com a quantificador quantitatiu), n'ha estimulat l'ús.

⁹⁷ En aragonès és habitual l'ús de *res* gramaticalitzat amb el marcador focal *ni* (Sánchez, 2011: 883).

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

- (154) *No i vayas que no i hai **dingún***. ‘No hi vagis que no hi ha ningú’ (EFA, 2017: 89)
- (155) *No tengo **garra pezeta***. ‘No tinc cap pesseta’ (Nagore, 1986: 95)
- (156) *No sape **perreque***. ‘No sap res’ (Nagore, 1986: 165)
- (157) *No pasa **nada***. ‘No passa res’ (Arnal, 1998: 283).
- (158) *En la fiesta [...] **no fan pagà a ninguno***. ‘A la festa no fan pagar a ningú’ (Arnal, 1998: 272)
- (159) *No ha tenui **nunca uellas***. ‘No ha tingut mai ovelles’ (Lozano i Sánchez, 2013: 37)
- (160) *No n’ha quedau **ni res***. ‘No n’ha quedat res’ (Tomás, 1999: 153)

Retornem ara a l’anàlisi del comportament dels mots-n en relació amb els diagnòstics de Vallduví (1994) per determinar si els mots-n són quantificadors negatius o bé TPN.⁹⁸

Les proves que presenta Vallduví (1994) són:

Diagnòstic 1. Capacitat d’aparèixer aïlladament.

Diagnòstic 2. Capacitat de ser modificat per *gairebé / absolutament*.

Diagnòstic 3. Gramaticalitat en posició preverbal.

Diagnòstic 4. Habilitat d’aparèixer en oracions interrogatives polars (*sí/no*) i en contextos condicionals amb valor no negatiu.

(adaptat de Vallduví, 1994)

En general, en posició postverbal, el conjunt de mots-n es comporten com a TPN, ja que mostren una sensibilitat a la polaritat oracional: necessiten de la legitimació d’un operador no verídica perquè l’oració en què apareixen sigui gramatical. Ara bé, a diferència d’altres TPN (com *gaire*), poden ser modificats per adverbis del tipus *gairebé, absolutament* (diagnòstic 4 de Vallduví, 1994). Vegeu el contrast pel que fa als diagnòstics 4 entre els termes de polaritat negativa i els mots-n als exemples del català de (161) i (162).

(161) *Quan vaig arribar a l’Aplec, **no** coneixia *gairebé* **ningú***. (mot-n)

(162) *Quan vaig arribar a l’Aplec, **no** hi havia (**gairebé*) **gaire gent***. (TPN)

D’altra banda, en relació amb els diagnòstics 1 i 2 de Vallduví (1994), els mots-n es comporten com a quantificadors negatius ja que, talment com els

---

⁹⁸ Es tracta de diagnòstics molt recurrents a la bibliografia sobre el tema: «These tests are extracted from the literature on n-words and polarity, where they are used to argue for or against the identity of these two categories» (Vallduví, 1994: 270).

quantificadors negatius (mots que són intrínsecament negatius), poden aparèixer isoladament com a respostes fragmentàries (163) i en posició preverbal (164).⁹⁹

(163)

- a. *Qui coneixia l'ermita de la Mare de Déu de les Ares? Ningú.*
- b. *Quan has estat a l'ermita de la Mare de Déu de les Ares? Mai.*
- c. *Què has vist, de l'ermita de la Mare de Déu de les Ares? Res.*

(164)

- a. *Ningú coneixia l'ermita de la Mare de Déu de les Ares.*
- b. *Mai havia estat a l'ermita de la Mare de Déu de les Ares.*
- c. *Res de l'ermita de la Mare de Déu de les Ares era com s'ho havia imaginat.*

Per a Zanuttini (1991) aquest comportament dels mots-n els caracteritza com a quantificadors de tipus universal (i no existencial) inherentment negatiu —és a dir, tenen un tret [NEG]. D'acord amb aquesta proposta, aquests mots haurien de ser capaços d'expressar un sentit negatiu en qualsevol context en què siguin usats. I això, com veurem, no és així.

Si bé és cert que són diversos els autors que accepten el caràcter inherentment negatiu dels mots-n, n'hi ha d'altres que rebutgen aquesta aproximació. Vegem les diferents posicions d'aquests autors.

D'una banda, autors com Bosque (1980) i Laka (1990) al·ludeixen a la incapacitat dels mots-n per expressar un significat negatiu en qualsevol tipus de context com a motiu per rebutjar-ne el caràcter inherentment negatiu. Per a ells, els mots-n no són intrínsecament negatius; és a dir, són semànticament no negatius. Són un tipus especial de TPN (vegeu Laka, 1990; Ladusaw, 1992; Giannakidou, 2000).¹⁰⁰

---

⁹⁹ El fet que, en determinats dialectes catalans, les respostes puguin incloure el marcador *no* (*No ningú, no res*, etc.; vegeu Morant, 1993: § 2.1.14; Rigau, 1998: § 2; Espinal, 2008: § 24.3.2.1, etc.) ens fa pensar que, tot i que el criteri segons el qual són mots-n aquells elements que poden aparèixer com a respostes aïllades a oracions interrogatives és un criteri vàlid, valdria la pena matisar-lo. En realitat, si que hi ha un element que els legitima en aquest contextos. A diferència de la resta de TPN, els mots-n poden aparèixer com a respostes aïllades, perquè hi ha un operador negatiu que els legitima. Aquest operador pot ser que no tingui realització fonètica, situació en la qual assumim que és encobert (com argumentem més endavant). Considerem, doncs, que el criteri que diferencia veritablement els mots-n dels TPN com *gaire* és el fet que aquests últims no poden aparèixer com a respostes a oracions interrogatives totals, tret que hi hagi un operador negatiu explícit que els legitimi (vegeu *Que tens gana? *Gaire / No gaire.*)

¹⁰⁰ Giannakidou (1998, 2000, 2006, 2011), en la línia de Merchant 2004, explica la capacitat dels mots-n d'aparèixer com a respostes aïllades a oracions interrogatives totals a través del mecanisme d'elisió d'un ST negat. En una línia semblant, Laka (1990) ja havia postulat la necessitat de postular l'existència d'un operador nul per legitimar l'aparició mot negatiu (no inherentment negatiu) en determinats contextos.

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

D'altra banda, per a Labelle i Espinal (2014: 199): «the fact that n-words may occur as fragment answers with a negative reading makes them look like genuine negative quantifiers, but this is not compatible with the fact that they do not yield a double negation reading when they are used in combination with the sentential negation marker or another n-word».

Com acabem de veure, una de les característiques definitòries dels mots-n és la capacitat de combinar-se amb altres expressions negatives i que hi hagi una única computació de la negació. La relació de legitimació que estableixen l'operador i mot-n és una dependència sintàctica local (vegeu Giannakidou, 2011), que hom ha coincidit a anomenar *concordança negativa*.¹⁰¹ Qualsevol proposta sobre la naturalesa dels mots-n ha de ser capaç d'explicar el seu comportament mixt o híbrid com a TPN i com a quantificadors negatius, i la possibilitat d'establir relacions de concordança negativa.¹⁰²

La definició de mot-n de Zeijlstra (2004: 45) reproduïda a (165) inclou el punt clau per explicar el comportament diferenciat dels mots-n respecte dels quantificadors inherentment negatius. La idea fonamental d'aquesta aproximació és que el comportament híbrid dels mots-n s'explica perquè són elements que necessiten d'unes determinades condicions per mostrar un comportament pròpiament negatiu.

(165) Un mot-n és un element indefinit o quantificador que només pot introduir un context negatiu en unes condicions ben definides.

Zeijlstra (2004: 45)

---

¹⁰¹ Devem el terme *concordança negativa* a Mathesius (1937: 81): «I do not hesitate to call this phenomenon negation concord, for it has all the fundamental features of other kinds of grammatical concord. If we look at the respective facts closely we see that the very nature of grammatical concord lies in the circumstance that one member of a sentence points, by a formal sign which is not necessary from the point of view of its own expressive function, to the onomatological aspect or syntactical function of another member of the same sentence or the same context, to which it syntactically refers, or with which it is connected by the same (or an analogous) syntactical function».

¹⁰² Per a una aproximació a diferents concepcions (més o menys coincidents) del fenomen de la concordança negativa, consulteu les referències següents [vegeu Espinal, 2013-2014]: Labov (1972), Ladusaw (1992), van der Wouden i Zwarts (1993); per al castellà: Bosque (1980), Laka (1990), Herburger (2001); per a l'italià: Zanuttini (1991), Longobardi (1991), Acquaviva (1993, 1997), Tovena (1996); per al català: Quer (1993a), Vallduvi (1994), Espinal (2000, 2008); per al portuguès: Martins (1997), Matos (1999); per a l'hongarès: Puskás (1998), Tóth (1999), Surányi (2002); per al grec: Giannakidou (1998, 2000); per al l'afrikaans: den Besten (1985); per al neerlandès medieval: Hoeksema (1997); per al serbocroat: Progovac (1994); per al rus: Brown (1999); per al polonès: Blaszcak (1999) i Kupś i Przepiórkowski (2002); per al japonès: Watanabe (2004), etc.

Giannakidou (2006: 328) postula, des del punt de vista formal, una definició dels mots-n (166) que precisa les característiques d'aquest tipus d'elements pel que fa als usos i a la legitimació.

- (166) Una expressió α és un mot negatiu (mot-n) si:
- a. es pot usar α en estructures que contenen o bé una negació oracional o bé una altra expressió- α i que dóna lloc a una lectura equivalent a una única negació lògica;
  - b. α pot aportar una resposta fragmentària negativa

(traduït de Giannakidou, 2006: 328)

D'aquesta definició se'n desprèn que els TPN han d'anar legitimats per un operador negatiu. Com avançàvem a la nota 99, en aquells casos en què (aparentment) no hi ha un operador negatiu visible —és a dir, als casos de la condició (166)—, cal explicitar quin és el mecanisme que permet que els mots-n puguin aparèixer sense *no* en posició preverbal en algunes llengües i que puguin usar-se, també, com a respostes aïllades a oracions interrogatives totals. Alhora, aquesta explicació ha de poder donar compte del fet que, en els casos d'aparició de mots-n amb el marcador *no* es produeix una interpretació lògica única de la negació (és a dir, que es produeix l'anomenada concordança negativa). A l'apartat següent explorem aquestes qüestions.

2.5.2. La concordança negativa

Pel que fa a la concordança negativa, en el cas dels autors que assumeixen que els mots-n són inherentment negatius —com ara Haegeman i Zanuttini (1991: 246-247)—, la interpretació semàntica única de la negació s'explica a través de la *factorització negativa* (*Neg-factorisation*). Aquest mecanisme obliga a una configuració específica dels elements implicats en l'operació —regulada per l'anomenat *Criteri negatiu* (Haegeman i Zanuttini, 1991: 244), presentat a (167).

- (167) El Criteri Negatiu
- a. Un operador Neg ha d'estar en una relació d'especificador-nucli amb un X° [NEG];
  - b. Un X° [NEG] ha d'estar en una configuració especificador-nucli amb un operador NEG.

(Haegeman and Zanuttini 1991: 244)

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

El Criteri Negatiu de Haegeman i Zanuttini (1991) d'acord amb les assumpcions teòriques del moment en què fou postulat, implicava que els mots-n s'havien de situar a l'especificador del NegP de manera oberta o encoberta —abans o després de la materialització (*spell-out*)— perquè el tret negatiu pogués ser legitimat a través d'una relació de tipus especificador-nucli que evitava que la derivació fracassés a la forma lògica.

Donada una configuració adequada, la *factorització negativa* és el procés que, en paraules de Tubau (2008: 13): «cancels the negative meaning of several raised quantifiers that are under the scope of a single negative operator». Per a Swart i Sag (2002: 383), en els contextos de concordança negativa es produeix una absorció de la negació, que correspon a una resumptió dels diferents quantificadors unaris en un quantificador poliàdic resumptiu. Així, tota oració que contingui elements negatius múltiples pot tenir una interpretació resumptiva —corresponent a la lectura de concordança negativa— i una d'iterativa —corresponent a la lectura amb doble negació:

If negative quantifiers enter a scopal relation as an iteration of monadic quantifiers, we end up with a double negation reading [...]. If negative quantifiers undergo absorption, they create a resumptive polyadic quantifier, which corresponds with a concord reading.

Swart i Sag (2002: 383)

Una altra proposta d'anàlisi de la concordança negativa és la de Giannakidou (2000), que postula que la concordança negativa és un subtipus de polaritat negativa —de la qual, per tant, es pot donar compte a través de la teoria general de la sensibilitat polar. Els mots-n són quantificadors universals sensibles a la polaritat que necessiten ser legitimats per la negació. El que succeeix en els casos de concordança negativa és que els mots-n s'eleven —a través del fenomen de l'*elevació del quantificador* (*Quantifier Raising*)— per sobre de la negació (en forma de quantificador universal amb abast per sobre de la negació).¹⁰³ Aquest moviment es produeix pel requeriment de sensibilitat a la combinació amb predicats antiverídics i per la necessitat de donar lloc a una lectura de concordança negativa.¹⁰⁴ D'aquesta

¹⁰³ Com evidencia Tubau (2008: 23) aquesta anàlisi només es pot aplicar als casos de llengües en què l'aparició de *no* en configuracions de concordança negativa és obligatòria (és a dir, en llengües de concordança negativa estricta). Giannakidou precisa aquesta proposta a la seva obra de 2011.

¹⁰⁴ En paraules de Giannakidou i Zeijlstra (2017: 26): «The universal analysis says that the n-word must outscope negation to achieve the right interpretation. This means that at the level of LF, all n-

manera, com sintetitza Tubau (2008: 27): «since n-words are assumed to be non-negative, negative meaning is contributed only by sentential negation and the account is, therefore, fully compositional».

Per a Zeijlstra (2004 i següents), el comportament diferenciat dels mots-n respecte d'altres termes de polaritat, s'explica perquè la sensibilitat polar dels mots-n té una realització sintàctica.¹⁰⁵ Per tant, la concordança negativa és un tipus de concordança de tipus sintàctic.¹⁰⁶ La proposta de Zeijlstra és fonamental per a la nostra recerca perquè entronca clarament amb la nostra hipòtesi de treball sobre la centralitat dels trets formals en l'explicació del funcionament i la variació en els sistemes d'expressió de la negació. Zeijlstra explica la concordança negativa tenint en compte els trets formals dels elements lèxics que cal legitimar abans del pas de les produccions lingüístiques a les interfícies. Els mots-n són elements semànticament no negatius, però tenen un tret no interpretable negatiu [uNeg], que indica que aquell element necessita establir una relació de concordança amb un element que tingui un tret inherent o interpretable capaç de legitimar el seu tret no interpretable. En aquest cas, el tret interpretable és el tret negatiu [iNeg].

If some morpho-syntactic element α manifests the presence of some semantic context F, but cannot be assumed to be the carrier of F itself, then assign a formal feature [uF] to α .

Zeijlstra (2014: 114)

L'operador que legitima la presència del mot-n pot ser encobert o no:

Assign [iF] to all morphosyntactic elements that introduce the semantic context that is manifested by [uF]. If no overt morphosyntactic element is responsible, assume some covert element to be present that carries the semantics of F and that therefore should be assigned [iF].

Zeijlstra (2014: 114)

D'acord amb aquest sistema de legitimació dels mots-n, allò que els diferencia dels TPN en general és que mentre que els TPN poden aparèixer en contextos no

---

words must precede the negative marker; postverbal n-words only do so after spell-out. This account is compositional as the only negation comes from the sentence negator».

¹⁰⁵ Collins i Postal (2014) proposen també que els TPN tenen un tret NEG.

¹⁰⁶ En mots de Penka i Zeijlstra (2010: 781): la concordança negativa és «an instance of syntactic agreement, similar to other syntactic doubling phenomena such as subject-verb agreement or multiple gender marking (e.g., on adjectives and nouns)».

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

verídics amb una lectura indefinida positiva, els mots-n no poden ser legitimats en cap context que no sigui un context antiverídic.

N-words are not negative; they are indefinites. But their licensing conditions make them look as though they are semantically negative, since they are licensed only by antiveridical operators. They are special in that the formal syntactic feature they carry can force the merge of a silent negative operator. Other NPIs [...] which do not carry a [uNeg] formal feature, do not have this ability.

Labelle i Espinal (2014: 200)

Duent una mica més enllà la proposta de Zeijlstra i combinant-la amb les aproximacions semàntiques als TPN, Espinal i Labelle (2014) i Espinal i Tubau (2016), defensen que els mots-n tenen un tret semàntic [+σ] —que reflecteix el fet que són TPN i que, per tant, la seva aparició és legítima en contextos no verídics—, però que a més, tenen un tret sintàctic [uNeg] —el qual restringeix els contextos d'aparició d'aquests mots-n de contextos no verídics a contextos únicament antiverídics.

El que és interessant pel que fa a la caracterització dels mots-n és observar que hi ha llengües com el català, l'occità, l'aragonès i el benasquès, en què aquesta situació no és del tot certa: els mots-n poden aparèixer també en contextos no verídics amb un valor d'indefinitos positius (diagnòstic 4 de Vallduví 1994).¹⁰⁷

(168) *Que ha vingut **ningú**?* (català)

(169) *Si finalment decideixes anar **enlloc** avui al vespre, avisa'm.* (català)

(170) *No sabia que haguessis estat **mai**.* ('alguna vegada') a Delaware.¹⁰⁸

(171) ***Yamei** plus e tornarà la guerro [...]?* 'Tornarà mai la guerra?' (Recl. 34,74 [apud Rohlfs, 1970: 120]) (occità gascó)

(172) *E l'as vist **jamès**?* 'L'has vist mai?' (Carrera, 2007: nota 28) (occità aranès)

(173) *Se **jamès** i vas, ditz-m'ac.* (Carrera, 2007: nota 28) (occità aranès)

(174) *Si **nunca** i vas para cuenta, ya que a nusatros nos timoron* 'Si mai hi vas, vigila, que a nosaltres ens van enganyar' (EFA, 2017: 15) (aragonès)

(175) *¿**Querries res**?* 'Voldries res?' (Saura, 2000: 595) (benasquès)

(176) *Si **res** le farà repenedí será això.* 'Si alguna cosa el fa penedir, serà això (Saura, 2000: 595) (benasquès)

¹⁰⁷ Per a una descripció més detallada de l'ús dels mots-n en aranès, vegeu Carrera (2007: nota 28 i 75).

¹⁰⁸ En aquests casos, en què el temps verbal és un subjuntiu de polaritat, hi ha una legitimació que es podria entendre a dos temps: la negació de l'oració principal legitima l'aparició del subjuntiu en la subordinada; l'aparició del subjuntiu (i, per tant, d'un operador no verídic) dona peu a la lectura existencial del mot-n ('alguna vegada').

A diferència de Zeijlstra (2004 i següents) —que assumeix que els mots-n ja tenen associat el tret no interpretable abans d'entrar a la derivació— Espinal i Tubau (2016) defensen que, en llengües com el català, perquè es pugui establir una relació de concordança negativa reeixida, el tret [uNeg] és adquirit en el curs de la derivació per l'arrel lèxica dels mots-n —els quals ja tenen el tret semàntic escalar fort [+σ]:¹⁰⁹

N-words have a double-sided behaviour: they are PIs [TPN per a nosaltres] in some occasions, but are interpreted negatively in isolation and in preverbal position. [...] This means that these lexical items (roots) bear an inherent semantic feature ([+σ]) that needs to be licensed at the level of abstract meaning representation (e.g., LF), which makes them PIs. However, during the course of the derivation these lexical items can also acquire a negative syntactic feature (that will need to be checked) in the syntax for a NC reading to be legitimated). We assume that n-words start as roots defined [+σ], and that in the course of the derivation these roots can merge with a [uNeg] feature to build a complex item [...]. Such an operation is optional and arguably takes place to ensure that an NC relationship with an [iNeg] constituent can be established.

(Espinal i Tubau, 2016: 202)

Retornant a la proposta de Zeijlstra (2004 i següents), en oracions negatives, en els casos de llengües de concordança negativa com els que estem estudiant, el tret [uNeg] dels mots-n és legitimat sintàcticament per un operador negatiu, el qual comana-c el mot-n (és a dir, que el domina jeràrquicament).¹¹⁰ Com sabem, l'operador és semànticament negatiu i té un tret negatiu interpretable [iNeg] que en la derivació legitima la presència del mot-n, ja que en comprova (i esborra) el tret no

---

¹⁰⁹ Espinal i Tubau (2016: nota 16) mostren la coherència del tractament que donen als mots-n amb l'anàlisi que postulen per als termes de polaritat en general (que, per a nosaltres, són els TPN): we assume that the [uNeg] feature is not inherent to lexical items in all languages (as it is in Zeijlstra, 2004; Labelle & Espinal, 2014), but it is part of syntax in some of them. Since pure PIs cannot stand on their own as negative fragment answers, we assume that the merge operation [...] is not a possibility with these kinds of elements (e.g. Catalan *gaire*, Spanish *persona alguna*), which are considered to be weak [N]PIs. [...] In French and Romanian [...] n-words are inherently endowed with a [uNeg] feature and no [+σ]. This explains why n-words cannot occur in nonnegative contexts in these languages».

En rossellonès, les legitimacions de termes de polaritat negativa en contextos de no veridicitat no són gramaticals actualment (excepte, en el cas de *mai* en pròtesis condicionals). Antigament, sembla que la legitimació dels mots-n en oracions condicionals i interrogatives sí que era possible. Vegeu, en aquest sentit, Gómez (2011: § 3.10.5).

¹¹⁰ El mecanisme de l'operació *Concordar* de Zeijlstra és de tipus ascendent (*upward*), la qual cosa contravé els principis habituals de l'operació *concordar*: «the c-command relation between a probe and a goal is such that the goal always c-commands the probe and not the other way round. In its very essence, this boils down to the idea that Agree is always of the form [iF]>[uF](>[uF]), i.e. it is always upward Agree» (Zeijlstra, 2012: 31). Per a una defensa del sistema ascendent de concordança, vegeu Zeijlstra (2012) i Zeijlstra i Bjorkman (2014). Contra aquesta proposta, vegeu, també, Preminger (2013) i Preminger i Polinsky (2015).

interpretable [uNeg]. La relació que estableixen aquests dos elements és una relació de *concordança inversa* (*Reverse/Inverse Agree*). Aquest tipus de concordança es caracteritza perquè, a diferència de la noció clàssica de l'operació *Concordar* (Chomsky: 2000) (177) —en què el tret no interpretable de la categoria que actua com a sonda és legitimat pel tret interpretable d'una categoria que actua com a meta i que es troba una posició més baixa, a la qual comana-c—, el tret no interpretable de la meta és legitimat pel tret interpretable d'una sonda més alta que la comana-c (Zeijlstra 2012: 491), com s'especifica a (178).

(177) **Concordar** (Chomsky 2000, 2001)

α pot concordar amb β si i només si:

- a. α té un tret no valorat i no interpretable i β té el tret interpretable i valorat corresponent
- b. α comana-c β
- c. β és la meta més propera a α
- d. β té un tret no interpretable no valorat

(178) **Concordança inversa** (Zeijlstra 2012)

α pot concordar amb β si i només si:

- a. α té com a mínim un tret no interpretable i β té el tret interpretable corresponent
- b. β comana-c α
- c. β és la meta més propera a α

(traduït de Zeijlstra, 2012: 491)

Com ja hem esmentat anteriorment, en aquells casos en què els mots-n no són legitimats de manera manifesta pel marcador negatiu, Zeijlstra defensa que els legitima un operador negatiu abstracte (encobert). Ara bé, el marcador negatiu no s'ha d'associar sempre al tret formal interpretable negatiu [iNeg] que facilita la concordança negativa de tipus sintàctic amb un altre mot. En efecte, hi ha algunes llengües de concordança negativa en què la marca de negació oracional no és compatible amb mots-n que apareixen en posició preverbal. Es tracta de llengües que tenen una concordança negativa de tipus no estricte. Algunes llengües de

concordança negativa no estricta són el castellà (179), l'italià (180), el portuguès (181).¹¹¹

(179) *Nadie (*no)* *llegó a la hora* (lectura CN).

(180) *Nessuno (*non)* *è arrivato in orario* (CN).

(181) *Ninguém (*nãõ)* *chegou na hora* (CN).

En aquestes llengües, atès que els mots-*n* en posició preverbal no són introduïts per l'operador *no* —que és el que generalment s'assumeix que és l'operador negatiu inherentment negatiu [iNeg]—, Zeijlstra (2004 i següents) postula que el que ocorre en aquests casos és que en la derivació es fusiona un operador silent amb un tret interpretable negatiu [iNeg]. Per a llengües com les esmentades cal tenir en compte que en els casos en què un mot-*n* preverbal apareix simultàniament en una oració amb una marca de negació oracional es produeix un cas de doble negació (com a totes les variants *b* dels exemples (182) del castellà, (183) de l'italià, (184) del portuguès.

(182)

a. *Nadie (*no)* *llegó a la hora*. (lectura CN)

b. *Nadie no* *llegó a la hora*. (lectura DN)

(183)

a. *Nessuno (*non)* *è arrivato in orario*. (CN)

b. *Nessuno non* *è arrivato in orario*. (DN)

(184)

a. *Ninguém (*nãõ)* *chegou na hora*. (CN)

b. *Ninguém nãõ* *chegou na hora*. (DN)

Hi ha certes llengües romàniques, com el romanès i alguns parlars del nord-est d'Itàlia en què, a diferència dels casos de concordança no estricta, els mots-*n* —fins i tot quan es troben en posició preverbal— han d'aparèixer obligatòriament amb el marcador negatiu oracional equivalent a *no*.¹¹² En aquests casos, en els quals el mot-*n* comana-*c* el marcador negatiu, autors com Zeijlstra (2014) i Labelle i Espinal (2014: 200) postulen l'existència d'un operador negatiu silent de tipus [iNeg] que legítima la presència del mot-*n* i del marcador negatiu —el qual es considera que té

¹¹¹ Vegeu, però, Batllori et al. (1995) —per al castellà— i Martins (2000) —per a totes tres llengües— per a l'estudi de dades diacròniques que demostren que, en estadis anteriors, en aquestes llengües es produïa una concordança negativa de tipus estricte.

¹¹² Martins (2000), seguint Posner (1984) apunta la possibilitat que les varietats retoromàniques formin part, també, d'aquest grup.

un tret negatiu no interpretable [uNeg]— perquè en comprova i esborra els trets, com il·lustrem a (185).¹¹³

- (185) Op[−] *Nimeni nu vazu nimic.* ‘Ningú no va veure res’
[iNeg] [uNeg] [uNeg] [uNeg]

En síntesi, d’acord amb la teoria de Zeijlstra, la diferència entre les llengües (o varietats) de concordança negativa estricta i les llengües de concordança negativa no estricta s’explica pels trets associats al marcador negatiu:

To account for the difference between strict and non-strict NC languages, Zeijlstra argues that the negative marker may also be a non-negative agreement element. In strict NC languages, the negative marker carries an uninterpretable negative feature, whereas in non-strict NC languages, negative markers are semantically negative.

(Penka i Zeijlstra, 2010: 781)

En llengües com el català trobem que la presència de *no* després de mots-n en posició preverbal és optativa —no hi ha cap varietat en què sigui obligatòria. En la gran majoria de les varietats del català, doncs, podríem tenir les configuracions següents:

- (186) a. *No he vist res.*
b. *Ningú no ha vist res.*
c. *Ningú ha vist res.*

En general, per al català s’assumeix que el marcador *no* en posició preverbal és inherentment negatiu [iNeg]; vegeu (187). Ara bé, de manera semblant al que postula Zeijlstra per fer la distinció entre llengües de concordança negativa estricta i no estricta, per a Espinal i Tubau (2016) en aquelles varietats com les del català en què *no* pot aparèixer (o no) després d’un mot-n en posició preverbal, l’explicació de les configuracions possibles es basa en l’existència de dues gramàtiques diferents: una pròpia de les llengües de concordança negativa estricta i una pròpia de les llengües de concordança no estricta.¹¹⁴

En cas que sí que s’usi la marca *no* (concordança negativa estricta), s’assumeix que el marcador negatiu es comporta, en aquest cas, com una negació expletiva amb

¹¹³ Per a una aproximació poliàdica —en la línia de Swart i Sag (2002— al sistema de la concordança negativa estricta en romanès, vegeu Falaus (2007).

¹¹⁴ Malgrat la distinció d’Espinal i Tubau (2016) en termes de varietats, considerem que la variació entre la presència o absència de *no* en aquests casos es podria atribuir a una qüestió de registre i d’edat dels parlants.

buit.¹¹⁵ D'acord amb els exemples de (190)-(194), l'anàlisi que proposem per als casos de concordança negativa estricta i no estricta en aquesta varietat és la mateixa que la presentada en el cas del català i de l'aranès.

(190) **Brenca de fame (no) tenits**. 'Gens de gana (no) teniu' (Saura, 2017) (benasquès)

(191) **Cap home (no) sall**. 'Cap home no surt' (Saura, 2017) (benasquès)

(192) **Res (no) mo'n viene tampoc**. 'No ens hi va res, tampoc' (adaptat de Saura, 2000: nota 10) (benasquès)

(193) **Mai (no) hu sabrem**. 'Mai no ho sabrem' (adaptat de Saura, 2010: nota 19) (benasquès)

(194) **Degú (no) viene**. 'Ningú no ve' (adaptat de Saura, 2010: nota 19) (benasquès)

L'aragonès es pot comportar, també, en l'actualitat, una llengua de concordança negativa estricta i no estricta. Tanmateix, a EFA (2017: § 2.5.1) es recomana usar l'adverbi *no* en casos d'avantposició del mot-n.¹¹⁶ D'acord amb els exemples de (195)-(197), l'anàlisi de les relacions de concordança negativa que proposem per a les varietats aragoneses és la mateixa que la proposada per als parlars analitzats anteriorment.

(195) **Nunca (no) la heba visto**. 'Mai no l'havia vist' (adaptat d'EFA, 2017: 34) (aragonès)

(196) **Dengún (no) ha veniu**. 'Ningú no ha vingut' (adaptat d'EFA, 2017: 32)

(197) **Garra animal (no) se siente per astí**. 'Cap animal no se sent per aquí' (adaptat d'EFA, 2017: 34) (aragonès)

Remarquem, pel que fa a l'interès de la nostra recerca, que als exemples (190) i (197) del benasquès i de l'aragonès els mots-n usats (*brenca* i *garra*) procedeixen de minimitzadors nominals, com mostrem a § 3.2.1. Aquest ús dels minimitzadors negatius com a mots-n, que reprenem a § 3.3.5.1 singularitza clarament aquests parlars. Per tant, una de les contribucions del nostre estudi ha de ser explicar la reanàlisi formal que ha donat lloc a aquest usos singularitzants dels minimitzadors negatius en el contínuum estudiat.

¹¹⁵ Els exemples de Saura (2000, 2010) apareixien amb la marca *no*. Tanmateix, José Antonio Saura (c.p.) ens ha confirmat l'optativitat de *no* en tots els casos, talment com mostra a Saura (2017).

¹¹⁶ EFA (2017: 34): «En belles variedatz ye posible d'elidir la partícula *no* quan la parola de polaridat negativa va antes d'o verbo, pero en los rechistros mas formals se consella emplegar siempre lo *no*, que ye la forma preferida históricament en aragonès».

Un altre cas interessant en relació amb els objectius de la nostra recerca és el cas dels parlars occitans, en els quals la marca de negació no és exclusivament la marca de negació preverbal *no*, sinó que entra en joc l'ús d'un minimitzador postverbal que ha esdevingut marca de negació. Aquest fet, evidencia la necessitat de caracteritzat formalment aquest nou element, com ho fem al capítol 5. Per ara, fem una aproximació provisional als sistemes de concordança negativa dels parlars occitans gascons i llenguadocians.

Per a la majoria de parlars gascons —per als quals convenim a dir que expressen la negació oracional no marcada mitjançant la configuració bipartida *non... pas* o bé *ne...pas*— Romieu i Bianchi (2005: 139) mostren que quan el mot-*n* apareix en posició postverbal necessita la legitimació del marcador negatiu.¹¹⁷ Ara bé, quan els mots-*n* es troben en posició preverbal «l'element PAS és generalement omés», però no així l'element *ne* o *non*; vegeu (199)-(200). Tanmateix, trobem alguns casos comptats d'omissió de *ne* i presència de *pas* (201) (gairebé sempre, a l'àrea de transició entre el gascó pirinenc oriental i el llenguadocià). No trobem, però, casos d'avantposició del mot-*n* i d'aparició simultània de les dues marques de negació discontinua *ne/non...pas*.

(198) *N'avè pas vist arren*. 'No havia vist res' (Romieu i Bianchi, 2005: 139-140)
(occità gascó)

(199) *Arren ne l'interèssa*. 'Res li interessa' (Romieu i Bianchi, 2005: 139-140)
(occità gascó)

(200) *Arren non l'interèssa*. 'Res li interessa' (Romieu i Bianchi, 2005: 222) (occità gascó)

(201) *Arren t'empacharà pas de hèr coma dises*. 'Res t'impedirà de fer[-ho] com dius' (Bladèr, 1966 [apud BaTelÒc] (occità gascó)

La representació esquemàtica dels casos més comuns en gascó és la de (202).

(202) [SNeg Op^{-σ} *mot-n* [+σ] [Neg° *non/ne/(pas)* [+σ]] ... [sv ...]
[iNeg] [uNeg] [uNeg]

¹¹⁷ Considerem que aquesta és la configuració prototípica. Tanmateix, com mostrem a § 5.2.2.3 i a § 5.2.2.4 en el conjunt dels parlars gascons hi ha força variació pel que fa a la marca de negació oracional, així com a les diferents configuracions de concordança negativa possibles en casos d'avantposició dels mots-*n*.

És evident que la representació simplificada de (202) no constitueix una caracterització aprofundida dels trets de la marca de negació bipartida formada per *non/ne* i pel minimitzador *pas* reanalitzat com a marca de negació. Aquest fet planteja la necessitat d'explorar com s'explica formalment l'evolució de determinats minimitzadors usats en el tall sincrònic actual com a marques de negació. A § 5.3.3, d'acord amb la caracterització acurada dels trets atribuïts a cada una de les marques de la negació bipartida gascona, presentem de nou aquests exemples, els expliquem i justifiquem el perquè de la preferència d'ús de *non/ne* respecte de *pas* en els casos d'avantposició dels mots-n en els parlars gascons.

Pel que fa al sistema de concordança negativa dels parlars llenguadocians, de nou trobem força variació. En aquests casos, però, la marca de negació no és ni *no(n)*, ni *non / ne... pas*, sinó *pas* —vegeu (203). En els parlars llenguadocians són possibles tant les configuracions pròpies dels sistemes de concordança negativa estricta (204), com les dels sistemes de concordança negativa no estricta (205)-(206), com ja havíem vist per a les varietats catalanes, aragoneses i benasqueses. En aquest cas, però, atès que, com hem avançat, la marca de negació oracional és *pas*, és aquest element el que és optatiu —vegeu Alibèrt (1976: § 73).

(203) *Parla pas jamai*. 'No parla mai' (Sauzet, 206) (occità llenguadocià)

(204) *Degús ditz pas jamai res enluòc*. 'Ningú no diu mai res enlloc' (Sauzet, 2006) (occità llenguadocià)

(205) *Degun d'aquestes hostal... te faràn Ø metre a la prison*. (Olivieri i Sauzet, 2016: 347) (occità llenguadocià)

(206) *Mai res me fa Ø plaser* 'Mai no m'agrada res' (Alibèrt, 1976: 87) (occità llenguadocià)

En el cas del llenguadocià, si assumim que, com a varietat de concordança negativa no estricta, el comportament de *pas* ha de ser equivalent al de la marca preverbal *no*, la representació de les relacions de concordança negativa mostrades a (203)-(206) és la de l'esquema de (207). Queda pendent, però, l'explicació detallada de la reanàlisi de *pas* com a marca de negació oracional (com hem vist a l'exemple (203) i l'ús de *pas* com a marca de negació expletiva.¹¹⁸

---

¹¹⁸ Com ja hem avançat anteriorment, reprenem aquesta qüestió al capítol 5, en analitzar els trets formals que caracteritzen les marques de negació oracional dels diferents parlars contemporanis estudiats (vegeu § 5.3 i, específicament, § 5.3.4).

(207)

- a. [_{SNeg} [_{Neg°} *pas*] ... [_{Sv} *mot-n*_[+σ]]]
           [iNeg]   [uNeg]
- b. [_{SNeg} Op^{-σ} *mot-n*_[+σ] [_{Neg°} *pas*_[+σ]] ... [_{Sv} ...]]
           [iNeg] [uNeg]   [uNeg]
- c. [_{SNeg} Op^{-σ} *mot-n*_{[+σ]i}] ... [_{Sv} ..._{ti}]]
           [iNeg] [uNeg]

Malgrat les divergències observades a través dels exemples anteriors pel que fa al comportament microsintàctic dels mots-*n* i a les diferències de legitimació entre les llengües de concordança estricta i de concordança no estricta, allò que caracteritza el conjunt de les llengües i varietats romàniques esmentades és el fet que, en general, els mots-*n* es poden combinar de manera local amb altres expressions negatives i donar lloc a una única computació de la negació. Com mostrem a continuació, aquesta és una visió de la sincronia contemporània de la realitat de les llengües romàniques del nostre entorn. L'estudi diacrònic del sistema negatiu de les llengües romàniques permet posar de manifest l'interès de l'evolució en la relació entre els diferents elements negatius dins una mateixa oració.

A continuació, i com a avantsala de l'estudi evolutiu de les marques que concentren l'atenció de la nostra recerca —els minimitzadors que han esdevingut marques de polaritat emfàtica negativa o de negació oracional—, repassem els canvis soferts en el pas del sistema de negació del llatí al sistema de les llengües romàniques actuals. En concret, focalitzem l'atenció en el català i en les llengües properes en el domini pel que fa als elements que han donat lloc a mots-*n*. Abans d'entrar en matèria, destaquem que l'observació de patrons i tendències evolutives pel que fa a l'evolució dels mots-*n* ha constituït un tipus d'estudi força recurrent en la bibliografia dels darrers temps. Pel que fa a la nostra recerca, els estudis previs —bàsicament centrats en els mots-*n*— serveixen, d'una banda, com a model d'investigació d'un aspecte concret de la diacronia de la negació i, de l'altra, com a precedent per constatar un seguit de tendències i generalitzacions respecte de les quals l'evolució dels minimitzadors es pot posar a col·lació.

2.5.3. L'expressió de la negació en el pas del llatí a les llengües romàniques

Si hi ha una afirmació que sintetitza descriptivament amb claredat i concisió el procés d'evolució del sistema de negació llatí al sistema de negació de les llengües romàniques —i, en concret, dels parlars estudiats en aquesta recerca— és la següent:

L'evolució del llatí clàssic al llatí tardà i d'aquest al català primitiu apareix marcada per dues tendències clarament constatables en l'evolució històrica de moltes llengües: la tendència a l'analiticitat i la tendència a substituir formes neutres per formes marcades expressivament.

Pérez Saldanya (2004: 68-70)

Què signifiquen, però, les dues constatacions anteriors, en relació amb els nostres temes d'estudi?

En primer lloc, pel que fa a la tendència a l'analiticitat en l'expressió de la negació, cal recordar que el llatí clàssic presentava un sistema que descriptivament pot ser catalogat de sintètic: en les oracions negatives només apareixia un element negatiu, que era el que dotava l'oració del sentit negatiu. En l'evolució dels sistemes lingüístics romànics, com han coincidit a constatar diversos autors (Solà, 1970; Schwegler, 1990; Batllori et al. 1998; Pérez Saldanya, 2004; Pérez Saldanya i Torrent, en preparació) s'ha tendit a passar d'un sistema sintètic a un d'analític. És a dir: s'ha passat a un sistema en què s'ha estabilitzat l'ús d'un element com a marca de negació oracional, la qual s'ha reforçat amb altres elements que, tot i que inicialment tenien un valor positiu, successivament i per efecte de l'aparició continuada sota l'abast d'activadors de la polaritat negativa, s'han reanalitzat com a TPN —vegeu Solà (1973: § 11.2); Martins (2000: § 8.2.1); Pérez Saldanya (2004: 68).

En segon lloc, i com a observació derivada de la constatació anterior, l'evolució d'un sistema sintètic a un d'analític ha comportat, com constàvem a l'inici d'aquest apartat, un procés de substitució de formes menys marcades per altres de més marcades o de caràcter enfàtic. En efecte, aquesta dinàmica, com veurem, ha generat una espiral de renovació de les formes de negació que ha donat lloc als anomenats «cicles negatius» (vegeu Hansen, 2011, 2014).

Per entendre la renovació de les expressions negatives en el pas del llatí a les llengües romàniques actuals cal recordar que en llatí clàssic hi havia diverses maneres d'expressar la negació: o bé a través de l'adverbi *non* (que en alguns casos

apareixia amb la forma *ne*)¹¹⁹, o bé a través «d’algun altre mot negatiu compost amb la partícula *n(e)- nemo* ‘ningú’, *nihil* ‘res’, *nullus* ‘cap’, *numquam* ‘mai’, *nusquam* ‘enlloc’, *nec* ‘i no’, etc.)» (Pérez Saldanya i Torrent: en preparació). Pel fet que totes dues estratègies eren possibles a l’hora d’expressar la negació, quan dos elements negatius coincidien en la mateixa oració es produïa el fenomen de la doble negació: *Duplex negation afirmat* —vegeu la *Llei de doble negació* a (208).

(208) Llei de doble negació:

$$\neg\neg p \leftrightarrow p$$

El resultat de l’aparició de dos elements negatius podia tenir diferents efectes en la llengua llatina (vegeu Bassols de Climent, 2015: 308):

- a) Combinació de negació composta (*nemo*, *nihil*, etc.) seguida de *non*. L’anul·lació de les negacions, donava lloc a un valor afirmatiu total o reforçat, que permetia una interpretació universal (vegeu Pérez Saldanya i Torrent, en preparació).

(209) *Nemo non benignus est sui iudex*. ‘No hi ha cap persona que no es judiqui benigneament a si mateix = tothom es judica benigneament a si mateix’ (Sen, *benef.*, 2, 26,2) [apud Bassols, 2015: 308]

- b) Combinació de negació simple (*non*) seguida de negació composta (*nemo*, *nihil*, etc.). L’anul·lació de les negacions, donava lloc a un valor afirmatiu de caràcter parcial o restringit, que permetia una interpretació existencial (vegeu Pérez Saldanya i Torrent, en preparació).

(210) *In ipsa... curia non nemo hostis est*. ‘Hi ha enemics a la nostra casa’ (Ciceró, *Mur*, 84 [apud Bassols, 2015: 50])

Des del punt de vista teòric, seguint Zeijlstra (2004 i següents), assumim que les llengües caracteritzades per un sistema de doble negació expressen la negació per mitjà d’una negació semàntica —és a dir: «the information about negation that has already been encoded in the lexicon enters the level of semantic representation without being subject to specific syntactic requirements» (Zeijlstra, 2004: 261). Les llengües amb un sistema de doble negació són llengües en què tots els elements negatius són negatius lèxicament. Els elements negatius en aquestes llengües són: o

¹¹⁹ Com indica Schwegler (1990: 152) l’operador negatiu *no* tenia una mobilitat dins de l’oració molt superior a la que després va tenir en el llatí vulgar i en les llengües romàniques a les quals va donar lloc el llatí. Vegeu, també, Gianollo (2016: § 2.1).

bé marcadors negatius o bé quantificadors negatius. Per tant: no hi ha cap element negatiu que tingui un tret no interpretable [uNeg] que necessiti ser legitimat sintàcticament; no cal postular cap operació sintàctica —com l'operació *Concordar* postulada per a les llengües de concordança negativa— que permeti explicar cap procés de legitimació de trets no interpretables. En conseqüència, tampoc és necessari postular cap projecció sintàctica pròpia de la negació: «Negation languages only have [iNEG] and due to the lack of [uNEG] features no negative projection is realised for syntactic agreement between negative elements» (Zeijlstra, 2004: 264).

En el cas del llatí, una llengua de doble negació —com acabem de veure—, Gianollo (2015, 2016) postula que en l'època clàssica el marcador negatiu *nōn* era un SX (projecció màxima) adverbial adjuntat a la posició d'especificador d'un altre sintagma de l'àrea del ST, per sobre de l'espai de col·locació del verb flexionat.¹²⁰ Ara bé, segons diferents autors (Schwegler, 1990: § 6.2.1; Batllori et al., 1998; Camus, 2006: 1228; Pérez Saldanya i Torrent, en preparació), en llatí col·loquial ja es tendia a interpretar que les dues negacions generaven una única negació, però amb un matís expressiu o de reforç emfàtic.¹²¹

(211) *Iura te non nociturum esse homini... nemini.* 'Jura que no faràs mal a ningú'
(Plaute; Molinelli, 1988: 34 [apud Camus, 2006: 1228]).

En el període del llatí tardà, Gianollo (2015, 2016) postula que el llatí es convertí en una llengua de «concealed non-strict negative concord»; és a dir amb un sistema de concordança negativa no estricta de tipus dissimulat o bé ocult: en el moment en què es començà a detectar l'aparició de dos elements negatius en una oració amb una única computació lògica de la negació, es considerà que la marca de negació *nōn* s'havia reanalitzat:¹²² passà de ser un SX adjuntat a la posició d'especificador del ST, a ser el nucli del sintagma de negació situat per sobre de ST i

¹²⁰ Per a Danckaert (2012, 2014), en llatí clàssic, *nōn* era el nucli d'un NegP. Com indica Gianollo (2016: 127) —i d'acord amb el sistema de Zeijlstra (2004)— les llengües en les quals la marca de negació ocupa el nucli d'un NegP, són llengües de concordança negativa i, com sabem, el llatí clàssic era una llengua de doble negació —per la qual cosa hauria constituït el que Gianollo (2016: 127) qualifica d'«unwelcome exception». Atesa la importància que la comparació de la posició de la negació té per al nostre estudi des del punt de vista diacrònic, tornem a aquesta qüestió a § 5.3.1 en parlar del Cicle de Jespersen.

¹²¹ De fet, segons Camus (2006: 1228), els mots negatius que apareixien juntament amb la marca de negació oracional en llatí col·loquial ja es comportaven com a TPN que necessitaven un legitimador.

¹²² Tot i que no forma part dels objectius de la nostra recerca, aquest impàs pot ser pres, també, com a evidència d'un període de competència de gramàtiques en parlants individuals (és a dir, amb elements lèxics amb especificacions de trets diferents), en la línia del que hem exposat a § 1.2.2 i del que defensem al capítol 5 per al canvi lingüístic en relació a l'expressió de la negació en els parlars estudiats.

amb un tret negatiu interpretable [iNeg].¹²³ De fet, tenint en compte els sistemes actuals que hem descrit, aquesta reanàlisi és congruent. És només amb l'existència d'una posició específica per a la negació que es pot començar a desenvolupar un sistema de concordança negativa en què s'activi una legitimació sintàctica dels mots-n que doni lloc a l'expressió d'una única negació.¹²⁴

Gràcies a la disponibilitat d'un SNeg que garantia les relacions de concordança negativa, en llatí tardà els quantificadors intrínsecament negatius del llatí clàssic esdevingueren incompatibles amb la nova negació oracional en contextos en què es volia expressar una única negació. Així ho constata Gianollo (2015):

A clausal NegP becomes syntactically active: so, whenever sentential negation has to be conveyed, a semantic negation operator is inserted in NegP and requires overt realization in the CP-TP phase. This can be achieved by inserting *nōn* or by moving the NI to Spec, NegP. This way, the consistent pre-verbal position of NIs is explained by the new requirement emerging with the activation of NegP in the CP-TP phase. Being incompatible with a post-Infl position, *nemo* and *nihil* become obsolete in the new VO grammar, ousted by new, more flexible products of grammaticalization (n-words and NPIs) = lexical replacement.

Gianollo (2015)

Segons Gianollo (2015, 2016), el que succeí en el període del llatí tardà a l'establiment del sistema de concordança negativa de les llengües romàniques és que els objectes negatius que abans —quan apareixien amb la marca de negació oracional— donaven lloc a la doble negació, amb l'activació de la posició de NegP tendiren a aparèixer en posició preverbal —per damunt de la posició estructural de la negació.¹²⁵

---

¹²³ Aquesta reanàlisi segueix la tendència del Principi de Preferència Nuclear (*Head Preference Principle*, «be a head rather than a phrase») postulat per van Gelderen (2004).

¹²⁴ Gianollo (2016: 125) remarca que, en les llengües naturals en general, a més del Principi de Preferència Nuclear de van Gelderen (2004), una altra de les causes fonamentals de l'afebliment d'un sistema de doble negació (i, per tant l'emergència d'un sistema de concordança negativa) és el fet que, sota l'abast de l'operador negatiu els TPN aporten lectures focals i reforcen la negació oracional. Per això, en la línia de Chierchia (2013), Gianollo (2016: 125) defensa: «A combination of these two factors may lead to the reanalysis of the NM as a head (and consequently to the activation of a NegP) and to the further conventionalization of the licensing relation holding between the negative operator and NPIs in its scope, i.e. to the grammaticalization of n-words. This can be the birth of a NC System».

¹²⁵ És per aquest motiu que Gianollo (2015) parla d'un sistema de concordança negativa «dissimulat» o «ocult» (*concealed*), perquè, superficialment, a l'àrea del TP hi havia una sobreposició dels sistemes de concordança negativa (amb la nova marca de negació *non* que generava l'activació del sistema de concordança negativa) i de doble negació (pel caràcter actiu, encara, dels trets formals inherentment negatius dels quantificadors negatius preverbals): «In Late Latin this movement option [aparició

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

The ‘old’ NIs are not featurally reanalyzed, but rather made (provisionally) compatible with the new L(ate)L(atin) syntax by systematically displacing them outside the c-command domain of Neg^o, i.e. pre-Infl, resulting, for object NIs, in systematic OV order.

Gianollo (2015)

Tot i que aquesta no va ser una tendència general, la successiva obligatorietat de la presència de *non* com a marca de negació oracional va fer que determinats quantificadors llatins anteriorment intrínsecament negatius —que abans haurien donat lloc a una doble negació—, es reanalitzessin com a termes de polaritat que podien aparèixer en entorns no verídics i satisfer les condicions de legitimació seva naturalesa polar. Un d’aquests casos és el de l’indefinit *null* del català antic.¹²⁶

Tanmateix, el fenomen remarcable de l’estadi evolutiu del sistema de la doble negació cap a llengües amb un sistema de concordança negativa fou la reanàlisi de determinats arguments oracionals com a nous termes de polaritat de les llengües romàniques. Es tracta d’arguments que inicialment eren nominals positius i que, per efecte de l’aparició reiterada en contextos negatius, es van reanalitzar com a quantificadors que reforçaven la polaritat negativa i que, tot establint relacions de concordança negativa amb el marcador negatiu preverbal, van anar seguint diferents processos evolutius.

‘Low’ post-Infl negative markers are Romance innovations resulting from separate instantiations of Jespersen’s Cycle (Poletto 2014a). Also the further differentiation between strict and non-strict NC systems is to a large extent language-specific. The appearance of NC in Medieval varieties (Posner 1984, Martins 2000, Parry 2013), however, is pan-Romance, and can be argued to follow from Late Latin developments concerning the syntax of the pre-Infl negator, coupled with more general changes affecting clausal syntax.

(Gianollo, 2015)

La reanàlisi d’aquests arguments verbals com a reforços de la polaritat va donar lloc a l’anomenada negació postverbal.¹²⁷ Com indica Camus (2006), «las

---

preverbal dels quantificadors negatius] may be exploited to avoid a clash with the newly activated NegP projection, and may be subject to informationstructural constraints: many of these pre-V object NI are emphatic / focused».

¹²⁶ Pérez Saldanya i Torrent (en preparació), destaquen també el cas de *NUNQUA*, reintroduït com a cultisme en el català medieval —però que no ha perdurat fins a la llengua actual.

¹²⁷ Segons Tesnière (1959: 217-237) [apud Camus (2006)], en llatí popular aquests elements ja funcionaven com a TPN que necessitaven de la legitimació del corresponent operador negatiu.

lenguas románicas se presentan en la Edad Media fieles al esquema de partida en latín popular y tardío. En cada uno de los territorios románicos se van constituyendo nuevos indefinidos, adverbios y conjunciones negativas sobre la base de palabras que funcionan como refuerzos de la negación». Entre els elements que van donar lloc als TPN amb valor quantificador en les llengües romàniques hi destaquen els que corresponien a les classes semàntiques dels generalitzadors i els minimitzadors (vegeu una petita aproximació al repertori de minimitzadors nominals del llatí tardà a § 2.7.1), així com les d'estratègies del tipus NEC + nominal escarrit, construccions superlatives, etc. citades a § 2.4.4.2 i a § 2.4.5. La causa de l'adquisició d'un valor de reforç de la polaritat negativa per part dels elements inicialment nominals, com ja hem apuntat abans, fou l'aparició en contextos antiverídics (i no verídics en general) i la relació reiterada amb els respectius legitimadors o activadors de la polaritat negativa d'aquests contextos.¹²⁸ Pérez Saldanya i Torrent (en preparació) exemplifiquen aquesta afirmació a través dels exemples de (212) —els quals constitueixen els que haurien estat els usos seminals dels TPN (i mots-n) actuals en les varietats romàniques.

(212)

- a. *Non dixit rem.* ('no ha vist cosa')
- b. *Dixit rem?* ('ha vist cosa')
- c. *Si dixit rem...* ('si ha vist cosa')

Adaptat de Pérez Saldanya i Torrent (en preparació)

2.6. Recapitulació

Als apartats § 2.4 i § 2.5 hem evidenciat que els diferents elements incorporats com a reforços de la polaritat en el pas del llatí a les llengües romàniques comparteixen una naturalesa semàntica escalar —i una sensibilitat polar— que és la que els ha permès

---

¹²⁸ Aquesta constatació ens porta a fer un comentari al marge. El marcador negatiu *non* del llatí es formà per la fusió de *ne oenum* ('cosa'), els quals es trobaven en adjacència per la tipologia SOV del llatí (vegeu Zeijlstra, 2004: 56; vegeu, també, Iliescu, 2013, per a altres casos de fusions en llatí). La fusió entre *non/ne* i els nous reforços de les llengües romàniques no ha estat tan productiva com en llatí atès que en el moment en què en les construccions de reforç de la negació aquí esmentades començaren a entrar en auge, el llatí estava en fase d'evolució cap a les llengües romàniques d'estructura SVO, «which, by relocating nominal objects such as *micam* or *digitum* from the left to the right of the verb, thwarted the juxtaposition of *non* and its emphasizees» (Schwegler, 1990: 152). La fusió entre el marcador negatiu i els reforços quedà, doncs, bloquejada. Cal tenir en compte, però, que en alguns parlars italians aquest tipus de fusions sí que s'han produït: p.e. *nota* 'ne gutta' (Manzini, 2008: 76).

establir una relació de dependència semàntica amb els activadors dels TPN. Hem vist també que, en determinats casos, alguns d'aquests mots mostren comportaments singulars: poden ser usats en posició preverbal i com a resposta aïllada a una oració interrogativa. Són els anomenats mots-n. Hem assumit que els mots-n tenen aquest comportament perquè poden establir una relació de dependència sintàctica que va més enllà de la relació semàntica de reforç de la polaritat oracional. Aquesta dependència s'explica perquè són elements lèxics als quals s'associa un tret no interpretable negatiu [uNeg]. Aquesta dependència de tipus sintàctic és l'anomenada *concordança negativa*. Com hem vist, una de les singularitats de les varietats del català, de l'occità, de l'aragonès i benasquès, és que si bé els reforços negatius inicials han donat lloc a mots-n, en els sistemes lingüístics d'aquestes varietats s'han mantingut també les variants d'aquests mots com a TPN febles, els quals poden aparèixer en qualsevol context no verídic. Això els diferencia dels mots-n d'altres llengües romàniques, en què progressivament la legitimació reeixida d'aquests elements ha quedat acotada únicament als contextos antiverídics (vegeu Martins, 2000). A grans trets, i de manera esquemàtica, aquest ha estat el procés evolutiu dels TPN dels parlars estudiats emmarcat en el conjunt de l'evolució dels sistemes negatius de les llengües romàniques.¹²⁹

A continuació concretem l'objecte del nostre estudi a un aspecte derivat de l'establiment del sistema de concordança negativa en les llengües romàniques: l'aparició de nous mots associats al reforç de la negació oracional. L'origen d'aquests elements, com ja hem avançat, és ben divers. En aquesta recerca ens concentrem en el cas dels minimitzadors nominals. En resseguim el cicle complet d'evolució per caracteritzar-lo descriptivament i formalment. Fem atenció als trets formals dels elements negatius (i als efectes gramaticals determinats per aquests trets) que caracteritzen la reanàlisi dels minimitzadors nominals com a elements incorporats progressivament i amb valors diferents dins els diferents sistemes de negació de les varietats estudiades.

---

¹²⁹ Per a una descripció detallada del procés evolutiu dels mots negatius en català, vegeu Pérez Saldanya i Torrent (en preparació); per al cas de l'occità, vegeu Medina (1999a).

2.7. Els minimitzadors

Els minimitzadors conformen una classe lèxica de substantius amb un contingut semàntic inicial que denota una quantitat o part negligible o insignificant d'un tot. Es tracta d'elements que s'han reanalitzat com a elements funcionals, sensibles a la polaritat i amb unes restriccions d'aparició determinades (vegeu Bolinger, 1972; Horn, 1989, 2010; Hoeksema, 1999; Postma, 2001; etc.).¹³⁰ Aquestes restriccions d'ús han aparegut perquè la reanàlisi ha anat acompanyada de l'adquisició d'uns trets formals específics —els quals determinen el comportament d'aquests termes en relació amb l'expressió de la polaritat (bàsicament negativa).¹³¹ En aquesta recerca ens concentrem a analitzar els minimitzadors nominals del tipus de (213)-(215) del català i de les llengües del contínuum romànic pirinenc. Estudiem, doncs, els minimitzadors usats inicialment com a nuclis de sintagmes nominals escarits.

(213) *En Max no ha menjat molla.* (català)

(214) *No queda gota vino en lo porrón.* 'No queda gota de vi al porró'(aragonès)
(Lozano, 2010: 96-105)

(215) *N'ai pas trobat brico de pan.* 'No he trobat molla de pa' (occità llenguadocià)
(Mistral, 1979: s.v. *brico*); *N'a brico de pa.* 'No té molla de pa' (Rohlf's, 1970: 198) (occità gascó)

Tanmateix, en alguns dels apartats anteriors ja hem citat estratègies estretament relacionades amb els minimitzadors anteriors. Així, es poden considerar com a expressions minimitzadores els elements següents:¹³² minimitzadors superlatius (introduïts a § 2.4.5i) com els de (216); minimitzadors amb *ni* (introduïts a § 2.4.5iii), com el de (217); altres expressions força més gramaticalitzades, com ara els predicats

¹³⁰ D'acord amb Horn (1989 i 2010), un dels primers autors a fer referència a aquest terme fou Pott (1833).

¹³¹ Cal distingir la noció de *minimitzador* de la noció de *disminuïdor* (*diminisher*). Els disminuïdors són «expressions denoting small quantities which either do not allow negation at all, or whose negation can only be interpreted via lítotes (as 'more than' rather than 'less than')» (Horn, 1989: 400). Horn sintetitza la distinció de l'aportació semàntica dels minimitzadors i dels disminuïdors a través de la formulació següent: «neg + minimizer = zero [...]; neg + diminisher [...] yields a higher quantity of the same scale». Per exemple, en anglès: *I am not a bit tired* (minimitzador; 'not at all'; 'No estic gens cansat') vs. *I am not a little tired* (disminuïdor; 'very tired'; 'No estic una mica cansat [n'estic molt]'). També cal diferenciar els minimitzadors dels maximitzadors, que denoten un objecte de gran valor, importància, dimensions, etc. (en català: *munt, morterada, niu, pila*, etc.; en aragonès: *pallada, animalada, ripa, montonada*, etc.; en occità: *fum, molonada*, etc.).

¹³² Per a una aproximació semblant al repertori d'expressions minimitzadores en altres llengües, vegeu Hoeksema (2009: 23) i Tubau (2016: nota 1).

minimitzadors (introduïts a § 2.4.5ii), com el de l'exemple (218); i els minimitzadors vulgars o tabú (219) (als quals tornem a fer referència a § 2.7.2):

(216) *L'Ainet fa tota la feina sense remugar el més mínim.*

(217) *Voliem sortir a sopar a fora, però no tenim ni un duro.*

(218) *Mai no ha mogut (ni) un dit per ningú de l'associació.*¹³³

(219) *Parlar bé no costa una merda.*

Els minimitzadors d'origen nominal tenen la particularitat que, inicialment, podien ser usats com a noms amb un valor positiu, de manera lliure, en qualsevol context. La circumstància que els va legitimar com a candidats per entrar en un procés de reanàlisi com a TPN va ser el fet que tenien un contingut semàntic que denotava una quantitat o part negligible, insignificant. En aquest sentit, diem que tots els minimitzadors són elements amb una naturalesa escalar i sensibles a la polaritat negativa en potència (vegeu Fauconnier, 1975a).¹³⁴ Així, com hem vist, si arriben a esdevenir TPN, en contextos negatius activen les seves propietats escalars i indueixen una ampliació de domini de l'escala, de manera que reforcen la negació quantitativament. Segons Kiparsky i Condoravi (2005: 4), reforçar la negació de manera quantitativa, com ho fan els minimitzadors equival «extend it to a stricter standard of precision».¹³⁵ Per a aquests autors, l'escalaritat dels minimitzadors usats en contextos negatius comporta tres efectes connectats de manera molt estreta: i) cal determinar correlacions entre estàndards de precisió i quantitats o graus (i situar-hi els minimitzadors). Això comporta: ii) fer distincions molt ben detallades en relació amb l'estàndard de precisió per determinar les condicions que determinen la veridicitat d'una acció. Aquesta última tasca, en el cas de l'ús dels minimitzadors en contextos negatius, significa: iii) fixar l'assertivitat d'una proposició en el grau més baix de realització de l'acció que designa («si una acció no és es produeix ni en un grau mínim fixat per l'estàndard de precisió és que no es realitza en absolut»). Al

¹³³ Altres exemples (a més dels de § 2.4.4iii) són: *No obrir boca / els llavis* ('no dir res'), *No poder dir bufa / guixa / pruna* ('no poder ni parlar'), *No dir mot / ni ase ni bèstia / ni mu / ni piu / etc.* ('no parlar gens'). Per a un repertori exhaustiu de predicats minimitzadors, vegeu Espinal (2006). Hoeksema (2009: 23) cita per a l'anglès els casos de: *say boo to a goose, lift a finger, sleep a wink, bat an eyebrow, know the first thing about, have a clue, have a prayer*.

¹³⁴ De fet, com indica Pinto (2015) per al portuguès, perquè els minimitzadors com els que tractem en aquest apartat tinguin una lectura simplement com a noms comuns és necessària una assertió posterior que bloquegi la interpretació com a minimitzadors d'estatus funcional (p.e. contextos de negació metalingüística: *Aquele cozido à portuguesa não valia um figo. Valia dois* (figos).

¹³⁵ Com mostrem a § 2.7.3.1, el reforç dels generalitzadors en oracions negatives s'associa a un reforç de tipus qualitatiu, que s'estén sobre la totalitat d'elements inclosos en una classe general màxima (*cosa, persona, etc.*).

capítol 3 analitzem aquestes qüestions des del punt de vista dels minimitzadors seleccionats en la nostra recerca. Abans, però explorem una mica més la semàntica dels substantius minimitzadors.

2.7.1. Aproximació semàntica al repertori de substantius minimitzadors

Com recullen Willis et al. (2013), les expressions minimitzadores nominals han donat lloc a expressions i elements funcionals (amb una reanàlisi més o menys avançada pel que fa a la polaritat negativa) de manera molt freqüent en les llengües romàniques (vegeu Schwegler, 1988; Muller, 1991; Bernini i Ramat, 1996). Tot i que les llengües romàniques van incorporar moltes formes noves als termes negatius heretats del llatí, com ja havíem vist a § 2.5.3., l'ús d'expressions minimitzadores per reforçar la polaritat negativa de les oracions ja era present en llatí tardà (220).¹³⁶

(220) *Non ego nunc emam vitam tuam vitiosa nuce.* ‘No compraria la teva vida (ni) per una nou podrida’ (Plaute, *Miles Gloriosus II*, 3, 45 [apud Grieve-Smith, 2009: 11])

(221) *Non uales uno cocco.* ‘No vals una cotxinilla’ (*Formulae Senonenses add.* 4, 70) [apud Orlandini i Poccetti, 2012: 171])

L'ús d'expressions minimitzadores com a recurs per al reforç de la polaritat és, també, una estratègia recurrent en el conjunt de les llengües naturals: ha estat observat en sànscrit, grec antic, anglès, alemany, llengües eslaves, en basc, en japonès, etc. (vegeu Horn, 1989). Dins el conjunt dels substantius minimitzadors que han donat lloc als TPN esmentats anteriorment en el conjunt de les llengües naturals, podem fer agrupacions més o menys sistemàtiques pel que fa a la semàntica original dels minimitzadors com a noms usats en contextos positius —i pel que fa a les configuracions estructurals que aquest origen comporta.¹³⁷ D'acord amb Pinto (2015) fem una distinció entre *minimitzadors partitius* i *minimitzadors valoratius*.

¹³⁶ Rueda (1997: nota 2) i Grieve-Smith (2009: 11) [apud Schweighaeuser, 1852: 67-68] citen alguns dels següents minimitzadors: monedes antigues com *as*, *dupoindius*, *numus*, *teruncios*, *triobolus*; *ciccus* ‘membrana que separa les llavors de la magrana’; *floccus* ‘floc o velló de llana’, *granus* ‘gra’, *hilum* ‘fil’, *naucus* ‘closca de nou’, *nux* ‘nou’, *pilus* ‘pèl’, *pluma* ‘ploma’, *libell* ‘llibre petit’, etc. Vegeu més minimitzadors llatins a Schwegler (1990), Orlandini i Poccetti (2012), Iliescu (2013), etc.

¹³⁷ Tot i que només esmentem els exemples recollits en les varietats estudiades en aquesta recerca, una anàlisi detallada dels repertoris de minimitzadors en diferents llengües naturals evidencia la coincidència interlingüística pel que fa a les classes semàntiques aquí esmentades. Vegeu Möhren (1980), en francès antic; Barrett Brown (1938), en italià medieval; Kröll (1952) i Pinto (2015) en portuguès actual; Iliescu (2013) en romanès actual; Fernández González (1985) en provençal medieval; Rohlf (1970) en gascó contemporani, etc.

Per a Pinto (2015: § 2.1), els *minimitzadors partitius* són aquells que provenen de noms que denotaven la part més petita d'un tot. Atesa la seva naturalesa partitiva, en els usos nominals positius, poden aparèixer introduïts per determinants i, també, opcionalment, modificats per un SP que fa referència al «tot» respecte del qual el minimitzador indica la part. Pel que fa a la naturalesa partitiva d'aquest elements, Iliescu (2013) estableix diferents subgrups que repassem a continuació.

Entre els minimitzadors partitius n'hi ha minimitzadors que apareixen originalment dins una estructura pseudopartitiva explícita (vegeu § 3.3.2). Són els casos dels minimitzadors llatins del tipus *guttam* (i les diferents variants romàniques *gota* —català, aragonès, occità—, *goutte* —francès—, *gota* —italià—, etc.) i *micam* (i les diferents variants romàniques *mica* —català, italià— *miga*, *miaja* —castellà—, *mie* —francès—, etc.).

Hi ha altres minimitzadors partitius que ja en la llengua llatina indicaven una quantitat mínima en relació amb una mesura estandarditzada i no necessiten fer explícit el *tot* de què formen part. Aquest tipus de minimitzadors són els més freqüents en el conjunt de les varietats romàniques i els que, alhora, han tingut més trajectòria evolutiva (p.e. *passum* > *pas*, *punctum* > *punt*, *punto*, *point*). Iliescu (2013) esmenta, també, dins d'aquest grup els casos de minimitzadors el «tot» dels quals és representat per un recipient de la vida quotidiana. És el cas del mot llatí *bucca* 'mos' (que en romanx sobreselvà ha donat lloc al TPN *buc(c)a*). Alguns d'aquests minimitzadors partitius relacionats amb una mesura estandarditzada es poden considerar part del grup de *minimitzadors valoratius* de Pinto (2015). De fet, en alguns casos, la frontera entre un i altre grup és poc clara.¹³⁸

Els *minimitzadors valoratius*, com indica Pinto (2015), provenen de noms que denoten realitats de valor ínfim o de dimensions molt petites. Aquesta naturalesa semàntica fa que, en general, s'usin introduïts per determinants indefinits —i, en català, especialment, pel marcador focal *ni* i amb un valor adverbial (tot i que encara conservin trets nominals). Rueda (1997) constata que aquest tipus de minimitzadors s'usen de manera recurrent amb verbs d'estimació i preu —*valdre*, *costar*, *donar*,

---

¹³⁸ De fet, la distinció d'Iliescu (2013) de dos grups de minimitzadors partitius —enfront de la distinció de dos grups diferents de Pinto (2015)— s'explica perquè la primera autora assumeix una naturalesa (metafòricament) partitiva per a determinats minimitzadors valoratius. Per això parla, d'una banda, de «substantifs spécifiques, exprimant un element (très) petit ou l'élément le plus petit d'un tout (métaphorisé)»; i de l'altra, de «[substantifs spécifiques exprimant] une mesure qui se trouvaient dans une construction partitive, constituée d'une négation, d'un nom exprimant une (très) petite partie et d'un autre nom exprimant une unité plus grande».

importar, tenir, etc.—, tot i que el seu ús es pot fer extensiu a verbs que admetin arguments i adjunts amb valor quantificacional.¹³⁹

Dins el conjunt dels minimitzadors valoratius, Rueda (1997) i Coterillo (2007) constaten —per al castellà antic— que els minimitzadors es poden agrupar en relació amb determinats camps lèxics. Alguns d'aquests grups són també visibles en el repertori de minimitzadors dels parlats estudiats: el món vegetal (222) —*bleda, borrall, borrhissol, brot, bri, busca, castanya, fava, figa, gra, plançó, rave, volva*—;¹⁴⁰ els diners (223) —*ral, duro*—; les parts del cos (224) —*dit, pèl*; etc.¹⁴¹

(222) *El que em dius no m'importa (ni) un rave.*

(223) *Això no val (ni) un ral.*

(224) *No s'ha mogut (ni) un pèl.*

El que és interessant en aquest sentit és que els vocables que formen part d'aquests grups —vegeu també els de la nota 141— s'han anat renovant (i, segurament també, reduint) perquè s'han anat renovant també els «esquemes valoratius» de cada moment històric. Segons Rueda (1995: 125-126), aquest procés s'explica de la manera següent:

---

¹³⁹ En el cas dels verbs del tipus *importar, preocupar* —amb els quals no és necessària la presència de l'operador negatiu *no*— es constata el que Rueda (1997), tot citant Hernández Alonso (1971) anomena «la afirmación del grado mínimo» que caracteritza els minimitzadors en el seu estadi nominal inicial. «No es una semantización hacia el valor negativo, sino que estamos ante un caso de afirmación en grado mínimo tan extremado que está a punto de traspasar el límite de lo positivo a lo negativo; de aquí que con un carácter hiperbólico, por ese uso del grado mínimo, adquieran significación negativa estas frases» (Hernández Alonso, 1971: 54). Aquests verbs també admeten aparèixer sense l'operador *no* i amb el numeral *zero*: *Em preocupa zero, M'importa zero*, amb un valor clarament negatiu (vegeu De Clercq, 2011 per a una caracterització d'aquest tipus de marques). Pel que fa al verb *importar*, fem una consideració addicional al marge: hem pogut constatar que entre els parlants més joves del català hi ha la tendència a construir frases amb sentit negatiu amb aquest verb a través de l'ús exclusiu i únic de la primera persona del singular del present d'indicatiu (sense l'operador *no*): *M'importa* per *No m'importa*.

¹⁴⁰ En florentí antic s'usa, també, el mot *fiore* 'flor' (Garzonio i Poletto, 2008: 61). En occità antic, Jensen (1986: 321) recull també l'ús d'*aiguilen* 'englantina', *alh* 'all', *pruna* (i també *ou de galina, soritz* 'rata', *jau* 'gall', etc.).

¹⁴¹ Dins el qüestionari de l'*Atlas Lingüístico de la Península Ibérica* (ALPI) hi apareixien dues preguntes que donaven peu a l'aparició d'un gran nombre de minimitzadors en la resposta: es tractava dels enunciat *No tengo ni pizca* (ALPI, I, p.29, 399) i *No me importa un pito* (ALPI, I, p. 29, 400). La primera pregunta permet inventariar minimitzadors de tipus valoratiu d'alguns municipis de part de la nostra regió d'estudi (àrea catalana, aragonesa i benasquesa): *brot* (Ciutadella), *volva* (Sant Bartomeu del Grau, Clariana), *borrhissol* (Sant Bartomeu del Grau), *brifola* (Castelló, Vilar de Canes), *gra* (Agullana, Quart de Poblet, San Esteban de Llitera), *gra de sal* (Castelló, Vestabella del Maestrat), *mos* (Moncofa, Castelló), *lenticula* (Molló), *resquicia* (Besalú, Bordils), *lleï* (Girona, Mont-ras, Blanes), *engruna* (Blanes), *bri* (Cabestany, Salses, Arles de Tec), *llàgrima* (Llanera de Ranera), *senyal* (Ansó, Peralta d'Alcofea, Bellver de Cinca), *sacro* (Ansó, Loarre), *sacramento* (Ansó, Borau, Fonz, Benasc, Bielsa), *amparo* (Borau, Loarre, Bielsa, Alquézar, Bellver de Cinca), *hueso* (Loarre, Alquézar). Les respostes a aquests enunciat a l'àrea aragonesa es poden veure, també, als mapes 1751 i 1752 de l'ALEANR.

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

De poco serviria aludir a vocables cuya pequeñez o insignificancia no son conocidos por todos; en palabras de Sas (1974: 44) estos sustantivos tienen que contener realidad en el momento histórico en que se usan y deben ser comprendidos por las personas que figuran en el dialogo lingüístico [...] La explicación de este empleo ha de atender [...]el deseo de reforzar la negación mediante sustantivos que tienen una significación minúscula, puntual o de poco valor.

Rueda (1995: 125-126)

En relació amb els repertoris de minimitzadors disponibles en les varietats estudiades podem avançar dues constatacions. D'una banda hem pogut observar que la renovació del repertori diacrònic de minimitzadors ha anat acompanyada d'una reducció del l'inventari d'aquestes marques disponible sincrònicament en les varietats estàndard contemporànies dels diferents parlars. Per això, des del punt de vista del manteniment de la riquesa lèxica dels parlars dialectals és important i necessari elaborar un inventari —com el que fem al capítol 3— dels minimitzadors que han entrat a formar part del sistema de negació dels parlars com a TPN. D'altra banda, aquesta tesi ajuda a posar de manifest que la simplificació del repertori de minimitzadors no s'ha de relacionar només amb qüestions de tenor funcional: és un fenomen degut, també, a l'evolució del sistema lingüístic. Aquest fet, com veurem, es palesa clarament al capítol 4: quan s'avança per les diferents fases de la renovació de la negació, el repertori de minimitzadors es redueix inevitablement i només algunes formes es perpetuen i s'integren al sistema negatiu com a marques de reforç o d'expressió de la negació oracional.

2.7.2. Excursus. Els minimitzadors vulgars

En el repertori de minimitzadors cal tenir en compte, també, l'ús de minimitzadors de tipus vulgar o tabú.¹⁴² Com el seu nom indica, es tracta de termes «impropis d'emprar en públic o d'escriure per raons religioses, de superstició, de gust social, etc.» (DIEC2), associats amb la familiaritat, la manca de formalitat, etc. A diferència de la resta de minimitzadors, com indica Postal (2004: 160) «they are not narrowly restricted to particular dimensions, but can express minimality along many dimensions». De fet, per a Hoeksema (2003) denoten «endpoints on a metaphorical evaluative scale». Per tant, com a minimitzadors, es poden interpretar com a

---

¹⁴² Horn (1989) els anomena *squattive negation*; Postal (2004), *vulgar minimizers*.

elements amb una naturalesa escalar —i per tant, amb una sensibilitat polar— que permet associar-los a un valor quantificacional mínim.¹⁴³

A tall de mostra, en català, hem recopilat els usos dels minimitzadors vulgars següents, de tipus sexual, escatològic o religiós: *una punyeta, un pet, una merda, res ni merda, (ni) un carall, un cul, ni Crist(o), ni Déu*, etc.¹⁴⁴ En general, tots mantenen el valor nominal inicial (molts apareixen amb determinants indefinits i mantenen el caràcter referencial). No es pot considerar que s'hagin reanalitzat com a mots funcionals. Vegeu (225)-(226).

(225) *Home de ganivet, no val un pet.* (DCVB: s.v. *pet*)

(226) *Ni Crist(o) passa per aquí sense pagà dret.* (DCVB: s.v. *Crist*)

En els parlars estudiats els minimitzadors vulgars apareixen restringits de manera gairebé exclusiva als contextos antiverídics; necessiten la legitimació de *no*. Es comporten, doncs, com a TPN forts.¹⁴⁵ En les varietats centrals d'Itàlia els minimitzadors d'aquest tipus poden aparèixer combinats amb qualsevol tipus de verb i no necessiten (almenys superficialment) la legitimació de l'operador negatiu *no* (227)-(229) —vegeu Garzonio i Poletto (2009: 18).¹⁴⁶

(227) *So un cavolo chi viene stasera.* 'No sé qui vindrà avui al vespre' Garzonio i Poletto (2009: 18)

(228) *Sono indipendenti un cavolo.* 'No són independents'. Garzonio i Poletto (2009: 18)

(229) *Claudia saw squat.* 'La Clàudia no va veure res' (Postal, 2004: 161)

Tot i que no els estudiem en detall, retornem a aquests casos, a § 5.2.2.6, apartat en què els relacionem amb l'ús de la negació postverbal *cap* sense legitimació de la marca de negació oracional en alguns parlars pallaresos i gascons pirinencs orientals.

---

¹⁴³ Per a De Clercq (2011) es poden incloure dins el grup dels minimitzadors vulgars aquells que funcionen com a adjectius modificadors d'un N amb el qual concorden en gènere (i, excepcionalment, si és el cas, en nombre). En català, p.e. *No m'ha fet ni punyetera gràcia*. Cal tenir en compte, però, que a diferència del que veurem que ocorre amb altres minimitzadors, aquests no poden modificar adjectius, adverbis ni verbs.

¹⁴⁴ De les respostes a la pregunta *No me importa un pito* (ALPI, I, p. 29, 400) del qüestionari de l'*Atlas Lingüístico de la Península Ibérica* (ALPI) esmentada a la nota 137, es poden recopilar minimitzadors per a l'aragonès i el benasqués com ara: *punyeta, merda / mierda, un/dos pito(s), un pijo*, etc.

¹⁴⁵ Beritognolo (2007) fa una anàlisi exhaustiva dels usos i condicions de legitimació dels minimitzadors vulgars del castellà d'Argentina i conclou que en aquest parlar els minimitzadors vulgars es comporten, també, com a TPN forts.

¹⁴⁶ Vegeu, també, l'anàlisi proposada per a aquest tipus de casos en anglès per De Clercq (2011) i van der Auwera (2009).

2.7.3. La distinció minimitzador-generalitzador

Abans d'entrar a estudiar en profunditat l'ús dels minimitzadors com a TPN, és necessari diferenciar-los clarament dels generalitzadors. Des del punt de vista del significat inicial, com hem vist, els minimitzadors són substantius amb un contingut semàntic que denota una quantitat o part negligible, insignificant d'un tot que pot ser o no explícit (*bri, gota, molla, punt*, etc.). Els generalitzadors, en canvi, són substantius que, en origen, denotaven una classe general màxima (vegeu Kiparsky i Condoravdi, 2005; Breitbarth, 2014: § 2.1.2). En mots d'Iliescu (2013: 51), són «substantifs génériques dont le sens se réduit ou peut être réduit au prototype». Alguns exemples de generalitzadors són: *gens, hom(e), persona, nat, res*, etc.¹⁴⁷ Tot i que originalment podien ser usats amb un valor positiu, de manera lliure i en qualsevol context, usats com a nominals escairits els generalitzadors podien ser interpretats com a substantius genèrics, no referencials. Això va ser el que provocà que, en molts casos, entressin en un procés de reanàlisi com a TPN amb diferents valors i caracteritzacions formals.

Des del punt de vista de la sensibilitat polar, usats en contextos negatius, els generalitzadors són «terms that indicate that the state of affairs in question does not hold for any single member of an expansive relevant set» (Breitbarth et al. 2013: 142). En la línia de Breitbarth (2014: 19), considerem que els generalitzadors es poden reanalitzar com a TPN gràcies, també, com en el cas dels minimitzadors, a la seva naturalesa escalar.¹⁴⁸ Ara bé, a diferència dels minimitzadors —per als quals l'escala s'estableix en termes de dimensions—, en el cas dels generalitzadors assumim que l'escala s'estableix en termes d'especificitat: els generalitzadors denoten punts baixos de l'escala d'especificitat i, per això, no donen lloc a un reforç de la negació de tipus quantitatiu —com ho fan els minimitzadors—, sinó a un reforç qualitatiu. Per a Kiparsky i Condoravdi (2005: 4), reforçar de manera qualitativa la negació equival a: «extend it to a more comprehensive domain».

Un aspecte important en relació amb l'evolució dels generalitzadors és que, pel significat inicial esmentat, els generalitzadors són compatibles amb un espectre de contextos molt més ampli que no pas els minimitzadors, els quals, al seu torn, inicialment, només poden ser usats en un context força restringit —vegeu, en aquest

---

¹⁴⁷ Kiparsky i Condoravdi (2005, 2006) inclouen també dins el grup dels generalitzadors els adverbis de manera que denoten una classe general màxima de manera. En català, per exemple, *de cap manera*.

¹⁴⁸ Amb l'excepció feta de l'ús de *res* com a TEL (i, per tant, com a TPM) esmentat a la nota 19.

sentit, Willis et al. (2013). En canvi, pel que fa a la quantitat d'elements lèxics que conformen els repertoris de generalitzadors i de minimitzadors d'una llengua, el llistat de generalitzadors és molt més restringit que no pas el dels minimitzadors (vegeu Pinto, 2015). Tanmateix, de la mateixa manera que hem vist (i veurem) que el conjunt de minimitzadors s'ha anat reduint diacrònicament, el repertori i l'ús dels generalitzadors en contextos negatius també s'ha reduït. A l'apartat següent mostrem els motius d'aquest fet i ens aproximem breument al cicle o procés evolutiu dels generalitzadors.

2.7.3.1. El cicle dels generalitzadors

L'aproximació als generalitzadors exigeix fer atenció, també, al cicle evolutiu associat a aquest tipus d'elements —per comparació a les dinàmiques dels minimitzadors, tema que abordem en profunditat als capítols següents.¹⁴⁹

A grans trets, des del punt de vista semàntic, segons Kiparsky i Condoravdi (2005: 6), en el pas de l'ús d'un mot com a generalitzador a l'adquisició del significat generalitzador per part d'aquest mateix mot es produeixen els cinc processos que sintetitzem a continuació.¹⁵⁰ En primer lloc es produeix: i) la supressió de qualsevol restricció contextual associada als usos inicials de l'element, la qual cosa comporta ii) la fixació d'un domini de quantificació en relació amb el significat del mot. En aquest cas, el domini més ampli al qual fa referència el generalitzador passa a ser el domini rellevant en relació amb el qual es postula la quantificació. A continuació es produeix el tercer canvi: iii) la lexicalització en el propi mot de les alternatives que presenta el generalitzador inicialment i, per tant, la redistribució del contingut del generalitzador indefinit pel que fa a les condicions de veridicitat i a les alternatives. Aquesta lexicalització es tradueix en dos fets més en relació amb l'ús del generalitzador en contextos no verídics: d'una banda, iv) el domini de quantificació i de l'univers del discurs esdevenen equivalents; de l'altra, v) l'ampliació del domini passa a formar part del significat del generalitzador indefinit, usat com a TPN.

---

¹⁴⁹ Adoptem aquí la noció de 'cicle' per explicar els canvis evolutius dels generalitzadors des del seu valor nominal. Al capítol 5 revisem la idoneïtat de la idea de ciclicitat en els processos de reanàlisi —d'acord amb la revisió del concepte de *Cycle de Jespersen* de Labelle (2014).

¹⁵⁰ Com ja hem advertit, l'estudi dels generalitzadors no constitueix l'objectiu central de la nostra recerca. Les dades esquematitzades aquí sobre el cicle dels generalitzadors són rellevants per a una visió comparativa amb el cas dels minimitzadors, exposat als capítols 3, 4 i 5.

En el pas del llatí a les diferents varietats romàniques, diferents noms positius van ser reanalitzats com a TPN i, des del punt de vista semàntic, lexicalitzaren valors més o menys propers al seu significat original (vegeu Iliescu, 2013). La reanàlisi dels substantius generalitzadors com a quantificadors existencials es produí, en general, per l'ús dels generalitzadors en sintagmes nominals escarits que en facilitaren una interpretació no referencial (i, per tant, el conjunt d'efectes citats anteriorment). Antigament, aquests sintagmes escarits tenien un gran mobilitat dins l'oració en les llengües que ens ocupen. Sovint podien aparèixer sense complements (230), però també, en moltes ocasions, podien dur com a complements adverbis generalitzadors (*en lo món, del món*; vegeu Solà, 1970: §16.5), i oracions de relatiu restrictives com la de (231) —com és habitual que passi en els usos d'avui dia d'aquests elements):

(230) (*Quallaren-se d'espant y no respongueren cosa y perderen la paraula [...]*
(Conques, *Job*: 81, apud Pérez Saldanya i Torrent (en preparació))

(231) *No us consellaré cosa que no sia de profit e honor vostra*, s.XV, Martorell:
Tirant [apud Pérez Saldanya i Torrent, en preparació].¹⁵¹

En general, usats en sintagmes nominals escarits, els generalitzadors necessitaven ser legitimats per l'operador antiverídic *no*, tot i que també, en alguns casos, podien ser introduïts per altres operadors de tipus no verídics (vegeu Medina, 1999a). Aquests usos evidenciaven la sensibilitat polar dels generalitzadors i, per tant, n'afavoriren la interpretació com TPN.¹⁵² A continuació, de manera molt succinta fem un repàs dels principals generalitzadors de les varietats estudiades i destaquem com, per efecte de l'evolució, alguns dels generalitzadors han lexicalitzat valors semàntics diferents a aquells als quals s'associaven inicialment com a substantius positius lliures que denotaven una classe general màxima.

- **Res.** En algunes varietats romàniques, el mot llatí RES 'cosa', lexicalitzà els significats no només de [- animat] —com encara perviu en català i en francès—, sinó que també adoptà el valor de [+ animat] —com encara es pot observar en el gascó *arrés* (232)—, derivat dels casos del llatí en què el generalitzador podia aparèixer amb el reforç desambiguador NATUS (RES

¹⁵¹ Sobre els complements dels sintagmes nominals escarits en l'actualitat, vegeu de nou § 2.4.5iv i els exemples (118) i (120).

¹⁵² Els generalitzadors que actualment (i també en la llengua antiga) poden aparèixer en contextos no verídics amb un valor existencial positiu no ho fan perquè hagin mantingut el sentit nominal positiu original, sinó perquè han estat reanalitzats com a termes sensibles als contextos de suspensió de la polaritat; vegeu en aquesta línia Pérez Saldanya i Torrent (en preparació).

NATA), com es mostra a (233).¹⁵³ Vegeu Coromines (1990: 192) i Carrera (2015: § 4.10).

(232) *No se fie d'arrés*. 'No es refia de ningú' (Coromines, 1990: 192) (occità aranès)

(233) *Re nata melius fiere haud potuit*. 'Ningú ho va poder fer millor' (Vaananen, 1981: 127 [apud Iliescu, 2013: 50] (llatí)

Des del punt de vista sintàctic, l'ús actual de *res* com a pronom evidencia la trajectòria de la reanàlisi de l'element nominal. D'acord amb Pérez Saldanya i Torrent (2007: 170), usat com a sintagma nominal escarrit i per efecte de l'existència d'un quantificador buit que l'introduïa en aquest tipus de sintagmes, *res* s'interpretava com a «substantiu ple amb un valor indefinit inespecífic». A causa de l'absència de determinant i de quantificador, *res* fou reanalitzat com a quantificador «que assumí un valor pronominal i que, consegüentment, continuà desenvolupant les funcions pròpies d'un SN» Saldanya i Torrent (2007: 170).

- **Nat**. Un cas relacionat amb l'anterior és el de NATUS —que, semànticament, representa un cas a mig camí entre el valor generalitzador i minimitzador. Aquesta forma ha donat lloc al conjunt de formes flexionades del quantificador indefinit *nat* de diferents varietats occitanes (234), així com els mots-n *nada* de varietats iberorromàniques com el castellà (235), l'asturià (236),¹⁵⁴ el gallec, etc.

(234) *Nat òme, nats obriers, nada femna*. 'cap home, cap obrer, cap dona' (Alibèrt, 1976: 87) (occità llenguadocià)

(235) *No tengo nada*. 'No tinc res' (castellà)

(236) *Nun bebú ná de lleche*. 'No ha begut gens de llet' (San Segundo, 2015) (asturià)

Aquestes formes provenen del llatí NATUS, el qual es caracteritzava inicialment per un tret [+humà] i un significat associat a dimensions petites. *Natus* era el participi passat del verb *nascor*, lexicalitzat amb el sentit de «infant acabat de nàixer», i també amb el sentit de «fill o filla». Com ja hem

¹⁵³ Per als valors de *res* en català antic, vegeu Solà (1970: §5) i Camus (1988); per a l'evolució en francès, vegeu Martín (1966) i Jensen (1990); per a l'occità antic, Medina (1999); per al castellà antic, Camus (1988) i Medina (1999a). No comentem aquí, els usos de *alre* 'altra cosa' ni d'*als* 'altra cosa', que no transcendiren l'edat medieval.

¹⁵⁴ Vegeu els estudis de San Segundo (2015, 2016, en premsa) sobre els usos i valors de *nada* en asturià no només com a mot-n sinó també com a marca de polaritat emfàtica.

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

avançat anteriorment, inicialment servia de reforç d'altres termes generalitzadors, com ara *nemo* (237). Ara bé, també s'associava a *res*, *causa*, etc.¹⁵⁵ Així, amb el temps, perdé l'associació al tret animat: «la juxtaposition des termes a eu comme résultat la neutralisation du [±animé]: le sens pouvait être désormais *nobody* et *nothing*» (vegeu Iliescu, 2013: 3.1 i següents).

(237) *Natus nemo in aedibus servat*. 'Ningú serveix a les cases' (Väänänen, 1981: 127 [apud Iliescu, 2013: 49]).

- **Cosa.** Un altre generalitzador present en els parlars estudiats és *cosa*, del llatí CAUSA. El cas de *cosa* és força curiós: usat inicialment amb el sentit inicial de 'causa, motiu', esdevingué sinònim de *res* a partir del s. IV (Iliescu, 2013: 50), (238) —de manera que en llatí vulgar es trobaven comunament expressions del tipus *causa nata* com a sinònim de *res nata*. L'ús de *cosa* com a mot-n ha perviscut en aragonès, on és usat de manera general en lloc de *res*, tant en contextos antiverídics (239), com en contextos no verídics en general (240); vegeu Nagore (2003: 283) sobre els usos d'aquest terme en aragonès antic.¹⁵⁶

(238) *Ego enim non inuenio in eo causam*. 'No el trobo culpable de res' (Jäger, 2008: 244) (llatí)

(239) *No he trobau cosa*. 'No he trobat res' (Satué, 2001: 53) (aragonès)

(240)

a. *Se cosa fa, el fa a'l revés...* 'Si fa alguna cosa, la fa al revés' (EFA, 2017: 88) (aragonès)

b. *T'han traito cosa es Reis Magos?* 'T'han portat res, els reis d'Orient?' (EFA, 2017: 88) (aragonès)

- **Gens.** Pel que fa a les diferents variants de *gens* — presents en català i en diferents varietats de l'occità—,¹⁵⁷ totes provenen del llatí GENUS ('mena, gènere'), terme que segons Forcellini (apud Iliescu, 2013), s'interpretà amb el

¹⁵⁵ Com indica Solà (1970: nota 69), citant Menéndez Pidal (1964: 69, 3) en un document lleonès del s.X apareix la forma *nata causa*; i *nada cosa* tenia encara algun ús al s.XV. Al DCVB (s.v. *nat*) es recullen, també, usos com a reforçador d'altres substantius en català.

¹⁵⁶ Recordem que altres llengües com l'anglès han construït bona part dels mots del seu sistema de termes de polaritat sobre la base de les seves formes equivalents (*thing* 'cosa': *something, anything, nothing*). En alguns dialectes germànics, la marca de negació *it/et* s'ha format sobre la base *wiht* 'cosa' (Jäger 2008: 106); o en àrab, el reforç de la polaritat *ši* prove de l'antic *šay*, literalment 'cosa' (Breitbarth et al. 2013: nota 4).

¹⁵⁷ També s'usava en francès antic la forma *giens* (vegeu Medina, 1999a: III.3.2.E.).

sentit col·lectiu d' 'homes', per oposició al generalitzador singular *homo*.¹⁵⁸ En el cas de *gens* la reanàlisi sintàctica implicà un canvi de categoria de l'element: de substantiu a quantificador. Alhora, però, atès que el generalitzador apareixia inicialment modificat per un SP (p.e. *gènere de dubte*), quan es produí la reanàlisi, el nucli del SN incrustat passà a ser directament modificat pel nou generalitzador quantificador (vegeu Pérez Saldanya i Torrent, 2007: 170); vegeu (241). La reanàlisi va permetre, també, que es pogués fer un ús adverbial generalitzat del terme, modificant adjectius, adverbis i, fins i tot, verbs —com a marca de reforç de la polaritat emfàtica; vegeu (242).¹⁵⁹

(241) *No tinc gens de gana.* (català)

(242) *De deutes, n'ai pas ges.* 'De deutes no en tinc pas/gens' (Alibèrt, 1976: 90)
(occità llenguadocià)

- **Llei.** Un cas semblant al de *gens*, però d'àmbit dialectal molt més restringit és el cas de *llei*, usat com a quantificador quantitatiu. El nom del qual prové aquest element negatiu és el substantiu *llei* (en català), *lei* (en occità i en aragonès) —del llatí *LEGE(M)*. L'ús inicial de l'element com a substantiu evidencia que no es tracta d'un minimitzador, sinó d'un generalitzador. En efecte, segons el DCVB, el mot *llei* era usat en el parlar pagès de tota Catalunya, i en part de Mallorca i Eivissa amb el sentit de 'mena, classe'. Usat amb valor negatiu, n'hem detectat un ús força restringit a l'àrea de Girona, on s'usava a inicis del s.XX amb valor de quantificador quantitatiu amb o sense complements (243)-(244) —vegeu, també, les entrades per a *llei* al DCC i al DCVB.

(243) *Ja no hi passava lley d'ayre y era tot fosch.* (Albert, 1905 : 101 [apud DCVB, s.v. *llei*]) (català gironí)

(244) *M'agrada pas lley de fere mals pensaments.* (Albert, 1905 : 203 [apud DCC])
(català gironí)

¹⁵⁸ Iliescu (2013) esmenta els usos combinats de *genus* amb *usquam* (*usquam gentium* 'algun lloc on viuen els homes'), *nusquam* (*nusquam gentium* 'lloc on no viuen els homes', *minime* (*minime gentium* 'de cap manera'), etc.

¹⁵⁹ Tot i que no aprofundim aquí en el procés de reanàlisi —atès que es tracta d'un procés coincident amb els dels minimitzadors que formen part d'estructures pseudopartitives, com veurem i analitzarem detalladament al capítol 3— és important destacar que *gens* és un dels pocs generalitzadors dels parlars estudiats que ha donat lloc a marques de reforç de la polaritat. En efecte, com mostrem als capítols 3 i 4, en les varietats estudiades la majoria dels reforços de la polaritat negativa oracional provenen de minimitzadors. Tanmateix, la conversió d'un generalitzador en marca de polaritat (emfàtica oracional) no és estranya a les llengües naturals; de fet, en asturià, en espanyol rioplatense i en portuguès *nada* és usat com a marca de reforç de la polaritat; vegeu § 4.2.2.

2. Contextualització en els sistemes negatius del contínuum romànic

- **Persona / hom(e)**. Altres generalitzadors de formació tardana en les varietats estudiades pel que fa als referents animats són *persona*, *hom/home*.¹⁶⁰ Si bé en llengües com el francès el generalitzador *personne* ha donat lloc a un mot-n usat regularment per als referents humans, en la resta de llengües romàniques no ha estat així (vegeu Labelle i Espinal, 2014: 5.2). En les llengües romàniques actuals les formes generalitzadores han caigut en desús i han prevalgut les formes procedents de la gramaticalització de la conjunció NEC + article indefinit (p.e. *ningú* en català, *nenhum* en portuguès, etc.).

La constatació feta per a aquest últim cas és extensible al conjunt dels generalitzadors negatius. Des del punt de vista diacrònic, en revisar el repertori de generalitzadors de les varietats romàniques aquí estudiades, és evident que el repertori de TPN procedents de generalitzadors s'ha reduït i, si bé molts termes presents en la llengua antiga havien assolit un cert grau de gramaticalització com a TPN, n'hi ha que han caigut en desús i han estat substituïts per altres indefinits negatius amb els quals coincidien pel que fa al tipus d'entitat o concepte al qual feien referència. Pinto explica aquesta substitució de formes ocasionada per l'anomenada «competència entre gramàtiques» (de Kroch, 1989, 1994).¹⁶¹

A possibilidade de substituir pronomes indefinidos por nomes genéricos é relativamente comum nas línguas que dispõem de ambos os recursos [...] De acordo com Haspelmath (1997:52), os nomes genéricos são muito semelhantes aos pronomes indefinidos em termos de significado e constituem uma estratégia de substituição de pronomes indefinidos bastante difundida entre as línguas. [...] Nesse sentido, a hipótese que se coloca em cima da mesa é a de que a classe dos indefinidos negativos e a classe dos minimizadores indefinidos tivessem competido entre si, numa perspectiva de competição entre gramáticas (ou eventualmente competição entre lexical/functional doublets) (cf. Kroch, 1989 e 1994). De acordo com Kroch (1989), quando uma nova variante sintática entra na gramática, o seu uso pode ser mais ou menos favorecido em diferentes contextos, mas a predição é a de que a sua frequência aumente na mesma proporção em todos os contextos (*the constant rate effect*). Em casos de competição

¹⁶⁰ L'ús de *persona* com a nom escarrit sense complements no és gaire habitual en català antic (vegeu Solà, 1970: § 8). Sovint apareix, doncs, introduït per determinants, com *neguna*, *tota altra*. A la cançó tradicional catalana *Muntanyes del Canigó*, trobem, encara l'expressió: *persona nada* (*Tres mesos m'hi vaig estar sens(e) veure persona nada*). En el cas d'*hom* (també usat en occità antic; vegeu Jensen, 1986: 163-165), s'inventarien el mateix tipus de modificacions exposades per a *persona*.

¹⁶¹ Tot i que es tracta d'una tasca que depassa els objectius de la nostra recerca, seria molt interessant fer un estudi de la substitució dels generalitzadors en el català antic, en la línia de la recerca de Pinto (2015) per al portuguès antic. Labelle i Espinal (2014) aborden, també l'evolució dels mots-n en francès des de l'òptica de la competència entre gramàtiques (és a dir, entre variants d'un element lèxic amb especificacions de trets diferents).

é esperado que a variação (ou aparente opcionalidade) se resolva através da substituição de uma forma por outra ou da especialização de uma das formas em funções diferentes.

(Pinto, 2015: 114, 120)

Fem ara una síntesi breu dels processos de canvi observats per als generalitzadors. Només alguns generalitzadors —i, el que és més rellevant, no sempre els mateixos en les diferents llengües— han avançat en la seva trajectòria de reanàlisi i s'han mantingut en els sistemes d'expressió de la negació de les diferents varietats romàniques. Com acabem de mostrar sintèticament, en les varietats estudiades, els generalitzadors mantinguts —usats en contextos antiverídics o, també, en no verídics en general, usats com a sintagmes nominals escarits sensibles a la polaritat— han pogut esdevenir mots-n, amb un tret [uNeg] que els permet establir relacions de concordança negativa amb el marcador negatiu preverbal. Singularment, en el cas dels generalitzadors que s'han mantingut en les varietats estudiades com a mots-n (bàsicament *res* i *cosa*), com hem vist a § 2.5.2 aquests elements poden ser usats amb valor de TPN que es poden legitimar en contextos de tipus no verídics en general (és a dir, com a TPN febles). Aquesta aproximació breu als generalitzadors ens ajuda a perfilar a l'apartat §2.8 —i d'acord les nocions introduïdes en aquest capítol— quin són els aspectes que cal estudiar per fer una bona caracterització descriptiva i formal de la variació i el canvi lingüístic pel que fa als minimitzadors negatius.

2.8. Els debats a l'entorn de la reanàlisi dels minimitzadors

A través del repàs de les nocions introduïdes en el conjunt dels apartats anteriors, hem establert les bases teòriques a partir de les quals, en els propers capítols, bastim l'explicació de la reanàlisi dels minimitzadors que ha donat lloc a una situació de variació i de canvi lingüístic evidents en el contínuum dels parlars romànics pirinencs i varietats de contacte.

A la introducció d'aquesta tesi hem fixat com a objectiu explicar aquesta situació de variació i canvi lingüístic a través d'una aproximació formal. Prenent com a classe semàntica de referència el conjunt dels minimitzadors, a la llum de les dades presentades en aquest capítol, l'objectiu dels propers capítols és determinar les concrecions dels mecanismes formals que expliquen com, a partir dels minimitzadors

nominals, s'han pogut formar els nous TPN (mots-n, marques de negació pressuposicional) que han pogut arribar a esdevenir, fins i tot, marques de negació oracional. En la línia de Labelle i Espinal (2014) i Espinal i Tubau (2016), mostrem que aquests mecanismes es concreten bàsicament sobre la base dels trets que caracteritzen els elements lèxics —els quals fixen unes determinades condicions de legitimitat i, per tant, determinen l'establiment de determinades dependències semàntiques i sintàctiques.

A tot això, aquesta investigació es planteja també explicar les dinàmiques generals subjacents als processos d'evolució i d'establiment de relacions de legitimitat dels trets esmentats (i a les configuracions estructurals que aquestes relacions determinen). En aquest sentit, ens plantegem: existeixen patrons evolutius coincidents entre el conjunt dels minimitzadors com a classe semàntica que facin viable parlar de dinàmiques sistèmiques subjacents? o bé cal fer atenció a la individualitat de cada un dels elements lèxics, independentment del seu origen (vegeu Déprez, 2012; Hansen, 2012, 2014)?

La proposta final també ha de proporcionar una caracterització tan acurada com sigui possible en relació amb la direccionalitat del procés descrit. Hem d'esbrinar si existeix una direccionalitat clara única en el procés de reanàlisi dels minimitzadors com a marques de negació (en la línia de Hansen, 2014); o bé si és necessari segmentar aquesta línia evolutiva del valor positiu al negatiu en diferents direccions (endavant, enrere o en totes dues direccions), en la línia de van der Auwera i Alsensoy (2011). O bé, encara, ens hem de preguntar, també si, com fa Jäger (2010) per al cas d'alguns indefinits negatius, cal parlar d'una trajectòria aleatòria («random walk»). I, com a conseqüència de la resposta als interrogants anteriors, ens hem de plantejar, també, la viabilitat de parlar de l'existència sistemàtica d'un «cicle» evolutiu com a tal per als minimitzadors (vegeu Larrivé, 2011; Meisner et al. (2014). Aquests són, doncs, els debats que configuren el rerefons de la recerca en què es concreta l'estudi microsintàctic de la variació i el canvi lingüístics dels minimitzadors de les varietats contínuum romànic pirinenc i de les varietats properes a aquestes àrees. Al capítol 3 comencem a explorar aquestes qüestions en relació amb la primera part del procés evolutiu; l'etapa que anomenem el Cicle de Jespersen Incipient.

3. El Cicle de Jespersen incipient. La reanàlisi dels minimitzadors com a termes de polaritat negativa

Com recordar-se de les coses que se'n van, quan l'enteniment està encuriolit de les que venen?

Joaquim Ruyra (1858- 1939)

Lligar caps entre el passat i el present és una de les millors maneres per entendre el que va succeint.

En la història ja està escrit una gran part del que vivim.

Miquel Pairolí (1955-2011)

3.1. Introducció

En la gran majoria de les llengües naturals els verbs negats poden dur arguments o adjunts que emfasitzen la polaritat negativa de les oracions en què apareixen. Com ja hem avançat al capítol 2, aquests arguments poden tenir orígens diferents. D'entre les diferents estratègies ja esmentades, aquí estudiem el cas dels minimitzadors, els quals representen segons Horn (2001: 453) «just one device, albeit the most colorful, for producing “une négation énérgique” (Wagenaar, 1930: 75)». Per a Horn (2001: 453) la connexió entre els minimitzadors i l'expressió de la polaritat es deu al fet que els minimitzadors són entitats «whose extension is small enough to be regarded as atomic in an accessible set of contexts». Aquesta naturalesa inicial és la que, com mostrem en aquest capítol, en facilita un procés de reanàlisi progressiva, que aquí dividim en dues fases. En un primer temps, els minimitzadors poden ser reanalitzats com a termes de polaritat negativa (TPN) amb trets de quantificació associats. En un segon temps, poden ser reanalitzats com a reforços de la polaritat sense valor quantificacional i amb un seguit de restriccions semàntiques i pragmàtiques. Fins i tot, en alguns casos, poden arribar a ser reanalitzats com a marques de negació oracional. Als capítols 3, 4 i 5 d'aquesta tesi presentem aquests dos temps de reanàlisi —que anomenem *Cicle de Jespersen Incipient* i *Cicle de Jespersen*, respectivament— i els contextos pont que els uneixen. Als capítols 3, 4 i 5 fem evident que la reanàlisi s'explica perquè en determinades configuracions, els elements lèxics poden rebre especificacions de trets diferents en les gramàtiques dels nous parlants que adquireixen la llengua d'acord amb les dades lingüístiques primàries. Com ja hem avançat a § 1.3.2, aquesta assignació diferent de trets genera,

3. El Cicle de Jespersen incipient

ahora, una assignació de nodes estructurals diferents entre un parlant adult i un aprenent per a un mateix element lèxic (vegeu Roberts, 2007: glossari, s.v. *reanalysis*). La conseqüència d'aquesta divergència és el canvi lingüístic.

El conjunt de les nostres aportacions pel que fa al tema de la recerca es vertebrava a partir de l'estudi empíric de les dades dialectals diacròniques i, també, sincròniques actuals—les quals, com hem justificat a l'apartat introductori de la tesi, poden ajudar a entendre un procés que encara és molt especulatiu en determinades llengües amb poca disponibilitat de dades diacròniques. A través d'aquest enfocament evidenciem que el procés de reanàlisi, com apunta Breitbarth (2014: 136), és «a complex interplay of semantic and syntactic properties of input items, lexical bridging contexts, and the loss of original syntactic and semantic distributional restrictions». De fet, la diversitat de factors de què depèn el procés de reanàlisi comporta que trobem que els minimitzadors estudiats ostenten diferents valors i que es troben disseminats al llarg dels diferents estadis de reanàlisi. Com indiquen Willis et al. (2013: 15), «the process may stop at any one of these steps, and, in fact, often seems to stop early, leaving the new item as a marker of emphatic negation but nothing more».

En aquest capítol presentem la primera de les dues etapes del procés de reanàlisi —el *Cicle de Jespersen Incipient* (Breitbarth et al. 2013)— durant la qual un minimitzador usat inicialment com a substantiu escalar pot esdevenir un TPN amb valor quantificacional.

Vertebrem els apartats del capítol 3 a partir dels conceptes fonamentals que expliquen el procés de reanàlisi. A l'apartat 3.2 presentem el repertori de minimitzadors nominals dels quals resseguim la trajectòria evolutiva. La mostra recollida en aquest apartat ens permet recuperar una noció fonamental —ja presentada al capítol 2— en la formació dels TPN: l'escalaritat. Presentem l'ús de substantius escalars en contextos de no veridicitat (§ 3.3.1.1), i la configuració escarida (§ 3.3.1.2) com a factors clau facilitadors de l'establiment de la dependència semàntica pròpia de la legitimació dels TPN; i de la implicatura escalar universal per la qual un minimitzador pot esdevenir un TPN que nega la totalitat de la predicació verbal.

Alhora, completem aquesta aproximació a l'adquisició d'una naturalesa polar per part dels minimitzadors des del punt de vista sintàctic. Explorem, també, l'associació entre la naturalesa escalar dels minimitzadors i les estructures pseudopartitives (§ 3.3.2), i el procés de reanàlisi estructural— *upwards reanalysis*, en la línia de Roberts i Roussou (2003); o *structural microelevation*, en termes de Chatzopoulou (2013, 2015)— pel qual els minimitzadors escarits nominals poden ser reanalitzats com a quantificadors quantitatius (§ 3.3.4). A l'apartat 3.3.5, analitzem els usos que evidencien el grau màxim de reanàlisi dels minimitzadors en el primer estadi: la dissociació progressiva del minimitzador com a argument verbal en pro de l'ús com a modificador de diferents tipus de predicat amb valor de quantificador de grau.

Dediquem l'apartat 3.3.5.1 a l'observació de les dinàmiques de reanàlisi descrites en els apartats anteriors des del punt de vista de la diacronia. En aquest mateix apartat explorem, també, la possibilitat d'avantposar els minimitzadors reanalitzats com a quantificadors de grau en les oracions negatives en la llengua antiga i presentem les propostes d'anàlisi fetes per a aquest tipus de configuracions.

A § 3.3.6 ens aproximem a les condicions de legitimació requerides pels minimitzadors reanalitzats com a TPN. A través d'una revisió exhaustiva —i fins ara mai feta per al repertori de la nostra recerca— dels contextos de no veridicitat en què els minimitzadors poden o no ser legitimats, ens proposem classificar-los com a forts o febles i explorem la viabilitat d'establir una jerarquia dels contextos de legitimació dels minimitzadors usats com a TPN.

Prenent els apartats anteriors com a exponents que demostrin una certa sistematicitat i univocitat en el procés de reanàlisi dels minimitzadors, dediquem l'apartat 3.3.7 a certes singularitats o valors insòlits respecte dels patrons evolutius dels minimitzadors. A § 3.3.7.1 presentem els valors addicionals adquirits per alguns mots del repertori inicial fora de l'anomenat *Cicle de Jespersen Incipient*.

Dediquem els apartats 3.3.7.2 i 3.3.7.3 a dos dels minimitzadors amb un procés evolutiu més dilatat pel que fa a la reanàlisi: *pas* i *cap*. El fet que ni els contextos diacrònics d'ús com a substantius escarits, ni el procés de reanàlisi de *cap* dels dos mots siguin clars, és el que ens porta a estudiar-los de manera aïllada. Tot i les dificultats de la tasca, intentem escatir i aproximar-nos una mica més al *Cicle de Jespersen Incipient* que els correspon. Només coneixent detalladament la primera

etapa del procés de reanàlisi d'aquests elements podem arribar a entendre'n l'ús com a marques de polaritat emfàtica o oracional (aspectes estudiats als capítols 4 i 5).

Dediquem l'apartat 3.4 a la síntesi del contingut i de les aportacions més rellevants d'aquest capítol.

3.2. L'origen nominal dels minimitzadors. L'escalaritat

L'estudi de l'evolució i la reanàlisi dels minimitzadors com a TPN té com a punt de partida l'origen nominal d'aquests elements. Inicialment, els minimitzadors poden aparèixer com a nuclis d'un sintagma determinant (SD) que pot tenir com a complement un sintagma preposicional (SP) amb un sintagma nominal (SN) que proveeix d'una escala respecte de la qual el minimitzador del primer SN determina una quantitat mínima o insignificant. Per això, en combinació amb els predicats, els minimitzadors s'associen a algun tipus de mesura; en termes de Logenbaugh (2013: 1) «they designate that some state or action has been reached or carried out to some degree». De fet, el factor comú que caracteritza els minimitzadors com a classe és que exerceixen el que Poletto i Garzonio (2008: 66) anomenen «the function of scalar elements». Com argumentem en profunditat a l'apartat 3.3, això implica que, fins i tot, en els usos inicials com a substantius, s'insereixin en una escala d'alternatives. És precisament aquesta semàntica inicial la que permet que, de bell antuvi, puguin formar part del repertori de mots que poden entrar en el procés de reanàlisi estudiat en aquesta tesi.

3.2.1. El repertori. Etimologies i orígens dels minimitzadors de la recerca

En aquest apartat focalitzem l'atenció en l'origen i en el significat inicial del repertori de minimitzadors de la nostra recerca. Estudiem els casos de minimitzadors usats en les varietats romàniques pirinenques i de les àrees contigües.¹ Aquests parlars presenten un llistat de minimitzadors molt ric, però sovint força dispers i amb aproximacions poc sistemàtiques a les formes compartides o coincidents. El primer

---

¹ Esmentem, també, oportunament, tant en l'apartat del repertori inicial de minimitzadors, com en els apartats d'estudi del procés de reanàlisi, aquells casos en què els minimitzadors estudiats són presents també en altres varietats romàniques.

pas per a l'estudi d'aquestes marques és la compilació i la sistematització d'un repertori de treball com el que presentem a continuació.

Remarquem que, tot i la voluntat d'exhaustivitat, el repertori conté només una tria de minimitzadors, els quals han estat recollits i inclosos al llistat d'estudi d'acord amb els criteris següents: en primer lloc, pel fet de tractar-se de minimitzadors d'ús habitual o recurrent en els diferents parlars, que han superat l'estadi nominal inicial i que han esdevingut, en tots els casos, TPN amb un valor plenament funcional;² en segon lloc, pel fet de ser mots d'ús compartits per la gran majoria dels parlars estudiats —tot i que hi ostentin un ventall de valors diferents—; i en tercer lloc —en el cas dels minimitzadors no compartits per tots els parlars—, pel fet de constituir casos representatius d'uns usos funcionals molt arrelats, que caracteritzen i singularitzen la varietat a la qual pertanyen.

A més de la compilació mostrada en aquest capítol, al final de la recerca hem elaborat un annex (vegeu **annex 1**) en què es recullen un seguit de minimitzadors addicionals, tenint en compte els criteris següents. D'una banda, hi llistem i analitzem breument alguns minimitzadors que, tot i que poden ser usats com a TPN, han mantingut un caràcter preeminentment nominal. De l'altra, hi incloem, també, els minimitzadors que apareixen recollits en determinades obres amb un valor negatiu, però que són exclusius de només una o de poques de les varietats estudiades i que, a més, han caigut en desús o només apareix en contextos específics i força lexicalitzats. Considerem que recollir aquests altres elements lèxics en annex és necessari, no només per l'interès lingüístic de la riquesa en el repertori de minimitzadors dels parlars estudiats, sinó també com a llistes inicials per a l'estudi futur més aprofundit dels minimitzadors menys productius i d'aquells dels quals tenim menys evidències pel que fa al procés de reanàlisi. De fet, com indica Orlandini (2001: 30; 2005: 148), en observar el repertori de minimitzadors d'una llengua —per a ella «quantifieurs minimaux»—, s'observa clarament que presenten diferents graus d'autonomia semàntica; és a dir: que uns han avançat més que uns altres en el procés de reanàlisi.

On pourrait [...] ranger les quantifieurs minimaux sur une échelle en fonction de leur degré d'autonomie sémantique : au plus bas degré on placerait les expressions qui sont

---

² En relació amb aquest criteri és pertinent dir que, en altres parlars de la Península Ibèrica (concretament, en castellà i en portuguès), la reanàlisi i adquisició de valor funcional per part dels minimitzadors nominals usats en contextos negatius no és tan recurrent ni avançada com a l'àrea del contínuum lingüístic pirinenc (vegeu Boerm, 2008: 148).

3. El Cicle de Jespersen incipient

presque totalement désémantisées par leur long séjour dans des phrases négatives [...], plus haut des expressions qui gardent sémantisme propre et qui peuvent apparaître aussi dans des phrases positives ([...] expressions dans lesquelles l'écho d'une forme de mesure est encore vivant). Distinguons, donc, dans cet emploi, les éléments qui ont gardé l'écho du sens littéral et qui correspondent encore à des mots ayant, dans des contextes positifs, un sens plein [...] et les expressions dont le sens littéral semble totalement effacé ou pour lesquelles le sens précis est toujours demeuré inconnu.

Orlandini (2001: 30)

El repertori seleccionat de minimitzadors amb un procés de reanàlisi més ric, transversal i avançat en els parlars del contínuum romànic pirinenc és el presentat a la **taula 1**:

Taula 1. El repertori de minimitzadors estudiats

<i>Brenca</i>	< *brīnicā (cèlt.), de *brinos
<i>Bric(a)</i>	< <i>brikan</i> (gòt.) / [bri < *brinos + MICA(M)]
<i>Brot</i>	< *bruts (germ.)
<i>Cap</i>	< CAPU(M)
<i>Fret</i>	< FRACTU(M)
<i>Garra</i>	< *garra (cèlt.)
<i>Gota</i>	< GUTTA(M)
<i>Mica/miaja</i>	< MICA(M)
<i>Molla</i>	< MEDULLA(M)
<i>Pas</i>	< PASSU(M)
<i>Punt</i>	< PUNCTU(M)

FONT. Elaboració pròpia.

Per començar el seguiment del procés de reanàlisi dels minimitzadors seleccionats, presentem en primer terme els usos inicials com a substantius que, d'una manera o altra, denoten una quantitat o valor mínim o insignificant. Introduïm la forma catalana del minimitzador —en cas que el minimitzador de l'entrada no s'usi en cap parlar català, citem la forma més habitual en els parlars en què s'utilitza. Dins l'entrada de cada mot esmentem altres variants per a aquest mateix element en altres parlars; en donem el significat, l'etimologia i algunes referències en què se cita

l'ús d'aquest mot com a minimitzador en contextos positius;³ i, finalment, mostrem alguns exemples de l'ús nominal del mot.

- **Brenca**: el substantiu *brenca* és compartit pel català ribagorçà, l'aragonès i l'occità —tot i que amb formes diferents. Segons el DCVB prové del cèltic **brīnīca*, derivat de **brīnos* 'vareta'. Es tracta d'un mot que fa referència al «bri, tija prima que arranca de l'arrel d'una planta» (DCVB). Algunes de les variants repertoriades d'aquesta forma són: *branca* (a la gran part dels parlars catalans, on alterna amb el mot *rama* i als dialectes occidentals de l'aragonès —segons Tomás, 1999: 152), però també *brenc*; *branga* (a Sercué, segons Tomás, 1999: 152; Saura, 2000: nota 12; Nagore, 2001: 271); vegeu (1)-(2). Segons Mistral (1979: s.v. *bric*) al Llenguadoc i a Ruergue, es troba també la forma *brenico*; segons Palay (1974), al gascò s'usen les formes *branque* i *brangue*.

(1) *Una **brenca** de zafrán*. 'Una branqueta de safrà' (*Osella*) (aragonès)

(2) *Una **branca** de trigo* 'Una branqueta de blat' (Saroïhandy, 2005: 234)
(aragonès)

- **Brica** (occità): es tracta d'un minimitzador que fa referència a un 'tros, porció menuda, mica' —generalment de pa, com reflecteixen els exemples (3)-(4).

(3) *Dona-li un **bricon** de pan*. 'Dona-li un tros de pa' (Cantalausa, 2003: s.v. *bricon*)
(occità)

(4) *Leà balajava menimosament qualques **bricas** de pan demoradas sus la taula*.
'Leà escombrava minuciosamente algunes molles de pa que quedaven sota la taula' (Martí, 2006 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)

Aquest mot es relaciona indirectament amb el mot *brikan* 'trençar' del gòtic. Segons Coromines (1990: 366, s.v. *bric*), no es pot dir que les variants de *bric* derivin directament del mot gòtic, sinó que «la derivació de *brikan* sorgiria ajudant-hi també un sentiment popular (quasi una creació paral·lela) que *briga* / *brica* resultava de la suma dels sinònims *un bri* amb *una miga* / *una mica*, de provinença ben diferent, però usats amb el mateix valor i amb les

---

³ Atès que els parlars que fan ús del minimitzador en contextos afirmatius no coincideixen sempre amb els parlars que en fan ús en contextos negatius, als subapartats de § 3.3 sobre els minimitzadors reanalitzats com a TPN ens referim de nou a la distribució geogràfica general de cada un dels mots.

3. El Cicle de Jespersen incipient

mateixes funcions».⁴ Tomás (2016: § 2.2.1) afirma que *brica* es correspon amb la forma *brenca* de l'aragonès —tot i que aquí defensem que tenen orígens diferents.

En els parlars occitans llenguadocians i gascons es poden inventariar diferents variants d'aquest minimitzador, tot i que sovint es relacionen directament amb l'ús del minimitzador en contextos negatius:⁵ *bric* (Carrera, 2007: 10.2.2), *brico* (Cremona, 1956: 408; Rohlf, 1970: §518), *brigo*, *brigue*, *brio* (Rohlf, 1970: §518) i, també, *briso* (Mistral, 1979: s.v. *brico*). En altres parlars romànics s'usen variants associades a aquesta forma: *brisa* (emilià i bolognès; Rohlf, 1966: 304; Cornwell, 1839: 242; Benincà et al. 2016: § 51.2.2.2), amb el valor de reforç de la polaritat negativa —com mostrem al capítol 4.

- **Brot**: l'ús del minimitzador *brot* 'branca petita i tendra desenvolupada d'un borro o gemma'(DIEC2) —procedent del germànic *brūts, 'botó de planta'— és recurrent a l'àrea de parla catalana (5), i també s'usa en occità (6). En general, però, com mostrem a § 3.3.4 i a § 3.3.5 només trobem casos d'ús d'aquest minimitzador com a TPN en català.

(5) *Ahir vaig veure els primers brots d'un roser silvestre.* (Manent, 1975: 20) [apud DCC] (català)

(6) *Jos la ramada, al defòra de qualques brots de bresegon, res pus i veniá pas.* 'Sota el brançam, tret d'alguns brots de boix marí, no hi havia res més. (Viaule, 2014 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)

- **Cap**: com veurem en els propers apartats, es tracta d'un dels minimitzadors del qual s'inventarien més usos diferents en el marc de l'expressió de la negació en el conjunt dels parlars del contínuum occitanoromànic i, específicament, en els dialectes del contínuum pirinenc. El mot inicial que ha servit de punt de partida

---

⁴ En altres varietats romàniques trobem casos de creuaments etimològics per a altres minimitzadors. Per a alguns autors que estudien la forma *brisa* d'alguns dels parlars d'Itàlia, aquesta variant podria provenir del creuament de les formes llatines BUCCA(M) 'mos, bocí' i MICA(M) 'molla' (vegeu Avery, 1978: 36). Tanmateix, no hi ha consens en aquest sentit. Pel que fa al minimitzador llatí BUCCA(M), en les llengües occitanoromàniques no ha estat productiu, però sí que ha estat molt prolífic en els parlars romanx; atès el paral·lelisme semàntic amb la noció de 'mossegada, bocí', mencionem les variants i usos més rellevants dels minimitzadors derivats de BUCCA(M) en altres varietats retoromàniques dins l'apartat dedicat al minimitzador *mos* a l'annex 1.

⁵ Una gran mostra d'aquesta variació es pot observar a les respostes dels punts d'enquesta de l'àrea occitana llenguadociana i gascona del mapa de l'ALF corresponent a la pregunta 1870 («il n'y en a pas du tout») —vegeu mapa 2.2.1 de l'annex 2.

per a la reanàlisi com a TPN és el substantiu *cap*, procedent del llatí CAPU(M).⁶ En gascó i en provençal es troben, també, les formes *cha*, *chap*, *chape* —com així ho recullen Rohlfes (1977: §518, s.v. *chape*) i Mistral (1979: 530, s.v. *chap*, *cha*). En aquesta recerca —vegeu, també, Coromines (1971: 264) i Llop (2016b)— defensem que la lectura de *cap* com a minimitzador correspon al sentit de ‘boci, extrem d’alguna cosa’, detectat en els diferents parlars catalans (DCVB, DECAT, etc.) i occitans (Cremona, 1956: § 680; Mistral, 1979; Cantalansa, 2003; etc.) i en algunes àrees de transició entre el benasquès i l’aragonès (Mott, 2015).⁷ A l’apartat 3.3.7.3, mostrem que l’ús de *cap* com a nom escarrit amb el sentit ara citat fou el que desencadenà el procés de reanàlisi de l’element nominal inicial. En aquesta recerca ens allunyem de la proposta de Schwegler (1986: 291) sobre l’origen de *cap* com a generalitzador; és a dir, com a nom que denota una classe general màxima (per a aquest autor, concretament, com a representatiu d’una peça de bestiar: *cap de bestiar*).⁸ A l’apartat 3.3.1.2 mostrem que els usos dels minimitzadors com a nominals escarrits són els que faciliten la reanàlisi dels noms com a elements funcionals. En la llengua antiga no s’observen usos de *cap* com a nominal escarrit amb el sentit de personificació del cap, part del cos, com a representatiu de tota la persona (o animal). Com indica Coromines (1971: 264), si el sentit original hagués estat aquest darrer «calia esperar que [*cap*] hagués pres el sentit del castellà *nadie*». A (7)-(10), recollim alguns usos, encara habituals avui, de l’ús de *cap* com a nom amb el sentit que donà peu a la reanàlisi:

- (7) *Obtinguda la fibra isolada, hom adjunta diversos caps i els dona la torsió volguda.* (Carreras, 1928: 45 [apud DCC]). (català)
- (8) *Hu tinive tót asposat a damón al cap de casa.* (Aixalda: Llessui) (català pallarès)
- (9) [Ho] *tinc al cap de la llengua.* (Aixalda: Montardit de Baix) (català pallarès)

⁶ El substantiu *cap* ha donat lloc, també a la preposició *cap*. Sobre el procés de reanàlisi de *cap* com a preposició, vegeu Pérez Saldanya i Rigau: 2005, 2007).

⁷ Mott (2015: s.v. *cap*) recull l’ús de *cap* amb el valor aquí citat («el cap de la sierra ‘la cumbre de la montaña’») a l’àrea del parlar xistaví —tot i que apunta que és un mot d’ús infreqüent i que es tracta d’un préstec del català.

⁸ La distinció entre el *cap* entès com a ‘part superior del cos’ o com a ‘boci, extrem d’alguna cosa’ és clara en el castellà, llengua en la qual els dos significats corresponen a significants diferents: *cabeza* (del llatí CAPITIA(M)) vs. *cabo* (del llatí CAPU(M)).

En aragonès també trobem exemples d’ús del mot *cabo*: *Cabo lugar* ‘part més alta del poble’; *casa cabo* ‘casa que es troba a la part o límit superior d’un poble’ (Mott, 2015: s.v. *cabo*). Tanmateix, aquest minimitzador no ha donat lloc a cap quantificador en aquest parlar.

3. El Cicle de Jespersen incipient

(10) *Cap de còla. Cap de pont.* (Mistral, 1979: 452-453) (occità llenguadocià)

- **Fret:** es tracta d'un minimitzador que ha donat lloc a un TPN d'ús acotat a parlars occitans gascons meridionals, en transició cap a l'aranès. El minimitzador nominal inicial del qual prové el TPN feia referència en origen a un 'boci romput, tros, fragment'. Segons Rohlf's (1977 : §518) i Coromines (1990: s.v. *fret*) provenia del llatí FRACTU(M). Tot i que en els parlars gascons que l'usen en contextos negatius —bàsicament, en aranès (tot i que residualment) i gascó de Coserans— no es conserven evidències de l'ús del mot com a minimitzador nominal, segons Coromines (1990: s.v. *fret*), en occità antic es troben les formes *frait/frach* (11), com a participi (< FRACTU(M)) del verb *frànyer*, del llatí FRANGĒRE (vegeu, també, Anglade, 1921: 312). Segons Carrera (2015: nota 61), el fet que tingui una *f* inicial fa que no pugui ser una forma creada en gascó, de manera que tant la hipòtesi que fos un mot pres del llenguadocià meridional, com de creació catalana serien plausibles.

(11) *E li vassal se sunt aisi ferit / lor escut sunt traucat, **frait** e partit.* 'I els vassalls s'han ferit, els seus escuts s'han foradat, trencat i partit' (occità medieval) (*La Chanson de Girart de Roussillon*, 2569-2570 [apud COM2])

- **Garra:** l'ús del minimitzador *garra* com a substantiu és habitual en el conjunt dels parlars estudiats (vegeu Tomás, 2016: § 2.1.5; DCVB: s.v. *garra*). Hi ha una doble hipòtesi sobre l'origen i l'etimologia del minimitzador. D'una banda, l'origen cèltic: el minimitzador podria provenir del mot *garra (vegeu DCVB i referències allí citades), amb el significat de 'part posterior de la cama, oposada al genoll'. Aquest ús encara és viu i present en els parlars aragonesos (12), en occità llenguadocià i gascó (13)-(14) i en català (15) (vegeu DIEC2, DCC). De l'altra, l'origen aràbic, el qual connecta més clarament amb el significat associat als minimitzadors que donen lloc a l'ús com a TPN. Segons aquesta hipòtesi, el mot original del qual podria provenir el terme aquí estudiat és el mot de l'àrab hispànic *garfa* (precedent de l'àrab clàssic *ġarfah*) 'puny, quantitat que s'agafa amb una mà'. Tanmateix, en els parlars en què el minimitzador s'usa també com a TPN, els usos nominals positius que hem pogut recollir s'alineen amb la primera hipòtesi, com mostrem a continuació:

(12) *As **garras** d'animals.* 'Tens cames d'animals' (Ribas, 2000 : 277) (aragonès)

(13) *Ai bona **garra**.* 'Tinc bona cama' (Catalausa, 2003: s.v. *garra*) (llenguadocià)

- (14) *Mes las garras plegadas de l'omiòt n'an pas flaquit.* ‘Però les garres plegades de l’homenot no han pas flaquejat’ (Camelat, 1913 [apud BaTelÒc]) (gascó)
- (15) *La fantasia volava també sense límits en la decoració dels broquets: garres d'animals que aguanten una bola [...]* (Curet, 1954 [apud DCC: s.v. *garra*]) (català)
- **Gota:** es tracta, sens dubte, d’un dels minimitzadors de les llengües romàniques més difós, usat com a nom i com a TPN (*goutte*, en francès; *goccia*, en italià; *gota*, en castellà, portuguès, asturià; *gozo*, venecià antic, etc.). En tots els parlars pirinencs estudiats trobem diferents variants del minimitzador *gota* per fer referència a la ‘petita quantitat d’un líquid que cau formant una massa esfèrica o esferoïdal’ (DIEC2).⁹ Algunes de les formes escrites per representar, en les varietats estudiades, les diferents pronunciacions de la vocal àtona *o* del mot són les següents: *gota*, *gouto*, *gout*, *got* (aquestes tres darreres especialment a l’àrea pirinenca de contacte entre el pallarès i l’aranès i els parlars gascons i llenguadocians meridionals).¹⁰
- (16) *La aventura de una gota de agua.* (Alvira i Hernández, 2002) (aragonès)
- (17) *La pluja havia parat i [...] unes gotes es despenjaven del nostre teulat.* (Barbal, 1985: 13) (català pallarès)
- (18) *Balha-me ua gota de la tua sang* ‘Deixa’m una gota de la teva sang’ (Blader, 1978 [apud BaTelÒc]) (occità gascó)
- **Mica:** de nou, com en el cas de *gota*, es tracta, sens dubte, d’un dels minimitzadors de les llengües romàniques més habitual, usat com a substantiu i, també, com a TPN. El substantiu *mica*, encara viu en els parlars estudiats, fa referència a una «partícula, petita porció, especialment de pa» i prové del llatí MICA(M), amb el mateix significat —vegeu (19)-(21).
- (19) *Convé donar-los micas de pa tendras y de formatge.* (Agustí Prior, 154 [apud DCVB: s.v. *mica*]) (català antic)

⁹ Rohlf (1970: § 518) —citant Palay (1932; en aquesta tesi citem l’edició ampliada 1974)— recull també l’ús del mot *churlo* com a minimitzador (per al qual dona la traducció francesa de *goutelette* ‘goteta’). En alguns reculls de vocabulari regional de l’àrea occitana s’inclouen variants del mot *churlo* amb el significat de quantitat de líquid que hom ingereix quan «beu fent xarrups petits» (vegeu Boucoiran, 1875: s.v. *churla*) o fins i tot «fent xarrups llargs amb sensualitat» (Mistral, 1979: s.v. *chourla*). Sobre l’ús d’aquest minimitzador en contextos negatius, vegeu la nota 85.

¹⁰ Segons el DCVB, la forma *got* té el valor de ‘mesura equivalent a un sisè de xau (mig porró)’ a les Valls d’Àneu, la qual cosa entronca també amb el fet que determinades unitats de mesura mínimes es poden associar a la noció de minimitzador.

3. El Cicle de Jespersen incipient

- (20) *Una mica de pa. Aprofitar les miques.* (DIEC2: s.v. *mica*) (català)
(21) *Aimi mai la crosta de pan que non pas la mica.* ‘M’agrada més la crosta del pa que no pas la mica’ (Cantalausa, 2003: s.v. *mica*) (occità llenguadocià)

Segons el DCVB, «el resultat normal del llatí MICA en català seria *miga*, com en castellà; la conservació de la consonant velar sorda deu haver-se d'explicar per una forma intensiva *mīcca, deguda a l'ús d'aquest mot com a reforç d'una negació».

En els parlars estudiats trobem formes força diferents d'aquest minimitzador:¹¹ en català, *mica*; en occità *miga*, *mia*, *mico*, *micho*, i els derivats *micalha*, *micaio* (Mistral, 1979: s.v. *mica*); en aragonès, *mica*, *mioja*, *miaja*, *migaja* (Mott, 2015: s.v. *mica*; Tomás, 2016: § 2.2.3).¹² Pel que fa a altres llengües romàniques, trobem *mie* i *miette*, en francès; *mica*, en italià; *mia*, en sicilià, emilià, ventimiglià, pavès, etc. (Zanuttini, 1997); *minga*, en milanès i en llombard (Zanuttini, 1997; Camus, 2006); *miga*, *migalla*, en asturià (San Segundo, 2016, en premsa); *migalha*, en portuguès (Pinto, 2015); *miga*, *miaja*, en castellà (DRAE). Algunes d'aquestes formes citades, que avui s'interpreten com a equivalents —pel fet que indiquen una quantitat mínima o insignificant d'alguna cosa—, podrien haver estat usades originalment amb un sentit minimitzador un xic diferent. Així, pel creuament de formes evolutives coincidents, les variants de la forma aragonesa sincopada *miaja* —procedent de *migaja*, alhora derivada de *miga* (del mot llatí MICA(M))— es podria haver confós amb la forma *miaja*, del llatí MEDAGLIA o MEALLA (vegeu DRAE, DCVB),¹³ la qual feia referència a una ‘moneda ínfima, de valor de mig diner’ (DCVB).¹⁴

- **Molla:** el substantiu *molla* fa referència a la ‘part interior blana del pa i altres coses que tenen crosta o clofolla’ o bé a la ‘partícula de pa que es desprèn en

¹¹ En general, les diferents variants corresponen a diferents maneres de representar gràficament la pronunciació de les *a* àtones finals en occità llenguadocià.

¹² Mott (2015) recull també un seguit de variants de l'adverbi quantitatiu positiu: *miqueta*, *miajerrina*, *micarrona*, *miquina*, *micota*, etc.

¹³ Terme habitual documentat a l'Edat Mitjana (amb les variants *meaia*, *miaja*, *medagia*, *miaia*). Vegeu Rueda (1997: 297) i referències que s'hi citen.

¹⁴ En català, aquesta distinció és clara, atès que el mot llatí MEDAGLIA o MEALLA va donar lloc a les variants *mealla*/*malla*.

partir-lo' (DIEC2). Segons el DCVB, *molla* prové del mot llatí MEDÛLLA «amb contaminació de MÖLLIA 'blana'». L'ús com a substantiu es manté en tot el domini lingüístic català (22)-(23) i en alguns parlars aragonesos (24). Ara bé, com veurem més endavant, l'ús com a TPN amb valor de quantificador només es recull a l'àrea catalana nord-occidental, especialment a l'àrea pirinenca (ribagorçana i pallaresa).

(22) *Prin una molla de pa levat e pica-la en un morter* (català antic) (DCVB: s.v. *molla*)

(23) *Sabia que tia li donava molla de pa sucada amb llet.* (Barbal, 1985: 48) (català pallarès)

(24) [...] *les ne daban una molla de pan...* (Salas Altas) (Blasco Ferrer, 2004: 97) (aragonès)

- **Pas**: juntament amb els casos anteriors, és d'un dels minimitzadors més conegut i difós entre els substantius que han donat lloc a marques de negació en les llengües romàniques. En la bibliografia sobre els substantius que han donat lloc a TPN i a marques de negació, s'ha considerat la idea que el valor semàntic associat al minimitzador *pas* era el del nom llatí PASSU(M) entès com a 'moviment que fa una persona o un animal quan camina, alçant i avançant un peu fins a tornar-lo a posar a terra' (vegeu DCVB; Detges i Waltereit, 2002; Eckardt, 2006; entre d'altres). Per a Grieve-Smith (2009: 12), el sentit del mot llatí que permeté la reanàlisi del substantiu com a reforç de la polaritat negativa fou el sentit de *pas* com a unitat de mesura: «*pas* did not evolve 'from step to negation' [...] but 'from pace (or foot) to negation' (Grieve-Smith, 2009: 12)». Segons Grieve-Smith (2009: 12): «in Latin, PASSUM was a Roman unit of distance equivalent to the length of two footsteps (left and right), about five feet». Segons el DCVB, es tracta de la unitat de mesura que correspon a l'«espai que es recorre amb cadascun dels dits moviments en caminar, i que equival aproximadament a quatre pams». Tant una accepció com l'altra són vives en els parlars estudiats en aquesta recerca —vegeu (25)-(27). A l'apartat 3.3.7.2 fem una aproximació molt més detallada a l'origen i a l'evolució d'aquest minimitzador.

(25) *sota el pas sord d'un peu descalç* (Ruyra, 1919: 18 [apud DCVB]) (català)

(26) [...] *a fin de fer un paso enta debán* [...] 'a fi de fer un pas endavant' (Fuellas, 218) (aragonès)

3. El Cicle de Jespersen incipient

(27) *Caminar d'un pas decidit* (Catalausa, 2003: s.v. *pas*) (occità)

- **Punt**: el substantiu *punt* té significats múltiples associats a la noció de minimitzador. Segurament, el significat general com a minimitzador correspon al sentit d'«element de l'espai al qual no s'atribueix cap extensió, sinó solament posició» (DIEC2). El mot prové del llatí PUNCTU(M), amb el mateix significat, i es pot trobar, amb diferents variants, en els diferents parlars estudiats (*punt*, en els parlars catalans i en aranès; *punch*, en occità llenguadocià; *punto*, en aragonès;¹⁵ *ponto*, en benasqués). Es tracta d'un minimitzador present, també, en la gran majoria de les llengües romàniques (*punto* en castellà, italià i portuguès; *point*, en francès; en romanès, *punct*, etc.).¹⁶ Si bé la forma nominal és diferent en els parlars de contacte de l'àrea estudiada, aquells parlars que encara mantenen els usos negatius del minimitzador, coincideixen a usar les variants *pont* o *pon* —com s'exposa a l'apartat 3.3.4.

(28) *Estaven... apedaçant roba i donant punts*. (Pons, 1921: 109 [apud DCVB])
(català)

(29) *Iste ye un punto fundamental ta ra difusión sozial de l'aragonés* 'Aquest és un punt fonamental per a la difusió social de l'aragonès' (*Fuellas*, 194)
(aragonès)

(30) **Ponch/punt** *de partença* 'punt de partida'(Balaguer i Pojada, 2005: s.v. *punt*) (occità llenguadocià)

---

¹⁵ En alguns reculls de vocables aragonesos es constata que el «pon» és la quantitat fixa de diners que han de posar els jugadors a l'inici d'un partida en què cal apostar diners; així l'expressió *ni pon* s'usa en casos en què es vol expressar, que algú s'ha quedat sense diners en el joc o, en general, com a equivalent de 'no tenir res'.

¹⁶ Cal destacar, però, que en català i en occità actuals l'ús d'aquest minimitzador en contextos negatius ha caigut en desús. Segons Pérez Saldanya i Torrent (en preparació), retrocedí a partir del s.XV, així com també sembla que està passant avui dia en aragonès —com ho constata Tomás (2016: § 2.2.4, § 9): «es evidente que su espacio actual es recesivo y estuvo ampliamente extendido en puntos del área occidental, puesto que en el pasado tuvo una mayor extensión territorial»; «el uso de *pont* es una reliquia en la Iberorromania de una antigua extensión que alcanzó al castellano, portugués y catalán. Además del aragonés, solo nos consta la existencia de su equivalente francés *point*, sin que haya documentación clara de usos en gascón, a no ser los debidos a la diglosia. Este aislamiento de *pont* resulta bien interesante, y las razones de su pervivencia se nos escapan».

3.3. El cicle de Jespersen incipient

El terme *Cicle de Jespersen Incipient* fou encunyat per Breibarth, Lucas i Willis (2013) per fer referència al procés de reanàlisi dels minimitzadors que, tot i reunir les característiques per arribar a ser marques de negació emfàtica o, fins i tot, marques de negació oracional, no han arribat a superar l'estadi de minimitzadors —o de generalitzadors, tot i que aquí no entrem en detall en aquests casos, que ja hem vist de manera sintètica al capítol anterior, a l'apartat 2.7.3.

Com ja hem esmentat a l'apartat introductori d'aquest capítol i com ja hem pogut veure en seccions anteriors, no tots els minimitzadors del repertori seleccionat han arribat a completar les dues etapes de reanàlisi del procés de pas de substantiu positiu a marca funcional per a l'expressió de la negació. Alguns no han superat ni l'estadi nominal inicial. Altres s'han consolidat com a TPN amb valor de quantificadors quantitius. En aquest apartat, analitzem minuciosament les etapes de reanàlisi que es produeixen en la reanàlisi com a TPN. Aquesta primera etapa és fonamental per explicar com determinats TPN amb valor quantitatiu poden acabar entrant en el procés de renovellament de les marques d'expressió de la negació —l'anomenat *Cicle de Jespersen* (Jespersen, 1917)— aspecte que tractem al capítol 5.

3.3.1. L'establiment d'una dependència de tipus semàntic

La reanàlisi dels minimitzadors nominals com a TPN durant el *Cicle de Jespersen Incipient* es produeix per la confluència de dos factors pel que fa a l'ús d'aquests elements lèxics: l'aparició en contextos no verídics i l'ús com a substantius escarits. Aquests dos factors propicien la reanàlisi del minimitzador nominal com a quantificador quantitatiu i, paral·lelament, faciliten l'establiment d'una dependència de tipus semàntic entre el minimitzador —que funciona com a TPN i que activa les propietats escalars que se li associen— i l'operador que el legitima. A continuació analitzem cada un d'aquests factors amb més deteniment.

3.3.1.1. L'aparició en contextos no verídics

Com ja hem vist en detall al capítol 2, en aquesta recerca usem la noció de *no veridicitat* per fer referència als contextos que legitimen l'aparició dels TPN. Per tal d'explicar el procés de reanàlisi dels minimitzadors com a TPN amb valor de

3. El Cicle de Jespersen incipient

quantificadors quantitatius és necessari observar-ne el comportament en contextos de tipus no verídics.¹⁷ Recordem que els contextos no verídics són aquells no permeten inferir la veracitat de la proposició que apareix subordinada a aquests predicats, sinó que en suspenen la veridicitat. En general, són contextos de tipus monotònic decreixent; és a dir: permeten fer inferències del conjunt als subconjunts (com hem vist a l'apartat 2.3.2, són: construccions amb verbs modals, amb predicats de prohibició o dubte; oracions interrogatives retòriques; oracions amb formes verbals imperatives, condicionals i concessives; formes comparatives i quantificadors de grau, oracions temporals introduïdes per *abans que*, etc.).

En relació amb l'escalaritat dels minimitzadors, els contextos no verídics faciliten l'activació de les propietats pragmàtiques escalars (el conjunt d'alternatives menors que conformen l'escala). Un dels primers autors a treballar amb les escales pragmàtiques associades a les proposicions fou Fauconnier. Fauconnier (1975b: § 3) postulà l'anomenat *Principi escalar*, el qual —entre altres fenòmens— permet explicar el valor com a TPN que els minimitzadors descrits a l'apartat anterior poden adoptar en contextos negatius.

El *Principi escalar* es basa en una associació de les escales pragmàtiques (S) a un esquema ordenat de les proposicions (R(x)) tal que:

Principi escalar: si x_1 és més baixa que x_2 a l'escala S, llavors $R(x_1)$ implica $R(x_2)$.

Corol·lari: si R se sosté per a l'element més baix de S, se sosté (per implicatura= per a tots els elements d'S ($R(\alpha)$ implica $\forall x R(x)$)).

Traduït de Fauconnier (1975b: 193)

Aquest principi, aplicat al cas dels minimitzadors,¹⁸ correspon a dir que si la proposició no és certa per a l'alternativa que se situa a l'extrem inferior de l'escala (representada pel minimitzador), no ho serà, tampoc, per a les alternatives que

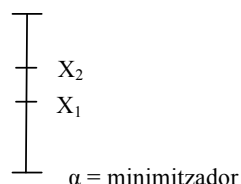
---

¹⁷ Per qüestions de dificultat d'obtenció de dades i pel fet que molts dels minimitzadors estudiats no poden ser legitimats actualment en el conjunt dels contextos no verídics (com expliquem a § 3.3.6), mostrem el procés de reanàlisi a través de l'aparició dels minimitzadors en contextos antiverídics (bàsicament, sota l'abast de la negació oracional). Les dificultats ara exposades no ens permeten afirmar amb fermesa si la reanàlisi dels minimitzadors com a TPN s'inicià en contextos antiverídics o bé en contextos no verídics en general. Aquests contextos d'ús inicial com a substantius susceptibles de ser reanalitzats com a TPN no han de ser coincidents necessàriament amb els contextos de legitimació inicial dels TPN un cop reanalitzats com a quantificadors en la llengua antiga.

¹⁸ Vegeu Medina (2007: 4) per a una proposta sobre la no necessitat de mecanismes pragmàtics que expliquin els processos de legitimació com a TPN dels mots generalitzadors (en mots seus, aquells que, com els derivats de GENUS, «habrían poseído en sus orígenes, entre sus significados, el de "classe" », i pel caràcter semàntic indeterminat, «habrían estado predispuestos desde un principio a un vínculo natural con dicha negación»).

ocupen la resta de punts de l'escala. Vegeu la representació del Principi de Fauconnier a (31).¹⁹

(31) R: *En Joan no parla gota/mica/mica/...*

A l'inici de l'apartat 3.2 ja hem comentat que el factor comú que caracteritza els minimitzadors com a classe és que exerceixen el que Poletto i Garzonio (2008: 66) anomenen «the function of scalar elements». Com ja hem avançat al capítol 2, seguint l'aproximació de Chierchia (2006, 2013), amb l'explicació de l'establiment d'una dependència semàntica, assumim que els minimitzadors —com a elements escalars que s'insereixen en una escala d'alternatives— poden tenir dues variants ([±σ]). Una de les variants és la que no té actives (o que té suspeses) la resta d'alternatives escalars que no són l'alternativa que denoten d'origen per si mateixos. Per tant, aquesta variant [-σ] no genera l'enriquiment del significat. L'altra de les variants, la [+σ], és la que té tota la resta d'alternatives escalars actives. Per tant, és la que pot donar lloc a l'enriquiment (o «eixamplament») del significat.

En el cas dels minimitzadors, usats com a substantius, poden aparèixer com a nuclis d'un SD i poden tenir com a complement un SP amb un SN que proveeix d'una escala respecte de la qual el minimitzador del primer SN determina l'existència d'una quantitat mínima o insignificant. Així, quan els minimitzadors són usats en contextos positius associats al seu valor nominal inicial, com a elements que representen el terme inferior d'una escala (32), diem que apareixen en la variant [-σ]; és a dir, sense activar la resta d'alternatives de l'escala. Usats en contextos com el de (33), apareixen en la variant la variant [+σ].

¹⁹ Pérez Saldanya i Torrent (2007: nota 6) s'aproximen al procés de gramaticalització dels minimitzadors des del punt de vista cognitiu i l'expliquen sobre la base d'un procés metonímic: «La gramaticalització de minimitzadors té lloc sobre la base d'un procés metonímic. A diferència de la metàfora, que associa dos dominis cognitius diferents, la metonímia permet fer referència a una unitat o un element implícit mitjançant un altre element explícit del mateix domini cognitiu (Cuenca / Hilferty, 1999: 114). Imaginem-nos, en el cas dels minimitzadors, una escala numèrica: la unitat mínima —o valor u— i la negació —inexistència o valor zero— constitueixen entitats conceptualment contigües que pertanyen al mateix domini».

3. El Cicle de Jespersen incipient

(32) *Tinc una mica de gana.*

(33) *No tinc (ni una) mica de gana.*

Contextos com els de (33) són contextos de tipus no verídics (en concret, de tipus antiverídic) i faciliten l'activació de les propietats escalars (el conjunt d'alternatives menors que conformen l'escala en la qual s'insereix la proposició en què s'enuncia el minimitzador). Alhora, a més, l'operador semàntic que s'introdueix en aquest tipus de contextos bloqueja l'alternativa pragmàticament més forta com a interpretació que cal fer de la proposició en què apareix minimitzador.

En altres paraules: quan es produeix l'anomenada *ampliació* o *eixamplament del domini* d'interpretació del terme (*domain-widening*, Chierchia, 2006; Labelle i Espinal, 2014), tenint totes les alternatives escalars menors del minimitzador actives, l'operador no verídic fa que la implicatura rellevant que es generi en aquell context sigui la del significat enriquit —la qual queda bloquejada i ja no pot ser cancel·lada.²⁰ El conjunt d'alternatives escalars actives obliga a un procés d'exhaustificació. Tot i que no ho analitzem en detall, segons Chierchia (2013: 152-153) l'operació que determina quin és l'operador seleccionat per a l'exhaustificació de les alternatives és l'operació d'*Optimal Fit*, presentada a (34).

(34) *Optimal Fit*

En fer exhaustiu Φ , useu O ['only'] tret que O (Φ) sigui trivial (= contradictori o vacu) i hi hagi una mesura μ de probabilitat prominent.

Una mesura de probabilitat μ és prominent si i només si una de les afirmacions següents se sosté:

(a) μ és prominent en el context (b) ALT està totalment ordenada per « μ »

Traduït de Chierchia (2013: 153)

Generalment, el procés d'exhaustificació de les alternatives s'associa a O ['only', 'només'; propi de termes escalars no sensibles a la polaritat]. Ara bé, en l'exhaustificació dels minimitzadors —i d'acord amb la segona part de la proposta d'*Optimat Fit*— s'aplica l'exhaustificació E (*even* 'ni (fins i tot)').²¹ Això succeeix

²⁰ De fet, com afirmen Chierchia (2006: 559) i Labelle i Espinal (2014: nota 10), l'ampliació del domini en realitat només és «en potència», perquè quan s'activen les alternatives escalars ja es genera automàticament la implicatura rellevant, la qual no pot ser cancel·lada. Chierchia (2013: 349) suggereix la supressió del *domain widening* per la dificultat d'implantar-la com a operació formal en la gramàtica.

²¹ Per a Logenbaugh (2013: 4), l'exhaustificació de tipus E dels minimitzadors en contextos no verídics com les oracions interrogatives provoca un biaix negatiu pel tipus de requeriment que introdueix: «that the relevant prejacent asserted by the proposition be the least likely alternative»

perquè en l'ús dels minimitzadors, el conjunt de les proposicions que conformen les alternatives actives estan ordenades per implicació lògica (de monotonicitat decreixent; de conjunts a subconjunts) en relació amb una mesura de probabilitat μ prominent —vegeu Chierchia (2013: 153) i Labelle i Espinal (2014: nota 11).²²

L'exhaustificació feta comporta, a més, una pressuposició antiexhaustiva (*anti-exhaustivity presupposition*, Chierchia, 2013: 160): si una acció o una qualitat no es donen ni per al grau més petit d'una escala no és només que no es donin en aquell grau —a (33) «una mica»—, sinó que no es produeixen en absolut.²³ La declaració que conté el TPN s'acaba corresponent únicament amb la declaració més forta pragmàticament en aquell context. En paraules de Hoeksema (2003: 92): «we infer from a claim about an endpoint on some scale a much stronger claim about all points on the scale».²⁴ Es tracta del que Haspelmath (1997: 226) i Breitbarth (2014: 19) anomenen una «implicatura escalar universal»: «since the given situation does not hold for the most minimal or least specific element out of the implicated alternatives, it does not hold for any larger or more specific elements either. Exploiting this implicature helps to emphasize that the situation does not hold at all» (Breitbarth, 2014: 19).²⁵ A la **taula 2** reproduïm la síntesi dels efectes del procés d'establiment de la dependència semàntica explicada.

(Longenbaugh, 2015: 4). De fet, aquest tipus d' exhaustificació entronca amb la idea de Kiparsky i Condoravdi (2005, 2006) de relacionar l'ús dels minimitzadors amb una negació de tipus quantitatiu («extend it to a stricter standard of precision»).

²² Per això, en la lògica dels entorns de monotonicitat decreixent, «sempre que $A \subseteq B$, $\mu(A) \leq \mu(B)$, per a qualsevol μ » (traduït de Chierchia, 2013: 153); és a dir «sempre que A és un subconjunt de B, la mesura de probabilitat prominent d'A és igual o menor que la de B».

²³ Chierchia (2013: 159): «Once [X] is turned, via truncation, into a lowest-end-of-scale adverbial quantifier, it can in turn wind up ranging over amounts that are too small for an action to last just those amounts».

²⁴ Tot i que no entrem a analitzar la proposta d'Israel (1996, 1998 i següents), aquest autor prediu una correlació entre dues propietats de les formes lingüístiques que encaixa amb l'efecte de l'ús dels minimitzadors en determinats contextos. Aquestes dues propietats, considerades en termes binaris, són: la sensibilitat com a termes de polaritat i les propietats semàntiques escalars. Així: «Polarity items are forms which conventionally encode both a particular scalar value and a particular informative strength. As a result, they can only occur where both will be felicitously expressed, and this is precisely what makes them so sensitive». Els TPN són aquells que tenen un valor escalar baix i apareixen en contextos en què els valors escalars baixos impliquen o permeten inferències a altres valors més alts (*scale reversing contexts*). En aquest sentit es diu que resulten altament informatius (tenen una força retòrica emfàtica). Retornem a aquesta idea en parlar del valor escalar dels minimitzadors usats com a marques de polaritat emfàtica pressuposicional, a § 4.3.1.

²⁵ Detges i Waltreit (2002: 177) ho expressen de manera semblant: «If you want to express in a strong way that some state of affairs did not take place at all, say that the state of affairs in question did not even take place to the smallest degree imaginable».

3. El Cicle de Jespersen incipient

Taula 2. Els efectes de l'establiment d'una dependència de tipus semàntic en els minimitzadors reanalitzats com a termes de polaritat negativa

↓	Minimitzadors nominals
↓	Termes escalars sensibles a la polaritat negativa
↓	Extensió del domini esclar (Chierchia, 2006) i exhaustificació del tipus 'E'
	Pressuposició antiexhaustiva - Implicatura esclar universal Chierchia (2013: 159), Breitbarth (2014: 19) [Haspelmath (1997: 226)]

FONT. Elaboració pròpia.

Com a consideració final pel que fa al procés semàntic i cognitiu associat als efectes de l'activació de les propietats escalars dels minimitzadors en contextos no verídics, afegim que la revisió de les fases descrites ens porta a preguntar-nos, també, per la necessitat de l'existència del que Hansen (2009) anomena *harmonia semàntica* entre el verb de l'oració (que predica quelcom del subjecte) i el minimitzador (que completa la predicació a través d'una quantificació nul·la). Si bé és cert que hom pot considerar que l'associació que dona peu a la lectura dels minimitzadors com a TPN s'estableix entre la quantitat que designa el minimitzador i la quantitat nul·la dins el domini cognitiu de l'escala (p.e. *mica-pa*, *gota-aigua*), no és menys cert que ens podem plantejar si aquest domini cognitiu s'ha d'establir prèviament sobre la base d'una comparació. Com indica Martín (1879: 137), en l'estadi en què el minimitzador encara manté un valor nominal, sembla que hagi de ser necessari que el terme introduït com a quantitat mínima tingui una relació directa i natural amb el primer terme de la comparació —el verb de l'oració que determina la semàntica de l'acció quantificada.²⁶ Tot i que molts autors fan generalitzacions descriptives sobre els usos inicials de determinats minimitzadors i els associen a determinats verbs —*mica-menjar*, *gota-beure*, *pas-caminar*, etc.—, els estudis revelen que l'associació amb la semàntica original no és necessàriament sistemàtica en cap cas —ni, fins i tot, quan els minimitzadors s'usen encara en estructures en què mantenen el valor

²⁶ De fet, Martín (1879: 137) afirma, pel que fa als minimitzadors nominals que apareixen en contextos negatius en francès antic: «notre ancienne langue avait un grand nombre de substantifs employés comme termes de comparaison dans les phrases négatives».

nominal.²⁷ Si bé, descriptivament, aquestes constatacions semblen plausibles, com s'exposa als propers apartats, cal ser prudents a l'hora d'associar els processos cognitius ara descrits amb una harmonia semàntica obligatòria entre el verb i el minimitzador.²⁸ Vegeu, també, en aquest sentit, les constatacions de Hansen i Visconti (2009) per als casos dels minimitzadors d'altres llengües romàniques:

While there is good reason to think that *mie* and *pas* in the expressions *ne...mie* and *ne...pas* started out as negative polarity items in negative clauses, indicating that something does not happen to even the smallest degree, before becoming the marked forms of negation that we see in the Old French data, there is absolutely no indication in our data, or in the specialized literatura on the subject, that *mie* and *pas* were originally confined to clauses with semantically «harmonic» verbs like *manger* («eat») for *mie*, or *marcher* («walk») for *pas*, as is often claimed when French negation is adduced in various studies of a more general nature as a canonical example of grammaticalization. Indeed, when one considers certain present-day NPIs in various languages, there is little reason to think that they should ever have been constrained to occur with «harmonic verbs».

(Hansen i Visconti, 2009: 147, nota 2)

Més enllà dels contextos d'ús inicial, des del punt de vista evolutiu, Hoeksema (1999), en estudiar els minimitzadors del neerlandès, precisa que des l'òptica de la sincronia contemporània, el grau de transparència del sentit inicial del minimitzador determina el grau d'harmonia semàntica que acaba tenint el minimitzador respecte del predicat que el selecciona. Així afirma que: «when minimizers have a transparent etymology, and a use which is transparently related to their etymology, we may see the effects of ordinary selection restrictions» (Hoeksema, 2001: 178). En canvi, en aquells minimitzadors que no tenen una l'etimologia transparent o que tenen un significat original que és plenament irrellevant des de l'òptica actual, el significat inicial no té cap incidència en el tipus de predicat amb què es combina el minimitzador: «when a nontransparent minimizer

---

²⁷ De fet, en general, en els usos nominals inicials dels minimitzadors —com ja hem vist a § 2.7.1, i com veurem a § 3.3.1.2— preval la semàntica escalar mínima dels mots, els quals s'associen a verbs d'estimació i preu: *valdre*, *importar*, etc. Vegeu, també, en aquest sentit, Rueda (1995: 95).

²⁸ La no necessitat d'harmonia semàntica és recollida, també, a l'estudi de Möhren (1980) sobre els TPN del francès antic.

Recordem, però que com ja hem avançat i com mostrem a § 3.3.2, sí que és necessari que hi hagi una harmonia semàntica inicial entre els minimitzadors partitius i el substantiu respecte del qual indiquen la part en les construcció pseudopartitives inicials.

is first used, it does not show semantic specialization. Since its basic or original meaning is irrelevant, it may be used with a wide variety of predicates».²⁹

3.3.1.2. L'ús dels minimitzadors com a substantius escarits

Acabem de veure que l'ús dels minimitzadors en contextos no verídics és un dels factors fonamentals per a l'activació de les propietats escalars i per a la interpretació d'un element lèxic com a TPN (vegeu Bosque, 1996: § 2.1.3; Pérez Saldanya i Torrent: § 2). Ara bé, la reanàlisi dels minimitzadors nominals com a mots plenament funcionals de reforç de la negació es produeix, també, per un altre fet: l'ús com a substantius escarits.

La configuració inicial més habitual d'ús dels minimitzadors com a substantius que reforcen l'expressió de la negació oracional és (tant contemporàniament com històricament) l'ús en sintagmes introduïts per un determinant indefinit. De fet, els exemples de (35)-(39) mostren que, usats en sintagmes nominals indefinits en contextos no verídics, alguns dels minimitzadors estudiats en aquesta tesi poden mantenir encara avui dia una lectura referencial d'acord amb el valor significat que tenen com a noms lligats a una quantificació nul·la.³⁰

(35) *No me'n feria una brenqueta*. 'No me'n faria ni una branqueta' (Mascaray, 2013: s.v. *brenca*) (aragonès; alt ribagorçà occidental)

(36) *No se ha cogido ni una brenca de trigo*. 'No s'ha agafat ni una branqueta de blat' (Saroïhandy, 2005: 331) (aragonès)

---

²⁹Segons Hoeksema (2001: 179) el que succeeix en aquests casos és que quan un minimitzador d'aquest tipus esdevé obsolet, és reemplaçat. Tanmateix, sovint, en lloc de desaparèixer del sistema de la llengua, el que els parlants fan és usar-lo com a minimitzador especialitzat per a certs dominis semàntics específics. En aquest sentit, caldria observar més minuciosament els casos dels minimitzadors de l'**annex 1** —els quals, tot i no haver tingut una continuïtat exitosa en el procés de reanàlisi, són presents en determinats parlars i podria ser que estiguessin associats a diferents tipus de predicats concrets.

³⁰ En aquests casos, els minimitzadors mantenen el valor nominal, com ho indica el fet que la preposició *de* no és optativa. Alguns minimitzadors no arriben a superar aquest primer estadi nominal i, pel fet de no ser usats com a nominals escarits, no es reinterpreten com a adverbis amb valor de quantificador quantitatiu. Vegeu, per exemple, el contrast (extensible a la majoria dels parlars estudiats) presentat per al benasquès per Saura (2000: nota 13): *No fa un pelo *(de) fret* vs. **No fa pelo (de) fret*. Segons l'EFA (2017), en aragonès, però, sí que és possible *No hemos cullito pel de trigo*; *No'n queda pel* (EFA, 2017: § 8.2.3.7). Cal tenir en compte, en analitzar l'estatus dels minimitzadors introduïts per l'article indefinit, que en parlars com l'asturià (San Segundo, 2016), fins i tot quan ja han adquirit el valor adverbial, els minimitzadors poden dur un determinant indefinit com a especificador: *Nun tien una gota de mieu* 'No té una gota de por', però també *Nun ye una gota feu* 'No és gota lleig', *Nun quedó una gota bien* 'No va quedar gota bé', *Nun ve una gota* 'No hi veu gota'. Sobre els usos dels minimitzadors en sintagmes indefinits en castellà antic, vegeu Rueda (2007), Camus (2006: § 13.2.5); en napolità antic, Ledgeway (2009: § 18.1.2); en francès antic, Möhren (1980); en els parlars d'Itàlia, Manzini i Savoia (2002: 2), entre d'altres.

- (37) *No'n baixa un got.* 'No en baixa una gota' (Mascaray, 2013: s.v. *got*) (aragonès; alt ribagorçà occidental)
- (38) *No surt una gota de fum.* (Beà, 2015: 227) (català pallarès)
- (39) *No seria tan malo perquè no n'ha deixat (ni) una gota.* 'No devia estar tan dolent perquè no n'ha deixat (ni) una gota' (Mascaray, 2013: s.v. *gota*) (Mascaray, 2013: s.v. *gota*) (aragonès; alt ribagorçà occidental)

En algunes varietats (especialment les del català) en els usos presentats a (35)-(39) es prefereix clarament que els minimitzadors partitius vagin introduïts pel marcador focal *ni*.³¹ En el cas dels minimitzadors valoratius, que no s'insereixen en construccions pseudopartitives, el marcador focal *ni* no és necessari: *No en sé un brot*, *No m'importa un rave*, etc.

Tanmateix, tot i la vigència de les construccions anteriors per a alguns dels minimitzadors estudiats, com avançàvem a l'inici de l'apartat, l'ús dels minimitzadors en sintagmes nominals escarits —sense determinant ni quantificador— i en adjacència estricta amb el verb ha estat el factor clau perquè els minimitzadors hagin estat reinterpretats diacrònicament com a TPN plenament funcionals, amb valor de quantificadors. Per a Manzini (2008), en exemples com el de (40) l'estatus de substantiu escarit (en aquest cas, *molla*) suggereix que el contingut referencial del mot només pot ser el de TPN: «the only reference independently known to be compatible with bare singular count N's, i.e. that of negative polarity items» (Manzini, 2008: 76).

- (40) *No ha tastat molla de pa.*

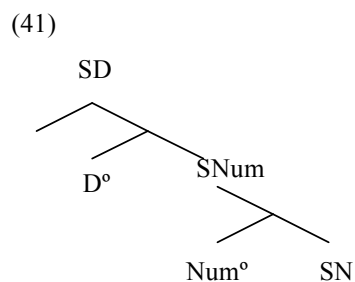
A l'apartat 2.4.5(iv), ja hem analitzat l'ús dels substantius escarits com a TPN. Vegeu l'apartat esmentat per a un repàs exhaustiu de les propietats semàntiques dels sintagmes nominals escarits en general. Aquí ens concentrem només en els aspectes fonamentals de l'ús dels minimitzadors com a sintagmes nominals escarits per analitzar el procés de reanàlisi a través del qual, a partir de l'estructura nominal inicial de la qual formen part aquests elements, esdevenen mots funcionals (com mostrem a § 3.3.3-3.3.4).

Seguint la proposta d'Espinal (2007: § 3.2) per al català, assumim que les diferents capes del SD es poden associar a diferents interpretacions semàntiques. En

³¹ Per a Espinal (2007: § 3.2.3), el marcador *ni* se situa a la posició d'especificador de Num; per a Tubau (2015: § 4), l'equivalent *even* en anglès ocupa la posició d'especificador d'un SFoc per sobre de Num.

3. El Cicle de Jespersen incipient

la línia de Zamparelli (1995; vegeu, també, 2014), Espinal (2007) postula l'existència dins del SD de posicions diferents a D, les quals s'associen a diferents forces quantificacionals. A grans trets, podem dir que els quantificadors negatius (en anglès, *nothing*, *nobody*, etc.) tenen un tret [+Q]; els mots-n i els TPN, tenen un tret de quantificació subespecificat [α Q] i un de [-Q], respectivament.³² En aquest sentit, es distingeixen les tres capes representades a (41): a) SD, la dels determinants forts (*strong determiners*), pròpia de les construccions nominals de tipus focal;³³ b) SNum, la dels determinants febles (*weak determiners*), que poden tenir una lectura cardinal o bé proporcional o partitiva,³⁴ i c) SN, la capa predicativa o nominal.³⁵

Adaptat d'Espinal (2007: 64)

Des del punt de vista de l'anàlisi sintàctica es considera que els substantius escarits —que són generats a N, una posició molt baixa del SD—, per tal de poder ser fusionats a la posició d'arguments,³⁶ es mouen de la posició de inicial de N a la de Num, que es la capa pròpia dels anomenats quantificadors febles (vegeu Longobardi, 1994; Bartra, 2009; Zamparelli, 2014).³⁷ La funció de Num és actuar com a sonda (és a dir, com a conjunt de trets no interpretables que activen l'operació de concordança) dels trets interpretables de gènere i nombre del SN, de manera que

³² Per a una explicació detallada d'aquesta proposta, vegeu Espinal (2007: §1).

³³ Segons Milsark (1974), els determinants forts són aquells que no poden aparèixer en les construccions existencials amb *there* en anglès ('hi ha') —p.e. **There is the boy*—, a causa de l'anomenat *efecte de definitud* (*definiteness effect*, Safir (1982)), que determina que una posició determinada ha de ser ocupada per un SN definit.

³⁴ Segons Milsark (1974), els determinants febles són aquells que poden aparèixer en les construccions existencials amb *there* en anglès ('hi ha') —p.e. *There is a boy*—, per l'anomenat *efecte de definitud* (*definiteness effect*, Safir (1982); vegeu nota 33).

³⁵ Per a Zamparelli, la capa SD rep el nom de SDP (*Strong determiner Phrase*) i la capa SNum, el de PDP (*Weak Quantifier Phrase*).

³⁶ Per poder ocupar una posició preverbal, els sintagmes han de tenir una capa D. Per això, els sintagmes nominals escarits no poden aparèixer en posició de subjecte —tret que, com apunta Espinal (2007: 65), el nucli D° sigui legitimat per un quantificador negatiu fort (*no pas*) a la posició d'especificador i el SNum rebi èmfasi contrastiu: *No pas GAIRES ESTUDIANTS, no han aprovat*.

³⁷ Bartra (2009 : 8): «since Longobardi (1994) it has been accepted that D is the place where reference and argumenthood are checked or verified».

són esborrats i, així, s'evita l'estavellament de la derivació a les interfícies. Atès que els substantius escarits no tenen un determinant fort (o bé en tenen un, però sense realització fonològica —és a dir: buit o nul), necessiten un legitimador sintàctic extern (vegeu en aquest sentit: Espinal, 2007; Roberts i Biberauer, 2011, entre d'altres). És per això que s'assumeix que el determinant buit o nul constitueix una variable lligada que ha de ser legitimada obligatòriament per un operador —de tipus no verídic (i que pot ser un nucli lèxic o una categoria funcional)— el qual el comana-c sintàcticament.

Pel que fa al nostre estudi, és important analitzar les conseqüències de l'absència del determinant en els sintagmes nominals també des d'un punt de vista diacrònic. Ens fixem, concretament, en el cas del pas del llatí al català (tot i que les afirmacions són extrapolables a la resta de varietats estudiades).³⁸ El català adoptà el sistema llatí de demostratius com a determinants nominals per defecte. Fou aquest canvi en el sistema dels determinants el que provocà que l'ús dels sintagmes nominals escarits deixés de ser habitual en la llengua —com ho havia estat en llatí. Així, els substantius escarits quedaren restringits a determinats contextos. En el cas del català (i, per extensió, dels parlars del contínuum pirinencs estudiats), avui dia, si bé els sintagmes escarits es poden usar amb noms comptables en plural (42) i amb no comptables abstractes o de massa (43), l'ús de sintagmes escarits formats per substantius comptables singulars ha quedat restringit als contextos no verídics (especialment, als antiverídics) —vegeu § 2.4.5(iv).³⁹

(42) *Si anem a Lleida menjarem caragols.*

(43) *Comprarem farina.*

Actualment l'ús ara descrit dels substantius singulars comptables escarits és força més restringit ara que en la llengua antiga, moment en què s'estaven fixant els que serien futurs TPN —de fet, les restriccions mencionades són més clares en les varietats occitanoromàniques que no pas en les iberoromàniques. Això és realment

---

³⁸ Recordem que en el cas de les varietats occitanes que disposen d'un article partitiu, aquest és de formació força tardana (vegeu Jensen, 1986: § 249, 1994: § 199; Ledgeway, 2012: § 4.2.1; Sauzet, 2014: § 4, etc.). Per tant, els aspectes comentats sobre la fixació del sistema dels determinants en català és també aplicable a les varietats occitanes que disposen d'article partitiu.

³⁹ En occità, el tall sincrònic actual reflecteix l'existència de força variació entre els parlars pel que fa a l'ús de l'article partitiu tant amb substantius de massa com amb substantius comptables en plural (vegeu Sauzet, 2014). No entrem en aquesta qüestió, tot i que és una qüestió que caldrà estudiar en un futur proper per ampliar la recerca d'aquesta tesi. El que sí que és clar, però, és que la presència de la negació postverbal afavoreix clarament l'ús de l'article partitiu en els parlars occitans (vegeu Jensen, 1986; Sauzet, 2014).

interessant pel que fa al nostre tema d'estudi. En el cas concret dels minimitzadors, antigament els arguments verbals constituïts per un substantiu minimitzador podien ser usats en alguns casos com a substantius ambigus amb valor nominal no referencial o bé de quantificació mínima en posició postverbal, però també en posició preverbal.⁴⁰

El canvi en el paradigma de la determinació dels substantius —que sintàcticament comportà la fixació d'una posició per als determinants (vegeu, entre d'altres, Posner, 1996; Batllori i Roca, 2000; Bartra, 2009; Ledgeway, 2011 i referències citades allí)— i la fixació de les posicions estructurals dels constituents oracionals, són dos dels factors que cal tenir en compte a l'hora d'explicar la reanàlisi dels minimitzadors nominals escarits com a termes de polaritat amb valor quantificacional i, en alguns casos, amb valor de reforç o, fins i tot, com a marques introductores de la polaritat negativa.

Tot i que l'estudi aprofundit d'aquest tema depassa els objectius de la nostra recerca, a continuació ens referirem succintament a la dinàmica del procés d'implantació del nou sistema de determinació dels substantius, per afirmar que l'absència de determinant en els exemples de la llengua antiga pot ser presa com a evidència que l'ús dels substantius escarits donava lloc a una interpretació genèrica, no específica (vegeu Bartra, 2009).

3.3.1.3. Una consideració diacrònica en relació amb els substantius escarits i la (in)determinació

Segons Bartra (2009: 10) i Medina (1999a: 311), quan en els exemples de la llengua catalana i occitana antigues trobem casos en què el substantiu no apareix introduït per un determinant, el nom s'ha d'interpretar com a no específic. Això és així perquè el procés de «blanquejament» semàntic i d'afebliment fonològic pel qual els demostratius llatins —marcadors díctics de la posició locativa del nom al qual acompanyaven— esdevingueren determinants es produí molt d'hora i ja era visible

---

⁴⁰ Segons Medina (1999a: 311): «la indeterminación que habría presidido este contenido [el dels minimitzadors nominals escarits] habría facilitado además la libre ubicación de estas unidades respecto a la negación: como cuantificadores virtuales (además de mínimos) que eran, tales términos podrían aparecer antes de la negación, aun a pesar de que ésta fuese necesaria para justificar su presencia». De fet, en la llengua antiga encara estaven en procés de reanàlisi; la posició postverbal es fixà posteriorment: «the order of elements becomes increasingly fixed during the process of grammaticalization» (Meisner et al., 2014: 138). Vegeu § 3.3.5.1 per a una aproximació a la possibilitat d'aparició dels minimitzadors en posició preverbal.

en els primers documents de la llengua antiga.⁴¹ El procés d'implantació del nou sistema de determinació romànic, com indica Bartra (2009) fou successiu d'acord amb els diferents tipus de substantius. Així, l'ordre en què els diferents tipus de substantius requeriren l'aparició juntament amb un determinant en la llengua antiga fou el següent:⁴²

1. Noms no abstractes (únics), definits i específics.
2. Noms definits específics i enllaçats discursivament (*D-linked*).
3. Noms plurals no específics i genèrics.
4. Noms concrets específics i genèrics.
5. Noms concrets específics i indefinits.
6. Noms abstractes i de massa.

(adaptat de Bartra, 2009: 9)

Com indica l'ordre d'implantació ara citat, l'ús del determinant en les llengües romàniques antigues es fixà inicialment per denotar entitats referencials — és a dir, específiques de l'univers del discurs: «The definite article seems to have been used initially less as a specifier, picking out the individuality of the object designated by the noun, than as a topicalizer, anaphorically marking a noun that is accessible to the hearer» (Posner, 1996: 126).⁴³ Per a Bartra (2009: 23): «in spite of being grammaticalized [...] [el determinant] had only logical content and did not have expletive value». De fet, el valor expletiu que ostenta actualment el determinant se li associà més endavant en el procés de reanàlisi o de gramaticalització («the expletive value is the last stage to appear in the course of grammaticalization, since of all its features the article only retains the agreement features» (Bartra, 2009: 11; vegeu en una línia semblant Posner, 1996: 126).

---

⁴¹ Segons Badia i Margarit (2004: 242) ja «en llatí vulgar van difonent-se els casos de demostratius sense capacitat de localització del substantiu que acompanyen, o que només posseïen aqueixa capacitat d'una manera molt limitada. Aquest és el camí vers la constitució dels veritables articles de les llengües romàniques, els quals no són, històricament, altra cosa que això: uns demostratius que ja no ens suggereixen la situació espacial del substantiu i que funcionen només com a simples determinants seus, o sia com a articles, segons el concepte modern del mot». Vegeu, també, en aquesta línia, Ledgeway (2011: § 2.1.1).

⁴² Tot i que de manera més general i sintètica, Posner (1996: 126) i Badia i Margarit (2004: III) també estableixen una jerarquia d'aparició de l'ús del determinant amb els substantius molt semblant a la de Bartra (2009). Badia i Margarit (2004) recull exemples il·lustratius de l'aparició i usos dels determinants en català antic a través de citacions escollides de l'obra de Lull.

⁴³ Medina (1999: 323) evidencia aquest fet també per al francès i l'occità antics: «la presencia de ese artículo en dicha lengua, contrariamente a lo sucedido en la actualidad, sólo era tolerada si la persona o la cosa de la que aún no se había hablado era perfectamente *distinta* a los otros individuos de la misma clase (cf. L.Foulet 1963: 55-56; F. Jensen 1986: 62, 76 y 1990: 106-108, 122-124); de ahí que sólo cuando se deseaba expresar lo específico, lo particular, el artículo determinado se hiciese explícito».

D'acord amb la naturalesa concreta, específica, no abstracta dels minimitzadors que donaren lloc als TPN de les llengües romàniques, les dades de la llengua antiga permeten afirmar, amb força certa, que en aquells casos en què els minimitzadors començaren a ser usats sense determinant era perquè es volien associar a un valor genèric, no referencial, que fou el que donà lloc, més endavant, a la possibilitat de la reanàlisi com a TPN, amb un tret [+σ] inherent.⁴⁴

3.3.2. L'associació a les estructures pseudopartitives

Com hem vist a l'apartat anterior, l'ús dels minimitzadors com a substantius escarits en facilita la interpretació com a estructures quantificacionals en contextos no verídics. Hi ha un altre factor que —tot i que no es tracta d'una condició addicional que, com les dues anteriors, faciliti directament la reanàlisi— sí que ajuda a caracteritzar bona part dels processos de reanàlisi relacionats amb els minimitzadors: l'aparició en estructures pseudopartitives. En els contextos no verídics i usats com a substantius escarits, és freqüent trobar els minimitzadors en estructures de tipus pseudopartitiu.⁴⁵ Aquest fet és degut, de nou, a la semàntica escalar dels minimitzadors —que, en molts casos denoten la part mínima d'un tot.⁴⁶ La reanàlisi dels minimitzadors nominals en el si de sintagmes pseudopartitius no és exclusiva dels parlars estudiats —ni dels parlars romànics en general. De fet, en llengües tipològicament allunyades de les llengües romàniques —com el neerlandès (vegeu Hoeksema, 2003), o el japonès (Watanabe, 2006), s'observa la mateixa tendència, per la qual substantius relacionats amb la «mass quantification [...] may turn into a means for expressing degrees. Many adverbs originally quantifying over all parts of a whole develop into adverbs of degree».

---

⁴⁴ Tot i que considerem que no es tracta d'una noció gaire transparent, Medina (1999: 322) afirma que, usats com a substantius escarits, els minimitzadors de l'occità antic tenien un valor de «virtualitat».

⁴⁵ Vegeu Manzini i Savoia (2002: § 1.1). Hoeksema (2003: 81) afirma, en aquest sentit: «When studying minimizers in their context, it is hard not to notice certain recurring patterns, such as predilection for the pseudopartitive construction» i, més endavant, Hoeksema (2003: 89), afegeix: «A striking characteristic of the pseudopartitive construction is its strong association with nonaffirmative environments, in particular negation». Tanmateix, com constata Schwarzschild (2006: 81), tot citant Koptjevskaja-Tamm (2001), no es tracta en cap cas, d'un universal lingüístic.

⁴⁶ Aquesta associació no és sistemàtica per a tots els minimitzadors. De fet, els *minimitzadors valoratius* i els minimitzadors que ja en la llengua llatina indicaven una quantitat mínima en relació amb una mesura estandarditzada (vegeu § 2.5.1) no s'associen necessàriament a patrons pseudopartitius. En el cas dels minimitzadors que no adquireixen un valor quantificacional a partir d'un patró pseudopartitiu, la reanàlisi es produeix a partir de l'ús com a noms escarits i dona lloc directament a elements funcionals amb un valor adverbial de grau (vegeu Batllori, 2015: 358).

Abans d'analitzar el cas específic de les estructures pseudopartitives en què s'inserien els minimitzadors originalment, fem una aproximació breu a les estructures pseudopartitives en general. A diferència de les estructures partitives (44) —que fan referència a alguna cosa que constitueix una (sub)part d'una altra—, les construccions pseudopartitives indiquen una «mesura»; vegeu (45). Per a Selkirk (1977),⁴⁷ Stickney (2004), Rutkowski (2007), Alexiadou et al. (2007), Demonte i Pérez Jiménez (2015), entre d'altres, les estructures pseudopartitives constitueixen Sintagmes de Mesura (*Measure Phrases*).

(44) *Cinc [alumnes] dels alumnes guardonats són de primer.*

(45) *T'has de prendre deu gotes de xarop.*

En les estructures partitives apareix un SP (la *part*) que indica els elements que s'extreuen del SD següent (el *tot*), el qual introdueix explícitament la classe que estableix el domini general d'extracció (vegeu Brucart i Rigau, 2008: § 8.2.1.3d). En canvi, en les estructures pseudopartitives —que aquí estudiem des de l'òptica dels minimitzadors—⁴⁸ la classe que estableix el domini del qual el minimitzador marca la quantificació mínima no apareix com a nucli d'un SD, sinó com a substantiu escarrit dins del complement genitiu o partitiu (vegeu Selkirk, 1997; Brucart i Rigau, 2008: § 8.2.1.3d).⁴⁹ O el que és el mateix: el minimitzador s'insereix com a nucli d'un SN escarrit⁵⁰ que pren com a complement partitiu (un SK / SP) introduït per la preposició *de*.⁵¹ Com ja hem avançat, aquest sintagma partitiu selecciona com a

⁴⁷ El treball de Selkirk (1977) constitueix una de les primeres distincions més detallades de les diferències entre les estructures partitives i les pseudopartitives. Per a diferents propostes d'anàlisi d'aquestes estructures, vegeu, també: Schwarzschild (2006), Alexiadou et al. (2007), Martí (2010), etc.

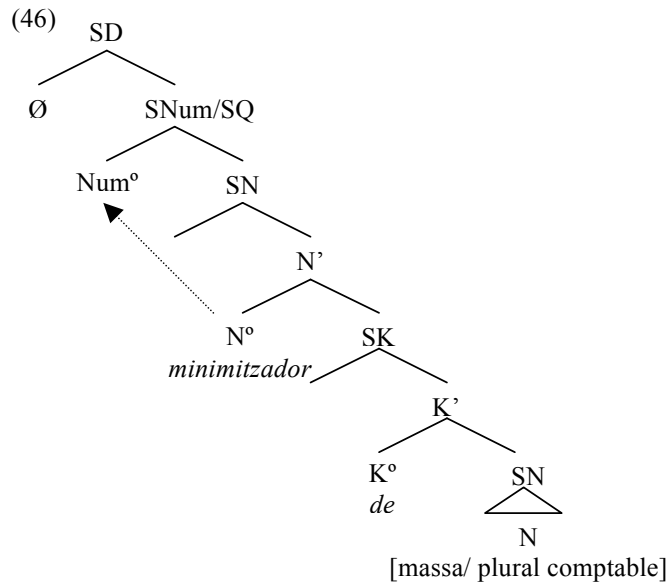
⁴⁸ En la bibliografia (vegeu Koptjevskaja-Tamm, 2001: 530; Alexiadou et al., 2007: 402, entre altres), s'ha assumit que poden formar part d'aquest tipus de construccions noms de tipus cardinal (*dotzena, milió*, etc.), quantificador (*parell, nombre*), contenidor (*ampolla, capsa*, etc.), col·lectiu (*multitud, majoria*, etc.), noms de feix (*ram, forc*, etc.), de mesura o unitat convencionalitzada (*quilo, litre*) i partitiu o fraccionari (*peça, tall*), *quantums (gota, terrós)* —aquest últim grup és presentat només per Koptjevskaja-Tamm (2001: 530); vegeu, també, Demonte i Pérez Jiménez (2015). Per a Giusti i Leko (2005) els noms anteriors són, en general, *quantity nouns*.

⁴⁹ En algunes varietats italianes i occitanes, quan el minimitzador és reanalitzat com a quantificador, el complement del SP partitiu o genitiu pot ser un SD (vegeu Sauzet, 2014 per a l'occità; i Garzonio i Poletto, 2016, per a algunes varietats italianes).

⁵⁰ Inicialment —i en algunes llengües (com hem mostrat a la nota 30), també en fases més avançades del procés—, el minimitzador pot tenir com a especificador un determinant indefinit (p.e. *No sols una gota de sanch [...] volgué per a rembre'ns Jesus escampar* (s.XV, *Lo Passi*, l3956 [apud CICA]). En aquest apartat, d'acord amb el cas dels parlars estudiats, tractem ja els casos dels minimitzadors reanalitzats com a quantificadors. Tanmateix, la representació arbòria de (46) contempla la possibilitat d'aparició d'un especificador.

⁵¹ En aquest ús, el minimitzador no pot tenir cap altre complement modificador o complement que no sigui el SK o SP: p.e. *No han begut Ø gota (*f'eda) d'aigua*.

complement un substantiu plural o de massa escarrit que —en cas que el minimitzador es reanalitzi com a quantificador— representa el «tot» sobre el qual es fa la quantificació.⁵² Vegeu la representació de l'estructura pseudopartitiva en què s'insereix el minimitzador a (46).⁵³

Adaptat de Garzonio i Poletto (2009: 103)

A l'apartat 3.3.1.1 hem comentat que l'harmonia semàntica entre el verb i l'expressió quantificadora procedent d'un minimitzador no era necessària. En canvi, defensem que en les estructures pseudopartitives inicials en què cada minimitzador partitiu s'insereix en primera instància com a substantiu escarrit, l'harmonia semàntica entre el minimitzador i el substantiu que actuava com a nucli del complement (el «tot») havia de ser total. Ara bé, com es pot veure en els exemples de Batllori (2015: 357) i de Pérez Saldanya i Torrent (en preparació) —reproduïts aquí a (47)-(50)—, en la llengua antiga es poden trobar: casos de manteniment de l'associació semàntica inicial entre el significat referencial dels minimitzadors i els complements (47)-(48); casos en què la interpretació únicament escalar o com a nom de quantitat del mot

⁵² Segons Alexiadou et al. (2007: 404) hi ha matisos diferents d'acord amb el substantiu que configura el domini d'extracció: «When N2 [el tot] is a mass noun, N1 [la part, minimitzador] in the pseudopartitive construction somehow ensures the countability of N2. In particular, the use of [...] N1 in combination with an indefinite article, a cardinal numeral, or Q adjective serves the purpose of 'counting' what is denoted by the [-count] mass noun, N2. [...] When N2 is a plural noun, N1 maps the individual reference of this noun (a 'plurality') into a cumulative one [...], that is the plural count nouns can be treated as aggregations of items rather than as sets of individually identifiable items».

⁵³ Inclouem a l'arbre la representació de la posició NumP perquè, tot i que aquí encara no ens hi hem referit —ho fem a l'apartat següent, § 3.3.3—, evidenciem ja quina és la configuració que permet el procés sintàctic de reanàlisi pel qual diem que el minimitzador no es genera més a N° ni s'incorpora a Num°, sinó que es genera directament a Num°.

(i ja no necessàriament l'etimològica) permet l'ambigüitat entre el valor referencial i el valor funcional quantitatiu (49); i casos en què el minimitzador ha perdut el caràcter referencial previ i l'harmonia ja no és necessària (50).⁵⁴

- (47) *Pren lo cànter e acabaçe-l a la dita font e no-n li poch entrar una làgrema ni gota de ayga.* (s.XV, Canals, *Confessió* [1420]: f. 95rb, [apud Pérez Saldanya i Torrent, en preparació]) (català antic)
- (48) *No se-n perdé gota de oli, que tot caygué damunt los mantells* (s.XVI, *Dietari* [Porcar], 334r [apud Batllori, 2015: 357])
- (49) *Ela aportà custumas malvades e anvasosas, hon ela no avia punt de dratura.* (s.XIV, 1380, *Questa*: f. 83rb [apud Pérez Saldanya i Torrent, en preparació]) (català antic)
- (50) *Faz-vos sé[nye]r saber que jo no é micha de la paga que vos mi promessés.* (s.XIII, 1230-5, Pujol, *Documents*, [apud Pérez Saldanya i Torrent, en preparació]) (català antic)

Des del punt de vista teòric, la relació entre les estructures pseudopartitives en les quals apareixen minimitzadors nominals que es poden reanalitzar com a TPN amb valor quantificacional i els contextos no verídics s'explica pel fet que les construccions pseudopartitives generen funcions de tipus monotònic. Això significa que reflecteixen l'estructura de la part-tot del domini d'objectes al qual s'apliquen.⁵⁵ Per explicar la bona formació de les estructures pseudopartitives, Schwarzschild (2006: 73) imposa la necessitat d'una restricció de monotonicitat part-tot:

When a measure phrase is combined with a substance noun in the partitive, the interpretation is one in which the dimension is monotonic on the relevant part-whole relation in the domain given by the noun.

(Schwarzschild, 2006 :73)

Schwarzschild (2006) il·lustra amb exemples el sentit de la monotonicitat de les estructures pseudopartitives:

Sometimes a dimension reflects the part-whole structure of the domain of objects it applies to and sometimes not. If you have a pile of cherries, it has a certain weight. Take

⁵⁴ Com ja avançàvem a § 3.3.1.1 pel que fa a l'harmonia semàntica entre els predicats i els minimitzadors reanalitzats com a quantificadors (seguint Hoeksema, 2001: 178), la transparència de l'etimologia del minimitzador és rellevant, també, per explicar el grau major o menor de l'harmonia semàntica entre el minimitzador i el complement.

⁵⁵ Per a Alexiadou et al. (2007: 2.1.3) això és una mostra del caràcter relacional (*relation character*) del mot que representa el primer terme de l'estructura pseudopartitiva. La proposta d'anàlisi d'Alexiadou et al. (2007) és de tipus monoproyeccional en tant que considera que el primer nom de l'estructura pseudopartitiva és un element semifuncional que actua com a classificador del segon nom.

3. El Cicle de Jespersen incipient

some of the cherries away, the weight goes down; add some cherries to the pile and the weight goes up. By contrast, you can add cherries without changing their temperature, their weight per unit, or their color. Weight tracks the part-whole relation among groups of cherries. In a similar way, volume tracks part-whole relations in a domain consisting of portions of wine. If a given portion has a certain volume, any proper part of that portion has less volume.

Schwarzschild (2006: 73)

Què significa, doncs, la monotonicitat, quan en les estructures pseudopartitives hi apareixen minimitzadors? Doncs que la dimensió de les mesures (volum, pesos, etc.) que poden indicar els diferents minimitzadors reflecteix l'estructura de part-tot del domini d'objectes al quals s'apliquen les mesures quan s'usen en estructures pseudopartitives. Seguint el raonament de Schwarzschild (2006) citat adés, en el cas dels minimitzadors, qualsevol part de la porció de mesura indicada pel minimitzador fa referència a una dimensió menor que la del minimitzador (i no igual, com ho seria, per exemple, el color —al qual s'associa una funció no monotònica).

Tot i que, com hem vist, en aquesta tesi considerem que els contextos que legitimen l'aparició de TPN són el conjunt dels contextos no verídics, la monotonicitat associada a la pseudopartitivita entronca amb la noció de monotonicitat decreixent, fonamental per explicar les propostes presentades a l'apartat següent sobre la reanàlisi (i, per tant, la legitimació) dels minimitzadors com a TPN.

3.3.3. La incorporació de N-a-Num i la reanàlisi com a quantificadors

Com ja hem exposat, l'ús dels minimitzadors com a substantius escarits com a primer terme de sintagmes pseudopartitius en contextos no verídics (especialment antiverídics) és el context clau per a la reanàlisi dels minimitzadors partitius com quantificadors quantitius sensibles a la polaritat.

En la primera fase de la reanàlisi, el substantiu minimitzador escarit que ocupa el nucli N es desplaça a la posició de Num.⁵⁶ La presència d'un determinant buit a D s'interpreta com una variable oberta que requereix ser valorada i lligada (per

---

⁵⁶ Rutkowski (2007: 346) tracta els minimitzadors com a noms de mesura —un tractament que, com ja hem avançat anteriorment, també fan Stickney (2004), Alexiadou et al. (2007), San Segundo (2016), entre altres— i considera que la reanàlisi és de tipus N-a-M(esura) Sintagma de Mesura).

comanament-c) per un nucli lèxic o una categoria funcional (la denotació dels quals correspon a un legitimador no verídic o, específicament, antiverídic).

Atesa la naturalesa semàntica dels minimitzadors i atès que la capa Num és la capa dels quantificadors febles (Zamparelli, 2000: § 4.1.2; Espinal, 2007: § 3.2.1), el minimitzador nominal es pot reanalitzar com a exponent de la capa Num.⁵⁷ En el moment en què els parlants de la llengua ja no associen al minimitzador uns trets nominals (trets fi)⁵⁸ sinó quantificacionals, no es produeix un moviment de N a Num, sinó que el minimitzador és generat directament a Num (vegeu Déprez, 2000; Postma, 2005; Roberts, 2007; entre d'altres).

Així, es parteix d'una estructura nominal com la de (46) —repetida a (51). Després no es passa per l'estadi d'incorporació de N a Num, sinó que el minimitzador es fusiona directa a Num (51). A partir d'aquesta darrera estructura, per un procés de reanàlisi del minimitzador nominal com a quantificador, es pot arribar a l'estructura quantificativa de (52).⁵⁹

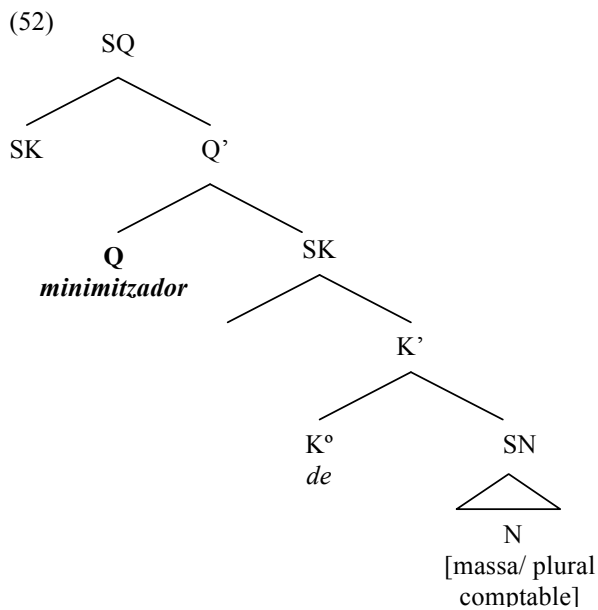
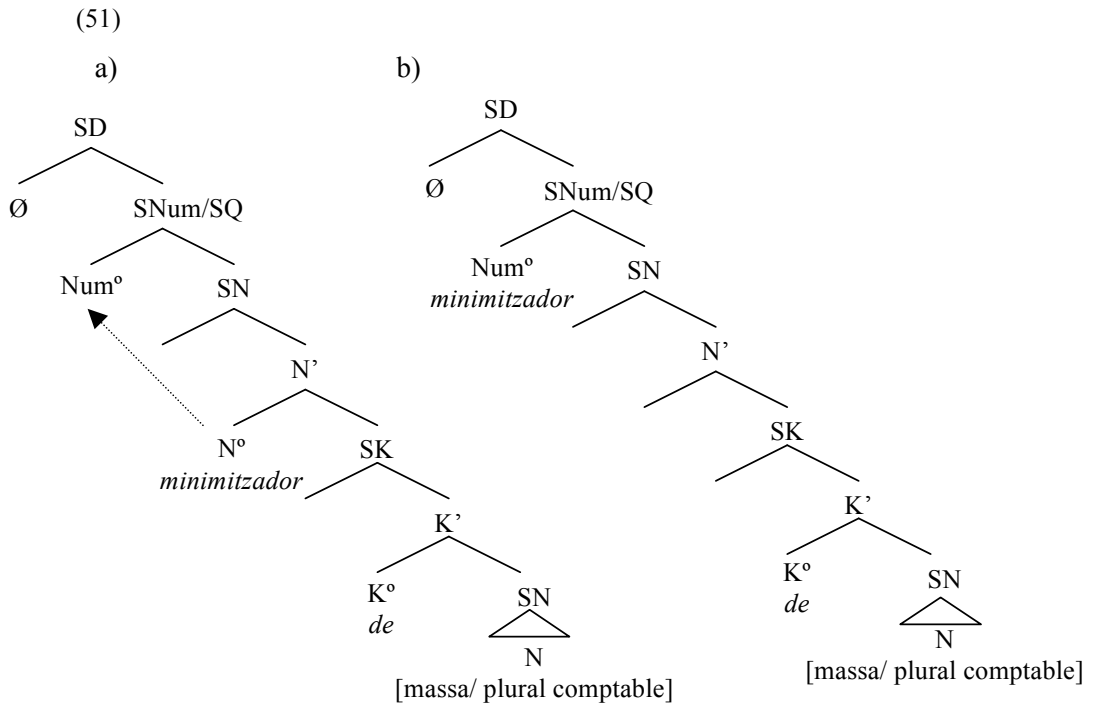
---

⁵⁷ Aquesta mateixa proposta és aplicada per Roberts (2007), així com Déprez (1997; 2000, entre altres), entre d'altres a la formació dels mots-n en francès. Com precisen Garzonio i Poletto (2009: nota 21), hi ha una diferència entre la posició Num per a la reanàlisi dels mots-n i la dels minimitzadors: en el cas dels minimitzadors «the numeral does not correspond to zero, since the minimizer wasn't intrinsically negative».

⁵⁸ Per a Roberts (2007: 158), «after the los of N-to-Num movement these elements are no longer nouns and so, we may assume, they can no longer enter the relevant Agree relations with Num and D»; vegeu, també, en aquest sentit, Garzonio i Poletto (2009: 103). Cal tenir en compte, però que aquesta afirmació està limitada als quantificadors nominals procedents de minimitzadors dels parlars estudiats. Altres quantificadors quantitatius no procedents de minimitzadors nominals sí que presenten marques flexives (p.e. *poc: poc, poca, pocs, poques*). Fins i tot, en determinades varietats, com en florentí, mantene els trets fi (vegeu Garzonio, 2008a, b).

⁵⁹ Les estructures de (51)-(52) corresponen als minimitzadors partitius. Per als minimitzadors valoratius (sense complements ni modificadors ja a l'estadi nominal), l'estructura és la mateixa —però sense complement SK—, de manera que donen lloc, directament a quantificadors de grau que modifiquen el predicat (p.e. *brot*), com ja havíem avançat a la nota 46. Per a una proposta en termes semblants per al generalitzador (sense complements partitius) *dim* en gal·lès, vegeu Willis (2011: §2).

3. El Cicle de Jespersen incipient

Adaptat de Garzonio i Poletto (2009: 103)

La reanàlisi proposada del minimitzador com a mot funcional entronca amb la idea de Déprez (2012: 251), segons la qual la reanàlisi estructural i el guany del valor funcional s'associen amb la adquisició d'un valor pronominal i quantificacional més

fort:

The loss of feature variability historically correlates with the loss of nominal status and the development of a pronominal and quantificational status. What we observe for all French nominal n-words [i per extensió, també en els minimitzadors dels parlars estudiats en aquesta recerca] is the loss of variability and the rise up the DP structure to the highest position, correlating with a gain in pronominal and quantificational strength.

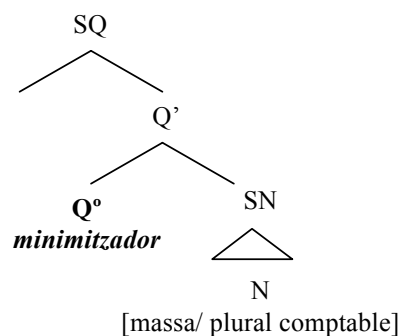
Déprez (2012: 251)

Vegem a continuació, els usos dels minimitzadors reanalitzats com a quantificadors quantitius.

3.3.4. L'ús com a quantificadors quantitius

Un cop reanalitzats com a quantificadors, es pot considerar que els minimitzadors s'insereixen al nucli del SQ com a modificadors d'un SN, el qual pot ser seleccionat directament pel quantificador (53), o bé introduït per un SP o SK (sintagma partitiu), (54).⁶⁰ El nucli del sintagma partitiu és la preposició *de*, i és la marca que indica el domini de quantificació del minimitzador i que dona cas genitiu al complement (vegeu Brucart i Rigau, 2008: 8.2.2.2).

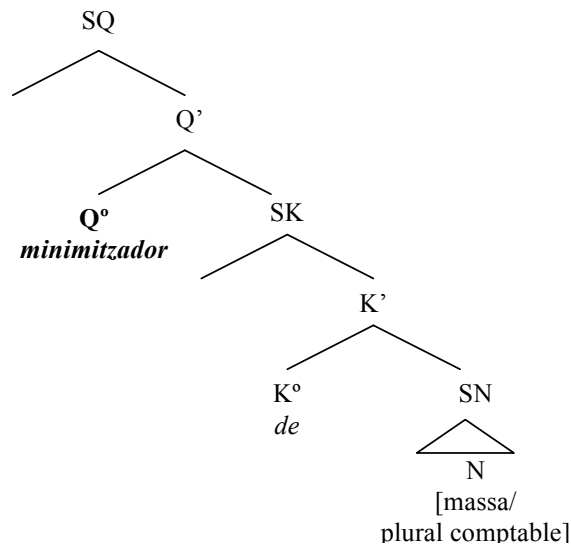
(53)

⁶⁰ L'estructura de (53) és la pròpia de tots els quantificadors quantitius dels parlars estudiats. Assumim que el minimitzador ocupa la posició de nucli perquè, en alguns parlars, pot ser modificat per un altre adverbí de grau (*ben*), amb el qual forma una locució adverbial de grau: *Has corregut, però no has suat ben gota* (DICP: s.v. *bé*).

3. El Cicle de Jespersen incipient

(54)

Adaptat de Garzonio i Poletto (2009: 103)

Originàriament, la construcció que va donar lloc a la reanàlisi del minimitzador com a quantificador quantitatiu era una construcció pseudopartitiva en la qual apareixia necessàriament la preposició *de*. Actualment l'aparició de la preposició és optativa en la majoria dels parlars estudiats. De fet, com constaten Brucart i Rigau (2008: 1544) per als quantificadors quantitatius en general —i no únicament procedents de minimitzadors—, la presència o absència de la preposició *de* com a marca de domini quantitatiu és un fenomen que presenta una gran variació dialectal en els parlars catalans —i, per extensió, d'acord amb les dades que presentem a continuació, també, en la resta de parlars estudiats:

La tendència dominant en gairebé tots els parlars és afavorir l'ús de la construcció sense preposició, que és sempre ben formada. Hi ha, no obstant, factors particulars lligats a les característiques de cada quantificador que concorren a l'hora d'explicar la distribució entre un esquema i l'altre. Així mateix, cal advertir que aquest és un dels aspectes de la gramàtica del català més sotmesos a variació dialectal, raó per la qual no és senzill de fer una descripció acurada i satisfactòria del fenomen.

Brucart i Rigau (2008: 1544)

A continuació, mostrem alguns dels minimitzadors estudiats en aquesta recerca i evidenciem com en les dades actuals encara es pot detectar el patró pseudopartitiu original esmentat; vegeu (55)-(79). Abans, però, fem algunes precisions sobre el

repertori estudiat.⁶¹ En primer lloc, remarquem que, pel que fa a alguns dels minimitzadors nominals del repertori presentat a l'apartat 3.2.1 només els hem pogut recollir com a quantificadors quantitatius o adverbis de grau que actuen sobre el predicat oracional. És el cas del minimitzador *fret*, del qual tornem a parlar en explicar la quantificació sobre predicats (vegeu § 3.3.5). En segon lloc, uns altres minimitzadors que no tractem aquí són *pas* i *cap*. *Pas* és un minimitzador que s'insereix en el sistema lingüístic del català des de ben antic i ja amb un valor consolidat com a reforç emfàtic. Ens referim a aspectes relacionats amb el seu procés evolutiu a l'apartat 3.3.7.2. *Cap* és un minimitzador amb força valors diferents en el contínuum pirinenc i amb procés de reanàlisi poc explorat i controvertit. Li dediquem, també, un apartat específic —vegeu l'apartat 3.3.7.3.

• **Brenca:**

- (55) *No tenive brenca de picardia*. (Sistac, 1993: 161) (català ribagorçà)
(56) *No tengo branca fambre*. 'No tinc gens de gana' (Rohlf, 1984: 226) (aragonès)⁶²

• **Bric(a):**

- (57) *Vos farai pas brica de mal*. 'No us faré gens de mal' (Lagarda, 2003 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)
(58) *Non auem bric de pan*. 'No tenim gens de pa' (Carrera, 2007: 146) (occità aranès)

• **Brot:**

- (59) *No fer brot de feina*. (GDLC: s.v. *brot*) (català)
(60) *No tenir brot de raó*. (DIEC2: s.v. *brot*) (català)
(61) *No fer brot de bonda*.⁶³ (Alcover, 2001: s.v. *brot*) (català mallorquí)
(62) *Avui no hi sabut brot de lliçó*. (Perea, 1999: 180) (català eivissenc)

• **Garra:**⁶⁴

- (63) *No bi'n eba garra de chen que charrase l'aragonés*. 'No hi havia gens de gent que parlés l'aragonés' (Fuellas, 2009: 11) (aragonès)

---

⁶¹ Citem les diferents variants agrupades sota els lemes ja presentat a § 3.2.1 per a cada minimitzador.

⁶² Per a més casos com aquest en aragonès, vegeu Tomás (2016: 116). Vegeu la distribució d'ús de *brenca* i de *brenca-molla* a l'àrea ribagorçana de transició entre el català i l'aragonès, als mapes 2.2.9 i 2.2.10 de l'annex 2.

⁶³ A Mallorca, 'bona conducta moral' (vegeu DCVB: s.v. *bonda*).

⁶⁴ Aquest no és el valor més habitual d'aquest minimitzador. En general, en la majoria dels casos recollits en què el quantificador *garra* modifica un substantiu, ho fa com a quantificador indefinit; és a dir, amb substantius comptables i en singular (vegeu § 3.3.7.1).

3. El Cicle de Jespersen incipient

• *Gota*:

- (64) *Me'n boi ent'a fuen, que no i hai gota d'augua en o cantaro.* 'Me'n vaig a la font, que no hi ha gota d'aigua, al càntir' (Satué, 2001: 81 [apud Tomás, 2016: 119]) (aragonès)⁶⁵
- (65) *No tinc gota de son.* (Bringué i Febrer, 2011: 283) (català pallarès)

• *Mica*:

- (66) *As criades no feban miaja falta pa fer a brenda.* 'Les criades no feien falta per fer el berenar' (Nagore, 1989: 274) (aragonès)
- (67) *No gastas mica d'aceite.* 'No gastes gens d'oli' (Mascaray, 2013: s.v. *mica*) (aragonès; alt ribagorçà occidental)
- (68) *No li tinc mica d'anveja. No tinc mica aigua.* (Moret, 1994: 44) (català de la Franja)
- (69) *Aquest mas no me dóna pas mica de confiança a mi.* (Gómez, 2011: 313) (català rossellonès)
- (70) *N'en vou mingo.* (Mistral, 1979: s.v. *mingo*) (occità provençal)

• *Molla*:

- (71) *No tens molla de memòria.* (DCVB: s.v. *molla*) (català pallarès i ribagorçà)
- (72) *No hi ha molla pa.* (Francino, 1986: 143) (català ribagorçà)
- (73) *No prenc molla sucre.* (Giralt, 1998: 156) (àrea de transició del català ribagorçà a l'aragonès)
- (74) *No farà molla estorbo, que recordem la boteta.* (Giralt, 2003-2004: 1306) (àrea de transició del català ribagorçà a l'aragonès)
- (75) *No han portat molla de vino.* (Giralt, 1998: 156) (àrea de transició del català ribagorçà a l'aragonès)

• *Punt*:

- (76) [...] *de vida no n'avié punt.* (Graal 138 [apud DCVB: s.v. *punt*]) (català antic)
- (77) *Crec que abduy són arribats en loch on no han punt de fret.* 'Crec que ambdós han arribat a un lloc on no tenen gens de fred' (*Llibre de Jornades* [apud DTCA]) (català antic)
- (78) *En infern non ha ponch de redemptio.* 'A l'infern no hi ha redempció' (Jensen, 1986: 305) (occità antic)
- (79) *No lis facié pon de duelo.* 'No els feia gens de llàstima.' (Méndez Coarasa, *La matacía*, [apud Usón, 2009: 83]) (aragonès)⁶⁶

---

⁶⁵ Per a més casos com aquest en aragonès, vegeu Tomás (2016: 116). Segons aquest autor, l'ús de *gota* en contextos negatius en aragonès es concentra, bàsicament, a l'àrea aragonesa oriental i a l'àrea de transició cap al català.

Com constaten Pérez Saldanya i Torrent (2007: 171): «una vegada reanalitzat com a quantificador negatiu, [el minimitzador] generalitz(a) el seu ús a contextos no nominals i s'ús(a) també amb un valor adverbial per a quantificar verbs, adjectius i adverbis». De fet, l'ús com a adverbis de grau i, per tant, l'expansió a nous contextos totalment allunyats de l'origen nominal indica, segons Kiparsky i Condoravdi (2005), que el minimitzador ha assolit l'estadi final de la reanàlisi del Cicle de Jespersen Incipient. Pel que fa al significat del minimitzador, aquest procés comporta l'evolució semàntica de (80):

(80) «Minimal piece» > «minimal quantity» > «minimal degree»

Kiparsky i Condoravdi (2005: 4)

Sintàcticament, la síntesi esquemàtica dels diferents passos de la reanàlisi estructura del minimitzador que hem vist anteriorment és la següent:

(81)

i. Incorporació de N-a-Num:

[_{SD} [_{D°} Ø][_{SNum} [_{Num°} minimitzador] [_{SN} [_{N°} (~~minimitzador~~)][_{SK} [_{K°} de] [_{SN} ...]]]]]]

(adaptat de Roberts, 2007: 147)

ii. Ús com a quantificador nominal (introduïts o no per la preposició *de*):

a. [_{SQ} [_{Q°} minimitzador][_{SK} [_{K°} de] [_{SN}...]]]

b. [_{SQ} [_{Q°} minimitzador][_{SN}...]]

(adaptat de Garzonio i Poletto, 2008: 103)

iii. Ús com a adverbi quantitatiu de grau:

[_{SQ} [_{Q°} minimitzador][_{SAdj}...]]

[_{SQ} [_{Q°} minimitzador][_{SAdv}...]]

[_{SQ} [_{Q°} minimitzador][_{SV}...]]

La darrera fase de la reanàlisi dels minimitzadors dins el cicle de Jespersen Incipient és l'estadi d'ús com a quantificadors de categories no nominals. Els minimitzadors es poden usar com a adverbis de grau que poden quantificar adjectius qualificatius,⁶⁷ adverbis i verbs —de manera que en una escala de graus una

⁶⁶ Segons Tomás (2016: 2.2.4), aquests usos actualment estan circumscrits únicament a les àrees aragoneses d'Ansó i d'Echo. Sobre la recessió en l'ús d'aquest minimitzador, vegeu nota 16.

⁶⁷ Com és sabut, els adjectius relacionals no poden ser quantificats i, per tant, l'aparició amb minimitzadors que funcionen com a quantificadors no és possible (*Aquest relloige no és gota/molla/... vell* vs. **Aquest relloige no és gota/molla/... solar.*)

determinada propietat o situació se situa a l'extrem que indica el mínim.⁶⁸ Tot i que, com indiquen Bosque i Masullo (1998: 19) «degree quantifiers constitute a single set, regardless of the category they modify», ens referirem als diferents casos de quantificació de manera separada: en primer lloc, esmentem l'ús dels minimitzadors com a modificadors d'adjectius i d'adverbis; i en segon lloc, analitzem el cas dels minimitzadors usats com a modificadors verbals.⁶⁹

Abans d'introduir els casos d'adverbis de polaritat negativa que modifiquen adjectius i adverbis, fem algunes precisions en relació amb el repertori recollit. D'una banda, del conjunt de minimitzadors inventariats inicialment (§ 3.2.1) no hem trobat casos en què els minimitzadors *brot*, *garra* i *fret* puguin ser usats com a adverbis que modifiquen adjectius o adverbis. D'altra banda, com ja hem indicat abans, no ens referim, tampoc aquí, a uns hipotètics usos de *pas* ni de *cap* com a adverbis de quantificació d'adjectius ni d'adverbis —atès que avui dia no els usem amb aquest valor, ni és clar que l'hagin tingut diacrònicament; vegeu apartats 3.3.7.2 i 3.3.7.3.

El repertori recopilat de minimitzadors usats com a quantificadors quantitius o de grau, juntament amb adjectius i adverbis és el següent:

• **Brenca:**

(82) [...] *escriure no se me dona brencia ben*. 'Escriure no se'm dona gens bé' (ChArBen) (aragonès)

(83) *No se puede considerar una obra brencia completa*. 'No es pot considerar una obra gens completa' (Sánchez, 2011: 859) (aragonès)

• **Brica:**

(84) *N'era briga content*. (Camelat, 1937 [apud BaTelÒc]) (occità gascó)

(85) *La vocalizacion de -L finala es pas brica rara*. (Pojada, 2010: 7) (occità llenguadociana)

---

⁶⁸ Com ja sabem, si l'oració és negativa, el mínim equival a l'absència de la qualitat o al no acompliment de l'acció o situació. En el cas de la resta de contextos no verídics (condicionals, interrogatives, etc.), es manté el sentit de grau mínim. Atès que, com ja hem avançat anteriorment, la possibilitat d'ús en contextos no verídics en general dels adverbis de grau procedents de minimitzadors és molt heterogènia, tractem aquesta qüestió en un apartat específic i diferenciat d'aquest —vegeu § 3.3.6. Els exemples citats a continuació corresponen a contextos antiverídics.

⁶⁹ Els tractem de manera separada perquè considerem que el cas de l'ús com a modificadors del predicat requereix una atenció especial i més detallada, com la que els dediquem a l'apartat següent. Tanmateix, amb això no assumim que, en el procés d'ampliació dels usos dels minimitzadors reanalitzats com a quantificadors, aquests elements modifiquin abans adjectius i adverbis que predicats. De fet, com ja hem avançat a les notes 46 i 59, els minimitzadors valoratius poden ser reanalitzats directament com a quantificadors adverbials —a través del procés que descrivim a § 3.3.5.

(86) *Èri pas aqui brica mal.* ‘Aquí no estava gens malament’ (Perbòsc, 1924 [apud *Calandreta del País de Pàmias*]) (occità llenguadocià)

(87) *Aquerò non ei bric polit.* Això no és gens bonic’ (Carrera 2007: 226) (occità aranès)

• **Gota:**⁷⁰

(88) *No és gota simpàtic.* (Fabra, 1918: 103) (català)

(89) *No estic gota bé.* (Gemma Rigau, c.p.) (català gironí)

(90) *Soun pas goute ganoús.* (Saisset, 1931 [apud Gómez, 2011: 313]) (català rossellonès)

(91) *No'ls hi anava pas gota malament.* (Girbal Pere Llarch [apud DCVB: s.v. *gota*] (català gironí)

• **Mica:**

(92) *No és mica calent.* (Fabra, 1918: 103) (català)

(93) *No era mica bo.* (Portal Alcover, quadern XIV (1917)) (català eivissenc)

(94) Es casi-casi una jornalera, mica elegante. (Bartre, 1934: 8 [apud Gómez, 2011: 313])⁷¹ (català rossellonès)

(95) *No le sale miaja malo.* ‘No li surt gens dolent’ (Lozano i Sánchez, 2013: 18) (aragonès)

(96) *No suena mica bien.* ‘No sona gens bé’ (Nagore, 1986: 124) (aragonès)

• **Molla:**

(97) *Sa mare no ho veia molla clar.* (Giranto, 2002) (català pallarès)

(98) *La fusta, pa treballar [...] no ha de ser molla renugada.* (*Ribagorçaparla*, s.v. *llest-a*) (català ribagorçà)

(99) *No estic molla bé.* (DCVB: s.v. *molla*) (català pallarès, ribagorçà)

• **Punt:**

(100) *No ye pon descabezada.* ‘No és gens esbojarrada’ (Abarca de Bolea, 1980 [apud Tomás, 2016: 124]) (aragonès antic)⁷²

(101) *No me caye pon bien.* ‘No em cau gens bé.’ (*Educacin*) (aragonès)

⁷⁰Segons Saura (2017), en benasquès cap de les variants d’aquest minimitzador (*gota*, *got*), no poden modificar adjectius ni adverbis.

⁷¹ Entenem que en aquest exemple hi ha una elisió del verb i de la marca de negació: *es pas mica elegante*.

⁷² Es tracta d’un exemple recollit per Tomás (2016: 124), el qual indica que es tracta d’un fragment del *Octavario* de l’Abadessa de Casbas, «que emulaba en su obra la lengua de los pueblos del Somontano oscense».

3.3.5. La quantificació de predicats

Com hem remarcat en diferents punts de la tesi, l'assignació de nous trets als elements lèxics es concreta en un seguit d'efectes gramaticals concrets des del punt de vista estructural. Un d'aquest efectes en el cas dels minimitzadors interpretats com a TPN és la reanàlisi com a adverbis de polaritat negativa que modifiquen el predicat. Aquesta reanàlisi de tipus sintàctic es pot produir quan els minimitzadors negatius formen part d'estructures en què es pot generar una ambigüitat sintàctica.⁷³ Es tracta dels anomenats *contextos pont*.⁷⁴ En el cas que ens ocupa, l'ambigüitat es basa en la interpretació o bé com arguments verbals, o bé com a quantificadors dels predicats.

L'ús plenament dissociat del valor nominal inicial es palesa quan els minimitzadors quantifiquen predicats intransitius inergatius (compostos d'un verb lleuger i d'un element nominal, Hale i Keyser 1993, 2002).⁷⁵ En aquest casos es considera que el minimitzador, desposseït dels seus trets nominals inicials i amb trets quantificacionals, modifica l'element nominal inherent al verb. Per tant, doncs, la interpretació ambigua del minimitzador com a argument verbal ja no és possible. Per això es considera que el procés d'expansió d'ús dels minimitzadors com a quantificadors dels predicats comença en el que Willis et al (2013: § 1.4), Breitbarth et al. (2013: § 2.1.1.1) i Breitbarth (2014: § 2.1.2.1) anomenen *verbs opcionalment transitius*, com ara: *menjar, beure, llegir, escriure*, etc.⁷⁶ Són verbs que, d'una banda, poden ser usats com a transitius —amb un argument seleccionat en funció d'objecte directe. D'altra banda, també poden ser usats sense el complement directe, que és

---

⁷³ Per a Hoeksema (2009: § 5), en aquests casos, la noció que explica la reanàlisi és la de *misanalysis*: «One is misanalysis of negative quantifiers that serve as objects to optionally transitive verbs as adverbial modifiers. [...] This adverb then spreads to other types of VP, on its route to becoming the main exponent of negation». Sobre la relació entre la reanàlisi i la noció de *misanalysis* o *mismatch*, vegeu § 1.3.2 en aquesta tesi i Roberts (2007: § 2.1.1).

⁷⁴ En aquesta tesi no fem referència al concepte de *bridging contexts* ('contextos pont') des del punt de vista de la pragmàtica. Per a una aproximació d'aquest tipus, vegeu Heine (2002: 84), per a qui els contextos pont són «what in the literature since Grice (1967) has been described in terms of «inferences», «implicatures», or «suggestions». Les característiques bàsiques dels contextos pont per a Heine (2002: 84) són:

- a. *They trigger an inferential mechanism to the effect that, rather than the source meaning, there is another meaning, the target meaning, that offers a more plausible interpretation of the utterance concerned.*
- b. *While the target meaning is the one most likely to be inferred, it is still cancellable (see Grice 1967), that is, an interpretation in terms of the source meaning cannot be ruled out.*
- c. *A given linguistic form may be associated with a number of different bridging contexts.*
- d. *Bridging contexts may, but not need to, give rise to conventional grammatical meanings.*

⁷⁵ Vegeu Pineda (2015), entre d'altres, per a una explicació d'aquests verbs en català.

⁷⁶ Tot i que no és exactament el mateix cas, en aquesta mateixa secció, analitzem, també, la relació entre l'opcionalitat dels arguments dels verbs de mesura i les possibles interpretacions dels minimitzadors usats com a complements d'aquests verbs.

optatiu. En tal cas, són usats com a inergatius —i es considera que duen un nom incorporat (vegeu una aproximació al conjunt d'aquests verbs en català a IEC (2016: § 21.2. i 21.3.2). Pel que fa al tema del nostre estudi, en cas que aquests verbs siguin usats transitivament (102), l'argument pot ser un minimitzador nominal (amb un valor de 'res') (103).⁷⁷ Alhora, però, en cas que siguin usats com a inergatius (102), el minimitzador es pot interpretar com a quantificador del predicat (103).

(102) a. *No menja molla.*

b. *No menja.*

(103) a. *No menja* [_{SN} *molla*].

b. *No menja* [_{SQ} *molla*].

En realitat, en aquests casos, el minimitzador modifica l'argument implícit del verb. Per això, Bosque i Masullo (1998: 27) consideren que es tracta d'un *quantificador argumental*.⁷⁸ Segons Willis et al. (2013: 15) la conseqüència d'aquest fet és que «they [els minimitzadors] may be acquisitionally ambiguous between being analysed as a noun phrase object or as an adverbial, thereby providing a syntactic 'bridging context' for change».

Com ja havíem avançat a l'apartat 3.3, en la bibliografia s'ha especulat que hi hauria d'haver hagut una certa harmonia semàntica en aquests casos entre el verb i el minimitzador. De fet, però, no hi és actualment, ni tampoc en els primers exemples trobats en els testimonis escrits antics dels parlars estudiats.

La consolidació de l'ús dels minimitzadors com a quantificadors argumentals permet explicar-ne, també, la reanàlisi com a adjunts de grau de verbs pròpiament inergatius, com ho demostra l'existència d'exemples com el de (104).⁷⁹

(104) *No parla molla.*

---

⁷⁷ Per a una proposta dels contextos de reanàlisi en els termes força semblants per a l'asturià, vegeu San Segundo (2016, en premsa).

⁷⁸ Ara bé, un cop el minimitzador passa a interpretar-se com a modificador del predicat, quan aquests verbs s'usen de nou transitivament amb un altre argument diferent al minimitzador, la lectura del minimitzador com a modificador no és de tipus quantitatiu o de grau, sinó freqüentatiu: *No llegeix molla* ('gens') vs. *No llegeix molla les revistes del cor* ('mai'). Sobre l'ús dels quantificadors de grau amb verbs usats transitivament, vegeu Bosque i Masullo (1998: 27), Rigau (2008: 2090).

⁷⁹ En aquest mateix sentit, un cop el minimitzador adverbial pot modificar predicats inergatius com a adjunt de grau és l'ús amb predicats inacusatius tèlics (no quantificables) el que evidencia que s'ha produït el que Breitbarth (2014: 20) anomena una «generalization of the syntactic distribution» i, per tant, un nou pas en la reanàlisi del terme com a adverbi de polaritat emfàtica pressuposicional —procés que analitzem al proper capítol. Per a un repàs d'aquest procés en termes descriptius en occità antic, vegeu Medina (1999a: 307). Per a una revisió del procés des de l'òptica de la gramàtica de construccions, vegeu Rostila (2006: §3).

3. El Cicle de Jespersen incipient

En els casos anteriors, els minimitzadors adverbials quantifiquen el predicat i indiquen que l'acció que denota el verb no s'ha produït ni el grau més mínim. En síntesi, repetim que es produeix una implicatura escalar universal: si una acció no es produeix ni el grau més baix, és que no es produeix en absolut, següents —no tornem a comentar aquí l'efecte semàntic associat a aquest procés, ja presentat a l'apartat 3.3.1.⁸⁰

Com hem dit, els predicats opcionalment transitius faciliten la reanàlisi dels arguments del verb com a adverbis quantitatius. Ara bé, un cop reanalitzats, els minimitzadors es poden relacionar amb els diferents tipus de predicats de maneres diverses, segons el grau de recció que els predicats tenen respecte dels complements de grau o quantitat.⁸¹ En primer lloc, hi ha predicats que regeixen una quantificació de grau de manera obligatòria i són predicats molt rellevants pel que fa a la vitalitat i ús continuat dels minimitzadors. Els predicats que regeixen una quantificació obligatòria són predicats de mesura (*pesar, durar, costar*, etc.),⁸² els quals tenen un complement de mesura que facilita la posició exacta que el subjecte ocupa en una determinada escala (105) (vegeu Real Puigdollers, 2013: 319).

(105) *La bossa pesa tres quilos.*

Una característica interessant dels complements de mesura és que poden ser representats amb adverbis de grau. Per això, en aquelles oracions en què es vol expressar una mesura equivalent a zero, els minimitzadors que actuen com a quantificadors de grau poden ser considerats com a arguments seleccionats pel

---

⁸⁰ Per raons de simplicitat expositiva no ens referim als usos de minimitzadors (o generalitzadors) combinats en coordinació, que contribueixen a fer més evident aquesta implicatura escalar universal. P.e. *ni mica ni molla, gens ni mica, ni mica ni gens, ni gens ni gota, gens ni miqueta*, etc. Considerem, però, que els minimitzadors únics (sense coordinació) introduïts pel marcador focal *ni*, s'interpreten com a substantius escarits i no com a quantificadors de grau, atès que el marcador focal *ni* no pot introduir altres quantificadors de grau pròpiament dits (*No m'estima (*ni) gens*), però sí altres estructures com SN, SD i altres estructures més complexes: *No ha plogut ni (una) gota; No ha begut ni el vas d'aigua que li havies preparat; No ho fa ni com sap que t'agrada tu*.

⁸¹ Atès que en la recollida de dades no hem trobat exemples de tots els tipus de predicats associats als minimitzadors del nostre repertori —i els hem obtingut a partir de judicis gramaticals i de creacions *ad hoc* amb els nostres interessos—, a continuació presentem una tria d'exemples relacionats amb cada un dels predicats tractats. Recollim, només, els exemples del català. D'acord amb les respostes dels informants, assumim que en la resta de varietats estudiades els judicis presentats són coincidents. L'únic que varia és l'ús del minimitzador (p.e. en benasquès, es prefereix *brenca, got(a)*; en aragonès, *mica/miaja; pon*; en les varietats occitanes, *bric(a)*). Després de l'anàlisi detallada de la possibilitat d'ús o no dels adverbis de grau amb diferents tipus de predicat, recollim, també exemples recollits en la bibliografia, corpus, etc. produïts de manera més natural i espontània per parlants nadius.

⁸² Per a una caracterització detallada d'aquest tipus de verb i de les característiques ambigües dels complements de mesura entre l'estatus d'arguments i el d'adjunts, vegeu Real Puigdollers (2013: 5.2.2).

predicat de mesura. Tanmateix, però, aquests predicats es poden relacionar, també, amb l'opcionalitat.⁸³ De fet, com indica Rigau (2008: 2088), «si el sintagma quantificador no és explícit en aquestes oracions, s'interpreta en un grau extrem». Així, en les oracions negatives del conjunt de parlars estudiats, si la quantificació és explícita és per una voluntat clarament expressiva, lligada amb l'efecte d'implicatura escalar universal lligada als minimitzadors usats en contextos negatius —compareu (106) vs. (107).

(106) *La bossa no pesa.*

(107) *La bossa de la compra no pesa gota/molla/...*

En segon lloc, seguint l'aproximació de Rigau als predicats que en català admeten quantificadors de grau (2008: 15.3.5), defensem que en el conjunt dels parlars estudiats, els predicats que admeten la quantificació amb minimitzadors són els predicats atèlics en general (sense punt culminatiu o assoliment), com ara: *caminar, estudiar, matinar, nedar*, etc.) (108) i (109)—en els quals la quantificació pot tenir, també, una lectura freqüentativa, com indiquen Bosque i Masullo (1998: 12); Rigau (2008: 2090).⁸⁴

(108) *Els excursionistes no caminaven gota/molla/...* (català)

(109) *El Pere no reia gota/molla/...*

Dins el grup de verbs inacusatius, els que són atèlics (com ara *urgir, coure's*) —vegeu (110)— i els inacusatius formats per un nom no comptable (*enfangar-se, engreixar-se, enlairar-se*, etc.) —vegeu (111)— poden ser modificats per un minimitzador usat com a adverb de grau. En canvi, els tèlics (amb un punt de culminació o assoliment), com *morir, néixer, arribar*, no poden dur complement de grau —vegeu (112).

(110) *Aquella feina no urgia gota/molla/...* (català)

(111) *Mengen molt i no s'engreixen gota/molla/...* (català)

(112) **No va morir gota/molla/...* (català)

⁸³ Aquesta aparició opcional entronca amb els usos dels verbs opcionalment transitius que, com ja hem dit, són considerats els contextos de reanàlisi dels minimitzadors nominals argumentals com a adverbis de grau.

⁸⁴ Tot i que ja hem apuntat a aquesta qüestió anteriorment, les diferències interpretatives que hem pogut veure, segons Bosque i Masullo (1998: 12) venen donades pel component del SV sobre el qual el quantificador té abast: sobre el N que s'incorpora al V (*quantificació inherent*), sobre la posició de l'argument intern (*quantificació argumental*); sobre la posició esdevenimental (*quantificació esdevenimental*); i sobre una part del «desenvolupament intern» del SV (*quantificació durativa*). Per a una simplificació d'aquesta proposta, vegeu Gallego i Irurtzun (2010).

3. El Cicle de Jespersen incipient

També poden ser quantificats els verbs psicològics, com ara: *agradar*, *molestar*, *interessar*, etc.; vegeu (113).

(113) a. *No m'interessa molla/gota/... què fan.*

En tercer lloc, a més a més dels predicats que regeixen i els que admeten l'aparició amb minimitzadors usats com complements de quantitat o grau, n'hi ha d'altres que no en legitimen l'aparició en cap cas. Seguint Rigau (2008: 15.3.5), assumim que entre aquests predicats trobem:

- Predicats formats per verbs lleugers o de suport seguits d'un SN o SAdv: p.e. *fer petons*, *fer calor*, *fer tard*, *donar joc*, *tenir por*, *tenir ganes*, etc. (114) i (115). Ara bé, com sabem, els minimitzadors quantitius sí que poden modificar el substantiu o adverbí d'aquest tipus de predicats (114) i (115).

(114) a. **Els alumnes no fan tard molla.*

b. *Els alumnes no fan molla tard.*

(115) a. **No tinc ganes gota de venir.*

b. *No tinc gota (de) ganes de venir.*

- Predicats tèlics (és a dir, que expressen situacions delimitades: *estudiar*, *venir*, *arribar*). Com constata Rigau (2008: 2090), en aquests casos, l'ús del modificador resulta en una modificació de tipus aspectual freqüentatiu ('no gaire sovint', o 'mai'), (116) i (117).

(116) *Aquest trimestre els alumnes no han estudiat gota.*

(117) *Aquest any els veïns de la torreta no han vingut gota.*

A continuació, com hem dit anteriorment, presentem una selecció d'exemples del conjunt de minimitzadors inventariats en els parlars estudiats. Es tracta de produccions (més o menys) espontànies per part de parlants autors nadius, recollits en les obres de referència, literatura escrita dialectal, corpus, etc. en què es reflecteixen les modificacions de grau —en algun cas, també, de tipus freqüentatiu— dels minimitzadors sobre els predicats adés esmentats.

• *Brenca*:

(118) [...] *No m'enrabillo brenca*. 'No m'enrabillo gens' (Romanos, 2000: s.v. *brenca*) (aragonès)

(119) *A yo, l'AVE, asta güe, no m'ha benefisiau brenca*. 'A mi, l'AVE, fins avui, no m'ha beneficiat gens' (ChArBen) (aragonès)

(120) *No te quero brenca*. 'No t'estimo gens' (Saura, 2000: 596) (benasquès)

• **Bric(a):**

- (121) *Non plò bric*. ‘No plou gens’ (Carrera, 2007: 226) (occità aranès)
(122) *Se vesia clarament qu'aquò l'interessava pas brica*. ‘Es veia clarament que allò no li interessava gens’ (Vernet, 2004 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)
(123) *Que la nèu ne'us espanta briga*. ‘La neu no us espanta gens’ (Menvièla i Labòrda, 2009: 131 [apud Tomás, 2016: 117]) (occità gascó)

• **Brot:**

- (124) *No estudiaven brot*. (Porcel, 1961: 68) (català)

• **Gota:**⁸⁵

- (125) *Pa no dormir gota*. ‘Per no dormir gens’ (Romanos, 2000: s.v. *gota*) (aragonès)
(126) *No hi veig gota*. (DCVB: s.v. *gota*) (català)⁸⁶
(127) *No hi veig got*. (Sistac, 1993: 161) (català ribagorçà)
(128) *No m'agrada got*. (Sistac, 1998: 69-60) (català pallarès)
(129) *Nou plò gout*. ‘No plou gens’ (Rohlf, 1977: 136) (occità gascó)

• **Mica:**

- (130) *Jo, de vostè, no me'n refio mica*. (Bonet, 1969, *Mister Evasió* [apud Batllori, 2015: 358]) (català)
(131) *No m'agrada mica es temps*. (Portal Alcover, quadern XIV (1917) (català eivissenc)
(132) *Seu renyits amb l'oncle Adrià? No m'estonaria pas mica*. (Bartre, 1934: 49 [apud Gómez, 2011: 313]) (català rossellonès)⁸⁷
(133) *No n'hai mica*. ‘No n'hi ha gens’ (Tomás, 1999: 153) (aragonès)⁸⁸
(134) *No ha comito mica*. ‘No ha menjat gens’ (Rohlf, 1970: §518) (aragonès)
(135) *No s'enrabiaban miaja*. ‘No s'enrabiaven gens’ (Lozano i Sánchez, 2013: 18) (aragonès)
(136) *Non torneràs menjar mica*. ‘No tornaràs a menjar gens’ (Menvièla i Labòrda, 2009: 57 [apud Tomás, 2016: 121]) (occità gascó)

• **Molla:**

- (137) *No ha plogut molla*. (DCVB: s.v. *molla*) (català pallarès i ribagorçà)

⁸⁵ Rohlf (1970: § 518) [apud Palay, 1974], recull també l'ús mot *churlo* citat a la nota 9 com a quantificador de grau en el parlar gascó: *noy n' y a pas churlo* ‘no n'hi ha gens’.

⁸⁶ En totes les varietats estudiades es fa evident una estreta relació entre l'ús del minimitzador *gota* com a quantificador de grau i el verb *veure*, vegeu Tomás (2016: § 2.2.2).

⁸⁷ Per a més exemples com aquest, vegeu Gómez (2011: 313-314).

⁸⁸ Tomás (2016: § 2.2.3) fa una aproximació a la l'àrea geogràfica d'ús actual del minimitzador en els parlars aragonesos i constata com ha anat guanyant terreny en els darrers temps —si bé es considerava que era un tret propi dels parlars meridionals, s'ha expandit cap a l'àrea pirinenca) i s'usa, també, a l'àrea de transició cap al català.

3. El Cicle de Jespersen incipient

(138) *No hi veieve cap **mólla**.* (Aixalda: Llessiu) (català pallarès)

(139) *Algú suggerís que [el paper que fan les dones a les pel·lícules] segurament **no** ha canviat quasi **molla**.* (*Tertúlies*, 24/08/2014)(baix ribagorçà oriental)

• **Pon:**⁸⁹

(140) *No ha plebiu **pon**; no'n viébamos **pon**.* (DPAR: s.v. *pon*) (aragonès)

(141) [...] **sin** [...] *ni faltarlis **pon** l'alieno.* 'sense ni faltar-los gens l'alè' (*Hecho*) (aragonès)

(142) *No bi estava **pon** en casa.* 'No estava gens a casa' (EFA, 2017: § 8.2.3.7) (aragonès)

Com ja hem dit anteriorment, alguns minimitzadors presentats a l'inici de l'inventari no s'usen com a adverbis modificadors d'altres adverbis i d'adjectius, sinó que tenen un ús restringit com a adverbis de grau que modifiquen predicats, amb una certa ambigüitat entre el valor quantificacional i el de reforç de la polaritat. Aquest és el cas dels minimitzadors *fret* (en els parlars gascons, (143) i (144)) i *garra* (en els parlars aragonesos i en occità gascó, (145) i (146)) —tot i que el valor més habitual és el de quantificador indefinit (vegeu apartat 3.3.7).

• **Fret:**⁹⁰

(143) *Es biels nou dourmissen **frét**.* 'Els vells no dormen gens/pas' (Rohlf's, 1970: § 518) (occità gascó)

(144) *No me'n vò dà **frét**.* 'No me'n vol donar gens' (Coromines, 1990: s.v. *fret*) (occità aranès)

• **Garra:**

(145) *Nou-t durarà **garro**.* 'No et durarà gens' (Rohlf's, 1970: §518) (occità gascó)

(146) *N'an **pas** avut l'aire d'apreciar-te **garra**.* 'No han semblat apreciar-te gens'. (Lavit, 2000 [apud BaTelÒc]) (occità gascó)

3.3.5.1. Una consideració diacrònica. La mobilitat dels adverbis de grau

Com hem vist als apartats 3.3.4 i 3.3.5, actualment, tant la posició dels minimitzadors amb valor de quantificadors de grau que formen part d'un SD, com la posició dels

---

⁸⁹ Com ja hem avançat en esmentar l'ús de *pon* com a quantificador nominal, segons Tomás (2016: § 2.2.4) els usos de *pon* com a quantificador de grau eren molt més habitual en aragonès antic que no pas actualment: «Su uso se circunscribe en la actualidad a las hablas de Ansó (Benítez, 2001: 134) y Echo (GEC, 1990: 176)». A EFA (§ 8.2.3.7), es diu que *pon* es «prou cutiano en la zona occidental de Aragón».

⁹⁰ L'ús de *fret* com a TPN amb valor ambigu entre la quantificació quantitativa i el reforç de la polaritat apareix a les respostes de les poblacions d'Augirenh, Orgivèth i Vièlanava, del mapa 250 de l'ALAr (vegeu mapa 2.2.4 de l'annex 2).

minimitzadors que funcionen com a adjunts de grau en la majoria de parlars estudiats és, de manera no marcada, la postverbal.

- (147) a. *No m'estima ni una gota.*
b. **Una gota no m'estima.*
- (148) a. *No m'estima gota.*
b. **Gota no m'estima.*

Ara bé, si observem el panorama general en llengua medieval pel que fa a la posició dels quantificadors de grau, constatem que l'avantposició dels sintagmes quantificats (149)-(151) i dels quantificadors (152)-(154) en posició preverbal era habitual en determinats tipus de text, tant en oracions afirmatives com negatives —com així ho mostren Camus (2005: 115) i Batllori (2009: 2.4).

- (149) *E ell testis dix: [...] que massa vianda m'avets dada.* (1374-1377, *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal barceloní del s.XIV*; J.A. Rabella (1998: 30) [apud Batllori, 2009: (25c)]) (català antic)
- (150) *E dix que [moltes] gents s'acorden que la dita Anthònia havia dades metzines al dit seu marit* (1374-1377, *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal del s XIV*, [apud Batllori, 2009: 2.4])
- (151) *Mal bé hi meta Déu, que un poch no-s són cuydats alciura*⁹¹ (s.XIV, *No serets tots temps batle* 1, , 28, 34 [apud: CICA] (català antic)
- (152) *D'acò creu que molt n'agatz ligit e oit* (*Cartes autògrafes*: 247 [apud Batllori, 2009: (25b)]) (català antic)
- (153) *Mon senyor e lo meu be, molt me enuja la vostra partida, car, si possible fos.* [*Curial e Güelfa* [apud CICA] (català antic)
- (154) *Molt est enganat [...], Molt ho desig [...], Fort men meravell [...]* *Fort ho volria saber* (Bernat Metge [apud Par, 1923: §650]) (català antic)
- (155) *Molt es la fons sancta* 'La font és molt sagrada' (*Sainte Enemie*, 248 [apud Jensen, 1986: 190]) (occità antic)
- (156) *Molt n'am entresenh et auberc.* 'Estimo molt la banderola i la malla de ferro' (s.XII, Labroquere, *Quan reverdejon li conderc e la lauzeta* [apud Montoya, 1999: 44]) (gascó antic)

Observant els exemples anteriors es fa evident que cal contextualitzar les dades presentades i el fenomen de l'avantposició de constituents en el marc de textos elaborats formalment. A continuació presentem una aproximació teòrica a aquests

---

⁹¹ 'Matar' (DCVB: s.v. *alciure*).

3. El Cicle de Jespersen incipient

casos; abans, però, ens referim al perquè d'aquestes alteracions de l'ordre habitual de les frases. Segons Martínez-Gil (1989: 898): «en general, la desviación sistemática del orden lineal siempre ha constituido una de las marcas distintivas de la dicción poética en relación a otras manifestaciones literarias o al habla ordinaria». Concretament, Martínez-Gil (1989) proposa que les avantposicions recollides al *Romancero* castellà del segle XVI responen a factors relacionats amb la mètrica i a qüestions pragmàtiques i d'informativitat de les proposicions:

Proponemos que este fenómeno sintáctico no se debe a una convención estilística de tipo literario, ni tampoco refleja la existencia de un orden de palabras básico diferente del que rige en el español contemporáneo. Concretamente, argüimos que las inversiones sintácticas [...] son el resultado de dos condiciones pragmáticas claramente diferenciadas. La primera pertenece al ámbito de la retórica: los romances se componían según unos moldes métricos y rítmicos definidos y bien establecidos en la tradición; como consecuencia, su sintaxis está en buena medida determinada por las imposiciones prosódicas a las que debe sujetarse el verso. La segunda condición se circunscribe a la pragmática propiamente lingüística [...] Las inversiones sintácticas que ocurren en la lengua de los romances ilustran el óptimo aprovechamiento de las propiedades pragmáticas comúnmente atribuidas al orden envolvente en el habla ordinaria; su función [...] es la de transmitir con la mayor eficiencia comunicativa el suceso que se narra [...].

Martínez-Gil (1989: 895)

Pel que fa al cas concret dels minimitzadors usats en oracions negatives, en català i en occità antic també hem trobat evidències de l'avantposició dels SD en què s'inserten inicialment els minimitzadors.⁹² És a dir, a les construccions de (157)-(160) els minimitzadors nominals eren el nucli d'uns SN introduïts per un determinant indefinit. Les oracions afirmatives equivalents eren possibles, però amb un sentit existencial positiu. En exemples com els de (157)-(160), l'operador negatiu *no*, activava les propietats escalars dels minimitzadors, de manera que es podien interpretar com a TPN.

(157) *Una gota no 'n caigué* (*Sermons* [St. Vicent Ferrer], VI, 165, l. 33 [apud CICA])
(català antic)

⁹² Camus (2006:1188) també recull alguns exemples d'aquest tipus en castellà antic:

(i) *Por las bafas de Dario vn figo non daremos.* (*Libro de Alexandre*, 775d; Llorens, 1929: 188 [apud Camus, 2006: 1188])

(ii) *E punto non se detenga.* (*Santillana*, 515b; Llorens, 1929: 191 [apud Camus, 2006: 1188])

- (158) [...] *sí com la mar **un punt no** se n'altera*. (Ausiàs March, 2000: 430, 1.19, [apud DTCA]) (català antic)
- (159) *Un **punt no**'m poguí moure | ans axí fuy com un pilar de coure | estant tot fferm* (Masdovelles, 110 [apud DCVB]) (català antic)
- (160) *Ges **una pruna d'avais** en s'amor **non** daria*. 'No donaria una pruna salvatge pel seu amor' (R. De Vaqueiras, XXIII: 21 [apud Jensen, 1986: 312]) (occità antic)

Els minimitzadors podien ser usats, també, com hem vist, a com a substantius escarits avantposats, la qual cosa en facilità la reanàlisi com a quantificadors de grau; vegeu (161)-(165).

- (161) *Sino en tal que la carn **punt no**'l torbe*. (s.XV, Ausiàs March, XVIII [apud DCVB: s.v. *punt*]) (occità antic)
- (162) *Ell a mi **punt no** ama*. (s. XV, Ausiàs March, LV[apud DCVB: s.v. *punt*]) (català antic)
- (163) *L'alt amador dolor **punt no**'l turmenta*. (s. XV, Ausiàs March, 2000: 219, 1.9, [apud DTCA]) (català antic)
- (164) *Adoncs perdra sa clardat gran/, que ja pueys **gota no**-n veyran*. 'Llavors [la lluna] perdrà la seva claredat gran, (de tal manera) que ja (més) no en veuran gens' (Evangeli de Nicodem: 2681-2682 [apud Suchier, 1883: 81]) (occità antic)
- (165) *E per aisso **mia no**-m espaven*. 'I per això no m'espanto gens' (s. XII- XIII, Peirol XIX, 27 [apud Jensen, 1986: 309]) (occità antic)⁹³

A continuació revisem l'estructura de sintagmes avantposats com els de (161)-(165), en què s'integraven els minimitzadors inicialment abans de la reanàlisi com a quantificadors. Hipotetitzem que el fet que els minimitzadors estudiats poguessin aparèixer en posició preverbal amb valor quantificacional en la llengua antiga —tant quan tenien un cert caràcter nominal com ja amb el valor funcional plenament adquirit— podria haver estat possible perquè, inicialment, formaven part d'un SD, dins el qual en cas que el determinant fos buit es podia produir la reanàlisi de N a Num descrita a § 3.3.3 —representada de nou a (166)— i la recategorització com a quantificadors febles (aspecte ja mostrat a § 3.3.4).

---

⁹³ En introduir aquest i altres exemples, Jensen (1986: 308) afirma: «these complements [mots procedents de minimitzadors] may precede *no* for added emphasis». Ledgeway (2009: § 18.2.1) relaciona, també, les avantposicions de determinats mots-n (en coaparició amb *no*) en napolità antic amb una “posizione marcata” i amb una “lettura contrastivamente focalizzata”.

3. El Cicle de Jespersen incipient

(166) [SD [D Ø][SNum [Num minimitzador] [SN [N (minimitzador)]]]]

(adaptat de Roberts, 2007: 147)

Per explicar com els SD en què s'insertien els minimitzadors podien ocupar la posició preverbal, seguim la proposta d'Espinal (2007) per als mots-n actuals. Defensem que, en el cas dels usos escarits de (161)-(165), el SD ocupava inicialment la posició postverbal. En aquesta posició, quedava sota l'abast de *no*, l'operador negatiu que en legitimava l'aparició i la lectura com a TPN. Un cop assegurada la legitimació, a continuació, el SNum al qual s'havia desplaçat el minimitzador es movia a través de D^o a la posició final d'especificador d'una posició de focus atenuat a la perifèria oracional. Aquesta posició preverbal era la que, diacrònicament, acollia els elements quantificats avantposats en els parlars estudiats. Es tractava d'un focus perifèric que se situava tot just per sobre de la negació. La negació, per la seva banda, constituïa l'únic element, juntament amb els clítics, que podia interferir l'adjacència estricta⁹⁴ que l'element avantposat havia de mantenir amb el verb i, com ja hem dit, tenia la funció de legitimar els sintagmes avantposats com a TPN.

La reanàlisi dels minimitzadors nominals de Num com a quantificadors que hem exposat del l'apartat 3.3.3 al 3.3.5 (és a dir: amb una fusió directa a Num i una reanàlisi posterior com a nuclis de SQ) és el que hauria permès que, en contextos negatius, els minimitzadors es reanalitzessin com a quantificadors de grau també en posició preverbal. Els exemples vistos a (161)-(165) evidencien la possibilitat de tenir minimitzadors avantposats usats com a quantificadors de grau en la llengua antiga, contràriament al que, en general, succeeix avui dia en els parlars catalans i occitans. Actualment, els TPN amb valor de quantificadors de grau dels parlars catalans i occitans apareixen únicament en posició postverbal, tret que es donin unes condicions estrictes que explicitem més endavant.

Des del punt de vista teòric, el fet que l'avantposició a una posició preverbal del quantificador de grau fos habitual en determinades configuracions de la llengua antiga i ja no ho sigui actualment —si no és en unes condicions precises i en una posició estructural diferent de la que apareixien diacrònicament—, evidencia diferències estructurals rellevants pel que fa a les posicions estructurals disponibles en el sistema de la perifèria oracional de la llengua antiga.

---

⁹⁴ Com indica Quer (2002: 267), en l'actualitat, aquesta adjacència no és tan estricta en el cas de l'italià (Cinque, 1900) i el portuguès (Ambar, 1999; Barbosa, 2001; Costa, 1998).

Segons Batllori (2009), Batllori i Hernanz (2015) —seguint Benincà (2004) i altres—, en català medieval (i també en occità) existia una posició de focus feble a la perifèria esquerra de l'oració, també anomenada *verum focus* o *weak focus* (167). Per això, en els casos d'avantposició de minimitzadors de grau en la llengua antiga, considerem que aquests elements ocupaven una posició de focus que es relacionava un cert caràcter identificacional, no marcat emfàtic, no contrastiu (vegeu Benincà, 2004; Cruschina, 2012; entre d'altres).

(167) [SForça [STòpic [SFocusContrastiu [SFocusFeble [SPolaritat [SFin]]]]]]

Adaptat de Batllori i Hernanz (2015: 295)

De fet, però, en la llengua antiga els focus no contrastius podien aparèixer a la perifèria d'oracions subordinades (vegeu exemples (161) i (164) —a diferència de la resta de focus informatius canònics actuals. Ledgeway (2012) explica aquest contrast de la manera el següent: «we might tentatively interpret this contrast as indicative of a lower position for indefinite quantifiers which is not pruned in embedded contexts, as is the higher position dedicated to canonical informational foci». D'aquesta manera, Ledgeway presenta una estructura —vegeu (168)— en la mateixa línia que la de Batllori i Hernanz (2015), però una mica més desenvolupada per a la perifèria oracional (SC) i amb una atenció específica al comportament dels quantificadors avantposats.

(168) [SC Comp [STop Top {Focus [SFocC1 Obj/Adv [SFocC2 Advcircum./quantif. [SFocI1 IFoc[SFocI2 **IndefQ** [SPol [SC-Fin Comp/V2 [ST . . .]]]]]]}]]]

Adaptat de Ledgeway (2012: 166)⁹⁵

Batllori (2009) postula que l'existència d'aquesta posició de focus informatiu a la perifèria oracional facilitava diferents tipus d'avantposicions de focus: amb matís contrastiu, amb matís polar i sense matís polar. Pel que fa a les avantposicions que tractem aquí, els exemples de (161) a (164) evidencien la relació clara entre el valor quantificacional dels minimitzadors avantposats i l'expressió de la polaritat. Per tant, doncs, l'avantposició de quantificadors en la llengua antiga lligava el focus informatiu i la polaritat. Situat en aquesta posició de focus perifèric feble (SFocF), el minimitzador tenia un valor quantificacional fort i, alhora, un matís polar evident, per la relació amb l'operador negatiu que en legitimava la presència. Vegeu la proposta

⁹⁵ D'acord amb la voluntat d'evidenciar la relació entre l'avantposició del quantificador i la polaritat que explicitem més endavant, afegim el SPol a l'estructura proposada per Ledgeway (2012).

de representació de la legitimació dels minimitzadors avantposats en llengua antiga a (169):

(169) [_{SFOCF} [minimitzador]_i [_{FocF^o}] ... *no* ... [_{DP} t_i [_{D^o}] [_{NumP} t_i]]

(adaptat de la proposta d’Espinal (2007) per als mots-n)

Hem dit que en català i en occità els exemples anteriors no són possibles avui dia. A través de la recerca actual hem pogut constatar com, en els parlars aragonesos i benasquesos, encara és possible l’ús dels minimitzadors usats com a adverbis de grau en posició preverbal seguits —de manera opcional, en alguns casos— del marcador negatiu *no*. Vegeu alguns exemples d’aquestes construccions a (170)-(182).⁹⁶

(170) **Gota de vino** *salle ya a la cuba*. ‘No surt gens de vi a la cuba’ (Saura, 2000: 596) (benasquès)

(171) **Gota d’aigua (no)** *sall*. ‘No surt gens d’aigua’ (Saura, 2017) (benasquès)

(172) **Gota no’n churra**. ‘No (en) raja gota’ (Saura, 2000: nota 10) (benasquès)

(173) **Got (no)** *i siento*. ‘No hi sento gens’ (Saura, 2017) (benasquès)

(174) **Brenca de fame (no)** *tenits*. (Saura, 2017) (benasquès)

(175) **Brenca no’n tiene**. ‘No en té gens’ (Saura, 2000: nota 10) (benasquès)

(176) **Brenca me agradan los guantes**. ‘No m’agraden gens els guants’ (Romeo, *Puya puya pastoreta* [apud Saura, 2006: 211] (baix ribagorçà occidental)⁹⁷

(177) **Brenca mal cay un troz de pan pel camino**. ‘Un tros de pa no va gens malament pel camí’ (Bosch, 1992-1993 [1929]: 10) (baix ribagorçà occidental)

(178) **Mica rar no sería que no i acabasen hue**. ‘No seria gens estrany que no hi acabessin avui’ (EFA, 2017: § 8.2.3.7) (aragonès)

(179) **Mica goy me faría**. ‘No em faria gens de goig’ (Mott, 2010: 136) (aragonès)

(180) **Miaja bien estoy, chiqueta**. ‘No estic gens bé, xiqueta’ (Arnal, 1998: 406) (baix ribagorçà occidental)

(181) **¡Pon cálzian allora!** ‘No guiten gens!’ (Nagore, 1989: 160) (aragonès)

(182) **Ixe mes que pon me cuaca**. ‘Aquest mes que no m’agrada gens’ (Martín, 2010) (aragonès)

Els exemples anteriors permeten constatar que, en aquests parlars, els minimitzadors que actuen com a adverbis de grau es comporten com a veritables

⁹⁶ Tots aquests minimitzadors poden ser usats, també, com a respostes aïllades a oracions interrogatives parcials (comportament propi dels mots-n; vegeu Vallduví, 1994 i § 2.5.1): *Tiens fame? Brenca; Pllou u qué? Gota* (Saura, 2017).

⁹⁷ Per veure més casos d’ús del mot *brenca* com a mot-n en posició preverbal en aragonès, vegeu § 3.3.7.

mots-n en posició preverbal. Què implica, això, des del punt de vista dels trets que cal associar a aquests elements? Si seguim la primera part de la proposta de reanàlisi esmentada per als casos de les avantposicions del català i l'occità antic i la proposta presentada a l'apartat 2.5.2 per a les configuracions de concordança negativa amb mots-n del conjunt de parlars estudiats (seguint la proposta d'Espinal i Tubau, 2016, Tubau et al., en premsa), els exemples citats de l'aragonès i del benasquès actuals, demostren que els minimitzadors avantposats que inicialment devien ocupar la posició d'especificador del focus atenuat, en estreta relació amb la negació van acabar adquirint un tret negatiu subespecificat [uNeg].⁹⁸ Tot tret [uNeg] requereix la legitimació d'un operador negatiu [iNeg]. En aquest cas, l'operador negatiu no té contingut fonològic i s'afegeix com a recurs d'última instància per evitar que la derivació fracassi. Com ja hem vist a § 2.5.2, l'adverbi *no*, d'aparició optativa, es considera, avui dia, com un expletiu [uNeg] també legitimat per l'operador [iNeg] ja esmentat.

Pel que fa a la posició estructural d'aquests nous mots-n, assumint la proposta de Batllori i Hernanz (2015) per al català sobre la posició actual dels quantificadors avantposats que es veurà més endavant en aquest apartat, postulem que els minimitzadors amb comportament de mots-n se situen, actualment, a la posició d'especificadors del sintagma negatiu o de polaritat (183).⁹⁹

$$(183) \quad [{}_{\text{SNeg}} \text{Op}^{-\sigma} \text{ minimitzador}^{[+\sigma]i} [{}_{\text{Neg}^\circ} (\text{no}^{[+\sigma]})] [{}_{\text{Sv}} \text{ti} \dots [+\sigma]]] \\ [i\text{Neg}] \quad [u\text{Neg}] \quad [u\text{Neg}]$$

A diferència de l'aragonès i del benasquès, com ja hem avançat, l'aparició preverbal dels minimitzadors amb valor de quantificadors quantitius forts no és

⁹⁸ Com ja hem avançat a 2.5.2, d'acord amb la proposta d'Espinal i Tubau (2016) per als mots-n del català, aquest tret és adquirit en el curs de la derivació. Això és així perquè els mots-n del català, com a termes amb un tret [+σ] poden ser legitimats amb un valor existencial positiu en contextos no verídics (interrogacions, codes condicionals, etc.). La investigació d'aquesta tesi ha permès constatar que els minimitzadors negatius que poden aparèixer avantposats en benasquès i en aragonès són els mateixos que, com mostrem a § 3.3.6, poden ser legitimats amb un valor existencial positiu en contextos no verídics —talment com tota la resta de mots-n dels parlars estudiats. Per tant, doncs, la proposta d'Espinal i Tubau (2016) sobre l'adquisició del tret [uNeg] durant la derivació és una bona estratègia per explicar, també, el comportament híbrid dels minimitzadors reanalitzats com a mots-n en aragonès i en benasquès. Reprenem amb més detall aquesta qüestió a § 3.3.6.1.

⁹⁹ Batllori i Hernanz (2009, 2015) constaten les diferències actuals en aquest punt pel que fa al castellà, el qual manté la posició de focus atenuat o *verum focus* també en la llengua actual. Batllori et al. (1998: § 3) postulen un anàlisi en que els mots-n se situaven, també en llengua antiga, a la posició d'especificador del que anomenen el Sintagma de Polaritat. Per tant, caldria explorar amb més detall l'existència de la posició per als focus febles o informatius en aragonès i en benasquès per determinar si els mots-n avantposats (no contrastius) de l'aragonès i del benasquès poden ocupar, també, actualment, una posició de focus perifèric. Per a un estudi de la disponibilitat i les restriccions de moviment a aquesta posició en les llengües romàniques en general, vegeu Cruschina (2008, 2012).

possible avui dia en els parlars catalans ni en els parlars occitans de manera habitual. Tanmateix, hem dit que l'avantposició de sintagmes de quantificació (*QP-fronting*) sí que es possible si, com indica Quer (2002), es respecten determinades restriccions.¹⁰⁰ Vegeu (184)-(186).

(184) *Molt no ha fet, per la causa!* (Quer, 2002: 401)¹⁰¹

(185) *Gaires estudiants no deu haver aprovat, aquest professor.* (Quer, 2002: 256)

(186) *Prou* ha lluitat, la Maria, per aconseguir aquesta feina (Batllori i Hernanz, 2011: 5)

Els casos d'avantposició de (184)-(186) són definits per Quer (2002: 253) com «the structural manifestation of focus-affected readings of weak quantifiers». Segons Batllori i Hernanz (2015: 293), les oracions amb un constituent focal feble avantposat són possibles perquè tenen un valor pressuposicional afegit; és a dir: marquen un cert contrast amb el context anterior —el qual no apareix en casos semblants en castellà. En el cas concret que ens ocupa, l'avantposició d'un SQ actualment ha d'anar acompanyada del que Quer (2002) anomena l'*emargination*; és a dir, la «marginació» dels elements postverbals —per exemple, *aquest professor*, a (185); *la Maria*, a (186). Aquesta marginació és precisament la que, segons Batllori i Hernanz (2015), provoca un contrast dins l'oració: els elements marginats, en posició de tòpic dislocat a la dreta, permeten la partició de l'estructura informativa i l'emergència de la pressuposició.¹⁰² És través de l'activació de la pressuposició general a la qual es refereix l'element avantposat, que s'evidencia el lligam entre l'avantposició del SQ i la polaritat. De fet, Batllori i Hernanz (2015) proposen que —atesa la no disponibilitat de la posició de focus feble— actualment els quantificadors avantposats amb valor de focus atenuat avantposat es mouen al sintagma de polaritat, com es mostra a (187).¹⁰³

---

¹⁰⁰ A diferència dels casos presentats per a l'aragonès i el benasqués prèviament, es tracta de quantificadors febles (TPN). No han adquirit, doncs, l'estatus de quantificadors forts (mots-n) i no tenen un tret [uNeg].

¹⁰¹ Aquesta construcció seria l'única solució en valencià i en tortosí —parlars que no tenen el quantificador *gaire*, perquè en la resta de parlars catalans *molt* no és un quantificador quantitatiu o de grau —vegeu IEC (2016): § 20.6.1a).

¹⁰² Segons Quer (1993b: 404): «un quantificador dislocat resultarà incompatible amb qualsevol altre constituent postverbal que no hagi estat desplaçat a la dreta». Compareu (185) *Gaires estudiants no deu haver aprovat, aquest professor* vs. **Gaires estudiants no deu haver aprovat aquest professor*).

¹⁰³ Aquesta proposta reforça la idea de Cruschina (2002: nota 7) que en les varietats que no permeten l'avantposició del focus no contrastiu, cal situar els quantificadors en una posició diferent a la de focus dins l'estructura sintàctica: «in those varieties that do not exhibit generalized non-contrastive

(187) [SForça [STòpic [SFocusContrastiu [~~SFocusFeble~~ [SPolaritat [SFin]]]]]]]

Adaptat de Batllori i Hernanz (2015: 295)

En català modern, en termes de Batllori i Hernanz (2015: 298) el sintagma de polaritat «is strong enough to attract quantifiers».¹⁰⁴ D'aquí s'explica, doncs, que molts elements que antigament devien haver ocupat la posició de focus atenuat com a quantificadors de grau, s'hagin reanalitzat com a marques de polaritat emfàtica a la perifèria oracional (vegeu per exemple, el cas de *poc*, *pla*, *prou*, *bé*, etc. a Rigau, 2012; Batllori i Hernanz, 2013, entre d'altres).

Ara bé, en el cas dels minimitzadors usats en la llengua antiga com a quantificadors de grau en posició preverbal i juntament amb *no*, tot i la possibilitat d'esdevenir marques de polaritat emfàtica a la perifèria de l'oració no s'han consolidat com a tals, sinó que han mantingut el valor quantitatiu i actualment els localitzem únicament en posició postverbal. De totes maneres, més enllà de la constatació sincrònica contemporània pel que fa als minimitzadors reanalitzats actualment com a quantificadors de grau, si observem les dades diacròniques, sí que trobem evidències de l'ús dels minimitzadors a la perifèria oracional com a marques de polaritat emfàtica deslligades de la quantificació. Tot i que encara no ens hem referit al cas dels minimitzadors *pas* i *cap* (vegeu § 3.3.7.2 i § 3.3.7.3), presentem alguns exemples dels usos d'aquests elements per subratllar la relació entre la reanàlisi dels minimitzadors i l'expressió de la polaritat emfàtica negativa —aspecte que desenvolupem de manera detallada al capítol 4.

En català antic (188) —com constata Batllori (2015: 359)—, i en occità antic (189) tenim exemples d'avantposició del minimitzador *pas* com a marca del que de manera genèrica podem anomenar reforç de la polaritat negativa sense trets de quantificació. La legitimació de *no* és sempre necessària:

(188) *Vós pas no sabiets aquest cavaler qui era.* (s.XIII, Desclot, *Crònica*, p. II. 58 [apud Batllori, 2015: 359]). (català antic)

FF, it could well be that quantifiers target a distinct position in the left periphery, as independently shown by Poletto (2000)».

¹⁰⁴ Tanmateix, a Martins (2005) —que estudia la correlació entre la posició dels clítics, l'el·lipsi del SV i el desordenament— i Costa, Martins i Pratas (2012) —sobre l'el·lipsi verbal— el Sintagma de Polaritat del català és de tipus feble pel que fa a l'estatus com a nucli funcional fort relacionat amb el V. Caldrà estudiar aquest contrast amb més deteniment en un futur proper.

3. El Cicle de Jespersen incipient

- (189) *L'efans era tant joves e tant nescia res/ que el **pas no** sabia ques era mals ni bes.* ‘L’infant era tan jove i tan innocent/ que ell no sabia pas què era el mal ni el bes’ (COM: *Chanson de la Croisade Albigeoise*: 149: 51) (occità antic)

En occità antic i en gascó del s. XVII, també hem trobat casos d’avantposició de la marca emfàtica *cap*, com els de (190)-(191):

- (190) [...] *e si o fay, qu’el **cap no**-n torn / ses dan de perdre totz sos pretz.* ‘I que si ho fa no torni pas, sota perill de perdre tots els seus béns preuats’ (s. XII- XIII; Raimon Vidal, *Abril issia*: 336-339 [apud Schwegler, 1986: 296]) (occità antic)
- (191) *Si de quate liuras d’esperit e de jutjament que Prometèu botèc deguens lo mon, quan creèc l’òme, vòste **cap non** n’a, per lo mens, las tres e mieja* ‘Si de quatre lliures d’esperit i de judici que Prometeu donà al món, quan creà l’home, vostè no en té pas (ni) les tres i mitja’ (s. XVII, Guiraut Bedot, *L’adieu deu bon temps e l’amorós mau pagat* [apud *Acadèmia occitana*]) (occità gascó)

Tot i la possibilitat històrica d’avantposició dels minimitzadors *pas* i *cap* usats com a marques de polaritat emfàtica en adjacència amb *no*, no tenim constància de cap parlar en què, aquests dos elements hagin donat lloc a una marca de polaritat emfàtica situada a la perifèria oracional. Aquest procés de reanàlisi del quantificador avantposat com a marca de negació emfàtica perifèrica sí que es pot observar en italià: trobem exemples de la llengua antiga en què el minimitzador *mica* apareix en adjacència amb *no* (192), i exemples actuals, com (193), en què *mica* ha esdevingut la marca de negació oracional única, amb un valor emfàtic addicional —vegeu Cinque (1976); Batllori (2015), Poletto (2016); entre d’altres.

- (192) *E lo messaio trovaio Tarquinio sedere in uno orto fiorito con uno bastone in mano e **mica no** li rispose, ma lo bastone ferio per li arbori e li fiori ne iectao* ‘I el missatger va trobar Tarquini jaient en un jardí florit amb un bastó a la mà i no li va pas respondre, però li va llençar el bastó entre els arbres i va fer anar les flors pertot arreu’ (1252/58, *St. de Troia e de Roma Amb.* [apud Visconti, 2009: 940] (italià antic; romà-toscà)
- (193) *Mica gli ho dato 100 euro.* ‘No li he donat pas 100 euros’ (Penello i Pescarini, 2008: 45) (italià)

3.3.6. La legitimació dels minimitzadors. Vers una distinció entre termes de polaritat feble i forta

Com ja hem vist al capítol 2, un altre aspecte fonamental de l'estudi dels TPN és l'observació de les diferents condicions de legitimació que exigeixen, les quals permeten establir la divisió entre TPN febles i forts (vegeu § 2.4.1).

D'una banda, recordem que els TPN febles són aquells que poden aparèixer en contextos no verídics (i que, per tant, no estan restringits únicament a contextos negatius). Els activadors o legitimadors de TPN en contextos no verídics en general reben el nom de legitimadors febles. D'altra banda, els TPN forts són aquells que només poden ser legitimats sota l'abast d'operadors antiverídics (no només no impliquen el compliment de la proposició, sinó que n'impliquen la negació). Es tracta dels anomenats legitimadors o activadors forts.

El que és interessant pel que fa a la nostra recerca, com ens hem proposat a l'apartat 2.7, és analitzar les propietats formals dels diferents minimitzadors reanalitzats com a quantificadors, i intentar determinar si tenen un comportament unitari, o bé si es comporten de manera diferent o individualitzada els uns dels altres. Per ser exhaustiu i clarament profitós, l'estudi d'aquestes condicions de legitimació hauria de tenir en compte no només la sincronia de la variació actual, sinó també la diacronia.¹⁰⁵ Com afirmen Pérez Saldanya i Torrent (en preparació): «en la història de les llengües ha variat tant la capacitat dels A[ctivadors] N[egatiu]s per a activar TPN com les propietats lèxiques i regles de distribució d'aquests darrers». En el cas dels minimitzadors, l'accés a les dades diacròniques del conjunt de parlars que explorem aquí és, de moment, força complicat —com ho és també l'obtenció de dades actuals pel que fa a aquest aspecte. De fet, tampoc disposem de cap caracterització minuciosa de les dades del tall sincrònic actual en els parlars estudiats. Per això, en aquest apartat explorem els diferents contextos de legitimació que els minimitzadors poden tenir actualment com a TPN en el conjunt dels parlars estudiats. A través d'aquest estudi volem determinar si els minimitzadors amb valor quantificacional es comporten uniformement d'acord amb una jerarquia de legitimadors o activadors de la polaritat negativa;¹⁰⁶ o bé si, en la línia del que

¹⁰⁵ Per a un estudi força detallat de les condicions de legitimació dels TPN en general en català antic, vegeu Pérez Saldanya i Torrent (en preparació); per a l'occità antic, vegeu Medina (1999a).

¹⁰⁶ La precisió sobre el fet que aquí s'observa la jerarquia només des del punt de vista dels minimitzadors és clau. Per a un estudi sobre la legitimació diacrònica dels mots-n (en l'ús com a TPN), vegeu Camus (2007), Pérez Saldanya i Torrent (en preparació).

3. El Cicle de Jespersen incipient

defensa Vallduví (1994: 15) per als minimitzadors del castellà i de l'anglès, més enllà dels contextos antiverídics, la legitimació dels minimitzadors en la resta de contextos no verídics és idiosincràtica i varia segons cada parlant:¹⁰⁷

Judgements concerning minimizers in *yes/no* and *if* contexts are highly idiosyncratic. [...] The reason behind the idiosyncratic behavior of polar minimizers in Spanish and English is yet to be determined, but it is clearly due to independent factors, suggesting that it can safely be ignored.

Vallduví (1994: 15)¹⁰⁸

Segons Bosque (1980: 67) —i d'acord amb la comparació de les dades del castellà antic i les dades actuals pel que fa a les possibilitats de legitimació dels TPN— la jerarquia de contextos legitimadors o activadors de la polaritat negativa, de més a menys fort per al castellà, és la representada a (194):¹⁰⁹

(194) no > sin > *negación afijal* > *interrogación retórica* > *predicados de duda y oposición* > *cuantificadores negativos* > *comparativos* > *condicionales* > *factivos emotives*

Bosque (1980: 67)

Segons Bosque (1980), aquesta jerarquia no és pas comuna a totes les llengües —de fet, Bosque afirma que no és comuna necessàriament ni a les varietats més pròximes). Segons aquest autor, les jerarquies tenen un caràcter singular i individual per a cada llengua (i varietat). Tanmateix, Bosque en defensa la utilitat al·legant que «podrían cumplir una función descriptiva si consideramos que no todos

¹⁰⁷ Sobre el comportament dels minimitzadors en contextos no verídics en anglès vegeu, també, Tubau (2016). Com demostra Tubau, en anglès els minimitzadors es comporten com a TPN en els contextos no verídics (*Did you see a soul?*) i quan la negació es fusiona en una posició alta de l'estructura (*I didn't see a soul last night*). Quan la negació es fusiona a l'oració juntament amb el minimitzador (*I saw not a soul last night*), es comporten com a quantificadors negatius (intrínsecament negatius). Pel que fa a aquest darrer cas, Tubau considera que aquests minimitzadors no són quantificadors negatius al lexicó, sinó que és a la sintaxi on es constitueixen com a tals, com a objectes complexos que es poden (des)compondre, segons la configuració oracional.

¹⁰⁸ Destaquem que Vallduví (1994) només fa referència a les legitimacions dels minimitzadors en oracions interrogatives i condicionals. De manera semblant a Vallduví (1994), Sánchez (1999: 2605) opina que la distinció entre inductors o activadors de la polaritat forts i febles és una classificació basada en criteris sintàctics, molt aproximada. Per a Sánchez (1999), en la combinació dels activadors forts i febles i dels termes de polaritat forts i febles hi ha un marge d'inestabilitat gran.

¹⁰⁹ Vegeu altres propostes de jerarquitització dels contextos legitimadors de la polaritat negativa a: Edmonson (1981, 1983) —amb la jerarquia del que, en la línia de Klima (1964), anomenava els contextos «afectius»: comparatiu $\supset$ conditional $\supset$ interrogatiu $\supset$ negatiu. Vegeu, també, van der Wouden (1997) —amb una jerarquia en relació amb els diferents tipus de context de monotonicitat decreixent (antimòrfics $\subseteq$ antiadditius $\subseteq$ decreixents). Més recentment, Choi (2007) ha defensat l'existència d'una jerarquia marcada per una gradació en la força negativa dels activadors des del punt de vista pragmàtic (en la línia de Fauconier, 1975b) de més a menys força negativa: «overtly negative proposition > negative entailment > negative implicature».

los miembros de una clase léxica o sintáctica han de estar necesariamente sujetos a las mismas propiedades formales» (1980: 67).

Feta aquesta contextualització inicial, presentem les preguntes a què volem respondre en aquest apartat: quin són els contextos de legitimació dels minimitzadors reanalitzats com a quantificadors quantitius i amb valor de TPN? quin estatus tenen, com a TPN: són febles, o bé forts? Es comporten tots de manera uniforme? Podem establir, a més, una jerarquia de contextos de legitimació (en la línia de Bosque, 1980) dels TPN procedents de minimitzadors? Si hi ha casos en què els minimitzadors no es poden legitimar, per què ocorre això?

A continuació, exposem de manera detallada els resultats obtinguts pel que fa a l'estudi de les condicions de legitimació dels minimitzadors investigats i intentem donar resposta les preguntes anteriors. A § 3.3.6.1 fem una síntesi recapitulatòria de les condicions de legitimació exposades en aquest apartat.¹¹⁰

D'acord amb els judicis gramaticals dels informants del conjunt de les varietats estudiades, els usos del minimitzadors analitzats queden restringits en bona mesura als contextos antiverídics —oracions introduïdes per *no* o bé per la preposició *sense* (195)-(200), la qual té el mateix efecte que *no*, pel fet que introdueix un operador negatiu [iNeg] que legitima la presència dels TPN.¹¹¹

(195) *A trenta-dos graus i sense molla de Marinada, s'agraeix molt la fresqueta.*
(català nord-occidental)

(196) *Tindran molt rigor històric, però seran freds en el llegir, sense molla de vivor.*
(*Diari d'Andorra*, 2/07/2011) (català nord-occidental)

(197) *Sin brencia de miedo.* 'sense gens de por' (*Chiretas*, 2/11/2012) (aragonès)

(198) *Sens brica trantolar.* 'sense trontollar gens' (Lagarda, 1959 [apud BaTelÒc])

---

¹¹⁰ La gran majoria dels contextos han estat estudiats a través de judicis gramaticals, per la dificultat i (en alguns casos) per la raresa de les construccions. Destaquem que, tot i que no tenim com a propòsit principal analitzar les condicions de legitimació del generalitzador *gens* usat com a TPN, en aquest cas, si que l'integrem al repertori de mots estudiats i ampliem l'àrea d'estudi a les varietats de les àrees de contacte dels parlars estudiats. Ho fem perquè, a l'hora de dur a terme la recollida de dades a través de judicis gramaticals, alguns informants que consideraven agramatical l'aparició del TPN minimitzador propi del seu parlar, usaven el TPN generalitzador *gens* com a alternativa vàlida. Volem evidenciar, doncs, quins són els judicis dels parlants en contextos no verídics menys habituals, no només pel que fa als minimitzadors, sinó també a generalitzadors d'ús habitual i majoritari, com *gens*.

¹¹¹ Tot i que alguns autors apunten que els mots-n en posició preverbal també legitimen l'aparició d'altres TPN, considerem que en frases com *Ningú té gens de gana* el mot-n *ningú* no és el legitimador, sinó que ho és l'operador negatiu buit que legitima el tret [uNeg] del mot-n i, alhora, el tret [+σ] del TPN.

3. El Cicle de Jespersen incipient

(199) *Que fa les coses sense ordre ni concert, que es capté **sense mica** de contenció o de fre.* (GDLC: s.v. *desbaratat-ada*) (català)

(200) ***Sin pon** de ganas.* ‘sense gens de ganes’ (*Academia de l’aragonés, Homenache*) (aragonès)

Ara bé, per definir l’estatus dels minimitzadors com TPN, cal observar la possibilitat de legitimació en altres contextos no verídics.¹¹² Als exemples següents, presentem els contextos de legitimació i comentem, individualment, el cas de cada un dels termes de polaritat analitzats.

a. Predicats de dubte:¹¹³ es tracta d’aquells predicats, com els de (201) i (202), que prenen complements que no són afirmats ni pressuposats i que, per tant, generen entorns de no veridicitat en què es poden legitimar els TPN.

(201) *Dubto que plogui _____.*

(202) *Dubto que entenguin _____ el que intentes explicar-los.*

a. *brenca*: els parlants benasquesos enquestats accepten l’ús d’aquest minimitzador sota l’abast de predicats de dubte.

b. *bric(a)*: la legitimació amb un valor de quantificador existencial positiu no és possible en cap cas en els parlars occitans estudiats.

c. *gota*: cap dels informants entrevistats del grup de joves accepta la legitimació de *gota* en l’àmbit de l’operador antiverídic introduït en els predicats de dubte en les varietats catalanes. Una de les informants joves relaciona aquest tipus de legitimació amb persones de grups d’edat més avançada —com així ho podem constatar, també, en els judicis recollits. En aragonès i en benasquès la legitimació sí que

---

¹¹² Seguim els contextos presentats per Pérez Saldanya i Torrent (en preparació) i Torrent-Lenzen i Pérez Saldanya (2010) per al català antic, acarats als contextos de legitimació actuals presentats per Espinal (2008: § 24.3.2). Tenim en compte, també, els contextos proposats per Bosque (1980: 67) i per Camus (2007). Excloem la modalitat imperativa com a context de legitimació a analitzar pel fet que era un context de legitimació propi de casos molt concrets en llengua antiga (vegeu Camus, 2007: 128) i perquè no l’hem pogut documentar per a cap dels minimitzadors estudiats ni en llengua antiga ni actualment en cap de les llengües estudiades. Excloem l’estudi del minimitzador *pon* (amb un ús geogràfic molt acotat a l’àrea aragonesa) perquè no hem pogut recollir dades suficients de parlants nadius. Excloem, també, l’estudi dels minimitzadors *pas* i *cap* perquè no els hem pogut documentar amb valor de quantificadors. De totes maneres, a § 5.3.2.1 explorem les condicions de legitimació d’aquests elements com a marques de polaritat emfàtica pressuposicional i referenciem, també, usos de *pas* en determinats contextos no verídics en alguns parlars catalans.

¹¹³ Pérez Saldanya i Torrent (en preparació) inclouen, també, dins els predicats que podien legitimar un TPN en llengua antiga, els casos de verbs d’oposició, rebuig, prohibició, dubte o privació i els predicats factivo-emotius (del tipus *meravellar-se*, *estranyar-se*, etc.). Tanmateix, però, actualment no legitimen l’aparició de TPN minimitzadors amb un valor existencial positiu.

sembla possible, segons el que s'exposa a EFA (2017: § 8.2.3.7) i d'acord amb José Antonio Saura (c.p.).

- d. **gens**: tot i que molts informants dels diferents parlars catalans afirmen que no necessàriament l'usarien, donen com a bo l'ús del minimitzador en aquests contextos. Els informants occitans, no.
- e. **mica**: del conjunt dels parlants catalans enquestats, només els de l'àrea de transició cap a l'aragonès (català de la Franja) el podrien percebre com a natural (però segurament no el produirien).
- f. **molla**: els parlants de l'àrea ribagorçana oriental accepten l'ús de *molla* en aquests casos amb valor quantitatiu i, en alguns casos, l'associen a un contingut lògic addicional —per rebatre l'expectativa de l'interlocutor, talment com altres dialectes usen la marca *pas*.

b. Pròtesis condicionals

(203) *Si tens/tinguessis _____ de son, no agafis el cotxe.*

(204) *(Per) si tens/tinguessis _____ de fred durant la passejada, et deixaré/deixaria una jaqueta.*

(205) *Si demà ploués _____, no podríem fer la sortida.*

(206) *Si després de la cursa estàs/estiguessis _____ cansat, et faré/faria un massatge.*

- a. **brenca**: tot i que, en general, els informants no troben del tot naturals les produccions de (203)-(206), en les monografies dialectals hem trobat que la legitimació de *brenca* en pròtesis condicionals és possible en benasquès i en determinats parlars aragonesos de la Ribagorça occidental.¹¹⁴
- b. **bric(a)**: la legitimació amb un valor de quantificador existencial positiu no és possible per a cap dels informants dels parlars occitans estudiats.
- c. **gota**: en general, en català, els parlants de l'àrea central septentrional gironina no consideren gaire natural l'aparició de minimitzadors adverbials en pròtesis condicionals. Tanmateix, en el grup de joves es detecta una gradació en l'acceptabilitat de les frases segons si el minimitzador s'usa com a quantificador nominal o de predicats —en aquest cas, alguns parlants accepten (203) amb més facilitat que (204). Si

¹¹⁴ José Antonio Saura (c.p.) ens confirma, també, aquests usos en benasquès; vegeu, també, Saura (2017).

3. El Cicle de Jespersen incipient

gota s'usa com a quantificador adverbial que modifica adjectius o adverbis, com a (206), en general els parlants joves no accepten la legitimació. En general, a més, els parlants troben més natural l'ús de *gota* a la pròtasi de (203) —amb un valor «neutre», en termes de Cispak (2013)—¹¹⁵ que no pas a la de (203) —amb un valor imperatiu o d'amenaça.

En aragonès i en benasquès, aquest tipus de legitimacions són possibles, tot i que no tots els parlants fan servir correntment aquest tipus de construccions —vegeu EFA (2017: § 8.2.3.7) i Saura (2017).

- d. **gens:** en general, els parlants catalans presenten vacil·lacions pel que fa a l'acceptació de la presència de *gens* en aquests contextos. La majoria afirmen que no produïrien oracions com les de (203)-(204), però que les podrien comprendre. Tanmateix, a IEC (2016) trobem exemples per al català com: *Si tingués gens de febre, ja avisariem el metge* (IEC, 2016: 644); *Aquests papers, si fa gens de vent, se'ls emportarà* (DIEC2: s.v. *gens*). En la parla oral espontània també hem recollit exemples com: *No sé si hi estaran gens d'acord* (*El matí de Catalunya ràdio* (2/3/2017)).
- e. **mica:** en els parlars aragonesos, segons EFA (2017: 35), aquest tipus de legitimacions són possibles —vegeu (217). Tanmateix, no tots els parlants a qui hem preguntat les han acceptat. Aquest ús no és possible en cap dels parlars catalans —tret que el minimitzador sigui introduït per l'indefinit *una* (*una mica*).
- f. **molla:** els informants de l'àrea ribagorçana septentrional oriental no permeten la legitimació de *molla* en les pròtesis condicionals com a quantificador quantitatiu.

---

¹¹⁵ Segons Cispak (2013: 95), les oracions condicionals neutres són aquelles que «merely state a causal (or relevance) relationship between antecedent and consequent». En la nostra recerca no hem pogut constatar per als casos de minimitzadors amb valor de quantificadors quantitatius la hipòtesi constatada per Cispak (2013) que sintetitzem a continuació. Segons aquesta autora, els minimitzadors que actuen com a TPN es poden legitimar en amenaces condicionals («conditional threats»), però no en promeses: p.e. *If John drinks a drop, I will punch him.* vs. *??If John drinks a drop, I will kiss him.* Sembla que aquesta hipòtesi sí que seria vàlida per als casos en què el minimitzador no es troba en un estadi de reanàlisi ni de gramaticalització del significat tan avançat com els casos dels minimitzadors usats com a quantificadors quantitatius: p.e. *Si en Joan beu una gota d'alcohol, m'enfadaré amb ell.* vs. *??Si en Joan beu una gota d'alcohol, li faré un petó.*

Cal tenir en compte, però, que, pel que fa als contextos condicionals —a diferència dels contextos anteriors— sí que hem pogut trobar exemples reals en corpus que aporten matisos als judicis de no acceptabilitat dels parlants. En els parlars centrals de l'àrea d'Osona i del Lluçanès, a més de l'ús de *gota* com a quantificador nominal en pròtesis condicionals (207), també hem detectat l'ús del minimitzador com a modificador d'adjectius (208) i del predicat (209)-(210). En aragonès i en benasquès hem trobat casos de legitimació de *gota* i *brenca* en pròtesis condicionals: (211)-(213) i (214)-(215), respectivament. En occità gascó hem trobat algun cas aïllat d'ús de *briga* en pròtesis condicionals com a quantificador del predicat (216). En relació a aquest darrer cas, cal precisar que els parlants de grups més joves no reconeixen com a propis aquests usos de *bric(a)*.

(207) *S'ha d'anar molt a plom, amb aquell llamp de balanç enlaire... i si fa gota de vent, encara no són teus...* (Roviró, 2013: 176)¹¹⁶ (català)

(208) *Si el cop és gota fort, fa caure.* (Vic) (Portal Alcover, *Quaderns de camp*, 1921, Llibreta XIV) (català)

(209) *Si podeu gota feu-la estudiar.* (Pineda, 2008: 32)

(210) *No està malalta, no, que si gota hi estava, era de mal d'amors.* (Verdaguer, *Jovenívols*, 126 [apud DCVB: s.v. *gota*]) (català)

(211) *Si en ques gota, be.* 'Si en vols una mica, bé' (Saura, 2017) (benasquès)

(212) *Si i sientes got, be.* 'Si hi sents una mica, bé' (Saura, 2017) (benasquès)

(213) *Queda gota bin n'a cuba? Se en queda gota saca-me un baset.* 'Queda gens de vi a la bota? Si en queda gens, treu-me'n un vaset' (Lozano i Saludas, 2005: 49) (aragonès)¹¹⁷

(214) *El sabado que viene, se encara en queda brencia* [de l'agüerro] *e l'orache me deixa, miraré de salir a despedir-me d'er dica l'anyo que viene.* 'Dissabte que ve, si encara en queda una mica [de tardor] i l'oratge em deixa, miraré de sortir a acomiadar-me'n fins l'any que ve. (Felqueral, 5/11/2012) (aragonès oriental)

(215) *Si en queres brencia, be.* 'Si en vols una mica, bé' (Saura, 2017) (benasquès)

(216) *Monstre d'inhèrn, se't platz briga, —escota [...]* 'Monstre d'infern, si et plau (gens), escolta' (Camelat, 1934 [apud BaTelÒc]) (occità gascó)

¹¹⁶ Aquesta frase és un fragment de les transcripcions de l'arxiu sonor del Grup de Recerca Folklòrica d'Osona, reproduït parcialment a Roviró (2013). L'exemple, de l'enregistrament 019-A-1, fa referència al moviment i la inestabilitat dels gegants quan es fan dansar les sardanes a les festes de Rupit.

¹¹⁷ Concretament, en l'aragonès de l'àrea de Bielsa (vegeu Lozano i Saludas, 2005).

3. El Cicle de Jespersen incipient

- (217) *Si quiers que te den mica ya puetz pedir-les-ne antes que no se'n vayan* ‘Si en vols una mica, ja pots demanar-los-en abans que se'n vagin’ (EFA, 2017: § 8.2.3.7) (aragonès)

En llengua catalana antiga no hem trobat casos d'ús del minimitzador *gota* en pròtesis condicionals; sí que n'hem trobat, però, exemples per a *gens* —i un per a *punt*— en textos literaris.¹¹⁸

- (218) *Si gens de gentilesa en l'ànimo has* [...] (s. XIV, *Corbatxo*: 87 [apud CICA])¹¹⁹
(català antic)
- (219) *Lo cavaller que passa, si és gens valent* [...] (s. XV, *Tirant lo Blanc*: 274 [apud CICA]) (català antic)
- (220) *Són munts de fem: si gens se muden, olen e poden.* (s. XV, *L'Espill*: l. 7782 [apud CICA]) (català antic)
- (221) *Si punt d'enug d'est praticar sentiú* [...] (s. XV, Ausiàs March, *Poesies*: 89, l. 45 [apud CICA]) (català antic)

c. Interrogacions neutres i retòriques. Pel que fa als enunciats interrogatius neutres, en general els parlants dels dialectes estudiats no accepten l'aparició de minimitzadors negatius en aquest tipus de context.¹²⁰ Per poder-hi aparèixer de manera natural, els informants necessiten que el minimitzador estigui legitimat per l'operador negatiu *no*. En general, però, pel que fa a les oracions interrogatives neutres sense l'operador antiverídic, els informants consideren una mica millors —més fàcils de processar el sentit positiu del minimitzador— els casos en què els minimitzadors apareixen en oracions interrogatives introduïdes per *que* i usats com a quantificadors de grau que modifiquen o bé un SN —explícit o bé cliticitzat, (222)-(223)— o bé, en grau menor, un predicat (225).¹²¹

(222) *(Que) tens _____ de set?*

(223) *(Que) en vols _____ ?*

¹¹⁸ Com hem vist a § 3.3.5.1 es tracta d'exemples literaris, també aquí acompanyats de l'avantposició dels quantificadors.

¹¹⁹ Aquest exemple correspondria als casos d'avantposició de sintagmes quantificats comentats a § 3.3.5.1.

¹²⁰ Eckardt (2006) presenta exemples del francès antic en què minimitzadors com *point*, *mie*, *goutte*, són legitimats en oracions interrogatives neutres, amb valor existencial positiu.

¹²¹ Per a Guerzoni (2004) —en la línia de Ladusaw (1980)—, l'ús d'expressions idiomàtiques minimitzadores (com les tractades a § 2.3.4a.iii) en oracions interrogatives afavoreix una lectura esbiaixada en favor de la interpretació negativa. Sembla que aquesta desviació es produeix, també, en la interpretació dels minimitzadors reanalitzats amb valor quantitatiu i, per això, els parlants no els usen amb una lectura existencial positiva com la que es busca en les oracions de (222)-(225); vegeu Longenbaugh (2015).

(224) *(Que) estàs _____ cansat?*

(225) *(Que) plou _____ ?*

- a. **brenca**: tot i que alguns parlants de l'aragonès de l'àrea baixa ribagorçana occidental no podrien legitimar l'ús de *brenca* en aquest tipus de context, sí que hem trobat usos semblants a aquest en benasquès i en aragonès central (àrea de Bielsa).¹²²
- b. **bric(a)**: la legitimació amb un valor de quantificador existencial positiu no és possible per a cap dels informants dels parlars occitans estudiats.
- c. **gota**: en general els parlants centrals joves no accepten l'ús de *gota* en oracions interrogatives com les anteriors i les relacionen amb parlars de persones grans —de fet, per als parlants més grans i aquells que mantenen el minimitzador *gota* amb molta vitalitat, les interrogacions anteriors introduïdes per *que* són gramaticals. Alguns informants gironins, però, fan referència al fet que, en general, l'ús de temps perfets o de verbs d'estat millora el judici de gramaticalitat de les oracions proposades: **(Que) plou gota, ara?* vs. *?Que ha plogut gota, aquesta tarda?*
- En aragonès i en benasquès, aquest tipus de legitimacions són possibles: *Queda gota bin n'a cuba?* 'Queda gens de vi a la bota? (Lozano i Saludas, 2005: 49) (aragonès central),¹²³ *En ques gota?* 'En vols gens?'; *I sientes got?* (Saura, 2017) (benasquès).
- d. **gens**: en general els judicis dels parlants catalans pel que fa a l'acceptació de l'ús de *gens* en oracions interrogatives com les anteriors varia molt —excepte en el cas de (225), que és acceptada per més informants que les anteriors. Alguns informants comenten, però, que tot i que cap dels exemples d'interrogatives els són del tot naturals —de fet, usarien l'expressió *una mica*—, les interrogacions introduïdes per l'enunciatiu *que* fan que els judicis millorin en tots els casos.¹²⁴

¹²² Badia (1948: 48) esmenta l'ús de *brenca* amb valor de *gens* en oracions interrogatives a Campo, però no en dona exemples. Tomás y Saludas (2005: 49) sí que en recullen exemples a l'àrea de Bielsa. Mascaray (2013: 75), en un estudi recent del parlar de Campo, només presenta casos de legitimacions de *brenca* en oracions negatives, la qual cosa porta a Tomás (2016: 118) a afirmar que «cabria pensar que en las interrogativas hoy en día es inusitado».

¹²³ Concretament, en l'aragonès de l'àrea de Bielsa (vegeu Lozano i Saludas, 2005).

¹²⁴ A IEC (2016: 644), trobem exemples per al català introduïts per *que*: *Que té gens de sal, aquesta amanida?* En la bibliografia s'ha considerat que l'ús de *que* com a introductor d'oracions interrogatives és una marca de cortesia (Payrató, 2008: § 3.4.3, Prieto i Rigau, 2007, entre d'altres). No hem analitzat casos en què es pugui observar l'efecte que l'ús de *que* com a introductor d'oracions

- e. ***mica***: Molts parlants responen que l'ús de *mica* amb article indefinit — *una mica*, amb el valor positiu inicial (no reanalitzat)—, seria el més natural per a ells en aquests contextos.

En alguns parlars aragonesos es detecta l'ús de *miaja* en oracions interrogatives: *¿Ixo pica miaja?* 'Això pica gens?' (Lozano, 2010: 101); *En tiens mica* [de suenio]? 'Tens gens de son?' (EFA, 2017: § 8.2.3.7). Per a alguns parlants, però, aquest tipus de legitimació ja no és possible i necessiten la presència de *no* a l'oració.

- f. ***molla***: els parlants nord-occidentals de l'àrea septentrional no consideren gramaticals les interrogacions amb *molla*. Tanmateix, alguns parlants ribagorçans i pallaresos (meridionals) sí que accepten l'aparició d'aquest minimitzador en estructures com les de (222) —i en les construccions pseudopartitives corresponents, amb el nucli nominal substituït per un clíctic partitiu (*en teniu molla* [de...]?). Això sí, les construccions milloren si no apareixen introduïdes per l'enunciatiu *que*.¹²⁵ Casos com els de (225), tot i que també milloren sense l'enunciatiu *que*, per a alguns parlants ribagorçans són preferibles sota la legitimació de l'operador antiverídic *no* —i amb una interpretació un xic diferent, associada a les pressuposicions fetes respecte del context d'enunciació.

Pel que fa l'aparició dels minimitzadors com a TPN en interrogacions retòriques com les de (226), els informants enquestats consideren que són usos menys forçats que els de les oracions interrogatives neutres corresponents.¹²⁶ Com hem comentat a l'apartat 2.4.2, la legitimació del TPN pot ser indirectament afavorida pel fet que, en enunciar una interrogació retòrica amb un TPN, l'emissor afavoreix la proposició enunciativa negativa corresponent. En el cas dels minimitzadors —sobretot en l'estadi nominal i amb valor idiomàtic—, Chierchia (2013: 152) afirma: «questions with minimizers have to

---

interrogatives i el patró entonatiu descendent té en la interpretació de l'acció interrogada com a acció de baix cost en l'escala pragmàtica de cost-benefici (vegeu Payrató, 2008; Prieto i Rigau, 2007).

¹²⁵ Agraïm a Jordi Suïls l'aportació de constatacions sobre la varietat ribagorçana molt precises en aquest sentit. Deixem per a un futur l'estudi de l'ús o no de *que* en les varietats catalanes pirinenques.

¹²⁶ Els informants consideren més natural l'aparició del minimitzador en una interrogació amb un patró pseudopartitiu, com la de (226), que no pas un cas en què el minimitzador modifica el conjunt del predicat: *Com podriem haver sabut que això el molestaria _____?*

be formed out of propositions with a negative presupposition, which project into the question meaning».

(226) *Qui n'hauria de voler _____, d'un menjar que fa tan mala pinta?*

- a. **brenca:** en general, tot i que potser no la troben una frase gaire natural, els parlants benasquesos i de l'àrea ribagorçana aragonesa accepten aquest tipus de construcció.
- b. **bric(a):** la legitimació amb un valor de quantificador existencial positiu no és possible per a cap dels informants dels parlars occitans estudiats.
- c. **gota:** alguns parlants de la zona ribagorçana meridional de parla catalana afirmen que en aquest context podrien usar la variant *got* per orientar la resposta de la pregunta a la negació. En el cas dels parlants de les àrees centrals que usen *gota*, només alguns dels parlants enquestats d'edat més avançada accepten la construcció. Altres prefereixen l'ús de *gens*.
- d. **gens:** tot i que els informants catalans no consideren que l'ús de *gens* a (226) doni lloc a una oració agramatical, hi ha molta variació pel que fa a l'ús que els parlants catalans diuen que podrien fer d'una construcció com aquesta (per a alguns és natural; per a altres, més forçada). Els informants occitans no l'accepten.
- e. **mica:** només alguns parlants de l'àrea dels parlars catalans de transició a l'aragonès podrien acceptar aquest tipus de legitimació (tot i que no produirien exemples com el de (226) de manera natural).
- f. **molla:** en general, la majoria dels parlants nord-occidentals no accepten l'ús de *molla* en oracions interrogatives retòriques. Tanmateix, per als parlants de l'àrea ribagorçana oriental, el minimitzador *molla* sí que pot aparèixer en oracions interrogatives retòriques.

f. Quantificadors: en aquest cas, hem comprovat la capacitat de legitimació del quantificador *poc* pel que fa als minimitzadors estudiats; vegeu (227). *Poc* pot actuar com a legitimador de TPN perquè, com indiquen Pérez Saldanya i Torrent (en preparació), «denota una quantitat mínima en una escala de valors imaginària, de manera que pot adoptar les propietats negatives de l'extrem inferior, en el qual se situa la negació o inexistència». Tanmateix, la majoria dels parlants enquestats no accepta la legitimació dels minimitzadors com a TPN en aquests tipus de contextos.

(227) *Pocs amics li faran _____ de cas, si continua amb aquesta actitud.*

- a. **brenca:** en general, els parlants no troben gaire natural la legitimació en el cas del quantificador *poc* de (227). Afirmen que si el complement de *brenca* es tematitza i, per tant, apareix cliticitzat, l'oració millora.
- b. **bric(a):** la legitimació amb un valor de quantificador existencial positiu no és possible per a cap dels informants dels parlars occitans estudiats.
- c. **gota:** en general, els parlants no accepten la legitimació en el cas del quantificador *poc* de (227).
- d. **gens:** en general, els parlants presenten vacil·lacions pel que fa a l'acceptació de la presència de *gens* en aquests contextos. La majoria afirmen que tot i que potser no produirien oracions com (227), sí que les podrien comprendre.
- e. **mica:** cap dels informants enquestats troba natural aquesta construcció i no la produiria, tot i que la podria entendre.
- f. **molla:** els informants de l'àrea ribagorçana oriental no acaben d'acceptar l'ús de *molla* en casos com els de (227)¹²⁷ —per a alguns, la legitimació millora si hi ha una dislocació a la dreta del constituent quantificat.

d. Oracions de relatiu lliures. En general, els informants dels parlars estudiats consideren que els minimitzadors estudiats no poden aparèixer legitimats adequadament en codes d'oracions comparatives com les de (228), que tenen un valor semblant al de les codes de les oracions condicionals.¹²⁸

(228) *Tot aquell que tingui *{bric(a), gota, mica, molla} de por a la foscor, que no vingui.*

Sembla que aquest tipus de legitimació només és possible en benasquès; vegeu (229).

---

¹²⁷ Per a alguns parlants de l'àrea ribagorçana oriental enquestats, en contextos de legitimació sota l'abast d'un quantificador, el minimitzador no s'interpreta com a quantificador, sinó que l'oració serveix per negar una pressuposició prèvia que es podria inferir d'allò que ha dit l'interlocutor. Aquest fet connecta amb la constatació feta a § 4.2 sobre l'ús no quantificacional d'alguns minimitzadors reanalitzats inicialment com a quantificadors de grau.

¹²⁸ Segons Torrent i Pérez Saldanya (2010: 589), les oracions de relatiu precedides per *tot* eren contextos legitimadors del TPN *ni* en català antic.

(229) *El que en quere brenca, be.* ‘Qui en vol una mica, bé’ (Saura, 2017)
(benasquès)

e. Construccions comparatives.¹²⁹ Cap dels informants de cap dels parlars estudiats accepta la legitimació dels minimitzadors estudiats en codes d’oracions comparatives com les de (230) —les quals eren un context de legitimació de TPN en llengua antiga (vegeu Pérez Saldanya i Torrent, en preparació).

(230) *És tan esquistit que *{ brenca, bric(a), gota, mica, molla} de força el tomba.*

3.3.6.1. Síntesi de les condicions de legitimació dels termes de polaritat negativa procedents de minimitzadors

El conjunt de dades presentades anteriorment constitueix una primera aproximació a les condicions de legitimació dels minimitzadors nominals reanalitzats com a TPN amb valor de quantificadors quantitatius —aspecte fins ara gairebé inexplorat en els estudis tant descriptius com teòrics sobre aquests elements.¹³⁰ Tot i que resta pendent fer un estudi més aprofundit i detallat en relació a aquesta qüestió, els resultats presentats per a les varietats estudiades permeten fer algunes constatacions rellevants. Vegeu la síntesi dels resultats obtinguts a la **taula 3**.¹³¹ A continuació de la **taula 3** fem una revisió panoràmica de les conclusions extretes a la llum dels resultats.

---

¹²⁹ Tot i que no ens referim directament a altres elements com l’adverbi temporal *abans* —que, com indiquen Pérez Saldanya i Torrent (en preparació), «incorporen lèxicament la idea de la comparació» i que, per tant, legitimen igualment determinats TPN—, detectem que es comporten de manera molt semblant al cas de les construccions comparatives pel que fa la legitimació dels minimitzadors.

¹³⁰ Seria interessant ampliar l’estudi, també, a altres llengües i varietats romàniques properes per tal de tenir una visió panromànica del fenomen.

¹³¹ L’ordre de disposició dels legitimadors dels TPN dins la **taula 3** segueix la proposta de jerarquia de Bosque (1980). Hi afegim les oracions de relatiu lliure —les quals eren un legitimador de TPN en llengua antiga (vegeu Torrent i Pérez Saldanya, 2010: 589).

3. El Cicle de Jespersen incipient

Taula 3. Els legitimadors dels minimitzadors usats com a termes de polaritat negativa amb valor de quantificadors quantitativs

Minimitzadors	<i>Brenca</i>	<i>Brica</i>	<i>Gota</i>	<i>Gens</i>	<i>Mica</i>	<i>Molla</i>
Legitimadors						
<i>No/sense</i>	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Predicats de dubte	✓	*	* / ?	? / ✓	* / ?	✓ / *
Pròtesis condicionals	? / ✓	*	? / ✓	? / ✓	? / ✓	✓ / ?
Interrogació neutra	*	*	* / ?	* / ? / ✓	? / ✓	* / ? / ✓
Interrogació retòrica	? / ✓	*	* / ? / ✓	? / ✓	*	* / ✓ ¹³²
Quantificador <i>poc</i>	- / ?	*	*	* / ? / ✓	*	* / ?
Oracions de relatiu lliures	✓	*	*	*	*	*
Oracions comparatives	*	*	*	*	*	*

FONT. Elaboració pròpia.

En línies generals, constatem que les legitimacions dels TPN són força idiosincràtiques i que més que una divisió en la distinció entre TPN febles i forts, cal parlar d'un contínuum o d'una gradació en l'acceptabilitat de les legitimacions possibles en contextos no verídics en el tall sincrònic actual de les varietats del contínuum romànic pirinenc. En un extrem d'aquesta gradació trobem el cas dels contextos antiverídics. Tots els informants accepten la legitimació dels minimitzadors en contextos d'antiveridicitat. Per tant, tots els minimitzadors es poden comportar com TPN forts. En aquests, casos, la legitimació dels minimitzadors permet veure l'exhaustificació per la qual són «degree expressions that activate parallel (but logically stronger) degree expressions» (Chierchia, 2013: 154).

A l'altre extrem de la gradació trobem que els judicis dels parlants també són força sistemàtics. Es tracta de l'extrem corresponent als contextos no verídics que en llengua antiga actuaven com a legitimadors dels TPN amb valor existencial positiu, però que ara ja no ho permeten: d'una banda, la legitimació en els casos de les oracions de relatiu lliure sembla que només es manté en benasquès; de l'altra, no

¹³² Com hem vist a § 3.3.6, l'acceptabilitat, en aquest cas, sembla que depèn del parlar: ribagorçà oriental, (✓); resta del nord-occidental, (*).

hem pogut recollir cap cas de legitimació en codes comparatives en cap dels parlars estudiats.

La franja de variació i idiosincràsia en els resultats pel que fa a les condicions de legitimació dels minimitzadors com a TPN correspon a la resta de contextos no verídics. De fet, això pot ser degut a l'associació inherent als minimitzadors d'un biaix negatiu que en condiciona una interpretació negativa (no existencial positiva) —en la línia de Chierchia (2013) i Longenbaugh (2015); vegeu nota 21. Resulta complicat ordenar els contextos no verídics en una jerarquia en relació amb la capacitat de legitimació dels minimitzadors com a TPN. Una anàlisi (preliminar) d'aquesta variació permet detectar certs patrons d'ús relacionats amb l'edat i amb la varietat estudiada.¹³³

Pel que fa a l'edat, per exemple, els parlants catalans centrals de l'àrea de Girona d'edat més avançada poden legitimar el minimitzador *gota* en més contextos no verídics que els joves —per tant, per als primers és un terme de polaritat feble, mentre que per als segons, s'està convertint en TPN fort). A més, la variació queda reflectida, també, en el fet que, en molts casos, els parlants de totes les varietats entenen les frases proposades, però afirmen que no les produïrien de manera natural, sinó que usarien l'existencial positiu equivalent (p.e. *una mica*). Alguns dels contextos de legitimació que en el tall sincrònic actual no són possibles sí que han estat recollits en exemples diacrònics.

Pel que fa a la variació de l'acceptabilitat de la legitimació dels TPN en contextos no verídics segons la varietat observada, hem constatat que en aragonès i en benasquès la legitimació dels minimitzadors en contextos no verídics és més habitual que en els parlars catalans i, més encara, que en els parlars occitans. Com hem mostrat a § 3.3.5.1, a través de la recerca d'aquesta tesi hem determinat que els minimitzadors legitimats en contextos no verídics en aquests parlars són els mateixos que poden ser usats com a mots-n, amb un tret [uNeg]. Això encaixa, doncs, amb el comportament híbrid dels mots-n de les varietats del català (vegeu § 2.5.2 i Espinal i Tubau, 2016) i diferencia els minimitzadors benasquesos i aragonesos amb valor de quantificadors quantitius (usats com a TPN i mots-n) dels minimitzadors amb el mateix valor de les varietats catalanes i occitanes (usat únicament com a TPN).

---

¹³³ Montserrat Batllori (c.p.) suggereix que la variació podria estar associada, també, al nivell de formació dels parlants i a la classe social, al grau d'exposició al castellà (en el cas de les varietats catalanes, benasqueses i aragoneses) o al francès (en el cas de les varietats occitanes) i a la procedència dels pares.

3. El Cicle de Jespersen incipient

Malgrat les divergències esmentades, en general, els resultats obtinguts evidencien que els TPN mostren restriccions clares pel que fa als contextos de legitimació. Tot i que caldria resseguir millor el procés evolutiu de l'acceptabilitat de les legitimacions en els diferents contextos, sembla que els minimitzadors mostrats evidencien la tendència diacrònica a quedar restringits al que Martins (2000: 216) anomena els contextos polars més prominents; és a dir, als contextos de legitimació dels TPN forts. En aquesta recerca defensem que el canvi lingüístic s'ha de relacionar amb l'adquisició del llenguatge. En aquest sentit, seguint Martins (2000), entenem que la dinàmica de canvi lingüístic observada pel que fa a la restricció de les condicions de legitimació dels minimitzadors negatius es produeix pel motiu següent: “the rationale of change is located in the fact that less salient polar contexts are not able to constitute robust enough evidence for acquisition and therefore may be insufficiently learned and eventually not acquired” (Martins, 2000: 192).

3.3.7. Particularitats i patrons d'individualitat

En els apartats anteriors hem presentat els valors i usos diferent d'un seguit de minimitzadors dels parlars del contínuum occitanoromànic. Davant la manca d'exemples diacrònics, hem observat valors contemporanis que —tot i haver estat perduts en els parlars estàndards o en les varietats amb més pes demogràfic— perviuen en parlars dialectals menys estudiats. Aquesta estratègia ens ha permès detectar determinats valors diacrònics i dinàmiques de reanàlisi coincidents que ens aproximen al procés evolutiu de reanàlisi dels minimitzadors com a TPN amb valor de quantificadors quantitativus.

Els apartats anteriors, doncs, donen compte d'un procés de reanàlisi força pautat i sistemàtic. Ara bé, l'anàlisi rigorosa de les dades revela que alguns dels minimitzadors requereixen una atenció al detall. A continuació, presentem el cas de minimitzadors ja estudiats anteriorment, però que hem recollit, també, amb valors singulars addicionals als esmentats en el procés de reanàlisi descrit. És el cas de *brenca*, *garra*, *mica*, *punt* —inventariats també, bàsicament, com a quantificadors indefinits i com a mots-n.¹³⁴

---

¹³⁴ A l'annex 1 també recollim altres minimitzadors que, fora del repertori seleccionat, també han estat inventariats amb valors negatius allunyats dels valors habituals en minimitzadors que entren a les fases esmentades del *Cicle de Jespersen Incipient* (p.e. *veta*, *hiera*, *borla*).

Adicionalment, als apartats 3.3.7.2 i 3.3.7.3, analitzem el procés de reanàlisi dels minimitzadors *pas* i *cap* com a TPN. Aquests dos casos no han estat presentats anteriorment perquè el procés de reanàlisi com a TPN amb valor de quantificadors quantitativs —és a dir, el que aquí hem coincidit a anomenar cicle de Jespersen Incipient— no és del tot transparent i es basa en hipòtesis fundades en valors fins ara poc (o bé gens) explorats. Analitzar aquests casos ens permet seguir explorant la reanàlisi d'aquests elements com a marques de polaritat emfàtica i com a marques de negació, als capítols 4 i 5.¹³⁵

3.3.7.1. Valors addicionals dels minimitzadors del repertori inicial

- **Brenca**: és un dels minimitzadors que ha donat lloc a més valors diferents en els parlars catalans i aragonesos de l'àrea ribagorçana. En efecte, a més dels valors llistats als apartats anteriors, un dels usos més habitual del mot és el de quantificador indefinit (combinat amb substantius comptables o sense complements) amb valor de mot-n (231)-(235).¹³⁶

(231) *D'aquellas construccions no'n queda brencia mena de repui*. 'D'aquelles construccions no en cada cap mena de resta' (*Ospaisachesde*) (aragonès)

(232) *Pasaba una pedregada y no quedava brencia*. 'Hi havia una pedregada i no quedava res' (Tomás, 1999: 152) (aragonès)

(233) *Brenca se sabe d'a suya biografía y dengún conoixe ista historia...* 'No se sap res de la seva bibliografia i ningú coneixia aquesta història' (*Arainfo*, 8/5/2012) (aragonès)

(234) [*Motivos que*] *brenca han de veyer con o desembolique local y a economía d'os suyos*. '[Motius que] no té tenen res a veure amb el desenvolupament local i l'economia dels seus habitants' (*Arredol*, 11/08/2016) (aragonès)

---

¹³⁵ Com mostrem a § 3.3.7.2, a 3.3.7.3 i al capítol 4, és significatiu que dos dels minimitzadors de l'evolució dels quals tenim menys evidències diacròniques siguin, precisament, els que han esdevingut marques de polaritat emfàtica negativa no relacionada amb la quantificació. Segurament, aquest fet es deu a una incorporació molt primerenca al sistema de les llengües i parlars en què s'usen. Tanmateix, però, en la línia de Willis et al. (2013) assumim que «the processes involved at the early stages of Jespersen's cycle are the same regardless of whether the item in question goes on to become the main exponent of ordinary sentential negation in the language or remains a minor adverbial means of emphasizing polarity» (Willis et al. 2013: 15).

¹³⁶ Segons Tomás (2016: 118), alguns parlants aragonesos usen el mot-n *cosa* en lloc de *brenca*: «Observamos en la lengua hablada que por causa de los valores del castellano *nada*, como pronombre y adverbio, es común en algunos hablantes nativos, y más en neohablantes (también en la lengua escrita) confundirlo con el pron. *cosa* y oír expresiones como: en *Ansó l'aragonés no se charra cosa*, en lugar de: en *Ansó l'aragonés no se charra branca*. Es decir, *brenca* es el cuantificador de grado menor de *mucho*, y *cosa* es el opuesto a *todo*». Caldria estudiar amb més detall si els usos de *brenca* com a equivalent de *cosa* són genuïns o bé, també, fruit d'una confusió d'usos.

3. El Cicle de Jespersen incipient

(235) *No querieron abandonar o país, creyendo ilusament que **brenca** les iba a pasar.* ‘No van voler abandonar el país, creient il·lusament que no els passaria res’ (*Arredol*, 18/07/2013) (aragonès)

• **Garra:** A més dels usos presentats anteriorment com a quantificador quantitatiu, el minimitzador *garra* s’usa de manera molt freqüent en alguns parlars orientals aragonesos com a quantificador indefinit. És un mot invariable i es combina amb substantius comptables singulars (236)-(238) —tot i que, excepcionalment, també es documenta amb substantius comptables plurals.

(236) *No tengo **garra** libro.* ‘No tinc cap llibre’ (Lozano i Saludas, 2005: 47) (aragonès)

(237) *No se puede ir ta **garra** puesto.* ‘No es pot anar a cap lloc’ (Lozano i Saludas, 2005: 47) (aragonès)

(238) *Non beyeba **garra**.* ‘No veia res’ (Vázquez Obrador, 1999: 172) (aragonès)

• **Mica:** el minimitzador *mica* ha estat documentat usat també com a quantificador indefinit. En els parlars aragonesos es documenten usos com els de (239):

(239) *No s’ha puesto trobar o suyo sinificau en **mica** dizionario d’aragonés.* ‘No se n’ha pogut trobar el significat [d’algunes paraules] en cap diccionari de l’aragonès’ (Romanos, 1998-1999: *introducció*) (aragonès)

En occità antic, també es documenten usos de *mica* amb valor de quantificador indefinit —en aquest cas, referit a persones (240)-(241); vegeu Jensen (1986: § 543):

(240) *Que filh ni filha may non ay, ni ja may **minja non** aurai.* ‘Que no tinc fill ni filla, ni mai no en tindrè cap’ (Suchier 27, 918 [apud Jensen, 1986: 180]) (occità antic)

(241) *Si n’y a **minga** de vos que vulha al Rey glorios servir, ab me, se-l plas, remanha.* ‘Si n’hi ha cap de vosaltres que vulgui servir al rei gloriós, que si li plau, amb mi romanguí’ (*Sainte Enemie*, v. 763, [apud Jensen, 1986: 180]) (occità antic)

• **Punt:** Les diferents variants del minimitzador *punt* han donat lloc a diferents valors en el conjunt de les llengües romàniques. En aragonès, el minimitzador *punt* pot ser usat com a quantificador indefinit pronominal, amb l’estatus de

mot-*n*, equivalent a ‘res’. Així, trobem ocurrencies com les de (242) i (243).¹³⁷

(242) *Es grans prenzípios d’a bita d’un cataro yeran: no posedir pon [...]* ‘Els grans principis de la vida d’un càtar eren: no posseir res [...]’ (*Zerrigüeltaires*) (aragonès)

(243) *Sin diners no pude conseguir pon de pon.* ‘sense diners no pot aconseguir res de res’ (*Falordietas*) (aragonès)

En aquest punt concret, és interessant remarcar les dades del florentí pel que fa als usos de *punto* com a quantificador indefinit. Garzonio (2008a, b), mostra com en aquest parlar d’Itàlia es detecta l’ús del minimitzador com a modificador no només de substantius de massa o no comptables, sinó també amb substantius comptables singulars i plurals i amb trets concordança en gènere i nombre: *punto*, *punta*, *punti*, *punte* (244). En general, el quantificador indefinit *punto* es comporta en florentí com a TPN feble: pot aparèixer en oracions interrogatives i condicionals, (245); però no es pot usar com a *mot-n* en posició preverbal, (246).¹³⁸

(244) a. *Un ho punto sonno.* ‘No tinc gens de son’

b. *Un ho punta paura.* ‘No tinc gens de por’

c. *Un ho punti libri.* ‘No tinc cap llibre (pl.)’

d. *Un ho punte sorelle.* ‘No tinc cap germana (pl.)’ (Garzonio, 2008b: 125)

(245) *T’hai trovato punti libri su i’ tavolo?* ‘Has trobat cap llibre (pl.) damunt la taula?’ (italià florentí) (Garzonio, 2008b: 119)

(246) **Punto studente gl’è venuto.* ‘Cap estudiant ha vingut’ (italià florentí) (Garzonio, 2008b: 125: 199)

3.3.7.2. El cas de *pas*

El cicle evolutiu del minimitzador *pas* és un dels més citats a la bibliografia sobre els processos de canvi en l’expressió de la negació en les llengües romàniques. Com mostrem al capítol següent hi ha llengües i parlars en què aquest mot ha donat lloc a

¹³⁷ Atès l’estatus de *mot-n*, la variant aragonesa del minimitzador *punt* usada com a quantificador quantitatiu pot aparèixer com a resposta fragmentària o aïllada a una oració interrogativa parcial: *Has leña? Pon, no n’he pon.* ‘Tens llenya? Gens, no en tinc gens’ (aragonès). Tanmateix, no hem trobat com d’ús aïllat en respostes a oracions interrogatives pel que fa a la variant usada com a quantificador indefinit.

¹³⁸ Garzonio (2008a, b) no fa referència a la possibilitat de legitimació del terme en altres contextos no verídics. Seria interessant observar aquest punt per tenir informació addicional sobre l’existència o no d’una jerarquia dels legitimadors dels TPN, en la línia del que hem explorat a § 3.3.6.

una marca de polaritat emfàtica negativa sense trets de quantificació i, fins i tot, en alguns casos, a una marca de negació oracional no marcada.

Ara bé, el procés evolutiu previ de reanàlisi de l'element nominal com a quantificador quantitatiu no és, ni de bon tros, tan clar ni tan estudiat com el segon estadi evolutiu. El Cicle de Jespersen Incipient de *pas* és menys transparent perquè la reanàlisi del minimitzador com a mot funcional «is prior to the most ancient relics of the language» (Grieve-Smith, 2009: nota 1), o com diu Schweighäuser (1852: 225): «cette modification apporté au sens du mot *pas* est antérieure aux plus anciens monuments de la langue».

La majoria d'autors que han estudiat l'evolució d'aquest minimitzador accepten, en general, com ja hem vist a l'apartat 3.2.1, que *pas* prové del mot llatí PASSU(M), entès com a 'moviment que fa una persona o un animal quan camina, alçant i avançant un peu fins a tornar-lo a posar a terra' (vegeu DCVB, Detges i Waltereit, 2002; Eckardt, 2007; entre d'altres). Ara bé, com ja hem avançat a § 3.2.1, seguint Grieve-Smith (2009: 12), el sentit del mot llatí que permeté la reanàlisi del substantiu com a reforç de la polaritat negativa fou el sentit de *pas* com a unitat de mesura ja existent a l'època romana. Com constata Grieve-Smith (2009), no s'han pogut localitzar casos de textos reals en què el minimitzador es combinés inicialment amb verbs de desplaçament del tipus *vadere*, però sí que s'han localitzat ocurrencies amb una certa harmonia semàntica ja en llatí (p.e. amb el verb *discedere* 'deixar, allunyar') del mot *pes*, usat en el sentit d'unitat de mesura mínima; vegeu (247).¹³⁹

(247) *Nae iste, Hercle, ab ista non pedem discedat.* 'Oh Senyor! L'home no s'allunyarà un pas d'ella' (Plaute, *Asinaria* III, 3, 13 [apud Schweighaeuser, 1851: 11])

A més, s'han trobat exemples en què es pot observar clarament l'ús de *pas* com a minimitzador nominal combinat amb *pes* en oracions negatives ja en llatí, amb el valor d'unitat mínima de mesura ('el pas d'un peu'),¹⁴⁰ com el que presenta Schweighæuser (1852: 224), reproduït a (248).¹⁴¹

¹³⁹ Per a Grieve-Smith (2009) cal prendre aquest tipus d'exemple com a reconstruccions il·lustratives dels contextos hipotètics d'aparició de *pas* a l'inici del procés.

¹⁴⁰ Per tant, no es tracta d'un ús del minimitzador gramaticalitzat o reanalitzat com a mot funcional, sinó encara amb el valor nominal inicial.

¹⁴¹ Les fonts i trajectòria de difusió d'aquest exemple mereixen una atenció especial. Segons Schweighæuser (1852), l'exemple fou recollit per M. Guessard d'un document relacionat amb la croada dels albigesos conservat a la Bibliothèque Nationale de France. Tanmateix, com constata Grieve-Smith (2009: 11), l'exemple correspon a una citació d'un fragment de la Vulgata Llatina

- (248) *Quod autem dedit nec passum pedis, dicit Stephanus*. 'Però no li va donar ni el pas d'un peu [de la terra], va dir Esteve' (*Collection Doat*, vol. XXXVI, f.120 [apud Schweighaeuser, 1851: 232])

Pel que fa al català antic, Batllori (2015) recull alguns exemples en què *pas* apareix en sintagmes nominals indefinits en oracions negatives; vegeu (249)-(250).¹⁴² Aquesta és una configuració prèvia a l'ús del minimitzador com a nominal escarít —que, com en exemples com el de (251), donen lloc a una lectura ambigua entre el valor nominal i el funcional. Com ja hem vist, l'ús com a substantius escarits podria haver afavorir la reanàlisi de l'element nominal com a mot funcional estretament relacionat amb l'expressió de la polaritat. Aquesta reanàlisi ja s'observa a l'exemple (252).

- (249) *Que Curial no vage un pas sens tu*. (s.XV, *Curial e Güelfa*: 12 [apud Batllori, 2015: 359]) (català antic)
- (250) *Per lo cavaller que allí stà no volria donar un pas avant ni altre atrás*. (s.XV, *Tirant lo Blanc*, 264; 19 [apud CICA]) (català antic)
- (251) *E'ntré aquests se troba tal espant que de lur loch jamès no mouen pas*. (s.XV, Ausiàs March, *Poesies*, 121; 48 [apud CICA]) (català antic)
- (252) *No perdonaria Déus pas lo pecad*. (s.XIII, *Homilies d'Organyà*: 122 [apud Batllori, 2015: 359]) (català antic)

A diferència d'altres minimitzadors ja presentats, l'estadi d'ús del minimitzador com a TPN amb valor de quantificador quantitatiu, no s'ha pogut

---

(Actes 7.5) per part del personatge bíblic d'Esteve. Aquest fragment, alhora, és una traducció directa d'una frase en grec del Nou Testament original («οὐδε βῆμα ποδος»). Aquesta frase hauria estat usada per Esteve fer referència a un fragment del Deuteronomi (2:5), idèntic a un del Septuagint, en què es parla de l'advertiment que Déu feu a Moisès i al seu poble respecte de les terres dels descendents d'Esaú, que vivien a la regió de Seïr: «Ara passareu ran del territori dels vostres germans, els descendents d'Esaú, que viuen en aquesta regió de Seïr. Ells tindran por de vosaltres, però aneu amb compte: no els ataqueu, perquè no us donaré ni un pam de terra del seu país» (BCI). Si bé la traducció de la BCI no manté el substantiu *pas* amb el sentit original, la versió de la Bíblia de Montserrat, sí: «No els ataqueu, perquè no us dono res del seu país, ni la petjada d'un peu»; i en la traducció al castellà de Nacar-Colunga (BAC), també: «Guardaos bien de de tener querellas con ellos, porque yo no os daré nada de su tierra, ni siquiera lo que puede pisar la planta de un pie».

En altres traduccions d'aquests fragments de la Vulgata, també es manté l'ús nominal del minimitzador equivalent a *pas* com a unitat de mesura: vegeu la traducció l'anglès de Douay-Rheims: «neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium quia» = 'For I will not give you of their land so much as the step of one foot can tread upon' (*Deuteronomi*, 2-5; traducció de la Vulgata de Douay-Rheims).

¹⁴² Cal dir, però, que aquest tipus de frases constitueixen només un exemple del procés hipotètic de reanàlisi del minimitzador. Hem de recordar que, tant per a autors del s.XIX —com Schweighaeuser (1852)— com per a autors d'estudis més recents —com Grieve-Smith (2009)— el procés de reanàlisi degué tenir lloc ja en el pas del llatí a les llengües romàniques. De fet, alguns dels exemples de Batllori (2015) en què *pas* ja té un valor plenament funcional són anteriors en el temps als exemples del valor nominal de (249)-(251).

3. El Cicle de Jespersen incipient

constatar per a *pas* en la diacronia de les llengües romàniques, ni és vigent en parlars dialectals romànics. Per tant, doncs, no tenim evidències del fet que de l'ús nominal a l'ús plenament funcional com a marca de polaritat emfàtica negativa sense trets de quantificació (i, més endavant, en alguns casos, com a marca de negació oracional), impliqués un estadi intermedi d'ús de *pas* com a quantificador quantitatiu clarament funcional.

3.3.7.3. El cas de *cap*

Com ja hem vist a l'apartat 3.2.1, la forma *cap* i totes les seves variants provenen del mot llatí CAPU(M). La consideració de *cap* com minimitzador es relaciona amb el sentit de 'boci, extrem d'alguna cosa', detectat en els diferents parlars catalans (DCVB, DECAT, entre d'altres), occitans (Mistral, 1979; Bec, 1968, entre d'altres) i aragonesos (Mott, 2015, entre d'altres); vegeu § 3.2.1. De fet, en els textos del català i de l'occità antic es pot constatar l'ús de *cap* com a substantiu amb el valor adés citat.¹⁴³

(253) *Metetz un pauc en un budel / de galina o de porsel/ e liatz l'un e l'autre cap / per so que dins re non escap.* 'Poseu[-ne] una mica en un budell de gallina o de porcell i lligueu un cap i l'altre [del budell] per tal que dins res no s'escapi' (*Auzels Cassadors* [apud COM])(occità antic)

(254) *Mès la un cap de la dita canya en un forat.* 'Va posar un cap de la dita canya en un forat' (*Recull d'exemples i miracles ordenat per alfabet* [apud CICA]) (català antic)

Aquests usos encara són habituals en les diferents llengües romàniques estudiades. Específicament, l'ús del mot *cap* amb el sentit d' 'extrem o part superior' té una gran vitalitat als parlars pirinencs estudiats, en els quals és, precisament, on es detecten usos més particulars i reveladors del minimitzador; vegeu (255)-(257).

(255) *Hu tinive tót asposat a damón al cap de casa.* (Aixalda: Llessui) (català pellarès)

---

¹⁴³ Com ja hem avançat a § 3.2.1, en aquesta recerca ens allunyem de la proposta de Schwegler (1986: 291) sobre l'origen de *cap* com a generalitzador; és a dir, com a nom que denota una classe general màxima (per a aquest autor, concretament, com a representatiu d'una peça de bestiar: *cap de bestiar*). Com ja hem avançat a § 3.2.1, segons Coromines (1971), si la interpretació inicial del mot hagués estat la d'un generalitzador, a causa d'un procés metonímic *cap* d'identificació de la part (*cap*) representativa d'un tot (un ésser viu —animal o humà—), usat com a substantiu escaït, *cap* hauria donat lloc a un mot equivalent a *ningú*.

(256) *Cap de pont, cap de la mountagno.* (Mistral, 1979: s.v. *cap*) (occità llenguadocià i gascó)

(257) *Cal passar dos còps lo cap de la cravata abans de sautar per davant d'una benda a l'autra.* 'Cal passar dos cops el cap de la corbata abans de saltar per davant d'una banda a l'altra' (Laus, 2003 [apud BaTelòc]) (occità llenguadocià)

Tot i que resulta complicat obtenir exemples diacrònics reveladors del procés de reanàlisi del minimitzador *cap*, Pérez Saldanya i Torrent (en preparació) recullen casos d'ús del minimitzador com a substantiu escrit en contextos antiverídics en català antic. Aquests usos reforcen la hipòtesi que el significat que va donar lloc als termes funcionals actuals fou el significat de *cap* com a 'extrem o part superior o final d'alguna cosa'.¹⁴⁴

(258) *No gos vendre o fer vendre, o comprar o fer comprar, nengun drap o draps de certa sisa sens alnar, co es, de no vendre cap o coha, ans com lo drap o draps seran venuts, co es a saber, presens lo comprador e venedor ho hom per ells sien desapuntats o feyts desapuntar e rajar e alnar a esquivar tota frau.* (CICA: *Manual 2*: 403 [apud Pérez Saldanya i Torrent, en preparació]) (català antic)

(259) *E vengueram prou avant que no trobavem cap [de la via] ny no sabiam hont eram* (CICA: Perellós, *Viatge*: 171 [apud Pérez Saldanya i Torrent, en preparació]) (català antic)

(260) *Com Tirant fon a la sua posada, acabà's del tot armar, e trobà allí Diafebus e Ricart que eren tornats per vestir -se les cotes d' armes que s'avien fetes, totes de chaperia. La de Ricart era tota brodada de madeixes de or totes embaraçades, e dehïa lo mot: No y trop cap ni sentener.* (CICA: *Tirant*: 876 [apud Pérez Saldanya i Torrent, en preparació]) (català antic)¹⁴⁵

¹⁴⁴ En aquest punt, l'accés al capítol en preparació de la *Gramàtica del català antic* sobre la negació elaborat per Manel Pérez Saldanya i Aina Torrent ha estat fonamental, atès que l'evolució del minimitzador es basava, fins ara, en exemples reconstruïts i força hipotètics. Tot i que les dades aportades aquí i al capítol en preparació de Pérez Saldanya i Torrent per a la *Gramàtica del català antic* no són definitives, sí que permeten traçar una confluència força clara del procés evolutiu de *cap* amb el de la resta de minimitzadors.

¹⁴⁵ Aquest exemple pot tenir dues lectures, atès el doble sentit tant del mot *cap* ('cabdill' vs. 'extrem') com del mot *centener* ('caporal que comandava cent homes de les milícies populars catalanes del segle XVI vs. 'lligada que es feia a la fi de la troca de cent voltes, nuant-hi el cap per evitar que la troca s'embullàs; modernament, el fil resistent, cordó, corda o veta que es passa entre les espirals d'una troca o els fils d'un ordit, per evitar que s'embullin'; DCVB, s.v. *centener*). D'una banda, la frase es pot llegir amb el sentit restringit únicament a la interpretació literal del dibuix del vestit d'armes de Ricard —no es pot trobar el cap ni el desllorigador de la madeixa representada. Aquesta interpretació entronca amb l'expressió *No tenir* [per extensió, *trobar*] *cap ni centener*, recollida al DCVB, al DIEC2 i al DNV, entre d'altres (s.v. *centener*), la qual significa 'estar embullada una cosa, no poder-se resoldre les dificultats' (per a més informació sobre l'origen de l'expressió, vegeu Sugranyes, 1999: 112). D'altra banda, la frase pot tenir també una lectura relacionada amb l'absència de subjugació a res i a ningú per part Ricart.

3. El Cicle de Jespersen incipient

(261) *E veig que us enramau e voleu passar per **carrer** que no ha **cap**.* (CICA: Tirant: 876 [apud Pérez Saldanya i Torrent, en preparació]) (català antic)

Si bé els exemples anteriors són representatius del valor de *cap* com a nominal escarrit en contextos antiverídics, no hem pogut trobar casos que evidenciïn clarament els usos ambigus (en contextos pont) que van facilitar la reanàlisi del minimitzador nominal com a quantificador quantitatiu. Coromines (1971: 264) presenta els exemples hipotètics següents:

(262) *Cerco una corda i no en trobo **cap**.*

(263) *Unes tisores que no tallen **cap**.*

Un exemple significatiu sobre els usos diacrònics de *cap* és el trobat a *Les Regles d'esquivar vocables*, un document de finals del s. XV- XVI, en què es condemna l'ús de *cap* equivalent a *gens*.¹⁴⁶

(264) «No n'hi à **cap**» per dir «no n'hi ha **gens**» (*parlar de baixa sort*). (s. XV- XVI, *Regles*: 114 [apud Badia i Margarit, 1999: 256]).

D'acord amb la interpretació que Badia i Margarit (1999: 256) fa de l'exemple, la regla «no proscriu l'adjectiu (o, eventualment, el pronom) *cap*, sinó l'ús abusiu que el fa equivalent de l'adverbi *gens*». ¹⁴⁷ Per tant, doncs, d'acord amb la interpretació de Badia i Margarit, *cap* s'usava amb el valor de quantificador quantitatiu. Ara bé, per a Pérez Saldanya i Torrent (en preparació) cal observar l'exemple de manera subtilment diferent. Pérez Saldanya i Torrent afirmen:

L'aparició d'aquest mot a les *Regles* permet deduir que el seu ús era habitual en la llengua col·loquial de finals de l'edat mitjana i que havia assolit un grau important de gramaticalització. Com ocorre amb *gens* i amb altres mots analitzats en el punt anterior, inicialment degué usar-se amb un valor intensiu equivalent a *pas*, *en absolut*.

Pérez Saldanya i Torrent (en preparació)

Aquest ús de *cap* amb un valor ambigu entre la quantificació de grau i el valor emfàtic o de reforç no relacionat amb la quantificació es pot comprendre perfectament des de l'òptica dels contextos que faciliten la reanàlisi dels adverbis de quantificació com a marques de polaritat emfàtica sense trets de quantificació

¹⁴⁶ Pérez Saldanya i Torrent (en preparació) també recullen aquest exemple com a mostra dels usos diacrònics que podria haver tingut *cap*.

¹⁴⁷ Sobre els casos d'interferència en l'actualitat entre *gens* i *cap* pel que fa a elements no comptables, vegeu Solà (1970: 35-36).

—retornem a aquesta qüestió al capítol 4, en parlar de la distinció entre les marques de polaritat emfàtica de tipus intensiu i les marques de tipus pressuposicional.

Des del punt de vista actual, una revisió sincrònica dels parlars occitans gascons i llenguadocians, com en català i en benasquès, evidencia que el minimitzador *cap* s'usa, de manera generalitzada, com a quantificador indefinit; és a dir, combinat amb substantius singulars comptables (265)-(271). En tots aquests parlars *cap* es comporta com a mot-n (pot aparèixer en posició preverbal i com a resposta fragmentària aïllada a una oració interrogativa total sense legitimació visible superficialment de *no*).¹⁴⁸ En els parlars occitans (265)-(266), en benasquès (267) i en alguns parlars catalans —pallarsès i ribagorçà (268), valencià (270), mallorquí (269)— el complement del quantificador apareix introduït per la preposició *de*.

(265) *Ai pas cap de cotèl*. 'No tinc cap ganivet' (Alibèrt, 1976: 86) (occità llenguadocià)

(266) *Cap d'argument ne l'a podut convèncer*. 'Cap argument no l'ha pogut convèncer' (Romieu i Bianchi, 2005: 176) (occità gascó)

(267) *No van agarrá cap de moixón*. 'No van agafar cap ocell' (Saura, 2000: 598) (benasquès)

(268) *Aci casa no'm deixat entrar mai cap de gos*. (Aixalda: Taüll) (català ribagorçà)

(269) *Jo molt tenc cap de dobler*. (DCVB: s.v. *cap*) (català mallorquí)

(270) *No he anat a cap de mercat*. (Brucart i Rigau, 2008: 1551) (valencià)

(271) *No ha tingut cap mirament envers ells*. (Brucart i Rigau, 2008: 1563) (català central i nord-occidental no pirinenc)

En pallarsès, en alguns casos —així com succeeix en occità llenguadocià— l'operador negatiu escalar que legitima la presència de *cap* en posició postverbal com a TPN [+σ] pot ser que no es realitzi fonèticament; vegeu (272)-(273) —tornem a aquesta qüestió a § 5.3.2.2.¹⁴⁹

(272) [Ø] *Pudien cap véure cap de capellà*. (Aixalda: La Guingueta d'Àneu) (català pallarsès)¹⁵⁰

(273) [Ø] *Teniven cap de quarto agúesta gent*. (Aixalda: Isil) (català pallarsès)

¹⁴⁸ Com ja hem vist a § 2.4.2 del capítol 2, el tret [uNeg] del mot-n és legitimat per un operador negatiu [iNeg] que no té, necessàriament, realització fonètica.

¹⁴⁹ A (272) i (273) s'evidencia la proximitat, en alguns contextos, de l'ús de *cap* com a indefinit i l'ús com a marca de polaritat emfàtica negativa (no relacionada amb la quantificació) en el parlar pallarsès. Això, de retruc, posa de manifest la necessitat d'explorar en profunditat la possibilitat de trobar, actualment, algunes mostres de l'article partitiu en aquest parlar.

¹⁵⁰ Usem el símbol [Ø] per indicar de manera descriptiva l'absència del marcador preverbal negatiu.

3. El Cicle de Jespersen incipient

Com hem comentat, l'ús de *cap* com a quantificador indefinit és el valor més estès en els parlars del contínuum lingüístic del conjunt de les llengües estudiades. Ara bé, del conjunt d'usos que hem recollit d'aquest minimitzadors, l'ús com a indefinit és el que aparegué més tard perquè, com apunten Alsina i Duarte (1984: 89) «es devia anar congriant durant l'edat mitjana en el llenguatge popular».¹⁵¹ No es comencen a documentar casos de *cap* amb valor de quantificador indefinit en oracions negatives fins a final de l'edat mitjana i inici de l'edat moderna (vegeu Coromines, 1971; Field, 1971).¹⁵²

A l'àrea concreta del contínuum lingüístic del Pirineu central, es troben, encara avui, determinats valors del minimitzador *cap* que ens remetent a les dades diacròniques que hem presentat anteriorment. En gascó i en llenguadocià s'han trobat exemples en què *cap* apareix en oracions negatives juntament amb un substantiu escarrit de massa, no comptable o bé plural; vegeu (274) i (275). De manera semblant, hi ha exemples que apunten al fet que, en alguns casos, el pallarès podria ser que es comportés com certes varietats occitanes llenguadocianes, en les quals *cap* apareix com a reforç de la negació oracional no marcada (*pas*) i en les quals el complement directe (o bé el subjecte, segons el cas) és introduït per l'article partitiu *de*.¹⁵³ Aquests casos podrien evidenciar la connexió entre els usos com a marca emfàtica que va donar lloc a l'ús de *cap* més estès als parlars estudiats; és a dir, com a quantificador indefinit. Vegeu (276)-(278).

(274) *I avia pas cap de palha*. 'No hi havia pas palla' (Jagueneau i Valiere, 1976: 14 [apud Floricic, 2006: 117]) (occità llenguadocià)¹⁵⁴

(275) *Lo paure tròba pas cap d'amics*. 'El pobre no troba pas amics' (Cichon, 1999: 42) (occità llenguadocià)

(276) *No fevi cap de calor*. (DCVB: s.v. *cap*)¹⁵⁵

---

¹⁵¹ Alsina i Duarte (1984) fan una reconstrucció de la formació de l'indefinit *cap* sobre la base de la marca de polaritat emfàtica negativa sense trets de quantificació. Tot i que coincidim en algunes parts en la proposta, els passos del procés evolutiu descrit per Alsina i Duarte són hipotètics i no presenten dades reals ni diacròniques ni dades sincròniques específiques de *cap* estadi d'aquest procés.

¹⁵² Contràriament, tot i que sense aportar exemples que ho demostrin, Schwegler (1986) defensa que l'ús de *cap* com a quantificador indefinit és anterior a l'ús com a marca de polaritat emfàtica.

¹⁵³ Per a un estudi més aprofundit de la relació entre els reforços de la negació oracional i l'aparició de l'article partitiu *de*, vegeu Sauzet (2014).

¹⁵⁴ Aquesta mateixa combinació *pas cap de palha* apareix, també a l'enregistrament 19-5, de l'any 1982 (corresponent a l'àrea del Lauraguès, a l'Alta Garona) del corpus de cançons i danses tradicionals occitanes del Centre Occitan des Musiques et Danses Traditionnelles à Toulouse, Midi-Pyrénées (COMDT).

¹⁵⁵ Als Quaderns de Camp, però, aquest mateix exemple apareix dins una construcció que podria ser interpretada com un cas dislocació a la dreta, tot i que Alcover hi escriu entre parèntesi el valor de

(277) *No hi havia cap de carreretes.* (Aixalda: Àreu) (català pallarès)¹⁵⁶

(278) *[Ha]via comprat mai cap de cunills i gallines.* (Aixalda: Isil) (català pallarès)¹⁵⁷

En el conjunt dels casos anteriors, l'article partitiu *de* marca el que Floricic (2006: 116-117) defineix com «la construction de la (sous-) classe au sein de laquelle la quantification est opérée» o bé «le domaine référentiel au sein duquel est effectuée la quantification nulle». Tot i que la pluralitat del domini sobre el qual es marca la quantificació no és visible en les construccions de la majoria dels parlars catalans ni en el benasquès (com sí que ho és en occità i, en alguns casos, en pallarès), sí que ho és en els casos en què l'argument sobre el qual *cap* efectua la quantificació es troba dislocat a l'esquerra; vegeu (279)-(283). Quan no hi ha la dislocació, l'element quantificat apareix, com hem vist abans, en singular.

(279) *De germans, no en tinc cap.* (català)

(280) *(De) vestits de blanc, no n'hi havia cap.* (Aixalda: Ainet de Cardós) (català pallarès)

(281) *De caballs, non tengo cap* (adaptat de Saura, 2000: 598) (benasquès)

(282) *De sabates, enuòc n'i aviá pas cap.* 'De sabates, no n'hi havia cap' (Bodon, 1953 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadociana)

(283) *D'aurelhats [...] ne demorava pas pus cap dins lo panier.* 'D'orelletes, no en quedava cap dins la panera' (Jagueneau i Yaliere, 1976 : 25 [apud Floricic, 2006: 116]) (occità gascó)

---

gens i no hi transcriu *cap* coma que indiqui la pausa pròpia de la dislocació: *No en fevi cap (gens) de calor* (Portal Alcover: Quadern XVII).

¹⁵⁶ Tot i que aquest tipus de configuració pot fer pensar que *cap* té un valor de quantificador quantitatiu, alguns dels informants pallaresos preguntats per aquest tipus de construcció interpreten l'ús del minimitzador *cap* amb un valor de reforç emfàtic. Aquesta possibilitat, paral·lela a la d'alguns parlars occitans, obre l'interès de la possible existència, en determinats contextos relacionats amb la negació, d'un article partitiu en els parlars pallaresos.

¹⁵⁷ Com en el cas anterior, alguns dels informants enquestats només accepten una construcció com la de (278), quan hi apareix un clíctic partitiu i, per tant, amb el complement directe dislocat a la dreta. En aquest cas, la lectura de reforç emfàtic no és possible perquè, com mostrem al capítol 4, en els complexos verbals, l'ús de *cap* com a marca de polaritat emfàtica només és possible si se situa entre les dues formes verbals: *Havia cap comprat mai (de) conills i gallines.*

3.4. Recapitulació

En aquest capítol hem focalitzat l'atenció en la primera fase del procés de reanàlisi dels minimitzadors com a TPN amb un valor quantificacional. L'estudi del *Cicle de Jespersen incipient* és rellevant pel fet que, sovint, és la fase menys explorada en els estudis sobre la formació de noves marques de negació oracional. Hem procurat mostrar l'interès de l'estudi d'aquesta fase del procés evolutiu dels minimitzadors a partir d'un plantejament simbiòtic entre les dades sincròniques actuals i les de la llengua antiga, i l'anàlisi teòrica.

Davant la riquesa dels parlars del contínuum estudiat hem seleccionat un repertori de minimitzadors, els diferents usos dialectals dels quals són representatius del conjunt de fases del procés de reanàlisi. D'acord amb l'assumpció que la variació sincrònica pot ser un reflex de les tendències evolutives diacròniques, hem pres les dades de la variació dialectal actual recollida com a punt de partida per a l'exploració i l'explicació més sistemàtica possible del procés diacrònic de formació dels TPN amb valor quantificacional.

A les **taules 4 i 5** sintetitzem el conjunt dels valors recollits (o no) per als minimitzadors estudiats i especifiquem els parlars en què els usos han estat identificats.

Taula 4. Síntesi dels usos dels minimitzadors del repertori estudiat

Usos ¹⁵⁸ Minimitzador	Quantificador			
	Quantitatiu		Indefinit	
	Amb complement	Sense complement	Amb complement	Sense complement
Brenca	+	+	+	+
Brica	+	+	–	–
Brot	+	+	–	–
Cap	[+]	[+]	+	–
Garra	+	+	+	+
Got(a)	+	+	–	–
Fret	–	+	–	–
Mica	+	+	+	–
Molla	+	+	–	–
Pas	–	–	–	–
Pon(t)	+	+	–	+

FONT. Elaboració pròpia.

¹⁵⁸ El símbol «+» indica que en aquell parlar sí que es fa ús del minimitzador amb el valor indicat (usat entre claudàtors «[+]», indica que aquest valor s'ha detectat, però de manera ambigua o pendent de recollida de dades més aprofundida; el símbol «–» indica que no s'ha recollit l'ús corresponent a aquella casella.

Pel que fa a les etiquetes sobre els valors ostentats per cada minimitzador negatiu precisem que: atès que considerem que, un cop reanalitzat com a quantificador el minimitzador és el nucli d'un SQ, els usos del minimitzador amb complement, corresponent a les estructures pseudopartitives (Q *de gana*) i com a modificador d'adjectius i d'adverbis (Q *bonic*, Q *bé*). Els casos d'ús del minimitzador com a quantificador sense complements, corresponen als usos com adverbis de grau (V Q).

Taula 5. Síntesi de la distribució geogràfica dels usos dels minimitzadors estudiats

Usos Minimitzador	Quantificador			
	Quantitatiu		Indefinit	
	Amb complement	Sense complement	Amb complement	Sense complement
Brenca	Ar (Rib), Ben	Ar, Ben	Ar	Ar
Bric(a)	Occ (Ar, Gasc, Lg)	Occ (Ar, Gasc, Lg)	–	–
Brot	Cat	Cat	–	–
Cap	[Cat (Pall), Occ (Gasc)]	[Cat (Pall)]	Ar, Ben, Cat, Occ	–
Fret	–	Occ (Ar, Gasc)	–	–
Garra	Ar	Occ (Gasc)	Ar	Ar
Got(a)	Ar, Ben, Cat (Pall)	Ar, Ben, Cat	–	–
Mica	Ar, Cat	Ar, Cat	Ar	–
Molla	Cat (Fr, Pall, Rib)	Cat (Fr, Pall, Rib)	–	Ar
Pon(t)	Ar	Ar	–	–

FONT. Elaboració pròpia.¹⁵⁹

Els resultats de les **taules 4 i 5** constitueixen una síntesi descriptiva fonamental de les dades presentades i, unides a l'aparat teòric presentat, ens han permès recórrer els primers passos l'evolució diacrònica dels minimitzadors i constatar que perquè es pugui iniciar un procés de renovació de la negació oracional —com mostrem al capítol 4—, és necessari que, prèviament, es produeixi l'establiment d'una relació de dependència entre l'operador negatiu oracional i l'element que es postula com a renovellador de l'expressió de la negació. En aquest capítol, en la línia del que Labelle i Espinal (2014) i Espinal i Tubau (2016, entre d'altres) postulen per als mots-n de les llengües romàniques, hem defensat que aquesta relació és una

¹⁵⁹ Les abreviatures usades a la **taula 5** per a cada un dels parlars són les següents: Ar (aragonès); Ben (benasqués); Cat (català); Occ (occità). En el cas del català i de l'occità, especifiquem també: Cat (Fr): català de la Franja; Cat (Pall): català pallarès; Cat (Rib): català ribagorçà; Oc (Ar): occità aranès, Occ (Lg): occità llenguadocià; Oc (Gasc): occità gascò.

dependència de tipus semàntic, basada en la legitimació del tret escalar associat als minimitzadors. Hem defensat que el tret escalar fort inherent que se'ls associa és legitimat a través de l'ús en contextos no verídics (en molts casos, restringits a contextos antiverídics) i en usos com a substantius escarits. Aquesta configuració facilita la verificació del tret escalar i, per tant, la interpretació d'aquests elements com a TPN amb un significat enriquit, que dona lloc a una implicatura escalar universal pròpia dels usos d'aquests elements com a quantificadors.

En aquest capítol hem pogut demostrar, també, que, de manera sistemàtica, la reanàlisi comporta la *microelevació estructural* o una *reanàlisi cap amunt (upwards)* de l'element nominal dins les capes del SD en què s'integra inicialment. La reanàlisi comporta, també, el deslligament progressiu com a argument del verb, en pro de l'aproximació successiva a l'estatus d'adjunt al predicat (Roberts, 2007; Garzonio i Poletto, 2009; Willis et al., 2013; Breitbarth et al., 2013).

En síntesi: un minimitzador pot entrar al *Cicle de Jespersen* només quan ha superat els estadis presentats en aquest capítol (Breitbarth et al, 2013). Tanmateix, com s'extreu dels treballs de Kiparsky i Condoravdi (2005, 2006), emfasitzar-ho tot és no emfasitzar res. Les llengües naturals desenvolupen, de manera sistemàtica, un procés de «selecció» entre el conjunt de minimitzadors candidats a la reanàlisi, els quals, ja en un nombre molt més reduït, són els que poden continuar el procés de reanàlisi. Així, el *Cicle de Jespersen* només contempla com a objecte d'estudi els minimitzadors que poden arribar a ser les noves marques per a l'expressió de la negació fruit d'una restricció del conjunt de minimitzadors. De fet, la majoria dels estudis focalitzen l'atenció en l'anàlisi dels processos de renovellament només d'aquells minimitzadors «escollits» que, a més de l'establiment d'una dependència semàntica inicial, desenvolupen un contingut lògic propi més enllà de la implicatura escalar universal—com mostrem al capítol 4.

Com ja hem dit, la comparació del repertori de minimitzadors explorats en aquest capítol en relació amb els que explorem detingudament al capítol 4 demostra que explicar el *Cicle de Jespersen* ha de passar també —necessàriament, i tot i que les dificultats empíriques evidents en alguns casos— per explicar les nocions semàntiques i les configuracions sintàctiques associades al *Cicle de Jespersen Incipient*.

El resseguiment d'aquest procés ens apropa, en part, a la resposta dels debats sobre l'evolució dels minimitzadors apuntats a l'apartat 2.8: els processos de la

3. El Cicle de Jespersen incipient

primera fase de reanàlisi dels minimitzadors evidencien, en general, configuracions de canvi microsintàctic coincidents i una direcció unívoca compartida. Ara bé, això no treu que hàgim pogut trobar casos en què, en una determinada varietat, un minimitzador s'hagi reanalitzat com a TPN amb valor quantificacional, però ja no sigui usat habitualment pels parlants, perquè ha caigut en desús. Sovint, en aquests casos el que acaba succeint és que els parlants usen de nou el minimitzador amb valor nominal —en contextos d'harmonia semàntica o com a complement ambigu entre l'estatus d'argument o d'adjunt en contextos pont (p.e. *brot*, *mica*, *punt*, o, fins i tot, *gota*, en alguns parlars).

Alhora, els processos descrits no sempre permeten explicar tots els valors que ostenten els minimitzadors; les direccions de reanàlisi no són pas completament predictibles. Per tal de mostrar aquest fet, en aquest capítol, hem presentat també aquells valors adquirits per determinats minimitzadors que els singularitzen i que s'allunyen dels patrons descrits. Així, d'una banda, hem recopilat els usos dels minimitzadors com a quantificadors indefinits i hem estudiat i explicat formalment el comportament singular de determinats minimitzadors de l'aragonès com a mots-n, que poden aparèixer subespecificats amb un tret [uNeg]. En aquest últim cas, hem evidenciat un paral·lelisme clar dels minimitzadors negatius de l'aragonès i del benasquès amb el comportament híbrid de la resta de mots-n (no procedents de minimitzadors) del conjunt de parlars estudiats mostrats a § 2.5.2.

D'altra banda, aquest capítol ha servit, també, per recuperar d'exemples i evidències sobre les fases de reanàlisi inicials dels mots que, contemporàniament, actuen com a marques de polaritat emfàtica o marques de negació oracional —els quals conformen el gruix majoritari de les dades estudiades als dos capítols que presentem a continuació.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica. La noció d'èmfasi en la reanàlisi de la quantificació a la negació

No me'n vaig, soc qui torna.

Ovidi Montllor

4.1. Introducció

En aquest capítol analitzem els usos dels minimitzadors com a exponents del que en la bibliografia s'ha anomenat, de manera genèrica, *marques de polaritat emfàtica negativa*. El propòsit del capítol és evidenciar la vaguetat del terme *èmfasi* en el marc de l'expressió de la polaritat negativa, tant des del punt de vista de la caracterització formal dels elements lèxics, com dels usos semanticopragmàtics d'aquests elements.

Des del punt de vista formal evidenciem que distingir els trets formals que caracteritzen el conjunt de les anomenades marques de polaritat emfàtica negativa permet apreciar una distinció clau en el si d'aquest grup. Així, d'una banda, parlem de minimitzadors usats com a TPN [+σ] i amb trets de quantificació —la qual cosa justifica que, com hem vist al capítol 3, puguin ser usats com a adverbis de grau. De l'altra, parlem de minimitzadors usats com a TPN ([+σ]), però desposseïts dels trets de quantificació i amb un ús regulat per factors relacionats amb l'estructura informativa. En la línia de Ledgeway (2017) coincidim a anomenar els dos tipus de marques esmentades com a *marques de polaritat negativa emfàtica intensives* i *marques de polaritat negativa emfàtica pressuposicional*, respectivament.

Alhora, d'acord amb el propòsit d'aquesta tesi d'entendre la reanàlisi dels minimitzadors, palesem que aquesta distinció mostra com, darrere de la terminologia vaga de *marques de polaritat emfàtica negativa* s'amaga l'impàs entre el que descriptivament anomenem Cicle de Jespersen Incipient i Cicle de Jespersen pròpiament dit. La reanàlisi de les marques de polaritat emfàtica intensiva en marques pressuposicionals constitueix la fase següent del procés evolutiu dels minimitzadors nominals ja descrit al capítol 3. Comprendre i delimitar bé aquesta nova reanàlisi és imprescindible per poder explicar el cicle de la renovació de les marques de negació oracional mitjançant l'ús de minimitzadors negatius —procés que estudiem en profunditat al capítol 5.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

Dediquem els diferents subapartats de § 4.2 a aproximar-nos al reflex que la distinció feta entre els trets de les marques de polaritat emfàtica negativa intensiva i pressuposicional té pel que fa a les posicions de l'estructura sintàctica que ocupen. Estudiem les posicions en què considerem que se situen cada un dels tipus de marques i mostrem els contextos d'ambigüitat estructural que han donat lloc a la reanàlisi de les marques de polaritat emfàtica negativa intensiva com a marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional. Als subapartats d'aquesta secció explorem i repassem de manera molt sintètica dues qüestions a mode d'excursus: d'una banda, la interacció dels dos tipus de marques de polaritat emfàtica negativa amb els adverbis baixos del sintagma verbal; i, de l'altra, la variació de les posicions que ocupen les marques intensives i pressuposicionals en relació als temps verbals simples i compostos.

Com hem avançat, en aquest capítol també oferim una revisió de la noció d'*èmfasi* des del punt de vista pragmàtic i de les restriccions relacionades amb els propietats estructurals i informatives de les proposicions. A l'apartat 4.3 explorem quines han estat i quines són les restriccions pragmàtiques i les propietats estructurals i informatives que determinen l'ús reeixit del que anomenem marques de negació emfàtica pressuposicional. Ho fem per precisar l'ús vague que sovint s'ha fet en la bibliografia del terme *èmfasi*, amb el qual es relacionen les marques que han perdut els trets de quantificació. Alhora, i gràcies a les caracteritzacions sintàctica i pragmàtica fetes, a mode d'apèndix, a l'apartat 4.3.4, distingim les marques de negació emfàtica de les marques de negació metalingüística de la perifèria oracional —amb les quals, sovint, se les relaciona en tant que estratègies d'expressió de la negació no canònica o marcada amb necessitat de legitimació discursiva prèvia.

Tanquem el capítol amb una síntesi de les aportacions principals fetes. Remarquem la importància de les contribucions d'aquest capítol per determinar els usos i valors amb què els minimitzadors estudiats entren al que al capítol 5 estudiem com el darrer estadi del procés de reanàlisi; és a dir, el procés de reanàlisi com a marques de negació oracional.

4.2. L'impàs de la quantificació a l'èmfasi de la polaritat negativa

Com hem vist al capítol 3, els minimitzadors que completen el que hem coincidit a anomenar el Cicle de Jespersen Incipient poden acabar sent usats com a adverbis de grau que modifiquen predicats quantificables (vegeu § 3.3.5). La posició a què hem associat aquests elements —legitimats semànticament com a TPN i deslligats de la posició argumental inicial— és la d'un sintagma de quantificació adjunt al SV, com el de (1).¹

- (1) [SNeg [N_{Neg} *no*] [ST [T^o V_i] [SQ [Q^o **minimitzador**] SV [v^o V_i]]]]]

Com ja sabem, des del punt de vista semàntic, en aquests casos es produeix una implicatura universal escalar per la qual els minimitzadors reforcen el sentit negatiu de l'oració en què apareixen. Com exploràvem en detall a § 3.3.1.1, aquest fet es correspon amb el que en termes de Chierchia (2013) és una «pressuposició antiexhaustiva»: si una acció o una qualitat no es produeix ni per al grau més petit d'una escala no és només que no es produeixi en aquell grau —‘una mica’—, sinó que no es produeix en absolut —vegeu exemples alguns dels exemples presentats a § 3.3.5, reproduïts de nou a (2)-(7).

- (2) *Non plò bric*. ‘No plou gens’ (Carrera, 2007: 226) (occità aranès)
 (3) *No te quero breuca*. ‘No t'estimo gens’ (Saura, 2000: 596) (benasquès)
 (4) *Nou plò gout*. ‘No plou gens’ (Rohlf, 1977: 199) (occità gascó)
 (5) *No s'enrabiaban miaja*. ‘No s'enrabiaven gens’ (Lozano i Sánchez, 2013: 18) (aragonès)
 (6) *No ha plogut molla*. (DCVB: s.v. *molla*) (català pallarès i ribagorçà)

¹ Tot i que actualment des del punt de vista formal s'accepten únicament les adjuncions a l'esquerra —com la que presentem a l'anàlisi de (1)— en la bibliografia s'ha parlat d'adjuncions tant a la dreta com a l'esquerra per a aquest tipus d'elements (vegeu una revisió d'aquesta qüestió a Costa, 2004: § 2). Tot i que l'estudi d'aquesta qüestió depassa els objectius d'aquesta recerca, remarquem que Bosque i Masullo (1998) proposen una anàlisi en aquestes línies per explicar la modificació dels predicats en castellà a través de l'ús de SQ, amb una adjunció a la dreta dins el SV —la posició exacta d'adjunció és lleugerament diferent per a cada tipus de predicat quantificable i segons el tipus de quantificació verbal (per a una simplificació d'aquesta proposta, vegeu Gallego i Irurtzun, 2010). Rodríguez (2010: 1506) també apunta a una explicació possible en termes d'adjunció a la dreta per als adverbis postverbals del castellà. Des d'una òptica més general, Barbiers (1995) proposa que, tot i que hi ha casos en què l'adjunció a la dreta (de SY a SX) sembla l'opció reeixida en el cas dels adverbis postposats, aquesta adjunció és en realitat una adjunció a l'esquerra d'un SY a un SX, amb un moviment subseqüent de SX a l'esquerra de SY. Costa (1998, 2004) i Martins (2014) defensen, també, que l'adjunció dels adverbis sempre és a l'esquerra, o bé del ST (en les aparicions preverbals) o bé del SV (en les aparicions postverbals) en el cas del portuguès. També Doetjes (1997: § 5.1.2), tot i acabar postulant un altre tipus d'anàlisi, planteja aquesta possibilitat per als adjunts de grau.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

- (7) *Sin* [...] *faltar-lis, pont, el aliento*. ‘Sense faltar-los gens l’alè’ (Nagore, 1989: 275) (aragonès)

La lectura derivada de la implicatura escalar universal mencionada ha provocat que sovint s’hagi tractat aquests elements sota l’etiqueta genèrica de *marques de polaritat emfàtica negativa* o de *reforç de la negació*, dins la qual també s’inclouen marques que contribueixen a la modificació de la polaritat negativa, però que no tenen un significat lligat a la quantificació. Aquest tractament unificat dels dos tipus de marques ha estat afavorit, sovint, pel fet que hi hagi llengües o varietats en què la distinció entre les marques de negació emfàtica amb valor quantificacional i les que no en tenen (p.e. el francès) no és tan clara com en les varietats de què parlem aquí.²

En síntesi, doncs, defensem que la noció d’*èmfasi* no captura bé una diferència de trets dels minimitzadors que és clau per explicar-ne les fases del procés evolutiu. En el moment en què els minimitzadors poden començar a usar-se amb verbs no quantificables —per bé que la seva presència té un efecte, també, emfàtic— ho fan amb propòsits i efectes diferents dels usos lligats a la quantificació.

Segons Garzonio (2008b) —en la línia de la proposta de Roberts i Roussou sobre la relació entre la simplificació de trets i els processos de reanàlisi—, «a postverbal negative adverb can become the unique or the main negative marker only if it undergoes a process of simplification of features, i.e. the loss of quantificational or phi-features». Pel que fa als minimitzadors estudiats en aquesta tesi, al capítol 3 ja hem vist que la reanàlisi com a quantificadors ja havia comportat, en primera instància, la pèrdua dels trets fi. Per tant, en aquest nou estadi de reanàlisi en què els minimitzadors es poden combinar amb predicats no quantificables, els trets simplificats dels minimitzadors són els de quantificació.³

---

² En francès la distinció entre les marques de polaritat emfàtica lligades a la quantificació i les que no hi estan és força més vaga. Així, en determinats contextos, un exemple en francès en què apareix un minimitzador com ara *point* tant es pot interpretar amb valor de quantificació com sense. I, al contrari: a l’hora de traduir minimitzadors diferents com *gens* (intensiu) o *pas/cap* (pressuposicional) d’altres parlars, es tendeix a usar en ambdós casos la locució *pas du tout*, de manera que es perd un matis semanticopragmàtic important (com exposem a § 4.3).

³ Chatzopoulou (2015), en parlar del Cicle de Jespersen com a procés de renovació de la negació oracional, indica que l’estadi II —durant el qual les marques de negació emfàtica intensiva passen a ser usades com a marques de negació pressuposicional— el que succeeix és que «a scale is no longer evoked and only the standard of comparison or scalar endpoint gets interpreted», perquè «the process of bleaching in the transition from Stage I to Stage II involves the loss of scalar reference» (Chatzopoulou, 2015: 334).

Com ja hem comentat al capítol 3, no resulta fàcil trobar exemples diacrònics febaents que mostrin que els minimitzadors *pas* i *cap* —que han arribat a ser marques polaritat emfàtica pressuposicional (i, com mostrem al capítol 5, marques de la negació oracional)— van ser usats com a quantificadors quantitius que reforçaven la polaritat negativa de les oracions en què apareixien.⁴

Tanmateix, tant històricament com actualment, sí que observem com alguns dels minimitzadors que al capítol 3 hem vist que s'han reanalitzat com a adverbis de grau es poden usar, a vegades, com a marques de negació emfàtica deslligades de la quantificació —a causa del procés d'empobriment de trets quantificacionals citats.⁵ Del conjunt de minimitzadors inicials del repertori del capítol 3, *brot*, *fret*, *garra*, *gota* i *punt*—juntament amb els minimitzadors de l'annex 1— s'han aturat en el procés evolutiu i no els trobem usats en contextos negatius no lligat a la quantificació. A més de *pas* i *cap*, només *brenca*, *bric(a)*, *mica / miaja* i *molla* presenten, en alguns casos, valors no quantificacionals.

A (8)-(11) il·lustrem casos d'usos no quantificacionals dels minimitzadors estudiats —més endavant, en explicar formalment la reanàlisi de marques de polaritat emfàtica negativa amb valor quantificacional com a marques sense valor quantificacional presentem exemples addicionals d'aquests casos.⁶

(8) *No viene brencia.* 'No ve pas' (Saura, 2017) (benasquès) [*Q/P]

(9) *No y heban subiu miaja t'allí aún.* 'Encara no hi havien pujat pas, allí' (Arnal, 1999: 409) (baix ribagorçà occidental) [*Q/P]

---

⁴ Vegeu Larrivé (2011: § 4) sobre la manca de dades sobre l'ús de *pas* com a TPN abans de l'ús com a marca de negació. Pel que fa a *cap*, al capítol 3 hem presentat i analitzat alguns exemples que apunten a un ús quantificacional en la llengua antiga i en determinades varietats contemporànies.

⁵ Prenem aquests exemples com a mostres il·lustratives de la reanàlisi hipotètica de marques sobre l'evolució de les quals no tenim evidències clares (en el nostre cas, *pas* i *cap*). Com ja havíem avançat a § 3.1, Willis et al. (2013: 15-16) donen suport a aquest tipus d'aproximació «reconstructiva» a les dades: «Entry into Jespersen's cycle involves several steps. The process may stop at any one of these steps, and, in fact, often seems to stop early, leaving the new item as a marker of emphatic negation but nothing more. Such elements are often stable, and show no signs of replacing the previous exponent of ordinary sentential negation. The processes involved at the early stages of Jespersen's cycle are the same, however, regardless of whether the item in question goes on to become the main exponent of ordinary sentential negation in the language or remains a minor adverbial means of emphasizing polarity».

⁶ Marquem entre parèntesis les lectures possibles dels diferents exemples a través de les inicials següents: (Q), marques de polaritat emfàtica negativa amb valor de quantificació; (P), marques de polaritat emfàtica que, com mostrem més endavant, estan lligades a restriccions pragmàtiques respecte del context d'enunciació.

En relació amb els exemples de (8)-(11) afegim que, tot i que no en tenim evidències, Casacuberta i Coromines (1936: 177) indiquen que a la localitat aragonesa d'Hecho *pon* s'usa com a equivalent a *pas* del català —i, per tant, com a marca de negació emfàtica pressuposicional.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

(10) *No he pasau ta Franzia mica.* ‘No he passat pas cap a França’ (Blas i Romanos, 2011) (aragonès) [*Q/P]

(11) *No ha quiesto baixar ta'l concierto mica.* ‘No ha volgut baixar pas al concert’ (GBA: 94) (aragonès) [*Q/P]

Les dades que acabem de presentar fan evident que la noció genèrica d'*èmfasi* és insuficient per capturar la distinció entre els dos tipus de marques esmentades adés. Per això, adoptem una distinció terminològica clau, motivada pels trets que defineixen els elements que tractem i les posicions estructurals que, d'acord amb aquests trets, ocupen. Com ja hem avançat a la introducció del capítol, la formalització de la distinció ja presentada es basa en la proposta de Ledgeway (2017), que postula l'existència de dos tipus diferents de negació emfàtica: la negació intensiva o completiva i la negació pressuposicional (en els termes originals de l'autor: *intensive* o *completive* i *presupositional negators*).⁷ Per a Ledgeway, aquesta proposta permet diferenciar:

a) els minimitzadors que són usats com a adverbis de grau en contextos negatius i que mantenen els trets quantificacionals —*marques de polaritat emfàtica negativa intensives o completives*, que donen lloc al que anomena *negative scalar intensive readings* ('lectures escalars intensives negatives').

b) els minimitzadors que actuen com a modificadors de la polaritat negativa de l'oració, desposseïts de trets de quantificació i amb un valor semanticopràgmatc addicional afegit —*marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicionals*.⁸

A § 4.3 demostrem, també, la idoneïtat de la distinció feta des del punt de vista de la pragmàtica. Abans, però, constatem que, com exposa Ledgeway (2017: 105) aquesta distinció permet capturar, també, les posicions estructurals diferents que argumentem que ocupen les marques emfàtiques que tenen trets relacionats amb la quantificació i les que no. Aquest aspecte és molt rellevant per a la nostra investigació perquè permet evidenciar que les posicions estructurals en què apareixen aquestes dues marques es poden relacionar de manera molt clara:

⁷ Ledgeway avisa el lector que Garzonio i Poletto (2009: 98) ja havien constatat aquest fet, en afirmar: «[t]here are two main groups of reinforcers of negation: on the one hand, adverbs which can be considered as equivalent to 'at all' in English» and «on the other hand, negative morphemes that are used to express the fact that an explicit or implicit assumption made by the interlocutor is wrong».

⁸ El terme *presuposicional* ja havia estat usat per Cinque (1976) i Zanuttini (1997), entre d'altres. Tot i que, com mostrem a § 4.3, la terminologia *marca de negació emfàtica pressuposicional* no és del tot precisa perquè no reflecteix el conjunt de valors pragmàtics d'aquestes marques, per raons de tradició i d'ús força general de l'etiqueta, la mantenim al llarg de la recerca.

[...] within the area of emphatic negation the binary opposition between presuppositional negators ('after all... not') and negative completive/intensive negators ('not at all/even') is more fluid than traditionally assumed, and, following proposals in Garzonio (2008a, b), that these two values can in some southern [Italian] dialects correspond to two distinct positions within the lower portion of the functional clause structure. Significantly, it will be demonstrated that in certain cases both of these positions can be simultaneously lexicalized through distinct functional items or be derivationally related through movement from one position to the other.

Ledgeway (2017: 105)

En els propers apartats fem una aproximació a les posicions diferents que ocupen aquests elements i explorem com aquestes posicions poden generar contextos d'ambigüitat estructural que permeten la reanàlisi de marques lligades a la quantificació com a marques de relacionades únicament amb l'expressió de la polaritat oracional.

4.2.1. La posició estructural de les marques d'èmfasi intensiva i contextos pont per a noves reanàlisis

4.2.1.1. Una primera aproximació. L'anàlisi com a adjunts de grau

Explicar el pas de les marques de polaritat emfàtica negativa intensiva a les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional comporta buscar els contextos d'ambigüitat sintàctica que permeten interpretar les marques del primer tipus com a exponents del segon tipus. Com ja hem avançat al capítol 3, els contextos pont són, en aquest cas, les oracions amb predicats que legitimen la quantificació de grau (vegeu § 3.3.5). L'aparició de marques de polaritat emfàtica negativa modificant predicats no quantificables és sinònim de reanàlisi acomplerta.

Retornem ara a la frase de Ledgeway (2017: 105) citada al final de l'apartat immediatament anterior sobre la distinció de dues posicions estretament relacionades per als dos tipus de marques emfàtiques. Pel que fa als minimitzadors usats com a adverbis de grau, superficialment, ocupen la posició immediatament postverbal. De la mateixa manera, superficialment, en els temps simples, el conjunt de les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicionals també ocupen la posició postverbal. Il·lustrem la coincidència de l'aparició postverbal a (12)-(13):

(12) *No plou gota.* (negació emfàtica intensiva)

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

(13) *No plou pas*. (negació emfàtica pressuposicional)

Estructuralment, però, la situació és diferent. D'una banda, com ja hem avançat, una anàlisi preliminar possible per als minimitzadors reanalitzats com a marques de negació emfàtica intensiva és l'anàlisi com a adjunts de grau.⁹

De l'altra, si les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional com les de (13) modifiquen la polaritat associada a l'esdeveniment verbal, sintàcticament cal que ocupin una posició perifèrica al SV (o bé al Sv). Per això, assumim que les marques de negació emfàtica desposseïdes dels trets quantificacionals se situen en una posició funcional (SF) relacionada amb l'èmfasi de la polaritat, a la perifèria del sintagma verbal. Per tant, dominen sintàcticament el SV i els seus complements —en aquesta apartat no entrem en detall en la naturalesa i especificacions d'aquesta posició, però a § 4.2.2 ens hi tornem a referir per fer una panoràmica general de les aproximacions a la posició de les marques pressuposicionals en la bibliografia.

Ara ens interessa determinar com s'explica que una marca de polaritat emfàtica negativa intensiva es pugui interpretar com a pressuposicionals. Si assumim que és possible adjuntar un SQ (amb un minimitzador negatiu) a l'esquerra d'un predicat que es pot quantificar, però que, alhora, aquest SV té una posició perifèrica disponible per als minimitzadors que es comporten com a marques pressuposicionals, quan es produeix la pujada del verb al nucli de flexió i el minimitzador ocupa la posició postverbal, l'aprenent de la llengua pot trobar-se amb un cas d'ambigüitat de les dades lingüístiques primàries pel que fa als trets (i per tant, a la posició) del minimitzador. En aquest context, l'aprenent pot assignar trets diferents a l'element lèxic i considerar que el minimitzador que en l'entrada lingüística era usat com a adverbí de grau i adjuntat al SV com a marca emfàtica intensiva és una marca de polaritat emfàtica pressuposicional. Si això succeeix, l'aprenent no relaciona l'element lèxic amb els trets de quantificació i el situa a la posició funcional pròpia

---

⁹ Més endavant revisem aquesta proposta i proposem que, en determinats parlars, es podria parlar de la inserció d'aquest tipus de marques en la jerarquia adverbial a l'àrea baixa de ST, com a sintagmes funcionals a la perifèria del VP (en la línia d'Alexiadou, 1994; Cinque, 1999).

de les marques pressuposicionals, SF, a la perifèria del SV.¹⁰ Vegeu la representació esquemàtica de les estructures que donen lloc a l'ambigüitat a (14)-(15):¹¹

(14) Èmfasi intensiu

[_{SNeg} [_{NEg°} *no*] [_{ST} [_{T°} **V_i**] [_{ISQ} [_{Q°} **minimitzador**] SV [_{V°} **V_i**]]]]]

(15) Èmfasi pressuposicional

[_{SNeg} [_{NEg°} *no*]][_{ST} [_{T°} **V_i**] [_{SF} **minimitzador** [_{F°}]] [_{SV} [_{V°} **V_i**]]]

L'ambigüitat ara esmentada és la que podria haver causat la reanàlisi de les marques *pas* i *cap* com a marques de negació emfàtica pressuposicional. Alhora, aquesta ambigüitat és la que permet explicar el fet que, avui dia, en alguns casos —sobretot en aquells parlars en què les marques *pas* i *cap* no s'usen o han entrat en desús (especialment en aragonès oriental i en els parlars de l'àrea del baix ribagorçà occidental)— minimitzadors com *brenca*, *molla*, *mica/miaja* es puguin usar simultàniament com a adverbis de grau (marques de negació emfàtica intensiva) i com a adverbis funcionals de polaritat emfàtica negativa pressuposicional. A (16)-(27) presentem alguns blocs d'exemples de diferents minimitzadors dels parlars estudiats en què les marques de negació emfàtica intensiva poden ser interpretades ambigüament (o bé com a marques intensives, o bé com a pressuposicionals), si són usades amb predicats que poden ser quantificats.¹² Alhora, en contextos en què el predicat no pot ser quantificat, la interpretació intensiva desapareix i deixa lloc únicament a la interpretació pressuposicional.

A continuació mostrem individualment cada un dels casos dels minimitzadors negatius aragonesos en què l'ambigüitat és visible a través de la variació actual.

Pel que fa als usos contemporanis recollits per al minimitzador *brenca*, trobem exemples que evidencien la hipòtesi defensada: a (16), el minimitzador es pot interpretar com a quantificador de grau o marca intensiva (Q) i com a

¹⁰ La proposta encaixa amb la proposta que Rowlett (1998, 2007) fa per a la marca de negació *pas*, com a adjunt al predicat i que Zeijlstra (2004) i Poletto (2015), entre altres, assumeixen com una hipòtesi que evidencia el canvi diacrònic de la posició que podria haver ocupat l'element abans d'esdevenir la marca de negació oracional —vegeu § 5.4.3.1.

¹¹ Per a una proposta semblant sobre la distinció entre els dos tipus d'èmfasi, vegeu Di Tullio (1998) que diferencia els usos aquí referenciats pel que fa a *nada* en el castellà de Río de la Plata i a altres varietats del castellà d'Amèrica del Sud. D'acord amb Di Tullio (1998), la proposta de representació de *nada* com a adjunt encaixa amb l'anàlisi d'algunes de les locucions generalitzadores trobades en alguns parlars catalans (que no fan ús de gaires marques intensives pressuposicionals) com a alternativa per expressar la negació emfàtica: tortosí, valencià, balear, etc.): *per a res*, *en absolut*, *de cap manera*, etc.

¹² Aquesta és una mostra clara del fet que la distinció entre el valor intensiu i el pressuposicional «is not discrete, but more fluid than traditionally thought» (Ledgeway, 2017: 127).

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

pressuposicional (P). En canvi, a (17)-(19) només es pot interpretar com a marca pressuposicional (P).¹³

- (16) *No te quero brenca*. ‘No t’estimo gens/pas’ (Saura, 2000: 596) (benasquès) [Q/P]
- (17) *No viene brenca*. ‘No ve pas’ (Saura, 2017) (benasquès) [*Q/P]
- (18) *No iré brenca yo*. ‘Jo no hi aniré pas’ (Arnal, 1998: 408) [*Q/P] (baix ribagorçà occidental)
- (19) *No’l trobarás brenca*. ‘No el trobaràs pas’ (Mascaray, 2013: s.v. *brenca*) (aragonès oriental) [*Q/P]¹⁴

De la mateixa manera, en el cas de *mica/miaja* dels parlars aragonesos, en el contrast de (20) vs. (21)-(22) observem la distinció esmentada. Per al minimitzador *molla* de diferents parlars catalans nord-occidentals, també —contrasteu (23) vs. (24)-(25).¹⁵

- (20) *No s’enrabiaban miaja*. ‘No s’enrabiien gens/pas’ (Lozano i Sánchez, 2013: 18) (aragonès) [Q/P]¹⁶
- (21) *No y heban subiu miaja t’allí aún*. ‘Encara no hi havien pujat pas, allí’ (Arnal, 1999: 409) (baix ribagorçà occidental) [*Q/P]
- (22) *Como se les colgue la pilota, no les ne daré miaja*. ‘Com se’ls pengi la pilota, no els la donaré pas’ (Arnal, 1999: 409) (baix ribagorçà occidental) [*Q/P]
- (23) *Això no m’interessa molla*. (català de la Franja) (Giralt, 1998: 316) [Q/P]
- (24) *No pot vindre molla*. (Giralt, c.p.) (català de la Franja) [*Q/P]
- (25) *No ho faré molla*. (DECAT: vol.5: 588) (català) [*Q/P]

Si bé actualment el minimitzador *mica* només pot ser usat (en alguns parlars) com a marca de negació emfàtica intensiva, en català antic se n’han recollit usos amb valor emfàtic pressuposicional —per exemple, en textos tan insignes per al català antic com les Homilies d’Organyà (s. XII); vegeu (26).¹⁷

¹³ En el cas de l’exemple (17), l’ús de *brenca* amb el verb *venir* només seria possible en el sentit freqüentatiu (*gaire sovint*). En tots els casos, cal remarcar que el context és qui ajuda a determinar quin és l’ús que s’està fent del minimitzador.

¹⁴ Javier Giralt (c.p.) ens confirma que, en el parlar de la Franja, també serien possibles oracions com *No pot vindre brenca*, en les quals el minimitzador té un valor pressuposicional clar. De fet, en contextos com aquest, afirma que l’ús de *brenca* o *molla* és més habitual que no el de *pas*.

¹⁵ En català rossellonès trobem exemples com: *Es pas goute la matèche* (s.XIX-XX, Saisset, 1931: 38 [apud Gómez, 2011: 313]). Tot i que no hem pogut recollir més exemples com aquest, remarcuem que, en aquests casos, el minimitzador actua com a reforç emfàtic sense valor quantificacional.

¹⁶ En cas aquest, però, la lectura preferible és clarament la quantitativa.

¹⁷ El generalitzador *gens* —actualment usat únicament com a quantificador de grau en les varietats catalanes— era usat, també, en català i en occità antic com a marca de negació emfàtica pressuposicional: vegeu Pérez Saldanya i Torrent (en preparació) i Medina (1999a: § III.3.2). Alguns

- (26) *Tornad-vos a mi, zo dix N[ostre] S[èiner], ab tot vostre cor e ab tota vostra pensa. No dix mica “ab la meitad del cor”, mas “ab tot lo cor”* (f.XII–c.XIII, Homilies, 121) [apud Pérez Saldanya i Torrent, 2007: 182] (català antic)

En el cas de les variants occitanes del minimitzador *bric(a)* també trobem casos d'ambigüitat entre un valor quantificador emfàtic intensiu i un valor pressuposicional com els de (27).

- (27) *Joan non cante bric.* ‘En Joan no canta gens/pas’ (Carrera, 2007: nota 70) (occità aranès) [Q/P]¹⁸

Carrera (2007: nota 70) també defensa la idea que l'ambigüitat interpretativa —i per tant, estructural— facilita la reanàlisi: «I a fôrça frases a on *bric* pot auer diuèrses interpretacions, e ei justaments aquerò que hè mès aisit que *bric* aquerisque contingut negatiu a partir deth sòn contengut quantitatiu». Ara bé, l'observació d'altres exemples de l'occità aranès en què les marques estudiades apareixen en temps verbals compostos mostra com, en el cas de les varietats occitanes, podem trobar altres configuracions que expliquen la reanàlisi dels minimitzadors usats com a adverbis de grau —és a dir com a marques d'èmfasi intensiu— en marques emfàtiques no quantificacionals —pressuposicionals. Vegem, abans, un cas com el (28)—que comentem tot seguit:

- (28) a. *Non m'an vist bric.*
b. *Non m'an bric vist.* ‘No m’han vist pas’ (Carrera, 2007: 237) (occità aranès) [*Q/P]

En relació a les variants de l'exemple (28), Carrera (2007: § 20.4.2.2.3) comenta que, tot i que les dues estructures són possibles, només poden tenir una interpretació d'èmfasi pressuposicional. Aquest fet, apropa els parlars aranesos al parlars catalans, en els quals les marques de negació pressuposicional poden aparèixer abans i després de les formes no personals: *No ha pas vingut* i *No ha vingut pas*. En canvi, en occità llenguadocià i en la resta del gascó, en altres exemples amb temps compostos, complexos verbals, o davant de formes no personals amb marques

---

parlars occitans l'han mantingut fins a l'actualitat com a marca emfàtica pressuposicional (Alibèrt, 1976: § 73). Atès que els usos d'aquests minimitzadors com a marques intensives eren habituals també en llengua antiga, considerem que, en els diferents parlars, s'ha produït una especialització i restricció dels usos de cada minimitzador (i no una involució a usos anteriors que hauria invertit la trajectòria evolutiva inicial).

¹⁸ En paraules de Carrera (2007: nota 70), els dos significats d'aquests exemple es podrien parafrasejar respectivament per «cante en una quantitat inexistenta» i per «non cante pas».

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

de polaritat emfàtica negativa com els de (29)-(32), aquestes marques es poden interpretar com a intensives o com a pressuposicionals:¹⁹

- (29) *En cent ans [...] la cultura s'es pas brica mantenguda.* ‘En cent anys, la cultura no s’ha matingut gens/pas’ (Viaule: Lugarn, 30/6/2016) (occità llenguadocià)
- (30) *L’aspècte lexical dels vèrbs jòga un ròtle que cal pas brica negligir dins l’interpretacion imperativa.* ‘L’aspècte lexical dels verbs juga un rol que no s’ha de negligir pas/gens dins la interpretació imperativa’ (Barceló, 2004) (occità llenguadocià)
- (31) *Sens brica trantolar [...] ‘sense tremolar pas/gens’* (Lagarda, 1959 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)
- (32) *Non n’èi pas briga menjat.* ‘No n’he menjat pas / gens’ (Olivieri i Sauzet, 2016: 347) (occità gascó)²⁰

L’ambigüïtat destacada als exemples anteriors es deu al fet que, en determinats parlars occitans —com en altres varietats romàniques (com l’italià o el francès; vegeu a tall d’exemple de les llengües anteriors: Cinque, 1999 i Rowlett, 1998; respectivament)—, els quantificadors de grau poden aparèixer entre l’auxiliar i la forma no personal dels temps compostos, o bé davant de les formes no personals en general, en el cas de les perífrasis. Aquesta possibilitat, més enllà de l’estratègia de l’adjunció adés citada, ha portat a postular, des de les propostes de tipus més cartogràfic, l’existència d’una posició funcional —també a la perifèria del SV— per als quantificadors que funcionen com a marques de polaritat emfàtica intensiva. Explorem aquesta proposta a l’apartat següent.

4.2.1.2. Una posició per a les marques de polaritat emfàtica intensiva a la perifèria del sintagma verbal

Des del punt de vista teòric, l’ambigüïtat interpretativa observada en temps compostos i complexos verbals pel que fa a la interpretació dels minimitzadors reanalitzats com a marques d’èmfasi intensiu o bé pressuposicional en els parlars

---

¹⁹ En les varietats llenguadocianes i en la resta de varietats del gascó els minimitzadors que actuen com a marques de polaritat emfàtica intensiva poden situar-se, també, com en occità aranès, darrere el complex verbal. En aquests casos, però, la interpretació és sempre inequívocament intensiva (quantitativa). En aragonès i en benasquès els dos tipus de marques han d’aparèixer, necessàriament, darrere del complex verbal. A l’excursus de § 4.2.3 presentem una explicació formal preliminar de les posicions de les marques intensives, pressuposicionals i altres adverbis del sintagma verbal en relació amb els temps compostos.

²⁰ La presència del clític partitiu *en* ens podria fer decantar més aviat cap a una interpretació intensiva (quantitativa). Tanmateix, l’oració seria igualment gramatical amb una marca pressuposicional.

occitans pot tenir diferents explicacions —recordem que en els parlars catalans, aragonesos i benasquesos l'ambigüitat en aquests casos no és possible perquè les marques intensives no poden aparèixer interpolades avui dia (vegeu nota 19). Garzonio (2008b: § 5), en estudiar de manera específica la reanàlisi dels minimitzadors en els parlars italians —seguint la proposta de Poletto (2007)— ha argumentat que existeix una posició per als quantificadors universals de l'argument intern a la perifèria del SV que permet que, un cop reanalitzats com a quantificadors adverbials (escarits, sense complements), puguin ser situats en aquesta posició.^{21, 22}

Garzonio (2008b: 132) anomena aquesta posició CompletiueP (SCompletiu: Sintagma Completiu);²³ nosaltres l'anomenem SX), i és coincident amb la posició que segons Ledgeway (2017) acull els minimitzadors com a marques de polaritat emfàtica intensiva (amb valor quantificacional).²⁴

(33) Èmfasi intensiu (quantificació de grau)

[_{SNeg} [_{Neg°} *no*]] [_{ST} [_{T°} **V_i**]] [_{SX} **minimitzador** [_X]] [_{SV} [_{V°} **V_i**]]]

Per raons de simplicitat expositiva, no entrem en profunditat en el debat entorn de la generació del minimitzador en aquesta posició perifèrica ja de base (en la línia de les primeres aproximacions al fenomen, de Kayne, 1975) o de l'existència de moviment sintàctic des d'una posició (d'argument) més baixa (en la línia de Milner

²¹ Per a alguns autors (Authier, 2016: 3, 7), la posició en què se situen els quantificadors escarits és la mateixa que la que ocupen els quantificadors universals del tipus (*rien/niente, tout/tutto*, etc. en francès i italià, respectivament).

²² La proposta no és nova i s'ha aplicat a altres casos estudiats a la bibliografia: p.e. casos de QAD («quantification at a distance») —*Il a beaucoup bu de vin* (vegeu Kayne, 1975)—. Tanmateix, el que és rellevant és que Garzonio (2008b: 133) la fa extensiva als casos en què el quantificador apareix sense l'argument intern: «When there is no internal argument, we can assume that no element is moved to the quantifier position, and *punto* agrees with a silent element with unmarked phi-features. From a diachronic point of view, this configuration is the starting point of the grammaticalization of minimizers and negative quantifiers into negation markers».

²³ Com mostrem a continuació, tot i que sembli que Garzonio en fa un tractament aïllat sense tenir en compte altres adverbis que es poden situar a la perifèria verbal, l'etiqueta CompletiueP ens situa dins la jerarquia adverbial fixa de la cartografia sintàctica. Explorem aquesta qüestió una mica més endavant en aquest mateix apartat.

²⁴ Garzonio (2008b) hi situa el TPN intensiva *punto*, el qual pot concordar en gènere i nombre amb l'argument al qual modifica (en tant que s'estableix una relació de QAD): *Un ho punta sentita questa storia* 'No he pas sentit aquesta història'. Aquesta concordança no sempre s'ha de mantenir. Garzonio afirma que «these phi-features on *punto* inhibit the development of the following stage of the Jespersen's cycle. In other words, *punto* acquires new features (gender and number) but loses the capability to bear an interpretable negative feature». De fet, com a mostra del fet que altres parlars d'Itàlia no presenten aquesta relació de concordança, trobem els casos de marques de negació emfàtica pressuposicional presentats a Ledgeway (2017: 123). Aquest autor també situa en la posició SCompletiu altres marques de polaritat emfàtica intensiva que, com les nostres, no tenen trets-fi: *propriu* del salentí i una variant de *mancu* del calabrès (per oposició a *filu* del salentí i a una altra variant de *mancu* del calabrès que, com a marques pressuposicionals, apareixen més amunt en l'estructura).

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

1978 i altres autors posteriors).²⁵ Ara bé, sembla clar que, en la lògica de la reanàlisi estructural, el SQ que inicialment introduïa l'argument quantificat del verb al SV (com vèiem al capítol 3)²⁶ es podria haver reanalitzat com a adjunt del SV i, posteriorment, com a especificador de la posició funcional SX (CompletiveP en termes cartogràfics) a la perifèria del SV. Per tant, reprenent el context d'ambigüitat estructural que havia donat peu a la reanàlisi com dels SQ amb valor de marques de polaritat emfàtica negativa intensiva en marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional en els parlars catalans, aragonesos i benasquesos, podríem assumir el següent: que el SQ que a (14) —reproduït de nou a (34)— representàvem com un adjunt al predicat, es pot representar com a especificador de la posició funcional (SX) ja esmentada, a la perifèria del SV —vegeu (35).²⁷

(34) [SNeg [Neg° no] [ST [T° V_i] [sq [Q° **minimitzador**] sv [v° V_i]]]

>

(35) [SNeg [Neg° no][ST [T° V_i] [sx **minimitzador** [x°]] [sv [v° V_i]]]

D'acord amb aquesta nova anàlisi de les marques intensives, postulem que en els parlars en què l'ambigüitat entre la interpretació dels minimitzadors negatius com a marques intensives i pressuposicionals es detecta, també, en formes compostes i a l'àrea de l'espai sintàctic perifèric al SV compartit amb altres adverbis funcionals (com mostrem a continuació), les estructures involucrades són les de (36) i (37): una posició (SX) perifèrica al SV per a la marca intensiva (amb trets de quantificació) i una posició funcional (SF) perifèrica al SV —la qual explorem en profunditat a l'apartat següent, § 4.2.2— relacionada amb l'èmfasi de la polaritat per a les marques pressuposicionals:

(36) Èmfasi intensiu

[SNeg [Neg no][ST [T° V_i] [sx [x° **minimitzador**]] [SV [v° V_i]]]

(37) Èmfasi pressuposicional

[SNeg [Neg no][ST [T° V_i] [SF **minimitzador** [F°]] [SV [v° V_i]]]

²⁵ Per a un repàs de les propostes fetes en relació amb les dues hipòtesis, vegeu les referències citades a l'estudi d'Authier (2016).

²⁶ Com hem vist a § 3.3.5, en determinats contextos el minimitzador, en origen, es podria concebre, fins i tot, com a quantificador amb valor argumental, p.e. *No he menjat* [SN/SQ *molla*].

²⁷ Per a una anàlisi semblant en el cas de la reanàlisi de la marca de negació *dim* en gal·lès, vegeu Willis (2011: § 3.1.2, 3.2).

4.2.2. A l'entorn de la posició de les marques de polaritat emfàtica pressuposicional

Com hem vist en els apartats anteriors, en aquesta recerca assumim que les marques de negació pressuposicional ocupen una posició perifèrica al sintagma verbal relacionada amb l'èmfasi de la polaritat —tot i que encara no hem explorat aquest aspecte de manera exhaustiva. De fet, es tracta d'una posició acceptada en estudis fets des d'aproximacions teòriques diferents.

Des del punt de vista de les propostes cartogràfiques, tant en les recerques orientades a l'estudi de la jerarquia funcional d'adverbis de l'àrea baixa del SV (Cinque 1999, entre d'altres); com en les propostes que estudien exclusivament els diferents tipus de marques de negació en l'oració (Zanuttini, 1997; Poletto, 2008, 2017; Garzonio i Poletto, 2009); com les que analitzen les diferents maneres de representar sintàcticament els diferents tipus de marques de negació emfàtica (Batllori i Hernanz, 2013; Kandybowicz, 2013) s'accepta que a la perifèria verbal s'hi pot situar una posició relacionada amb l'èmfasi de la polaritat oracional.²⁸

A continuació, presentem les diferents aproximacions a la posició de les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicionals, tot diferenciant-la de la posició proposada per a altres marques negatives.²⁹

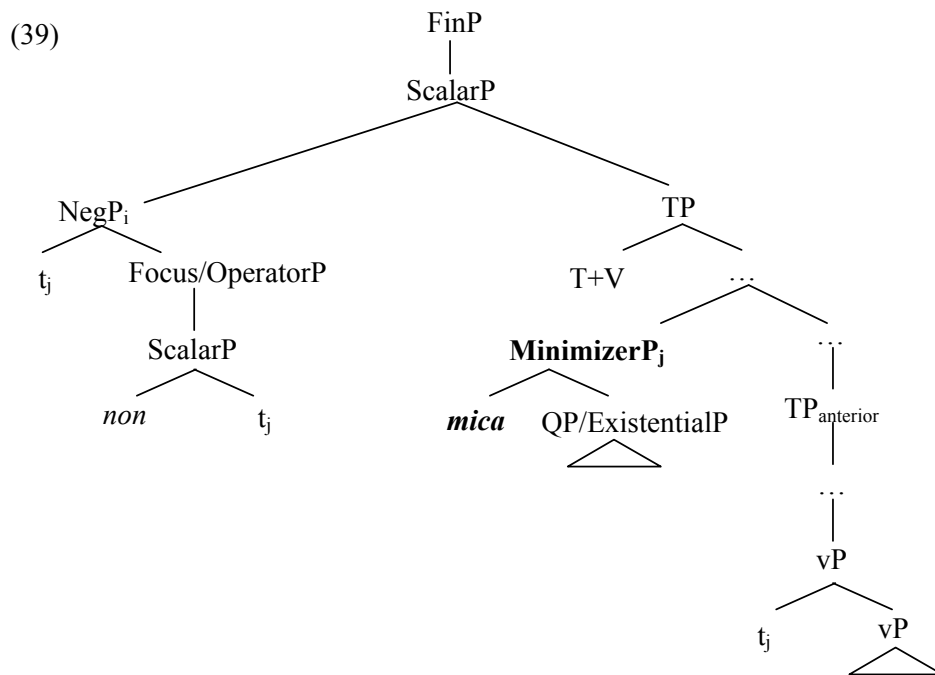
Per a Cinque, la posició on se situen les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional és la posició funcional immediatament per sobre de Temps Anterior i per sota del Mode Irrealis (Mood_{irrealis}). Zanuttini (1997) i Poletto (2008, 2017) —que estudien les posicions de la negació en la clàusula oracional des de l'òptica cartogràfica i a través dels diferents dialectes d'Itàlia— coincideixen a proposar que en l'oració hi ha fins a quatre posicions diferents disponibles per a les diferents marques de negació. Com hem vist a § 2.3.2, la representació del conjunt de quatre posicions per a les marques de negació, intercalades amb projeccions verbals i adverbials, és segons Zanuttini la de (38):

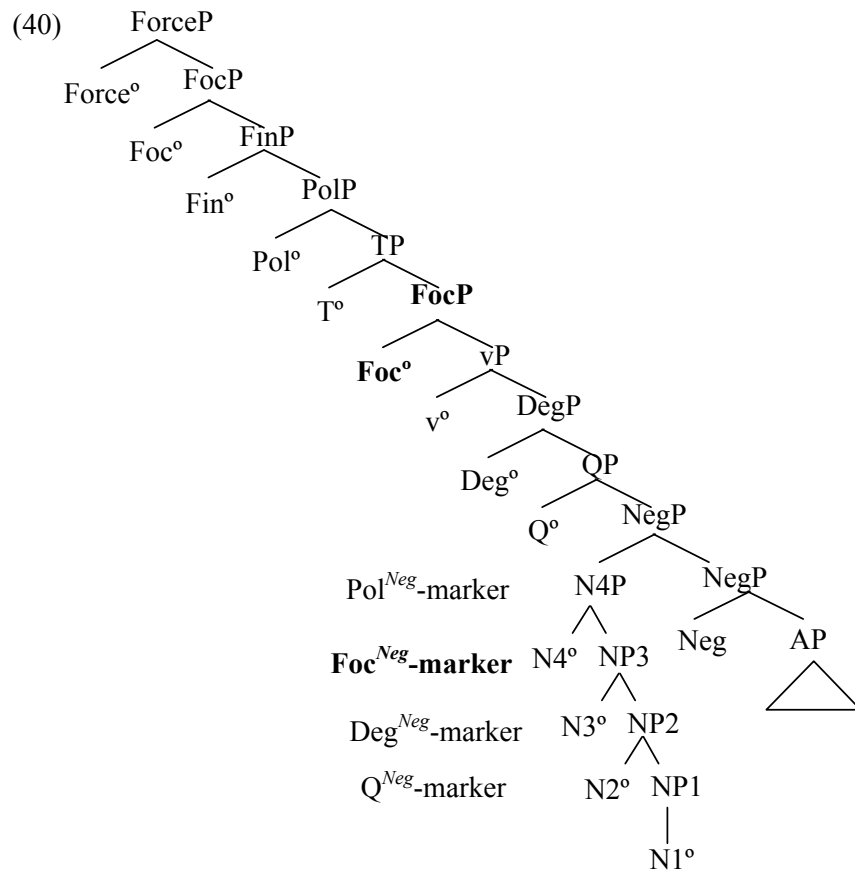
²⁸ En aquesta recerca ens referim a l'aparició en aquesta posició de les marques de polaritat negativa. Ara bé, atès que segons aquests autors, aquesta posició es relaciona, també, amb la polaritat positiva, caldria estudiar els paral·lelismes existents entre les marques de polaritat negativa estudiades aquí i altres marques de polaritat positiva dels parlars estudiats (p.e. *ben*, *pro(u)* en català, occità, aragonès i benasquès; *plan* en occità, etc.).

²⁹ En aquest apartat no fem referència a les condicions de legitimació de les marques de negació emfàtica pressuposicional estudiades. Tractem aquesta qüestió a § 5.3.2.1.

Reconstrucció de la proposta de Poletto (2008) de Breitbarth (2014: 119)

De Clercq (2013: 102)

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

A continuació, a mode de parèntesi, expliquem molt sintèticament quines són les marques corresponents a cada una de les posicions esmentades, començant des de l'esquerra de la clàusula. Deixem l'explicació de la segona posició per al final. Tot i la manca de lògica aparent d'aquest fet, avancem que tractem la posició NegP2 de Zanuttini (1997) —és a dir, la *MinimizerP* de Poletto (2008a, 2017) i la *FocusP* de De Clercq (2013)— en darrer terme perquè és on se situen les marques de negació emfàtica pressuposicional que concentren la nostra atenció, i perquè això ens permet comparar els enfocaments amb voluntat de representació de la totalitat de les marques negatives enfront d'altres propostes que prioritzen únicament la representació de l'èmfasi de la polaritat.

Pel que fa a les posicions estructurals en què s'ha determinat que pot aparèixer la negació, en primer lloc, Zanuttini proposa l'existència del *SNeg1* com a posició per a la de negació preverbal *ScalarP* — (*Sintagma Escalar*), per a Poletto (2008, 2017); *PolP*, per a De Clercq (2013).³⁴ Es tracta de la posició postulada per a les marques de negació oracional interna del tipus *no(n)*, que hem presentat al capítol 2 (§ 2.2.2) i que tractem de nou al capítol 5 (§ 5.2).

La tercera de les posicions correspon al *SNeg3* —*NegP3* per a Zanuttini (1997), *ExistencialP* per a Poletto (2008, 2017)—, que se situa per sobre de la posició funcional de l'*Aspecte Perfectiu*. Aquesta és la posició de les marques de negació postverbal procedents de quantificadors existencials negatius (equivalents a *nothing* de l'anglès)—d'aquí l'etiqueta atorgada per Poletto al sintagma que encapçalen. A continuació, mostrem alguns exemples dels parlars que presenten una negació d'aquest tipus —piemontès, (41); portuguès, (42); asturià, (43); castellà rioplatense, (44):³⁵

- (41) *A l'è gia nen andait a ca.* 'Encara no ha anat a casa' (Zanuttini, 1997: 70)
(piemontès)
- (42) *O Pedro não fugiu nada de casa!* 'En Pere no va fugir pas de casa' (Pinto, 2010: 20) (portuguès)

---

³⁴ Cinque (1999: 24) postula que aquesta posició es podria generar en diferents posicions per sota del ST, entre les diferents posicions funcionals on s'insereixen els adverbis de la jerarquia: «*non* can originate in a NegP [SNeg] in between the two adverbs, or to the right of both, or to the left of both (and similarly if more adverbs are added)». And this entails that it must be possible to «base generate» a NegP on top of each adverb-related projection (within a certain "space"). En aquesta recerca, però, assumim que es genera per sobre del ST.

³⁵ Per a un estudi més aprofundit de les diferents marques del *SNeg3*, vegeu: en les varietats italianes, Zanuttini (1997), Poletto (2017); en portuguès, Pinto (2010), Cavalcante (2012); en asturià (San Segundo, en premsa); en castellà rioplatense (Di Tullio, 2008; RAE, 2009: § 48.1e).

- (43) a. *Nun tengo ná pensao llamalu*. ‘No havia pas pensat trucar-lo’ (San Segundo, 2015) (asturià)
b. *Nun aprendió ná a facelo*. (San Segundo, c.p.) (asturià)
- (44) a. *No se lo digo nada a Luisa*. (Di Tullio, 1998: § 2d) (castellà rioplatense)
b. *No puede acabarlo nada*. (Ohannesian, c.p.) (castellà rioplatense)
c. *No me avisó nada*. (RAE, 2009: § 48.1e) (castellà rioplatense)³⁶

En quart lloc, tant Zanuttini (1997) com Poletto (2008, 2017) proposen l’existència del SNeg4 (FocusP per a la segona autora), que ocupa la posició més baixa dels sintagmes de negació proposats per sobre del SV.³⁷

- (45) *Su no*. ‘No ho sé’ (Poletto, 2017: 84) (milanès)³⁸
- (46) *Hy het dit nie gedoen nie omdat hy betaal is*. ‘Ell no ho va fer, perquè li havien pagat’ (Robbers, 1997: 40 [apud Santos i Haegemeijer, 2004: 465]) (africàans)
- (47) *O Pedro não disse que vendeu o carro não*. ‘En Pedro no há dit pas que hagués vengut el cotxe’ (Martins, 2014: nota 8) (portuguès)
- (48) *Zon na ka fla fa plóvya migu dé*. ‘En Joan no parla a causa del seu amic’ (Haegemeijer, 2003: 159 [apud Santos i Haegemeijer, 2004: 465]) (crioll de Santomé)
- (49) *I nu ta kandá nu*. ‘No estic pas cantant’ (Schwegler, 1990: 170) (palenquero)

Finalment, Zanuttini i Poletto situen les marques de negació pressuposicional a la posició SNeg2 o MinimizerP, que defensen que se situa per sobre de la posició dels adverbis del tipus *already* (de Temps Anterior). Tant Zanuttini (1997) com Poletto (2008a, 2017) postulen que en aquesta posició s’hi troben les marques de negació procedents de minimitzadors.³⁹ Això comporta que tant les marques de

³⁶ A RAE (2009: § 48.1e) es recull aquest ús també en el parlar col·loquial de Puerto Rico.

³⁷ Per a un estudi més aprofundit de les marques de SNeg4 vegeu Schwenter (2003) i Poletto (2008b, 2017).

³⁸ Vai (1996: § 2.4.3) presenta un estudi comparatiu aprofundit de la negació en milanès respecte d’altres varietats del nord d’Itàlia.

³⁹ Per a Poletto (2008a: 63): «Each negative marker singled out by Zanuttini corresponds to an “etymological type” in the sense that all elements found in a given position have developed from homogeneous classes». Com ja hem argumentat anteriorment, si ens fixem en la posició de NegP2, hi ha altres marques que no provenen de minimitzadors que poden ocupar també aquesta posició (vg. en italià, *affatto*: Garzonio 2008a, b; Ledgeway, 2017). A més, aquesta proposta sembla que predigui que els minimitzadors només poden acabar esdevenint marques que, necessàriament, s’han de situar en aquesta posició (cf. per exemple, usos de *mica* en italià en posició preverbal, com a marques de polaritat emfàtica altes). La posició final que acaben ocupant els elements no sembla lligada a l’existència d’unes posicions concretes, sinó a les propietats semàntiques coincidents entre determinades marques, que fan que es comportin de manera similar; com argumenta Breitbarth (2014: 119), «[i]t seems more likely that the grammaticalization options of lexical items are not determined by syntactic slots, but by the semantic properties of the lexical items undergoing the

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

negació oracional del francès (*pas*), com les marques pressuposicionals com ara *punto* (florentí), *mia* (llombard), entre d'altres (vegeu Manzini i Savoia, 2005: §6.1), s'acabin situant en la mateixa posició, més enllà de la funció diferent que desenvolupen en el marc de l'expressió de la negació —com a marques de negació oracional o com a marques de negació emfàtica pressuposicional:⁴⁰

NegP2 is the position of negative markers of the type *pas*, also found in French. This type of elements is located above the adverb already marking AnteriorT in Cinque's theory of sentence structure. In this position we generally find elements that were originally minimizers, i. e. classifier-like nouns indicating a small quantity, like French *pas* (literally 'step'), Rhaetoromance *buca* 'morsel', Florentine *punto* 'dot', and Emilian *brisa* and Lombard *mia* (originally 'crumble').

Poletto (2017: 83)

L'agrupació de Poletto (2008a) no permet capturar des del punt de vista sintàctic la diferència entre les marques de negació oracional i les marques de negació pressuposicional —les quals poden aparèixer simultàniament en les varietats occitanes; vegeu l'exemple (50):

(50) *Es pas brica vengut.* 'No ha pas vingut' (*Tam-tam*, 27/5/12) (occità llenguadocià)

En canvi, com ja hem avançat, la proposta de Ledgeway (2017) sobre l'existència d'una posició explícitament dedicada a les marques emfàtiques pressuposicionals (*NegP1pressupositional*) sí que permet explicar la distinció. Davant casos de coaparició de la marca de negació oracional juntament amb la marca de negació pressuposicional, Poletto (2017) precisa la proposta de 2008a i argumenta que la diferència entre els dos tipus de marques es deu al fet que la marca de negació es mogui sola o com un romanent (amb tota la resta de posicions negatives incrustades) des de la posició base del gran SNeg:

[T]he difference between standard and non-standard negation has to do with the amount of pied piping the various elements in the NegP drag along: if the whole NegP is dragged along, the negative marker is interpreted as standard negation, if not, only

---

grammaticalization themselves (and the way they are interpreted, pragmatically), notably scalarity (Eckardt, 2012)».

⁴⁰ Tot i que De Clercq (2013) postula la mateixa distinció de posicions que Zanuttini i Poletto, precisa que la situació de la posició corresponent a la NegP2 de les autores anteriors —a la qual ella anomena LowFocP— és en realitat una posició de focus perifèric al VP. Ara bé, en la línia de les dues autores italianes —però amb l'aparell teòric propi de la nanosintaxi—, De Clercq (2013: § 9.2) acaba lexicalitzant la negació oracional no marcada *pas* del francès també en aquesta posició.

its original meaning is still accessible and the type of non standard negation is related to it.

(Poletto, 2017: 101)

Més enllà de la representació estructural de la totalitat de les marques de negació dins la clàusula oracional, en la bibliografia hi ha altres propostes d'autors que s'han concentrat únicament en la representació del que anomenen les marques de polaritat emfàtica —que es corresponen amb les nostres marques de polaritat emfàtica pressuposicional. En el conjunt d'aquestes propostes les marques de negació pressuposicional s'analitzen, també, com a exponents d'una posició perifèrica al VP, la qual acull les marques d'èmfasi de la polaritat internes a la clàusula. És a dir, en la línia de la sintactització de l'efecte focal de l'ús de les marques de polaritat emfàtica altes de la perifèria oracional, en les propostes que presentem a continuació, s'assumeix l'existència d'una perifèria baixa del sintagma verbal que s'emmiralla de la perifèria esquerra —vegeu Belletti (2004), Jayaselaan (2001, 2008), Kandybowicz (2013)— i que pot explicar, també, l'èmfasi de la polaritat relacionat amb el sintagma verbal.⁴¹

Per exemple, Batllori i Hernanz (2013), que estudien les marques de polaritat emfàtica (pressuposicional) del català i del castellà, aposten per la sintactització de diferents posicions d'èmfasi de la polaritat en l'estructura oracional. De la mateixa manera que postulen l'existència d'una posició de focus (alt) a la perifèria oracional (FocusP) per a les marques de polaritat emfàtica altes (HighEPPA, *High Emphatic Polarity Particles*),⁴² postulen, també, una posició perifèrica al SV (SF) —per sota de ST i per sobre de SV— per a les marques de polaritat emfàtica baixes o internes a la

---

⁴¹ En aquest sentit, cal apuntar que, a diferència de les partícules de polaritat preverbals o altes —respecte de les quals hi ha un cert consens sobre el fet que la representació de l'efecte interpretatiu que generen es pot representar sintàcticament, tot situant-les en determinades posicions de la perifèria oracional; vegeu Breitbarth et al. (2013)—, s'han fet aproximacions diferents a les expressions de polaritat emfàtica del SV, de les quals s'ha dit que no es comporten d'una manera homogènia. Així, a més de ser estudiades des de l'òptica de la sintaxi s'han explicat, també, des dels punts de vista de la pragmàtica i de la semàntica (vegeu Espinal, 1991, 1993b; Schwenter, 2006, Hansen i Visconti, 2007; Larrivée, 2007, 2011; entre d'altres).

L'anàlisi específica de les marques de polaritat emfàtica altes o perifèriques no forma part de l'abast d'aquesta tesi —així com tampoc l'estudi de les marques de negació metalingüística. Ens hi referim, només, per establir el contrast i diferències respecte de les marques de negació emfàtica pressuposicionals o baixes que concentren la nostra atenció. Per a un estudi més aprofundit i complet d'aquestes marques i de les propietats de les estructures en què apareixen en els parlars catalans, vegeu Rigau (2004) i Batllori i Hernanz (2013). Caldria dur a terme un estudi aprofundit d'aquestes marques en els parlars occitans, benasquesos i aragonesos.

⁴² Es tracta d'una posició acceptada i postulada per diferents autors que han treballat en la qüestió: vegeu Martins (2013, 2014), Rigau (2012), Poletto (2008b), etc.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

clàusula (a les quals anomenen *LowEPPA*, *Low Emphatic Polarity Particles*).⁴³ A (51) reproduïm l'estructura proposada per Batllori i Hernanz (2013) per a les marques emfàtiques del català:

(51) [_{ForceP}·[_{FocusP} **high EPPA**_i [_{PolP} t_i [_{FinP}·[_{FP} **low EPPA** [_{vP}...]]]]]]]

(Batllori i Hernanz, 2013: 23)

Per a Batllori i Hernanz (2013), les marques de negació emfàtica altes del català són: *poc* i *pla*.⁴⁴ Es caracteritzen, com ja hem dit, per introduir un matís focal contrastiu pel que fa a la polaritat de les oracions en què s'insereixen. Es tracta, doncs, de marques que, des de la posició corresponent a les marques de polaritat oracional es desplacen a la posició de focus contrastiu de la perifèria oracional. Atesa la naturalesa focal d'aquests elements, com apunten Batllori i Hernanz (2013: 23), hi ha un seguit d'efectes gramaticals previsibles. L'aparició de marques de negació emfàtica altes en l'oració comporta la inversió del subjecte —confronteu les dues versions de (52). En cas de d'aparició simultània amb elements tematitzats, les marques altes apareixen sempre darrere (és a dir en l'ordre: tema > marques emfàtiques altes) —confronteu les dues versions de (53). A més, les marques de polaritat emfàtica altes apareixen sempre davant del verb i són incompatibles amb els mots Qu- (54) —atesa la naturalesa focal dels dos elements, que els fa competir per la mateixa posició estructural.

(52) a. **Poc** que ha vingut la Maria.

b. ***Poc** que la Maria vingut.

(53) a. En Pere **pla** ha anat al cine aquesta nit!

b. **Pla** en Pere ha anat al cine aquesta nit! (Batllori i Hernanz, 2013: 14)
(català)

⁴³ Kandybowicz (2013) —que també fa una distinció entre la polaritat emfàtica a la perifèria de l'oració i la interna— defensa que en la llengua nupe, parlada a Nigèria, l'èmfasi de la polaritat interna que s'expressa mitjançant la reduplicació verbal es codifica en una posició (EmphasisP) a la perifèria del SV. Aquest autor relaciona aquesta posició amb el SAsr (AssertionP) de Duffield (2007, 2013) per al vietnamita (llengua en què l'èmfasi de la polaritat es pot codificar al que ell anomena PolP o a AsrP, segons el cas).

⁴⁴ En relació amb les marques de la perifèria, remarcuem dos fets. D'una banda, que la marca *plan* pot ser usada, també, com a marca de negació emfàtica perifèrica positiva en els parlars occitans: *Plan que ho faguèt* (Alibert, 1976: § 140). No coneixem, però, cap estudi teòric en què s'hagi tractat en profunditat aquest cas, ni cap estudi comparatiu amb l'ús de *pla* en determinats parlars catalans. De l'altra —a diferència de l'italià, en que la marca de polaritat emfàtica pressuposicional de *mica* s'ha pogut reanalitzar com a marca perifèrica (vegeu Cinque, 1976; Penello i Pescarini, 2012, etc.)— destaquem que en les varietats estudiades, totes les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional procedents de minimitzadors, han romàs a la perifèria verbal.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

identifiquem la posició per a les marques de polaritat emfàtica pressuposicional amb una posició funcional perifèrica al SV per a les marques de polaritat emfàtica pressuposicional (SF).

Ara bé, per a alguns autors sí que es pot assumir que és a la posició de focus baix del SV on se sintactitza l'èmfasi de la polaritat. Breitbarth i Haegeman (2014: 81) defensen que la marca de negació preverbal *en* en flamenc occidental codifica l'èmfasi de la polaritat tot fusionant-se a la posició de nucli del focus a la perifèria verbal.⁴⁸ Atès que aquesta posició, com hem vist, no permet codificar sintàcticament el component contrastiu que Breitbarth i Haegeman (2014) defensen que té la marca *en*, consideren la posició de focus baix serveix per expressar únicament el «focus de la polaritat» i que el component contrastiu addicional que pot tenir l'element és derivat pragmàticament:

We propose to separate the contrastive component of the emphasis conveyed by *en* from the focus on polarity it expresses. The latter, as argued above, is encoded in the syntax. [...] [I]n line with Konietzko and Winkler (2010: 5) [...] the contrastive component conveyed by *en* is not encoded in the syntax and is derived pragmatically. [...] We propose that *en* encodes [a] procedural meaning,⁴⁹ triggering a contextual

---

posició funcional perifèrica al SV. Ara bé, per a Montserrat Batllori (c.p.), es podria assumir l'existència d'una posició perifèrica relacionada amb la polaritat des de la qual els minimitzadors ascendeixen a la posició de focus baix perifèric al SV, igual com es postula aquest moviment en el cas de les marques de polaritat emfàtica de la perifèria oracional. Resulta difícil trobar exemples que evidencin aquest procés. Tanmateix, el que sí que sabem en relació amb el focus baix de SV és que en els parlars estudiats no són possibles frases amb ordre VSO (amb el subjecte a la posició de focus baix) amb o sense marques emfàtiques pressuposicionals; p.e. **Cantarà la Maria una cançó*, **No cantarà la Maria pas una cançó*, o **No cantarà pas la Maria una cançó*. Sobre la impossibilitat d'aquesta coaparició, vegeu De Clercq (2017: nota 23)

⁴⁸ A diferència de les marques estudiades aquí, que són especificadors, el nucli *ne* s'acaba adjuntant a l'esquerra a T, la qual cosa explica l'aparició preverbal de l'element. Cal tenir en compte, però que, com havien exposat anteriorment, Breitbarth i Haegeman (2010) consideren que l'ús de *en* com a marca de polaritat emfàtica correspon a una nova funció de la marca *en* com a reforç de la polaritat un cop ha deixat de ser la marca de negació preverbal. És a dir, el valor focal és un valor adquirit després que la marca de negació preverbal *en* perdés l'estatus inicial de marca de negació, talment com un estadi alternatiu a l'estadi tercer del Cicle de Jespersen. Aquest ús focal de l'antic marcador negatiu es detecta, també, en alguns parlars francesos que, un cop han perdut la marca *ne* com a marca de negació preverbal, la tornen a usar com a reforç de la polaritat negativa; vegeu Fonseca-Greber, 2007). Contràriament al que acabem d'explicar, l'ús de *pas*, *cap* i *brica* com a reforços postverbals correspon a l'estadi segon del cicle de renovació de la negació.

⁴⁹ Com indiquen Espinal i Tubau (2016: nota 3), més enllà de la gramàtica, l'enriquiment dels significats indeterminats pel que fa a la comprensió del pensament està regulat pragmàticament per principis no lingüístics, per exemple la Teoria de la Rellevància (Sperber i Wilson, 1986) —que intenta explicar la interacció entre el significat codificat lingüísticament i la informació que no és accessible lingüísticament. En el marc d'aquesta teoria, l'ús del terme *significat procedimental* en la citació de Breitbarth i Haegeman (2014) fa referència al fet que la informació cognitiva que codifica la marca pressuposicional és la de formular restriccions en la computació del significat: restringeix el processament (i les implicatures) i, per tant, l'esforç de processament. D'aquesta manera, contribueix a la rellevància de l'enunciat (vegeu Breitbarth i Haegeman, 2014: 79). Espinal (1991, 1993b, 1996)

effect of [...] contradicting and eliminating assumptions. The presence of *en* in the low FocP of a negative sentence activates alternatives,⁵⁰ and this is interpreted as a processing instruction to the hearer to identify a relevant alternative, i.e. positive, proposition in the context. This instruction is part of the explicature of the utterance containing *en*.

Breitbarth i Haegeman (2014: 79)

Tot i que nosaltres no assumim que *pas* tingui un component clarament contrastiu com el de Breitbarth i Haegeman (2014), de les propostes d'aquestes autors —així com de la proposta de Batllori i Hernanz (2013) i de Martins (2014: nota 8)—, en destaquem la separació clara entre la sintactització de l'èmfasi de la polaritat i l'explicació semanticopragmàtica del contingut lògic addicional de les marques emfàtiques (pressuposicionals). Per tant, malgrat les diferències en les concrecions estructurals, fem nostra la idea subjacent als treballs citats sobre la necessitat de disposar d'una posició concreta per a la sintactització de l'èmfasi pressuposicional de la polaritat negativa. Alhora, assumim que aquesta representació sintàctica no es pot deslligar, en cap cas, d'uns valors i restriccions semanticopragmàtiques addicionals inherents a les marques de polaritat emfàtica pressuposicionals —que, d'altra banda, no tenen les marques de polaritat emfàtica de tipus intensiu. A § 4.3 revisem quines són les restriccions d'ús i els efectes cognitius lligats a les marques de polaritat emfàtica pressuposicional estudiades. Abans, però, a continuació, a § 4.2.3 fem un excursus breu per aproximar-nos a un fenomen que hem pogut començar a veure mentre presentàvem les dades dels apartats anteriors i que no ha estat estudiat ni descrit de manera comparativa per al conjunt de les varietats estudiades: l'ordre de les marques intensives i pressuposicionals en relació amb altres adverbis funcionals del sintagma verbal. Especialment, observem aquests ordres en interacció amb les formes dels temps compostos i dels complexos verbals en general. En aquest sentit, fem una descripció de les dades trobades i presentem, també, una aproximació molt succinta a algunes propostes d'anàlisi formal.

---

explica els efectes cognitius de *pas*, també, a través d'aquesta proposta teòrica. Reprenem aquesta qüestió a § 4.3.

⁵⁰ Per a una aproximació a la noció de *focus* com una estratègia per activar les alternatives rellevants per a la interpretació de les expressions lingüístiques, vegeu Rooth (1985, 1992).

4.2.3. Excursus. La posició de les marques de polaritat emfàtica i altres adverbis funcionals en relació amb els complexos verbals

En aquest apartat descrivim les diferents posicions en què trobem les marques de polaritat emfàtica intensiva i pressuposicional (així com altres adverbis funcionals) en relació amb les formes dels complexos verbals dels parlars estudiats. Com mostrem a continuació, el grau d'adjacència entre les dues formes dels temps compostos (i dels complexos verbals en general) varia força en el conjunt dels parlars estudiats.

Una de les propostes teòriques que permet explicar amb certa facilitat les configuracions trobades en els diferents parlars estudiats en aquesta tesi en relació amb la posició de les marques de polaritat emfàtica (intensives i pressuposicionals) i altres adverbis funcionals és la cartografia sintàctica.⁵¹

Cinque (1999, i següents) i altres autors cartogràfics proposen l'existència d'una jerarquia adverbial fixa que permet explicar com es concreta l'ordre dels d'adverbis de la perifèria del SV. A (57) citem l'adaptació de la jerarquia cartogràfica feta a Ledgeway (2017: 111) —la qual recull clarament la distinció entre marques emfàtiques intensives i pressuposicionals:

- (57) [_{HAS}... [**mica Neg1presuppositional** [*already* T(Anterior) [*no longer* Asp_{terminative} [*still* Asp_{continuative} [*always* Asp_{perfect} [*guère* 'hardly' Neg2 [*just* Asp_{retrospective} [*soon* Asp_{proximative} [*briefly* Asp_{durative} [*characteristically* Asp_{generic/progressive} [*almost* Asp_{prospective} [**completely** **ASPSgCompletive** [*everything* Asp_{PICompletive} [*well* Voice [*fast/early* Asp_{celerative(process)} [*again* Asp_{repetitive(process)} [*often* Asp_{frequentative(process)} [*completely* **ASPSgCompletive(process)** [*v-VP*...

Ledgeway (2017: 111)

La diferència pel que fa a la posició dels diferents adverbis funcionals a la perifèria del VP en relació amb les formes verbals compostes s'explica en funció de la posició de nucli X de les diferents categories funcionals en què s'insereix el participi (o formes no personals) en cada llengua, com expliquen Cinque (1999: 45) i

---

⁵¹ De fet, adoptem la lògica de la proposta cartogràfica com a estratègia per a descriure les dades trobades en el conjunt dels parlars pel que fa a la possibilitat de trobar determinats adverbis funcionals interpolats entre les formes dels complexos verbals.

Zanutini (1997: 103).⁵² En termes de Ledgeway (2012: 143), «assuming the clause to consist of a highly articulated functional structure, we can then interpret a number of surface differences across Romance in terms of the varying extent of verb movement around different adverb classes in these adverbial spaces».⁵³

Feta aquesta menció breu al plantejament cartogràfic, a continuació mostrem les dades de cada un dels parlars estudiats pel que fa a l'ordre i la posició dels adverbis baixos en relació als complexos verbals i plantegem breument com s'expliquen des d'aquesta proposta teòrica —vegeu més endavant la síntesi de les dades i de la proposta de posició, a la **taula 6**.⁵⁴

Les varietats occitanes (aquí ens referim al llenguadocià i al gascó) poden tenir marques de polaritat emfàtica intensives (i altres adverbis funcionals) entre la forma auxiliar i les formes no personals dels temps compostos. Això es deu, simplement, a la posició del participi (o forma no personal) en la jerarquia adverbial per sota de la projecció funcional corresponent a la negació (o afirmació) intensiva o completiva (58)-(60) (especificador de l'Aspecte Completiu) i, per tant, per sota, també,

---

⁵² Zanutini (1997), en el seu estudi de les marques de negació postverbal dels parlars Italians, empra aquest marc teòric per explicar les posicions superficials de les marques de negació en temps compostos d'acord amb les diferents possibilitat d'inserció del participi als nuclis de les posicions funcionals perifèriques al VP.

⁵³ Els dos espais adverbials a què es refereix Ledgeway són els dos espais en què es divideix la jerarquia d'adverbis funcionals: alts i baixos (vegeu Ledgeway, 2012: 143, entre d'altres). En el nostre cas, fem referència, només, als adverbis funcionals baixos.

⁵⁴ Com ja hem avançat, en aquesta tesi no ens proposem determinar exactament la posició dels participis o formes no personals dels parlars estudiats. Això requeriria una recollida de dades minuciosa i exhaustiva que queda fora dels objectius de la recerca i que pot ser interessant de dur a terme en un futur proper. Vegeu Schifano (en premsa) per a un estudi molt minuciós sobre el moviment del V en diferents varietats romàniques. Advertim, però que, segons Schifano (en premsa), la posició no marcada d'alguns dels adverbis que estudiem aquí (i que ella estudia per al castellà) és la posició preverbal (p.e. *Sempre ve, Sempre ha vingut*). Atès que, en la línia de Ledgeway (2012), aquí hem assumit que l'ordre no marcat és el de l'aparició dels adverbis en posició postverbal (p.e. *Ve sempre, Ha vingut sempre*), les concrecions de la nostra proposta de posició dels participis i la que es deriva de Schifano (en premsa) funciona de manera diferent. Tot i que no ho fem aquí, considerem interessant comparar la generalització descriptiva feta aquí amb una nova caracterització basada en l'ordre no marcat que adopta Schifano (en premsa).

Amb la generalització descriptiva preliminar que mostrem aquí satisfem el propòsit d'evidenciar descriptivament les diferències en els parlars estudiats pel que fa a la posició i a l'autonomia dels components dels complexos verbals en relació amb la interpolació o no d'elements. Remarquem, també, que si assumíssim per a tots els adverbis la proposta d'adjuncions adverbials a l'esquerra del SV que havíem mostrat inicialment per a les marques intensives, caldria postular un seguit d'adjuncions múltiples en casos com el del següent l'exemple de l'occità: *L'Administracion velhèt que se pausèsse pas brica jamai dins sa passejada de nuèit*. (Esquieu, 2002 [apud BaTelÒc]). Això és així perquè —tret que es postuli l'existència de més nuclis funcionals o d'especificadors múltiples— en aquests casos no hi hauria més d'un nucli d'adjunció disponible. Costa (2004: 718) afirma en aquest sentit: «if there are verbal heads that project into XPs in the IP-domain, there are adjunction sites available. If the verbal heads are not there, there are no adjunction sites available». A més, en cas de tenir adjuncions múltiples, caldria explicar per què l'ordre dels adverbis no és lliure. Si es defensa la proposta d'especificadors múltiples caldria explicar com un únic nucli pot legitimar els diferents trets dels adverbis (vegeu Alexiadou, 1997).

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

d'elements com ara: *ja* (especificador de Temps Anterior), (61); com *encara* (especificador d'Aspecte Continuatiu), (62); com *brica* (especificador de la Negació Pressuposicional), (63); com *jamai* (especificador de l'Aspecte Perfectiu) (64), etc.

- (58) *Non n'èi pas briga menjat*. 'No n'he menjat gens / pas' (Olivieri i Sauzet, 2016: 347) (occità gascó)⁵⁵
- (59) *La Dòna Combetas [...] o aviá pas tot inventat*. 'La senyora Combetas no ho havia inventat tot' (Gairal, 2001 [apud BaTelÒc] (occità llenguadocià)
- (60) [...] *lo rei coronat vei pas arren a vénguer*. 'El rei coronat no veu a venir res' (Bladèr, 1966 [apud BaTelÒc]) (occità gascó)
- (61) *L'alba és ja llevada*. 'L'alba ja s'ha llevat' (Viaule, 2012 [apud BaTelÒc] (occità llenguadocià)
- (62) *Avèm pas encara enviadas las cartas postalas*. 'Encara no hem enviat les cartes' (Ledgeway, 2012: 19) (occità llenguadocià)
- (63) *Es pas brica vengut*. 'No ha pas vingut' (Tam-tam, 27/5/12) (occità llenguadocià)
- (64) *Ne l'èi pas jamei vist per ací*. 'No l'he vist mai per aquí' (Romieu i Bianchi, 2005: 200) (occità gascó)

Els exemples anteriors demostren que en els parlars occitans es detecta encara un grau d'autonomia alt entre els components de la forma composta —en la línia del que passa en italià i en francès (vegeu Zanuttini, 1997; Cinque, 1999; Monachesi, 2005; entre altres).

En la resta de parlars estudiats en aquesta recerca —tant catalans, com benasquesos i aragonesos—la presència d'adverbis entre les dues formes només es detecta en ocasions comptades.⁵⁶ En la gran majoria d'aquests casos, entre les dues formes dels temps compostos només hi poden aparèixer elements com ara *pas*, de polaritat emfàtica pressuposicional.⁵⁷ Vegem individualment fins a quin punt cada un dels parlars catalans, benasquesos i aragonesos permeten interpolacions de marques de polaritat emfàtica negativa —i, per tant, des del punt de vista cartogràfic, quina és la posició del participi (o, en sentit més ampli, de les formes no personals dels complexos verbals).

⁵⁵ *Briga* pot aparèixer, també, darrere del participi; en aquest cas la lectura intensiva és l'única possible (*Non n'èi pas menjat briga* 'No n'he menjat gens').

⁵⁶ De fet, aquesta és una tendència general als parlars iberoromànics: vegeu Rodríguez (2010); Ledgeway (2012: § 2.2.2); Batllori i Hernanz (2013: § 2.3); Schifano (en premsa).

⁵⁷ Les marques de polaritat emfàtica pressuposicional positives com *ben* i *prou* també poden ser interpolades en algunes varietats del català (vegeu Batllori i Hernanz, 2013).

En els parlars catalans rossellonès, pallarès (i en el parlar occità de contacte, l'aranès),⁵⁸ ribagorçà i central de la Plana de Vic i de l'àrea de Girona la posició de la forma no personal ha de ser un xic més alta respecte del cas del llenguadocià, per sobre de les marques de polaritat emfàtica intensives (*gens*, *molla*, *gota*, etc.) i dels adverbis d'aspecte perfectiu (com *mai*) i per sota de les marques pressuposicionals (*pas*), com ho demostren els exemples de (65)-(68).⁵⁹

(65) *No n'hai cap vist mai*. (Llop, 2013: 38) (català pallarès)

(66) *No hem cap surtit mai de Tavascan*. (Aixalda, Aineto) (català pallarès)

(67) *Non n'auie parlat jamès*. 'No n'havia parlat mai' (Carrera, 2007: 237) (occità aranès)

(68) *No n'he pas comprat gota*. (Batllori, c.p.) (català central, àrea de Girona)

Tanmateix, els exemples rossellonesos de (69)-(71) evidencien que la posició de la forma no personal en el cas de les marques intensives ha de ser una mica més baixa que en la resta de parlars catalans anteriors (per sota de *mai* i de *més*) —tot i que, segons Gemma Gómez (c.p.), no tant com en els parlars occitans, en els quals les marques emfàtiques intensives poden aparèixer abans del participi, com ja hem mostrat a (58).

(69) *Hi vaig pas anar. Ho sem pas trapat*. (Gómez, 2011: 311) (català rossellonès)

(70) *L'haviï pas mai vist* [la petita-filla]. (Gómez, 2011: 284) (català rossellonès)

(71) *S'es encare mès amplanade*. (Gómez, 2011: 281) (català rossellonès)

En canvi, en aragonès, en benasquès, en els parlars catalans de la Franja, en la resta de parlars catalans nord-occidentals (sense incloure-hi el pallarès i del ribagorçà) i en alguns parlars catalans centrals, la posició del participi és molt més

⁵⁸ Carrera (2007: nota 71) constata la diferència de l'aranès respecte de la resta de parlars occitans pel que fa a aquest aspecte.

⁵⁹ En català antic trobem algun exemple en què la marca *gens* (emfàtica intensiva) apareix per sobre de *pas* (marca emfàtica pressuposicional). Vegeu per exemple: *Car si el Sant Grasal vania devant vós, yo no crau gens pas que vós lo posquèssets veser* (s.XIV, *Questa del sant grasal*, 61: 5 [apud CICA]). Ledgeway (2017: 123) recull casos semblants en els parlars salentins, en què la marca intensiva *propriu* apareix davant de la marca pressuposicional *filu* —la qual situa a la posició de Neg1_{Presup}. Explica aquest ordre a través de l'ascens de *propriu* a l'especificador de *filu*. A través de la incorporació de l'adverbi es forma, doncs, un constituent complex del tipus de (i):

(i) [_{Neg1_{Presup}} [_{Spec} [_{Spec} *propriu*] *filu*]]

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

alta,⁶⁰ per sobre de les marques de polaritat negativa emfàtica pressuposicional — com ho demostren els exemples de (72)-(78):⁶¹

- (72) *¡Yo sí que no ho haría feto pas!* ‘Jo sí que no ho hauria fet pas’ (Saura, 2000: 596) (benasquès)
- (73) *Vender-lo no l’han vendiu pas.* (EFA, 2017: 170)⁶²
- (74) *Això no l’penso fèr pas.* (Giralt, 1998: 317) (català de la Franja).
- (75) *No han vingut got.* (Giralt, 1998: 316) (català de la Franja)
- (76) *No y heban subiu miaja t’allí aún.* ‘Encara no hi havien pujat pas, allí’ (Arnal, 1998: 409) (baix ribagorçà occidental)
- (77) *El senyor Rajoy és president del govern; no ha plegat pas.* (Catràdio, 10/3/2017) (català central)
- (78) *No l’he vist pas.* (Espinal, 2008: 2748) (català central)

A la **taula 6**, sintetitzem de manera esquemàtica les posicions dels participis (i formes no personals en general (FNP))⁶³ en el conjunt dels parlars estudiats en aquesta tesi respecte de: 1) les marques de negació oracional postverbal (*pas/cap*, en occità llenguadocià, en gascó i en català rossellonès); 2) les marques de negació emfàtica pressuposicional (*cap*, en pallarès, ribagorçà, aranès i en alguns altres parlars gascons; *pas* en català, aragonès, benasquès i alguns parlars gascons); i 3) les marques de negació emfàtica intensives (*bric(a)*, *ges*, en alguns dels parlars occitans; *got(a)*, *molla*, *gens*, en els parlars catalans; *brenca*, *got(a)* en els parlars benasquesos; *brenca*, *miaja* en alguns dels parlars aragonesos estudiats). No tenim en compte altres posicions funcionals que no siguin les dels elements esmentats.

⁶⁰ Com mostrem més endavant, Solà Pujols (1990-1991), Llinàs (1991, 1993), Batllori (2015) defensen que les dues formes dels temps compostos es comporten, en general, com una unitat.

⁶¹ A tall de comparació, destaquem que, en general, en castellà la posició del participi també seria força alta, com en els casos mostrats a (72)-(78). De fet, però, d’acord amb Rodríguez (2010: nota 241), els parlars castellans presenten variació de la posició del participi o forma no personal segons el cas. Caldria estudiar aquesta qüestió més a fons per poder establir diferències com les apuntades aquí per als parlars estudiats.

⁶² Batllori (2015: nota 25) cita un exemple de l’aragonès antic en què l’element se situa entre les dues formes del temps compost. Tanmateix, no hem pogut recollir aquest ús en l’actualitat. L’exemple citat és: *Y a muchas otras tierras [...] que yo no he pas visto* (s.XV, trad. Juan de Mandevilla, *Libro de las maravillas del mundo*, ms. Esc. MIII7, 37r: 163)[apud Batllori, 2015: nota 25].

Tot i que a EFA (2017) es recull l’ús de *pas* com a marca de negació pressuposicional, en general, avui dia en els parlars aragonesos la marca *pas* s’usa de manera molt més freqüent com a negació de constituent (Arnal, 1998: § 6.3.3).

⁶³ Fem referència a les formes no personals (FNP) en general d’una banda perquè, en el cas del català, el temps de passat perifràstic es construeix amb l’auxiliar *anar* en forma finita més el verb lèxic en infinitiu. De l’altra, d’acord amb Cinque (2006), la jerarquia de projeccions funcionals es manté també en casos de complexos verbals de reestructuració (verb més o menys funcional + infinitiu), la qual cosa ens permet explicar, també, les configuracions trobades en casos de complexos verbals que permeten la reestructuració —on les configuracions trobades són les mateixes que en els temps compostos.

Taula 6. La posició dels participis respecte de les marques de negació postverbal i de les marques polaritat emfàtica pressuposicional i intensiva

Marques i posicions Parlars	Neg postverbal	Posició FNP per sobre de SNeg Pressuposicional	Neg Emfàtica Pressup.	Posició FNP per sobre de SNegCompl	Marca de negació emfàtica intensiva (SNegCompl) ⁶⁴	Posició més baixa
Occità llenguadocià	<i>pas</i>		<i>cap/brica</i>	(FNP)	<i>briga/ges</i>	FNP
Occità gascó	<i>pas/cap</i> ⁶⁵		<i>cap/briga</i>	(FNP)	<i>briga</i>	FNP
Occità gascó (aranès) ⁶⁶			<i>cap/pas</i>	(FNP)	<i>bric</i>	FNP
Rossellonès	<i>pas</i>		-	FNP	<i>gota</i>	
Pallarès			<i>cap</i>	FNP	<i>got(a)/molla</i>	
Ribagorçà			<i>cap</i>	FNP	<i>molla</i>	
Català central (area Girona)			<i>pas</i>	FNP	<i>gota</i>	
Resta català nord-occidental		FNP	<i>pas</i>		<i>molla</i>	
Resta català central		FNP	<i>pas</i>		<i>gens</i>	
Benasquès		FNP	<i>pas</i>		<i>brenca/gota</i>	
Aragonès		FNP	<i>pas</i>		<i>brenca/gota/miaja</i>	

FONT. Elaboració pròpia.

⁶⁴ Tot i que en aquesta tesi només fem referència a l'ús dels marques emfàtiques intensives procedents de minimitzadors, en molts parlars, en aquesta posició s'hi poden trobar marques de procedents de generalitzadors, com ara *gens*. Per això els incloem a la **taula 6**.

⁶⁵ Com sabem, alguns parlars del gascó pirinenc oriental fa ús de la marca *cap*; a la resta del domini s'usa la marca *pas*.

⁶⁶ Carrera (2007: nota 71) indica que *cap* i *pas* poden trobar-se, també, després del temps verbal compost o del complex verbal, com en la resta del català nord-occidental.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

Com hem vist, la proposta cartogràfica ens és útil per descriure les diferents configuracions dels parlars estudiats. Ara bé, hi ha aspectes de les dades que poden ser difícils d'explicar. D'una banda, el fet que en català la posició natural de determinats adverbis funcionals sigui la posició preverbal (per davant, fins i tot de la negació) o amb dislocació a la dreta, fa veure que la proposta cartogràfica no permet explicar determinades configuracions i que, per tant, hi ha adverbis de la jerarquia cartogràfica que no sembla que es puguin situar a la perifèria del VP en alguns dels parlars estudiats.⁶⁷ Vegeu, a tall d'exemple el contrast entre (79)-(80), en occità, i (81)-(83), en la majoria dels parlars catalans:

- (79) *Lo nòstre vagon èra **pas encara** arribat.* 'El nostre tren encara no havia arribat' (Bodon, 1949 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)
- (80) *Avià **ja** manifestada l'enveja de partir.* (Gairal, 2004 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)
- (81) *(*Encara) ell (**ja**) ha (*ja) acabat (ʔja) la feina (*ja) (**, ja**).* (adaptat de Solà i Pujols, 2008: 2924) (català)
- (82) *(*Encara) ella (**encara**) fa (ʔencara) goig (*encara) (**, encara**).* (adaptat de Solà Pujols, 2008: 2924) (català)
- (83) *(*Encara) el pare (**encara**) no (*encara) ha (ʔencara) arribat (*encara) (**, encara**).*

Com afirma Solà Pujols (2008: § 26.2.2.1), en casos com els anteriors, en català la posició preverbal és la més normal —vegeu, també, Espinal (2008: § 24.3.6). Aquest mateix autor afirma que: «la posició postverbal (ʔ *Té ja les claus*, ʔ*Ve encara a la feina*, ʔ*No ha dit encara què vol*) ha esdevingut força usual, sobretot en el llenguatge escrit, però no sembla gaire genuïna: l'opció genuïna seria la preverbal i dislocada a la dreta (que és de registre col·loquial)».⁶⁸ L'opció d'aparició entre les

---

⁶⁷ El mapa 276 de l'ALG («n'est pas encore...») permet de manera molt clara les configuracions diferents entre els parlars occitans (sobretot en gascó i una part del llenguadocià) i algunes poblacions de l'àrea catalana pallaresa i aranesa, i un parell de poblacions de l'àrea benasquesa i aragonesa, pel que fa a l'ordre dels adverbis: *n'ei pas encara* vs. *Encara no / no..., encara*. Vegeu **mapa 2.2.12** de l'annex 2.

En relació amb aquests casos, l'assumpció de l'aparició de determinats adverbis davant del verb com a ordre no marcat (en la línia de Schifano, en premsa) sembla que ajudaria a explicar la qüestió en casos d'oracions afirmatives; en oracions negatives, l'ordre només es pot explicar si s'assumeix que la negació preverbal es genera per sota de ST(i no per sobre de ST, com assumim aquí) i es cliticitzava al verb.

⁶⁸ Tanmateix, a IEC (2016: 810) trobem: *No en tinc **encara** cap nova: em fan estar amb ànsia*.

formes del temps compost no és possible en cap cas. Això indica una adjacència molt estricta entre les dues formes del temps compost.⁶⁹

Aquesta adjacència entre les formes dels temps compostos dels parlars catalans, aragonesos i benasquesos ha portat alguns autors a explorar vies teòriques alternatives a la cartografia per determinar com s'expliquen els casos en què determinats adverbis funcionals apareixen entre les dues formes. Per a Batllori (2015), per exemple, el fet que *pas* —i, per extensió, com també indiquen Batllori i Hernanz (2013), altres marques de polaritat emfàtica positives, com ara *bé*, *prou*— sigui l'únic element que es pot interposar entre les dues formes d'un temps compost és l'evidència que aquest element ha sofert una fusió de tipus morfològic amb les formes verbals. De fet, en aquest sentit, Batllori (2015: nota 33) afirma: «the auxiliary and the participle constitute a morphological cluster in Modern Catalan» —vegeu també, en aquesta línia, Cortés (1900), Llinàs (1990, 1993)⁷⁰, Solà Pujols (1990-1991):⁷¹

In the variety of Modern Catalan under study [català central] *pas* can merge morphologically into the auxiliary head or the participle in TP, giving as a result the sequence 'AUX *PAS* PARTICIPLE' or 'AUX PARTICIPLE *PAS*'.

Batllori (2015: 372)

---

⁶⁹ Zagona (1988a, 1988b) i Suñer (1987) postulen una adjacència força estricta entre els components de les formes compostes del castellà, de manera que, tot i que determinades interpolacions que en català no trobem mai són possibles en castellà (vegeu Bosque i Gutiérrez-Rexach, 2009: §4.3.1; Rodríguez, 2010: § 6.2.3), hi ha una preferència per l'aparició preverbal de determinats adverbis. En portuguès (Costa, 1998) i en asturià (Rosabel San Segundo, c.p.) es prefereix, també, la posició preverbal d'aquests adverbis. Aquests casos avalen, doncs, la proposta de Schifano (en premsa).

⁷⁰ Per explicar l'adjacència entre les formes dels temps compostos, Llinàs (1993) —després d'un intent d'anàlisi amb adjunció a la dreta a la proposta de (1991; vegeu, també, Espinal, 1991), conclou que cal explicar la incorporació del participi a l'auxiliar no al nivell de la categoria, sinó de la paraula (és a dir, en la morfologia i no en la sintaxi). Adopta aquesta posició (tot i que n'evidencia els problemes) per evitar que la seqüència no sigui jerarquitzable en la linearització, seguint l'Axioma de Correspondència Lineal de Kayne (1994). De fet, aquesta idea es correspon amb l'actual *fusió morfològica*, que Hornstein et al. (2005: 232) descriuen com el mecanisme pel qual «two lexical items are morphologically fused so that only the resulting complex item is subject to the LCA, not its internal parts». Llinàs (1993: 152), conclou: «Recall that we have come to this conclusion because we find no alternative left-adjunction derivation for the sequences and because we must account for the unit behaviour of the two verbal elements».

⁷¹ Diacrònicament sembla que aquesta adjacència no era tan estricta en català. De fet, al corpus CICA trobem alguns exemples que evidencien la possibilitat d'interpoliar determinats adverbis en català antic: *Senyor, vós veets que-ls hòmens de mar han molt guanyat* (s.XV, *Crònica R. Muntaner* [apud CICA]); (s.XIV, *Questa del Sant Grasal* [apud CICA]). Agraïm a Manel Pérez Saldanya que ens hagi facilitat aquest darrer exemple i d'altres que, per restriccions d'espai, no recollim aquí. Tanmateix, per a cap de les varietats estudiades no hem pogut recollir evidències robustes i exhaustives per determinar l'alçada de la inserció del participi en llengua antiga. Es tracta, més aviat, d'exemples esparsos que, tot i que evidencien una major laxitud entre els dos components dels temps compostos, no permeten fer una caracterització detallada del fenomen.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

La proposta de Batllori és interessant i caldria desenvolupar-la en profunditat en un futur, perquè té com a objectiu explicar que, en català, tot i l'adjacència de les dues formes dels temps compostos en alguns parlars hi ha la possibilitat d'interpol·lar únicament l'adverbi *pas* entre els dos components d'aquestes formes verbals.⁷² Tanmateix, l'autora no exposa les concrecions d'aquest procés de fusió morfològica de *pas*. D'acord amb els postulats teòrics actuals que hem pogut explorar, ni des del punt de vista de la sintaxi (amb incorporacions a l'esquerra) ni de la morfologia distribuïda (amb operacions d'adjunció al nivell de la paraula), no es poden explicar les operacions que donarien compte de la formació d'aquest grup (*cluster*) en què *pas* es podria inserir en alguns parlars.⁷³

Tot i que, de moment, no hem pogut arribar a una explicació satisfactòria alternativa a la proposta cartogràfica, per explicar configuracions del tipus *No he vingut pas* vs. *No he pas vingut*, hem explorat, també, la possibilitat de considerar que les formes no personals poden tenir una estructura més rica (en la línia de Belletti (1990, 2009), Rizzi (2000)). Així, es podria dir que, en els temps compostos hi pot haver disponibles dues posicions perifèriques als verbs (auxiliar i forma no personal) per a les marques pressuposicionals. Es tractaria d'una proposta en favor del manteniment d'una «lleugera biclausilitat» dels temps compostos (en la línia de Kayne (1994), Larsson (2009: § 3.3.2), Cyrino (2010: §2), Tortora (2014a, b)). Tanmateix, però, caldria poder determinar: el perquè de la motivació de l'activació d'una o altra perifèria en cada un dels parlars (*No he pas vingut*: activació de la perifèria de l'auxiliar; *No ha vingut pas*: activació de la perifèria de la FNP); el perquè de la disponibilitat únicament de la posició per a l'èmfasi pressuposicional a la perifèria activada; i com assegurar l'adjacència entre els components de les formes

---

⁷² Solà Pujols (1990-1991) suggereix —sense entrar en concrecions de l'anàlisi— que, en català, la marca de polaritat emfàtica pressuposicional *pas* que apareix entre les formes dels temps compostos podria ser tractada com un clític (no àton).

⁷³ D'una banda, des del punt de vista sintàctic, l'adjunció de *pas* a l'auxiliar donaria compte d'un ordre de tipus *pas* AUX PARTICIPI. Vegeu algunes opcions alternatives —rebutjades per inviabilitat— a Llinàs (1990, 1993) i Cortés (1990): p.e. acceptar una incorporació de *pas* a la dreta de l'auxiliar o del participi a la dreta de *pas*; generar l'auxiliar per sota de la forma no personal; postular que l'adjunció a la dreta és en realitat una adjunció a un node més baix; assumir que els elements interpolats són en realitat afixos, etc.

D'altra banda, des del punt de vista de la Morfologia Distribuïda (vegeu Embick i Noyer, 2001), actualment, ni l'operació de *local dislocation* ni la de *lowering* no permeten explicar, tampoc l'ordre *AUX pas* PARTICIPI.

compostes dels parlars en què la marca pressuposicional apareix darrere del complex verbal.⁷⁴ Resta pendent, doncs, un estudi més aprofundit d'aquesta qüestió.

Reprenem a continuació, com havíem indicat abans d'aquest excursus, la revisió de la noció d'*èmfasi* sobre la base de les restriccions d'ús detectades per a les marques de negació pressuposicional.

4.3. Una revisió de les nocions d'èmfasi i de reforç de la polaritat negativa

4.3.1. La noció d'èmfasi des del punt de vista de les restriccions pragmàtiques

A l'inici d'aquest capítol hem apuntat la necessitat d'adoptar una distinció terminològica que, dins la noció genèrica de *marques de polaritat emfàtica negativa*, permeti dissociar les marques de negació emfàtiques intensives de les pressuposicionals. Aquesta distinció captura la diferència entre aquelles marques que, havent estat reanalitzades com a adverbis de grau, en ser usades en contextos d'antiveridicitat generen una implicatura universal escalar de la qual es deriva la interpretació emfàtica de l'ús de la marca;⁷⁵ i les marques de negació emfàtica que, desposseïdes de trets de quantificació (però mantenint el tret [+σ] que les caracteritza com a TPN), han passat a ser usades exclusivament sota unes determinades restriccions. Aquestes restriccions estan relacionades amb les propietats informatives estructurals de la proposició negada (aspecte que estudiem a § 4.3.2) i amb els efectes contextuais de l'ús d'aquestes marques (tant pel que fa a les assumpcions implicades, com a les conclusions inferides de l'enunciat on apareixen, com mostrem a § 4.3.3).

---

⁷⁴ L'assumpció de l'existència d'una perifèria per a la forma no personal sí que sembla més viable per explicar, des d'una visió no cartogràfica i biclausal, les dues posicions possibles de *pas* en els complexos verbals de reestructuració i altres verbs lèxics que permeten la reestructuració (p.e. *No vull pas venir*, *No vull venir pas*; *No aprendrà pas a llegir*, *No aprendrà a llegir pas*). Sobre aquesta qüestió i sobre les dinàmiques detectades en creuar les dades sobre l'ascens dels clítics i l'aparició de *pas* al domini del verb subordinat en aquest tipus de complexos verbals, vegeu Llop i Paradís (2017). Aquí no tractem aquestes qüestions perquè depassen els objectius d'aquesta investigació.

⁷⁵ Com ja hem avançat al capítol 3, l'èmfasi lligat a les marques de polaritat negativa intensiva es pot relacionar amb les escales pragmàtiques (Fauconnier, 1975), i amb exhaustificacions que faciliten la implicatura universal escalar i, per tant, la lectura emfàtica dels TPN. Israel (1998: 47), com hem vist al capítol 3, va postular l'existència d'una norma «escalar» que regula la informativitat de les proposicions. D'acord amb Israel les proposicions emfàtiques tenen un grau d'informativitat alt dins l'escala: «if a proposition entails the norm, its assertion is informative because it exceeds what one would normally expect to be asserted» (Israel, 1998: 47). És a dir, una proposició amb un minimitzador emfàtic és altament informativa perquè, amb la negació de la proposició en la quantitat més infima, implica totes les altres proposicions del seu model escalar.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

Pel que fa a les restriccions en relació amb les propietats estructurals informatives, una de les distincions fonamentals que argumentem que existeix entre les marques de polaritat negativa emfàtica intensiva i les pressuposicionals és el lligam que les últimes tenen amb el context. Schwenter (2006: 331) s'expressa, també, en aquest sentit:

Emphatic negatives [marques de negació emfàtica intensives] [...] are not necessarily linked to information structure, or, to put it more colloquially, they do not necessarily “respond” to anything or anyone. While it may be true that emphatic NPI minimizers are most often employed in contexts where there is an assumption that the denied proposition is true (see Detges and Waltereit 2002), there is no restriction such that these NPIs must occur in such a context.

Schwenter (2006: 331)

Per tant, més enllà de la representació sintàctica prèvia diferenciada de les marques pressuposicionals respecte de les intensives feta a § 4.2 — derivada de la caracterització de trets formals corresponent—, assumim que per entendre el funcionament singularitzant de les marques pressuposicionals del conjunt dels parlars estudiats, cal precisar el terme genèric d'*èmfasi* (o reforç) amb què sovint se les ha caracteritzat. En aquest sentit, cal fer atenció a les restriccions d'ús d'aquest tipus de marques emfàtiques. En primer lloc, repassem les aproximacions fetes a la qüestió anteriorment i, en segon lloc, ens concentrem a caracteritzar les marques pressuposicionals de les varietats estudiades —bàsicament *pas*, *cap*, *bric(a)*.

Cinque (1976) fou un dels primers autors a precisar la noció d'*èmfasi* en relació amb els usos del minimitzador *mica* de l'italià. La caracterització de *mica* de Cinque (1976) fou traslladada al conjunt de marques de negació pressuposicionals dels parlars d'Itàlia recollides per Zanuttini (1997). Zanuttini (1997) subratllà que, a diferència de l'ús no restringit de les marques de negació no marcada, l'ús de les marques pressuposicionals estava lligat a la negació de la proposició no negativa corresponent assumida (pressuposada) en el discurs, el qual era entès com a rerefons compartit («common ground»). A continuació, repetim les restriccions pragmàtiques que Zanuttini (1997: 938) postulava per a la marca *mica*.⁷⁶

As was first discussed in Cinque (1976), the occurrence of *mica* is pragmatically restricted to those contexts in which the non-negative counterpart of the proposition

---

⁷⁶ Per a aproximacions més recents als efectes cognitius de *mica* en italià, vegeu Pescarini i Penello (2008, 2012).

expressed by the sentence is assumed in the discourse. For example, in order for *mica* to be uttered felicitously in: ‘Gianni non ha [mica] la macchina’, it is necessary that the proposition that Gianni has a car be entailed by the common ground. If such a proposition is not part of the common ground, the presence of *mica* renders the sentence infelicitous and its counterpart without *mica* must be used.

Zanuttini (1997: 938)

La proposta ara presentada constitueix una aproximació inicial a la noció *d’èmfasi*. Tanmateix, com mostrem a continuació, és una proposta que presenta, encara, punts que cal precisar i esmenar.

4.3.2. La negació de proposicions prominents, conegudes, però no necessàriament cregudes

Schwenter (2003, 2006) i Visconti (2009) coincideixen a trobar un seguit de punts febles a la proposta de Cinque (1976) i Zanuttini (1997) adés citada.⁷⁷ El repàs d’aquests tres aspectes ens apropa a una caracterització més precisa de les restriccions pel que fa a l’ús de les marques de negació pressuposicional en general i, en particular, de les marques de la nostra recerca.⁷⁸

Tant Schwenter (2003, 2006) com Visconti (2009) remarquen la imprecisió del concepte de *rerefons compartit* de Cinque (1976) i Zanuttini (1997). Si apliquem aquest concepte a alguna de les marques pressuposicionals estudiades en aquesta recerca, ens podem trobar amb usos no reeixits de la marca pressuposicional que la noció de *rerefons compartit* no ens permet explicar. Vegeu el cas de (84).⁷⁹

(84) A: *Qui et ve a buscar?*

B: *No ho sé. # Però en Pere **no té pas** cotxe.*

⁷⁷ Cal destacar que, tot i que no havia plantejat la qüestió com una contraproposta a l’aportació de Cinque (1976) en relació amb *mica*, Espinal (1993b, 1996) ja havia resolt les imprecisions apuntades per Schwenter (2003, 2006) i Visconti (2009) en analitzar detalladament la semàntica lèxica de *pas* en català. La revisió dels usos de *pas* d’Espinal, com mostrem més endavant, dona compte del seguit de condicions de legitimació establertes per Schwenter i Visconti no només a través de les contribucions fetes en relació amb la proposició expressada, sinó, també, en relació amb les implicatures de l’enunciat (vegeu § 4.3.3).

⁷⁸ Com mostrem a § 4.3.3, cal fer atenció a dues vessants de l’ús de les marques pressuposicionals: les característiques de la proposició negada; i, alhora, a les restriccions que imposen pel que fa a les implicatures de l’enunciat (tant les s’assumeixen com les que s’infereixen).

⁷⁹ La situació recollida en aquest exemple és l’adaptació al català de l’exemple proposat per Schwenter (2006: 335) i reproduït per Visconti (2009: 938) per a l’italià *mica*.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

Respecte de (84), la proposició *En Pere no té cotxe* forma part del rerefons compartit pels parlants. Tanmateix, però, no legitima l'ús de *pas* (ni de *mica*, en italià) en aquest context. Per tant, doncs, com explica Schwenter (2006: 335-336) qualsevol proposició implicada d'acord amb la noció de *rerefons compartit* no és suficient per explicar la legitimació de l'ús de les marques emfàtiques pressuposicionals.

Mica can be employed felicitously when the negated proposition is accessible or entailed in the common ground of the discourse, but the manner in which that proposition becomes part of the common ground is crucial to the felicity of *mica*; it is not the case that any proposition entailed by the common ground can be negated using *mica*.

(Schwenter, 2006: 335-336)

La noció que permet explicar com es determina quin és el rerefons compartit es relaciona, doncs, amb el fet que la proposició negada ha de ser coneguda i prominent en el discurs, però no necessàriament creguda. En paraules de Schwenter (2006: 336):⁸⁰

The proposition being denied by NEG2 must be discourse-old (whether introduced linguistically or not) and salient in the discourse context. In addition [...] prior belief in the corresponding affirmative proposition is not a necessary requirement on the use of NEG2; rather, activation of that proposition (even via implicature) is sufficient.

Schwenter (2006: 336)

A continuació caracteritzem breument les dues propietats esmentades per Schwenter pel que fa a les proposicions negades: d'una banda, han de ser conegudes i prominents en el discurs; de l'altra, no han de ser cregudes necessàriament.

A. Proposicions conegudes i prominents en el discurs. Pel que fa a la característica de ser conegudes i prominents en el discurs, cal tenir en compte que tant les proposicions negatives no marcades com les emfàtiques pressuposicionals són pronunciades en un context de consideració de les seves proposicions afirmatives corresponents.⁸¹ El que les diferencia és el seu estatus discursiu com a proposicions

---

⁸⁰ Altres autors que han fet aproximacions en aquest sentit són: Hansen i Visconti (2007), Visconti (2009), Larrivé (2010, 2011), entre d'altres.

⁸¹ Avancem, però que, com mostrem més endavant, en alguns casos, la proposició corresponent en els casos de la negació emfàtica pressuposicional també pot ser una proposició negativa.

negades:⁸² a diferència de les marques de negació no marcades —l'aparició de les quals no està marcada per restriccions de tipus informatiu—, les marques pressuposicionals han de negar necessàriament proposicions ja conegudes en el discurs (*discourse-old propositions*). En paraules de Wallage (2013: 4):

Discourse-old propositions are those which are already present to the attention of the reader or hearer of the discourse, and in which the underlying proposition is recoverable from the preceding discourse, either because it has already been stated explicitly [...] or because it arises through an implicature of some kind.

(Wallage, 2013: 4)

Aquesta condició relaciona clarament la negació pressuposicional amb la noció de Dryer (1996) de *proposicions activades*. Les proposicions actives són aquelles que ja són conegudes en el discurs, pel fet que han estat mencionades prèviament, pressuposades o implicades. Dryer (1996: 481) es refereix a aquestes proposicions de la manera següent:

[...] of the various things in one's mind or memory, a small number are activated in the sense that they are 'lit up', in the individual's attention, in their consciousness, or what they are thinking about at a given point in time, while most of the things in one's mind or memory are nonactivated, not being attended to, not in one's consciousness, and not being thought about at that point in time.

[...] Activated entities may also be considered to be entities in short-term memory or working memory, while nonactivated entities are only in long-term memory. The activation status of entities changes rapidly through time, and activated entities often become deactivated within a short period of time. One's beliefs, in contrast, do not change in the same way and generally remain constant over long periods of time.

Dryer (1996: 481)

És a dir: el que aquí anomenem marques de negació pressuposicional neguen una proposició que pot ser derivada d'un enunciat immediatament anterior —generalment produït per un altre parlant— o com a resposta a una acció no lingüística de la qual es pot inferir una determinada proposició. La proposició negada pot ser, doncs, explícita o implícita.

---

⁸² De fet, com indica Horn (1978: 203) la funció a què s'associen tant les proposicions negatives no marcades com les pressuposicionals és la mateixa i es basa (gairebé sempre) en la consideració de la proposició afirmativa corresponent (vegeu Horn, 1978: 203). Per això, una aproximació centrada en la pressuposició i en la introducció d'una contraexpectativa no diferencia realment la negació no marcada o canònica de la negació marcada.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

Fabra (1956: §92), en descriure els usos de *pas* en oracions declaratives, ja havia apuntat la possibilitat de negar una proposició implícita: «hom posa *pas* darrere del verb d'una proposició expositiva negativa [és a dir un enunciatiu declaratiu negatiu] quan hom nega alguna cosa que es pot inferir del que s'ha dit o del que es dirà adés». En aquest sentit, Espinal (1991, 1993b, 1996) atribueix a *pas* el valor de marcadors «ecoic». ⁸³ Fabra (1956: 84) dona l'exemple de (85), en què davant d'un requeriment (*Demà porta'm el llibre*) s'entén que el parlant pressuposa quelcom (en aquest cas, que l'interlocutor *vinirà demà*). Per això, es nega la proposició inferida (*No vindré pas, demà*). L'exemple (86) és com l'anterior i la proposició negada és, també, inferida.

(85) A: *Demà porta'm el llibre*

B: *No vindré pas, demà.*

(adaptat de Fabra, 1956: 84)

(86) A: *Què t'ha dit la mare?*

B: *No hi he parlat pas, amb la mare.*

(adaptat d'IEC, 2016: 1309)

En el cas del pallarès i del ribagorçà —en què s'usa preeminentment la marca emfàtica pressuposicional *cap*— a Llop (2013, 2016b) també es pot constatar aquest ús inferencial en contextos declaratius, com els de l'exemple (87) —que comentem a continuació.

(87) *No sabévom ni si ere mort ni si ere viu [el pare] [...] allavons mos ascriu una carta, [...] p[e]rò no mos hu va cap dir, ell que tingués mal.* (adaptat d'Aixalda: Llessui) (català pallarès)

A l'exemple (87) el parlant explica com, després d'un temps sense notícies del pare, la família rep una carta. Atès que el parlant infereix que l'oient pressuposa que el pare devia explicar a la carta quin era el seu estat, nega la proposició corresponent activada pel context previ (*No més hu va cap dir, ell, que tingués mal*).

Vegem la mateixa situació a través d'alguns exemples d'ús de la marca de negació pressuposicional *brica* en els parlars occitans. ⁸⁴ A (88) —un diàleg entre un

---

⁸³ En paraules d'Espinal (1993b: 359): «*no-pas* is said to echo an opinion attributed to somebody, mainly some thought previously held either by the speaker of the no-pus utterance, or by the audience, but this proposition must not be explicitly formulated in the previous context». Sobre els usos de *pas* com a marca no lligada al reforç de la negació, vegeu Tubau et al. (en premsa), que n'exploren les contribucions, també, en contextos d'ús com a negació expletiva.

⁸⁴ Recordem, però, que la marca *brica* no sempre s'usa en el sentit mostrat als exemples. Com hem vist, pot tenir, també, interpretacions de marca de negació emfàtica intensiva —en aquest cas, sense

matrimoni—, la proposició negada (*Femna, repàpias*) és explicitada prèviament pel marit, de manera que les paraules del narrador (*Repapiava pas brica*) serveixen per negar la proposició afirmativa corresponent —que en aquest cas és explícita.

(88) **A:** *Femna, qual sap se nos caldrà morir totes sols, sens degun per nos assistir?*

B: *Consola-te —respondèt un jorn la Joana—, encara te donarai un mainatge.*

A: *Femna, repàpias : que començam plan de nos atrantolir.*

Repapiava pas brica, la Joana. Un enfant nasquèt.

(Bodon (1954) [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)⁸⁵

En canvi, a l'exemple (89), extret d'un conte en occità llenguadocià, el personatge del cocodril, que s'incorpora a la situació i veu les dificultats per què està passant la granota, s'ofereix a ajudar-la (*Te vou tirar de per l'esquena*). Aquesta acció comporta que la granota infereixi que el cocodril ha pensat que necessita ajuda. Això comporta l'activació una proposició del tipus *As besonh d'ajuda?* que, tot i que queda implícita, és la que nega la granota a B.

(89) *Vaquí qu'arribèt un crocodil.*

A: *Te vou tirar de per l'esquina —çò prepausèt lo crocodil.*

B: *Mas, non ! Ai pas brica besonh d'ajuda —çò cridèt la granhòta.*

(Contes, 2017) (occità llenguadocià)⁸⁶

B. Proposicions no cregudes necessàriament. Reprenem ara la segona de les característiques que havíem vist que Schwenter (2003, 2006) i Visconti (2009) remarcaven en relació amb les restriccions pragmàtiques d'ús de les marques pressuposicionals: la no necessitat de creença prèvia en la proposició afirmativa corresponent.⁸⁷

Les marques pressuposicionals es poden usar com a marques de confirmació

---

restriccions pragmàtiques com les que comentem aquí. A més, com sabem, hi ha casos d'ambigüitat clara entre un ús intensiu i un de pressuposicional.

En relació amb els exemples mostrats a continuació aclarim que, atès que es tracta de diàlegs i de situacions una mica llargues, per no interferir en el text, donem la traducció dels exemples al català en nota a peu de pàgina.

⁸⁵ Traducció de (88): «A: Dona, qui sap si haurem de morir tots sols, sense ningú que ens assisteixi?

B: Consola't —va respondre un dia la Joana—, encara et donaré un fill.

A: Dona, repapieges: que comencem a envellir.

No repapiejava pas, la Joana. Va nàixer un infant».

⁸⁶ Traducció de (89): «Heus aquí que va arribar un cocodril.

A: T'estiraré per l'esquena —va proposar el cocodril.

B: No, no! No em cal pas ajuda —va cridar la granota».

⁸⁷ Remarquem que a diferència de les marques de negació emfàtica pressuposicional *pas, cap i brica* —que no poden moure's a una posició preverbal— quan la marca italiana *mica* ocupa la posició preverbal, la pressuposició canvia: «preverbal *mica* presupposes that *the addressee* expects the negated event/state of affairs to be true» (Pescarini, 2009: 22).

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

d'una proposició negativa prèvia, la qual cosa, en termes de Visconti (2009: 938), és «hard to reconcile with the general view of *pas* as denying a proposition that is believed to be true by the interlocutor». Vegem-ho a través de l'exemple (90) en relació amb l'ús en català de *pas*. L'exemple, presentat per Visconti (2009: 938) —tot citant Espinal (1993b)— mostra com, en determinats casos, la proposició prèvia negada pot ser una proposició negativa:

(90) **A:** *La Maria ja no vindrà, a aquestes hores.*

B: *Efectivament, la Maria no vindrà pas, tan tard.*

(adaptat de Visconti, 2009: 938)

En aquesta aproximació a una noció més precisa de l'èmfasi aplicat a les marques de negació pressuposicional, la rellevància de les proposicions ja conegudes, juntament, amb la no necessitat de creença de la proposició afirmativa prèvia, ens remet a Dryer (1996) i, concretament, a la distinció entre proposicions *activades* i *cregudes*. Una proposició *activada* no necessàriament implica la creença en la veritat de la proposició. Moltes de les proposicions que creiem no estan activades en el discurs i altres, que sí que estan activades, no són cregudes com a veritables. Per tant, doncs, la caracterització dels usos pragmàtics de les marques emfàtiques pressuposicionals es basa en les proposicions activades, les quals no han de ser necessàriament cregudes.

4.3.3. Aproximació sincrònica i diacrònica als efectes contextuals

D'acord amb la caracterització de les restriccions del tipus de proposicions activades en l'ús de les marques de polaritat negativa emfàtica pressuposicional, Espinal (1993b: 359) afirma que la necessitat que l'oient hagi d'entendre l'enunciat en un context determinat fa que els casos en què apareixen aquest tipus de marques demanin d'un esforç cognitiu per trobar el context adequat per a la comprensió dels enunciats i per interpretar si l'enunciat indica, com ha hem vist, la cancel·lació d'una proposició positiva o el reforç d'una proposició negativa.⁸⁸ A més a més, però —i aquesta és una aportació fonamental d'Espinal (1993b, 1996) a la caracterització de les marques de negació pressuposicional—, l'ús d'aquest tipus de marques pot requerir, també, que es determini un enriquiment de la proposició que generi uns

---

⁸⁸ Com ja hem avançat, en aquests casos, Espinal (1993b: 359) considera que la partícula actua com un marcador d'ús interpretatiu en eco, ja que el parlant, d'alguna manera, rebutja o reforça l'opinió ecoicament.

determinats efectes cognitius. Per a Espinal (1996: 123): «*no-pas* lexically contributes to the conventional implicatures that have to be assumed when the hearer processes this utterance, and it also contributes to the sort of contextual implications that have to be drawn». Així, més enllà de l'efecte de les marques pressuposicionals ja vistos en enunciats declaratius, Espinal (1993b: 367) afirma que en català, en oracions interrogatives i exhortatives, *pas* pot generar els efectes cognitius següents:

[*pas*] leads to some cognitive effects: [...] to certain inferences derived from what the speaker/hearer considers as a desirable thought, or it leads to a prohibition / reinforcement, or threat. [...] These different contextual effects are going to depend on the sort of utterance in which *no-pas* appears: either declarative, interrogative, or imperative.

Espinal (1993b: 367)

Els efectes contextuais de *pas* en enunciats interrogatius i exhortatius a què es refereix Espinal (1991, 1993b) havien estat recollits, també, de manera descriptiva en algunes de les obres de Fabra (1918, 1956).⁸⁹

En els enunciats en modalitat interrogativa com els de (91), en català, la marca *pas* pot ser usada «per a preguntar alguna cosa de la qual es podria inferir tal o tal conseqüència», (Fabra, 1956: §92).

(91) **A:** *Aquesta tarda l'anirem a veure: podem sortir a les quatre.*

B: *No plourà pas, aquesta tarda?* (Perquè, si plou, jo no em moc de casa).

(adaptat de Fabra, 1956: 84)

En el cas d'algunes produccions de parlants pallaresos i ribagorçans que usen la marca *cap* en enunciats interrogatius, observem, de nou, la capacitat de determinar el que Espinal (1996: 124) anomena «implicated conclusions». Vegeu (92)-(95):

(92) [Ø] *Vinrà cap ningú, demà?* (Llop, 2013: 75) (català pallarès)

(93) [Ø] *Puiareu cap?* (Llop, 2013: 75) (català pallarès)

(94) *No has cap trobat lo document?* (Coll, 1989: 47) (català pallarès)

(95) *No heu cap parlat de res, amb lo Bernat?* (Lluís, 1980: 250)

Als exemples de (93)-(95) s'interroga sobre la proposició de la qual es pot inferir unes determinades conseqüències o en relació a la qual es poden extreure conclusions o valoracions fetes pel parlant, diferents segons el context —a (92), «perquè si veniu... »; a (93), «perquè si pugeu... »; a (94), «perquè si l'has trobat... »;

⁸⁹ També Morant i Pérez Saldanya (1987: 80-81) fan una revisió dels usos de *pas* en termes semblants als de Fabra.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

a (95), «perquè si ja heu parlat... »). Veiem, doncs, que no es tracta mai d'oracions interrogatives neutres. No hem trobat casos d'aquest tipus d'ús de *brica* en els parlars occitans.

Pel que fa als enunciats exhortatius, segons Fabra (1956: §92) i segons l'IEC (2016: § 35.4.2.3) «*pas* s'usa en les prohibicions comminatòries (que comporten l'amenaça amb una pena)». Als exemples de (96)-(98) s'infereix que l'interlocutor no ha de fer allò dit a la proposició negada perquè seria castigat, se'n seguiria una conseqüència dolenta, etc.

(96) *No facis pas això.* (Fabra, 1956: §92) (català)

(97) *No em facis pas aquesta mala passada.* (IEC, 2016: 1310) (català)

(98) *No hi baixéssiu pas, sentiú?* (IEC, 2016: 1310) (català)

En els parlars pirinencs, l'ús de *cap* en enunciats exhortatius es pot relacionar, igualment, amb prohibicions que comporten conseqüències diferents segons allò que es pot inferir del context, com veiem a (99)-(100). En occità llenguadocià *brica* sembla que, en alguns casos, també pot tenir aquest ús en la modalitat exhortativa — (101).

(99) *No ploreu cap, pr'això.* (Llop, 2013: 53) (català pallarès)

(100) *No'ls hi digues cap as d'Altron, que t'haiga fet riure tan.* (adaptat d'Aixalda: Jou) (català pallarès)

(101) *Non jutges brica e seràs pas jutjat!* 'No jutgis pas i no seràs jutjat' (Bardòu, 1997 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)⁹⁰

Explorar el conjunt de les implicatures que cal assumir i de les inferències que cal fer en interpretar l'ús del que hem coincidit a anomenar marques de polaritat negativa emfàtica pressuposicional ens ha permès fer una caracterització més precisa de la funció d'aquestes marques i omplir de contingut les nocions d'*èmfasi* o de *reforç* de la negació.⁹¹ Tanmateix, però, com mostrem a continuació, no totes les marques de negació emfàtica pressuposicional encaixen amb els efectes contextuals ara presentats per a les marques *pas* i *cap* (i *brica*, en alguns casos). Els exemples

---

⁹⁰ L'aparició de *non* indica un reforç addicional, lligat a l'efecte de *brica* —recordem que, generalment, la marca de negació no marcada en occità llenguadocià és *pas*.

⁹¹ Recordem de nou que usem el terme *pressuposicional* per tradició terminològica en el camp d'estudi, tot i que no permet capturar plenament el contingut lògic i els efectes associats a aquestes marques. Per a un estudi molt més aprofundit de les qüestions teòriques relacionades amb els efectes contextuals descrits, vegeu Espinal (1991, 1993b, 1996).

diacrònics i actuals mostrats a continuació evidencien que alguns dels efectes contextuals d'aquestes marques —bàsicament els usos inferencials— apareixen a través d'un procés de pragmatització de les marques.

D'acord amb els exemples donats per Torrent (2007), en català antic la marca de polaritat emfàtica *pas* s'usava «en un context adversatiu, en el qual hom suposa una oposició entre dues idees o fets, essent important de reforçar el contingut d'ambdues proposicions» i també quan «l'emissor rebutja opinions contràries o suposicions equivocades» (Torrent, 2007: 204).⁹² Repetim alguns dels exemples de Torrent (2007) a (102)-(103) —mantenim els subratllats de l'autora, per mostrar les proposicions negades (explícites o implícites en el context):

(102) —*En Roger, fort sóts mal e squiu, que no atorgariats vós treves a tan gran senyor com és lo rey de Franssa [...]*—

—*Sènyer —so dix En Roger—, salva la vostra honor, yo no só pas mal ne squiu, mas dich-vos encara ço que jaus he dit; que no vull haver treves ab lo rey de Franssa.*

(s.XII, Desclot, *Crònica*, 124) [apud Torrent, 2007: 204] (català antic)

(103) —*Certes —dix l'emperador—, yo-m són apersebut del vostre feyt, que vós arnats aytal cavalier; d'aquí avant creem que del feyt hi aja enantat.*

—*Certes, sènyer —dix l'emperadriu—, salva vostra gràcia, no és pas ver.*

(s.XIII, Desclot, *Crònica*, 124) [apud Torrent, 2007: 204] (català antic)

Torrent (2007: 211) evidencia que, en la llengua catalana antiga, l'ús de *pas* no estava lligat a implicatures ni a inferències, com sí que hem vist que succeeix actualment.

En relació amb la partícula *pas* en català antic, parlem d'una partícula semanticopragmàtica retóricocontrastiva ateses no tan sols les restriccions cotextuals que feien que *pas* aparegués en casos d'oposició explícita de dues proposicions, sinó també i sobretot perquè la seva aparició no estava lligada ni a implicatures ni a inferències. Amb el temps, *pas* deixà de ser una partícula merament retóricocontrastiva. Arran dels contextos pragmàtics, això és, dels elements situacionals explícits que determinaven la seva aparició en català antic, *pas* desenvolupà noves funcions, sobretot de dialògiques de caire inferencial. [...] [E]

⁹² Torrent (2007) estudia, també, els usos de *no pas* com a negació de constituent, que nosaltres no tractem.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

procés de pragmatització de *pas* iniciat a l'edat mitjana va prosseguir, després d'uns segles d'estabilitat funcional, fins a donar lloc als usos actuals.

Torrent (2007: 211)⁹³

Podem concloure, doncs, que s'ha produït un procés de pragmatització pel qual la marca ha anat adquirint uns valors addicionals. Aquest procés de pragmatització successiva ha estat constatat també en el cas de la marca italiana *mica* per Visconti (2009), la qual estudia la relació entre la proposició negada i el cotext precedent des del s.XIII fins al s.XX.⁹⁴ Visconti (2009: 937) que la marca *mica* ha seguit, també, un procés de pragmatització basat en el deslligament progressiu respecte del cotext i en una tendència a l'ús més enllà dels contextos monològals, per entrar als contextos diàdics. Aquest procés evidencia que, diacrònicament, al contingut lògic de les marques de polaritat negativa emfàtica no lligades a la quantificació s'ha afegit un component d'enriquiment de la proposició a través d'implicatures (assumides prèviament o inferides a posteriori).

A continuació mostrem, novament, com l'enfocament de l'estudi de la diacronia a través de la sincronia de les varietats dialectals actuals revela dades addicionals a favor del procés de pragmatització descrit. Com ja hem avançat en diferents punts de § 4.2, les marques de polaritat emfàtica pressuposicional més consolidades en els parlars estudiats són *pas* i *cap* (en català i en alguns parlars occitans), seguits de *bric(a)* (en alguns parlars occitans, també). Tanmateix, si observem les restriccions pragmàtiques d'ús dels minimitzadors *brenca*, *gota*, *mica/miaja*, *molla* dels parlars de la Franja, del benasquès i de l'aragonès —que hem vist que podien ser usats, ocasionalment, com a marques de polaritat emfàtica pressuposicional— constatem el següent: tot i que l'ús d'aquestes marques pot obeir a restriccions en relació amb les propietats de la proposició negada (com les presentades a § 4.3.2), no dona peu al tipus d'inferències citades en aquest mateix apartat. Els minimitzadors *brenca*, *gota*, *mica/miaja*, *molla* no poden generar efectes inferencials en oracions interrogatives contraexpectatives —vegeu el contrast entre les versions *a* i *b* dels exemples (104) i (105)— o en exhortacions negatives (de tipus

---

⁹³ Torrent (2007: 211) afegeix que la marca ha anat adquirint «marques diatòpiques [actualment només s'usa al Principat i ja no al País Valencià ni a les Balears] i diafàsiques que no tenia en català medieval». Torrent (2007) no explicita quines són aquestes marques diafàsiques adquirides.

⁹⁴ Hansen i Visconti (2009: 165) constaten el mateix per a les marques *mie* i *pas* en els textos francesos del s.XI-XIV. No disposem d'exemples diacrònics suficients per il·lustrar el procés en el cas de *cap*.

comminatori).⁹⁵ Per tant, doncs, en aquests parlars les marques citades es comporten com a marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicionals no inferencials. Es troben en un estadi de pragmatització previ al de *pas*, *cap* (i *brica*, en alguns casos).

- (104) a. *No pllouràs pas?*
b. *No plloura molla/got(a)?* [Q/*P]
- (105) a. *No tindreu pas una pilota?*
b. **No tindreu molla/got(a) una pilota?*
- (106) a. *No li diguis pas les teves intencions.*
b. **No li diguis molla/gota les teves intencions.*

4.3.4. Apèndix. Diferències respecte de les marques de negació externa o metalingüística

Més enllà de la diferenciació que hem fet de les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional respecte de les marques de polaritat emfàtica negativa intensiva, a mode d'apèndix, remarquem també la diferència de les marques emfàtiques en general respecte de les marques de negació externa o metalingüística —a les quals ja hem fet referència a § 2.2.1. A la resposta B del diàleg de (107) presentem, de nou, un cas de negació externa o metalingüística (NM):⁹⁶

- (107) A: *Maria, aquesta salsa t'ha quedat força salada!*
B: *No t'ha quedat força salada! Aquesta salsa t'ha quedat molt bona!*

Com ja havíem vist, la NM és, en termes de Horn (1989: 363), «a device for objecting to a previous utterance on any grounds whatever» [...] «[NM] focuses, not on the truth or falsity of a proposition, but on the assertability of an utterance».⁹⁷ De fet, tot i que, d'acord amb la definició donada, les marques de negació emfàtica pressuposicional i les marques de negació externa coincideixen en el que Martins (2014: nota 8) anomena la «denial nature» —la qual imposa que siguin marques que

⁹⁵ Agraïm a Javier Giralt que ens fes adonar d'aquest fet en relació amb les dades del català de la Franja, confirmades també per Marisa Arnal per a l'aragonès de l'àrea de la Baixa Ribagorça occidental.

⁹⁶ Altres respostes de tipus metalingüístic podrien ser les de (i) i (ii). Ara bé, com hem exposat a la nota 6 del capítol 2, l'ús d'aquestes marques comporta l'existència de dos grups prosòdics (agraïm a Joan Mascaró aquesta observació).

(i) B': *I ara! Aquesta salsa t'ha quedat boníssima!*

(ii) B'': *Ca! Aquesta sala és de les millors que has fet mai!*

⁹⁷ Tot i que Horn (1989) és un dels autors que ha estudiat més en profunditat la NM, Ducrot (1972, 1984) fou un dels primers autors a estudiar-ne les característiques definitòries.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

hagin de ser necessàriament legitimades pel context discursiu adequat—, es tracta de marques de negació diferents.⁹⁸

Martins (2014) tracta la negació emfàtica com una estratègia marcada sintàcticament per expressar la negació d'una afirmació anterior. San Segundo (2016: nota 3) evidencia, també que, «aunque [les marques emfàtiques pressuposicionals] expresan negación discordante y exigen legitimación discursiva previa, la aplicación de las pruebas de Horn (1989) muestra que no se comportan como marcadores metalingüísticos». De fet, les marques de polaritat negativa emfàtica pressuposicional apareixen simultàniament amb la marca de negació oracional, la qual té abast sobre el conjunt de l'estructura oracional. Contràriament, la NM opera al nivell del discurs i refuta quelcom expressat anteriorment a través d'una oració negativa, com indica Horn (1989: 377):⁹⁹

Apparent sentence negation represents either a descriptive truth-functional operator, taking a proposition *p* into a proposition *not-p* (or a predicate *P* into a predicate *not-P*), or a metalinguistic operator which can be glossed 'I object to U', where U is crucially a linguistic utterance or utterance type rather than an abstract proposition.

(Horn 1989: 377)

Des del punt de vista sintàctic, l'abast diferent de les marques de negació emfàtica pressuposicional respecte de les marques de NM es tradueix en un comportament diferenciat en relació amb els testos determinats per Horn per caracteritzar aquestes últimes.¹⁰⁰ A § 2.2.1, en diferenciar la negació oracional interna de la externa o metalingüística, ja hem presentat aquestes proves. De fet, d'acord amb la proposta d'aquesta tesi, les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional són TPN legitimats per la negació oracional. Sense la legitimació de la negació preverbal no podrien aparèixer. Això mateix causa que siguin marques que presenten els mateixos comportaments que la marca de negació preverbal no

---

⁹⁸ En estudiar l'ús de *nada* com a marca de negació emfàtica i metalingüística, Pinto (2010: 21) també afirma que els dos tipus de negació coincideixen en el fet que: «dado que exprimem negação discordante, ambas as estruturas coincidem também na exigência de legitimação discursiva». De fet, Batllori (2015: 347) tracta la marca pressuposicional *pas* com a marca de negació metalingüística, en el sentit que «it intervenes in presupposition-denying contexts, descriptive semantic contradictions or other types of objections to a previous assertion». L'acceptació de *pas* dins aquest tipus de marques evidencia, com diu Batllori (2015: nota 4), que en la bibliografia es fan usos diferents del terme *negació metalingüística*.

⁹⁹ Com indica San Segundo (2016 i referències citades allí) l'asseveració contradictòria no sempre és necessària. Segons San Segundo (2016) els contorns entonatius ascendent i l'ús de marcadors específics de negació metalingüística també poden actuar com a mecanismes que determinen la lectura necessària pragmàticament.

¹⁰⁰ Vegeu altres proves addicionals per evidenciar aquesta distinció a Pinto (2010: 22).

marcada en relació amb els testos mencionats. A continuació, comentem breument el comportament que les configuracions bipartides pròpies de la negació emfàtica pressuposicional (concretament *no... pas*) tenen en relació amb els testos de Horn. Avancem que, com és predictable, *no... pas* respon contràriament a tots els testos definits per caracteritzar la NM:¹⁰¹

- i. La NM no legitima la presència de TPN. En canvi, la negació emfàtica pressuposicional, amb un operador negatiu intern a la clàusula i amb abast sobre el predicat, sí que pot legitimar TPN, com veiem a (108).

(108) *En Joan no ha pas volgut saludar ningú.*

- ii. La NM és compatible amb TPP (forts): pel mateix motiu que en el test anterior, la negació emfàtica pressuposicional, legitimada per un operador negatiu, no pot legitimar termes d'una polaritat que no sigui la negativa, com ho evidencia el cas de (109).

(109) **La tarda no s'ha fet pas prou llarga.*

- iii. La NM queda exclosa de les clàusules subordinades: de nou, el fet que l'operador negatiu no aparegui a la perifèria oracional permet que la negació emfàtica pressuposicional pugui ser legitimada a l'interior de la clàusula, com succeeix a l'exemple (110).¹⁰² En canvi, la NM, que està estretament lligat amb la força il·locutiva de la proposició negada, ocupa una posició perifèrica a l'oració.

(110) *Em va suplicar que no el deixéssim pas sol.*

Com hem avançat a § 2.3.1, el comportament de les marques de NM en relació amb el darrer dels testos de Horn —la impossibilitat de la NM d'aparèixer en oracions subordinades—, s'explica perquè l'espai sintàctic associat a les forces il·locutives (modalitat oracional) només està disponible a les clàusules principals (*Main Clause Phenomena*; vegeu Zimmerman, 1980; Aelbrecht et al., 2012). En el cas dels autors que han estudiat aquest tipus de marques per al català —Espinal

---

¹⁰¹ L'agramaticalitat que mostra la configuració *no... pas* respecte dels testos presentats és extrapolable a la resta de marques pressuposicionals estudiades. Afegim, també, que en la comprovació de (108)-(110) obviem el test sobre la necessitat de legitimació discursiva perquè, com hem comentat, en aquest cas els comportaments entre els dos tipus de negacions no canòniques és coincident.

¹⁰² Les anomenades marques de polaritat emfàtica altes (de la perifèria oracional) de Batllori i Hernanz (2013) sí que mostren un comportament coincident amb les marques de NM respecte d'aquest test sí.

4. Els minimitzadors com a marques de polaritat negativa emfàtica

(2011)—, les marques de NM es generen com a nucli del Sintagma Força (SForça), com mostrem a (111).

(111) [s_{Força} **Força**^o] [s_{Top} Top [s_{Foc} Foc [s_{Top} Top [s_{Fin} Fin [s_{Pol} **Pol** [s_T T]]]]]]

(adaptat d'Espinal, 2011: 63)

Altres autors, com Martins (2010, 2014) i Pinto (2010) —que fan una aproximació de tipus més minimitista a aquestes marques—, les situen a l'especificador i al nucli del sintagma complementador (SC), respectivament. Martins (2014: 651), a més, fa una distinció entre marques de NM interna i externa, segons si es generen directament a SC o bé es generen a ST i, per un moviment sintàctic, puguen a la posició final a la perifèria de l'oració.¹⁰³

Cal tenir en compte, però, que com evidencia Martins (2014), no totes les marques de NM es comporten igual respecte dels tests de Horn. De fet, per descriure què és la NM, Martins (2014) aplica els tests als mots que són «inequívocament» (sic) metalingüístics.¹⁰⁴ En aquest sentit, Batllori (2015) tracta la marca de polaritat emfàtica alta (perifèrica)¹⁰⁵ *pla* del català com a marca de NM tot i que es comporta de manera diferent respecte de dos dels tests sintàctics canònics de Horn per identificar les marques de NM.¹⁰⁶ És una marca que legitima TPN (112) i, per tant, no legitima la presència de termes de polaritat positiva (113).¹⁰⁷

(112) *En Joan poc ha vist ningú.* (Batllori, 2015: 351)

¹⁰³ Per a les marques de NM perifèriques del portuguès (com *agora*), Martins (2014) postula que es generen directament a l'especificador de SC; per a les internes com ara (*cá i lá*), assumeix una fusió a l'especificador de T i el moviment a la perifèria oracional (amb moviment del V a C, seguit de fusió morfològica del verb i de la marca, en posició d'adjacència). Pinto (2010), per a *nada* proposa que es genera directament al nucli de C. Tot i que ens hi acabem de referir breument, no aprofundim en les operacions sintàctiques que expliquen l'ordre superficial d'oracions amb marcadors de NM.

¹⁰⁴ Martins (2014: 636) estudia només aquests casos perquè «unambiguous MN markers illuminate the syntactic dimension of metalinguistic negation». Es tracta, doncs, d'una primera aproximació als casos més clars d'aquest tipus de negació que posa de manifest la necessitat —també explicitada per Batllori (2015)— d'estudiar en profunditat els casos fronterers o que responen de manera poc clara als tests proposats.

¹⁰⁵ Estructuralment, des de l'òptica cartogràfica, les marques de polaritat emfàtica altes com ara *poc/poca, pla* (vegeu Batllori i Hernanz, 2013; Rigau, 2004) es generen a la posició per a la polaritat per sobre de ST (segons les autores anteriors, PolP, Sintagma Polaritat) i es mouen a la posició focal alta contrastiva (SFoc). No es generen pas directament a SForça, com mostrem a (111) per a les marques de NM d'Espinal (2011).

¹⁰⁶ Pel que fa a *pla* amb valor negatiu, Rigau (2004, 2012) no el caracteritza com una marca de NM, sinó que considera que: «no és altra cosa que l'adverbi quantificador focal *pla* que coapareix amb un operador negatiu abstracte. Els efectes negatius de *pla*, no són seus, doncs, sinó de l'operador silencios *NO*». Aquesta és una alternativa que permet explicar fàcilment per què *pla* no es comporta com un marcador de NM en alguns dels tests fonamentals descrits per Horn (1989).

¹⁰⁷ De fet, per a Batllori, aquest no és un motiu per deixar de considerar que les marques de polaritat emfàtica altes són marques de NM. Per a aquesta autora, cal assumir, doncs, «that some metalinguistic negators (specifically, HNEPP) can also license (N)PIs» (Batllori, 2015: 373).

(113) **En Joan poc té força gana.*

Batllori (2015) cataloga la marca de polaritat negativa emfàtica alta *pla* dins les marques de NM de tipus perifèric perquè, tot i que no es correspon amb els testos generals anteriors, sí que es correspon amb els testos de Martins (2014) pel que fa a les marques de NM perifèriques:¹⁰⁸ (i) pot aparèixer aïllada i en fragments nominals, (114); (ii) pot negar una proposició negativa (115); (iii) és incompatible amb les frases idiomàtiques —(116)—, amb (iv) estructures coordinades amb seqüències d'esdeveniments —(117)— i (v) amb l'el·lipsi verbal, (118). Tanmateix, no tracta la marca *poc* com a marca de MN, perquè genera agramaticalitat en els testos ara citats.

(114) *En Joan ha pagat el menjar, no? Ell pla / *pas. / Això pla / *pas.* (adaptat de Batllori, 2015: 370)

(115) *Ell no pot estar begut perquè no beu. —Pla que no. / *Pas que no. / *No pas.* (adaptat de Batllori, 2015: 370)

(116) *En Joan pla / *pas (que) somia truites.* (adaptat de Batllori, 2015: 371)

(117) *Ells pla que es van quedar (*pas) sense cèntims i van deixar la feina.* (adaptat de Batllori, 2015: 371)

(118) —*En Joan va regalar un ram de roses a la seva filla. —Ell pla / *pas.* (adaptat de Batllori, 2015: 371)

És evident, doncs, que la inclusió de les marques de polaritat emfàtica perifèriques o altes del català dins el grup de les marques de NM genera força dubtes i que, com apunta Batllori (2015), si es volen catalogar com a tals cal matisar què s'entén per *negació metalingüística*. Al nostre entendre, de la mateixa manera que no assumim que les marques de polaritat emfàtica baixes del SV—les nostres marques de polaritat emfàtica pressuposicional— siguin marques de NM, caldria prendre els casos de les marques de polaritat emfàtica altes del català que no responen als testos de la NM com a evidència de la distinció clara entre negació emfàtica i negació metalingüística en general. Cap de les marques emfàtiques del català, altes o baixes, no encaixa del tot en el conjunt de les proves sintàctiques que, ara per ara, serveixen per justificar la inclusió d'un determinat element lèxic dins el grup de les marques de MN canòniques. Entenem, doncs, que les marques de negació emfàtica no són

¹⁰⁸ Al nostre entendre, el fet que *pla* encaixi amb certs testos propis de les marques de negació emfàtica perifèrica és precisament per la posició perifèrica que ocupa dins la clàusula. El que per a nosaltres és determinant per excloure'l del grup de marques de NM és que no encaixi amb els testos canònics de Horn per a aquest tipus de marques. Cal destacar que per a alguns parlants de l'àrea de Girona l'ús de *pla*, a més de no encaixar amb els testos canònics, tampoc és gaire natural en els casos de (114)-(118). Caldria estudiar en detall aquests usos.

marques de negació metalingüística.

4.4. Síntesi i conclusions

En aquest capítol hem analitzat l'ús dels minimitzadors com a marques de polaritat emfàtica. Hem evidenciat, però, que dins el conjunt de les marques de polaritat emfàtica cal distingir dos tipus de marques: les marques de polaritat emfàtica intensiva i les pressuposicionals. D'una banda, d'acord amb la caracterització que havíem començat al capítol 3, hem presentat les anàlisis possibles per a les marques de polaritat negativa emfàtica de tipus intensiu —lligades a la quantificació dels predicats. De l'altra, hem estudiat les marques de polaritat emfàtica pressuposicional, desposseïdes de trets de quantificació i amb un contingut lògic i unes restriccions pragmàtiques específiques.

Des del punt de vista sintàctic, hem basat la distinció mencionada en l'existència d'una posició estructural diferent per a cada una de les dues marques emfàtiques. Sobre la base d'aquesta proposta, hem explorat les diferents hipòtesis pel que fa als contextos pont que han permès que, en algunes varietats, les marques de quantificació hagin pogut ser reanalitzades com a marques de polaritat emfàtica pressuposicional. En aquest context, hem explicat que el procés de pèrdua de trets de quantificació per part de les marques intensives n'ha permès la reanàlisi estructural a una posició funcional situada en una posició més alta en l'arbre sintàctic, a la perifèria del SV.¹⁰⁹ Hem argumentat que en aquesta posició es codifica l'èmfasi de la polaritat, però hem deixat oberta la relació o identificació d'aquesta posició amb el focus baix. Ens hem aproximat, també, a les combinacions —en un mateix espai perifèric al SV, tant en temps simples com compostos— de les marques de polaritat emfàtica intensiva i pressuposicional, i d'altres adverbis funcionals del SV. Tanmateix, però, hem vist que l'anàlisi teòrica de les diferents configuracions estructurals possibles en els parlars estudiats és una qüestió complexa que depassa els objectius d'aquesta tesi i que caldrà seguir estudiant en un futur proper.

Amb la voluntat de contribuir a definir de manera precisa els valors semanticopragsmàtics de les marques pressuposicionals dels parlars de la nostra tesi,

---

¹⁰⁹ De nou, com hem anat veient al llarg de la recerca, aquesta tendència s'emmarca en la línia de l'*upwards reanalysis* de Roberts i Roussou (2003), van Gelderen (2004), Wu (2004), Roberts (2007); de la *microelevation* de Chatzopoulou (2013, 2015), etc.

n'hem descrit els usos i el procés de pragmatització. Gràcies a la perspectiva metodològica adoptada a la tesi hem il·lustrat aquests usos tant diacrònicament com en els usos dialectals actuals. Hem tingut en compte les propietats estructurals informatives de les proposicions que neguen les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicionals i hem repassat els efectes cognitius específics que poden generar minimitzadors com *pas* i *cap* (i *bric(a)*) segons la modalitat de l'oració en què apareixen. En aquest sentit, doncs, hem aportat evidències per precisar que en el conjunt del repertori de minimitzadors negatius estudiats, a més de la distinció entre marques de negació emfàtica intensives i pressuposicionals, entre aquestes últimes cal distingir, també, les marques que poden ser usades amb valor inferencial i les que no.

A més a més, per tal de caracteritzar adequadament les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional estudiades i per acotar acuradament el contingut la noció d'*èmfasi* de la negació, hem comparat les marques pressuposicionals amb un tipus de marques amb què sovint se les ha relacionat: les marques de negació metalingüística. Hem mostrat que, tot i les semblances des del punt de vista de la necessitat d'una legitimació contextual adequada, des d'una aproximació sintàctica, les marques pressuposicionals no són marques de negació metalingüística, així com, al nostre parer, tampoc ho són les marques de polaritat emfàtica de la perifèria oracional.

En síntesi: aquest capítol remarca la doble vessant que cal tenir en compte a l'hora d'estudiar les marques de polaritat emfàtica negativa de tipus pressuposicional: d'una banda, que l'expressió de l'èmfasi oracional es pot sintactitzar i, de l'altra, que aquest procés ha d'anar acompanyat sempre de l'explicació de les restriccions semanticopragnàtiques que en determinen un ús reeixit. Si les aportacions del capítol 3 resultaven fonamentals per explicar l'adquisició progressiva d'un valor funcional associat a la quantificació per part dels minimitzadors nominals, l'explicació formal de la reanàlisi de les marques quantificacionals com a marques plenament funcionals i amb un contingut lògic addicional és fonamental per entendre el valor amb què els minimitzadors negatius s'incorporen als primers passos del procés de renovació de les marques de negació oracional —l'anomenat Cicle de Jespersen, el qual tractem al següent capítol, que és el darrer d'aquesta tesi.

5. El Cicle de Jespersen. Aproximació descriptiva i formal

Tudo quanto vive, vive porque muda; muda porque passa; e, porque passa, morre. Tudo quanto vive perpetuamente se torna outra coisa, constantemente se nega, se furta à vida.

Fernando Pessoa

5.1. Introducció

Dediquem aquest darrer capítol de la tesi a la descripció i a l'explicació formal de la reanàlisi de les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional procedents de minimitzadors com a marques de la negació oracional canònica o no marcada. Tractem, doncs, finalment, el procés que en la bibliografia sobre la renovació de les marques d'expressió de la negació ha rebut el nom descriptiu de *Cicle de Jespersen*. Pensem que, com constaten Meisner et al. (2014: 6), la generalització descriptiva feta per Otto Jespersen l'any 1917 sobre les fases per què una llengua passa en renovar les marques de negació és una eina útil per als estudis sobre l'evolució de l'expressió de la negació si s'entén com un recurs descriptiu per a l'ordenació preliminar de les dades:

Jespersen's generalization still provides a useful heuristic tool to describe very general cross-linguistically observable developments in the expression of sentential negation [...] provided that we admit stages of variation. [...] [there is] strong need for detailed data-driven analyzes and for comparative work on the expression of sentential negation [...] [F]indings, while not in direct opposition to the original assumptions of the Jespersen cycle, reveal the relevance of specific grammatical properties of the single varieties under investigation for understanding the precise nature and direction of ongoing linguistic changes.

Meisner et al. (2014: 6)

Per tant, concebem el Cicle de Jespersen com un recurs de descripció de les dades que serveix de pas previ a l'anàlisi formal. Així, a

§ 5.2 fem una aproximació descriptiva al Cicle de Jespersen des de les dues vessants complementàries que expliquem a continuació.

D'una banda, a § 5.2.1 revisem els plantejaments més tradicionals del Cicle de Jespersen; repassem les nocions en què s'ha basat l'explicació d'aquest procés —l'afebliment i el reforç fonètic— i presentem, també, altres aproximacions relacionades amb la pragmàtica i amb la necessitat de la llengua de disposar d'estratègies d'expressió de la negació alternatives a l'opció no marcada o canònica. Aquestes aproximacions alternatives al plantejament tradicional de Jespersen ens permeten connectar el contingut presentat al capítol 4 en relació amb les restriccions pragmàtiques que regulen l'ús de les marques de polaritat emfàtica negativa pressuposicional amb els desencadenants de les diferents etapes del Cicle de Jespersen.

De l'altra, a § 5.2.2 fem una descripció de les dades contemporànies sincròniques dels parlars de l'àrea del contínuum romànic estudiat pel que fa als diferents estadis del Cicle de Jespersen. Evidenciem que la comparació interlingüística permet fer una reconstrucció de les fases evolutives per què han passat els diferents parlars en relació amb la renovació de les expressions de negació oracional. Aportem, quan és possible, dades diacròniques que completen la perspectiva panoràmica sobre el sistema descrit.

Plantegem el procés d'evolució i de renovació de l'expressió de la negació com un procés motivat per un canvi dels trets formals dels diferents elements lèxics, acompanyat per un procés de reanàlisi sintàctica —i, alhora, també, per la influència d'un entramat complex dels diferents factors de tipus fonètic, semàntic, pragmàtic, com els presentats en els diferents apartats d'aquest capítol. A § 5.2.3 plantegem una síntesi dels principals debats i preguntes de recerca als quals ha de poder respondre una explicació formal del Cicle de Jespersen que s'integri en una visió multifactorial del procés de canvi. Als diferents subapartats de § 5.3 fem una proposta de la caracterització formal i estructural de les marques de negació tenint en compte les dades descriptives contemporànies i històriques exposades a § 5.2.2 i els aspectes destacats a § 5.2.3. A § 5.3.5 fem una síntesi de les dinàmiques

observades en tots els subapartats de § 5.3 i constatem que els estadis sincrònics en què es troben els diferents parlars estudiats són, alhora, un reflex dels estadis diacrònics per què han passat els parlars que han avançat més en el procés de renovació. De fet, més enllà de la noció descriptiva d'*estadis*, plantegem les diferents propostes formals de § 5.3 com un seguit de configuracions (amb unes especificacions formals per als elements lèxics implicats) a través de les quals es pot reconstruir el procés de canvi lingüístic que explica la incorporació de les marques de negació procedents de minimitzadors als sistemes negatius d'alguns dels parlars estudiats.

Tenint en compte la caracterització dels trets associats a les marques de negació representatives de cada fase del Cicle de Jespersen, als diferents subapartats de § 5.3 ens aproximem a un aspecte gairebé inexplorat dels parlars estudiats (a excepció del català): l'explicació formal del funcionament dels diferents sistemes de concordança negativa.

5.2. Aproximació descriptiva al Cicle de Jespersen

5.2.1. El plantejament inicial i les nocions vertebradores del Cicle de Jespersen (1917)

L'any 1917, Otto Jespersen observà un seguit de tendències comunes i de fluctuacions coincidents en les llengües naturals des del punt de vista diacrònic pel que fa a l'aparició i a la substitució de les formes que participen del procés de renovació de les marques de negació. Jespersen (1917: 4) afirmava:

The history of negative expressions in various languages makes us witness the following curious fluctuation: the original negative adverb is first weakened, then found insufficient and therefore strengthened, generally through some additional word, and this in its turn may be felt as the negative proper and may then in course of time be subject to the same development as the original word.

(Jespersen, 1917: 4)

Amb el temps, atès el caràcter aparentment periòdic i regular de les dinàmiques constatades, a aquest procés se li posà l'etiqueta de

«cicle». Més concretament, s'atorgà a aquest procés el nom de *Cicle de Jespersen*, després que Dahl (1979: 88) repregués el treball de Jespersen i el portés de nou al focus d'atenció dels estudis renovament de les marques de negació de les llengües natural.¹

Tot i que no entrem a fer una anàlisi de les semblances i diferències entre els processos de renovació de les marques de negació oracional en les llengües naturals, a tall d'exemple del caràcter general i transversal d'aquest procés, a les **taules 7 i 8**, recollim les referències d'estudis en què s'han analitzat les marques negatives preverbals i postverbals de parlars romànics i d'altres llengües naturals de famílies tipològiques molt allunyades que es troben en diferents estadis del cicle esmentat.²

Taula 7. Les marques implicades en el Cicle de Jespersen en algunes varietats romàniques

Alvernès	Ledgeway (2012)	<i>Ne</i>	<i>pas</i>
Asturià	San Segundo (2016, en premsa)	<i>Non</i>	<i>ná</i>
Bolonyès	Poletto (2008a), Ledgeway (2012), Parry (2013), Benincà et al (2016)	<i>N</i>	<i>briza</i>
Cairès	Parry (1985), Zanuttini (1997)	<i>N</i>	<i>nent</i>
Castellà (de Río de la	Di Tullio (1998), Cavalcante (2012)	<i>No</i>	<i>nada</i>

¹ Com indica Van der Auwera (2009: 42), Gardiner (1904: 134) ja havia fet referència al procés de renovació de la negació en el cas del francès, en parlar de les similituds del procés evolutiu d'aquesta llengua amb l'egipci i amb el copte. Igualment, Meillet (1912: 393) estudià els sistemes negatius del llatí, francès i alemany i va fer referència al procés de renovació de la negació en francès. Tanmateix, com indica Van der Auwera, aquests autors no necessàriament foren els primers a constatar el cas. Això el duu a afirmar que «the historiography of the idea of the Jespersen cycle remains to be written» (van der Auwera, 2009: nota 3).

² El repertori de parlars i de marques de negació preverbal i postverbal consignats a les **taules 7 i 8** no és pas exhaustiu —en les varietats d'Itàlia, per exemple, com es veu a Manzini i Savoia (2005: § 6), el llistat de marques pot arribar a ser molt llarg. Per raons de simplicitat expositiva (i perquè la tasca depassa els objectius assumibles en aquesta tesi), no precisem en quin estadi es troba cada una de les llengües pel que fa a la renovació de les marques de negació oracional. Per poder aprofundir en aquest aspecte (i en les diferents variants possibles de cada una dels elements implicats diacrònicament en el procés de renovació de l'expressió de la negació) vegeu les referències citades per a cada varietat o llengua.

Plata)			
Francès	Jespersen (1917), Rowlett (1992, 1997, 2007), Déprez (2000), Roberts i Roussou (2003)	<i>Ne</i>	<i>pas</i>
Florentí	Garzonio (2008a, b)	<i>Non</i>	<i>punto</i>
Llatí	Jerspersen (1917), Bernini i Ramat (1996)	<i>Ne</i>	<i>oenum</i>
Milanès	Beretta (1980), Vai (1996), Zanuttini (1997), Benincà et al. (2016), Poletto (2017)	<i>No</i>	<i>minga</i>
Pavès	Zanuttini (1997)	<i>No</i>	<i>mia</i>
Picard	Dagnac (2015)	<i>N(e)</i>	<i>point</i> (<i>pas, mie</i>)
Piemontès	Zanuttini (1997), Benincà et al. (2016)	<i>N(e)</i>	<i>nen</i>
Portuguès	Schwenter (2016)	<i>Não</i>	<i>não</i>
Retoromànic surmirà ³	Swart (2010), Schwegler (1990)	<i>Na</i>	<i>betg</i>
Retoromànic sutsilvà	Schwegler (1990), Zanuttini (1997)	<i>Na</i>	<i>buca</i>
Romanès	Ionescu (2015)	<i>Nu</i>	* ⁴
Salentí	Garzonio, Poletto (2009), Ledgeway (2017)	<i>No/nu</i>	<i>filu</i>
Valdostà	Zanuttini (1997), Garzonio i Poletto (2009)	<i>Non</i>	<i>pa</i>

FONT. Elaboració pròpia. Part de les dades han estat extretes de Van der Auwera (2009), Willis et al. (2013) i Breitbarth (2014)

³ Sobre les marques de negació postverbal en altres parlars retoromànics, vegeu Schwegler (1990: § 6.4.2.4).

⁴ Segons Ionescu (2015, c.p.) no hi ha minimitzadors que hagin esdevingut marques de negació emfàtica pressuposicional ni marques de negació oracional.

Taula 8. Les marques implicades en el Cicle de Jespersen en altres llengües no romàniques

Llengua ⁵	Referència	Marca preverbal	Marca postverbal
Alemany	Abraham (1999, 2003), Donhauser (1996, 1998), Jäger (2008), Breitbarth (2009, 2013, 2014)	<i>En/ne</i>	<i>niht</i>
Africaans	Biberauer (2009)	<i>Nie</i>	<i>nie</i>
Anglès	Jespersen (1917), Haeberli i Haegeman (1995), Jack (1978a, b), Frisch (1997), Tieken-Boon van Ostade et al. (1999), van Kemenade (2000), Ingham (2000, 2003), Iyeri (2001), Mazzon (2004), Wallage (2005)	<i>Ne</i>	<i>not</i>
Àrab i berber	Lucas (2007)	<i>mā</i>	<i>-š</i>
Bretó	Willis et al (2013)	<i>Ni(t)/ne</i>	<i>ket</i>
Grec	Kiparsky i Condoravdi (2006), Chatzopoulou (2013, 2015)	<i>ou</i>	<i>δεν</i>
Gaèl·lic	Willis (2010, 2011)	<i>Ny(t)/ni(d)</i>	<i>dim</i>
Llengües maies	Vossen i van der Auwera (2016)	*	*
Neerlandès	Van der Horst i van der Wal (1978), Meersman (1980), de Haan i Weerman (1984), Burridge (1993), Hoeksema (1997, 2009), Postma (2002), Zeilstra (2002, 2004), van der Auwera i	<i>En/ne</i>	<i>nie(t)</i>

⁵ En el cas de les llengües austronèsies i de les llengües bantu, Vossen i van der Auwera (2014) i Devos i van der Auwera (2013), respectivament, presenten, també, un conjunt de marques preverbals i postverbals diferents i molt variades en el conjunt de les llengües estudiades.

	Neuckermans (2004), Postma i Bennis (2006), Neuckermans (2008).		
Nòrdic antic	Jespersen (1917), Eythórsson (1995, 2002), Christensen (2003)	<i>Ne/ni</i>	<i>-a/at</i>
Oceànic	Vossen (2011)	<i>Kat</i>	<i>ra</i>
Sino-Tibetà	Vossen (2011)	<i>Pa-</i>	<i>-n-</i>

FONT. Elaboració pròpia. Dades extretes de Van der Auwera (2009), Willis et al. (2013) i Breitbarth (2014)

Com hem vist, el cicle esmentat no s'ha pogut detectar només en les llengües romàniques, sinó en el conjunt de les llengües naturals. Jespersen (1917), ja havia fet consideracions generals sobre el procés en diferents llengües (per exemple, sobre el nòrdic antic, danès, italià, grec, etc.), però es concentrà en l'observació del cas del llatí, del francès i de l'anglès. A continuació, per tal d'il·lustrar els tipus de procés que proposà, ens aproximem a la proposta de Jespersen (1917) sobre la renovació de la marca de negació oracional en francès.

A grans trets, proposà una divisió del procés en les tres fases següents: *jeo ne dis* > *je ne dis pas* > *je dis pas*:

In Old French *non* becomes *nen* [...] but more usually with further phonetic weakening *ne*, and thus we get:

Jeo ne di.

This form of negative expression survives in literary French till our own days in a few combinations, *je ne sais*, *je ne saurais le dire*, *je ne peux*, *n'importe*; but in most cases, [...] *ne* was felt to be too weak, and a strengthening was found to be necessary, though it is effected in a different way, namely by the addition after the verb, thus separated from *ne*, of some such word as *mie* 'crumb', *point* 'a point', or *pas* 'a step':

Je ne dis pas (or rather: *je n' dis pas*)

Everyday colloquial French does not stop here: the weak *ne*, *n'* disappears and we have as the provisionally final stage:

Je dis pas.

Jespersen (1917: 7)

Observant la citació anterior i altres fragments de Jespersen (1917) sobre les tendències en les diferents llengües estudiades pel que fa a la renovació constant de les marques d'expressió de la negació, veiem que les explicacions es basen en termes força genèrics: es fa referència, bàsicament, a les nocions d'afebliment fonètic (*weakening*) i de reforç (*strengthening*). Jespersen (1917) també esmenta com a factors facilitadors del renovellament la voluntat de marcar un cert *èmfasi* i *contrast* per tal de mantenir clar i evident el contingut lògic associat a la negació:⁶

The negative adverb very often is rather weakly stressed, because some other word in the same sentence receives the strong stress of contrast — the chief use of a negative sentence being to contradict and to point a contrast. The negative notion, which is logically very important, is thus made to be accentually subordinate to some other notion: and as this happens constantly, the negative gradually becomes a mere proclitic syllable (or even less than a syllable) prefixed to some other word. The incongruity between the notional importance and the formal insignificance of the negative (often, perhaps, even the fear of the hearer failing to perceive it) may then cause the speaker to add something to make the sense perfectly clear to the hearer.

(Jespersen, 1917: 4-5)

Els dos aspectes de l'anàlisi de Jespersen en què ens hem fixat —les nocions entorn les quals s'articulen les dinàmiques de canvi i els estadis de divisió del procés— són els aspectes que han marcat de manera més clara les diferents aproximacions que s'han fet al Cicle de Jespersen en la bibliografia. Explorar les diferents aproximacions a aquests dos aspectes ens permet establir la base sobre la qual bastim la investigació del procés de renovació de les marques de negació a través de l'ús de minimitzadors negatius en els parlars estudiats en aquesta tesi.

---

⁶ Com mostra Van der Auwera (2009: 42-43), l'aproximació en termes d'èmfasi és també la que proposen autors que tracten la renovació de la negació oracional abans que Jespersen (1917), com ara Gardiner (1904) i Meillet (1912).

Pel que fa a les fases del procés, Van der Auwera (2009) presenta una col·lecció de models proposats en la bibliografia, segons si proposen un procés de tres, quatre o cinc fases (vegeu **taula 9**).⁷

Taula 9. Referències dels diferents models de representació dels estadis del Cicle de Jespersen

Tres estadis	Burridge (1983: 36); Bernini i Ramat (1996: 33), Haspelmath (1997: 203), Zanuttini (1997: 11–14), Horn (1989: 455), Hoeksema (1997: 140), Horn (2001: 190), Roberts i Roussou (2003: 154–155), van der Auwera i Neuckermans (2004: 458), Mazzon (2004: 5), Willis (2011), Lucas (2007), Jäger (2008)
Quatre estadis (A)	Dahl (1979: 88), Muller (1991: 206), Lenz (1996: 183–4), Larrivé (2004: 18–19), van Gelderen (2008: 210)
Quatre estadis (B)	Schwegler (1988), Schwegler (1990: 158), Schwenter (2006: 327)
Cinc estadis	Donhauser (1996), Honda (1996: 207), Beukema (1999), Anderwald (2002), van der Auwera i Neuckermans (2004: 458), Zeijlstra (2004), Willis (2011)

FONT. Dades extretes de Van der Auwera (2009: 38), amb afegits nostres

Les diferents segmentacions en fases del Cicle de Jespersen recollides a la **taula 9** es diferencien bàsicament en dos aspectes: d'una banda, en el fet d'incloure com a element d'inici del procés de renovació de la negació inicial o bé la marca forta fonèticament (en el cas mostrat aquí, *non* > *no*) o bé la marca ja afeblida (en el cas mostrat aquí, *ne*); i, de l'altra, en el fet d'incloure com a fases del procés els estadis d'opcionalitat de la marca postverbal i de la preverbal, tant en el pas de les estructures de *ne* a *ne...(pas)*, com de *(ne)...pas* a *pas*, respectivament.⁸ Vegeu la comparació de les fases dels diferents models a la **taula 10**.

⁷⁷ L'article de Van der Auwera (2009) presenta una panoràmica molt clara i exhaustiva dels diferents enfocaments del Cicle de Jespersen que s'han fet en la bibliografia. Per això, en aquest apartat, recuperem l'article citat i el seguim a l'hora de fer una revisió descriptiva d'aquest fenomen.

⁸ Es tracta de l'estadi assolit en molts parlants de francès del Quebec i de Suïssa (vegeu Sankoff i Vincent 1977; Fonseca-Greber, 2007). Hansen (2011: 569) apunta a un sisè estadi en què la marca de negació postverbal es desplaça a la posició preverbal (en la

Taula 10. Col·lació dels estadis de representació del Cicle de Jespersen per fases

Tres estadis	Quatre estadis		Cinc estadis
	A	B	
	1 <i>non</i> _{NEG}		
1 <i>ne</i> _{NEG}	2 <i>ne</i> _{NEG}	1 <i>ne</i> _{NEG}	1 <i>ne</i> _{NEG}
		2 <i>ne</i> _{NEG} ... <i>pas</i> _X	
			2 <i>ne</i> _{NEG} ...(<i>pas</i> _{NEG})
2 <i>ne</i> _{NEG} ... <i>pas</i> _{NEG}	3 <i>ne</i> _{NEG} ... <i>pas</i> _{NEG}	3 <i>ne</i> _{NEG} ... <i>pas</i> _{NEG}	3 <i>ne</i> _{NEG} ... <i>pas</i> _{NEG}
			4 (<i>ne</i> _{NEG})... <i>pas</i> _{NEG}
3 <i>pas</i> _{NEG}	4 <i>pas</i> _{NEG}	4 <i>pas</i> _{NEG}	5 <i>pas</i> _{NEG}

FONT. Dades extrets de Van der Auwera (2009: 38)

Com mostrem a continuació (i a § 5.2.2), pel que fa a l'explicació de les dades trobades en els parlars estudiats en aquesta recerca, el model de cinc fases és preferible als altres models: la inclusió de les fases de transició entre l'expressió de la negació a través d'una marca preverbal i d'una de postverbal atorga una concisió major pel que fa a l'explicació del procés. Des del punt de vista formal, és important incloure aquestes fases en l'explicació del procés perquè són el que Meisner et al. (2014: 2) cataloguen com «those stages of linguistic variation [...] that allow the change to take place».⁹

La comparació entre models d'explicació del Cicle de Jespersen es pot fer, també, en funció de les nocions fonamentals per explicar els canvis. De nou, la **taula 11** —adaptada de van der Auwera (2009: 47),

llengua criolla francesa de Louisiana: *mo pa di* 'jo no dic'). En el crioll d'Haití, segons Roberts (2017: 445, i referències citades allí), l'ús de *pa* en posició preverbal és fruit de la manca d'ascens del V a T: *Jinyò pa pale Kreyòl* ('En Jinyò no parla crioll').

⁹ Remarquem que entenem aquestes fases com a estadis de transició, no necessàriament associats a l'optativitat de la presència d'un dels elements que conforma l'expressió de la negació. A § 5.3 mostrem que, formalment, aquests cinc estadis es poden explicar reduïts a quatre configuracions diferents (corresponents a quatre especificacions formals concretes dels elements lèxics implicats).

permet fer una aproximació agrupada a les diferents nocions amb què s'ha explicat el procés: nocions de tipus fonètic i de tipus pragmàtic.

Taula 11. Col·lació de les nocions per explicar el Cicle de Jespersen

Afebliment — Reforçament — Blanquejament ¹⁰	Jespersen (1917), Wackernagel (1926), Dahl (1979), Horn (1989: 454–457), Lenz (1996), Beukema (1999: 10), van Kemenade (1999), Jäger (2008).
Èmfasi — Blanquejament	Gardiner (1904); Meillet (1912 [1926]), Hock (1991), Hopper i Traugott (2003); Dahl (2001: 473); Detges i Waltereit (2002), Kiparsky i Condoravdi (2006)
Neutral	Marchello-Nizia (1979), Bernini i Ramat (1996); Haspelmath (1997); Schwenter (2006), Visconti (2009).

FONT. Dades extretes de Van der Auwera (2009: 43)

Repassem les aproximacions reflectides a la **taula 11**. Pel que fa al primer estadi del canvi en l'expressió de la negació, el model de Jespersen lliga l'afebliment del marcador de negació preverbal a una reducció fonètica. Davant d'aquest afebliment, segons Jespersen, cal augmentar el «volum fonètic» (*phonetic bulk*) del marcador i cal evidenciar i reforçar el valor negatiu de l'oració per fer-la més «impactant» (*impressive*) —per contrast amb el valor afirmatiu.¹¹ Aquest reforçament es fa a través d'un mot afegit que, amb el temps, acaba perdent aquest valor inicial i per un procés de blanquejament (*bleaching*)

¹⁰ El *blanquejament* (*bleaching*) és una noció que fa referència a la pèrdua successiva del contingut semàntic inicial d'un mot, de manera que el significat lèxic referencial inicial dona lloc a un significat que Willis et al. (2013: 16) cataloguen de tipus «semigramatical», lligat a l'èmfasi de la polaritat.

¹¹ Jespersen (1917: 14-15) afirma: «There are various ways of strengthening negatives. Sometimes it seems as if the essential thing were only to increase the phonetic bulk of the adverb by an addition of no particular meaning [...] But in most cases the addition serves to make the negative more impressive as being more vivid or picturesque, generally through an exaggeration, as when substantives meaning something very small are used as subjuncts».

esdevé la negació oracional no marcada. Aquesta seria l'aproximació del primer bloc de la **taula 11**.

En realitat, però, en els estudis posteriors a Jespersen s'ha vist que l'aparició d'una marca de negació postverbal no s'ha de relacionar amb l'afebliment fonètic de la marca preverbal, sinó amb l'aparició d'altres tipus de negacions més enllà de l'opció marcada —i, per tant, amb els fenòmens semàntics i pragmàtics lligats a aquesta nova marca. En aquest sentit, les aproximacions del segon bloc de la **taula 11** assumeixen una visió alternativa lligada a la noció d'*èmfasi*: «what starts off the process is not the weakness of the original negator, but the general process of the inflation of an emphatic use and the consequent bleaching» (Van der Auwera (2009: 41). Vegeu, en aquest sentit, també, l'explicació de Kiparsky i Condoravdi (2006: § 1.3):

Phonetic weakening is too general a phenomenon to explain the specific properties of this unusual pattern of change. It is a ubiquitous sound change, but it rarely triggers morphosyntactic change directly, let alone cyclic trajectories, which (as Jespersen 1917: 4 himself noted) are specially characteristic of negation. And one would like more convincing parallels of phonological weakening processes directly triggering syntactic reanalysis. In attested changes of negative expressions, the causation usually goes in the other direction: phonological reduction of plain negatives may be morphosyntactically conditioned, and, in particular, contingent on their semantic weakening.

Kiparsky i Condoravdi (2006: § 1.3)

En aquesta tesi assumim com a nocions que expliquen l'avenç del cicle estudiat el que van der Auwera cataloga com a opcions «neutrals». Aquesta etiqueta (que pot ser força vaga interpretativament) en realitat fa referència, simplement, al fet que els autors del tercer bloc de la **taula 11** no consideren que les nocions d'*afebliment fonètic* ni d'*èmfasi* o *reforç* permetin capturar quin és el desencadenant de l'inici del procés de canvi en l'expressió de la negació.¹²

---

¹² Remarquem que amb aquesta assumpció no neguem de cap manera que aquests factors tinguin, també, incidència en el procés analitzat.

A continuació tractem en detall aquesta aproximació alternativa partint de la interpretació que Hoeksema (2009: 16) fa de l'estadi inicial del procés de renovellament. Es tracta d'una interpretació clarament il·lustrativa del tipus d'aproximació al Cicle de Jespersen que fem en la nostra recerca perquè situa el focus de l'inici del procés en la necessitat de les llengües de desenvolupar altres tipus de negacions no canòniques:

Stage I would seem not to require a whole lot of attention. It is the starting point of the cycle, and has what one might call the most parsimonious and simple system of negation. Indeed, one might wonder why a language would ever want to drift away from this stage. At the same time, one may wonder which language ever completely conformed to this rosy picture. Simple, solitary negation is often found in sentences, but rarely in a whole language. First of all, languages tend to have multiple ways to express negation.

Hoeksema (2009: 16)

En aquesta recerca aportem dades empíriques de parlars en els quals el cicle de Jespersen no ha estat gaire inspeccionat en termes formals per defensar que, tot i que aparentment el Cicle descrit per a diferents llengües naturals comença amb l'afebliment fonètic de la marca de negació preverbal, això no és així en les llengües estudiades en aquesta recerca. En cap de les varietats estudiades no hi ha cap mena d'afebliment inicial de la marca preverbal —vegeu § 5.2.2.2 i 5.3.2. Defensem que el pas del primer al segon estadi del procés evolutiu es produeix per la necessitat de la llengua de desenvolupar un tipus de negació diferent a la negació no marcada. Com ja hem vist al capítol 4 i com reflecteix la **taula 11**, alguns autors han tendit a identificar aquesta nova negació amb l'ús d'una marca postverbal afegida i associada a la noció d'*èmfasi*. A § 4.2 hem precisat que el reforç emfàtic que fa un minimitzador negatiu postverbal és, inicialment, un reforç de tipus intensiu (és a dir, amb trets de quantificació associats). Per poder participar del Cicle de Jespersen, la marca intensiva ha d'haver perdut els trets de quantificació; s'ha d'haver reanalitzat sintàcticament a una posició funcional associada amb l'èmfasi de la polaritat i ha d'haver desenvolupat un seguit de restriccions pragmàtiques —ja exposades a

§ 4.3. Com sabem, del conjunt de marques de polaritat negativa de tipus emfàtic intensiu, només algunes esdevenen marques pressuposicionals aptes per seguir avançant en el procés de reanàlisi. En síntesi, doncs, assumim que una llengua ha arribat al segon estadi del Cicle de Jespersen quan disposa de dos tipus de negacions: d'una banda, una negació no marcada, canònica; i, de l'altra, una negació marcada, emfàtica pressuposicional —resultat de l'ús addicional d'una marca postverbal en el cas dels parlars estudiats.

En el moment en què la negació bipartida es generalitza i perd el caràcter marcat perquè venç el seguit de restriccions pragmàtiques que en limitaven l'ús generalitzat, s'estén a tots els contextos negatius. Descriptivament, es considera que en aquest moment es produeix el pas al tercer i quart estadis del procés (vegeu Schwenter 2005, 2006; Hansen, 2009; Visconti, 2009; Breitbarth, 2014). En el tercer i quart estadis, el contingut lògic de negació passa a associar-se a la marca postverbal, i paral·lelament es va produint —ara sí— un afebliment fonètic progressiu de la marca preverbal que acaba amb la cliticització del marcador negatiu preverbal. La desaparició posterior de l'element preverbal i l'ús de la marca postverbal com a marca de negació oracional única i de tipus no marcat constitueixen el darrer estadi del procés estudiat aquí (tot i que com ja hem apuntat anteriorment, aquest no ha de ser necessàriament el darrer estadi del procés).

5.2.2. Aproximació descriptiva a les dades dels parlars estudiats

L'objectiu final d'aquest capítol és fer una aproximació de tipus formal al procés evolutiu pel qual els minimitzadors nominals poden arribar a esdevenir marcadors negatius oracionals. Pretenem explicar aquest procés des del punt de vista dels canvis en els trets dels elements lèxics implicats i de les posicions estructurals en què se situen —sense oblidar, en cap cas, que la motivació dels canvis en el sistema de l'expressió de la negació pot estar condicionada per un complex de factors d'índole diversa.

Ara bé, com s'ha pogut veure als capítol anteriors, una de les premisses fonamentals d'aquesta tesi és la d'arribar a la comprensió del canvi lingüístic a través de l'observació de les dades reals; i, específicament, a través de la compilació de dades poc explorades del contínuum de les llengües romàniques de l'àrea pirinenca i àrees de contacte.

Les dades recollides evidencien que en el contínuum lingüístic pirinenc s'usa un repertori de marques de negació postverbal coincident. Ara bé, aquestes marques postverbals procedents de minimitzadors es troben en estadis diferents d'avenç del Cicle de Jespersen. Per això, i atès que no s'ha fet mai cap descripció transversal i integradora dels diferents estadis en què es troben actualment —i en què s'han trobat diacrònicament— cada un dels parlars estudiats, dediquem els següents apartats a la descripció de les dades a partir de les quals bastim la proposta d'explicació formal del Cicle de Jespersen. El coneixement i domini descriptiu de les dades ens apropa de manera preliminar al modelatge dels diferents estadis del cicle negatiu. De fet, el contingut dels propers apartats evidencia que les diferents fases en què es troben cada un dels parlars són el mirall del procés complet del Cicle de Jespersen. La validesa de la nostra aproximació és avalada, entre d'altres, pels treballs de Zanuttini (1007), Hansen i Visconti (2014), Meisner et al. (2014), etc. Zanuttini (1997: 14) justificà l'aproximació a la diacronia de la negació dels parlars d'Itàlia a través de l'anàlisi de la variació morfosintàctica sincrònica de les marques de negació de la següent manera:

[F]ocusing on synchronic varieties, this work will shed light on the grammatical system of the different diachronic stages as well: since the synchronic stages correspond so closely to the diachronic ones, an investigation of the former will help us better understand the latter. I believe that, as suggested by some of the authors who studied the triggers of Jespersen's cycle, a syntactic analysis of the negative markers is necessary to understand the changes that bring a language from one stage to the other.

Zanuttini (1997: 14)

A la **taula 12** presentem una síntesi gràfica que reflecteix l'estadi en què es troben els parlars catalans, occitans, aragonesos i benasquesos estudiats i els estadis evolutius diacrònics per què hem pogut constatar que ha passat cada parlar. A § 5.2.2.1-5.2.2.6 descrivim cada un d'aquests estadis en profunditat. És sobre aquest conjunt de dades que bastim la proposta teòrica formal presentada a § 5.3.

En la línia de Willis et al. (2013: 9), tot i que a la **taula 12** fem una distinció del cicle en cinc estadis —que presentem a § 5.2.2.1-5.2.2.6 i que a § 5.3 reduïm a quatre—, entenem els «estadis» com a representatius de les «estructures sintàctiques» o «construccions» derivades de les especificacions de trets de les marques d'expressió de la negació durant el procés. De fet, en moltes ocasions, els parlars presenten patrons de variació molt intrincats i ens podem trobar que un únic parlar presenta simultàniament més d'una de les configuracions esmentades.

La reanàlisi dels minimitzadors negatius en el continuum romànic pirinenc

Taula 12. El Cicle de Jespersen en els parlars del continuum occitanoromànic pirinenc

Estadis ¹³ Llengües i parlars	Català			Occità			Benasqués / Aragonès
	Central / nord-occ.	Pallarès / ribagorçà	Rossellonès	Aranès	Gascó	Llenguadocià	
1	No	No	No	Non	Non	Non	No
2 Reforç postverbal optatiu	No...pas	No...pas/cap	No... pas	Non...pas/cap	Non ...pas/cap	No(n)...pas	No...pas
3 Negació bipartida no marcada			No...pas		Non... pas	Non... pas	
4 Negació bipartida no marcada			No...pas		Ne... pas	Ne... pas	
5 Negació postverbal			Pas			Pas	

FONT. Elaboració pròpia.

¹³ Marquem en negreta l'estadi en què es troba cada un dels parlars actualment.

5.2.2.1. L'estadi 1. La marca de negació preverbal

Com ja hem especificat a § 5.2.1, l'inici del que coincidim a anomenar Cicle de Jespersen pot ser diferent segons la marca que seleccionem com a punt de partida. En moltes de les aproximacions al Cicle de Jespersen del francès, es tendeix a partir de l'estadi en què la negació preverbal suposadament s'ha afeblit fonèticament. Contràriament, en aquesta tesi prenem com a punt de partida de l'estudi comparatiu de l'evolució del sistema negatiu en els parlars del continuu pirinenc i de les àrees de contacte el moment en què aquestes varietats usen com a negació oracional l'adverbi negatiu tònic o fort heretat del llatí (que usava la forma *nōn*) —analitzem aquesta qüestió des del punt de vista formal a § 5.3.1. El perquè de la decisió de prendre la negació no afeblida com a punt de partida ve marcat clarament per les dades amb què treballem: en llenguadocià —varietat en què sincrònicament la marca de negació no marcada no és cap variant de la forma *no*, sinó la marca postverbal *pas*— trobem exemples de l'ús de la marca *non* no afeblida en textos antics.¹⁴ A més, tant en llenguadocià com en gascó, l'ús de les marques de negació postverbal es produeix quan les marques de negació preverbal encara apareixen sota la forma *no(n)*. Per tant, doncs, l'afebliment és posterior, com mostrem més endavant.

Pel que fa als usos de la negació no afeblida en occità antic,¹⁵ Jensen (1986: 309) afirma que en llengua medieval «the function of *no* is to negate a verb [...] An unstressed *ne* < *nen* < *non* occurs with some frequency in *Girart de Rossillon*, but is extremely rare outside this text». Medina (1999a: 28), s'expressa en els mateixos termes pel que fa a un afebliment suposat de la marca de negació ja en llengua antiga: «con respecto al cuerpo fónico de este adverbio, cabe destacar además algo fundamental para la correcta comprensión de los ejemplos, a saber: lo sumamente extraño que es encontrarlo debilitado en *ne* o incluso en *n* [...] contrariamente a lo que suele suceder aún en francés en los casos de negación verbal». Vegem alguns exemples del conjunt dels parlars en llengua antiga en què la marca preverbal és alguna de les variants de *no*:

- (1) *Ipsos castros suprascriptos no-ls te vedaré ne no-ls te devedaré.* (s.XI, *Documents feudals* 3, 77:6 [apud CICA])(català antic)

¹⁴ Tot i que no cita exemples, Gómez (2011: § 3.10) afirma el mateix per al rossellonès antic.

¹⁵ Sobre el pas de la negació *non* a *ne* en francès antic, vegeu una menció breu a la qüestió a Larrivé (2010: nota 3) —la resta de l'article el dedica a l'estudi de l'ús de *non* com a negació marcada enfront de la negació no marcada *ne...pas*.

- (2) [...] *contra las preditas causas no vendra ni venir no fara en tot ni en partida* ‘contra les causes dites no anirà ni farà anar-hi en contra de tot ni parcialment’ (s.XI, *CartAuch*, 229: 7-9 [apud LCOG]) (occità gascó antic)¹⁶
- (3) *Non eu jes, car non o puesc far.* (s.XII, *Jaufré* v.2854 [apud Jensen, 1986: 308]) (occità llenguadocià antic)

De fet, prendre l'estadi d'ús de la marca de negació preverbal no afeblida com a punt de partida té sentit, també, en tant que en molts dels parlars estudiats, les variants de l'adverbi negatiu *no/non* encara són les marques de negació oracional no marcada. És el cas de la gran majoria de parlars catalans —inclosos el pallarès i el ribagorçà— (amb la marca *no*),¹⁷ (4)-(6); de l'aranès (*non*),¹⁸ (7); del benasquès (*no*), (8) i de l'aragonès (*no*), (9).

- (4) *No teniu dret a fer-nos callar.* (català)
- (5) *Hi haví gént que moriven de vèlls i no 'vin baixat de Llavorsí'n avall.* (Aixalda: Esterri d'Àneu) (català pallarès)
- (6) *No hi anava guaires dies io a la montanya per què teniva la sarradora i teniva més feina ací.* (Aixalda: Barruera) (català ribagorçà)
- (7) *Non siguec enquia qu'acabèren era partida que Père se'n dèc compde que eth can non i ère.* ‘No fou fins que acabaren la partida que en Pere s'adonà que el gos no hi era’ (Busquet, 1990 [apud Montoya, 1999: 986] (occità aranès)
- (8) *Mamai Ramona no deixaba de observá.* ‘La mare Ramona no dexava d'observar’ (Castán, ms. [apud Saura, 1998: 181]) (benasquès)
- (9) *Te tengo dicho que no feigas ixo.* ‘Ja t'he dit que no facis això’ (Arnal, 1998: 380) (baix ribagorçà occidental)

¹⁶ Vegeu més exemples d'usos de la marca de negació preverbal única en textos gascons antics a Luchaire (1881) i a Montoya (1999).

¹⁷ En català antic s'usava, també, durant un període de temps breu, la forma *non*. Pérez Saldanya i Torrent (en preparació) justifiquen la pèrdua de la *-n* final de la manera següent: «El predomini en català de la forma *no* s'explica per la pèrdua de les *n* finals, documentada ja al s.X i especialment al XI (Gulsoy 1996: 36 i ss.) [...]. D'acord amb això, és normal que l'adverbi de negació tendís a perdre la *n* final, però que també es pogués mantenir en certs casos a causa de la posició preverbal que ocupa normalment, sobretot si va seguit d'un pronom feble vocàlic [...] però també en altres contextos (Coromines, DECAT V: 938, s.v. *no*). Encara que trobem casos de *non* al llarg de l'edat mitjana, la forma *non* ja és molt minoritària al s.XIII».

¹⁸ En altres parlars gascons propers, també es pot considerar que la marca de negació és únicament *non* (vegeu Cremona, 1956: 408). Caldria estudiar, però, si hi ha hagut variació en la tendència d'ús de la negació no marcada única o bipartida en aquestes àrees en els darrers temps.

5.2.2.2. L'estadi 2. El reforç optatiu de la negació oracional a través d'una marca de negació postverbal

Sostenim que l'inici de l'estadi segon no ve marcat per la voluntat de reforçar la negació davant l'afebliment de la marca preverbal *no/non* > *ne*, sinó per la necessitat de les llengües d'expressar altres tipus de negacions marcades —en aquest cas, la negació emfàtica (pressuposicional).¹⁹ En tots aquests casos, la presència de l'element que marca l'èmfasi de la polaritat negativa és opcional i només s'hi recorre en cas de voler expressar el valor pragmàtic discursiu addicional ja comentat al capítol 4.

Les marques postverbals que apareixen actualment en els sistemes negatius dels parlars estudiats són, bàsicament *pas* i *cap*.²⁰ Sincrònicament, en bona part dels parlars catalans (10), en benasquès (11) i en alguns parlars aragonesos (12)-(13), la marca *pas* introdueix la negació emfàtica de tipus pressuposicional.²¹ En català pallarès i ribagorçà i en occità aranès, la marca postverbal pressuposicional és, en general, *cap* —(14), (15) i (16), respectivament—,²² tot i que en occità aranès també es pot usar la marca *bric*, com a (17).²³

- (10) *Fins que no acabeu de sopar no sortireu pas.* (català)
- (11) *No calrie pas que se fese mal.* (Saura, 2000: 596) (benasquès)
- (12) *Ixo no é pas verdá.* 'Això no és pas veritat' (Arnal, 2003: s.v. *pas*) (aragonès baix ribagorçà occidental)
- (13) *No lo digas pas, ixo.* 'No ho diguis pas, això' (Estudio de Filología Aragonesa, 2017: § 2.5.1) (aragonès)
- (14) A: *Si mos muntéssou ara la cuina [e]conòmica i totes aguelles coses...*

¹⁹ Vegeu l'explicació formal d'aquest estadi a § 5.3.2.

²⁰ En aquest apartat ens referim bàsicament a aquestes dues marques. Tanmateix, com mostrem a § 5.2.2.3, en el moment en què una varietat consolida una nova marca de negació postverbal, poden aparèixer altres reforços postverbals emfàtics procedents de minimitzadors (p.e. *pas bric(a)*, en occità llenguadocià) o bé aparèixer repetits (cada un amb una funció diferenciada de marca de negació i de reforç, respectivament; vegeu p.e. *cap cap*, en occità de l'Ariège (Besche-Commenge, 1977).

²¹ Les respostes a la pregunta Q2049 (*No vindré pas*) de l'ALDC evidencien l'ús de la marca *pas* com a marca pressuposicional en la majoria de parlars catalans i l'ús de *cap* en els parlars catalans de la zona pirinenca nord-occidental. Les respostes evidencien, també, l'ús de *poc* a l'àrea de Girona i de *pas* com a marca de negació oracional a l'àrea rossellonesa. Agraïm a Joan Veny i a l'equip de treball de l'ALDC haver pogut accedir a la consulta d'aquestes dades.

²² En tots aquests parlars es registra, també, l'ús de la marca *pas* com a reforç de la negació oracional (vegeu Carrera, 2007: § 20.4.2.2.3; Llop, 2013: notes 8 i 11).

²³ Segons Carrera (2007: nota 69) podria ser que els adverbis de grau *fret*, *got* i *mòs*, «sinònims de *bric* d'escassa vitalitat») haguessin estat usats també amb aquest valor emfàtic no quantitatiu (precisament per l'ambigüitat estructural apuntada a § 4.2.1).

B: *Naltre[s] no hu fêm cap, allò.* (adaptat d'Aixalda: Esterri d'Àneu) (català pallarès)

- (15) *Ui, a la nit!, a la nit qu'essom, [...], de cap manera!, no ere, no ere cap mòda això.* (Aixalda: Taüll) (català pallarès)
- (16) *Non s'i crie cap tanti vedèths.* 'No s'hi crien pas tants vedells' (Suïls, 2011: 835) (occità aranès)
- (17) *Non m'an bric vist.* 'No m'han vist pas' (Carrera, 2007: 237) (occità aranès)

Els usos d'un marcador postverbal de tipus marcat ja eren visibles en la llengua antiga, en alguns dels parlars analitzats més amunt (18).²⁴

- (18) *Aizò dix: qe no perdonaria Déus pas lo pecad ad om qe aja altrui aver.* (s.XI, *Homilies*, 122:1 [apud CICA] (català antic)

També trobem usos del reforç postverbal de tipus emfàtic pressuposicional en els textos antics de parlars en què, actualment, la negació no marcada s'expressa o bé a través d'una negació bipartida (gascó), o bé amb una única negació postverbal (llenguadocià i rossellonès); vegeu els exemples de (19)-(22).²⁵ Aquests casos evidencien, juntament amb els mostrats pel que fa la negació preverbal única, l'existència de dos tipus de negacions en llengua antiga i, per tant, l'encert del plantejament adoptat.

- (19) *Nun voil eu aital deu cab dorn.* 'Jo no vull pas gens un déu com aquest' (s.XI-XII, *Chanson de Sante Foye*: 300 [apud Schwegler, 1986: 286]) (occità antic)²⁶
- (20) *En mai non deu hom cap manjar / de ren ni es bon de sagnar.* 'Al maig no s'ha de menjar pas res ni és bo sagnar' (s.XIII, *Dietètica occitana*: 335 [apud Suchier, 1894 : 23]) (occità antic)

²⁴ No disposem d'exemples corresponents als usos en pallarès i ribagorçà antics, ni en benasquès ni en aragonès antics. Destaquem, pel que fa a l'exemple (18), la possibilitat de situar *pas* darrere el subjecte postverbal.

²⁵ De fet, actualment, l'ús de *cap* i *bric(a)* com a marques de negació pressuposicional és possible, també, en els parlars gascons i llenguadocians, en els quals les que havien estat les marca de negació emfàtica pressuposicional inicials (*cap* i *pas*, com mostrem als exemples (19)-(22)) han avançat cap a un altre estadi del cicle —el gascó, actualment es troba entre els estadis 3 i 4 (amb *pas* o *cap* com a marques de negació no marcada); i el llenguadocià, a l'estadi 5 (amb *pas* com a marca de negació no marcada).

²⁶ *Dorn* és, també, un minimitzador de l'occità antic —no n'hem trobat exemples en català antic— i fa referència a la mesura de quatre dits, equivalent a la llargada de la mà tancada (vegeu Schwegler, 1986: 292). Schwegler (1986: nota 22) també recull alguns exemples de l'occità antic en què l'element *dorn* apareix usat com a minimitzador nominal relacionat amb el reforç de la polaritat negativa: p.e. *Dels mals no-m puese partir un dorn* (Béarnart Martí, *Qant la puci' el vens el tempiers*, 35 [apud Schwegler (1986: nota 22)]. El text de l'exemple (19) es localitza, aproximadament, a l'àrea occitana de transició entre l'occità llenguadocià i el gascó. Per a una aproximació a l'àrea concreta de la localització del text, vegeu Schwegler (1986).

5. El Cicle de Jespersen. Aproximació descriptiva i formal

- (21) *Mais coume' res armes que deuém metté en usatge per establi ere jurisdiction qu'a plazut à N. Seignou de m'ous da sur eres Ouelles, que sa probidence dibine a hissat à nostés soins, **noun son pas** d'armes charnêles ni materiêles, mais puissantes en nosté Seignou [...]* 'Però com que les armes que hem d'usar per establir la jurisdicció que ha palgut al Senyor de donar-nos sobre el ramat, que sa divina Providència ha confiat a la nostra cura, no són pas [armes] carnals ni materials, sinó poderoses en Déu [...]' (1646, *Manament e ordenances*) [apud Montoya, 1999: 94] (occità gascó antic)²⁷
- (22) *La carn **no** és **pas** guaire bona per menjar perquè és dura y sembla estupa.* (1691, *Llibre de baptismes de Salses* [Gómez, 2011: annex 6]) (rossellonès)

Jensen (1986: 309) afirma que en occità medieval els usos d'aquestes marques postverbals servien clarament per expressar, conjuntament amb la marca preverbal, una negació marcada. Fou posteriorment que se'n generalitzà l'ús per expressar la negació no marcada.

In by far the most cases, the negation [de l'època medieval] consists of *no* alone, while nouns serving as support for the negation such as *pas*, *point*, *miga*, *ponch*, are only rather sparingly used, especially in the earlier periods of the language. It seems plausible [...] that the nouns that serve in this capacity originally played the role of complement (direct object) to the verb. What these nouns have in common is the fact that they all denote items of little value [...], and it is from this semantic connotation that they draw their primitive value as reinforcing complements [...], yet they have evolved into pure and simple auxiliaries of the negation whose chief function is to come to the rescue of the regular negation *no* whenever the latter is felt to be somehow faltering or inadequate because of its relatively slim phonetic substance.

Jensen (1986: 309)

5.2.2.3. L'estadi 3. La negació bipartida no marcada

En el tercer estadi de l'expressió de la negació a través de minimitzadors postverbals, les dades dels parlars estudiats revelen la consolidació de la negació bipartida no

---

²⁷ Aquest exemple permet relacionar l'ús de *pas* com a marca pressuposicional amb l'ús com a negació de constituent. En el mateix text en què hem trobat l'exemple (21) apareixen usos de la seqüència *nou...pas* que semblen ja marques de negació oracional no marcades. Tanmateix, el fet que aquest text fos escrit originalment en dues versions paral·leles (en francès i en gascó) ens permet identificar el valor marcat de l'ús de *pas* en aquest cas: a la versió francesa hi apareix *point*, i no *pas*, que seria la negació oracional no marcada (*mais comme les armes que nous devons employer pour établir la jurisdiction qu'il a plû au Seigneur de nous donner sur le Troupeau, que sa divine Providence a confié à nos soins, **ne** sont **point** charnelles ni materielles, mais puissantes en Dieu*).

marcada: la negació passa a ser expressada a través de l'aparició simultània de l'adverbi preverbal inicial i de la marca postverbal —a §5.3.3 concretem les motivacions i l'explicació formal d'aquest fet. En l'actualitat, aquesta configuració es pot observar en alguns parlars gascons —vegeu (23)—, els quals mantenen el sistema de negació no marcada de tipus bipartit, sense restriccions: *non* (en alguns casos, *ne*) en combinació amb la marca postverbal *pas*.

- (23) *Non volè pas mei vièner dab nosauts*. 'No va voler venir més amb nosaltres'
(Romieu i Bianchi, 2006: 138) (occità gascó)

L'assumpció general per al gascó contemporani de Romieu i Bianchi (2005: § 3.4.2.1) és que la negació no marcada es construeix amb dos constituents: *non/ne... pas*. Tot i que aquests autors no hi fan referència, el mapa 2397 de l'*Atlas Linguistique de la Gascogne* (vegeu **mapa 2.2.5** de l'annex 2) evidencia que la geolingüística és una bona eina per explicar l'ús sincrònic de *ne* i *non*. En efecte, al mapa es representa una isoglossa clara que marca les àrees d'ús de les dues formes. La forma *ne* s'estén per l'àrea gascona oriental, des del departament dels Pirineus Alps cap a l'oest; mentre que la forma *non* (pronunciada [nu]) es pot trobar a l'àrea gascona dels departaments de l'Alta Garona (part sud) —fent límit amb el departament dels Pirineus Alps—, i de l'Arieja.²⁸

En alguns parlars gascons la marca postverbal de la configuració bipartida amb estatus no marcat és *cap*. Bec (1968: § 102) especifica que, a l'àrea del gascó cosseranès i comengès (el que aquí anomenem gascó pirinenc oriental), l'ús de *cap* és corrent com a «corrélatif habituel et quasi obligatoire de la négation, dont l'expression grammaticalisé est représentée par *nu...kap*, *kap* ayant perdu toute nuance d'intensification». Vegeu l'exemple de (24).

---

²⁸ Cal remarcar, però, que l'àrea entre l'Alta Garona i l'Arieja és una àrea amb molta variació entre els parlants pel que fa a l'expressió de la negació i que trobem casos d'ús tant de *non* com de *ne*. Vegeu els mapes 248, 249 i 250 de l'ALAr (**mapes 2.2.2, 2.2.3, 2.2.4** de l'annex 2) per copsar aquesta variació en les diferents estratègies d'expressió de la negació marcada i no marcada. Tot i que es tracta d'exemples força antics, a les diferents versions de l'etnotext comú de Luchaire (1891), es poden observar, també, les diferents variants (preverbal i postverbal) per a l'expressió de la negació en gascó, ja a finals del s.XIX. En diferents punts d'aquest capítol defensem que en aquesta àrea hi ha una certa competició de gramàtiques diferents que indica un procés de canvi i d'instabilitat pel que fa a la renovació del sistema d'expressió de la negació. En relació amb les variants *non/ne*, no hem trobat evidències —en la línia de Garzonio i Poletto (2014a) per a algunes varietats italianes— sobre l'existència de restriccions morfosintàctiques que en determinin l'ús (i que bloquegin l'avenç del Cicle de Jespersen, com defensem els autors citats).

Vegeu, també, el **mapa 2.2.6** de l'annex 2, per a una representació gràfica de les àrees d'ús de les marques *pas* i *cap* en la negació bipartida a la regió de transició entre el comengès i el cosseranès.

- (24) *Angoan qu'an auja hèt eth total non savi cap encara se quantes en i demoraràn.* 'Enguany, quan hagi fet el recompte [de bèsties] encara no sé quantes en quedaran' (Besche-Commenge, 1977: 39) (occità gascó pirinenc oriental)

De fet, com apuntàvem a la nota 25, sabem que en les varietats gascones la marca postverbal (sigui *pas* o *cap*) forma part de la negació no marcada perquè en aquests parlars es poden usar altres minimitzadors postverbals com a reforços addicionals: o bé el minimitzador *bric(a/o)*, com a (25)²⁹ i (26); o bé *cap* repetit, com a (27) i (28).³⁰

- (25) *Nu n'è kab briko.* 'No en tinc pas/gens' (Bec, 1968: § 102b) (occità gascó)
(26) *E aquò, jo n'ac acceptavi pas briga.* 'Això jo no ho acceptava pas' (Javaloyès, 1997 [apud BaTelÒc]) (occità gascó)
(27) *Alavetz un còp qu'as crevath aquèra via que sannon et non sofrishen cap cap.* 'Llavors, un cop has punxat aquella vena, les ovelles sagnen i no sofreixen pas' (Besche-Commenge, 1977: 49) (occità gascó)
(28) [...] *non cresem cap cap ath avenir...* 'No creiem pas en l'avenir' (Besche-Commenge, 1977: 1) (occità gascó)

Segons Alibèrt (1976: § 72), la forma bipartida *non...pas* es coneix des d'antic en occità llenguadocià.³¹ Ara bé, Alibèrt (1976: § 72) l'acota com a pròpia dels parlars llenguadocians de transició amb el gascó —a Foix i a altres localitats properes. Tot i que la configuració discontinua perdurà en els parlars occitans fins gairebé al s.XIX, a partir del s. XVII ja es trobaven casos en què s'evidenciava que la marca postverbal *pas* havia començat a esdevenir la marca de negació no marcada en els parlars occitans llenguadocians (vegeu Schwegler, 1990: 163).

Les dades d'aquest estadi són interessants des del punt de vista de les dinàmiques del cicle, ja que evidencien que parlars molt propers poden avançar a ritmes diferents pels estadis. Tanmateix, tant l'ancoratge d'un parlar (en aquest cas el

²⁹ En aquest cas, l'ús de *brica* podria tenir un valor emfàtic ambigu entre intensiu i pressuposicional.

³⁰ La possibilitat d'usar reforços addicionals a la negació oracional queda reflectida al mapa 250 de l'AlAr (vegeu **mapa 2.2.4** de l'annex 2) i explicada a la llegenda d'aquest mateix mapa. De fet, tant en gascó com en llenguadocià hem trobat exemples (caldrà veure fins a quin punt són productius en general en aquests parlars) amb la repetició de *pas* o *cap* com a marca de negació i com a marca de polaritat emfàtica. En els casos d'aparició de dues marques coincidents (com *cap cap* de (27) i (28)) en alguns parlars gascons es podria considerar també que es tracta de casos corresponents a l'estadi 2, de manera que la duplicació seria fruit de mecanismes de tipus postsintàctic, a la interfície amb la fonologia —agraïm el suggeriment a Eulàlia Bonet (c.p.).

³¹ Gómez (2011: 299) afirma el mateix per al rossellonès, tot i que no aporta exemples il·lustratius d'aquest ús: «A més de *no*, antigament també hi havia *pas*, que ocupava una posició postverbal, sempre que en posició preverbal hi hagués *no* (era, doncs, *no... pas*)».

gascó) en una fase del cicle de renovació de la negació, com l'evolució d'un altre parlar (el llenguadocià) a un estadi posterior, no són dinàmiques estranyes en aquest tipus de processos:

Not all languages go through a stage where bipartite negation is the norm, hence what is a well-defined stage in the history of one language may be an unstable transitional stage with much variable usage in another. While some languages undergo a complete change in the expression of negation within a relatively short space of time, others stop at varying points in the development and live through periods of relative stability.

(Willis, Lucas, Breitbarth 2013: 23)

De cara a l'anàlisi formal d'aquests estadis és important observar que, com mostrem a § 5.3.3, en determinats parlars gascons les marques preverbals *non/ne* es comporten com a elements àtons de naturalesa clítica.³² D'aquesta manera, en aparèixer simultàniament dues marques de negació, successivament, la negació preverbal es va afeblint i l'expressió de la negació oracional s'associa a l'element postverbal, el qual té una prominència prosòdica major. A § 5.3.3 expliquem formalment aquest procés. Alhora, plantejem, també, una hipòtesi basada en propietats lingüístiques independents sobre per què els parlars gascons s'ancoren l'estadi de la negació bipartida i els llenguadocians no.

5.2.2.4. L'estadi 4. L'afebliment suposat de la marca preverbal i ús de la marca postverbal com a marca de negació no marcada

Com ja hem vist anteriorment, en els parlars occitans sembla que la consolidació de l'ús de les marques postverbals com a reforços negatius pressuposicionals fou qui permeté que la negació bipartida es generalitzés com a negació no marcada.

Aquesta generalització segurament anà acompanyada de la reinterpretació de l'element postverbal com a marca de negació oracional i la percepció de *no(n)*, ara sí, com a afeblit fonèticament i susceptible de ser cliticitzat. Tornem a la revisió d'aquesta qüestió des del punt de vista formal a § 5.3.3.2 per evidenciar que, des del punt de vista formal, sembla necessari unificar l'explicació dels estadis 3 i 4. En aquest sentit, tot i que en aquesta tesi no estudiem el parlar rossellonès de manera directa, no ens podem estar de fer, de nou, un paral·lelisme entre l'afebliment de la

---

³² De fet, però, la forma *ne* sembla més feble fonèticament que *non*, tot i que, en els casos de les configuracions bipartides totes dues necessitin buscar un suport fonètic en altres constituents de l'estructura clausal.

negació preverbal de l'occità i l'afebliment que Gómez (2011) planteja descriptivament per a la negació preverbal en rossellonès. Gómez (2011: 299-300) planteja la hipòtesi següent —plausible també per a l'occità— sobre l'afebliment fonètic inicial del marcador negatiu *no*,³³ seguit (o no) de la cliticització de la marca:

És possible que *pas* anés ampliant el seu espai fins a ocupar aquells que tenen *pas* sentit adversatiu. En aqueix moment *no* podria caure amb facilitat perquè el valor de negació ja l'aportava *pas*. A més, cal tenir en compte que *no* podia ser un clític, amb poc pes fonològic i per tant amb facilitat per ser elidit. *No* es fa amb la vocal [u], que també pertany al sistema àton, la qual cosa ajuda que es torni un clític. En altres dialectes, en canvi, es realitza [o], que és una vocal que únicament es troba al sistema tònic, de manera que és més difícil que *no* pugui ser clític.

Gómez (2011: 299-300)

Segons Medina (1999a: 28) —que segueix la hipòtesi de Kalepky (1891) per identificar un dels possibles factors que, en un moment determinat, podrien haver afavorit l'afebliment fonètic de *no(n)* a *ne*—, «una situación proclive a ello ha sido, por ejemplo, cuando en el texto aparece alguna otra palabra (*deguns*, etc.) que, unida al contexto, deja claro que estamos ante un adverbio de negación [i no davant el clític *ne*, amb el qual es podria haver confós la marca de negació afeblida]».

No resulta fàcil determinar en quin moment es començaren a trobar casos d'aquest afebliment ja clar en les formes *ne/n'*. Com mostrem més endavant per als parlars llenguadocians, al s.XVII ja es recollien usos de *pas* com a única negació postverbal. A (29)-(30) recollim alguns usos de la configuració *ne... pas* en textos de finals del s. XIX en gascó:³⁴

(29) *Un veire de bon vin n'ei pas jamei de tròp*. 'Un got de bon vi mai està de més' (Palay, 1890 [apud BaTelÒc]) (occità gascó)

(30) *Lo praube Casaussús n'avè pas pensat brica, abans de horadar, de's har lo calamet* 'El pobre Casaussús no havia pensat gens/pas, abans de foradar, de fer-se el calamet' (Palai, 1890 [apud BaTelÒc]) (occità gascó)

Actualment, aquesta possibilitat es manté en algunes varietats de l'occità gascó (sobretot, a l'àrea occidental, del bearnès) —com es mostra a (31)-(35). Vegeu,

³³ Tot i donar una explicació hipotètica del procés, Gómez (2011: § 3.10) no aporta exemples que permetin evidenciar la naturalesa clítica de la marca preverbal en rossellonès.

³⁴ Caldria estudiar amb més precisió la datació concreta de l'ús de les marques afeblides *ne/n'* en gascó.

també, sobre aquests casos Bec (1968: § 102), Hourcade (1986: 40); Romieu i Bianchi (2005: § 3.4.2), Sauzet i Olivéri (2016: § 19.4.6).

- (31) *N'avè pas vist arren*. 'No havia vist res' (Romeu i Bianchi, 2005: 139) (occità gascó)
- (32) *N'a pas lejut nat libe de Camelat*. 'No ha llegit cap llibre de Camelat' (Romeu i Bianchi, 2005: 139) (occità gascó)
- (33) *Ne l'a pas trobat enlòc*. 'No l'ha trobat enlloc' (Romeu i Bianchi, 2005: 139) (occità gascó)
- (34) *Ne tornarà pas jamei tau país*. 'No tornarà mai al poble' (Romeu i Bianchi, 2005: 139) (occità gascó)
- (35) *Ne cau pas créder tot çò qui ditz* 'No cal creure tot el que diu' (Sauzet i Olivéri, 2016: 347) (occità gascó)

Si la distinció inicial que plantejàvem pel que fa als estadis 3 i 4 es basa en l'ús de la forma *no(n)* o *ne/n'*, és evident que resulta difícil fer una segmentació clara dels estadis.³⁵ Així, trobem que un mateix parlant, en una conversa pot fer servir les dues formes, juntament amb la marca postverbal. Vegeu diferents mostres de la barreja de sistemes en els parlars gascons als exemples (36)-(38), que traduïm en nota:

- (36) *Non tenguen cap cap de conde, que hèn aquò «au risque et péril», ø les hè cap arren; alavetz dishar les hèr e nautis tanben viver en un aute silhage, ne condam cap en cap «d'espoirs», n'en cap de secors; ø li vòli cap demandar arren que t'ac disi bonament* (Besche-Commengue, 1977: 1) (occità gascó)³⁶
- (37) *Cau ténguer eth bestia ath deths camps dei rius e eras aguèras que son en eths prats que vau mes que non aujia cap cap, que i pèishian cap cap! Aquò que non da cap arren de bon é! N'i a cap arren de bon*. (Besche-Commengue, 1977: 57) (occità gascó)³⁷
- (38) *Eths vielhs n'an pas eras mèmas aidèias, no's pòden pas viéver dab eths joens. Pr'amor eths joens qu'an d'autas arressorças que nosatis n'avem pas. Que trabalhan tot dus, qu'an de bonas situacions en principi. E alavetz, que pòden*

³⁵ De fet, per això els tractem conjuntament a § 5.3.3. Sobre el límit imprecís entre els estadis centrals del cicle des del punt de vista de la realització de la marca preverbal en francès, vegeu Schwenter (2006: 328): «It should be noted that there is a well-known intermediate stage, which we might call Stage 3/4 [en la nostra proposta seria 3/5], wherein the preverbal negative [...] is variably realized».

³⁶ Traducció de l'exemple (36), inspirada en la traducció al francès de Besche-Commengue (1977: 3): «No tenen cap compte, ells fan això "a risc i perill"; no els fa pas res; llavors els deixem fer i nosaltres, per la nostra banda, vivim en un altre ambient; no tenim cap esperança ni cap recurs; no els vull demanar (pas) res, t'ho dic bonament».

³⁷ Traducció de l'exemple (37): «Cal tenir el bestiar al camps i als rius; i a les séquies que hi ha als prats, val més que no n'hi hagi cap, que no hi pasturin pas! Això no dona res de bo! No hi ha (pas) res de bo».

5. El Cicle de Jespersen. Aproximació descriptiva i formal

amiar ua vita que nosatis non podèvam pas amiar. E alavetz, que i a vielhs que son arrebèlles, n'ac supòrtan pas. (Tramontana: Hautaget, *Vielhs e joens a casa sua*) (occità gascó)³⁸

De nou, com hem mostrat anteriorment, el fet que en gascó, avui dia, els marcadors postverbals de la negació bipartida (*pas* o *cap*) puguin aparèixer juntament amb altres minimitzadors reanalitzats com a marcadors emfàtics intensius o pressuposicionals (per exemple, *bric(a)*, (39)-(41)) evidencia el valor no marcat de la negació bipartida.

- (39) *Ne sèi pas briga qui ei.* ‘No sé pas qui és’ (Romieu i Bianchi, 2005: 223) (occità gascó)
- (40) *N'èra pas bric eth mèma ahir que ara.* (Tramontana, *Eras oelhas sus era rota*) (occità gascó)
- (41) *N è kad drumib briko.* ‘No he dormit gens/pas’ (Bec, 1968: § 102b) (occità gascó)³⁹

Pel que fa als parlars llenguadocians que, com veurem a continuació, han superat ja l'estadi de la negació bipartida, també trobem exemples antics en què s'evidencia l'existència d'una fase del sistema de negació en llenguadocià en què el marcador negatiu preverbal prengué la forma clítica *ne/n'*. Tenint en compte que autors com Lafont (1967: IX, § 11), Schwegler (1986: § 6.4.2.1), Oliuéri i Sauzet (2016: § 19.4.6) situen els primers usos de *pas* com a únic exponent de la negació al s.XVII, els exemples de (42)-(44) evidencien que hi hagué un període de convivència de l'ús de l'estratègia de negació bipartida i de la postverbal —com ja apuntàvem en l'aproximació introductòria al Cicle de Jespersen en cinc fases, de l'apartat 5.2.

- (42) *Lé souer n'abioy pas l'ydeyo de soupa.* ‘A la nit no tenia l'idea de sopar’ (Vestrepain, 1836 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)
- (43) *N'aurioy pas crésut qu'auqesto grando bilo, en bandits, en fripouns fousquesso tant fertilo.* ‘No hauria cregut que aquesta gran vila fos tan fètil en bandits i en murrís’ (Vestrepain, 1836 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)
- (44) *Dins aquèl tems, le país de Toulouso n'ero pas mai joul'gouber des Roumans.* ‘En aquell temps, el poble de Tolosa ja no estava més sota el govern dels romans’ (Fourès, 1896 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)

³⁸ Traducció de l'exemple (36): «Els vells no tenen les mateixes idees, no poden viure amb els joves. Perquè els joves tenen altres recursos que nosaltres no tenim. Treballen tots dos, poden portar una vida que nosaltres no podem portar. I, ahora, hi ha vells que són rebels i no els suporten».

³⁹ En aquest cas, l'ús de *brica* podria tenir un valor emfàtic ambigu entre intensiu i pressuposicional.

5.2.2.5. L'estadi 5. La marca postverbal com a marca de negació no marcada

Del conjunt dels parlars pirinencs i àrees contigües, només l'occità llenguadocià i el rossellonès han arribat a usar la marca de negació postverbal com a marca de negació no marcada.⁴⁰ A continuació explorem les dades en relació amb aquests usos; a § 5.3.4. presentem l'explicació formal d'aquest estadi.

Com ja hem avançat, autors com Lafont (1967: XI, § 11) o Schwegler (1990: 163) situen l'ús de *pas* com a marca de negació única ja als textos d'inicis del s.XVII. Vegeu l'exemple de (45):

- (45) *De dansos et de cants dount sant pas la rasou.* 'Danses i cants dels quals no sap la raó' (s.XVII, Martin, 1899: 23 [apud Lafont, 1967: 268])

Actualment, l'ús de la marca de negació postverbal procedent del minimitzador *pas* és l'estratègia no marcada tant en occità llenguadocià (46),⁴¹ com en rossellonès (47).

- (46) *Voli pas i anar.* 'No hi vull anar' (Alibèrt, 1976: 343) (llenguadocià)
(47) *A l'estiu fèiem football, quan teniem pas res a fer.* (Gómez, 2011: 354) (rossellonès)

De nou, com hem mostrat anteriorment, el fet que en occità llenguadocià el marcador postverbal de la negació pugui aparèixer avui dia juntament amb altres minimitzadors reanalitzats com a marcadors emfàtics intensius o pressuposicionals (per exemple, *brica* (48), o bé *cap* —o, fins i tot, *gota*, en el cas del rossellonès de finals del s.XIX-principis del XX, (50))— evidencia que és un minimitzador que ha arribat al que proposem que és el cinquè estadi de del cicle de renovació de la negació oracional.⁴²

---

⁴⁰ A l'àrea gascona de transició cap al llenguadocià això també és possible. Segons Carrera (2007: § 20.4.2.2.4), en occità aranès l'ús de *pas* com a exponent únic de la negació és propi del registre formal o de textos literaris. Cal diferenciar aquest cas de l'ús de *cap* sense *no* preverbal, que és més habitual i que serveix per expressar una negació marcada —com mostrem a § 5.2.2.6 i a § 5.3.2.2.

⁴¹ Actualment l'ús de *no* en aquests parlars, com indiquen Sauzet i Ubaud (1995: 36-37), apareix només en expressions fixades, proverbis, etc.

⁴² En rossellonès, en l'actualitat, sembla que no s'han desenvolupat marques de negació emfàtica pròpiament pressuposicionals (tret dels usos ambigus que es poden fer d'algunes marques emfàtiques intensives com les de l'exemple (50). En general, com recull Gómez (2011: § 3.10.3), com a marca de polaritat emfàtica negativa pressuposicional s'usa la marca perifèrica *poca*.

5. El Cicle de Jespersen. Aproximació descriptiva i formal

- (48) *M'an balhat lo privilegi —qu'aviá pas brica demandat— d'obrir lo present colloqui* 'M'han donat el privilegi —que no havia pas demanat— d'obrir aquest col·loqui' (Allières, 1989 : 87) (occità llenguadocià)
- (49) *Es pas brica la Tartuga* 'No és pas la Tortuga!' (Cantalaus, 2006: *La naissença dels tatós*) (occità llenguadocià)
- (50) *Es pas goute la matèche*. (s.XIX-XX, Saisset, 1931: 38 [apud Gómez, 2011: 313]) (rossellonès)

5.2.2.6. Excursus. Hi ha un camí alternatiu a l'estadi 3?

En aquest excursus breu recollim unes dades força singulars del que podria constituir una fase alternativa a l'estadi de negació bipartida no marcada, la qual — aparentment— connectaria el segon estadi directament amb l'estadi cinquè.⁴³ En el parlar pallarès i en occità aranès es detecta que, ocasionalment, la negació de tipus pressuposicional es pot expressar, també, amb l'ús de la marca *cap* en posició postverbal i sense la marca de negació preverbal. Segons Coll (1991: 29), les zones del català pallarès on es pot prescindir del marcador negatiu *no* són les valls més septentrionals del Pallars Sobirà: Vall Ferrera, Vall de Cardós i Valls d'Àneu.⁴⁴ En aquests parlars l'ús de *cap* té, gairebé sempre, un lligam discursiu i unes restriccions pragmàtiques clares, com es pot observar a (51)-(52). En els parlars aranesos, Carrera (2007: § 20.4.2.2) constata que els exemples sense la marca preverbal *no* són equivalents als casos de legitimació de *cap* (o de *pas*) a través de la marca preverbal —vegeu (53)-(54).

- (51) *Quan [ar]ribàvom a l'ascola mos treívom es sòcs i mos posàvom les aspardenyas, perquè [ø] hi haví cap sabates, no mon podiven cap comprar davons es pobres dels nostres pares*. (Aixalda: Aineto) (català pallarès)
- (52) *Lo vell de Tomeló, [ø] hu vas cap conèixer, tu'l, vèll de Tomeló*. (adaptat d'Aixalda: Sorpe) (català pallarès)
- (53) [ø] *Son cap nauti = Non son cap nauti, non son pas nauti*. 'No són pas alts' (Carrera, 2007: 238) (occità aranès)
- (54) [ø] *Vau cap era pena de clauar = Non vai cap era pena de clauar*. 'No val la pena de clavar' (Carrera, 2007: 238) (occità aranès)

⁴³ Per a una aproximació formal a aquest estadi, vegeu § 5.3.2.2.

⁴⁴ Aquesta tendència es constata clarament, també, a través d'una revisió transversal dels enregistraments de les poblacions pallareses del Corpus Aixalda.

Aquest ús de la negació emfàtica pressuposicional sense l'operador preverbal no és sistemàtic en cap dels parlars esmentats i —de nou, en la línia de la proposta sobre la convivència de diferents estadis d'evolució del valor de les marques de negació postverbals procedents de minimitzadors— trobem que, en una mateixa frase, la negació postverbal pot alternar-se amb la negació bipartida —totes dues amb un valor de negacions emfàtiques pressuposicionals; vegeu (55)-(56).

(55) *Perqué **no** hi haví **cap** calentor, [Ø] hi haví **cap** estufes, **no** hi havie **cap** calefacció.* (Aixalda: Aineto) (català pallarès)

(56) ***No** pastàvom **cap** cada dia, **no**, [Ø] podíom **cap** menjar pa del dia, **no**.*⁴⁵
(Aixalda: Aineto) (català pallarès)

En alguns contextos sembla que del que constitueix una mena d'estadi alternatiu a l'estadi 3 es podria passar directament a l'estadi 5 del Cicle de Jespersen —és a dir, es passaria de l'expressió de la negació emfàtica pressuposicional amb l'ús exclusiu de la negació postverbal a l'ús de *cap* com a marca de negació oracional única. Aquest pas de l'estadi 3 alternatiu a l'estadi 5 no és un procés que es pugui defensar clarament a través de les dades sincròniques —si més no, en pallarès i en occità aranès (vegeu § 5.3.2.2).⁴⁶ En general, l'estadi 5 en aquests parlars s'ha pogut observar en pocs casos i lligat, sobretot, a l'ús de la primera persona del singular del present d'indicatiu del verb *saber*; vegeu (57)-(60). Es tracta d'una estructura gairebé lexicalitzada o, com afirma Carrera (2007: 238, nota 73), «qu'ei plan corrent, e de cops sembla qu'es dues formes venguen ua expression mès o mens estereotipada».

(57) *Sé **cap** que li 'vi passat.* (Aixalda: Esterri d'Àneu) (català pallarès)

(58) *Mirau que la canalla d'avui sé **cap** com sóu criats.* (Lluís, 1964: 68) (català pallarès)

(59) a. *Sé **cap** si aguantarem.*

b. *Sé **cap** com tenen tantes coses a explicar.*

c. *Sé **cap** què en deveu fer d'aguelles cadires.*

Llop (2013: 37) (català pallarès)

⁴⁵ En aquest cas, la reduplicació del marcador postverbal *no* s'usa, també, com a estratègia de reforç emfàtic. Per als casos de triplicació de les marques negatives en llengües en procés de canvi pel que fa al valor de les marques de negació postverbals, vegeu Davos i van der Auwera (2013).

⁴⁶ L'ús de *cap* com a marca de negació postverbal no marcada en determinats parlars gascons (no aranesos) sembla possible pel fet que han arribat a l'estadi 4 del cicle; és a dir, s'ha consolidat l'ús de la negació bipartida com a negació no marcada i el pas al cinquè estadi resulta prou lògic. En parlars com el pallarès i l'aranès, en què la marca de negació preverbal es manté com a única negació oracional, aquesta substitució per *cap* sembla molt més complicada d'explicar. A § 5.3.4 expliquem aquest cas des del punt de vista formal.

- (60) *Sai cap, sai cap se qué ei; sai cap se qué i foten; sai cap se qué mos cau hèr.*
(Carrera, 2007: 238 i nota 73) (occità aranès)

Aquest pas evolutiu d'una negació emfàtica (pressuposicional) de tipus bipartit a una negació del mateix tipus, però únicament postverbal és força singular respecte dels processos observats en altres llengües i de les dinàmiques canòniques del Cicle de Jespersen. De fet, van der Auwera (2009: 48) afirma:

[T]he formal weakening of $ne_{NEG} \dots pas_{NEG}$ to pas_{NEG} only happens to neutral $ne_{NEG} \dots pas_{NEG}$, and not to emphatic $ne_{NEG} \dots pas_{NEG}$. This is indeed the case in French and in fact in all other cases I know of, yet it might not be a universal.

van der Auwera (2009: 48)

Tanmateix, el mateix van der Auwera (2009: § 1.2) constata el cas d'un altre tipus de minimitzadors que, en llengües com l'anglès, han sofert un procés evolutiu semblant: els minimitzadors vulgars o tabú (vegeu § 2.6.2). Els minimitzadors vulgars o tabú de l'anglès són usats inicialment com a reforços emfàtics d'oracions negatives i poden acabar essent usats com a únics exponents (aparents) de la negació, sense la marca de negació preverbal. En aquests casos, el que és rellevant és que, tot i que l'operador negatiu preverbal no apareix obertament, els minimitzadors vulgars segueixen aportant un valor emfàtic a l'oració —talment com en els casos adés comentats per a alguns parlars pirinencs catalans i gascons.⁴⁷ Van der Auwera (2009) recull les descripcions d'aquests tipus de minimitzadors fetes per Horn (2001), Postal (2004) i Hoeksema (2009) i postula que en el cas dels minimitzadors vulgars s'hauria passat d'estructures emfàtiques encapçalades per l'operador negatiu —com les de (61)—, a l'ús exclusiu del minimitzador vulgar postverbal amb valor emfàtic —com és el cas de (62).⁴⁸

- (61) *He ... discovered writing didn't pay squat.* 'Va descobrir que escriure no valia (per a) res de res' (Horn 2001: 186) [apud van der Auwera, 2009: 48]
- (62) *Students complain that they are [Ø]⁴⁹ learning squat.* 'Els estudiants es queixen que no estan aprenent gens / res de res' (Horn 2001: 187) [apud van der Auwera, 2009: 48]

⁴⁷ En aquests casos, però, sembla que s'hauria de relacionar el valor del minimitzador vulgar amb l'èmfasi intensiu —i no amb l'èmfasi pressuposicional, com és el cas de l'ús de *cap* com a únic exponent de la negació emfàtica estudiada aquí.

⁴⁸ Recordem que a § 2.7.2 hem mostrat casos semblants amb minimitzadors vulgars de les varietats centrals d'Itàlia.

⁴⁹ Recordem que usem el símbol [Ø] per indicar de manera descriptiva l'absència del marcador preverbal negatiu.

Van der Auwera afirma: «This [exemple (61) nostre] is emphatic, just like ‘not even a step’ has been emphatic, but different from the French ‘step’ *not*_{NEG} *squat* didn’t neutralize, and yet it did simplify. (15) [exemple (62) nostre] is an attested solitary *squat* in which *squat* by itself means ‘nothing at all’».

Tot i les divergències clares respecte de l’ús dels minimitzadors vulgars, els exemples mostrats plantegen el repte de trobar l’estratègia formal per representar l’ús del minimitzador emfàtic pressuposicional sense l’operador negatiu preverbal que el legitimi. És evident que hi ha un estadi en què tot i no aparèixer legitimat per l’operador *no*, el minimitzador postverbal manté el valor emfàtic. Un cop el minimitzador pot ser usat com a únic marcador negatiu (emfàtic), el procés de renovació de la marca de negació passa per la pèrdua del valor emfàtic pressuposicional. Vençudes les restriccions contextuais inicials i perdut el contingut lògic addicional, el minimitzador pot esdevenir una nova marca de negació —cas que representaria l’assoliment de l’estadi 5 del Cicle de Jespersen canònic i, per tant, la coincidència de nou en la trajectòria amb l’evolució d’altres minimitzadors que han seguit el procés descrit a les fases 3 i 4. Com hem vist, però, no podem afirmar amb rotunditat que els parlars en què aquest estadi 3 alternatiu s’ha produït hagin evolucionat fins a l’estadi 5.⁵⁰

5.2.3. Recapitulació. Reptes de la representació formal del cicle de Jespersen

Com ja hem avançat anteriorment, prenem la noció de Cicle de Jespersen com a eina descriptiva per a una sistematització i segmentació de les dades sincròniques i diacròniques que faciliti el plantejament d’un abordament formal del canvi lingüístic produït en el marc de la renovació de les marques d’expressió de la negació. Més enllà de la naturalesa reconstructiva i (en certa manera, per tant, especulativa), que es retreu sovint al plantejament d’un suposat cicle de la negació,⁵¹ seguint Meisner et al. (2014: 2-3), fem nostra aquesta aproximació esglaonada al procés, per tal de tractar

---

⁵⁰ De fet, sembla que la reanàlisi de *cap* com a marca de polaritat oracional única és un procés de canvi —restringit només a alguns contextos— que, segurament, s’ha vist aturat o força atenuat pels processos de desdialèctització i abandó dels parlars catalans pirinencs (vegeu Sistac, 1998) i per la pervivència d’un operador preverbal fort *no* en la varietat estàndard de referència (de l’escola, dels mitjans de comunicació, etc.).

⁵¹ Vegeu, per exemple Hansen i Visconti (2014: 3): «Jespersen Cycle appears in principle to be an eminently useful basis for reconstruction of earlier stages of languages with few or no textual records of any significant time-depth, it is not clear that it is currently sufficiently understood and sufficiently well-attested through the world to serve this purpose». En el nostre cas, com hem mostrat als diferents apartats de 5.2.2, els paral·lelismes entre la sincronia i la diacronia és encertat.

separadament (però de manera integrada) el conjunt de factors que expliquen el canvi lingüístic:

Despite the undeniable weakness of the Jespersen cycle as a crosslinguistic concept which may induce too strong generalizations, it can be seen as a powerful metaphor that provides a very helpful framework for the structured description of a number of interrelated linguistic phenomena, at least for Romance and Germanic languages [...] We consider it useful and necessary to maintain the notion of a negative cycle as a guideline for the formulation of three broad research questions concerning its various stages and their comparison in languages that are not usually explicitly brought up in studies.

Meisner et al. (2014: 2-3)

Les tres grans qüestions a què volem donar resposta, seguint Meisner et al. (2014), es concreten en els moment de canvi d'un estadi a un altre. De fet, en parlar de les segmentacions del cicle en estadis, ja havíem apuntat que les fases més interessants des del punt de vista formal eren les que, descriptivament, feien referència a la transició entre l'ús optatiu o obligatori diferents marques implicades i amb un valor o un altre. A continuació repassem els diferents debats plantejats per Meisner et al. (2014), tot relacionant-los directament amb les dades descriptives que acabem de presentar per al conjunt de parlars estudiats. L'aproximació formal al Cicle de Jespersen de § 5.3, pretén donar resposta al màxim de preguntes possibles plantejades en aquest apartat; avancem, però, que no tots els interrogants queden respostos.

La primera de les qüestions que cal plantejar en relació amb l'explicació formal del Cicle de Jespersen fa referència al pas de l'estadi 1 a l'estadi 2: concretament, al «per què» i al «com» del reforç de la negació preverbal. De fet, ja hem presentat la nostra hipòtesi de resposta al «per què» del reforç de la negació en apartats anteriors, tot assumint que l'ús dels minimitzadors com a marques de polaritat emfàtica pressuposicional respon a la necessitat d'una negació marcada lligada amb restriccions pragmàtiques addicionals respecte de la negació oracional única no marcada (vegeu, de nou, Schwenter, 2006; Hansen i Visconti, 2007; Visconti, 2009, Larrivée, 2010, 2011, entre d'altres).

Pel que fa al «com» del reforç de la negació, al capítol 4 hem assumit que els minimitzadors, reanalitzats com a marques de polaritat emfàtica pressuposicional situats a la perifèria del SV, són els elements que marquen l'èmfasi de la polaritat oracional. En aquest capítol, a través de l'anàlisi formal de l'estadi 2 del Cicle de Jespersen, completem la caracterització de les marques pressuposicionals que hem començat a fer a § 4.2.2 des del punt de vista estructural. A més, explorem amb més detall el comportament de les marques de polaritat emfàtica pressuposicional estudiades (bàsicament *pas*, *cap* i *bric(a)*) com a TPN i intentem determinar si són TPN forts o febles.

La segona qüestió en relació amb l'estudi formal del Cicle de Jespersen determinada per Meisner et al. (2014) entronca perfectament amb el tipus de plantejament de la nostra recerca. És la següent: determinar «com evoluciona el cicle i com es poden descriure sintàcticament els diferents estadis». Es tracta, doncs, de caracteritzar el pas de l'estadi 2 a l'estadi 3 i 4. D'acord amb les dades d'aquesta tesi ens plantegem: com s'ha de representar una negació de tipus bipartit que dona lloc a la interpretació d'una negació única no marcada? Les dues marques no poden ser inherentment negatives perquè donarien lloc a una interpretació de doble negació. Per tant: quin dels dos elements és el que introdueix el valor negatiu? Quin reflex té això en la especificació formal dels elements implicats i, per tant, en el tipus de relació de dependència que estableixen un respecte de l'altre? Si, com hem hipotetitzat, la marca de negació pressuposicional és qui es reanalitza i qui adquireix l'estatus de marca de negació oracional, què motiva aquest fet? I quin és l'estatus de l'antiga marca de negació preverbal? A tot això, l'anàlisi formal ha de poder explicar el fet que, com hem vist, des del moment en què el minimitzador postverbal s'integra al sistema d'expressió de la negació, en les oracions negatives poden aparèixer noves marques d'èmfasi pressuposicional i intensiu procedents de minimitzadors, tot començant nous cicles evolutius.

La darera qüestió de la recerca relacionada amb la renovació de les marques de negació fa referència a l'arribada (o no) a l'estadi 5. Meisner et al. (2014) es pregunten: «How does the cycle “end”, “stagnate”, or “restart”?» Primer: com s'explica, formalment, que la marca postverbal esdevingui la marca de negació oracional? Aquest canvi té alguna traducció, des del punt de vista estructural? Com es dona compte del fet que la marca de negació pot legitimar tot tipus de mots-n i de termes de polaritat negativa en general? I segon: des d'una visió més global del cicle,

què fa que alguns parlars arribin a l'ús de la marca de negació postverbal com a negació no marcada i altres parlars mantinguin, de manera més o menys estable, una negació no marcada de tipus bipartit? I, encara, des d'una mirada més panoràmica: l'explicació formal de les diferents frases del procés de reanàlisi de les marques de negació és continuïsta amb la dinàmica d'ascens progressiu en l'estructura sintàctica dels constituents observat als capítols anteriors, en la línia de Roberts i Roussou (2003), Chatzopoulou (2013, 2015), etc.? Quina és la tendència que cal associar a la reanàlisi pel que fa als trets formals semàntics i sintàctics: es produeix, com defensen Van Gelderen (2009 i següents) i Breitbarth (2014), una simplificació de trets lligada al principi d'economia lingüística? què desencada i què restringeix aquests canvis?

I, encara, a través de l'aproximació formal dels propers apartats, volem aportar arguments per respondre una darrera pregunta (continuïsta amb els debats plantejats a §2.8). A mode de síntesi panoràmica del recorregut d'aquesta tesi per la reanàlisi dels minimitzadors com a marques d'expressió de la negació ens plantejem: el procés de renovació de les marques d'expressió de la negació a partir de la reanàlisi de minimitzadors és tan unívoc, unidireccional i sistemàtic com les caracteritzacions descriptives del Cicle de Jespersen Incipient i el Cicle de Jespersen suggereixen? o bé, com ocorre en el cicle dels quantificadors negatius, es poden detectar direccionalitats divergents —en la línia del «random walk» de Jäger, 2008; o dels patrons divergents de van der Auwera i Alsenoy (2010)?

5.3. Aproximació formal al Cicle de Jespersen

A continuació, d'acord amb el conjunt de dades descriptives presentades als subapartats de § 5.2.2 sobre els estadis del cicle de la negació, fem una aproximació formal al Cicle de Jespersen. Remarquem dos fets: d'una banda que, per simplicitat i per coherència expositiva conservem la divisió de l'explicació en estadis o, més ben dit, en estructures sintàctiques o construccions, com prefereixen dir-ne Willis et al. (2013: 9). De l'altra, que no reproduïm de nou els exemples sincrònics i diacrònics ja citats per a cada parlar als subapartats de § 5.2.2. D'acord amb el plantejament adoptat al llarg de tota aquesta tesi —i com hem evidenciat a través de les dades de l'apartat anterior— assumim que les diferents configuracions de variació sincrònica dels parlars estudiats pel que fa a l'expressió de la negació es corresponen amb els diferents estadis diacrònics pels quals han passat les llengües que han avançat més en el cicle. Ens aproximem i expliquem els diferents estadis en sintonia amb la següent visió de Ledgeway i Roberts (2017: 2):

Successive historical stages of individual linguistic varieties are naturally closely related to each other, manifestly displaying in most cases a high degree of structural homogeneity, they often diverge minimally in significant and interesting ways which allow the linguist to isolate and observe what lies behind surface differences across otherwise highly homogenized grammars. By drawing on such historical microvariation, it is possible to determine which phenomena are correlated with particular linguistic options and how such relationships are mapped onto the syntax. In short, the results of the study of historical syntax over recent decades have shown how investigation of structured variation along the diachronic axis can be profitably exploited as a scientific tool of enquiry with which to test, challenge and reassess hypotheses and ideas about the nature of syntactic structure which go beyond the observed limits of the study of the synchronic syntax of individual languages or language families.

Ledgeway i Roberts (2017: 2)

En aquest sentit, des del punt de vista formal ens fixem preeminentment en els canvis de trets dels elements lèxics implicats en la renovació de la negació i en les posicions estructurals que les marques de negació ocupen en cada fase. Basem l'explicació d'aquests canvis formals tot assumint, com defensa Breitbarth (2014: 136), que «the grammaticalization of new negation markers is a complex interplay of semantic and syntactic properties of input items, lexical bridging contexts, and the

loss of original syntactic and semantic distributional restrictions (van der Auwera 2009, Hoeksema 2009, Breitbarth et al. 2013)». Tanmateix, com destaquem en diferents punts de la proposta, una mirada exclusivament basada en la morfosintaxi i en la semàntica no és suficient. El Cicle de Jespersen només s'explica per la interacció complexa de factors que, en realitat, acaben fent entrar en joc tots els nivells de la gramàtica i que són de tipus endogen i exogen (vegeu Ledgeway i Roberts, 2017; Poletto, 2017, entre d'altres).

5.3.1. L'estadi 1. La negació preverbal

Com hem mostrat a § 5.2.2.1, el que s'ha coincidit a anomenar el primer estadi del Cicle de Jespersen es correspon amb l'ús d'una negació preverbal única. Aquesta configuració —mantinguda actualment en els parlars aragonesos, en benasquès, en els parlars catalans (excepte en rossellonès), en aragonès i en occità aranès (així com en alguns parlants gascons d'àrees properes a l'Aran)—, es pot observar, també, diacrònicament, en la resta de parlars estudiats en aquesta tesi (occità gascó i llenguadocià i català rossellonès). De fet, l'ús de diferents variants de *no* com a negació preverbal única és un tret comú a moltes llengües romàniques actuals (italià *non*, portuguès *não*, romanès *nu*, etc.) i a les llengües romàniques antigues en general. Es tracta d'un tret de continuïtat clara respecte del llatí —llengua en què s'introduïa la negació a través de la marca preverbal *nōn* (vegeu Poletto, 2014; Gianollo, 2016), com ja havíem mostrat a § 2.5.3. Ara bé, entendre el procés de renovació de l'expressió de la negació en els parlars estudiats, és entendre, també, la reanàlisi de la marca *no*. No podem sostenir que la marca de negació *nōn* del llatí clàssic fos exactament la mateixa que penetrà en els sistemes negatius de les llengües romàniques estudiades. El motiu principal d'aquesta afirmació és que, mentre que el llatí clàssic era una llengua de doble negació, els parlars romànics estudiats —així com també les llengües romàniques antigues (vegeu Martins, 2000; Gianollo, 2016, entre altres)— són parlars de concordança negativa. Segons Gianollo (2016: 117), «this is a puzzling case where all the daughter languages differ from the ancestor, and do so in a fundamentally uniform way». La divergència entre els sistemes de concordança negativa s'explica per l'estatus de la marca de negació preverbal en el pas del llatí a les llengües romàniques i la disponibilitat o no d'un SNeg. A continuació aprofundim una mica més en aquesta qüestió, que ja havíem introduït a

§ 2.5.3.

D'acord amb Zeijlstra (2004), Wallage (2005), Gianollo (2016) —entre d'altres—, la variació en la disponibilitat del SNeg s'explica per la teoria de l'Estructura Sintagmàtica Nua (*Bare Phrase Structure*) (Chomsky 1995), segons la qual l'estructura és conseqüència de dependències sintàctiques. Seguint Gianollo (2015, 2016) assumim que en llatí clàssic la marca de negació *nōn* tenia la distribució pròpia d'una categoria màxima que, combinada amb els quantificadors inherentment negatius (independentment de la posició estructural), donava lloc a una doble negació i no a una lectura de concordança negativa. Aquest comportament no permet assumir que la marca ocupés la posició d'especificador d'un SNeg (sintagma que acull les marques de negació pròpies de les llengües de concordança negativa).⁵²

El fet que el llatí clàssic usés la marca *nōn* com a marca de negació única era provocat perquè: «Latin ha[d] just completed a round of the Cycle» (Gianollo, 2016: 117).⁵³ La posició estructural de *nōn* s'explica com a resultat d'un altre procés previ de renovació de la negació: *nōn*, com sabem, era una marca de negació procedent d'un reforç de la negació oracional del llatí (*nē+*oinom < ne oenum* 'ni un(a) [cosa]'); per això, com *pas* i altres minimitzadors estudiats en aquesta tesi, ocupava la posició d'especificador. Tanmateix, com argumenta Danckaert (2012: 14), en llatí la negació *nōn* només podia aparèixer a l'esquerra del verb flexionat (però sense necessitat d'adjacència). Per això, es considerava *nōn* com a projecció màxima adjuntada a l'especificador de la posició de ST. Fou en llatí tardà quan l'aparició de *nōn* i altres elements negatius començà a donar lloc a relacions de concordança negativa de tipus ocult o dissimulat (vegeu § 2.5.3). Això provocà que la marca *nōn* es reanalitzés com a nucli d'un SNeg també a la perifèria del ST. Aquesta és la configuració de continuïtat que passà del llatí tardà a les llengües romàniques

---

⁵² Amb l'assumpció de l'existència d'un SNeg (que ens permet explicar les relacions de concordança negativa i les diferències diacròniques pel que fa a la posició de la negació oracional) ens allunyem de la proposta de *NegP-free account* de Breitbarth (2014) —que assumeix que la variació (i l'evolució diacrònica) es deu únicament a les diferències en les propietats morfosintàctiques dels elements lèxics (una reducció progressiva de l'estructura interna, pel principi de Minimització de l'Estructura, *Minimize Structure*) i no a la posició estructural i a la disponibilitat d'un SNeg. Lorenzo (1999) i Penka (2011) també aposten per propostes lliures de SNeg.

⁵³ En aquest cas, però segons Gianollo (2016: 128) la nova negació no comporta el canvi a una negació postverbal: «unlike other well-known instantiation of Jespersen's Cycle, Latin does not show a shift from a pre-verbal to a post-verbal NM. This conforms to the Infl-final nature of Classical Latin. For similar cases cf. Greek (Chatzopoulou 2015) and, within Romance, *manco* in the variety from Basilicata discussed by Garzonio and Poletto (2014b)».

antigues.⁵⁴ L'existència d'una posició de SNeg al nucli de la qual se situa la marca *no*, amb un tret interpretable negatiu [iNeg], és el que permet explicar l'establiment de les relacions esmentades de concordança negativa amb altres marques subespecificades negativament [uNeg].⁵⁵

Estructuralment, d'acord amb el que hem avançat a § 2.5.3, assumim que en les varietats romàniques les diferents variants de la negació oracional *no* s'integraren com a nucli d'un SNeg que constitueix la capa més alta del ST (vegeu Martins, 2013). Així, doncs, en la fase inicial del procés descrit aquí, assumim que els diferents parlars presenten una negació preverbal per sobre del ST —com representem a (63).⁵⁶

Des del punt de vista formal, la negació oracional és un operador semàntic negatiu ($Op_{\neg}$), amb un tret [iNeg], de manera que quan té abast sobre la totalitat d'una oració, el que s'està expressant és que la proposició expressada per l'oració és falsa. Alhora, com a operador negatiu, en la majoria de parlars catalans i en occità aranès, així com en benasquès i en aragonès, com ja hem vist al capítol 2, *no* pot legitimar la presència de TPN [+σ] —(64)—, entre els quals mots-n amb un tret negatiu no interpretable [uNeg] —(65).

$$(63) \quad [SC \dots [SNeg [Neg^{\circ} \mathbf{no}(n)_{[\sigma]}] [ST \dots]]]$$

$$[iNeg]$$

⁵⁴ Com ja hem avançat a § 2.5.3, aquest procés es correspon amb el que Saldanya (2004) cataloga de pas d'un sistema d'expressió de la negació de tipus sintètic (la negació és introduïda per un element únic en l'oració) a un de tipus analític (la negació s'expressa a través de la marca de negació oracional, la qual es reforça amb altres elements amb un valor positiu inicial que, successivament i per efecte de l'aparició continuada en contextos de legitimació de la polaritat negativa, es van reanalitzant com a TPN).

⁵⁵ Segons Gianollo (2016), aquesta reanàlisi d'especificador a nucli concorda amb el que Van Gelderen (2004, 2011, entre altres) anomena el Principi de Preferència Nuclear (*Head Preference Principle*: «Be a head rather than a phrase»; «In accordance with the HPP, a learner's internalized grammar analyses a pronoun as a head rather than a specifier, if given an ambiguous triggering experience», van Gelderen, 2011: 188). Alguns tests per determinar la naturalesa nuclear de *no* en aquest estadi són: i) el fet que, com indica Zeijlstra (2015: 274), sempre que el verb puja a una posició més alta que Neg^o (per exemple a C^o), la marca negativa l'acompanya —a causa de la Restricció de Moviment Nuclear (*Head Movement Constraint*), de Travis (1984): *No havent-hi més queixes a resoldre, el procés d'al·legacions va quedar tancat*; ii) l'adjunció del mot-Q *per què*, de naturalesa sintagmàtica, a la marca negació —si la marca de negació és un nucli, l'adjunció no hauria de ser possible (Merchant, 2006). Cal tenir en compte, però, que aquest darrer test de diagnosi no es pot aplicar a determinades llengües (com el català, l'aragonès i el benasquès), en què el mot per dir *no* i la negació oracional són homòfones: vegeu el contrast: *No vindré. — Per què no? vs. Non verrò. — Perche *non/no?* (it.).

⁵⁶ Per a alguns autors, la negació preverbal d'algunes llengües romàniques actuals és, també, com en els casos de llengües de negació bipartida (p.e. francès) de naturalesa clítica i la posició preverbal és fruit de l'adjunció a l'esquerra a T des d'una posició de SNeg per sota de ST (vegeu Solà Pujols, 1990-1991, per al català; Poletto, 2017, per a l'italià, entre altres). Per a un repàs de les explicacions en la bibliografia sobre la posició del SNeg per sobre o per sota de ST, vegeu § 2.3.2.

(64) *No*_[σ] *he vist gaire*_[+σ] *gent*.

(65) *No*_[iNeg] *he vist ningú*_{[+σ][uNeg]}.

5.3.2. L'estadi 2. L'establiment d'una relació de dependència semàntica

Si, com hem vist tant a § 5.2.2.1 com a § 5.3.1, el primer estadi del Cicle de Jespersen no ha anat lligat diacrònicament a l'afebliment fonètic de la marca preverbal en els parlars estudiats, la hipòtesi defensada al capítol 4 sobre l'aparició d'una negació reforçada per motius de tipus semanticopragnmàtic és la via més plausible per explicar l'evolució progressiva del sistema de renovació de l'expressió de la negació. Com hem dit a la introducció d'aquest capítol, malgrat que fem una aproximació preeminentment formal al cicle evolutiu, aquest procés es basa en una interacció complexa de factors relacionats amb tots els nivells de la llengua (Breitbarth, 2014; Poletto, 2016, entre altres). En aquest cas, com ja hem exposat prèviament, seguint Schwenter (2006) i Hoeksema (2009) —entre d'altres—, defensem que la necessitat de les llengües de disposar de negacions diferents a la negació no marcada o canònica és el que motiva l'ús de marques postverbals addicionals a la negació preverbal. Reprenent les paraules de Hoeksema (2009: 16) que citàvem a l'inici del capítol, assumim que: «simple, solitary negation is often found in sentences, but rarely in a whole language. [...] [L]anguages tend to have multiple ways to express negation».

Una d'aquestes «altres negacions» és el que nosaltres hem coincidit a anomenar negació emfàtica pressuposicional. Al capítol 4 hem descrit des del punt de vista semanticopragnmàtic les restriccions i els efectes cognitius de l'ús d'aquestes marques i a l'inici d'aquest capítol hem defensat la necessitat de fer una aproximació als motius de la renovació de la negació tenint en compte la pragmàtica. Ens aproximem ara a l'explicació del pas del primer al segon estadi del Cicle de Jespersen des del punt de vista formal.

A l'apartat anterior hem argumentat que les diferents variants de *no* com a marca de negació única són operadors negatius que poden legitimar TPN. Defensem ara que —d'acord amb la caracterització que hem fet a de *pas* o *cap* (o, en alguns casos *brica*) com a marques de polaritat emfàtica pressuposicional durant el segon del Cicle de Jespersen— la presència d'aquest element dins l'oració es pot explicar per un procés de legitimació semàntica del tret [+σ] que ostenten —vegeu (66)—, talment com explicàvem per als TPN en general (al capítol 2), per als TPN

minimitzadors (al capítol 3), i com havíem avançat al capítol 4 per a les marques de polaritat emfàtica pressuposicional —en la línia de Chierchia (2006, 2013), Labelle i Espinal (2014), Espinal i Tubau (2016), Tubau et al. (en premsa).

(66) $Op_{\sigma} no \dots pas/cap/bric(a)_{[+\sigma]}$

Assumim, doncs que, en usar-se com a reforços emfàtics de la negació no marcada, les marques *pas* i *cap* són TPN desposseïts dels trets quantificacionals, però amb unes característiques addicionals pròpies: el reforç postverbal s'associa a l'èmfasi de la polaritat i, legitimat per *no*, introdueix un contingut lògic addicional.⁵⁷

Atès que, com hem defensat al capítol 4, les marques de negació emfàtica intensiva i les pressuposicionals ocupen posicions diferents, defensem que, en aquests casos, com hem vist, a § 5.2.2.2, en els parlars estudiats les dues marques poden aparèixer al mateix temps. L'operador semàntic negatiu legitima el tret escalar $[+\sigma]$ dels dos tipus de marca simultàniament, com mostrem a (67).⁵⁸ D'acord amb les propostes estructurals per als dos tipus de marques de negació emfàtica, la representació estructural de la configuració adés descrita és la de (68):

(67) $Op_{\sigma} no \dots pas/cap/(bric(a))_{[+\sigma]} \dots bric(a) / molla / gota / etc._{[+\sigma]}$

(68) $[SNeg [Neg no]_{[ST [T^{\circ} V]}] [SF pas/cap [F^{\circ}]] [SX bric(a) / gens [X^{\circ}]] [SV [vi]]]$

En aquest punt hi ha tres aspectes que —d'acord amb les línies d'estudi resseguides en aquesta recerca per a tots els minimitzadors estudiats— no podem obviar. Dues d'aquestes qüestions ja les hem tractat al capítol 4. D'una banda, el valor d'èmfasi de la polaritat amb què es relacionen aquestes marques quan ocupen una posició funcional a la perifèria del SV —i la connexió que alguns autors estableixen entre aquesta posició i la posició de focus perifèric al SV, com hem vist a § 4.2.2. De l'altra, el contingut lògic addicional que se'ls associa —també estudiat a § 4.3. El tercer aspecte fonamental per caracteritzar les marques de negació emfàtica pressuposicional del segon estadi del Cicle de Jespersen són les condicions de

⁵⁷ No els associem un tret $[uNeg]$ perquè no presenten cap dels comportaments propis dels mots-n mostrats a § 2.5.1, ni formen una negació discontinua en què els dos elements que expressen una única negació siguin obligatoris. La legitimació semàntica pròpia dels TPN permet capturar el tipus de legitimació que l'operador preverbal fa de la marca postverbal optativa.

⁵⁸ En realitat, però, la marca de polaritat emfàtica pressuposicional *bric(a)* és incompatible amb l'ús de la mateixa forma com a marca de negació emfàtica pressuposicional. Com havíem vist al capítol 4, i també en aquest mateix capítol, *bric(a)* no té tan consolidat com *pas* i *cap* l'ús pressuposicional, de manera que la lectura pressuposicional en els parlars que tenen *no* com a marca preverbal sovint es relaciona sovint amb contextos d'ambigüitat interpretativa. En els parlars en què *cap* es considera que és l'element que introdueix la negació oracional, la lectura pressuposicional de *bric(a)*, com sabem, és indiscutible.

legitimació de les marques emfàtiques *pas*, *cap* i *bric(a)* com a TPN. L'objectiu de l'apartat següent és proximar-nos a l'estatus de les marques de negació pressuposicional estudiades en aquesta tesi.

5.3.2.1. Les condicions de legitimació de les marques de polaritat emfàtica pressuposicional. Aproximació diacrònica i sincrònica

Com ja hem vist al capítol 3 en analitzar l'ús dels minimitzadors negatius com a adverbis de grau, determinar quines són les condicions de legitimació d'aquests elements com a TPN —i per tant l'estatus que tenen com a tals, si són febles o forts— no és una tasca fàcil. Tampoc ho és, de nou, pel que fa a les marques de polaritat emfàtica pressuposicional estudiades —*pas*, *cap* i *bric(a)*. De fet, en aquesta tesi ens limitem a fer-hi una aproximació preliminar.

Recordem, ràpidament, que mentre que els TPN febles poden ser legitimats en contextos no verídics en general, els TPN forts només poden ser legitimats en contextos d'antiveridicitat —per a una explicació més extensa d'aquesta distinció, vegeu § 2.4.1.

Retornant a les dades que ens ocupen ara, no hem trobat casos que evidencin que les marques de polaritat emfàtica pressuposicionals *cap* i *bric(a)* hagin estat usades diacrònicament com a TPN febles.⁵⁹ En canvi, pel que fa a *pas*, Batllori (2015: 359) recull l'ús de la marca en català antic en un context no verídic com el de (69): la pròtasi d'una oració condicional.

- (69) *Si la intenció del concili passa contra lo papa, vos deuriu captenir en una manera, e en altra si vèyeu que la intenció del papa passàs e fos pas apoderada.* (s.XV (1434), Documents de la Cancelleria d'Alfons el Magnànim, Doc. 11. [apud Batllori, 2015: 359]

Cal advertir, en relació amb l'exemple (69), que la legitimació de *pas* dins la pròtasi condicional dona lloc a un sentit negatiu ('si veieu que la intenció del papa s'acceptés i [no] fos **pas** dominada'). Aquest fet, segons Batllori (2015) permet

---

⁵⁹ Pel que fa a *bric(a)*, com hem vist a § 3.3.6, tampoc sembla que es pugui usar com a TPN feble amb valor quantificacional (tret d'alguns casos excepcionals mostrats, també, a § 3.3.6). De fet, és rellevant remarcar el paral·lelisme entre l'estatus de TPN forts de les marques de negació procedents minimitzadors dels parlars occitans i el fet que aquests siguin uns dels parlars en què s'han consolidat més marques postverbals emfàtiques intensives i pressuposicionals i de negació oracional.

afirmar que la marca *pas* del català antic es podia associar amb un tret [uNeg].⁶⁰ Segons Batllori (2015: 361) l'exemple citat podria evidenciar que, antigament, *pas* podia ser usat com a TPN feble —legitimada per operadors no verídics en general, més enllà de la legitimació sota operadors de tipus únicament antiverídics. Així, Batllori (2015: 361) afirma: «*pas* has been submitted to a stronger licensing requirement through its evolution, because anti-veridicality is a subcase of non-veridicality, and the n-words licensed by antiveridicality are strict NPIs» (Batllori, 2015: 361).

En la nostra recerca —atès que no hem trobat exemples equiparables al de Batllori ni per al català (antic ni modern) ni per a l'occità antic (en el cas de les marques emfàtiques *cap* i *bric(a)*)—, considerem que durant l'estadi segon del Cicle de Jespersen, per a la majoria de parlars estudiats aquestes marques de negació emfàtica són TPN forts, però sense subespecificacions formals negatives.⁶¹ Assumim, a més a més, que *pas* és un TPN fort que necessita la legitimació d'un operador antiverídic que, en les varietats catalanes no pot ser buit —com també es desprèn de Tubau et al. (en premsa), d'on adaptem l'exemple (70). En aquest sentit, el comportament de *pas* contrasta amb els casos de legitimació d'altres TPN postverbals en oracions amb mots-n avantposats en català, com mostra el contrast entre els exemples (70) i (71), on *gaires* és legitimat per un operador fonològicament buit.⁶²

(70) Op⁻_[iNeg] *Ningú*_[uNeg] *(*no*_[uNeg]) *porta* (*pas)_[+σ] *maletes*. (adaptat de Tubau et al., en premsa)

(71) Op⁻_[iNeg] *Ningú*_[uNeg] (*no*_[uNeg]) *porta gaires*_[+σ] *maletes*.

No podem obviar, però, l'existència d'alguns casos singulars que posen de manifest que alguns parlants que tenen *pas* en el repertori lingüístic poden legitimar-ne la presència en contextos que (en certa manera) depassen els límits de l'antiveridicitat per entrar en la no veridicitat. Aquests casos evidencien que hi ha

⁶⁰ En paraules de Batllori (2015: 360): «Old Catalan *pas* already had an uninterpretable formal feature [uNeg], that could even be licensed under a non-veridical operator».

⁶¹ No ens comprometem, doncs, amb el possible estatus de *pas* com a TPN feble del punt de vista de la diacronia, ni li assignem un tret [uNeg]. De fet, Tubau et al. (en premsa), recullen en nota a peu de pàgina (i per una comunicació personal amb Manuel Pérez Saldanya) que, en general, sembla que en català antic *pas* només podia ser legitimat per l'operador antiverídic *no*. Caldrà estudiar més a fons aquesta qüestió.

⁶² Ara per ara no podem explicar el perquè d'aquest comportament diferent entre TPN. Caldrà estudiar aquesta qüestió en un futur. Recordem, però, que en català, occità i en les varietats occitanes, els TPN pressuposicionals *cap* i *brica* (i altres TPN no pressuposicionals) sí que poden ser legitimats per operadors buits; vegeu apartats 3.3.7.3 i apartat 5.3.2.2.

parlants per a qui l'element *pas* pot ser considerat un TPN feble (en la línia de Tubau, 2008).⁶³

D'una banda, per a alguns parlants catalans *no* pot legitimar (a distància) l'aparició de *pas* dins una oració subordinada completiva amb mode subjuntiu (l'anomenat *subjuntiu de polaritat* —talment com hem vist a § 2.5.2 que es poden legitimar els mots-n, amb un valor existencial positiu (*No sabia que haguessis estat mai* 'alguna vegada' a París).⁶⁴ Tot i que no tots els parlants catalans que tenen *pas* en el repertori lingüístic accepten aquest tipus de legitimacions, exemples com els de (72)-(75) són proves addicionals en favor de l'anàlisi de *pas* com un TPN feble (amb unes condicions de legitimació més o menys estrictes respecte de la no veridicitat i de l'antiveridicitat).

(72) *No sabia que tornés pas.* (Espinal, 1993a: 117) (català)

(73) *No sabia que hagués pas de tornar.* (Espinal, 1993a: 117) (català)

(74) *No crec que pugui pas ajudar-te gaire, és un cap de carbassa.* (Espinal, 2004: s.v. *cap de carbassa*)

(75) *No crec que sigui pas un cas únic.* (Brossa, 1978: 278)

D'altra banda, en català també trobem altres casos de la legitimacions en contextos propers a la no veridicitat. A l'àrea del Camp de Tarragona, *pas* pot ser legitimat en oracions interrogatives contraexpectatives —vegeu (76)-(77).⁶⁵ De manera menys acotada des del punt de vista geolingüístic, alguns parlants catalans poden legitimar l'ús de *pas* en oracions (interrogatives o exclamatives) retòriques com (78) —cas en què dins l'oració ja apareixen legitimats altres mots-n

⁶³ En aquesta tesi no explorem els casos de legitimació d'ús de *pas* com a expletiu en contextos no verídics. Vegeu Tubau et al. (en premsa) per a un estudi d'aquests usos.

⁶⁴ L'ús del subjuntiu és legitimat per l'operador negatiu *no* de l'oració principal, la qual cosa dona lloc a l'anomenada *Domain Suspension* de Bobaljik i Wurmbrandt (2013), que permet explicar la legitimació del mot-n de la subordinada i la dependència respecte de l'operador negatiu que legitima les especificacions modals de la subordinada (les quals, al seu temps, garanteixen la interpretació del mot-n com a existencial positiu). En els casos de legitimació dels mots-n postverbals la diferència de significat és evident (per exemple, en el cas de *mai*: significat negatiu 'cap vegada' vs. significat existencial positiu 'alguna vegada'). En el cas de la legitimació de *pas* en aquests contextos, sembla que hi hauria d'haver algun tipus de diferència entre la interpretació de (i) *No sabia pas que hagués tornat* i (ii) *No sabia que hagués pas tornat / hagués tornat pas*. Ara per ara, i d'acord amb les interpretacions dels parlants, no podem precisar l'existència d'aquesta interpretació lleugerament divergent.

⁶⁵ Les interrogacions contraexpectatives segons IEC (2016: § 34.2.1.2) són aquelles interrogacions que «mostren que les suposicions o les expectatives del parlant respecte als fets han quedat alterades [...] expressen sorpresa, incredulitat o disgust, i sovint obliguen el receptor a donar alguna explicació o a emfatitzar la resposta». La legitimació de *pas* en aquestes interrogacions sense *no* sembla és un tret en recessió (Joaquim Mallafre, c.p.). De fet, no tots els informants enquestats de l'àrea podrien produir oracions com les dels exemples citats.

amb valor existencial positiu que faciliten la legitimació d'un nou TPN.⁶⁶ Tanmateix, però, creiem que les legitimacions de (76)-(78) no poden ser considerades evidències a favor del valor de *pas* com a TPN pròpiament feble, ja que es tracta de contextos que connecten directament amb el contingut lògic pressuposicional i inferencial relacionat amb *pas* (vegeu IEC, 2016: § 34.2.1.2 i Escandell, 2009: § 61.3.3) i en els quals s'està vehiculant indirectament la proposició negativa corresponent i, per tant, la legitimació d'un operador antiverídic.⁶⁷

(76) *Que l'hauria de tenir pas, aquesta factura?* (IEC, 2016: § 35.4.2.3)

(77) *Que has vist pas la meva jaqueta?* (IEC, 2016: § 35.4.2.3)

(78) *Que he dit pas algo?* (Tubau, 2008: 249) (català)⁶⁸

5.3.2.2. L'estadi 3 alternatiu com a variant de l'estadi 2. Explicació formal

En català pallarès i en occità aranès, com ja hem avançat, hem recollit exemples que testimonien que, en alguns casos, la marca de negació pressuposicional *cap* pot aparèixer sense la legitimació (aparent) de l'operador negatiu *no*. Hem vist que, en algunes llengües, els minimitzadors vulgars poden aparèixer en configuracions semblants. Alhora, hem apuntat el fet que aquesta configuració alternativa a les etapes habituals descrites per al Cicle de Jespersen podria donar lloc a una nova via d'arribada a l'estadi 5.

En aquest apartat, però, mostrem que les dades que a § 5.2.2.6 presentàvem com un excursus o un desviament singular del Cicle de Jespersen es poden explicar de manera unificada dins l'estadi 2 que acabem de presentar formalment. L'anàlisi que fem dels casos en què la negació pressuposicional s'expressa únicament a través de la marca postverbal *cap* va en línia de Rigau (2004: 40) de postular «elements funcionals no visibles (sense pronunciació pròpia) en algunes llengües o dialectes

⁶⁶ Sobre la interpretació de l'aparició de TPN a les interrogacions retòriques, vegeu § 2.4.2.

⁶⁷ Les proposicions negatives corresponents són: a (76), *Jo no l'hauria de tenir pas, aquesta factura!*; a (77), *No has vist pas la meva jaqueta?*; a (78), *Jo no he dit pas res!* En tots els casos, excepte a (77), hi ha també un pas d'oració interrogativa a exclamativa.

De manera semblant a aquests casos, segons Ledgeway (2017: 118) en salentí la marca de negació emfàtica pressuposicional *filu* pot ser legitimada en oracions interrogatives polars pressuposicionals en les quals pot ser que l'adverbi *no* no sigui present: *Mugghièrema sai filu addu stae?* 'No saps pas on és la meva dona?'. A aquestes interrogacions se'ls podrien associar expressions del tipus *Per casualitat.... perquè si és que sí...*

⁶⁸ *Algo* és la forma castellana equivalent a 'alguna cosa, res'. L'exemple correspon al parlar de Sant Ramon (a la Segarra). Es tracta d'un parlar de transició entre el nord-occidental i el central. Tanmateix, però, sembla que la gran majoria de parlants que disposen del mot *pas* en el repertori lingüístic, podrien produir aquest tipus d'oracions —l'altra qüestió és si preferirien formular-les com a oracions exclamatives negatives: *Jo no he dit pas res!*

quan es treballa en sintaxi comparada». Rigau (2004) s'inspira en el treball de Kayne (2005: 21), el qual defensa que «languages may differ in that one language may associate no pronunciation with a functional element that is pronounced in the other».⁶⁹

Com ja hem avançat, analitzem les marques de polaritat emfàtica pressuposicional com a TPN amb un tret [+σ]; és a dir: l'operador negatiu comprova el tret semàntic escalar del TPN i n'assegura una lectura polar (vegeu § 2.4.2). Assumir que aquest operador pot ser pronunciat (com passa en la majoria de les varietats) o bé no pronunciat (o fonològicament buit) permet explicar de manera fàcil i econòmica les dues configuracions possibles en pallarès i en aranès —vegeu (79).

(79) Op_σ no / [Ø] ... cap_[+σ]

Si, com acabem de dir, les marques de polaritat negativa emfàtica pressuposicional poden ser legitimades per un operador buit, estem predient que, en els parlars en què això ocorre, la legitimació d'altres TPN per part d'un operador buit també hauria de possible. En pallarès i en aranès, hem trobat algun exemple esporàdic en què determinats TPN —a (80), *cap* (usat com a quantificador indefinit) i a (81), *gaire*—també poden ser legitimats per un operador buit.⁷⁰ En general, són més habituals els casos en què l'operador buit legitima un TPN en oracions en què ja apareix la marca *cap* pressuposicional —vegeu (82)-(84).

(80) [Ø] *Teniven cap de quarto, agüesta gent.* (Aixalda: Isil) (català pallarès)

(81) [Ø] *I a gaire de pan.* (Aitor Carrera, c.p.) (occità aranès)

(82) [Ø] *Pudien cap véure cap de capellà.* (Aixalda: La Guingueta d'Àneu) (català pallarès)

(83) [Ø] *Ho hai cap fet mai.* (Llop, 2013: 38) (català pallarès)

(84) [Ø] *Ho sap cap ningú, si vindran.* (Llop, 2013: 39) (català pallarès)

Els casos en què la marca *cap* sembla que adopti el valor de marca de negació no marcada es podrien explicar o bé per la reanàlisi directa de la marca emfàtica com a marca de polaritat oracional (és a dir, amb un pas directe a l'estadi 5); o bé per la

⁶⁹ Rigau (2004) cita el manuscrit de Kayne (2003) publicat posteriorment; per això nosaltres ens hi referim com a Kayne (2005). L'autora usa la noció d'operador buit per explicar la interpretació negativa que poden tenir determinades oracions en què apareix la marca de polaritat emfàtica *pla* (vegeu nota 106 del capítol 4).

⁷⁰ Aquests usos són molt més productius en occità aranès que en català pallarès. De fet, la legitimació de mots-n i de TPN en general en posició postverbal per part d'un operador buit és habitual en els parlars occitans llenguadocians (vegeu Alibèrt, 1976: Sintaxi, § 73; i apartat 5.3.4 d'aquesta tesi): *S'ausissia [Ø] cap de bruch.*

lexicalització d'estructures —recordem els casos d'ús amb el verb *saber* apuntats per Carrera (2007: nota 73)—; o bé pel contacte amb la resta de parlars gascons pirinencs orientals —els quals, com mostrem a continuació, sí que han passat per un estadi de negació bipartida no marcada que facilita la reanàlisi del minimitzador postverbal com a marca de negació i, per tant, la pèrdua progressiva de la marca preverbal.⁷¹

5.3.3. El pas als estadis 3 i 4. L'establiment d'una dependència sintàctica

Com hem explicat anteriorment, el procés de renovació de les marques de negació oracional s'explica per un entramat complex de factors múltiples. L'estadi 3 del Cicle de Jespersen comporta la consolidació de la marca de polaritat emfàtica negativa pressuposicional com a marca de negació no marcada, juntament amb el marcador negatiu preverbal. Actualment, com hem vist a § 5.2.2, es troben en aquesta fase bona part dels parlars gascons —excepte l'aranès, que podem situar a l'estadi 2—, que presenten una negació amb dos exponents: *non/ne... pas*.⁷² Com hem vist a § 5.2.2.3 i § 5.2.2.4, l'occità llenguadocià i el rossellonès també haurien passat, diacrònicament, per aquestes fases pel que fa al procés de renovació de l'expressió de la negació.

El pas de l'estadi d'una negació bipartida pressuposicional a una negació bipartida canònica, és segurament el punt del procés en què es pot detectar un grau de variació més alt entre parlars i una incidència major de factors diferents, com avançàvem a § 5.2.2.4.⁷³

Quin és, però, el fet que desencadena el pas de la interpretació de la marca de negació emfàtica pressuposicional com a marca de negació oracional, juntament amb la marca preverbal? Si ens tornem a situar al segon estadi del procés de reanàlisi descrit en aquest capítol, segons Zeijlstra (2015) —en la línia d'autors com Dahl (2001), Kiparsky i Condoravdi (2006) i Parry (2013), entre d'altres—, quan les

---

⁷¹ Tot i que no és un aspecte que tractem directament, el contacte de llengües és un aspecte fonamental per entendre la reanàlisi dels minimitzadors en el conjunt de parlars estudiats —vegeu Breitbarth et al. (2013) sobre la incidència, des d'una visió transversal de diferents casos, d'aquest factor en la reanàlisi de diferents tipus de marques de negació.

⁷² Més enllà de l'aranès, en alguns parlars gascons pirinencs orientals, com indica Bec (1968: 201) i com ja hem avançat en apartats anteriors, *non* pot ser, també, usada com a única marca de negació oracional (de manera que *pas* i *cap* encara funcionen com a marques de polaritat negativa emfàtiques pressuposicionals).

⁷³ De fet, en alguns parlars diferents als estudiats s'ha pogut constatar, fins i tot, la consolidació de l'ús de diferents negacions bipartides, cada una de les quals s'ha fixat amb usos diferents (pressuposicional, canònica o no marcada, etc.); vegeu Dagnac (2015), per al cas del picard.

llengües consoliden una negació emfàtica postverbal de tipus pressuposicional en fan el que Hansen i Visconti (2009: 138) anomenen un «rhetorical overuse». Aquest fet, genera que, progressivament, el valor marcat es vagi afeblint i que les marques es puguin anar deslligant de les restriccions d'ús, amplii els contextos d'ús i els efectes contextuals, etc. (com ja havíem vist a § 4.3.3). Zeijlstra (2015) s'expressa en els mateixos termes:⁷⁴

[...] What is marked emphatically loses its emphatic power in the course of time. If a particular emphasizing strategy is used more and more often, it tends to inflate and become less emphatic. As a result, it will be used even more frequently, given that the originally emphasized expression can also be used to describe situations that require less of a negative emphasis. If this trend continues, at some point the original strategy for emphasizing negation ends up being the plain way of expressing negation.

Zeijlstra (2015: 288)

En termes semblants, Schwenter (2006: 341) afirma que el pas de l'estadi 2 a l'estadi 3 del Cicle imposa el requeriment següent: «to loosen their restrictions [de les marques de negació emfàtica pressuposicional] on the negated proposition before ever moving into Stage 3 of the Cycle». L'ús reiterat de la configuració no canònica bipartida afavoreix una pèrdua de les restriccions pragmàtiques que inicialment limitaven l'ús de les marques de negació pressuposicional, les quals es van fent —en termes de Parry (2013: 96), essent usats «for less contentious acts of denial» (i.e. «less discourse-active»). Quan això succeeix, la negació bipartida marcada passa a ser l'estratègia de negació no marcada.⁷⁵

L'obligatorietat de la presència dels dos elements a l'hora d'expressar la negació no marcada ha portat a anomenar la seqüència del tipus *non/ne... pas* com a *negació bipartida* o *discontínua* (Bernini i Ramat, 1996; Zanuttini, 1997; Jagueneau, 2007; Swart, 2010; De Clercq, 2013; Oliuéri i Sauzet, 2016; *i.a.*).⁷⁶ Des del punt de

⁷⁴ Remarquem, però, que entenem l'ús de la noció d'*èmfasi* de la citació de Zeijlstra (2015) en els termes presentats a § 4.3.

⁷⁵ Reproduïm el comentari següent de Badia i Margarit (1962: nota 11) per fer evident la dinàmica (finalment no consolidada) que en una determinada època es podia observar en català pel que fa a la negació bipartida o discontínua no marcada: «A comienzos de siglo [XX] se notava, en catalán escrito, una tendencia a abusar del *pas*, en el sentido de que se hacía *no...pas* equivalente de *no* [...]; esta tendencia, hoy afortunadamente superada por completo, se debía a una imitación servil del francés [...], o bien a influencias dialectales, [...] o bien [...] al deseo de distanciar el catalán del castellano».

⁷⁶ Les obres citades en què s'usa el terme *negació discontínua* (en anglès, també, molt sovint, *embracing negation*) es basen en enfocaments diferents (descriptius i formals). Això evidencia que l'ús del terme és força estès i habitual en tot tipus d'estudis. Advertim que el llistat de referències

vista semàntic es pot considerar que, tot i que hi ha dos elements negatius,⁷⁷ funcionen com un únic operador discontinu (amb un valor semàntic negatiu inherent compartit); és a dir hi ha una única negació semàntica, com indica Swart (2010: 98):

There is only one negation in the semantics $[\neg p]$ [...]. However, negation is expressed by two 'bits' of form, one preceding the verb, the other following it. Syntactically then, we have double negation, but semantically, the sentence conveys just a single negation.

Swart (2010: 98)

Des del punt de vista del marc teòric en què ens movem actualment, la representació dels operadors i dels elements lèxics discontinus en les estructures sintàctiques no resulta senzilla des del punt de vista del Principi de Composicionalitat: «the analysis of discontinuous negation raises problems for the principle of compositionality of meaning. This foundational principle states that the meaning of a complex whole is a function of the meaning of its composing parts. If a sentence contains two expressions contributing to negation, the question arises how to derive the single negation meaning of the sentences» (Swart, 2010: 9). Per tant, doncs, un dels reptes de l'explicació formal de les dades presentades en aquesta tesi pel que fa a les varietats amb una negació bipartida és determinar quin dels dos elements és el que conté té la càrrega negativa i, per tant, és qui legitima la presència de l'altre.⁷⁸

Defensem que si, com hem mostrat a § 5.2.2.3 i a § 5.2.2.4, l'expressió de la negació a través de dues marques diferents dona lloc a una interpretació d'una única negació (i no s'interpreta com un cas de doble negació; és a dir, d'afirmació), és perquè s'estableix una relació de dependència sintàctica entre els dos elements, que

---

presentades no és un repertori exhaustiu de les obres en què s'ha tractat aquest tipus de negació fent ús de la terminologia citada.

⁷⁷ Cysmann (2010: 272) en estudiar la negació discontinua *bà... ba* en hausa, valora la hipòtesi que aquests elements formen un element lèxic discontinu: «initial and final exponents are part of a single but discontinuous lexical item, separated in surface syntax». Aquesta hipòtesi, tot i que la descartem per la dificultat de representació en termes sintàctics, també seria plausible per al cas estudiat. La proposta d'anàlisi definitiva de Cysmann, basada en la gramàtica de construccions, explica la introducció de la força negativa a través d'una construcció amb un esquema estructural amb un únic sintagma amb força negativa que té marcats els límits de la dreta i de l'esquerra amb una restricció de valor (negatiu).

⁷⁸ Des de l'òptica de la teoria de l'optimitat, per a Swart (2010) la negació discontinua s'explica a través d'un ordre concret de les tres restriccions que expliquen els patrons més importants d'expressió de la negació en les llengües naturals. La negació discontinua s'explica situant la restricció que privilegia la negació preverbal (*NegFirst*) i la restricció que privilegia la negació postverbal (*FocusLast*) per sobre de la restricció per la qual s'evita la negació (**Neg*). Es tracta d'una proposta que no evidencia explícitament quin és l'element que té la càrrega negativa.

passen a ser components d'un mateix sintagma de negació. Quines són, doncs, les especificacions d'aquesta configuració des del punt de vista formal? Una de les dues marques és qui ostenta el tret interpretable [iNeg] i l'altra té un tret no interpretable [uNeg] que és legitimat per l'operador inherentment negatiu. Postulem que, per als parlants gascons representatius dels estadis 3 i 4, l'element que aporta el valor negatiu a l'oració és la marca postverbal: *pas / cap*. Aquestes marques són, per tant, els operadors negatius, a diferència del que hem vist que ocorre en català i en occità aranès, varietats en què la marca postverbal es comporta com un TPN. Per tant, assumim que el pas als estadis 3 i 4 comporta el canvi de l'especificació de trets de les dues marques implicades en l'expressió de la negació. Aquest canvi de trets té conseqüències gramaticals. Es produeix un canvi en la posició del SNeg disponible en l'estructura oracional —ja no per damunt del ST, com hem vist fins ara, sinó per sota. En aquest sentit Breitbarth (2017: 25) —tot i que no acaba adoptant aquesta proposta— afirma que l'estratègia de connexió formal dels estadis del Cicle de Jespersen és la següent: «[T]here is a functional projection NegP, typically taking *vP* as its complement, which provides head and specifier positions that the weakening and strengthening negative particles can target during their grammaticalization». Així, aquesta nova posició del SNeg, s'explica, d'una banda, per un procés de reanàlisi dels trets i de la posició estructural tant de la marca postverbal, com del marcador preverbal *non*, el qual passa per un procés de cliticització. Analitzem separatament cada una d'aquestes qüestions a § 5.3.3.1 i a § 5.3.3.2.

5.3.3.1. La reanàlisi de *pas* com a marca de negació oracional

L'assumpció de l'existència de la posició de SNeg, com indica Zeijlstra (2015: 279) prediu la disponibilitat de dues posicions per a les marques de negació, que han d'entrar en una relació de dependència sintàctica, ja que només una pot ser inherentment negativa i legitimar els trets negatius subespecificats de l'altra. En les llengües que mostren una negació no marcada de tipus bipartit o no marcat, es pot assumir, doncs, que les dues marques de negació ocupen aquests dos espais estructurals. Tanmateix, a l'estadi de reanàlisi de les marques postverbals com a marques pressuposicionals hem vist que *pas / cap* se situaven en una posició perifèrica al SV. La pèrdua de les restriccions pragmàtiques contextuais associades a l'ús de la negació postverbal, juntament, amb la prominència prosòdica que aquesta

mateixa negació postverbal assumeix, faciliten la identificació de la marca postverbal com a marca de negació oracional. Es produeix, per tant, una reanàlisi de *pas* o de *cap* com a marques de negació oracional. Aquest fet ve motivat pel canvi en els trets formals de la marca de negació postverbal, la qual passa a ser considerada com a operador negatiu semàntic capaç de legitimar termes de polaritat negativa —per tant, $Op^{-\sigma}$. Alhora, pel fet de donar lloc a interpretacions de negació única (de concordança negativa) en combinació amb altres mots-n i amb la mateixa marca de negació *non/ne*, es considera que *pas / cap* es comporten, també com a operadors sintàctics amb un tret interpretable negatiu [iNeg] —vegeu Labelle (2014) per a una proposta semblant en la diacronia del sistema negatiu del francès.

D'aquesta manera, les variants del nucli *no(n)* ja no són interpretades com a marques de negació, sinó com un mer marcador de l'abast de la negació amb un tret subespecificat negatiu [uNeg]. Aquest tret és legitimat pel tret [iNeg] de la nova de negació, la qual, a més de ser interpretada com a operador negatiu, estructuralment se situa a l'especificador del SNeg.

Com es produeix, però, la reanàlisi estructural de la marca postverbal? La reanàlisi sintàctica s'explica perquè, exposat a unes dades lingüístiques primàries determinades, l'aprenent pot donar-los una assignació de trets (i, per tant, també, una assignació estructural) diferent respecte de la gramàtica d'entrada, la qual cosa genera una ambigüïtat. Aquesta ambigüïtat és la que pot afavorir que un element es pugui interpretar en una posició o en una altra. En el cas de la reanàlisi estudiada, la interpretació de l'element lèxic es fa al node més alt dels dos implicats. Quin és, doncs, el node negatiu a l'especificador del qual es pot associar la marca de negació postverbal? Doncs el SNeg per sota del Temps.⁷⁹ En el pas d'una negació canònica o no marcada preverbal a una de postverbal, l'ambigüïtat resultant de l'estructura presentada per a l'estadi 2 —unida al valor no marcat adquirit per la negació discontinua— permet afirmar que es produeix un canvi en la interpretació de la posició en què se situa el SNeg on es generen les marques de negació.

La nova configuració no és el resultat d'un moviment sintàctic de la marca postverbal. *Pas/cap* no se situen en una posició funcional (SF) a la perifèria del SV i es desplacen al SNeg per entrar en relació de concordança amb *non/ne*, sinó que,

---

⁷⁹ Vegeu una revisió de les posicions de la negació en l'estructura oracional a § 2.3.2 i a § 4.2.2. A més dels exemples donats als apartats referenciats pel que fa a llengües en què la negació oracional se situa també en aquesta posició, recordem que aquesta és la posició que s'accepta de manera general en la bibliografia per a la negació oracional bipartida del francès.

amb la nova assignació de trets feta pels aprenents, passen a ser fusionats directament a la posició d'especificador del SNeg (com a (86)).⁸⁰ Aquesta reanàlisi encaixa amb l'anomenat Principi de Fusió Tardana (*Late Merge Principle*, Van Gelderen, 2004, 2009, 2010, 2011, entre d'altres): «it is more economical to merge in a higher position than in a lower position and then to move» (van Gelderen, 2010: 130). Per tant, doncs, en el pas de l'estadi 2 als estadis 3 i 4, comporta els canvis de trets i d'estructures reflectit a (85) vs. (86):

- (85) [SNeg [Neg° non σ] ... [ST [T° V_t] [SF *pas/cap* [+σ] [F°][SV [v_t]]]]
[iNeg]
- (86) [ST [T° V_t] [SNeg *pas/cap* [Neg° non/ne]... [SV [v_t]]]
[iNeg] [uNeg]

L'estructura de (86) no explica, però, la configuració final *non/ne...pas/cap* trobada en els parlars gascons. A l'apartat següent expliquem com es deriva l'ordre final de la negació bipartida gascona tot analitzant la naturalesa de l'antiga marca preverbal.

5.3.3.2. La naturalesa del marcador de negació preverbal

La reanàlisi exposada a l'apartat anterior pel que fa a la marca postverbal com a marca de negació no es pot explicar sense analitzar què significa que, durant aquest procés, successivament, el marcador preverbal deixi de ser interpretat com la marca de negació oracional única. Pel que fa a l'antiga marca preverbal, argumentem que el procés pel qual deixa de ser la marca negació oracional (valor que passa a ostentar la marca postverbal) és degut a una pèrdua de la prominència prosòdica, la qual va acompanyada d'un afebliment fonètic progressiu —d'aquí, segurament, la distinció *non/ne* entre les marques de negació dels diferents parlars gascons.⁸¹ Tanmateix, però, la presència del marcador negatiu preverbal continua essent necessària. Per això argumentem que *non* deixa de ser l'operador a qui s'associa el valor negatiu

⁸⁰ A §5.3.2.2 i, en concret, a (87)-(88), representem com s'explica l'ordre final dels dos components de la negació discontinua.

⁸¹ Si bé en el pas de l'estadi 1 al 2 del Cicle rebutgem la teoria que l'ús de la marca de negació emfàtica postverbal és causat per l'afebliment fonètic del marcador preverbal, en aquest estadi considerem que es produeix un afebliment fonètic del marcador preverbal, juntament amb l'ús no restringit del marcador de negació emfàtica pressuposicional. Determinar l'ordre d'aquests fets o la relació de causa-conseqüència entre aquests dos fenòmens requereix d'un estudi aprofundit que deixem per a una altra ocasió.

[iNeg] i és reanalitzat com a marca d'abast de la negació amb un tret [uNeg] (en la línia d'Espinal i Tubau, 2016).⁸² Com ja hem avançat a (85), la marca postverbal, generada directament en una posició més alta esdevé la sonda [iNeg] que valora els trets de la meta o objectiu, *ne* [uNeg].

Aquesta reanàlisi dels trets associats a *non* (d'[iNeg] a [uNeg]) coincideix amb el que Van Gelderen (2004, 2009, 2011) postula com a mostra del principi d'Economia de Trets (*Feature Economy*: «minimize the semantic and interpretable features in the derivation»). Recordem que tot i que aquí ens concentrem en l'evolució dels minimitzadors *pas* i *cap*, el marcador preverbal *non* és, també, un element procedent d'un minimitzador reanalitzat, que segueix el procés de renovament propi de les marques de negació.⁸³

D'acord amb la proposta de Zeijlstra (2016: 287), segons el qual l'afebliment fonològic no provoca el canvi morfosintàctic, sinó que n'és el resultat, assumim que com a conseqüència de la reanàlisi de trets exposada (i de les conseqüències estructurals derivades d'aquest fet), l'antiga marca preverbal s'afebleix i esdevé una marca àtona, de naturalesa clítica.⁸⁴ Per això, per explicar la posició preverbal que ocupa, cal argumentar que, des de la posició de nucli del SNeg per sota de ST s'adjunta a l'esquerra del verb, que ocupa el nucli de T, com mostrem a (87)-(88).

(87) [ST [T V_t] [SNeg *pas/cap* [Neg *non/ne*]... [SV [v_t]]]

(88) [ST [T *non/ne*-V_t] [SNeg *pas/cap* [Neg *non/ne*]... [SV [v_t]]]

Així, la marca de negació clítica pot formar grups clítics juntament amb altres clítics, com ho demostren els exemples de (89)-(90):⁸⁵

⁸² Sobre les implicacions que aquesta proposta d'anàlisi comporta pel que fa a l'explicació del sistema de concordança negativa dels parlars gascons en els casos de mots-n avantposats, vegeu § 5.3.3.3.

⁸³ De fet, així sembla que ho confirma l'ús de que se'n fa en les configuracions de concordança negativa amb avantposició dels mots-n en gascó, on *non/ne* es comporten com a mers expletius. En francès, la marca *ne* és analitzada per Zeijlstra (2010) com un TPN, amb un tret [+σ].

⁸⁴ En aquest estadi, com hem avançat a al nota 81, sí que creiem coherent introduir la noció d'afebliment fonètic (o de pèrdua de prominència prosòdica) esmentada per Jespersen (1917: 4-5), perquè encaixa amb la proposta feta sobre la cliticització de la marca preverbal: «The negative notion, which is logically very important, is thus made to be accentually subordinate to some other notion: and as this happens constantly, the negative gradually becomes a mere proclitic syllable (or even less than a syllable) prefixed to some other word».

Per a una caracterització de les marques de negació *ne/non* dels parlars gascons com a clítics, vegeu Muller (2008: § 6.1). Hom podria postular que la marca *non* no és clítica, sinó, simplement, àtona (caldría buscar, llavors, una alternativa a la proposta d'adjunció a l'esquerra del verb a ST). En el cas dels parlars gascons que tenen com a marca de negació responsiva *non*, cal assumir l'existència de dues variant homònimes: una de tònica i una d'àtona clítica.

⁸⁵ Generalment aquest fenomen no apareix reflectit en la bibliografia referida als parlars gascons. En asturià, Rosabel San Segundo (c.p.), també hi ha casos de fusió de la marca de negació *nun* amb clítics

- (89) *Ne'u coneish pas*. (ne'u [nu] = ne + lo) 'No el coneix pas' (Romieu i Bianchi, 2005: 139) (occità gascó)
- (90) *No'us cau pas arcastar*. (no'us [nus] = non + los) 'No els cal pas recriminar' (Romieu i Bianchi, 2005: 139) (occità gascó)

Com mostrem a § 5.3.4 l'emblanquiment semàntic progressiu i l'afebliment fonètic de l'element fan que, en alguns parlars, la pèrdua de la marca sigui inevitable diacrònicament. De fet, en occità llenguadocià i en rossellonès es fa ús de la negació postverbal única. Per tant, són parlats que han arribat a l'estadi cinquè de la renovació de l'expressió de la negació.

Ara bé, en general els parlars gascons avui dia, curiosament —tot i la gran variació que s'hi pot detectar—, es manté la negació bipartida.⁸⁶ L'evolució del cycle negatiu s'ha aturat (de manera més o menys estable, segons els parlants) en l'estadi bipartit en la majoria de parlars gascons. Considerem que es podria adduir com a causa d'aquest fet a una característica molt particular dels parlars gascons (sobretot els orientals): són parlars en què s'usen enunciatius.⁸⁷ Els enunciatius són marques que serveixen per explicitar la modalitat oracional. Alguns autors defensen que en les oracions negatives no s'usa cap enunciatiu perquè la negació és en si mateixa un enunciatiu (vegeu Bouzet, 1932).⁸⁸ Això, per a alguns autors porta a postular que la negació ocupa la mateixa posició que els enunciatius a la perifèria verbal (vegeu Wüest, 1985; Morin, 2008; Marcus, 2010; Suïls i Ribes, 2015). De fet, segons Marcus (2010: 35), tot citant Wüest (1985) en gascó la marca de negació preverbal *ne* (no fa referència a la marca *non*) es manté perquè s'associa a la resta d'enunciatius que ocupen la mateixa posició preverbal. Aquesta seria una manera de justificar l'estadi actual del gascó pel que fa a l'expressió de la negació.⁸⁹

(vegeu també, Andrés (1995: 50) i García Valdés (1979:78)): *A María, ná (= nun la) vi* 'La Maria, no la vaig veure'; *Los nenos, nós (= nun los) vi* 'Els nens, no els vaig veure'.

⁸⁶ Sobre la inestabilitat de l'estadi de negació bipartida en llengües romàniques i no romàniques diferents, vegeu Muller (2004: 19); Willis et al. (2013: 23), etc.

⁸⁷ Vegeu la representació gràfica de l'àrea d'ús dels enunciatius en gascó als **mapes 2.2.7 i 2.2.8** de l'annex 2.

⁸⁸ Segons Bouzet (1928) [apud Suïls i Ribes, 2015: 550]] en alguns casos la negació bipartida gascona es redueix a *non* (oracions imperatives, oracions introduïdes per una conjunció o un adverb de dubte, amb si apareix juntament amb un mot-n). Tanmateix, als corpus hem pogut torbar casos de negació bipartida en tots els contextos anteriors —excepte en el cas de combinació amb mot-n preverbal que, com mostrem a § 5.3.3.3, s'explica per un altre factor no relacionat amb els enunciatius.

⁸⁹ Com indica Marcus (2010: 35), Wüest sosté, també, que el gascó és l'únic parlar occità que no ha estat influït pel francès modern en l'elisió de la marca de negació preverbal. Considerem, però, que aquesta és una constatació que caldria verificar amb exemples, ja que com, sabem, els parlars occitans presenten casos de negació postverbal única des del s.XVII.

Ara bé, altres autors com Bouzet (1951) i Muller (2008) defensen que la negació no pot ser considerada un enunciatiu. Segons Muller (2008: 10) el que succeeix en els contextos negatius és que la presència de la negació neutralitza els diferents enunciatius. Això no vol dir, però, que la negació sigui un enunciatiu:

La négation est-elle une particule énonciative? On répondra que non, de l'avis général des grammairiens spécialistes du gascon, parce qu'elle se combine aux autres modalités de phrase de telle sorte que l'énoncé est encore déclaratif, interrogatif ou jussif. Mais elle apparaît dans le même paradigme, et par conséquent neutralise les oppositions entre les différentes particules énonciatives.

Muller (2008: 10)

En aquest sentit, és rellevant destacar que en alguns parlars gascons propers a l'aranès i de transició cap al llenguadocià en què s'usa la negació preverbal única, l'aparició simultània de l'enunciatiu i de la marca de negació sí que és possible amb un valor no marcat, com a (91)-(92);⁹⁰ per tant, ocupen posicions estructurals diferents. En la resta de parlars gascons l'aparició de *non* darrere de l'enunciatiu (i sense la marca *pas*), com mostrem a (93), té un valor emfàtic —vegeu Romieu i Bianchi (2005: 133), Muller (2008: 19).

(91) *Que nou bò escribe-la.* 'No li vol escriure' (Rohlf, 1970 : §503) (occità gascó)

(92) *Ké nu ère kuntént.* 'No estava content' (Winckelmann 1989: 266 [apud Muller, 2008: 10]) (occità aranès)

(93) *Que non comprenes jamei arren!* 'No entens mai res!' (Romieu i Bianchi, 2005: 133) (occità gascó)

Tornant als casos de negació bipartida del gascó, si se segueix la proposta de Muller (2008: 10) de no considerar la negació com un enunciatiu —i tenint en compte els exemples en què l'enunciatiu pot aparèixer juntament amb la negació— es podria postular que en les oracions amb una negació discontinua l'enunciatiu és buit.⁹¹

---

⁹⁰ Vegeu Suïls i Ribes (2015: 551): «Some dialectological details are [...] relevant: it is understood that Béarnese and Bigordan constitute the area where the use of enclitics is clearly systematic. It has been observed that south-eastern Gascon dialects (which can be understood to be peripheral) show *que non* in plain negative declaratives without being marked as emphatic utterances. Rohlf [1970] again offers some examples of the areas of Barèges and Aura, halfway between Bigorre and Coserans or, in other words, between the basin of Gave de Pau and that of Garona».

⁹¹ Assumir que *non/ne* no són enunciatius, sinó que els enunciatius en oracions negatives són buits, planteja el repte de justificar per què el clític negatiu es manté i si, d'alguna manera, ho fa per compensar l'absència de contingut fonològic de l'enunciatiu —amb la qual cosa s'atura el progrés del Cicle de Jespersen. Agraïm a Jordi Suïls les converses i consideracions sobre la interacció de la

5.3.3.3. Una menció breu en relació al sistema de concordança negativa del gascó

Com ja hem mostrat a § 2.5.2, en els parlars gascons que tenen com a negació no marcada una configuració bipartida del tipus *non/ne...pas/cap*, són parlars que mostren un comportament força singular i interessant pel que fa a l'establiment de relacions de concordança negativa amb mots-n. Dedicuem aquest apartat a fer una revisió sintètica de la proposta presentada al capítol 2 a la llum de la caracterització formal que acabem de fer dels dos components de la negació bipartida —aspecte en què no havíem aprofundit en tractar la qüestió per primera vegada.

En general, en els parlars gascons que es troben a l'estadi d'expressió de la negació no marcada mitjançant la configuració bipartida *non... pas* o bé *ne...pas*, quan el mot-n apareix en posició postverbal necessita la legitimació del marcador negatiu. Així, els exemples de (94)-(96), s'expliquen a través d'una configuració com la de l'esquema de (97), en el qual representem les posicions de base i l'ordre final, un cop legitimats els trets respectius:

- (94) *Non a pas dit arren.* (Romieu i Bianchi, 2005: 139) (occità gascó)
- (95) *N'avè pas vist arren.* 'No havia vist res' (Romieu i Bianchi, 2005: 139-140) (occità gascó)
- (96) *Ne ditz pas jamei t'on va.* (Peyroutet, 2000 [apud BaTelÒc]) (occità gascó)
- (97) a. [SNeg *pas* [Neg° *non-ne*] ... [SV V ... *mot-n*]]
 (Op[−] [iNeg]) [uNeg] [uNeg]
- b. [ST [T° *non/ne*-V_j [SNeg *pas* [Neg° t_i] ... [SV V_j ... *mot-n*]]

Ara bé, com ja hem avançat a § 2.5.2, quan els mots-n es troben en posició preverbal, com indiquen Romieu i Bianchi (2005: 139) en gascó «l'element *pas* és generalement omés», però no així l'element *ne* o *non* —vegeu (98)-(100).⁹² Tanmateix, trobem alguns casos comptats (gairebé sempre, a l'àrea de transició entre el gascó pirinenc oriental i el llenguadocià) d'omissió de *ne* i presència de *pas*, com a (100). No trobem, però, casos d'avantposició del mot-n i d'aparició simultània de les dues marques de negació discontinua *ne/non...pas*. En general en gascó tampoc hi ha

---

negació i els enunciatius. La hipòtesi que presentem aquí és una proposta preliminar que caldrà explorar amb més detall en el futur.

⁹² A la gramàtica de Lespy (1858: 394) es remarca que, en bearnès, «on emploie la négation simple [non/ne] si ces pronoms [fa referència a *arren*] sont sujets et la locution négative [*non/ne... pas*] s'ils sont compléments». Les mateixes configuracions de mot-n + *non/ne* són recollides, també, per Hourcade (1986: 112).

casos en què quan s'avantposa un mot-n no aparegui cap dels dos components de la negació bipartida (com hem vist que ocorre en la resta de varietats de concordança negativa no estricta estudiades en aquesta recerca). Per tant, doncs, el gascó es comporta com una llengua de concordança negativa estricta amb unes certes particularitats.

(98) *Arren non l'interèssa*. 'Res li interessa' (Romieu i Bianchi, 2005: 222) (occità gascó)

(99) *Arren ne l'interèssa*. 'Res li interessa' (Romieu i Bianchi, 2005: 139-140) (occità gascó)

(100) *Arren t'empacharà pas de hèr coma dises*. 'Res t'impedirà de fer[-ho] com dius' (Bladèr, 1966 [apud BaTelÒc]) (occità gascó)

D'acord amb els exemples anteriors, i havent fet una caracterització detallada dels trets formals dels dos components de la negació bipartida, podem postular una hipòtesi sobre el perquè de les configuracions esmentades pel que fa als casos d'avantposició d'un mot-n en oracions negatives en alguns parlars gascons. Hem defensat que, en la negació bipartida del gascó, *pas / cap* actuen com a marques de negació oracional amb un tret [iNeg] i *non/ne*, nuclis del SNeg amb un tret [uNeg], actuen com a marcadors de l'abast de la negació. Si, com mostren els exemples, en casos d'avantposició del quantificador en gascó apareix sempre una de les dues marques de negació, la marca que apareix en aquests casos, per evitar les lectures de doble negació ha de ser, com postulen Espinal i Tubau (2016), una marca amb un tret [+σ] —per l'ús expletiu com a TPN—, i amb un tret [uNeg] que garanteixi l'establiment de la relació de concordança negativa amb l'operador encobert [iNeg] introduït en última instància. Atès que entre els dos components de la negació bipartida del gascó ja n'hi ha un —el nucli del SNeg (*non/ne*)— que té aquestes subespecificacions, és aquest el que apareix en els casos d'avantposició del mot-n.⁹³ A (101)-(102) il·lustrem aquesta explicació a través de la caracterització formal dels exemples anteriors de (98)-(99).

(101) [Op^{-σ}] *Arrén* [+σ] *non* [+σ] *l'interèssa*.
[iNeg] [uNeg] [uNeg]

(102) [Op^{-σ}] *Arrén* [+σ] *ne* [+σ] *l'interèssa*.

⁹³ Aquesta caracterització és congruent amb el fet que l'element nuclear del SNeg de les llengües de concordança estricta ha de ser [uNeg] (vegeu Zeijlstra, 2004; Zeijlstra i Biberauer, 2012, Espinal i Tubau, 2016; Barouni, 2017; entre altres).

[iNeg] [uNeg] [uNeg]

Els casos en què, per a alguns parlants, l'aparició conjunta del mot-*n* i de la marca *pas* és possible amb una lectura de concordança negativa (vegeu (103)), s'explicarien perquè s'estaria usant la variant de *pas* com a expletiu, amb un clar paral·lelisme amb la gramàtica dels parlars llenguadocians (i amb de la resta de parlars de la recerca que tenen dos variants de la marca *no*).

(103) ^(?/*)[Op^{-σ}] *Arrén* _[+σ] *l'interessa pas* _[+σ].
 [iNeg] [uNeg] (*[iNeg]) / ([?][uNeg])

Finalment, d'acord amb la proposta anterior, prediem que l'aparició del mot-*n* juntament amb *non/ne* i *pas* amb una lectura de concordança negativa és molt poc habitual entre els parlants perquè, d'acord amb l'assignació de subespecificacions que la gramàtica dels parlants té per a cada una de les marques de la negació bipartida, un dels dos exponents de la negació bipartida ha de tenir el tret [iNeg].⁹⁴ En cas que sí que una configuració d'aquest tipus fos possible i tingués una interpretació de negació única (és a dir, amb concordança negativa) es podria argumentar que els dos elements són [uNeg].⁹⁵

5.3.4. L'estadi 5. La consolidació de la negació postverbal no marcada

La transició de l'estadi d'una negació bipartida a d'una negació únicament postverbal té un cert caràcter d'inevitabilitat. Atès l'afebliment semàntic i fonètic, el marcador preverbal deixa de ser usat i *pas* queda com a únic exponent de la negació oracional. Com hem vist a § 5.2.2.5, la fase de negació única postverbal amb la marca *pas* és la que presenten sincrònicament l'occità llenguadocià i el rossellonès —i a alguns parlars gascons de contacte amb l'àrea llenguadociana.⁹⁶ Pel que fa a *cap* —tot i que

⁹⁴ Queda pendent explorar fins a quin punt els parlants interpreten l'aparició de mot-*n* + *non/ne* i *pas* postverbal com una doble negació.

⁹⁵ En els pocs exemples que hem trobat d'aparició de les dues marques, la variant de *non* que apareix és sempre *n*. Agraïm a Jordi Suïls que ens hagi fet parar atenció a aquest fet.

⁹⁶ En mots de Bec (1968: 201): «Le bas-gasc[on], toutefois, a lui aussi tendance à se servir uniquement de *pas* comme expression usuelle de la négation. Ce trait oppose donc encore une fois, dans notre zone, le gasc[on] de la plaine, plus près du lang[uedocien], au gasc[on] montagnard toujours plus conservateur. C'est en conséquence un fait d'interférence non négligeable».

En aquest sentit, havent vist les diferents estratègies d'expressió de la negació en els parlars estudiats, és interessant observar, també, la divisió clara entre els parlars occitans llenguadocians i el rossellonès (amb negació postverbal única) d'una banda, i els parlars gascons pirinencs i els parlars catalans occidentals (amb negació no marcada o marcada bipartida), de l'altra. Com afirmen Suïls, Sistac i Rigau (2010) aquest eix de divisió basat en la verticalitat es podria explicar perquè «les relations nord/sud sont sûrement plus productives que celles qui suivent la direction est/ouest. La continuité

és difícil determinar les àrees concretes en què aquest element s'usa (o es pot usar) com a marca de negació oracional única sembla que els parlars que es troben en aquesta fase són alguns parlars (o, específicament, alguns parlants) del baix gascó de transició al llenguadocià.⁹⁷

En el conjunt dels parlars anteriors es considera que *pas* o *cap* són els operadors negatius que permeten legitimar TPN i que, pel tret inherent negatiu que ostenten [iNeg] —talment com vèiem per a la marca de negació *no* en català, aragonès i benasquès—, permeten la legitimació de mots-n, tot generant una interpretació de negació única; és a dir, de concordança negativa.⁹⁸

Pel que fa a la posició estructural d'aquest element, hem defensat que a l'estadi precedent, *pas* se situa a l'especificador del SNeg per sota de ST. El nucli d'aquesta projecció —ocupat prèviament per les marques clíiques (*non/ne*)— passa a estar buit. Aquest fet ha portat determinats autors (vegeu Van Gelderen 2004, 2009, 2011; Batllori, 2015: nota 24), a postular que les noves marques de negació postverbal passen de ser generades a la posició d'especificador a ser generades a la posició de nucli (per l'anomenat Principi de Preferència Nuclear, *Head Preference Principle*). En les configuracions de negació oracional simple única no tenim evidències clares d'aquest procés.⁹⁹ Així, la representació estructural de l'expressió de la negació en l'estadi cinquè és la de (104) —amb un espai estructural per a la negació no marcada (especificador SNeg) i per a l'emfàtica pressuposicional (especificador de SF).^{100,101}

économique et commerciale renforce l'axe de plaine-montagne- plaine face au sens de relations vallée-vallée. Cela expliquerait en partie la coïncidence partielle entre la ligne de division catalan occidental/catalan oriental avec celle de gascon/llenguadocien».

⁹⁷ Aquests usos semblen possibles pel fet que són parlars que han consolidat l'ús de la negació bipartida com a negació no marcada i el *pas* al cinquè estadi resulta prou lògic. En canvi, en parlars com el pallarès i l'aranès, en què la marca de negació preverbal es manté com a única negació oracional, l'ús de la marca de negació *cap* com a negació única és més complex d'explicar (com hem remarcat a 5.3.2.2).

⁹⁸ Cal tenir en compte, però que, com ocorre en altres llengües que tenen una marca de negació per sota del ST, la marca de negació que ocorre com a resposta a una interrogació és una altra (*pas* vs. *non* en llenguadocià, com *not* vs. *no* en anglès, *pas* vs. *non* en francès, etc.; vegeu Holmberg, 2013). Vegeu, a tall d'exemple: *Es qué renegaretz las vòstras telas pintas e las vòstras fuèlhas depintas? Non, pas ges!* 'Renegareu de les vostres teles i fulles pintades? No, no gens / pas' (Escafit, 2003 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)

⁹⁹ Això concorda amb la proposta de van Gelderen (2009: 8) respecte dels trets associats als elements lèxics que adquireixen un tret sintàctic i que ocupen la posició d'especificadors.

¹⁰⁰ Com ja hem avançat a la nota 42, en rossellonès l'aparició de la marca de negació oracional juntament amb una marca de polaritat emfàtica pressuposicional perifèrica al SV no és tan habitual com en occità llenguadocià.

¹⁰¹ Hi ha autors que defensen que, començant de nou un procés de renovació de les marques d'expressió de la negació, la marca *pas* esdevé un element de naturalesa clíica en alguns parlars

- (104) [... [ST ... V_i [SNeg *pas*_σ [Neg Ø] [SF *brica*_[+σ] [VP... V_i]]]]]
[iNeg]

A tall de remarca final, fem un comentari en relació amb les relacions de concordança negativa establertes en occità llenguadocià. La caracterització feta de la marca *pas* d'acord amb la fase del Cicle de Jespersen en què hem argumentat que es troba actualment és coherent amb el fet que *pas* permet legitimar altres mots-n en el seu domini, sense generar lectures de doble negació. És a dir: *pas* es comporta com a Op-σ [iNeg] que legitima termes de polaritat negativa escalars [+σ] i mots-n [uNeg], com a (105) i (106), respectivament.

- (105) *Lo francés, ieu, lo parlavi e l'escriviài a pauc près mas lo compreniài pas gaire.*
'El francès, jo, el parlava i més o menys l'escrivia, però no l'entenia gaire'
(Vernet, 2004 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)
- (106) *Parla pas jamai.* 'No parla mai' (Sauzet, 2006) (occità llenguadocià)

Com hem vist que ocorre, també, en alguns altres parlars occitans (i, excepcionalment, en pellarès—vegeu § 5.3.2.2—), els TPN i els mots-n poden apareixen en posició postverbal sense la presència de la marca de negació —la qual analitzem com un operador negatiu encobert.¹⁰²

- (107) *Nos pòdon [Ø] gaire ajudar.* 'No ens poden ajudar gaire' (Vernet, 2004 [apud BaTelÒc]) (occità llenguadocià)
- (108) *S'ausissia [Ø] cap de bruch.* 'No se sentia cap soroll' (Alibèrt, 1976: 344)
(occità llenguadocià)

A més, com hem avançat a § 2.5.2 en parlar del sistema de concordança negativa del llenguadocià, en els casos en què en aquest parlar (com també passa en català, occità aranès, benasquès i aragonès) hi ha una avantposició de mot-n, la marca *pas* pot aparèixer (de manera optativa) en l'oració i dona lloc, juntament amb el mot-n avantposat, a la interpretació d'una única negació, com a (109) (vegeu § 2.5.2). El llenguadocià és —com el català, l'aragonès i el benasquès— una varietat amb un funcionament doble pel que fa al sistema de concordança negativa, que pot ser estricta i no estricta.

---

llenguadocians (vegeu Floricic, 2006: 129-130). Caldrà observar les conseqüències futures d'aquesta dinàmica pel que fa a l'inici de nous processos de renovació de les marques d'expressió de la negació.

¹⁰² Caldria explorar en profunditat aquests exemples per valorar si la proposta d'un operador buit captura la complexitat del fenomen apuntat tant en els parlars occitans, com en pellarès (com hem apuntat a § 5.3.2.2). Caldrà dur a terme una recerca més exhaustiva d'aquests casos en un futur proper.

(109) *Degun auresz (pas) rason*. ‘Cap (no) tindrà raó’ (adaptat d’Olivieri i Sauzet, 2016: 248) (occità llenguadocià)

Com ja hem dit, seguint la proposta d’Espinal i Tubau (2016), en cas que s’usi la marca de negació, les especificacions formals de la marca negativa *pas* no són les d’un operador negatiu [iNeg], sinó les d’una marca de negació expletiva. Per tant, la marca *pas* té, en aquests casos un tret [+σ], i a més —com que estableix una relació de concordança negativa amb l’operador buit— té també un tret [uNeg].¹⁰³ Repetim a (110), la proposta d’anàlisi formal del sistema de concordança negativa de l’occità llenguadocià que havíem presentat a § 2.5.2 —apartat en què encara no havíem explicat els detalls tècnics de la reanàlisi proposada per a *pas* tant com a marca de negació oracional i expletiva.

(110) [SNeg Op^{¬σ} *mot-n* [+σ] [Neg° *pas* [+σ]] ... [sv ...]
           [iNeg]   [uNeg]   [uNeg]

5.3.5. Recapitulació

El repàs formal del Cicle de Jespersen que hem presentat pel que fa al conjunt dels parlars estudiats evidencia, com ja havíem avançat, que la renovació de les marques d’expressió de la negació és un procés de canvi motivat per causes diverses, estretament relacionades —i l’ordre d’incidència de les quals no és sempre senzill d’explicar. A més a més, cada varietat o llengua pot presentar propietats gramaticals independents que acceleren o aturen aquest procés. Poletto (2016: 836) explica aquest fet en els termes següents:

[El Cicle de Jespersen] must be triggered by a complex cluster of properties [...] which do not involve only a phonological, semantic, or morphosyntactic process of reduction, but must apply at all levels of the grammar. Furthermore [...], we are forced to conclude that some Romance languages but not others have independent properties that have accelerated, slowed down, or blocked Jespersen’s Cycle.

Poletto (2016: 836)

¹⁰³ En aquests casos, considerem que *pas* és una marca de negació expletiva, [uNeg], que sí que ocupa el nucli del SNeg (seguint el Principi de Preferència Nuclear). En aquest SNeg el *mot-n* ocupa la posició d’especificador i, més amunt, hi ha un operador negatiu buit d’última instància que legitima els trets no interpretables de tots dos elements negatius. Més tard, un cop legitimats els trets subespecificats negatius, el *mot-n* pot pujar a la posició final més alta on s’acaba realitzant, per sobre de ST.

En aquest apartat hem pogut veure que, més enllà dels processos morfosintàctics que resumim a continuació, el Cicle de Jespersen s'explica per una motivació pragmàtica: l'emergència de les negacions no marcades, l'aparició de les quals és regulada per restriccions lligades a les propietats informatives discursives de les proposicions negades. Hem vist també com, en el pas de l'estadi d'una negació bipartida marcada a una de no marcada, la prominència prosòdica té un paper fonamental perquè la marca de negació postverbal passi a identificar-se com a marca de negació oracional.

Alhora, tot i que no hem explorat aquesta qüestió en profunditat, estem convençuts que el factor sociolingüístic del contacte entre llengües té, també, una incidència clau en l'explicació de la renovació de l'expressió de la negació en els parlars estudiats (com indiquen Breitbarth et al., 2013: § 3.5.). En el cas estudiat aquí, sembla que el contacte és un factor rellevant per explicar l'evolució de l'expressió de la negació tant des del punt de vista intralingüístic —recordem la gran variació observada, per exemple, en els parlars occitans i, sobretot, a l'anomenada *àrea interferencial* entre el gascó i el llenguadocià (vegeu Bec, 1968: 23)—, com interlingüístic —amb la pressió de la varietat estàndard i de la normativa, en el cas dels parlars catalans; i del francès, en el cas de les varietats occitanes.

Més enllà d'aquests factors, ens hem concentrat a explicar l'anomenat Cicle de Jespersen dels minimitzadors a través de les conseqüències gramaticals derivades del canvi de trets d'aquests elements lèxics. Com hem fet en la resta de capítols de la recerca, entenent el canvi lingüístic pròpiament formal també com una interacció complexa de factors, hem observat els contextos pont que han afavorit la reanàlisi, i la pèrdua i el canvi de restriccions semàntiques i sintàctiques per part dels minimitzadors reanalitzats (vegeu van der Auwera 2009, Hoeksema, 2009, Breitbarth et al. 2013, Breitbarth, 2014, entre altres). A tall de síntesi revisem ara les dinàmiques que caracteritzen el procés de renovació de la negació oracional en els parlars estudiats pel que fa als aspectes esmentats. A través d'aquesta síntesi donem resposta a alguns dels debats sobre l'explicació formal del canvi lingüístic plantejats al capítol 1 i a les qüestions concretes sobre la reanàlisi dels minimitzadors plantejades al capítol 2.

El capítol 5 ha servit per poder seguir avançant en una de les preguntes de la recerca, talment com ja hem vist en els capítols anteriors, pel que fa al procés de reanàlisi dels minimitzadors: en aquest capítol, hem vist que la reanàlisi de les

marques de polaritat negativa emfàtica pressuposicional com a marques de negació oracional segueix, de nou, clarament, una direccionalitat ascendent en l'estructura sintàctica: les marques negatives usades com a adverbis de grau que modifiquen el sintagma verbal s'insereixen en una posició funcional perifèrica des de la qual són reanalitzades com a especificadors del sintagma de negació. Hem mostrat, també, com la marca de negació *no(n)* dels parlars romànics estudiats (també procedent d'un minimitzador) ha passat d'ocupar l'especificador d'un sintagma adjunt a flexió en llatí, a ser el nucli del sintagma de negació i a poder ser reanalitzada com a element fonèticament feble o àton, cliticitzat.

Un cop vist el procés de reanàlisi de manera transversal, constatem que les dinàmiques de reanàlisi de la marca de negació postverbal (unida a les concrecions estructurals de les reanàlisis anteriors) i de la marca de negació preverbal inicial s'insereixen clarament en el que Breitbarth (2014: 128) anomena l'*espina negativa* (*negative cline*), reproduïda a (111). Aquesta espina negativa captura perfectament la visió de la reanàlisi del punt de vista estructural com un procés de microelevació (Chatzopoulou, 2013, 2015) o anàlisi ascendent (Roberts i Roussou, 2003; Roberts, 2007, etc.) de les marques que entren a formar part del sistema d'expressió de la negació.¹⁰⁴

(111) Argument [o adjunt] > adverbial emphasizer > phrasal negator > clitic > affix > Ø
Adaptat de Breitbarth (2014: 128)

En el cas de la marca postverbal, aquest capítol ha servit per acabar d'acomplir un dels objectius d'aquesta recerca: il·lustrar el màxim d'estadis possibles del procés d'evolució des de l'ús dels minimitzadors a través d'una visió simultània de la sincronia i de la diacronia. Així com als capítols 3 i 4 havíem mostrat la reanàlisi dels minimitzadors des de l'ús inicial com a arguments a l'ús com a adjunts de grau i com a marques d'èmfasi pressuposicional de la polaritat, en aquest capítol hem explicat formalment els casos en què els minimitzadors han estat reanalitzats com a marques de negació oracional. L'explicació de la reanàlisi dels minimitzadors nominals ha permès observar, paral·lelament l'evolució de la marca preverbal *no(n)* en algunes varietats. Si bé hem apuntat els orígens com a reforç nominal d'aquest element (*nē+*oinom < ne oenum* 'ni una cosa'), en aquesta tesi ens

---

¹⁰⁴ Amb tot, en aquesta recerca no hem seguit la proposta lliure de SNeg de Breitbarth (2014), que pren l'espina negativa com a mostra de l'evidència que la reanàlisi es pot explicar a través de la reducció successiva de l'estructura interna dels elements involucrats en el procés.

hem concentrat a analitzar-ne l'evolució un cop consolidat com a marca de negació oracional. En aquest cas, a través d'aquest capítol hem pogut il·lustrar la tendència evolutiva per la qual la marca de negació del llatí s'ha integrat en un sistema de concordança negativa que, en alguns dels parlars estudiats ha arribat a desaparèixer i a ser substituïda per noves marques de negació oracional, talment com reflecteix l'espina negativa de (111).

En els dos casos mencionats al paràgraf anterior hem pogut demostrar que la motivació de l'evolució diacrònica i de la variació sintàctica entre parlars s'explica en bona part per les diferències entre els trets formals associats a les diferents marques de negació. La marca de negació oracional preverbal *no(n)*, quan es va inserir en el sistema de les llengües romàniques, ho va fer amb un tret [iNeg], el qual s'ha reinterpretat com a [uNeg] en les varietats que han consolidat una configuració de negació bipartida. Defensem, doncs, que progressivament ha adquirit un caràcter més abstracte que, en els parlars llenguadocians i rossellonesos n'ha facilitat la desaparició. Les tendències observades per a la marca preverbal estan en clara consonància amb el principi d'Economia de Trets (*Feature Economy* de Van Gelderen, 2004, 2009, 2011, entre altres) sobre la pèrdua d'autonomia associada a la simplificació dels trets semàntics i interpretables en el curs de la derivació, representada a (112). Per a Roberts i Roussou (2003: 201) estructuralment aquest principi es correspon a la idea que: «Given two structural representations R and R' for a substring of input text S, R is less marked than R' iff R contains fewer formal features than R'».

(112)	Adjunct	Specifier	Head	Affix
	Semantic	> [iF]	> [uF]	> [uF]

(Van Gelderen, 2011: 17)

La reducció dels trets semàntics i interpretables dels exponents de la negació hem vist que s'explica conjuntament amb la reanàlisi de noves marques, les quals esdevenen més complexes des del punt de vista de l'especificació formal. Així, pel que fa als minimitzadors postverbals estudiats en aquesta tesi, hem argumentat que usats com a marques de polaritat emfàtica pressuposicional, els minimitzadors negatius han mantingut el tret semàntic escalar [+σ] que els caracteritzava en l'estadi anterior d'ús com a TPN amb valor quantificacional (èmfasi intensiu). Amb la continuïtat en l'ús i la pèrdua de restriccions contextuais, en alguns casos s'han

inserir en les configuracions bipartides i, per tal de garantir la interpretació d'una negació única, han estat interpretats com a marques de negació oracional [iNeg].

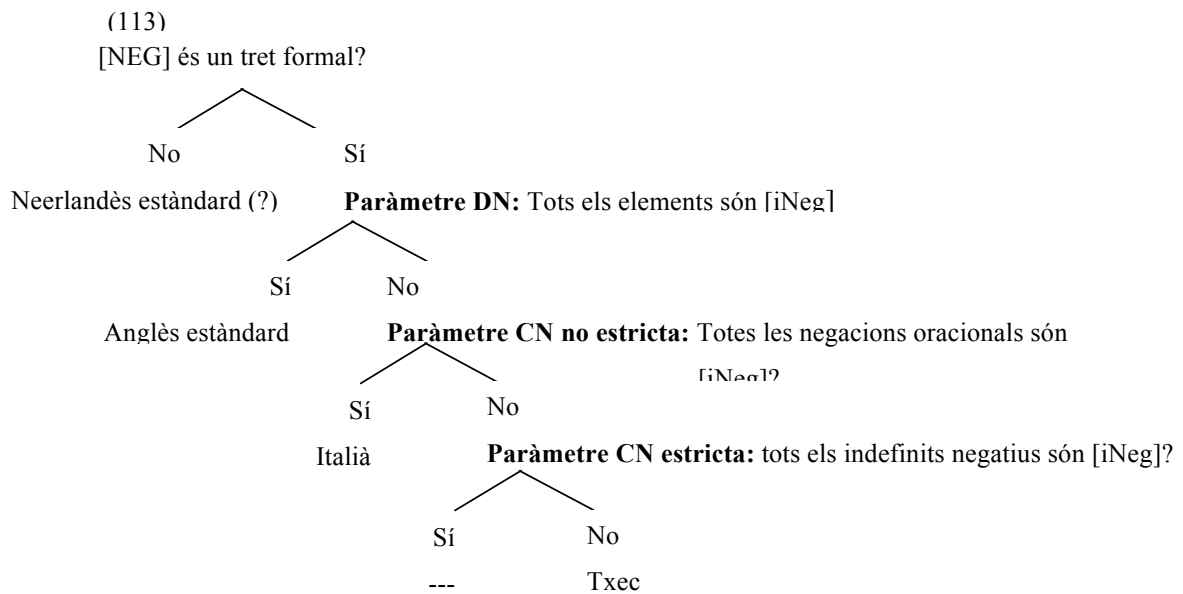
La dinàmica de canvis de trets esmentada ha estat caracteritzada per De Clercq (2017: 74) com un procés de redistribució dels trets perduts per determinats elements lèxics en altres elements lèxics. Com indica la mateixa De Clercq (2017: 74), caldria estudiar en profunditat les conseqüències teòriques i implicacions d'aquesta constatació en relació a la conservació dels trets:

The present system offers a novel way of looking at diachronic change, and more in particular the Jespersen cycle, in that upward change does not only involve structural simplification [...] it shows that diachronic change involves both growing complexity and simplification of lexical items at the same time. [...] The process of grammaticalisation in general could be viewed as one involving the loss of grammatical features in certain lexical items, with a concomitant gain of these same features in different lexical items. This is because the features in themselves are not lost, but there is a redistribution in the way they are expressed. One might say that there is a law of the Conservation of Features, which ensures that in the grammatical system as a whole, features are not lost. While feature loss may occur at the level of individual lexical items, it needs to be compensated for in other lexical items, which will come to express the features lost in the former.

De Clercq (2017: 74)

A més de les aportacions pel que fa a l'explicació conjunta de la reanàlisi estructural i de trets, en aquest capítol hem pogut dilucidar una distinció clara entre els parlars estudiats (que, alhora, és el reflex de les dinàmiques de canvi lingüístic en la diacronia de l'expressió de la negació) entre les llengües que tenen el SNeg per sobre del ST i que, per tant, tenen un marcador negatiu nuclear [iNeg] i les llengües que tenen el SNeg per sota de ST, en les quals la marca procedent de minimitzador (situada a l'especificador de SNeg) és qui ostenta el tret [iNeg]. D'acord amb la caracterització esmentada dels trets de les marques de negació, en aquest capítol hem analitzat un altre aspecte fonamental per entendre els sistemes negatius de les varietats estudiades: les conseqüències de la caracterització de trets feta pel que fa a l'explicació dels sistemes de concordança negativa actuals. Aquesta és una qüestió que no havia estat explorada ni en els parlars occitans —especialment els gascons—, ni en els aragonesos i benasquesos.

Pel que fa als sistemes de CN, hem evidenciat que les caracteritzacions formals del conjunt de sistemes negatius actuals i dels diferents estadis diacrònics dels parlars estudiats concorden amb la proposta jeràrquica de Biberauer i Zeijlstra (2012) i de Biberauer i Roberts (2015) sobre els diferents tipus de llengües en relació amb els trets formals de les diferents expressió de la negació; vegeu (113). Més enllà de les llengües en què la negació no és un tret formal, i de les llengües en què tots els elements negatius són [iNeg], la diferència entre llengües de concordança negativa no estricta i llengües de concordança negativa estricta, es basa en la caracterització de la marca de negació preverbal o bé [iNeg], o bé [uNeg].

Adaptat de Zeijlstra i Biberauer (2012) [apud Biberauer i Roberts, 2015]

Com hem vist, però, l'estudi del sistema de concordança negativa de l'occità gascó ens ha permès concloure que l'ús d'una negació bipartida amb un element interpretable negatiu a la posició d'especificador i un de no interpretable a la posició de nucli prediu que el gascó es comporti com una varietat de concordança negativa estricta. En aquest sentit, hem argumentat que és l'assignació de trets especificada per a cada un dels components de la negació bipartida el que determina quin dels dos elements d'aquesta negació (concretament, *non/ne*) és el que apareix en les configuracions de concordança negativa estricta de manera preferent.

Com a síntesi de l'aproximació formal al Cicle de Jespersen remarcuem que, com hem palesat, el que hem coincidit a anomenar «estadis» es corresponen, formalment, a la idea de Willis et al. (2013: 9) de diferents estructures sintàctiques o,

de fet, de configuracions i d'ítems lèxics disponibles amb especificacions formals diferents tant intralingüísticament (en la diacronia) com interlingüísticament (des de l'òptica de la sincronia dialectal contemporània). En aquest sentit, seguint Ingham (2014: 25), postulem que el Cicle de Jespersen avança per l'existència d'estadis sincrònics que generen la competició de gramàtiques —en la línia de Kroch (1989, 1994, 2001). Aquesta competència de gramàtiques es produeix pel que hem vist que Kroch (2001: 699) anomenava una «failure in the transmission across time of linguistic features». En certa manera, doncs, com indica Larrivé (2011: 1), i com recullen Meisnet et al. (2014: 2), el que descriptivament es descriu com a Cicle de Jespersen s'explica, en termes formals, com un «pathway of change», com un camí evolutiu. Si volem precisar una mica més l'aproximació al procés, direm que és un camí evolutiu recurrent (vegeu Pérez Saldanya, 2004; Willis et al, 2013), però no cíclic, sinó espiraliforme (vegeu Meillet, 1912: 394 [apud van der Auwera, 2009: nota 3]); Labelle (2014)): en els parlars estudiats, el procés no acaba de la mateixa manera que havia començat —amb una negació preverbal única—, sinó amb l'ús d'un minimitzador reanalitzat com a nova marca de negació postverbal i susceptible de ser substituït per altres expressions consolidades com a TPN que avancen, progressivament, en el procés d'incorporació al sistema de la negació. La direccionalitat del canvi és homogènia en els parlars estudiats i permet traçar una trajectòria de reanàlisi força unívoca per als diferents minimitzadors d'aquesta tesi—tenint en compte, com hem dit, que cada un dels minimitzadors es pot haver aturat en una fase més o menys avançada en cada un dels diferents parlars.

Com a constatació final, en la línia de Hansen (2014: 6) defensem «the importance of both large-scale typological studies and of fine-grained studies of individual negative markers, their different diachronic sources and trajectories, as well as the differences in the path of change». En aquesta tesi hem fet un estudi aprofundit de les qüestions remarcades per Hansen (2014) en relació únicament als minimitzadors negatius dels parlars del contínuum pirinenc i de les àrees pròximes. D'acord amb les dades mostrades en relació al cas d'estudi d'aquesta tesi concloem que el procés de reanàlisi dels minimitzadors es pot descriure a través d'un seguit de tendències i de mecanismes formals coincidents que, tot i que no són necessàriament sistemàtics per a tots els elements lèxics (ni en les varietats d'aquesta recerca, ni en el conjunt de les llengües naturals), sí que evidencien l'existència de mecanismes sistèmics subjacents a la facultat del llenguatge.

6. Conclusions

The aim of this dissertation has been to account for variation and linguistic change regarding the use of negative minimizers in the Romance varieties of the Pyrenean linguistic continuum and adjacent areas (i.e. Catalan, Occitan, Aragonese and Benasque varieties). Assuming that synchronic variation is a reflection and a product of diachronic change, we have developed an approach that has taken into account unexplored synchronic and diachronic data regarding a selected array of minimizers. In that sense, the key contribution of the whole dissertation is a new outlook on the expression of negation by negative minimizers in the Pyrenean Romance varieties. We have gone beyond a purely lexical variation approach, so that we could elaborate a fine-grained description of the microsyntax and of the semantic and pragmatic uses of these elements, both from a historical and from a contemporary point of view. This descriptive task has allowed us to build a solid empirical foundation on which we have based our proposal for a formal explanation of variation and linguistic change. Our approach has allowed us to turn an intricate bank of data into an appealing symbiosis of theory and data.

Chapter 1 has been dedicated to the goals and the methodology of this dissertation. We have also presented a revision of the guidelines and the theoretical assumptions of the minimalist approach to linguistic variation and change. Since the beginning of this work, we have emphasized the assumption that variation is attributable to featural differences on lexical items. Hence our goal to determine the differences between the features held by negative minimizers, and to point out the way in which featural differences cause grammatical effects reflected in their use, meaning and structural positions. At the same time, we have explained linguistic change (conceived as variation in time) by the same featural differences, but in terms of *grammar competition* among speakers. In line with Kroch's proposal (1989, 1994, 2001), when exposed to Primary Linguistic Data, learners assign to negative minimizers a featural specification that is different to the one assigned in adults' grammar. In that sense, alleged instances of gradual change observed in linguistic communities are the result of generalization of reanalysis (that is, a new feature assignment) among new learners. Within the framework of variation and linguistic

change presented in Chapter 1, in this dissertation we have shown that reanalysis of negative minimizers has to be explained as a process linked to acquisition determined both by economy-oriented principles and by a complex interplay of factors affecting all levels of grammar.

In **Chapter 2**, we sought to delve into the mechanisms and configurations that enabled expressions with different semantic origin to be integrated into negative systems. For this purpose, we have presented a panoramic review of the mechanisms proposed in the literature on negation to account for the properties that make a lexical item polar sensitive; the properties of the operators that license the presence of negative polarity items; different licensing dependencies established between licensors and polarity sensitive items (especially negative ones); and different features that determine these relations.

We have argued that the semantic property of scalarity, the use in non-veridical contexts and the syntax of bare nominals are the factors that favour the polar sensitivity and the reanalysis as NPIs of new expressions of negation. Crucially, we have explained that the relation between licensors and licensees of negative polarity is determined by the features of these elements. In line with Labelle and Espinal (2014) and Espinal and Tubau (2016), we have explored two semantic and syntactic dependencies determined by different features characteristic for the negative expressions: a) a semantic dependency, explained by Chierchia's (2006, 2009) scalar feature [+σ] that ensures the interpretation of an initially non-negative lexical element as an item with an enriched polar sensitive meaning (that is, as a Negative Polarity Item, NPI); and b) a syntactic relation, attributable to what Zeijlstra's (2004) catalogues as a negative underspecified feature [uNeg] that needs a proper licensing operator [iNeg] in order to establish a negative concord relation with other negative elements of the sentence.

In the light of the previous formal accounts, we have analysed the diachronic evolution, from the double negation negative system in Latin to different negative concord systems in synchronic Romance varieties. By doing so, we have put forward a preliminary proposal for the analysis of the negative concord systems in the varieties under study. Additionally, we have contributed unexplored and challenging data to account for the uses of minimizers in negative concord configurations as n-

words (in Aragonese and Benasquese) and as sentential negative markers (in Occitan varieties).

With the panoramic review in Chapter 2, we have been able to ascertain that the rich and unknown array of Pyrenean negative minimizers consists of the lexical items characterised synchronically by different featural specifications that reflect diachronic differences. Therefore, the analysis of negative minimizers presented in Chapters 3, 4 and 5 of this dissertation has been designed as an open window to a laboratory of linguistic change and variation. In such a setting, the data have been thoroughly described and analysed in detail, as well as linked to a theoretical framework, with the aim to better understand the way in which the faculty of language works in a particular area. We also meant to determine whether there are underlying systemic patterns in the process of reanalysis of minimizers. In what follows, we summarise the results and evidence obtained in Chapters 3, 4 and 5. This final overview is guided by the two terms that have been the backbone of our proposal: the Incipient Jespersen's Cycle (to account for the NPI status of minimizers) and Jespersen's Cycle itself (to account for the negative marker status).

Chapter 3 has been dedicated to the formal explanation of the Incipient Jespersen's Cycle for the minimizers under study. On the one hand, we have argued in favour of a configuration that made it possible for learners to assign a strong scalar [+σ] feature to such elements. On the other hand, we have shown the grammatical effects that the new NPI status of minimizers triggers regarding their position in the syntactic structure. In order to explain the way in which the process of reanalysis developed, we have presented a preliminary approach that sheds light on the origins of the selected array of minimizers under study (*brenca, brica, brot, cap, fret, garra, gota, mica/miaja, molla, pas, punt*). We have shown that scalarity is the semantic property that is responsible for the interpretation of minimizers as polar sensitive items. In the scope of a proper licenser, the scalar meaning of minimizers induces an extension of its scale and a universal implicature. After a process of exhaustification of the E ('even') type, the pragmatically strongest statement possible in context (i.e. the NPI reading) is «frozen» as the default interpretation. We have argued that this process has been historically favoured by the use of negative minimizers as bare nominals (very often being a part of a pseudopartitive construction). In the course of

the development of the Romance-D system, these bare nominals were interpreted as generic (nonspecific, indefinite). This new interpretation in early Romance favoured the reanalysis of minimizers as quantifiers (dispossessed of phi-features and able to combine not only with quantifiable nouns, but with adjectives, adverbs and verbs).

Regarding the use of negative minimizers as degree adverbs that are predicate modifiers, we have provided empirical evidence in favour of the importance of their combination with optionally transitive verbs. Such bridging contexts have been responsible for the learners assigning different structural positions to minimizers and no longer interpreting them as arguments but rather as intensive adverbs that modify all kind of quantifiable predicates. Due to the lack of robust quantitative diachronic data, the question of determining whether Kroch's (1989) *Constant Rate Hypothesis* was on the right track has been left for further research.

An important contribution of Chapter 3 is the fact that we tested two key aspects of NPIs behaviour highlighted in Chapter 2 on synchronic negative minimizers in Pyrenean varieties: the conditions of semantic licensing and the assignment of a [uNeg] feature to those scalar NPIs that can be used as n-words and establish negative concord relations. We have shown that licensing as weak NPIs in non-veridical contexts is much more restricted and idiosyncratic than licensing as strong NPIs in antiveridical contexts (which is always possible). In fact, grammaticality judgements on the «extreme» licensing contexts of an alleged hierarchy (that is, in antiveridical contexts and in non-veridical contexts that no longer license any NPIs in modern Romance varieties) were categorical. This statement is in line with Martins' (2000) hypothesis on the loss of polar versatility associated to diachronic change. It leads us to conclude that any attempt to depict a hierarchy of licensing environments for Pyrenean negative minimizers appears unfeasible.

Regarding the negative minimizers acquiring an underspecified feature [uNeg] responsible for the establishment of a negative concord relation, we have highlighted a context that, in some cases, supported evidence in favour of this new featural assignment. Such context was provided by the use of negative minimizers as degree adverbs fronted in a weak peripheral focus position. This configuration was available in the varieties studied during the periods of relative freedom in the structural position of constituents. For some of the varieties, quantifier fronting favoured the relation of negative minimizers with the expression of polarity. We have claimed that

the fact whether a [uNeg] feature was historically attributed or not to negative minimizers in this position is responsible for the acceptability (in Aragonese and Benasquese) and the ungrammaticality (in Catalan and Occitan varieties) of synchronic uses of negative minimizers as n-words.

We have shown that the weak NPI status and the n-word uses of minimizers are tightly related from a synchronic point of view: in Aragonese and Benasquese, the negative minimizers that can be licensed as weak NPIs in non-veridical contexts are the same as the ones that can be used as preverbal n-words endowed with a [uNeg] feature. The behaviour of Aragonese and Benasquese negative minimizers evidences unknown underlying parallelisms with the double-sided behaviour of n-words in Catalan (which was first formally accounted for by Tubau and Espinal, 2016) and in the rest of the varieties studied.

Another important contribution of Chapter 3 is the explanation for the uncertain Incipient Jespersen's Cycle for *pas* and *cap*, minimizers that have been reanalysed as NPIs detached from degree quantification, or as sentential negative markers (as shown in Chapters 4 and 5). We have presented a preliminary approach to the diachrony of these cases that ought to be considered as potentially challenging for future research.

In **Chapter 4**, we sought an in-depth formal explanation for the link between Incipient Jespersen's Cycle and Jespersen's Cycle. Once negative minimizers have completed the Incipient Jespersen's Cycle, they are all usually labelled as emphatic negative markers, a term that we consider vague regarding our data. Therefore, we have shown that the homogeneous treatment that emphatic minimizers have received is due to the non-discreteness of scalar vs. presuppositional interpretations that they can give rise to (in line with Ledgeway, 2017). In the first part of Chapter 4, we illustrated this claim providing synchronic empirical evidence of the structural ambiguities caused by featural specification on emphatic negative markers. The availability or lack of quantificational features on [+σ] NPI minimizers as lexical items has been argued to be responsible for their interpretation either as intensive-completive emphatic negative markers, or as presuppositional negative markers, the use of which is regulated by informational and structural factors. Having reviewed the structural analyses as specifiers of functional positions at the periphery of the VP

6. Conclusions

(for both kind of markers), we put forward a claim that the features of negative minimizers in PLD (hence the assignment of different structural positions by new learners) have been the trigger of the reanalysis of a restricted group of negative intensive emphatic polarity markers as presuppositional markers. Our research has merely touched upon two aspects derived from the contents of this Chapter: the possible identification of the VP peripheral position for presuppositional negative markers with a VP peripheral focus (by Belletti, 2004, among others); and the most suitable formal explanation for the microsyntactic differences between the position of intensive and presuppositional negative markers and the rest of the low adverbs in simple and compound tenses. Although we are aware of a potential challenge these two topics represent for the research, we have set them aside for a future investigation.

In the second part of Chapter 4, we have evidenced the need to discuss the terms *emphasis* and *reinforcement* of polarity conveyed by NPI minimizers from a pragmatic point of view. We have studied the recent approaches to presuppositional negative markers that discuss the requirement to diversify the expressions of negation according to information-structural properties. Our contribution to this part of research is to have provided overlooked data from the varieties under study confirming that presuppositional negative markers (see *cap* in Pallarese and *bric(a)* in some Occitan varieties) are used to deny a salient and discourse-old (but not necessarily believed) proposition. We have provided evidence in favour of a clear distinction between the studied presuppositional negative markers and metalinguistic negative ones. Additionally, we have explored both diachronic and synchronic instances of presuppositional uses of the negative minimizers under study. By doing so, we have pointed out that by means of a cross-linguistic comparison of Pyrenean presuppositional negative markers we can reconstruct different stages of what Visconti (2009: 937) calls a process of «increase in intersubjectivity» and «coding of the speaker's awareness of the interlocutor's attitudes and beliefs» in the use of presuppositional negative markers.

In **Chapter 5**, we have presented a formal account of Jespersen's Cycle in the varieties under study by analysing the stages involved in the reanalysis of negative minimizers as sentential negative markers. In this Chapter, for the first time in this

area of research, we have explored the variety of angles from which the data regarding Jespersen's Cycle in the Pyrenean varieties of the Romance continuum can be seen, namely a diachronic, a synchronic and a cross-linguistic perspective. We have reviewed the stages depicted and triggers adduced for this process by Jespersen (1917) and by other authors in the literature. The diachronic data evidence the value of Jespersen's descriptive approach. However, at the same time, we pointed out the weakness of some of his claims from a formal point of view. In particular, we have rejected the claim that phonetic weakening is the first trigger of reanalysis, and we have put forward an analysis of Jespersen's Cycle based on a more fine-grained division of stages. We have focused on the featural characterisation proposed for different uses of negative minimizers, as well as on the structural grammar effects derived from it. At every stage, the proposal has proven to be compatible with the corresponding negative concord relations (shown in Chapter 2) and with the interactions with other intensive and presuppositional negative markers (shown in Chapter 4). Moreover, we have taken into account the complex interplay of factors that explain Jespersen's cycle at all grammar levels (see Breitbarth, 2014; Poletto, 2016, among others).

Regarding the first stages of Jespersen's Cycle, in line with the approach presented in Chapter 4, we argued that the very first trigger of the process is the need to diversify the ways of expressing negation (i.e. incorporating presuppositional negation related to the denial of salient discourse-old information). We have also argued in favour of the strong NPI status of presuppositional emphatic negative markers of all varieties studied (*pas*, *cap*, *bric(a)*): they hold a [+σ] feature which can only be licensed in antiveridical contexts.

Regarding the incorporation of minimizers as sentential negative markers, we have shown the bipartite negation stage (*non/ne...pas/cap*) to be the result of rhetorical overuse and redistribution of prosodic prominence of the presuppositional postverbal negative marker (*pas/cap*), which has been reanalysed as the negative operator [iNeg]. We have provided support for our claim using both diachronic (Languedocian Occitan and Roussillonese) and contemporary (Gascon Occitan) evidence. We have argued in favour of the integration of postverbal minimizers as a part of a unique NegP (headed by *non/ne*, both endowed with a [uNeg] feature, and specified by the new negative operators *pas/cap*), which is located, for our varieties, under the TP. The Spec-Head relation between the exponents of the bipartite

6. Conclusions

negation ensures the negative concord interpretation. We have attributed the stagnation of Gascon varieties at such an unstable stage to the overlap between the enunciative particle system and the expression of negation in a bipartite system. This topic has been touched upon but not thoroughly addressed in this dissertation, remaining as material for future research.

We have come full circle by studying instances of the last stage of Jespersen's Cycle found in Languedocian Occitan and Roussillonese Catalan, varieties in which we have shown that *pas* is the one and only exponent of sentential negation, (and thus, the negative operator [iNeg]).

We consider that a valuable contribution of this dissertation in the area of linguistic change has been put forward in Chapter 5: we provided evidence of a considerable degree of variation in the expression of negation in border varieties. Such examples constitute a perfect instantiation of an ongoing linguistic change, and therefore, of a grammar competition among speakers. Additionally, in Chapter 5, we have provided conclusive evidence to determine patterns underlying the process of feature reanalysis. To wrap up, the arguments and the empirical data provided in this thesis give clear evidence of a tendency towards feature economy (in line with Van Gelderen, 2004, among others) for initial exponents of negation that is balanced out by what de Clercq (2017) calls a «concomitant gain» of the same features by new candidates competing to be integrated to the negative system. We have shown that the reanalysis of features held by minimizers causes the «upwards reanalysis» or «microelevation» (Roberts and Roussou, 2003; Roberts, 2007; Chatzopoulou, 2013, 2015) on the negative cline already observed for other natural languages by Breitbarth (2014).

In a nutshell: even though the research on every minimizer has revealed the existence of several particularities (which we have tried to find an explanation for), and even though the featural changes have to be analysed one by one, there are clear coincident patterns at every stage described for the initial nominal lexical items under study. In addition, despite the obvious inclination to a reduction of the available lexical items (that can be called a «selection of candidates») over the stages of reanalysis, the changes of the features of minimizers follow a path that can be characterised as unidirectional (contrary to what had been argued for other negative

elements that display a freer evolution; see Labelle and Espinal, 2014; Hansen, 2014, among others). This statement leads us to conclude that the mechanisms underlying the reanalysis of negative minimizers might not be systematic for all items, but they rather point out the underlying conditions of an efficient and optimal system.

[...]

*És sols lo començament,
lo que prenies per terme.
L'univers és infinit,
pertot acaba i comença,
i ençà, enllà, amunt i avall,
la immensitat és oberta,
i a on tu veus lo desert
eixams de mons formiguegen.*

Plus Ultra, Jacint Verdaguer

7. Referències

- AALBRECHT, Lobke; HAEGEMAN, Liliane; NYE, Rachel (2012). *Main Clause Phenomena: New horizons*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- ABRAHAM, Werner (1999). «Jespersen's Cycle': The evidence from Germanic», dins Gerald F. Carr, Wayne Harbert i Lihua Zhang (eds.). *Interdigitations: Essays for Irmengard Rauch*. New York: Peter Lang, 63-70.
- (2003). «Autonomous and non-autonomous components of 'grammatic(al)-ization': Economy criteria in the emergence of German negation». *Sprachtypologie und Universalienforschung: Language Typology and Universals*, 56, 325-65.
- ABOH, Enoch O.; DEGRAFF, Michel (2017). «A Null Theory of Creole Formation Based on Universal Grammar», dins Ian Roberts (ed.). *The Oxford Handbook of Universal Grammar*. Oxford: Oxford University Press, 401-458.
- ACQUAVIVA, Paolo (1993). *The Logical Form of Negation. A Study of Operator-Variable Structures in Syntax*. Tesi doctoral, Scuola Normale Superiore Pisa.
- (1997). *The Logical Form of Negation: A Study of Operator-Variable Structures in Syntax*. New York: Garland.
- AISSÉN, Judith; PERLMUTTER, David (1976). «Clause reduction in Spanish», dins Henry Thompson, Kenneth Whistler; Vicki Edge, Jeri J. Jager, Ronya Javkin, Miriam Petruck, Christopher Smeall i Robert d. Van Valin Jr. (eds.). *Proceedings of the Second Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society*. Berkeley: University of California, Berkeley Linguistic Society, 1-30.
- ALAR: ENSERGUEIX, Jòrdi (1993). *Atlas Linguistique de l'Ariège selon l'enquête «Sacaze» de 1887*. Pàmias: Institut d'Estudis Occitans d'Arièja.
- ALDC: VENY, Joan; PONS I GRIERA, Lúdia. *Atlas lingüístic del domini català*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- ALEXIADOU, Artemis (1994). *Issues in the Syntax of Adverbs*. PhD dissertation, University of Potsdam.
- (1997). *Adverb Placement: A case study in antisymmetric syntax*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- ALEXIADOU, Artemis; HAEGEMAN, Liliane; MELITA, Stavrou (2007). *Noun Phrase in the Generative Perspective*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter.
- ANDERSEN, Henning (1973). Abductive and deductive change. *Language*, 49: 765-93.
- ANDERWALD, Liselotte (2002). *Negation in non-standard British English. Gaps, regularizations and asymmetries*. London: Routledge.
- ANDRÉS, Ramón de (1995). Non y nun. *Lletres Asturianas. Boletín Oficial de l'Academia de la*

7. Referències

Llingua Asturiana, 57, 49-60.

ÂMBAR, Manuela (1999). «Aspects of the Syntax of Focus in Portuguese», dins Georges Rebuschi i Laurice Tuller (eds.). *The Grammar of Focus*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 23-53.

ANGLADE, Joseph (1921). *Grammaire de l'ancien provençal ou ancienne langue d'oc*. Paris: Librairie Klincksieck.

ARNAL, María Luisa (1998). *El habla de la Baja Ribagorza occidental, aspectos fónicos y gramaticales*. Zaragoza: Institución «Fernando el Católico».

ARONOFF, Mark (1976). *Word Formation in Generative Grammar*. Cambridge: MIT Press.

AUTHIER, Jean Marc (2016). Degree quantifiers, bare quantifiers and intensifiers in the mid field: A new look at quantification at a distance. *Glossa: a journal of general linguistics*, 1 / 1, 15, 1-34.

VAN DER AUWERA, Johan (2009). «The Jespersen Cycles», dins Elly van Gelderen (ed.). *Cyclical Change*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 35-71.

VAN DER AUWERA, Johan; ALSENOY, Lauren van (2010). «Indefinite pronouns, synchrony and diachrony: Comments on Willis», dins Pierre Larrivée i Richard P. Ingham (eds.). *The Evolution of Negation. Beyond the Jespersen Cycle*. Amsterdam: De Gruyter Mouton, 325-345.

VAN DER AUWERA, Johan; VOSSEN, Frens (2016). «Jespersen cycle in the Mayan, Quechuan, and Maypurean languages», dins Elly van Gelderen (ed.). *Cyclical Change continued*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 189-218.

VAN DER AUWERA, Johan; NEUCKERMANS, Annemie (2004). «Jespersen's cycle and the interaction of predicate and quantifier negation in Flemish», dins Bernd Kortmann. *Dialectology Meets Typology: Dialect Grammar from a Cross-linguistic Perspective*. Berlin: Mouton de Gruyter, 454-478.

AVERY, James (1978). A problem of etymology in Swiss Romansh: *buca* 'not'. *Semasia*, 5, 35-46.

BADIA I MARGARIT, Antoni Maria (1948). *Contribución al vocabulario aragonés moderno*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

——— (1962). *Gramática catalana*. Madrid: Gredos.

——— (1999). *Les Regles de esquivar vocables i «la qüestió de la llengua»*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

——— (2004). *Moments clau de la història de la llengua catalana*. València: Universitat de València.

BALUSU, Rahul (2006). «Distributive reduplication in telugu», dins Christopher Davis, Amy Rouse Deal i Youri Zabbal (eds.). *Proceedings of the 36th Annual Meeting of the North East Linguistic Society* (NELS 36). Amherst: University of Massachusetts GLSA Publications, 39-53.

BAKER, Carl L. (1970). Double negatives. *Linguistic Inquiry*, 1, 169-186.

BAKER, Mark C. (2008). «The Macroparameter in a Microparametric World», dins Theresa Biberauer (ed.). *The limits of syntactic variation*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company,

351-374.

BAROUNI, Maria (2017). «Challenging the strict vs. non-strict distinction of Negative Concord: A syntactic proposal», dins Silvio Cruschina, Katharina Hartmann, Eva-Maria Remberger. *Studies on Negation. Syntax, semantics, and variation*. Göttingen: V&R unipress, Vienna University Press, 131-156.

BARBIERS, Sief. (1995). *The Syntax of Interpretation*. Tesi doctoral, HIL / Leiden University.

——— (2009). Locus and limits of syntactic microvariation. *Lingua*, 199, 1607-1623.

——— (2013). «Where is syntactic variation?», dins Peter Auer, Javier Caro Reina i Göz Kaufmann (eds.). *Language. Language Variation - European Perspectives IV*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 1-26.

BARBOSA, Pilar (2001). «On Inversion in Wh-Questions in Romance», dins Aafte Hulk i Jean-Yves Pollock (eds.). *Subject Inversion in Romance and the Theory of Universal Grammar*. Oxford: Oxford University Press, 20-59.

BARTRA, Anna (2009). «Some remarks about the grammaticalization process of the DP functional domain in Old Romance», dins Maria Teresa Espinal, Manuel Leonetti i Louise McNally (eds.) *Fachbereich Sprachwissenschaft der Universität Konstanz. Proceedings of the IV Nereus International Workshop: Definiteness and DP Structure in Romance Languages*. Konstanz: Universität Konstanz, 1-26.

BASSOLS, Mariano (2015). *Sintaxis latina*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

BATLLORI, Montserrat (2009). Ordre de mots i estructura informativa a la llengua de Francesc Eiximenis. Presentació al Congrés Internacional Francesc Eiximenis, sis-cents anys (1409-2009), celebrar del 12 al 14 de novembre del 2009 a la Universitat de Girona.

——— (2015). The Significance of Formal Features in Language Change Theory and the Evolution of Minimizers, dins Pierre Larrivée, Chungmin Lee. *Negation and Polarity: Experimental Perspectives*. Nova York, Dorcetch, Londres: Springer, 347-377.

BATLLORI, Montserrat; HERNANZ, Maria Lluïsa (2011). Variación y periferia izquierda: la anteposición de foco débil en español y en catalán. Presentació al 18 Congreso de la Asociación de Hispanistas, celebrat el 24 de març del 2011 a la Universitat Passau.

——— (2013). Emphatic polarity particles in Spanish and Catalan. *Lingua*, 128, p. 9-30.

——— (2015). «Weak focus and polarity: Asymmetries between Spanish and Catalan», dins Theresa Biberauer, George Walkden (eds.). *Syntax over time: Lexical, Morphological, and Information-structural Interactions*. Oxford: Oxford University Press, 280-298.

BATLLORI, Montserrat; PUJOL, Isabel; SÁNCHEZ, Carlos (1998). La Negación en español medieval: evolución de los términos de polaridad negativa. Presentació del XXV Simposio de la Sociedad Española de Lingüística, celebrat del 12 al 14 de desembre del 1995 a Saragossa.

7. Referències

- BATLLORI, Montserrat; ROCA, Francesc Roca (2000). «The Value of Definite Determiners from Old Spanish to Modern Spanish», dins Susan Pintzuk; Gerog Tsoulas i Andrew Warner (eds.). *Diachronic Syntax. Models and Mechanisms*. Oxford: Oxford University Press, 241-254.
- BEC, Pierre (1968). *Les Interférences linguistiques entre Gascon et Languedocien dans les parlers du Comminges et du Couserans*. París: PUF.
- BELLETTI, Adriana (1990). *Generalized Verb Movement: Aspects of Verb Syntax*. Torino: Rosenberg and Sellier.
- (2001). «Inversion as focalization», dins Hulf Aafke i Jean-Yves Pollock (eds.) *Subject inversion in Romance and the theory of universal grammar*. Nova York: Oxford University Press, 60-90.
- (2004). «Aspects of the low IP area», dins Luigi Rizzi (ed.). *The Structure of IP and CP: the cartography of syntactic structures*, vol. 2. Oxford: Oxford University Press, 16-51.
- (2009). *Structures and strategies*. London: Routledge.
- BENINCÀ, Paola. (2003). Dialects d'Italia e dialects d'Europa. *Quaderns d'italià*, 8 / 9, 11-26.
- (2004). The left periphery of Medieval Romance. *Studi Linguistici e Filologici Online* 2 / 2, 243-297.
- BENINCÀ, Paola; PERRY, Mary; PESCARINI, Diego (2016). «The dialects of Northern Italy», dins Adam Ledgeway i Martin Maiden. *The Oxford Guide to the Romance Languages*. Oxford: Oxford University Press, 185-205.
- BERETTA, Claudio (1980). *Contributo per una grammatica del milanese contemporaneo*. Milà: Circo Filologico Milanese.
- BERITOGNOLO, Gustavo (2007). Argentinian Spanish Vulgar Minimizers. *McGill Working Papers on Linguistics*, 21 / 2, 33-56.
- BERNINI, Giuliano; RAMAT, Paolo (1996). *Negative sentences in the sentences in the languages of Europe: a typological approach*. Berlin, Nova York: Mouton de Gruyter.
- BESCHE-COMMENGE, Bruno (1977). *Le savoir des bergers de Casabède, Biesche-Commenge*. Tolosa de Llenguadoc: Université Toulouse-Le Mirail.
- BESTEN, Hans den (1985). «Die doppelte Negation im Afrikaans und ihre Herkunft», dins Norbert Boretzky, Werner Enninger i Thomas Stolz (eds.). *Akten des 1. Essener Kolloquiums über «Kreolsprachen und Sprachkontakte*. Bochum : Studienverlag Dr. N. Brockmeyer, 9-42.
- BEUKEMA, Frits (1999). «Five ways of saying no: the development of sentential negation in English in a Government and Binding perspective», dins Ingrid Tiekens-Boon van Ostade, Gunnel Tottie i Wim van der Wurff (eds.). *Negation in the history of English*. Berlin: Mouton, 9-26.
- BIBERAUER, Theresa (2009). «Jespersen off course? The case of contemporary Afrikaans negation», dins Elly van Gelderen (ed.). *Cyclical Change*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing

Company, 91-130.

BIBERAUER, Theresa; ROBERTS, Ian (2011). «Negative words and related expressions: a new perspective on some familiar puzzles», dins Richard Ingham i Pierre Larrivee (eds.). *The Evolution of Negation: Beyond the Jespersen Cycle*. Berlin: De Gruyter Mouton, 23-60.

——— (2015). Emergent parameters and syntactic complexity: new perspectives'. Presentació al Linguistic Complexity in the Individual and Society conference, celebrat el 16 d'octubre del 2015 a Trondheim (Noruega).

BJORKMAN, Bronwyn; ZEIJLSTRA, Hedde (2014). *Upward Agree is superior*. Ms., University of Toronto i Georg-August-Universität Göttingen.

BLASZCZAK, Joanna (1999). *Investigations into the Interaction between the Indefinites and Negation*. Tesi doctoral, Humboldt Universität Berlin.

BOBALJIK, Jonathan; WURMBRANDT, Susi (2013). «Supension across domains», dins Ora Matushansky i Alec Marantz (eds.). *Distributed Morphology Today: Morphemes for Morris Halle*. Cambridge, MA: The MIT Press.

BOERM, Michael Lloyd (2008). *Pourquoi «Pas»: The Socio-Historical Linguistics behind the Grammaticalization of the French Negative Marker*. Tesi doctoral, University of Texas.

BOLINGER, Dwight (1972). *Degree words*. La Haia: Mouton.

BORER, Hagit (1984). *Parametric syntax: Case studies in Semitic and Romance languages*. Dordrecht: Foris.

BOSQUE, Ignacio (1980). *Sobre la negación*. Madrid: Cátedra.

——— (1996a). «La polaridad modal», dins *Actas del IV Congreso de Hispanistas de Asia*. Seül: Asociación Asiática de Hispanistas, 7-14.

——— (1996b). «Por qué determinados sustantivos no son sustantivos determinados. Repaso y balance», dins Ignacio Bosque (ed.). *El sustantivo sin determinación. Presencia y ausencia de determinante en la lengua española*. Madrid: Visor-Libros, 13-119.

——— (1999). «Sobre la gramática de los contextos modales. Entornos modales y expresiones inespecíficas en español», dins *Actas del XI Congreso Internacional de la Asociación de Lingüística y Filología de la América Latina*. Las Palmas: Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, 43-57.

BOSQUE, Ignacio; GUTIÉRREZ REXACH, Javier (2009). *Fundamentos de sintaxis formal*. Madrid: Akal.

BOSQUE, Ignacio; MASULLO, Pascual José (1998). «On Verbal Quantification in Spanish», dins Olga Fullana i Francesc Roca (eds.). *Studies on the Syntax of Central Romance Languages*. Girona: Universitat de Girona, 9-64.

BOUCORAIN, Louis (1875). *Dictionnaire analogique et étymologique des idiomes méridionaux*. Nîmes: Roumieux.

BOUZET, Jean (1932). Les particules énonciatives du béarnais. *OC*, 4, 40-53.

7. Referències

- (1951). «Les particules énonciatives du béarnais», dins *Mélanges de linguistique offerts à Albert Dauzat par ses élèves et ses amis*. Paris: Editions d'Artrey, 47-54.
- (1975). *Manuel de grammaire béarnaise*. Billière: Escole Gastoù Febus.
- BRAS, Myriam; VERGEZ-COURET, Marianne (2016). BaTelÒc: A Text Base for the Occitan Language. *Language Documentation & Conservation Special Publication*, 9, 133-149.
- BREITBARTH, Anne (2009). A hybrid approach to Jespersen's Cycle in West Germanic. *Journal of Comparative Germanic Linguistics*, 12, 81-114.
- (2013). Indefinites, negation and Jespersen's Cycle in the history of Low German. *Diachronica*, 30, 171-201.
- (2014). *The history of Low German negation*. Oxford: Oxford University Press.
- BREITBARTH, Anne; HAEGEMAN, Liliane (2010). «Continuity is change: the long tail of Jespersen's cycle in Flemish», dins Anne Breitbarth, Christopher Lucas, Sheila Watts i David Willis (eds.) *Continuity and Change in Grammar*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 61-76.
- (2014). The distribution of preverbal en in (West) Flemish: Syntactic and interpretive properties. *Lingua*, 147, 69-86.
- BREITBARTH, Anne; LUCAS, Christopher.; WILLIS, David (2013). «Incipient Jespersen's cycle: The (non)-grammaticalization of new negative markers», dins Jürg Fleischer i Horst Simon (eds.). *Comparing diachronies*. Tübingen: Niemeyer, 141-162.
- BARRETT BROWN, Charles (1938). Re-enforcement of negation in Early Italian. *Publications of the Modern Language Association of America*, 1 / 2, 333-338.
- BROWN, Sue (1999). *The syntax of negation in Russian: A minimalist approach*. Stanford: CSLI.
- BURRIDGE, Kate (1993). *Syntactic Change in Germanic: Aspects of Language Change in Germanic with Particular Reference to Middle Dutch*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- BRASOVEANU, Adrian; FARKAS, Donka (2011). How indefinites choose their scope. *Linguistics and Philosophy*, 34, 1-55.
- BRUCART, Josep Maria; RIGAU, Gemma (2008). «La quantificació», dins Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya (dirs.). *Gramàtica del català contemporani*, vol. 3. Barcelona: Empúries: 1517-1590.
- BUCHELI, Claudia; GLASER, Elvira (2002). «The Syntactic Atlas of Swiss German Dialects: empirical and methodological problems», dins Sjef Barbiers i Leonie Cornips (eds.). *Syntactic Microvariation*. Amsterdam: Merteens Institute, 41-74.
- CAMUS, Bruno (1988). *Aspectos históricos de la negación románica*. Tesi doctoral, Universidad Complutense de Madrid.

——— (2005). La quantificació: estudi comparatiu castellà-català. *Caplletra*, 38, 101-118.

——— (2006). «La expresión de la negación», dins Concepción Company (dir.). *Sintaxis histórica del Español, tomo I: La frase verbal*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica / Universidad Nacional Autónoma de México, 1161-1249.

——— (2007). Evolució de la sintaxi dels contextos de polaritat negativa en castellà i català. *Caplletra*, 42, 119-144.

CARRERA, Aitor (2007). *Gramatica Aranesa*. Lleida: Pagès editors.

1. ——— (2015). «L'occità de la Vall d'Aran davant dels parlars gascons veïns. Implicacions lingüístiques de la separació política», dins Secció Historicoarqueològica. *La Reintegració de la Vall d'Aran a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 63-96.

CASACUBERTA, Josep Maria; COROMINES, Joan (1936). Materials per a l'estudi dels parlars aragonesos. Vocabulari. *Butlletí de Dialectologia Catalana*, 34, 158-183.

CASTILLO, Juan Carlos (1998). «A syntactic account of perfective and possessive verb selection in Romance languages», dins José Lema i Esthela Treviño (eds.) *Theoretical Analyses on Romance Languages, Selected Papers from the 26th Linguistic Symposium on Romance Languages*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 159-174.

CAVALCANTE, Rerisson (2012). *Negação anafórica no português brasileiro: Negação sentencial, negação enfática e negação de constituinte*. Tesi doctoral, Universidade de São Paulo.

CHAMORRO, Pilar (2008). *Ni y ni siquiera: ¿El Reverso de incluso y hasta?*, dins Joyve Bruhn i Elena Valenzuela (eds.). *Selected Proceedings of the 10th Hispanic Linguistics Symposium*. Somerville: Cascadilla Proceedings Project, 206-214.

CHATZOPOULOU, Katerina (2013). Re(de)fining Jespersen's Cycle. *University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics*, 19 / 1, 29-40.

——— (2015). «The Greek Jespersen's cycle: Renewal, stability and structural microelevation», dins Chiara Gianollo, Agnes Jäger i Doris Penka (eds.). *Language change at the syntax-semantics interface*. Berlin: De Gruyter Mouton, 323-354.

CHIERCHIA, Gennaro (2004). «Scalar implicatures, polarity phenomena, and the syntax / pragmatics interface», dins Adrianna Belletti (ed.). *Structures and Beyond*. Oxford: Oxford University Press, 39-103.

——— (2006). Implicatures of domain widening. *Linguistic Inquiry* 37 / 4: 535-90.

——— (2013). *Logic in Grammar: Polarity, free choice, and intervention*. Oxford: Oxford University Press.

CHOI, Yon-Hee (2007). A New Type of NPI Licensing Context: Evidence from French Subjunctive and NE Expletif. Presentació al Pacific Asia Conference on Language, Information and Computation, celebrat de l'1 al 3 de novembre del 2007 a Seül.

7. Referències

- CHOMSKY, Noam (1981). *Lectures on Government and Binding: The Pisa Lectures*. Dordrecht: Foris.
- (1992). A Minimalist Program for Linguistic Theory. *MIT Occasional Papers in Linguistics*, 1.
- (1995). *The minimalist program*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- (2000). «Minimalist Inquiries. The Framework», dins Roger Martin, Michaels Martin i Juan Uriagereka (eds.). *Step by Step: Essays on Minimalist Syntax in Honor of Howard Lasnik*. Cambridge: MIT Press. 89-155.
- (2001). «Derivation by Phase», dins Michael Kenstowicz (ed.) *Ken Hale: a Life in Language*. Cambridge, MA: MIT Press, 1-52.
- CHRISTENSEN, Ken Ramshoj (2003). On the synchronic and diachronic status of the negative adverbial *ikke / not*. *Working Papers in Scandinavian Syntax*, 72, 1-53.
- CINQUE, Guglielmo (1976). Mica. *Annali della Facoltà di Lettere e Filosofia dell'Università di Padova*, 1, 101-112.
- (1990). *Types of A'-Dependencies*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- (1999). *Adverbs and Functional Heads: A Cross-linguistic Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- (2006). *Restructuring and Functional Heads. The Cartography of Syntactic Structures*. Vol. 4. Oxford: Oxford University Press.
- CINQUE, Guglielmo; RIZZI, Luigi (2008). The cartography of syntactic structures. *Working Papers on Language and Cognition*, 2, 43-59.
- COLL, Pep (1991). *El Parlar del Pallars*. Barcelona: Empúries.
- COLLINS, Chris; POSTAL, Paul (2014). *Classical NEG Raising. An Essay on the Syntax of Negation*. Cambridge, Londres: MIT Press.
- CONDORAVDI, Cleo; KIPARSKY, Paul (2005). Jespersen's cycle: the argument phase. Presentació al 11th Stanford Semfest, celebrat el març del 2005 a Stanford.
- (2006). «Tracking Jespersen's cycle», dins Mark Janse, Brian D. Joseph i Angela Ralli (eds.). *Proceedings of the Second International Conference on Modern Greek Dialects and Linguistic Theory*. Mytilene: Doukas, 172-97.
- CORNIPS, Leonie; POLETO, Cecilia (2005). On standardising syntactic elicitation techniques (part 1). *Lingua*, 115, 939-957.
- (2007). Field linguistics meets formal research: How a microparametric view can deepen our theoretical investigation (sentential negation). Comunicació al ICLaVE 4 (The International Conference on Language Variation in Europe 4), celebrat del 17 al 19 de juny del 2007 a Nicòsia, Xipre.

COROMINES, Joan. (1971). «Cap indefinit». *Lleures i converses d'un filòleg*. Barcelona: Club Editor, 264, p. 264

——— (1990). *El Parlar de la Vall d'Aran*. Barcelona: Curial.

CORTÉS, Corinne (1990). On participle agreement in Catalan. *Romance Linguistic and Literature Review*, 3, 48-63.

——— (1993). Catalan participle agreement, auxiliary selection and the Government Transparency Corollary. *Probus*, 5, 193-240.

CORRADINI, Maria Sofia (2015a). «Occitano antico: anthologie, corpora, testi», dins Eugene Roegist i Maria Iliescu (eds.). *Manuel des anthologies, corpus et textes romans*. Berlin: De Gruyter Mouton, 261-277.

——— (2015b). «Occitano del XIX° secolo e contemporaneo: antologie, corpora, testi», dins Eugene Roegist i Maria Iliescu (eds.). *Manuel des anthologies, corpus et textes romans*. Berlin: De Gruyter Mouton, 278-290.

——— (2015c). «Il guascone», dins Eugene Roegist i Maria Iliescu (eds.). *Manuel des anthologies, corpus et textes romans*. Berlin: De Gruyter Mouton, 291-300.

COSTA, João (1997). On the behavior of adverbs in sentence final context. *The Linguistic Review*, 14 / 1, 43-68.

——— (1998). *Word Order Variation. A Constraint-Based Approach*. La Haia: Holland Academic Graphics.

——— (2004). A multifactorial approach to adverb placement: assumptions, facts, and problems. *Lingua*, 114, 711-753.

COSTA, João; MARTINS, Ana Maria; PRATAS, Fernanda (2012). «VP-ellipsis», dins Irene Franco, Sara Lusini i Andrés Saab (eds.). *Romance Languages and Linguistic Theory 2010: Selected Papers from 'Going Romance' Leiden 2010*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 155-176.

COTERILLO, Sara (2007). El refuerzo de la negación mediante sustantivos de valor mínimo: una visión quijotesca. *Moenia*, 13, 341-360.

CREMONA, Joseph (1956). *The dialect of the Vallée d'Aure* (Hautes Pyrénées). Tesis doctoral, University of London.

CRYSMANN, Berthold (2010). «Discontinuous Negation in Hausa», dins Stefan Muller (ed). *Proceedings of the 17th International Conference on Head-Driven Phrase Structure Grammar*. París: CSLI Publications pages 269-287.

CRUSCHINA, Silvio (2008). *Discourse-related Features and the Syntax of Peripheral Positions: A Comparative Study of Sicilian and Other Romance Languages*. Tesis doctoral, University of Cambridge.

7. Referències

- (2012). *Discourse-Related Features and Functional Projections*. Oxford, Nova York: Oxford University Press.
- CRYSTAL, David (2011). *A dictionary of linguistics and phonetics*. Malden, Oxford: Blackwell Publishing.
- CSIPAK, Eva (2013). Minimizers in conditional threats and promises, dins Urtzi Etxeberria, Anamaria Falaus, Aritz Irurtzun i Bryan Leferman. *Proceedings of Sinn und Bedeutung 18*. Oslo: ILOS, 95-109.
- CUENCA, Maria Josep; HILFERTY, Josep (1999). *Introducció a la lingüística cognitiva*. Barcelona: Ariel.
- CYRINO, Sonia (2010). On Romance syntactic complex predicates: why Brazilian Portuguese is different. Sobre predicados complexos sintáticos nas línguas românicas: por que o português brasileiro é diferente. *Estúdios da língua(gem). Estados diacrônicos e sincrônicos da Língua Portuguesa*, 8 / 1, 187-222.
- DAGNAC, Anne (2015). «*Pas, mie, point* et autres riens: de la négation verbale en picard», dins Jan Goes i Mariana Pitar (eds.). *La négation: études linguistiques, pragmatiques et didactiques: actes du IXe colloque de linguistique franco-roumaine*. Arras: Artois presses université, 129-152.
- DAHL, Östen (1979). Typology of sentence negation. *Linguistics*, 17, 79-106.
- (2001). «Inflationary effects in language and elsewhere», dins Joan Bybee i Paul Hopper (eds.). *Frequency and the emergence of linguistic structure*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 471-480.
- DANCKAERT, Lieven (2012). *Latin Embedded Clauses: The left periphery*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- (2014). «The derivation of Classical Latin Aux-final clauses. Implications for the internal structure of the verb phrase», dins Karen Lahousse i Stefania Marzo (eds.). *Romance Languages and Linguistic Theory 2012: Selected papers from Going Romance 2012*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 141-160.
- DCVB: ALCOVER, Antoni Maria; MOLL, Francesc de Borja (1926-1968). *Diccionari català-valencià-balear*. Moll: Palma.
- DECAT: COROMINES, Joan (1980-1991). *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*. Barcelona: Curial i «la Caixa».
- DE CLERCQ, Karen (2011). «*Squat, zero and no / nothing*: Syntactic negation vs. Semantic negation», dins Marion Elenbass i Rick Nouwen (eds.). *Linguistics in the Netherlands 2011*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 14-24.
- (2013). *A unified syntax of negation*. Tesi doctoral, Universiteit Gent.
- (2017). «The nanosyntax of French negation: A diachronic perspective», dins Silvio Cruschina, Katharina Hartmann, Eva-Maria Remberger. *Studies on Negation. Syntax, semantics, and*

variation. Göttingen: V&R unipress, Vienna University Press, 49-80.

DEMONTE, Violeta (2016). «Parámetros y variación en la interfaz léxico-sintaxis», dins Ángel Gallego (ed.). *Perspectivas de sintaxis formal*. Madrid: Akal, 391-430.

DEMONTE, Violeta; PÉREZ JIMÉNEZ, Isabel (2016). «Construcciones partitivas y pseudopartitivas en español: concordancia híbrida y variación en la interfície sintaxis-semántica», dins Esther Hernández i Pedro Martín-Butragueño (eds.) *Variación y diversidad lingüística: Hacia una teoría convergente*. México: El Colegio de México, 15-98.

DÉPREZ, Viviane (1997). Two types of Negative Concord. *Probus*, 9 / 2, 103-142.

——— (2000). Parallel asymmetries and the internal structure of n-words. *Natural Language and Linguistic Theory*, 18, 253-342.

——— (2012). «Atoms of negation: An outside-in micro-parametric approach to negative concord», dins Pierre Larrivé i Richard Ingham. *The evolution of negation: beyond the Jespersen cycle*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, 221-272.

DETGES, Ulrich; WALTEREIT, Richard (2002). Grammaticalization vs. reanalysis: A semantic-pragmatic account of functional change in grammar. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, 21, 151-95.

DEVOS, Maud; VAN DER AUWERA, Johan (2013). Jespersen cycles in Bantu: double and triple negation. *Journal of African Languages and Linguistics*, 34 / 2, 205-274.

DI TULLIO, Ángela (2008). Palabras negativas en contextos enfáticos: *nada, ningún*. Comunicació al XIX Congreso de la SAL, celebrat del 9 al 12 d'abril del 2008 a Santa Fe (Argentina).

DOETJES, Jenny Sandra (1997). *Quantifiers and Selection. On the Distribution of Quantifying Expressions in French, Dutch and English*. Dordrecht: Holland Institute of Generative Linguistics.

DONHAUSER, Karin (1996). «Negationssyntax in der deutschen Sprachgeschichte: Grammatikalisierung oder Degrammatikalisierung?», dins Ewald Lang (ed.). *Deutsch: Typologisch*. Berlin: De Gruyter, 201-217.

——— (1998). «Negationssyntax im Althochdeutschen: Ein sprachhistorisches Rätsel und der Weg zu seiner Lösung», dins Karin Donhauser i Ludwig M. Eichinger (eds.). *Deutsche Grammatik: Thema in Variationen*. Heidelberg: Winter, 283-298.

DRYER, Matthew S (1996). Focus, pragmatic presupposition, and activated propositions. *Journal of Pragmatics*, 26, 475-523.

DUARTE, Carles; ALSINA, Àlex (1984). *Gramàtica històrica del català*. Barcelona: Curial.

DUCROT, Oswald (1972). *Dire et ne pas dire*. Paris: Hermann.

——— (1984): *Le dire et le dit*. Paris: Minuit.

DUFFIELD, Nigel (2007). Aspects of Vietnamese clausal structure: separating tense from assertion. *Linguistics*, 45, 765--814.

7. Referències

- (2013). On polarity emphasis, assertion and mood in Vietnamese and English, *Lingua*, 137, 248-270.
- ECKARDT, Regine (2006). *Meaning Change in Grammaticalization: An inquiry into semantic reanalysis*. Oxford: Oxford University Press.
- (2012). «The many careers of negative polarity items», dins Kristin Davidse, Tine Breban, Lieselotte Brems i Tanja Mortelmans (eds.). *Grammaticalization and Language Change: New reflections*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 299-326.
- EDMONDSON, Jerry A. (1981). Affectivity and gradient scope. *CLS*, 17, 38-44.
- (1983) «Polarized auxiliaries», dins Frank Heny i Barry Richards (eds.). *Linguistic Categories: Auxiliaries and Related Puzzles*, vol. 1. Dordrecht: Reidel, 49-68.
- EDWARDS, Viv; WELTENS, Bert (1985). «Research on non-standard dialects of British English: progress and prospects (1)», dins Wolfgang Viereck (ed.). *Focus on: England and Wales. Varieties of English Around the World*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 97-139.
- EFA: ESTUDIO DE FILOLOGÍA ARAGONESA (2017). *Gramática básica de l'aragonés (texto provisional)*. Saragossa: Edicions Dichitals de l'Academia de l'Aragonés. En línia: http://www.academiadelaragones.org/GBA_v0.1_.pdf [data de consulta: 22/3/2017]
- EGUREN, Luis; FERNÁNDEZ SORIANO, Olga (2004). *Introducción a una sintaxis minimalista*. Madrid: Gredos.
- EMBICK, David; NOYER, Rolf (2001). Movement Operations after Syntax. *Linguistic Inquiry*, 32 / 4, 555-595.
- ESCANDELL, Victoria (1999). «Los enunciados interrogativos. Aspectos semánticos y pragmáticos», dins Ignacio Bosque i Violeta Demonte (eds.). *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*, vol. 3. Madrid: Real Academia Española (Colección Nebrija y Bello), Espasa, 3929-3991.
- ESPINAL, Maria Teresa (1991). Negation in Catalan. Some remarks with regard to *no pas*. *Catalan Working Papers in Linguistics*, 1, 33-63.
- (1993a). Two squibs on modality and negation. *Catalan Working Papers in Linguistics*, 3, 113-138.
- (1993b). The interpretation of *no-pas* in Catalan. *Journal of Pragmatics*, 19 / 4, 353-369.
- (1996). On the semantic content of lexical items within linguistic theory. *Linguistics*, 34 / 1, 109-131.
- (2004). *Diccionari de sinònims de frases fetes*. Barcelona: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Publicacions de la Universitat de València i Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (2007). «Licensing expletive negation and negative concord in Catalan and Spanish», dins Franck Floricic (ed.). *La négation dans les langues romanes*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing

Company, 49-74.

——— (2008). «La negació», dins Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya (dirs.). *Gramàtica del català contemporani* vol. 3. Barcelona: Empúries, 2729-2793.

ESPINAL, Maria Teresa; TUBAU, Susagna (2016). «Meaning of words, meaning of sentences. Building the meaning of n-words», dins Susann Fischer i Christoph Gabriel (eds.). *Manual of Grammatical Interfaces in Romance Linguistics*. Berlin: Mouton de Gruyter, 187-212.

EYTHÓRSSON, Orhallur (1995). *Verbal Syntax in the Early Germanic Languages*. Tesi doctoral, Cornell University.

——— (2002). Negation in C: The syntax of negated verbs in Old Norse. *Nordic Journal of Linguistics*, 25, 190-224.

FABRA, Pompeu (1918). *Gramàtica catalana* [citat per l'edició⁷ 1933; facsímil 1995]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

——— (1956). *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide.

FALAUS, Anamaria (2007). «Le paradoxe de la double négation dans une langue à concordance négative stricte», dins Franck Floricic (ed.). *La négation dans les langues romanes*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 75-97.

FARKAS, Donka (1997). «Dependent indefinites», dins Francis Corblin, Danièle Godard i Jean-Marie Marandin (eds.) *Empirical Issues in Formal Syntax and Semantics*. Berna: Peter Lang, 243-267.

——— (2002). Extreme non-specificity in Romanian, dins Claire Beyssade, Reineke Bok-Bennema, Frank Drijkoningen i Paola Monachesi (eds.). *Romance Languages and Linguistic Theory 2000*. Amsterdam: Benjamins, 127-151.

——— (2015). Dependent indefinites revisited. Presentació al *Workshop on Distributivity*, celebrat el 26 de febrer del 2015 a París.

FASANELLA, Adriana (2014). *On how Learning Mechanisms shape Natural Languages*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.

FAUCONNIER, Giles (1975a). «Polarity and the Scale Principle», dins Robin E. Grossman, L. James San i Timothy J. Vance (eds.). *Papers from the Eleventh Meeting of the Chicago Linguistic Society*. Chicago: Chicago Linguistic Society, 188-199.

——— (1975b). Pragmatic Scales and Logical Structure. *Linguistic Inquiry*, 6, 353-375.

FERNÁNDEZ GONZÁLEZ, José Ramón (1993). *Gramática histórica provenzal*. Oviedo: Servicio de Publicaciones Universidad de Oviedo.

FERNÁNDEZ SORIANO, Olga (1993). Sobre el orden de palabras en español. *DICENDA: Cuadernos de Filología Hispánica*, 11, 113-152.

FIELD, William H. (ed.) (1971). *Raimon Vidal. Poetry and Prose, Abril issia*, vol. 2. Chapel Hill: University of North Carolina Press.

7. Referències

- FINTEL, Kai von (1999). NPI-licensing, Strawson-entailment, and context-dependency. *Journal of Semantics*, 16, 97-148.
- FLORICIC, Franck (2006). Remarques sur la négation connexionnelle en occitan languedocien. *Studia Romanica*, 33, 113-132.
- FONSECA-GREBER, Bonnibeth Beale (2007). The Emergence of Emphatic 'ne' in Conversational Swiss French. *Journal of French Language Studies*, 17, 249-275.
- FOULET, Lucien (1963). *Petite syntaxe de l'ancien français*. Paris: Champion.
- FREGE, Gottlob (1892). Über Sinn und Bedeutung. *Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik*, 100: 25-50.
- FRISCH, Stefan (1997). The change in negation in Middle English: A NEGP licensing account. *Lingua*, 101, 21-64.
- GALLEGRO, Ángel (2007a). *Phase theory and parametric variation*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- (2007b). Defectivitat morfològica i variació sintàctica. *Caplletra*, 42, 219-250.
- GALLEGRO, Ángel; IRURTZUN, Aritz (2010). Verbal Quantification in Romance. Presentació al Workshop on Verb Meaning, Event Semantics, and Argument Structure, celebrat el 2 i 3 de desembre del 2010 a la Universitat Autònoma de Barcelona.
- GARCIA-MOUTON, Pilar; SAN SEGUNDO, Rosabel (2014). La polaridad negativa en los datos asturianos del ALPI. *Revista de Filología Asturiana*, 14, 53-77.
- GARCÍA MOUTON, Pilar; SAN SEGUNDO, Rosabel (2015). «La polaridad negativa en los datos asturianos del ALPI», dins Ramón de Andrés, Taresa Fernández Lorences i Juan Carlos Villaverde Amieva (eds.). *Varia asturleonense n'homenaxe a José A. Martínez*. Oviedo: Ediciones Trabe, 53-77.
- GARCÍA VALDÉS, Celsa Carmen (1979). «Algunos aspectos de la negación en asturiano». *Estudios y trabajos del Seminario de Llingua Asturiana*, vol. II. Oviedo: Universidá d'Uviéu, 74-84.
- GARDINER, Alan H. (1904). The word 𐤀𐤃𐤍 . *Zeitschrift für Ägyptische Sprache und AltertumsKunde*, 41, 130-5.
- GARZONIO, Jacopo (2008a). Diacronia e sincronia della sintassi di *punto* in Fiorentino. *Quaderni di Lavoro ASIt*, 8, 22-42.
- GARZONIO, Jacopo (2008b). A case of incomplete Jespersen's Cycle in Romance. *Rivista di Grammatica Generativa*, 33, 117-135.
- GARZONIO, Jacopo; POLETTI, Cecilia (2008). Minimizers and quantifiers: a window on the development of negative markers. *Studies in Linguistics, Working Papers*, 2, 59-80.
- (2009). Quantifiers as negative markers in Italian dialects. *Working Papers in Linguistics*, 19, 81-109.

- (2014a). The dynamics of the PF interface: Negation and clitic clusters. *Lingua*, 147, 9-24.
- (2014b). 'The Negative Marker that Escaped the Cycle: some Notes on manco', dins Carla Contemori i Lena Dal Pozzo (eds.). *Inquiries into Linguistic Theory and Language Acquisition. Papers offered to Adriana Belletti*. Siena: CISCL Press, 181-197.
- (2016). The Microvariation of Partitive Determiners in Northern Italian Dialects. Presentació al 16th International Conference of the Department of Linguistics: Romanian Linguistics, Romance Linguistics, celebrat el 24 i 25 de novembre del 2016 a Bucarest.
- VAN GELDEREN, Elly (2004). Economy, innovation and prescriptivism. *Journal of Comparative Germanic Linguistics*, 7, 59-98.
- (2008). Negative cycles. *Linguistic Typology*, 12, 195-243.
- (2009). *Cyclical change*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- (2011): *The Linguistic Cycle: Language Change and the Language Faculty*. Oxford: Oxford University Press.
- GIANNAKIDOU, Anastasia (1994). The semantic licensing of NPIs and the Modern Greek subjunctive. *Language and Cognition*, 4, 55-68.
- (1998). *Polarity Sensitivity as (Non)veridical Dependency*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- (2000). Negative ... Concord? *Natural Language and Linguistic Theory*, 18, 457-523.
- (2009). The dependency of the subjunctive revisited: Temporal semantics and polarity. *Lingua*, 119, 1883-1908.
- (2002). «Licensing and sensitivity in polarity items: From downward entailment to nonveridicality», dins Maria Andronis, Anne Pycha i Keiko Yoshimura (eds.). *Proceedings of the Annual Meeting of the Chicago Linguistic Society 38*. Chicago, IL: Chicago Linguistic Society, 29-53.
- (2006). *Only*, emotive factive verbs, and the dual nature of polarity dependency. *Language*, 82, 575-603.
- (2007). The landscape of EVEN. *Natural Language and Linguistic Theory*, 25, 39-81.
- (2011). «Negative and positive polarity items: licensing, compositionality and variation», dins Claudia Maienborn, Klaus von Stechow i Paul Portner (eds.). *Semantics: An International Handbook of Natural Language Meaning*. Berlin: Mouton de Gruyter, 1660-1712.
- GIANNAKIDOU, Anastasia; ZEIJLSTRA, Hedde (2017). «The landscape of negative dependencies: negative concord and n-words», dins Martin Everaert i Henk van Riemsdijk (eds.). *The Wiley Blackwell Companion to Syntax* (2a edició). Hoboken: John Wiley & Sons, 1-38.

7. Referències

- GIANOLLO, Chiara (2015). From Double Negation to Negative Concord in the history of Latin. Presentació al Workshop de la Göttingen Spirit Summer School on Negation, celebrat del 18 al 19 de setembre del 2015 a Göttingen.
- (2016). The Latin system of negation at the syntax-semantics interface. *Rivista di Grammatica Generativa*, 38, 115-135.
- GIUSTI, Giuliana; LEKO, Nedžad (2005). «The categorial status of quantity expressions», dins Nedžad Leko (ed.). *Linguistički Vidici*. Sarajevo: Ed. Forum Bosne, 121-184.
- GIVÓN, Talmy (1981). Typology and functional domains. *Studies in Language*, 5: 163-193.
- GÓMEZ, Gemma (2011). *Gramàtica del català rossellonès*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- GONZÁLEZ-RODRÍGUEZ, Raquel (2008). *La polaridad positiva en español*. Tesi doctoral, Universidad Complutense de Madrid.
- (2009). *La expresión de la afirmación y de la negación*. Arco Libros: Madrid.
- GRICE, Paul (1967). «Logic and conversation», dins *Studies in the Way of Words*. Cambridge, Londres: Harvard University Press, 1-143 (citem per l'edició de 1989).
- GUERZONI, Elena (2004). Even-NPIs in yes-no questions. *Natural Language Semantics*, 12, 319-343.
- GULSOY, Joseph (1996). El tractament de la -n > N' en català. *Caplletra*, 20, 32-82.
- HAAN, Ger J. de, WEERMAN, Fred (1984). Taaltypologie, taalverandering en mogelijke grammatica's: Het Middelnederlandse *en*. *Tijdschri voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 100, 161-190.
- HAEBERLI, Eric; HAEGEMAN, Liliane (1995). Clause structure in Old English: Evidence from negative concord. *Linguistics*, 31, 81-108.
- HAEGEMAN, Liliane; ZANUTTINI, Raffaella (1991). Negative heads and the Neg Criterion. *The Linguistic Review*, 8, 233-251.
- HALE, Kenneth; KEYSER, Samuel Jay (1993). «On the Argument Structure and the Lexical Expression of Syntactic Relations», dins Kenneth Hale i Samuel Jay Keyser (eds.). *The View from Building 20. Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger*. Cambridge: The MIT Press, 53-109.
- (2002). *Prolegomenon to a Theory of Argument Structure*. Cambridge: The MIT Press.
- HANSEN, Maj-Britt Mosegaard (2009). The grammaticalization of negative reinforcers in Old and Middle French: A discourse-functional approach, dins Maj-Britt Mosegaard Hansen i Jacqueline Visconti (eds.). *Current Trends in Diachronic Semantics and Pragmatics*. Bingley: Emerald, 227-251.
- (2011). «Negative cycles and Grammaticalization», dins Bernd Heine i Heiko Narrog. *The Oxford Handbook of Grammaticalization*. Oxford: Oxford University Press, 570-580.
- HANSEN, Maj-Britt Mosegaard; VISCONTI, Jacqueline (2007). «On the diachrony of reinforced negation in French and Italian», dins Corinne Rossari, Claudia Ricci i Adriana Spiridon (eds.).

Grammaticalization and Pragmatics: Facts, approaches, theoretical issues. Bingley: Emerald, 137-171.

——— (2009). «On the diachrony of ‘reinforced’ negation in French and Italian», dins Corinne Rossari, Claudia Ricci i Adriana Spiridon (eds.). *Grammaticalization and pragmatics: Facts, approaches, theoretical issues*. Bingley: Emerald, 137-71.

——— (2014). *The Diachrony of Negation*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.

HASPELMATH, Martin (1997). *Indefinite Pronouns*. Oxford: Oxford University Press.

——— (2001). *Language typology and language universals: an international handbook*. Berlin: Nova York: De Gruyter.

HEINE, Gabriele (2002). «On the role of context in grammaticalization», dins Ilse Wischer i Gabriele Diwald (eds.). *New reflections on grammaticalisation*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 83-102.

HENDERSON, Robert (2014). Dependent indefinites and their post-suppositions. *Semantics and Pragmatics*, 7, 1-58.

HERBURGER, Elena (2001). The Negative Concord Puzzle Revisited. *Natural Language Semantics*, 9 / 3, 289-333.

HERNÁNDEZ ALONSO, César (1971). *Sintaxis española*. Valladolid: César Hernández Alonso.

HOCK, Hans Henrich (1991). *Principles of historical linguistics*. Berlin: Mouton.

HOEKSEMA, Jack (1997). «Negation and negative concord in Middle Dutch», dins Danielle Forget, Paul Hirschbüller, France Martineau i María-Luisa Rivero (eds.). *Negation and polarity. Syntax and semantics*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 139-156.

——— (2001). «Rapid change among expletive polarity items», dins Laurel Brinton (ed.). *Historical Linguistics 1999*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 175-186.

——— (2003). Partitivity, degrees and polarity. *Verbum*, 25, 1, 81-96.

——— (2009). «Jespersen recycled», dins Elly van Gelderen (ed.). *Cyclical change*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 15-34.

——— (2012). On the Natural History of Negative Polarity Items. *Linguistic Analysis*, 38, 3-33.

HOLMBERG, Anders (2013). The syntax of answers to polar questions in English and Swedish. *Lingua*, 128, 31-50.

HOPPER, Paul; TRAUOGOTT, Elizabeth Closs (1993). *Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.

HORN, Laurence (1972). *On the Semantic Properties of Logical Operators in English*. Tesi doctoral, University of California Los Angeles.

7. Referències

- (1978). «Lexical incorporation, implicature, and the least effort hypothesis», dins Donka Farkas, Wesley M. Jacobsen i Karol W. Todrys (eds.). *Papers from the parasession on the lexicon*. Chicago: University of Chicago Press, 196-209.
- (1989). *A Natural History of Negation*. Chicago: University of Chicago Press. [reedició de 2001; Stanford: CSLI].
- (2001). «Flaubert triggers, squattive negation, and other quirks of grammar», dins Jack Hoeksema, Hotze Rullmann, Víctor Sanchez-Valencia i Ton Van der Wouden (eds.). *Perspectives on negation and polarity items*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 173-200.
- (2010) (ed.). *The expression of negation*. Berlin: De Gruyter.
- HORNSTEIN, Norbert; NUNES, Jairo; GROHMANN, Kleanthes K. (2005). *Understanding Minimalism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- VAN DER HORST, Joop M.; VAN DER WAL, Marijke J. (1978). Negatieverschijnselen en woordvolgorde in de geschiedenis van het Nederlands. *Tijdschri voor Nederlandse Taalen Letterkunde*, 95 / 1, 6-37.
- HOURCADE, André (1986). *Grammaire Béarnaise*. Pau: Los Caminaires.
- IATRIDOU, Sabine (1990). About AgrP. *Linguistic Inquiry*, 21: 551-576.
- IEC (2016): INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Gramàtica de la Llengua Catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- ILIESCU, Maria (2013). «Universaux linguistiques et négation». *Varia Romanica: Universaux linguistiques, analyse du discours et caractère variationnel de la Romania*. Berlin: Frank & Timme GmbH, 45-60.
- INGHAM, Richard (2000). Negation and OV order in Late Middle English. *Journal of Linguistics*, 36, 13-38.
- (2003). Negative concord and the loss of the negative particle *ne* in Late Middle English. *Reading Working Papers in Linguistics*, 7, 145-166.
- (2014). Old French negation, the Tobler / Mussafia law, and V2. *Lingua*, 147, 25-39.
- IONESCU, Mihaela (2015). Negatia în limba română și ciclul lui Jespersen. *Limba română: diacronie și sincronie în studiul limbii române*, 1, 121-128.
- IYEIRI, Yoko (2001). *Negative Constructions in Middle English*. Fukuoka: Kyushu University Press.
- ISRAEL, Michael (1996). Polarity Sensitivity as Lexical Semantics. *Linguistics & Philosophy*, 19: 619-666.
- (1998). *The Rhetoric of Grammar: Scalar Reasoning and Polarity Sensitivity*. Tesi doctoral, University of California.
- JACK, George B. (1978a). Negation in Later Middle English prose. *Archivum Linguisticum*, 9, 58-72.
- JACK, George B. (1978b). Negative adverbs in Early Middle English. *English Studies*, 59, 295-309.

- JÄGER, Agnes (2008). *History of German Negation*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- JAGUENEAU, Liliane (2007). «Négation simple et négation discontinue en occitan limousine», dins Franck Floricic (ed.). *Négation dans les langues romanes*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- JAYASEELAN, Karattuparambil (2001). IP-internal topic and focus phrases. *Studia Linguistica*, 55, 39-75.
- (2008). Topic, focus and adverb positions in clause structure. *Nanzan Linguistics*, 4, 43-68.
- JENSEN, Frede (1986). *The syntax of medieval Occitan*. Tübingen: Niemeyer.
- (1990). *Old French and Comparative Gallo-Romance Syntax*. Tübingen: Niemeyer.
- JESPERSEN, Otto (1917). *Negation in English and Other Languages*. Copenhagen: A.F. Høst.
- KADMON, Nirit; LANDMAN, Fred (1993). Any. *Linguistics & Philosophy*, 16, 353-422.
- KALEPKY, Theodor (1891). *Von der Negation im Provenzalischen*. Berlin: R. Gaertners Verlagbuchhandlung.
- KANDYBOWICZ, Jason (2013). Ways of emphatic scope-taking: From emphatic assertion in Nupe to the grammar of emphasis. *Lingua*, 128, 51-71.
- KAYNE, Richard (1975). *French syntax: The transformational cycle*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- (1993). Toward a Modular Theory of Auxiliary Selection. *Studia Linguistica*, 47, 3-31.
- (1994). *The antisymmetry of syntax*. Cambridge: MIT.
- (2005). «Some notes on comparative syntax, with special reference to English and French», dins Guglielmo Cinque i Ricard Kayne (eds.). *The Oxford handbook of comparative syntax*. Oxford: Oxford University Press, 3-69.
- (2013). Comparative syntax. *Lingua*, 130, 132-151.
- (2016). More Languages Than We Might Have Thought. Fewer Languages Than There Might Have Been. *Annali di Ca' Foscari. Serie occidentale*, 50, 207-216.
- KEMENADE, Ans van (2000). «Jespersen's cycle revisited: Formal properties of grammaticalization», dins Susan Pintzuk, George Tsoulas i Anthony Warner (eds.). *Diachronic syntax: Models and mechanisms*. Oxford, Nova York: Oxford University Press, 51-74.
- KLIMA, Edward (1964). «Negation in English», dins Jerry A. Fodor i Jerrold J. Katz (eds.). *The Structure of Language*. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 246-323.
- KONIETZKO, Andreas; WINKLER, Susanne (2010). Contrastive ellipsis: mapping between syntax and information structure. *Lingua*, 120, 1436-1457.

7. Referències

- KOPTJEVSKAJA-TAMM, Maria (2001). «A piece of the cake and a cup of tea: Partitive and pseudo-partitive nominal constructions in the Circum-Baltic languages», dins Östen Dahl i Maria Koptjevskaja-Tamm (eds.). *Circum-Baltic languages: Vol. 2. Grammar and typology*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 523-568.
- KRIFKA, Manfred (1995). The semantics and pragmatics of polarity items in assertion. *Linguistic Analysis*, 15, 209-257.
- KROCH, Anthony (1989). Reflexes of Grammar in Patterns of Language Change. *Language Variations and Change* 1 / 3, 199-244.
- (1994). «Morphosyntactic Variation», dins Katarine Beals (ed.). *Papers from the 30th Regional Meeting of the Chicago Linguistics Society: Parasession on Variation and Linguistic Theory*, vol 2. Chicago: Chicago Linguistic Society, 180-201.
- (2000). «Syntactic change», dins Mark Baltin i Chris Collins (eds.). *The Handbook of Contemporary Syntactic Theory*. Blackwell, Oxford, 699-729.
- KRÖLL, Heinz (1952). Sobre *nada* e algumas expressoes equivalentes em português. *Boletim de Filologia*, 13, 1-19.
- KUPŚĆ, Anna; PRZEPIÓRKOWSKI, Adam (2002). «Morphological aspects of verbal negation in Polish», dins Peter Kosta i Jens Frasek (eds.). *Current approaches to formal Slavic linguistics. Proceedings of the Second European Conference on Formal Description of Slavic Languages*. Nova York: Peter Lang, 337-346.
- LABELLE, Marie. (2014). The fine print of the Jespersen cycle applied to French. Presentació al Workshop on Negation celebrat a Barcelona el 18 i 19 de desembre del 2014.
- LABELLE, Marie; ESPINAL, Maria Teresa (2014). Diachronic changes in negative expressions: The case of French. *Lingua*, 145, 194-225.
- LABOV, William (1972). Some principles of linguistic methodology. *Language in Society*, 1, 97-120.
- LACA, Brenca (1996). «Acerca de la semántica de los plurales escuetos del español», dins Ignacio Bosque (1996). *El sustantivo sin determinación. La ausencia de determinante en la lengua española*. Madrid: Visor.
- LADUSAW, William A. (1980). *Polarity Sensitivity as Inherent Scope Relations*. Nova York: Garland.
- (1992). «Expressing negation», dins Chris Barker and David Dowty (eds.). *Salt II: Proceedings of the Second Conference on Semantics and Linguistic Theory*. Columbus: Linguistics Department, Ohio State University, 237-259.
- LAHIRI, Utpal (1996). «Negation and polarity items», dins Shalom Lappin i Chris Fox (eds.). *The Handbook of Contemporary Semantic Theory*. Oxford: Blackwell, 321-341.
- (1998). Focus and negative polarity in Hindi. *Natural Language Semantics*, 6, 57-123.

- LAKA, Itziar (1990). *Negation in Syntax: On the Nature of Functional Categories and Projections*. Tesi doctoral, Massachusetts Institute of Technology.
- (1994). *On the syntax of negation*. New York, London: Garland.
- LANGACKER, Ronald W. (1977). «Syntactic reanalysis», dins Charles N. Li (ed.). *Mechanisms of syntactic change*. Austin: University of Texas Press, 57-139.
- LARRIVÉE, Pierre (2004). *L'association négative. Depuis la syntaxe jusqu'à l'interprétation*. Ginebra: Droz.
- (2010). The pragmatic motifs of the Jespersen cycle: Default, activation, and the history of negation in French. *Lingua*, 120, 2240-2258
- (2011). «Is there a Jespersen cycle?», dins Pierre Larrivé e i Richard Ingham (eds.). *The evolution of negation: beyond the Jespersen cycle*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton.
- (2014). Reanalysis of negative as polarity markers? The last 400 years of decline of the French preverbal negative clitic. *Lingua*, 147, 40-49.
- LARSSON, Ida (2009). *Participles in time. The Development of the Perfect Tense in Swedish*. Tesi doctoral, Göteborgs Universiteit.
- LEDGEWAY, Adam (2009). *Grammatica diacronica del napoletano*. Tubinga: Niemeyer.
- (2011). «Grammaticalization from Latin to Romance», dins Bernd Heine i Heiko Narrog (eds.). *The Oxford Handbook of Grammaticalization*. Oxford: Oxford University Press, 719-728.
- (2012). *From Latin to Romance. Morphosyntactic Typology and Change*. Oxford: Oxford University Press.
- (2013). Testing linguistic theory and variation to their limits: The case of Romance. *Corpus. Dialectologie: corpus, atlas, analyses*, 12, 271-327.
- (2017). «Marking presuppositional negation in the dialects of southern Italy», dins Silvio Cruschina, Katharina Hartmann, Eva-Maria Remberger (eds.). *Studies on Negation. Syntax, semantics, and variation*. Göttingen: V&R unipress, Vienna University Press, 105-130.
- LEDGEWAY, Adam; Roberts, Ian (2017). «Introduction», dins Adam Ledgeway i Ian Roberts (eds.). *The Cambridge Handbook of Historical Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LEE, Chungmin (1999). «Types of NPIs and nonveridicality in Korean and other languages», dins Gianluca Storto (ed.). *Syntax at Sunset 2* (UCLA Working Papers in Linguistics 3). Los Angeles: University of California, 96-132.
- LEE, Jung-Hyuck (2010). Nonveridical dependency: Korean and Japanese focus particles. *Japanese Korean Linguistics*, 17, 231-245.
- LEE, Young-Suk; HORN, Laurence (1994). *Any as an Indefinite plus even*. Ms. New Haven, Yale University.

7. Referències

- LENZ, Barbara (1996). «Negationsverstärkung und Jespersens Zyklus im Deutschen und in anderen europäischen Sprachen», dins Ewald Lang i Gisela Zifonun (eds.). *Deutsch-typologisch*. Berlin: Mouton de Gruyter, 183-200.
- LEVINSON, Dmitry (2011). *Licensing of negative polarity particles yet, either, and neither: combining downward monotonicity and assertivity*. Tesi doctoral: Stanford University.
- LIGHTFOOT, David (1999). *The development of language: Acquisition, change and evolution*. Oxford: Blackwell.
- (2006). *How new languages emerge*. Cambridge University Press.
- LINEBARGER, Marcia (1980). *The Grammar of Negative Polarity*. Tesi doctoral, Massachusetts Institute of Technology.
- (1987). Negative Polarity and Grammatical Representation. *Linguistics and Philosophy*, 10, 325-387.
- LLINÀS, Mireia (1991). The affix-like status of certain verbal elements. *Catalan Working Papers in Linguistics*, 1, 129-147.
- (1993). An incorporation analysis revisited. *Catalan Working Papers in Linguistics*, 3.1, 139-152.
- LLOP, Ares (2013). *La negació en pallarès. Sintaxi de l'adverbi cap*. Tesina de màster, Universitat Autònoma de Barcelona.
- (2016a). «The future of Catalan dialects' syntax. A case study for a methodological contribution», dins Marie-Hélène Côté, Remco Knooihuizen, John Nerbonne (eds.). *The future of dialects*, col·lecció *Language Variation*. Berlin: Language Science Press, 63-72.
- (2016b). La negació en pallarès. Sintaxi de l'adverbi cap. *Llengua i literatura*, 26, 31-60.
- (2017). *A microsyntactic study of Pirenean negative emphatic polarity particles using linguistic atlases*. Ms. Universitat Autònoma de Barcelona.
- (en premsa). «Els parlars nord-occidentals. Detalls de sintaxi». *Actes de la I Jornada Joan Solà*.
- LLOP, Ares; PARADÍS, Anna (2017). Clitic climbing and presuppositional negative markers: a meeting point in restructuring contexts. Presentació al Linguistic Symposium on Romance Languages, celebrat del 19 al 23 d'abril del 2017 a Newark (Delaware).
- LLOP, Ares; PINEDA, Anna (en premsa). «L'estudi de la variació sintàctica en català: On som i cap on anem?». *Actes del XVIIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*.
- LLORENS, Eduardo L. (1929). *La negación en el español antiguo con referencia a otros idiomas*. *Revista de Filología Española*, annex 11. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
- LONGENBAUGH, Nicholas (2013). *On intervention with minimizers*. Ms., Massachusetts Institute of Technology.
- LONGOBARDI, Giuseppe (1991). Formal syntax, diachronic Minimalism, and etymology: The history

of French *chez*. *Linguistic Inquiry*, 32: 275-302.

——— (1994). Proper names and the theory of N-movement in syntax and logical form. *Linguistic Inquiry*, 25, 609-665.

LORENZO, Guillermo (2009). Negación sin NegP. *Verba*, 26, 193-223.

LUCAS, Christopher (2007). Jespersen's Cycle in Arabic and Berber. *Transactions of the Philological Society*, 105, 398-431.

LUCHAIRE, Archille (1879). *Études sur les idiomes pyrénéens de la région française*. Paris: Maisonneuve.

——— (1881). *Recueil de textes de l'ancien dialecte gascon*. Paris: Maisonneuve et Cie.

MADARIAGA, Nerea (2017). «Reanalysis», dins Adam Ledgeway i Ian Roberts (eds.). *The Cambridge Handbook of Historical Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press, 70-91.

MAKRI, M. Margarita (2016). What 'not' might mean. Expletive negation in attitude contexts. *Rivista di Grammatica Generativa*, 38: 187-200.

MANZINI, Rita (2008). «Doubling of Clitics and Doubling by Clitics: the case of Negation», dins Sjeff Barbiers, Olaf Koenenman, Marika Lekakou i Margreet van der Ham (eds.). *Microvariation in Syntactic Doubling*. Bingley: Emerald, 69-101.

MANZINI, Rita; SAVOIA, Leonardo (2002). «Negative adverbs are neither Adv nor Neg», dins Masako Hirotani (ed.). *Proceedings of NELS 32*. Amherst, Mass.: Graduate Linguistics Student Association, University of Massachusetts, 327-46.

——— (2005). *I dialetti italiani e romanci: morfossintassi generativa*. Alessandria: dell'Orso.

MARCHELLO-NIZIA, Christiane (1979). *Histoire de la langue française aux XIVe et XVe siècles*. Paris: Bordas.

MARCUS, Nicole Elise (2010). *The Gascon Énonciatif System: Past, Present, and Future A study of language contact, change, endangerment, and maintenance*. Tesi doctoral, University of California.

MARTÍ, Núria (2010). *The syntax of partitives*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.

MARTIN, Eman (1879). Explication de *goutte* dans *je ne vois goutte*. *Courrier de Vaugelas*, 18, 137-138.

MARTIN, Robert (1966). *Le mot rien et ses concurrents en français (du XIVe siècle à l'époque contemporaine)*. Paris: Klincksieck.

MARTÍNEZ-GIL, Fernando (1989). Las inversiones del orden de palabras en el *Romancero*. *Hispania*, 72 / 4, 895-908.

MARTINS, Ana Maria (1997). «Aspectos da Negação na História das Línguas Românicas: Da natureza de palavras como *nenhum*, *nada*, *ninguém*», dins Ivo Castro (org.). *Actas do XII Encontro Nacional da Associação Portuguesa de Linguística*, Vol. 2: *Linguística Histórica e História da Linguística*.

7. Referències

Lisboa: Associação Portuguesa de Lingüística, 179-210.

——— (2000). «Polarity items in Romance: Underspecification and lexical change», dins Susan Pintzuk, George Tsoulas i Anthony Warner (eds.). *Diachronic syntax: Models and mechanisms*. Oxford: Oxford University Press, 191-219.

——— (2005). «Clitic Placement, VP-ellipsis and scrambling in Romance», dins Montserrat Batllori, Maria Lluïsa Hernanz, Carmen Picallo i Francesc Roca (eds.). *Grammaticalization and Parametric Change*. Oxford, Nova York: Oxford University Press.

——— (2013). Emphatic polarity in European Portuguese and beyond. *Lingua*, 128, 95-123.

——— (2014). How much syntax is there in metalinguistic negation? *Natural Language and Linguistic Theory*, 32, 635-672.

MASCARÓ, Joan (1986). *Morfologia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

MASSIP, Àngels (2015). «Catalan ancien: anthologies, corpus, textes», dins Eugene Roegist i Maria Iliescu (eds.). *Manuel des anthologies, corpus et textes romans*. Berlin: De Gruyter Mouton, 223-241.

MASSIP, Àngels; LLOP, Ares (2015). «Corpus et anthologies du Catalan Contemporain», dins Eugene Roegist i Maria Iliescu (eds.). *Manuel des anthologies, corpus et textes romans*. Berlin: De Gruyter Mouton, 242-258.

MATHESIUS, Villém (1937). «Double negation and grammatical concord», dins *Mélanges de linguistique et philologie offertes à J. van Ginneken*. Paris: Klincksieck, 79-84.

MAZZON, Gabriella (2004). *A History of English Negation*. Harlow: Pearson Longman.

MEDINA, Rosa Maria (1999a). *Polaridad negativa en occitano antiguo: elementos de comparación con otros romances medievales*. Oviedo: Universidad de Oviedo.

——— (1999b). «No-m sofranhera hiera (Raimbaut de Vaqueiras, *descort plurilingüe*, IV, 8). Propuesta de reanálisis de *hiera*», dins *Corona spicea: in memoriam Cristóbal Rodríguez Alonso*. Oviedo: Universidad de Oviedo, 601-618.

——— (2007). Occitano antiguo *ge(n)s*: su ausencia en ciertos contextos negativos. *Lingvisticae Investigationes Suplementa*, 26, 1-27.

MEERSMAN, Alfons de (1980). Ontkenningen in ouder Nederlands. *Studia Germanica Gandensia*, 21, 5-14.

MEILLET, Antoine (1912). L'évolution des formes grammaticales. *Scientia*, 12, 384-400.

MEISNER, Charlotte; STARK, Elisabeth; VÖLKER, Harald (2014). Introduction to the special issue: «Jespersen revisited: Negation in Romance and beyond». *Lingua*, 114, 1-8.

MENÉNDEZ PIDAL, Ramón (1964). *Cantar del mio Cid: texto, gramática y vocabulario*. Madrid: Espasa-Calpe.

- MERCHANT, Jason (2006). Why no(t)? *Style*, 20, 20–23.
- MIESTAMO, Matti (2005). *Standard Negation: The Negation of Declarative Verbal Main Clauses in a Typological Perspective*. Berlin: Walter de Gruyter.
- (2007). An Overview of Typological Research. *Language and Linguistics Compass*, 1 / 5, 552-570.
- MILNER, Jean-Claude (1978). Cyclicité successive, comparative et Cross-over en français. *Linguistic Inquiry*, 9, 673-693.
- MILSARK, Gary (1974). *Existential Sentences in English*. Tesi doctoral, Massachusetts Institute of Technology.
- (1977). Toward an explanation of certain peculiarities of the existential construction in English. *Linguistic analysis*, 3, 1-30.
- MISTRAL, Frédéric (1979). *Lou Tresor dóu felibrige ou Dictionnaire provençal-français: embrassant les divers dialectes de la langue d'oc moderne*. Raphèle-lès-Arles: Culture Provençale et Méridionale.
- MÖHREN, Frankwalt (1980). *Le renforcement affectif de la négation par l'expression d'une valeur minimale en ancien français*. Tübingen: Niemeyer.
- MONACHESI, Paola (2005). *The Verbal Complex in Romance*. Oxford: Oxford University Press.
- MORANT, Ricard (1993). *La negación en catalán*. València: Universitat de València, Departament de Teoria dels Llenguatges.
- MORANT, Ricard; PÉREZ SALDANYA, Manel (1987). Sobre la negació. *Caplletra*, 2, 65-87.
- MORIN, Annick (2008). The syntax of Gascon clause-type particles. *Linguistica atlantica*, 29, 137-155.
- MOSCATI Vincenzo. (2006). «Parameterizing Negation: Interactions with copular constructions in Italian and English children», dins Adriana Belletti, Elisa Bennati, Cristiano Chesì, Elisa Di Domenico i Ida Ferrari (eds.). *Language Acquisition and development*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholar Press, 367-378.
- MOTT, Brian (2010). Nuevas precisiones sobre el verbo *fer* en el habla de Gistaín. *Archivo de Filología Aragonesa*, 52-53, 125-148.
- (2015). *Diccionario etimológico chistabino-castellano, castellano-chistabino*. Saragossa: Institución «Fernando el Católico».
- MOULTON, William (1962). Dialect geography and the concept of phonological space. *Word*, 18, 23-32.
- MULLER, Claude (1991). *La négation en français: Syntaxe, sémantique et éléments de comparaison avec les autres langues romanes*. Geneva: Librairie Droz.
- (2004). Sur quelques emplois particuliers de *pas* et *point* à l'aube du français classique. *Langue française*, 143, 19-32.

7. Referències

- (2008). La négation, opérateur transversal dans la construction des énoncés. *Revue de Linguistique Latine du Centre Alfred Ernout. De lingua Latina*, 1, 1-21.
- NAGORE, Francho (1986). *El aragonés de Panticosa. Gramática*. Osca: Instituto de Estudios Altoaragoneses.
- (1989). *Gramàtica aragonesa* [5ª edició]. Saragossa: Mira Editores.
- (1994). Los occitanismos en aragonés. *Alazet*, 6, 119-174.
- (2001). Los Pirineos: un nexo de unión entre el occitano y el aragonés. *Revista de Filología Románica*, 18, 261-296.
- (2016). Un derivado del latín *stramen* en aragonés. *Estudios Románicos*, 25, 281-291.
- NEUCKERMANS, Annemie (2008). *Negatie in de Vlaamse dialecten volgens gegevens van de syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten (SAND)*. Tesis doctoral, Universiteit Gent.
- NAVARRO, Luis. (2000). *Léxico de uso común en la villa de Ibdes del Reyno de Aragón: nuestra manera de hablar*. Ibdes: Asociación Cultural Amigos de la Villa de Ibdes; Tarragona: Gràfiques Llovet.
- ORLANDINI, Anna (2001). *Négation et argumentation en latin. Grammaire fondamentale du latin, Tome VIII*. Louvain: Peeters.
- (2005). La negation *non* et autres quantifieurs négatifs en latin. *Lalies*, 25, 145-164.
- OUHALLA, Jamal (1990). Sentential negation, Relativized Minimality and the aspectual status of auxiliaries. *Linguistic Review*, 7, 183-231.
- PAYRATÓ, Lluís (2008). «L'enunciació i la modalitat oracional», dins Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya (dirs.). *Gramàtica del català contemporani*, vol. 2. Barcelona: Empúries, 1151-1222.
- PALAY, Simin (1974). *Dictionnaire du béarnais et du gascon modernes, Seconde édition complétée*. Paris: Éditions du Centre national de la Recherche Scientifique.
- PARADÍS, Anna (2014). *L'ascens dels clítics en català*. Tesina de màster, Universitat Autònoma de Barcelona.
- (2016). «Més enllà dels verbs de reestructuració», dins *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes. Miscel·lània homenatge a Jordi Bruguera*, vol. IV. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 209-229.
- PARRY, Mair (1985). *The dialect of Cairo Montenotte*. Tesis doctoral, University College of Wales.
- (2013). «Negation in the History of Italo-Romance», dins David Willis; Anne Breitbarth; Christopher Lucas (eds.). *The History of Negation in the Languages of Europe and the Mediterranean. Volume I Case studies*. Oxford: Oxford University Press, 78-118.
- PAWLEY, Andrey; SYDER, Frances Hodgetts (1983). Natural selection in syntax: Notes on adaptive

variation and change in vernacular and literary grammar. *Journal of Pragmatics*, 7 / 5, 551-579.

PENELLO, Nicoletta; PESCARINI, Diego (2008). Osservazioni su *mica* in italiano e alcuni dialetti veneti. *Quaderni di Lavoro ASIt*, 8, 43-56.

——— (2012). «L'avverbio *mica* fra widening semantico e restrizioni sintattiche», dins Pier Marco Bertinetto, Valentina Bambini i Irene Ricci (eds.). *Linguaggio e cervello / Semantica, Proceedings of the XLII annual meeting of the Società di Linguistica Italiana*. Roma: Bulzoni.

PENKA, Doris (2011). *Negative Indefinites*. Oxford: Oxford University Press.

PENKA, Doris; ZEIJLSTRA, Hedde (2010). Negation and polarity: an introduction. *Natural Language & Linguistic Theory*, 28, 771-786.

PERELTSVAIG, Asya (2008). «Russian *nibud'*-series as markers of co-variation», dins Natasha Abner I Jason Bishop (eds.). *West Coast Conference on Formal Linguistics (WCCFL)*, 27. Somerville: Cascadilla Proceedings Project, 370-378.

PÉREZ SALDANYA, Manuel (2004). La negació i la concordança negativa en català antic. *Estudis Romànics*, 26, 65-83.

——— (2008a). «Les relacions temporals i aspectuals», dins Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya (dirs.). *Gramàtica del català contemporani*, vol. 3. Barcelona: Empúries, 2567-2662.

——— (2008b). «Gramaticalització i reanàlisi. Funció i estructura en el canvi sintàctic», dins Teresa Cabré (ed.). *Linguística teòrica: anàlisi i perspectives II*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 13-29.

PÉREZ SALDANYA, Manuel; RIGAU, Gemma (2005). Cuesta arriba e por llano: The development of «postpositions» in Spanish and Catalan. *Journal of Portuguese Linguistics*, 4, 69-91.

——— (2007). Els adverbis de lloc intransitius i la formació de construccions amb adverbis posposats. *Estudis romànics*, 29, 61-80.

PÉREZ SALDANYA, Manuel; TORRENT, Aina (2007). «No as volgude anar en loch del món»: la formació de mots negatius en català antic. *Zeitschrift für Katalanistik*, 20, 167-188.

——— (en preparació). «La negació», dins Manuel Pérez Saldanya i Josep Martines (dirs.). *Gramàtica del català antic*. València: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.

PESCARINI, Diego (2009). Presuppositional' negation, modality, and the {addressee}. *Padua Working Papers in Linguistics*, 3, 22-28.

PICALLO, Maria del Carme (2008). «L'adjectiu i el sintagma adjectival», dins Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya (dirs.). *Gramàtica del català contemporani*, vol. 2. Barcelona: Empúries: 1641-1688.

7. Referències

2. ——— (2014). *Linguistic Variation in the Minimalist Framework*. Oxford: Oxford University Press.
- PINEDA, Anna (2008). *Anàlisi del parlar del Lluçanès*. Ms., Universitat de Barcelona.
- (2014). *Les fronteres de la (in)transitivitat. Estudi dels aplicatius en llengües romàniques i base*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- PINTO, Clara (2010). *Negação metalingüística e estruturas com nada no Português Europeu*. Tesina de màster, Universidade de Lisboa.
- (2015). Para a história da negação: o minimizador homem no português antigo. *Estudos de lingüística galega*, 7, 109-123.
- PINTZUK, Susan; TSOULAS, George; WARNER, Anthony. (2000). «Syntactic change. Theory and method», dins (eds.). *Diachronic syntax: Models and mechanisms*. Oxford, Nova York: Oxford University Press, 51-74.
- PITTS, Alyson (2011). Exploiting a ‘pragmatic ambiguity’ of negation. *Language*, 87 / 2, 346-368.
- POLETTI, Cecilia (2000). *The Higher Functional Field*. Oxford, Nova York: Oxford University Press.
- (2007). «Parallel Phases: a Study on the High and Low Left Periphery of Old Italian», dins Mara Frascarelli (ed.). *Phases of Interpretation*. Berlin: Mouton de Gruyter, 261-294.
- (2008a). On negative doubling. *Quaderni di lavoro ASIT*, 8, 57-84.
- (2008b). The syntax of focus negation. *University of Venice Working Papers in Linguistics*, 18, 179-202.
- (2014). *Word order in Old Italian*. Oxford: Oxford University Press.
- (2016). «Negation», dins Adam Ledgeway i Martin Maiden (eds.). *The Oxford Guide to the Romance Languages*. Oxford: Oxford University Press, 833-846.
- (2017). «Negative Doubling: In favour of a “Big NegP” analysis», dins Silvio Cruschina, Katharina Hartmann, Eva-Maria Remberger (eds.). *Studies on Negation. Syntax, semantics, and variation*. Göttingen: V&R unipress, Vienna University Press.
- POLLOCK, Jean-Yves (1989). Verb movement, Universal Grammar, and the structure of IP. *Linguistic Inquiry*, 20, 365-424.
- POSNER, Rebecca (1984). Double negatives, negative polarity and negative incorporation in Romance: A historical and comparative view. *Transactions of the Philological Society*, 82, 1-26.
- (1996). *The Romance Languages*. Cambridge: Cambridge University Press.
- POSTAL, Paul (2004). «The structure of one type of American English vulgar minimizer», dins Paul Postal (ed.). *Skeptical linguistic essays*. Oxford, Nova York: Oxford University Press, 159-172.

- POSTMA, Gertjan (2002). De enkelvoudige clitische negatie in het Middelnederlands en de Jespersen cyclus. *Nederlandse Taalkunde*, 7, 44-82.
- (2005). On the nature of grammaticalization: *Pas* and the negative polarity of bare singulars in older French. Presentació al Workshop on the grammaticalization of heads in the verbal domain, celebrat a Amsterdam el 10 de novembre del 2005.
- POSTMA, Gertjan; BENNIS, Hans (2006). Variatie in negatie: Het gedrag van het negatieve cliticum in het Middeldrents van rond 1400. *Taal en Tongval*, 58, 148-166.
- PREMINGER, Omer (2013). That's not how you agree: a reply to Zeijlstra. *The Linguistic Review*, 30, 491-500.
- PREMINGER, Omer; POLINSKY, Maria (2015). *Agreement and semantic concord: a spurious unification*. Ms. University of Maryland, Harvard University.
- PRIETO, Pilar; RIGAU, Gemma (2007). The Syntax-Prosody Interface: Catalan interrogative sentences headed by *que*. *Journal of Portuguese Linguistics*, 6 / 2, 29-59.
- PROGOVAC, Ljiliana (1994). *Negative and positive polarity. A binding approach to polarity sensitivity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- PUSKÁS, Genovéva (1998). On the neg-criterion in Hungarian. *Acta Linguistica Hungarica*, 45: 167-213.
- QUER, Josep (1993a). *The syntactic licensing of negative items*. Tesina de màster, Universitat Autònoma de Barcelona.
- (1993b). Estructures dislocades i quantificadors. *Llengua i Literatura*, 5, 393-415.
- (1998). *Mood at the Interface*. Tesi doctoral, University of Utrecht.
- (2002). «Edging Quantifiers. On QP-Fronting in Western Romance», dins Claire Beysade, Reineke Bok-Bennema, Frank Drijkoningen i Paola Monachesi (eds.). *Romance Languages and Linguistic Theory 2000*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 253-270.
- RAE: REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009). *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa.
- REAL PUIGDOLLERS, Cristina (2013). *Lexicalization by phase: the role of prepositions in argument structure and its cross-linguistic variation*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- RIBAS, Félix A. (2000). «Proteuzions maxicas y inscrizions en bellas parideras aragonesas», dins Francho Nagore (coord.). *Homenaje a Rafael Andolz*. Osca: Instituto de Estudios Altoaragoneses, 263-292.
- RIGAU, Gemma (1998). La variació sintàctica: Uniformitat en la diversitat. *Caplletra*, 25. València: Consorci d'Editors Valencians, 63-82.
- (2004). El quantificador focal *pla*. Un estudi de sintaxi dialectal. *Caplletra*, 36, 25-54.

7. Referències

3. ——— (2012). «Mirative and Focusing Uses of the Catalan Particle *pla*», dins Laura Brugé (ed.). *Functional Heads: The Cartography of Syntactic Structures*, 92-102.
- RIZZI, Luigi (1982). *Issues in Italian Syntax*. Dordrecht: Foris.
- (1997). «The fine structure of the left periphery», dins Liliane Haegeman (ed.). *Elements of grammar. Handbook in generative syntax*. Dordrecht: Kluwer, 281-337.
- (1982). *Issues in Italian Syntax*. Foris: Dordrecht.
- (2000). «Some Notes on Romance Cliticization», dins *Comparative Syntax and Language Acquisition*. Londres, Nova York: Routledge, 96-121.
- ROBERTS, Ian (1997). Restructuring, head movement and locality. *Linguistic Inquiry*, 28, 423-60.
- (2007). *Diachronic Syntax*. Oxford: Oxford University Press.
- ROBERTS, Ian; ROUSSOU, Anna (2003). *Syntactic Change: A Minimalist Approach to Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- RODRÍGUEZ, Javier (2010). *La gramaticalización de los tiempos compuestos en español antiguo: cinco cambios diacrónicos*. Tesi doctoral, Universidad Autónoma de Madrid.
- ROHLFS, Gerhard (1966). *Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti*. Torí: Einaudi.
- (1969). *Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti*, v.3. Torí: Einaudi.
- (1970). *Le gascon. Études de philologie pyrénéenne*. Tübingen: Max Niemeyer.
- ROMIEU, Maurice; BIANCHI, André (2005). *Gramatica de l'occitan gascon contemporanèu*. Peçac: Presses Universitaires de Bordeaux.
- ROOTH, Mats (1985). *Association with focus*. Tesi doctoral, University of Massachusetts.
- (1992). A theory of focus interpretation. *Natural Language Semantics*, 1, 75-116.
- ROSTILA, Jouni (2006). Storage as a way to grammaticalization. *Constructions*, 1. En línia: www.constructions-online.de [data de consulta: 25/4/2017]
- ROWLETT, Paul (1992). On the D-Structure position of negative sentence adverbials in French. *Journal of French Language Studies*, 3, 39-69.
- (1997). «Jespersen, negative concord, and A'-binding», dins Danielle Forget, Paul Hirschbühler, France Martineau i María-Luisa Rivero (eds.). *Negation and Polarity*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 323-340.
- (1998). *Sentential Negation in French*. Nova York, Oxford: Oxford University Press.
- (2007). *The Syntax of French*. Cambridge: Cambridge University Press.
- RUEDA, Mercedes (1995). Los refuerzos de la negación en la literatura medieval española: análisis lingüístico. *Contextos*, XIII / 25-26, 93-133.

——— (1997). El tratamiento de la negación en las gramáticas latinas. *Contextos*, XV / 29-30, 109-134.

RUTKOWSKI, Pawel (2007). *The syntactic Properties and Diachronic Development of Postnominal Adjectives in Polish*. Ms., University of Warsaw i Yale University.

SAFIR, Kenneth (1982). *Syntactic Chains and the definiteness effect*. Tesi doctoral, Massachusetts Institute of Technology.

SÁNCHEZ, Cristina (1999). «La negación», dins Ignacio Bosque i Violeta Demonte (dirs.) *Gramática descriptiva de la lengua española*, vol. 2. Madrid: Real Academia Española, Espasa Calpe, 2561-2634.

SÁNCHEZ PITARCH, Fernando (2011). «Aproximación a la situación dialectal de l'aragonés», dins Andoni Sagarna, Joseba Lakarra i Patxi Salaberri. *Las lenguas de los pirineos: pasado y presente. Actas del XVI Congreso de Euskaltzaindia*, Bilbao: Euskaltzaindia, 857-892.

SANKOFF, Gillian; VINCENT, Diane (1977). L'emploi productif de *ne* dans le français parlé à Montréal. *Le Français Moderne*, 45, 243-256.

SAN SEGUNDO, Rosabel (2015). «Non, nun sé ná neguna cosa». Marcadores negativos em asturiano. Presentació al Seminario do Centro de Linguística da Universidade de Lisboa, celebrat el 17 de desembre del 2015 a Lisboa.

——— (2016). Negación metalingüística y estructura informativa: caracterización sintáctico-pragmática de *non*. *Lletres Asturianas. Boletín Oficial de l'Academia de la Llingua Asturiana*, 114, 59-89.

——— (en premsa). Negación enfática y gramaticalización en asturiano: estructuras con *ná*. *Verba*.

SAS, Louis F. (1974). «“No vale una paja” y expresiones de este tipo en el “Libro de Alexandre», dins *Homenaje a Rosenblat en sus 70 años*. Caracas: Instituto Pedagógico, 469-477.

SAURA, José Antonio (1999). Unidades de relación en benasqués. *Alazet*, 11, 117-136.

——— (2000). *La cuantificación benasquesa*, dins Francho Nagore (coord.) *Homenaje a Rafael Andolz: estudios sobre la cultura popular, la tradición y la lengua en Aragón*. Osca: Instituto de Estudios Altoaragoneses (Diputación de Huesca), Consello d'a Fabla Aragonesa, Instituto aragonés de Antropología, 593-610.

——— (2010). «Peculiaridades sintácticas del castellano hablado en el Valle de Benasque», dins Rosa María Castañer, Vicente Lagüens (eds.). *De moneda nunca usada: Estudios dedicados a José Mª Enguita Utrilla*, 573-583.

——— (2017). *El patués, la llengua ribagorçana*. Ms., Universidad de Zaragoza.

SAUZET, Patrick (2006). Doubling phenomena in Occitan. Presentació del Workshop on Doubling Phenomena in European Dialects, celebrat del 16 al 18 de març del 2006 a Amsterdam.

——— (2014). «Partitives, number marking and negation in Occitan». Presentació del International

7. Referències

Exploratory Workshop «Partitivity in Romance and Beyond», celebrat del 11 al 13 de desembre del 2014 a Zurich.

SAUZET, Patrick; UBAUD, Josiane (1995). *Le verbe occitan*. Ais de Provença: Édisud.

SCHIFANO, Norma (en premsa). *Verb movement in Romance: a comparative study*. Oxford: Oxford University Press.

SCHØSLER, Lener; VÖLKER, Harald (2014). Intralinguistic and extralinguistic variation factors in Old French negation with *ne-Ø*, *ne-mie*, *ne-pas* and *ne-point* across different text types. *Journal of French Language Studies*, 24 / 1, 127-153.

SCHWARZSCHILD, Roger (2006). The role of dimension in the syntax of noun phrases. *Syntax*, 9 / 1, 67-110.

SCHWEIGHÆUSER, Alfred (1852). *De la négation dans les langues romanes du midi et du nord de la France*. París: Bibliothèque de l'école des chartes, 13, 203-247.

SCHWEGLER, Armin (1986). The Chanson de Sainte Foy: Etymology of *Capdorn*. *Rph*, 39, 285-304.

——— (1988). Word-order changes in predicate negation strategies in Romance languages. *Diachronica*, 5, 21-58.

——— (1990). *Analyticity and syntheticity: A diachronic perspective with special reference to Romance languages*. Berlin: Mouton de Gruyter.

SCHWENTER, Scott. (2003). No and tampoco: a pragmatic distinction in Spanish negation. *Journal of Pragmatics*, 35, 999-1030.

——— (2005). The pragmatics of negation in Brazilian Portuguese. *Lingua*, 115, 1427-1456.

——— (2006). «Fine tuning Jespersen's Cycle», dins Betty J. Birner i Gregory Ward (eds.). *Drawing the boundaries of meaning: neo-Gricean studies in pragmatics and semantics in honor of Laurence R. Horn*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 327-344.

——— (2016). Some Issues in Negation in Portuguese, dins, W. Leo Wetzels, João Costa, Sergio Menuzzi i Scott A. Schwenter. *The Handbook of Portuguese Linguistics*. Oxford: Wiley Blackwell.

SIMPSON, Andrew; WU, Zoe (2002). Agreement, shells, and focus. *Language*, 78, 287-313.

SILVA-CORVALÁN, Carmen; ENRIQUE-ARIAS, Andrés (2001). *Sociolingüística y pragmática del español*. Washington: Georgetown University Press.

SILVERSTEIN, Michael (1981). *The Limits of Awareness*. Austin: Southwest Educational Development Laboratory.

SOLÀ, Joan (1970) *Problemes actuals de la gramàtica catalana: I. La negació*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona.

——— (1973). *Estudis de sintaxi catalana / 2*. Barcelona: Edicions 62.

SOLÀ, Joan; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan; PÉREZ SALDANYA, Manuel (dirs.) (2008).

Gramàtica del català contemporani. Barcelona: Empúries.

SOLÀ PUJOLS, Jaume (1990-1991). Negació, verb i adverbis: posició relativa em català, francès i anglès. *Llengua & Literatura*, 4, 243-264.

——— (2008). «Modificadors temporals i aspectuals», dins Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya (dirs.). *Gramàtica del català contemporani*, vol. 3. Barcelona: Empúries, 2869-2938.

SPERBER, Dan; WILSON, Deirdre (1986). *Relevance: Communication and Cognition*. Blackwell, Oxford.

STICKNEY, Helen (2004). *The pseudopartitive and its illusory projections*. Ms. University of Massachusetts.

STRAWSON, Peter Frederick (1952). *Introduction to Logical Theory*. Londres: Methuen.

SUGRANYES, Jose Maria (1999). *Garbellada de refranys. Aires de serè en la nostra parla*. Valls: Cossetània Edicions.

SUÏLS, Jordi (2010). Les relacions interlingüístiques al Pirineu central en una perspectiva diacrònica. Aportacions de la sintaxi. *Annals del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, Annals 2008-2009, IBIX 6*, 495-513.

——— (2011). «Els dialectes dels Pirineus centrals i la qüestió de les relacions interlingüístiques», dins *Actes del congrés Pirinioetako Hizkuntzak: Lehena eta oraina / Les llengües dels Pirineus: passat i present*. Bilbao: Euskaltzaindia, 823-856.

SUÏLS, Jordi; SISTAC, Ramon; RIGAU, Gemma (2007). *Pour une étude intégrée des variétés romanes des Pyrénées: l'approche de Gerhard Rohlfs à la lumière de nouvelles données*, dins L'Apport de Gerhard Rohlfs à la Connaissance des Langues Pyrénéennes. Actes du Colloque. Auloron-Senta Maria: ICN, 55-83.

——— (2010). «Generalització i particularització en ribagorçà: alguns trets en relació amb el benasquès i l'occità», dins *Actes del XIVè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, vol. III, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 325-340.

SUMIEN, Domergue (2009). Classificacion dei dialèctes occitans. *Linguistica Occitana*, 7, 1-56. En línia: [www.revistadoc.org] [data de consulta: 12/5/2015]

SURÁNYI (2002). «Negation and an ambiguity account of n -words: the case of Hungarian», dins István Kenesei and Pééter Siptár (eds.). *Approaches to Hungarian*, 8. Budapest: Akadémiai, 107-132.

SUÑER, Margarita (1987). *Haber + past participle*. *Linguistic Inquiry*, 18, 683-690.

SWART, Henriëtte de (2010). *Expression and Interpretation of Negation: An OT Typology*. Dordrecht: Springer.

SWART, HENRIËTTE DE; SAG, Ivan (2002). Negation and negative concord in Romance. *Linguistics and Philosophy*, 25, 373-417.

7. Referències

- TESNIÈRE, Lucien (1959). *Eléments de syntaxe structurale*. París: Klincksieck.
- TIEKEN-BOON VAN OSTADE, Ingrid; TOTTIE, Gunnel, VAN DER WUR, Wim (eds.) (1999). *Negation in the History of English*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- TOMÁS, Xavier (1999). *El aragonés del Biello Sobrarbe*. Osca: Instituto de Estudios Altoaragoneses.
- (2016). *Elementos de lingüística contrastiva en aragonés. Estudio de algunas afinidades con gascón, catalán y otros romances*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona.
- TORRENT, Aina; PÉREZ SALDANYA, Manuel (2010). «Los activadores negativos en catalán antiguo», dins Maria Iliescu, Heidi Siller-Runggaldier i Paul Danler (eds.). *XXVe CILPR Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes*. Berlin, Nova York: De Gruyter, 2585-2592.
- TORTORA, Cristina (2014a). Clausal domains and clitic placement generalizations in Romance, dins Karen Lahousse i Stefania Marzo. *Romance Languages and Linguistic Theory 2012. Selected papers from 'Going Romance' Leuven 2012*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 1-36.
4. ——— (2014b). *A Comparative Grammar of Borgomanerese*. Oxford: Oxford University Press.
5. TOVENA, Lucia M. (1998). *Studies on Polarity Sensitivity*. Tesi doctoral, University of Edinburgh.
6. TRAUGOTT, Elizabeth (1969). Toward a grammar of syntactic change. *Lingua*, 23, 1-27.
- (2002). «From etymology to historical pragmatics», dins Donka Minkova i Robert Stockwell (eds.). *Studies in the history of the English language: A millennial perspective*. Berlin: Mouton de Gruyter, 19-49.
- TRAVIS, Lisa (1984). *Parameters and effects of word order variation*. Tesi doctoral, Massachusetts Institute of Technology.
- TUBAU, Susagna (2008). *Negative Concord in English and Romance: Syntax Morphology Interface Conditions on the Expression of Negation*. Amsterdam: LOT.
- (2016). On the syntax of English minimizers. *Natural Language & Linguistic Theory*, 34 / 2, 739-760
- TUBAU, Susagna; ESPINAL, Maria Teresa (2012). Doble negació dins l'oració simple en català. *Estudis Romànics*, 34, 145-164.
- TUBAU, Susagna; DÉPREZ, Viviane; BORRÀS-COMES, Joan; ESPINAL, Maria Teresa (en premsa). How speakers interpret the negative markers *no* and *no... pas* in Catalan. *Probus*.
- URIAGEREKA, Juan (2007). Clarifying the notion «Parameter». *Biolinguistics*, 1, 99-113.
- VÄÄNÄNEN, Veikko (1981). *Recherches et récréations latino-romanes*. Nàpols: Bibliopolis.
- VAI, Massimo (1996). Per una storia della negazione in Milanese in comparazione con altre varietà altoitaliane. *Acme*, 49 / 1, 57-98.

- VALLDUVÍ, Enric (1994). Polarity items, n-words and minimizers in Catalan and Spanish. *Probus*, 6, 263-294.
- VÁZQUEZ OBRADOR, Jesús (1999). El aragonés de Biescas y Gavín: breve caracterización. *Alazet*, 11, 153-184.
- (2007). Sobre el aragonés de poblaciones de la cuenca alta del río Gállego. *Alazet*, 19, 127-152.
- VILLALBA, Xavier (2004). *Diccionari Ballesta de gramàtica generativa*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- VINCENT, Nigel (2014). «Similarity and diversity in the evolution of Italo-Romance morphosyntax», dins Paola Benincà, Adam Ledgeway i Nigel Vincent. *Diachrony and Dialects: Grammatical Change in the Dialects of Italy*. Oxford: Oxford University Press, 1-21.
- VISCONTI, Jacqueline (2009). From «textual» to «interpersonal»: On the diachrony of the Italian particle mica. *Journal of Pragmatics*, 41, 937-950.
- VOGELAER, Gunther De; SEILER, Guido (2012). *The Dialect Laboratory: Dialects as testing ground for theories of language change*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company.
- VOSSEN, Frens (2011). *The Jespersen cycle in South-East Asia, Oceanian and Australia*. Ms., University of Antwerp.
- VOSSEN, Frens; VAN DER AUWERA, Johan (2014). «The Jespersen's cycles seen from Austronesian», dins Maj-Britt Mosegaard Hansen i Jacqueline Visconti (eds.). *The Diachrony of Negation*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 47-82.
- WACKERNAGEL, Jacob (1926). *Vorlesungen über Syntax. 2. Reihe*. Basel: Birkhäuser.
- WAGENAAR, Kornelis (1930). *Étude sur la negation en ancien espagnol jusqu'au XV siècle*. Tesi doctoral, University of Groningen.
- WALLAGE, Philipp (2005). *Negation in Early English: Parametric Variation and Grammatical Competition*. Tesi doctoral, University of York.
- (2013). Functional differentiation and grammatical competition in the English Jespersen Cycle. *Journal of Historical Syntax*, 2 / 1, 1-25.
- WATANABE, Akira (2004). The Genesis of Negative Concord: Syntax and Morphology of Negative Doubling. *Linguistic Inquiry*, 35 / 4, 559-612.
- (2006). Functional projectional projections of nominals in Japanese: Syntax of classifiers. *Natural Language and Linguistic Theory*, 24: 241-306.
- WEINREICH, Uriel; LABOV, William; HERZOG, Marvin (1968). «Empirical foundations for a theory of language change», dins Winfred Philipp Lehmann i Yakov Malkiel (eds.). *Directions for Historical Linguistics: A Symposium*. Austin: University of Texas Press, 95-195.
- WILLIS, David (2010). Motivating the emergence of new markers of sentential negation: The case of

7. Referències

Welsh *ddim*. *Diachronica*, 27, 110-56.

——— (2011). «A minimalist approach to Jespersen's Cycle in Welsh», dins Dianne Jonas, John Whitman, and Andrew Garrett. *Grammatical Change: Origins, Natures, Outcomes*. Oxford: Oxford University Press, 93-119.

WILLIS, David; BREITBARTH, Anne; LUCAS, Christopher (2013). *The History of Negation in the Languages of Europe and the Mediterranean. Volume I Case studies*. Oxford: Oxford University Press.

VAN DER WOUDE, Ton (1997). *Negative Contexts. Collocation, polarity and multiple negation*. Londres, Nova York: Routledge.

WU, Xiu-Zhi Zoe (2004). *Grammaticalization and language change in Chinese*. London: Routledge.

WÜEST, Jakob T. (1985). Les énonciatifs gascons et la théorie de l'énonciation, dins Andres Max Kristol i Jakob T. Wüest (eds.). *Drin de tot: Travaux de sociolinguistique et de dialectologie béarnaises*. Berna: Peter Lang, 285-307.

YOON, Suwon (2008). *From Non-Specificity to Polarity: Korean N-Words*. Ms., University of Chicago.

——— (2011) Rhetorical comparatives: Polarity items, expletive negation, and subjunctive mood. *Journal of Pragmatics*, 43, 2012-2033.

YOSHIMURA, Keiko 2007. *Focus and Polarity in Japanese*. Tesi doctoral, University of Chicago.

ZAGONA, Karen (1988a). Proper government of antecedentless VP in English and Spanish. *Natural Language and Linguistic Theory*, 6, 95-128.

——— (1988b). *Verb Phrase Syntax: A Parametric Study of English and Spanish*. Dordrecht: Kluwer.

ZAMPARELLI, Roberto (1995). *Layers in the Determiner Phrase*. Tesi doctoral, University of Rochester.

——— (2000). *Layers in the Determiner Phrase*. Ms. University of Rochester.

——— (2014). *Layers in the Determiner Phrase*. Londres, Nova York: Garland Publishing.

ZANUTTINI, Raffaella (1991). *Syntactic Properties of Sentential Negation*. Tesi doctoral, University of Pennsylvania.

——— (1994). «Reexamining negative clauses», dins Guglielmo Cinque; Jan Kosster, Jean-Yves Pollock; Luigi Rizzi i Raffaella Zanuttini (eds.). *Paths towards universal grammar*. Washington: Georgetown University Press, 427-451.

——— (1997). *Negation and clausal structure*. Oxford: Oxford University Press.

ZEIJLSTRA, Hedde (2002). What the Dutch Jespersen Cycle may reveal about Negative Concord. *Linguistics in Potsdam*, 19, 183-206.

- (2004). *Sentential Negation and Negative Concord*. Tesi doctoral, University of Amsterdam.
- (2010). *On French Negation*. Ms. Universiteit van Amsterdam. En línia: [<http://ling.auf.net/lingBuzz/000885>] [data de consulta: 22/6/2015]
- (2012). There is only one way to agree. *The linguistic review*, 29, 491-539.
- (2013). «Negation and polarity», dins Den Dikken. *The Cambridge Handbook of Generative Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press, 793-826.
- (2014). «On the uninterpretability of interpretable features», dins Peter Kosta, Steven L. Franks, Teodora Radeva-Bork i Lilia Schürcks (eds.). *Minimalism and Beyond. Radicalizing the interfaces*. Amsterdam, Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, 109-129.
- (2015). «The Morpho-Syntactic Realisation of Negation», dins Tibor Kiss i Artemis Alexiadou (eds.). *Syntax-Theory and Analysis. International Handbook*. vol. 1. Berlin: De Gruyter Mouton, 274-309.
- (2016). Diachronic Developments in the Domain of Negation. *Language and Linguistics Compass*, 10 / 6, 294-295.
- ZEIJLSTRA, Hedde; BIBERAUER, Theresa (2012). Negative Concord in Afrikaans: filling the typological gap. *Journal of Semantics*, 29 / 3: 345-371.
- ZIMMERMAN, David (1980). Force and Sense. *Mind*, 89, 214-233.
- ZWARTS, Frans (1995). Nonveridical contexts. *Linguistic Analysis*, 25, 286-312.
- (1996). «Three types of polarity», dins Fritz Hamm i Erhard Hinrichs (eds.). *Plural Quantification*. Dordrecht: Kluwer.

8. Fonts dels exemples

AAA: *Archivo Audiovisual del Aragonés*. Asociación Cultural Parola. En línia: <http://www.acparola.com/aaa/?section=3> [en línia: 10/2/2017]

ABARCA DE BOLEA, Ana (1980). *Obra en aragonés*. Osca: Publicacions d'o Consello d'a Fbla Aragonesa.

ACADEMIA DE L'ARAGONÉS: *Homenache*: Homenatge a Rosario Ustáriz. En línia: <http://www.academiadelaragones.org/Rosario%20Ustariz.htm> [data de consulta: 2/9/2014]

ACADEMIA OCCITANA: *Acadèmia occitana*. Consistòri del gai saber. En línia: <http://www.academiaoccitana.eu/oc/10/52/L'academia/L'Academia-occitana---Consistòri-del-Gai-Saber> [data de consulta: 16/2/2015]

AIXALDA: Corpus del *Projecte Aixalda. Estudi integrat del dialecte pallarès*. Oficina de Llengua i Literatura de Ponent i el Pirineu de la Universitat de Lleida.

ALBERT, Caterina (1905). *Solitud*. Barcelona: Publicació Joventut, 1905. Montpelier: Centre d'Estudis Occitans.

ALCOVER, Antoni M. (2011). *Mostra de diccionari mallorquí* (ed. de Maria Pilar Perea). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

ALEANR: ALVAR, MANUEL (1989). *Atlas lingüístico y etnográfico de Aragón, Navarra y Rioja*. Saragossa, Madrid: Diputación Provincial de Zaragoza / CSIC.

ALF: EDMONT, Edmond; GILLIÉRON, Jules (1902-1910). *Atlas linguistique de la France*. París: Champion. En línia: <http://cartodialect.imag.fr/cartodialect/> [data de consulta: 15/5/2017]

ALG: SÉGUY, Jean (1954-1973). *Atlas linguistique et ethnographique de la Gascogne*. París: Centre Nationale de Recherche Scientifique.

ALIBÈRT, Loïs (1976). *Gramatica occitana segon los parlars lengadocians*. Montpelier: Centre d'Estudis Occitans.

ALPI: *Atlas Lingüístico de la Península Ibérica* (1962). Madrid: CSIC.

ALVIRA, Julio; HERNÁNDEZ, Antonio (2002). *La aventura de una gota de agua*. Saragossa: Gobierno de Aragón, Departamento de Educación y Ciencia.

Aran ath dia (2008). *Aran ath dia*, 21 (gener 2008).

Andalán (1978). *Periódico semanal aragonés*, 195. Eloy Fernández Clemente i Carlos Royo Villanova.

Arainfo: XIV Borina por l'aragonés. *Arainfo. Diario libre de Aragón*. En línia: <http://arainfo.org/xiv-borina-por-laragones/> [data de consulta: 5/2/2017]

ARNAL, María Luisa (1998). *El habla de la Baja Ribagorza occidental, aspectos fónicos y gramaticales*. Zaragoza: Institución «Fernando el Católico».

——— (2003). *Diccionario del habla de la baja ribagorza occidental (Huesca)*. Saragossa: Gara d'Edicions, Institución «Fernando el Católico».

Arredol: *Arredol*, [diari electrònic]. En línia: <http://www.arredol.com/un-festival-folk-pa-salvar-as-montanyas-daragon/> [data de consulta: 1/2/2017]

BALAGUER, Claudi; POJADA, Patrici (2005). *Diccionari català-occitan*. Vielha: Conselh Generau d'Aran.

BARBAL, Maria (1985). *Pedra de tartera*. Barcelona: Laia.

Barrenaus: Blog *Tierra de barrenaus*. En línia: <http://barrenau.blogspot.com.es/2012/08/as-casetes-puden.html> [data de consulta: 13/12/2014]

BARTRE, Lucie (1934). *Flors d'Argelag*. Perpinyà: Imprimerie de l'Indépendant.

BATELÒC: *Basa Textuala per la lenga d'Òc*. Laboratòri de linguistica CLLE-ERSS, Unitat Mixta de Recèrca del CNRS e de l'Universitat de Tolosa Joan Jaurés (Myriam Bras, dir.). En línia: [<http://redac.univ-tlse2.fr/bateloc/index.jsp>] [data de consulta: 17/5/2017]

BATLLORI, Montserrat (2009). Ordre de mots i estructura informativa a la llengua de Francesc Eiximenis. Presentació al Congrès Internacional Francès Eiximenis, sis-cents anys (1409-2009), celebrar del 12 al 14 de novembre del 2009 a la Universitat de Girona.

——— (2015). «The Significance of Formal Features in Language Change Theory and the Evolution of Minimizers», dins Pierre Larrivée, Chungmin Lee (eds.). *Negation and Polarity: Experimental Perspectives*. Nova York, Dorcreech, Londres: Springer, 347-377.

BATLLORI, Montserrat; HERNANZ, Maria Lluïsa (2011). Variación y periferia izquierda: la anteposición de foco débil en español y en catalán. Presentació al 18 Congreso de la Asociación de Hispanistas, celebrat el 24 de març del 2011 a la Universitat Passau.

——— (2013). Emphatic polarity particles in Spanish and Catalan. *Lingua*, 128, 9-30.

——— (2015). «Weak focus and polarity: Asymmetries between Spanish and Catalan», dins Theresa Biberauer, George Walkden (eds.). *Syntax over time: Lexical, Morphological, and Information-structural Interactions*. Oxford: Oxford University Press.

BEA, Isaac (2015). *El parlar del Pallars Sobirà i de la Vall Fosca*. Tesi doctoral, Universitat de Lleida.

BEC, Piere (1968). *Les Interférences linguistiques entre Gascon et Languedocien dans les parlers du Comminges et du Couserans*. París: PUF.

BESCHE-COMMENGE, Bruno (1977). *Le savoir des bergers de Casabède, Biesche-Commenge*. Tolosa de Llenguadoc: Université Toulouse-Le Mirail.

8. Fonts dels exemples

BLASCO FERRER, Eduard (2004). El aragonés: tipología y clasificación, dins Francho Nagore (ed.). *Estudios e rechiras arredol d'a lengua aragonesa e a suya literatura. Autas da III trobada*. Osca: Instituto de Estudios Altoaragoneses, Publicazions d'o Consello d'a Fabla Aragonesa, 95-112.

BLASCO, Ana Cristina; SÁNCHEZ, Manuel; GURRÍA, Alejandro (2005). *Tradición Oral y habla de Ballibasa*. Jaca: E.P.P.A.

BOSCH, Vicent (1992-1993). Vocabulari de Fonz. *AFA*, XLVIII-XLIX, 309-319.

BOUCOIRAN, Louis (1875). *Dictionnaire analogique & étymologique des idiomes méridionaux qui sont parlés depuis Nice jusqu'à Bayonne et depuis les Pyrénées jusqu'au centre de la France*. Nîmes: Roumieux.

BOSCH, Vicent (1992-1993 [1929]). Vocabulario de Fonz. *Archivo de filología aragonesa*, 48-49, 309-322.

BRINGUÉ, Laura; FEBRER, Víctor (2007). *Vallferrera, lo parlar i molt més*. Esplugues de Llobregat: Impremta Jordi, S.L.

BROSSA, Joan (1978). *Teatre complet III: Poesia escènica 1959-1962*. Barcelona: Edicions 62.

BUESA, Tomás (1989). *Estudios filológicos aragoneses* (edició de José M.ª Enguita). Zaragoza: Prensas Universitarias de Zaragoza.

BURLANER, Pere (1995). *Els contes de Mossèn Bitarol*. Barcelona: Llibres de l'Índex.

Butletin (2010). *Subvencions entara recuperacion deth miei naturau: Dalh de Prats entar exercici* 2010. Consell Generau d'Aran. En línia:

<http://www.butlletilocaldesubvencions.com/getHTML.cgi?Op=1&Id=MTAwOTc&CodC=MzgzMA> [data de consulta: 13/10/2016]

Calandreta del País de Pàmias: Blog *La poesia de l'ivèrn* [1/12/2013]. En línia: <http://calandretadelpaisdepamias.blogspot.com.es/2013/12/la-poesia-de-livern.html> [data de consulta: 14/2/2017]

CAMUS, Bruno (2006). «La expresión de la negación», dins Concepción Company (dir.), *Sintaxis histórica del Español, tomo I: La frase verbal*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica / Universidad Nacional Autónoma de México, 1161-1249.

CANTALAUSA, Joan de (2003). *Diccionari Occitan General Cantalauca*. Lo Monastèri: Cultura d'Òc.

——— (2006). *Istoria atal*. Centre International de l'Écrit en Langue d'Oc. En línia: [<http://www.cieldoc.com/libre/integral/libr0567.pdf>] [data de consulta: 7/5/2017]

CARRERA, Aitor (2007). *Gramatica Aranesa*. Lleida: Pagès editors.

CHARBEN: *Charrando, Artículos en aragonés benasqués*. Daniel González García. En línia: <http://www.charrando.com/docs/ArticulosenAragonesBenasquesdelAigueta.pdf> [data de consulta: 16/2/2015]

CICA: *Corpus Informatitzat del Català Antic*. Joan Torruella, Manuel Pérez-Saldanya i Josep

La reanàlisi dels minimitzadors negatius en el contínuum romànic pirinenc

Martines (dir.). En línia: <http://www.cica.cat/> [data de consulta: 5/6/2017]

CICERÓ: MARÍN, Manuel (1997). *Discursos*, vol. 10. Madrid: CSIC.

CICHON, Peter (1999). *Einführung in Die Okzitanische Sprache*. Bonn: Romanistischer Verlag.

CIEL D'OC: *Centre International de l'Écrit en Langue d'Oc*. Université de Provence. En línia: <http://www.cieldoc.com/> [data de consulta: 23/4/2017]

Chiretas: Blog *Chiretas de marisco*. En línia: <http://chiretademarisco.blogspot.com.es/2012/11/> [data de consulta: 26/12/2015]

COLL, Pep (1989). *Quan Judes era fadri i sa mare festejava*. Barcelona: L'esperver Llegir.

COM2: RICKETTS, Peter T. (dir. tècnic); REED, Alan (dir.). *Concordance de l'occitan médiéval* [Recurs electrònic] (2005): *les troubadours: les textes narratifs en vers*. Turnhout: Brepols.

COMDT: *Portal Documentaire. Centre Occitan des Musiques et Danses Traditionnelles à Toulouse*. Centre Occitan des Musiques et Danses Traditionnelles à Toulouse. En línia: <http://www.comdt.org> [data de consulta: 20/2/2017]

Contes: Perqué las granhòtas an una longa lenga? Des contes dans nos langues. Projet EFTLV Comenius Regio. En línia: http://www.agence-erasmus.fr/docs/2112_af-grenouille_fr_oc.pdf [data de consulta: 24/3/2017]

COROMINES, Joan. (1971). «Cap indefinit». *Lleures i converses d'un filòleg*. Barcelona: Club Editor, 264.

——— (1990). *El Parlar de la Vall d'Aran*. Barcelona: Curial.

CURET, Francesc (1954). *Visions barcelonines: 1760-1860. VI, Botigues, obradors i cases de menjar i beure*. Barcelona: Dalmau i Jover.

CTILC: *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana*. Institut d'Estudis Catalans. En línia: <http://ctilc.iec.cat/> [data de consulta: 12/12/2015]

DCC: *Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana*. Institut d'Estudis Catalans. En línia: <http://dcc.iec.cat/> [data de consulta: 30/11/2016]

DCVB: ALCOVER, Antoni Maria; MOLL, Francesc de Borja (1926-1968). *Diccionari català-valencià-balear*. Moll: Palma.

Diari d'Andorra (2011). El llibre de l'estiu de Martí Salvans, 2/7/2011. En línia: http://www.diariandorra.ad/noticies/opinio/2011/07/02/el_llibre_l_estiu_marti_salvans_57059_1129.html [data de consulta: 3/7/2017]

DICPC: *Diccionari pràctic i complementari*. Sebastià Oliveras Duran. En línia: <http://www.dicpc.cat/volum-1/volum-1-entrades-correctes/b> [data de consulta: 12/2/2017]

DIEC2: *Diccionari de la llengua catalana*. En línia: <http://dlc.iec.cat> [data de consulta: 22/4/2017]

8. Fonts dels exemples

DI TULLIO, Ángela (2008). Palabras negativas en contextos enfáticos: *nada, ningún*. Comunicació al XIX Congreso de la SAL, celebrat del 9 al 12 d'abril del 2008 a Santa Fe (Argentina).

DRAE: *Diccionario de la Real Academia*. En línia: <http://dle.rae.es> [data de consulta: 22/6/2016]

DTCA: *Diccionari de textos del català antic*. En línia: <http://www.ub.edu/diccionari-dtca/> [data de consulta: 5/6/2016]

Educacin: Blog *Educacin Espacio de comunicaci3n*. En línia: <http://educacin.blogspot.com.es/2012/10/el-aragones.html> [data de consulta: 15/12/2016]

ESPINAL, Maria Teresa (1993a). Two squibs on modality and negation. *Catalan Working Papers in Linguistics*, 3, 113-138.

——— (2004). *Diccionari de sinònims de frases fetes*. Bellaterra, Barcelona, València: Universitat Autònoma de Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Universitat de València.

——— (2008). «La negació», dins Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya (dirs.). *Gramàtica del català contemporani*, vol. 3. Barcelona: Empúries, 2729-2793.

——— (2011). «Pragmatic particles at the syntax-cognition interface», dins Lluís Payrató i Josep Cots (ed). *The Pragmatics of Catalan Pragmatics*. Berlin: De Gruyter Mouton, 49-79.

EFA: ESTUDIO DE FILOLOGÍA ARAGONESA (2017). *Gramàtica bàsica de l'aragonés* (texto provisional). Saragossa: Edicions Dichitals de l'Academia de l'Aragonés.

Falordietas: Blog *L'aragonés en a escuela, barucas conzieteras sin reblar*. En línia: <http://pol-laragonsenaescuela.blogspot.com.es/search?updated-min=2014-01-01T00:00:00%2B01:00&updated-max=2015-01-01T00:00:00%2B01:00&max-results=25> [data de consulta: 30/12/2016]

Felqueral. Blog *Felqueral* de Chabier Lozano. En línia: <http://felqueral.blogspot.com.es> [data de consulta: 5/2/2017]

FLORICIC, Franck (2006). Remarques sur la négation connexionnelle en occitan languedocien. *Studia Romanica*, XXXIII, 113-132.

——— (2012). Negazione e variazione nei dialetti italo-romanzi. *Lingvarvm varietas*, 28, 27-44.

FRANCINO, Glòria (1986). «Variacions lingüístiques: Sopeira», dins *II Congrés Internacional de la Llengua Catalana*. Palma: Universitat de les Illes Balears, 141-146.

Fuellas: *Fuellas d'informazi3n d'o Consello d'a Fabla Aragonesa* (2009), 191. Consello d'a Fabla Aragonesa. En línia: http://www.consello.org/pdf_fuellas/Fuellas%20191-192.pdf [data de consulta: 14/12/2016]

Hecho: Blog *Aragonés de Chesó*. En línia: valledehecho.blogspot.com.es/2011/09/lo-cheso-nuestra-fabla.html [data de consulta: 15/12/2016]

GDLC: *Gran Diccionari de la Llengua Catalana*. Grup Enciclopèdia Catalana. En línia: [\[http://www.diccionari.cat\]](http://www.diccionari.cat). Data de consulta: 25/4/2017

La reanàlisi dels minimitzadors negatius en el contínuum romànic pirinenc

GIRALT, Javier (1998). *Aspectos gramaticales de las hablas de la Litera*. Saragossa: Institución «Fernando el Católico».

GIRBAL, Eduard (1923). *La tragèdia de ca-'l Pere Llarch*. Barcelona: Ilustració Catalana.

——— (2003-2004). Catalán coloquial en una creació teatral popular: *La pastorada* de Benabarre. *AFA*, LIX-LX, 1291-1319.

Giranto: Relats pirinencs sobre la memòria històrica (2002). Barcelona: Proa.

GÓMEZ, Gemma (2011). *Gramàtica del català rossellonès*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.

GRIEVE-SMITH, Angus B. (2009). *The Spread of Change in French Negation*. Tesi doctoral, University of Mexico.

HAGEMEIJER, Tjerk (2003). A negação nos crioulos do Golfo da Guiné: aspectos sincrónicos e diacrónicos. *Revista Internacional de Lingüística Iberoamericana*, 2, 161-188.

HAGEMEIJER, Tjerk; SANTOS, Ana Lúcia (2004). «Elementos polares na periferia direita: Negação Aparentemente Descontínua, Afirmação Enfática e Tags», dins Tiago Freitas i Amália Mendes (eds.). *Actas do XIX Encontro Nacional da Associação Portuguesa de Linguística*. Lisboa: Associação Portuguesa de Linguística, 465-476.

JAGUENEAU, Liliane; YALIERE, Michel (1976). *L'occitanparle a Lespignan (Herauld). La langue des viticulteurs*. Tolosa de Llenguadoc: Universite de Toulouse II - Le Mirail.

LCOG: *Linguistic Corpus of Old Gascon*, Thomas Field. En línia: <http://mllidev.umbc.edu/gascon/English/description/index.html> [data de consulta: 27/2/2017]

LEDGEWAY, Adam (2017). «Marking presuppositional negation in the dialects of southern Italy», dins Silvio Cruschina, Katharina Hartmann, Eva-Maria Remberger (eds.). *Studies on Negation. Syntax, semantics, and variation*. Göttingen: V&R unipress, Vienna University Press, 105-130.

Límites: Blog *Los límites de tu lenguaje*. <http://www.chuandefonz.com/la-casa-los-telaires-primera-parte/> [data de consulta: 15 de desembre del 2016]

LLOP, Ares (2013). *La negació en pallarès. Sintaxi de l'adverbi cap*. Tesina de màster, Universitat Autònoma de Barcelona.

LLUÍS, Joan (1964). *Records de la meva vida de pastor*. Barcelona: Editorial Barcino.

——— (1980). *L'home de la bossa: novel·la d'antics costums nupcials del Pallars Sobirà*. Granollers: Montblanc-Martin.

LOZANO, Chabier (2010). *Aspectos lingüísticos de la Tella. Aragonés de Sobrarbe*. Saragossa: Prensas universitarias de Zaragoza.

LOZANO, Chabier; SALUDAS, Ánchel Lois (2005). *Aspectos morfosintácticos del belsetán*. Zaragoza: Gara d'Edizions, Institución «Fernando el Católico».

8. Fonts dels exemples

LOZANO, Chabier; SÁNCHEZ, Fernando (2013). *Aproximación a l'aragonés d'A Fueva seguntes un texto oral*. Edicions Dichitals de l'Academia de l'Aragonés. En línia: <http://www.academiadelaragones.org/biblio/Edacar8.pdf> [data de consulta: 23 de desembre del 2016]

MANENT, Marià (1975). *El vel de Maia*. Barcelona: Edicions Destino.

MARTIN, Jean (1899). *Poésies biterroises du Père Jean Martin*. Besiers: J. Sapte.

MARTÍN, Marta (2010). «Presentación», dins Rosario Ustáriz. *Entre amigos. Zagueras añadas*. Saragossa: Gara d'Ediziós.

MASCARAY, Bienvenido (2013). *Vocabulario del habla de Campo (Ribagorza, Huesca)*. Saragossa: Xordica Editorial.

MENVIÈLA, Natalia; LABÒRDA, Robèrt (eds.) (2009). *Montjòia. Antologia de tèxtes gascons pirenencs. Sègle XIXau-sègle XXau (prumèr terç)*. Auloron, Senta Maria: Transmetem, Pescalua.

MISTRAL, Frédéric (1979). *Lou Tresor dóu felibrige ou Dictionnaire provençal-français: embrassant les divers dialectes de la langue d'oc moderne*. Raphèle-lès-Arles : Culture Provençale et Méridionale.

MONTOYA, Jèp (1999). *Vademecum aranense: antologia de tèxtes en aranés : gascon des nautes sorces dera Garona, sègles XII-XX*. Vielha: Conselh Generau d'Aran.

MORET, Hèctor (1994). *Sobre la llengua de Mequinensa*. Calaceit: Institut d'Estudis del Baix Cinca.

MOTT, Brian (2015). *Diccionario etimológico chistabino-castellano, castellano-chistabino*. Saragossa: Institución «Fernando el Católico».

OLIVIERI, Michèle; SAUZET, Patrick (2016). «Southern Gallo-Romance. Occitan», dins Adam Ledgeway i Martin Maiden (eds.). *The Oxford Guide to the Romance Languages*. Oxford: Oxford University Press, 319-439.

ORLANDINI, Anna; POCETTI, Paolo (2012). Sullo status dei termini a polarità negativa in latino e nelle lingue italiche. *Linguarum varietas*, 169-186.

Osella: Blog *Osella e Trasobars: A fabla, costumbres, cheografía e poblazón*. En línia: <http://osejaytrasobares.site40.net/costumbres/chentas.php> [data de consulta: 25 de gener del 2016]

Ospaisachesde: Blog *Ospaisachesde*. En línia: <https://ospaisachesde.wordpress.com> [data de consulta: 5/2/2017]

OUHALLA, Jamal (1990). Sentential negation, Relativized Minimality and the aspectual status of auxiliaries. *Linguistic Review*, 7, 183-231.

PAR, Anfós (1923). *Sintaxi catalana segons los escrits en prosa de Bernat Metge (1398)*. Halle: Niemeyer.

ParemioRom: Paremiologia romànica: refranys meteorològics i territori. Universitat de Barcelona. En línia: <http://stel.ub.edu/paremio-rom/ca> [data de consulta: 31/5/2015]

- PEREA, Maria Pilar (1990). *Complements a La flexió verbal en els dialects catalans. Dotze quaderns de camp d'Antoni M. Alcover*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- PINTO, Clara (2010). *Negação metalinguística e estruturas com nada no Português Europeu*. Tesina de màster, Universidade de Lisboa.
- POJADA, Patrici (2010). «Distància entre occitan aranés e occitan referencial o estàndar», dins Rosa Artigas (coord.). *L'aranés e l'occitan general: quatre estudis*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Secretaria de Política Lingüística.
- POLETTI, Cecilia (2017). «Negative Doubling: In favour of a “Big NegP” analysis», dins Silvio Cruschina, Katharina Hartmann, Eva-Maria Remberger. (eds.) *Studies on Negation. Syntax, semantics, and variation*. Göttingen: V&R unipress, Vienna University Press.
- PONS, Jeroni (1921). *La llar dels Avis. Novel·la de costums mallorquines*. Sóller.
- PORTAL ALCOVER: *Portal Antoni Maria Alcover*. Institut d'Estudis Catalans. En línia: <http://alcover.iec.cat> [data de consulta: 4/1/2015]
- Ribagorçaparla. La Ribagorça parla*. Associació Escunç. En línia: <http://www.ribagorcaparla.cat/dictionary/llest-a/> [data de consulta: 4/2/2017]
- ROBBERS, Karim (1997). *Some remarks on focus and negation in Africaans*. Ms., Universiteit Amsterdam.
- ROHLFS, Gerhard (1970). *Le gascon. Études de philologie pyrénéenne*. Tübingen: Max Niemeyer.
- (1984). Dialectos del Pirineo aragonés (semejanzas y diferencias). *Archivo de filología Aragonesa*, 34-35, 215-227.
- ROMANOS, Fernando (1998-1999). *Triballo sobre o libro Oras Seltas* (Pablo Recio). Ms. Universidad de Zaragoza.
- (2000). Aragonés ribagorzano: lesico emplegau en a obra de Pablo Recio. *Luenga & Fablas*, 4, 29-59.
- ROVIRÓ, Ignasi (2013). Les idees i les coses. Aproximació al treball del GRFO. *Ausa*, XXVI, 171, 172-194.
- ROMIEU, Maurice; BIANCHI, André (2005). *Gramatica de l'occitan gascon contemporaneu*. Bordeus: Presses Universitaires de Bordeaux.
- RONJAT, Jules (1937). *Grammaire historique des parlers provençaux modernes*. Montpellier: Société des langues romanes.
- RUYRA, Joaquim (1919). *La Parada*. Barcelona, Editorial Catalana.
- SAISSET, Albert (1931). *Catalanades*. Perpinyà: Imprimerie de l'Independant.
- SÁNCHEZ PITARCH, Fernando (2011). «Aproximación a la situación dialectal de l'aragonés», dins Andoni Sagarna, Joseba Lakarra i Patxi Salaberri (eds.). *Las lenguas de los pirineos: pasado y presente. Actas del XVI Congreso de Euskaltzaindia*. Bilbao: Euskaltzaindia, 857- 892.

8. Fonts dels exemples

SAN SEGUNDO, Rosabel (2015). «Non, nun sé ná neguna cosa». Marcadores negativos em asturiano. Presentació al Seminari do Centro de Linguística da Universidade de Lisboa, celebrat el 17 de desembre del 2015 a Lisboa.

SAROIHANDY, Jean-Joseph (2005). *Misión lingüística en el Alto Aragón*. (edició i estudio d'Óscar Latas Alegre). Saragossa: Xordica Editorial-Prensas Universitarias.

SAURA, José Antonio (1998). Comentario etnolingüístico de un cuento benasqués: «La señal» de Carmen Castán. *Archivo de Filología Aragonesa*, LIV-LV, 181-206.

——— (2000). *La cuantificación benasquesa*, dins Francho Nagore (coord.) *Homenaje a Rafael Andolz: estudios sobre la cultura popular, la tradición y la lengua en Aragón*. Osca: Instituto de Estudios Altoaragoneses (Diputación de Huesca), Consello d'a Fabla Aragonesa, Instituto aragonés de Antropología, 593-610.

——— (2006). Literatura de Ribagorza, *Comarca de La Ribagorza*, 209-220.

——— (2010). «Peculiaridades sintácticas del castellano hablado en el Valle de Benasque», dins Rosa María Castañer, Vicente Lagüens. *De moneda nunca usada: Estudios dedicados a José Mª Enguita Utrilla*, 573-583.

——— (2017). *El patués, la llengua ribagorçana*. Ms., Universidad de Zaragoza.

SAUZET, Patrick (2006). Doubling phenomena in Occitan. Presentació del Workshop on Doubling Phenomena in European Dialects, celebrat del 16 al 18 de març del 2006 a Amsterdam.

SCHWEGLER, Armin (1986). The Chanson de Sainte Foy: Etymology of *Capdorn*. *Rph*, 39, 285-304.

——— (1990). *Analyticity and syntheticity: A diachronic perspective with special reference to Romance languages*. Berlin: Mouton de Gruyter.

SISTAC, Ramon (1993). *El ribagorçà a l'Alta Llitera. Els parlars de la vall de la Sosa de Peralta*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

——— (1998). *El català d'Àneu: reflexions a l'entorn dels dialectes contemporanis*. Esterri d'Àneu: Consell Cultural de les Valls d'Àneu.

SUÏLS, Jordi (2011). «Els dialectes dels Pirineus centrals i la qüestió de les relacions interlingüístiques», dins *Actes del congrés Pirinioetako Hizkuntzak: Lehena eta oraina/Les llengües dels Pirineus: passat i present*. Bilbao: Euskaltzaindia, 823-856.

SUCHIER, Hermann (1883). *Denkmaler provenzalischer literatur und Sprache*. Halle: Niemeyer.

——— (1894). *Provenzalische Diätetik: auf Grund Neuen Materials*. Halle: Niemeyer.

Tam-tam: Blog *Lo Tam-Tam*. [en línia: <http://www.jornalet.com/blocs/anarem-plus-a-lola-lei-bodegas-son-barradas>] [data de consulta: 1/6/2017]

Tertúlies: *Tertúlies a la fresca. El lloc on van a parar les discussions d'estiu d'Alcampell*. En línia: <https://tertuliesalcampell.wordpress.com/tertulies/tertulies-del-2012/5-per-que-li-diuen-sexe-quan->

La reanàlisi dels minimitzadors negatius en el contínuum romànic pirinenc

volen-dir-genere-les-relacions-de-parella-segons-la-tv-per-iolanda-tortajada/ [data de consulta: 4/2/2017]

TOMÁS, Xavier (1999). *El aragonés del Biello Sobrarbe*. Osca: Instituto de Estudios Altoaragoneses.

TORRENT, Aina (2007). La negació amb *pas* en català antic. *Randa*, 59, 201-214.

Tramontana: Réseau Tramontana. L'Héritage culturel des montagnes d'Europe. Nosauts de Bigòrra. En línia: <http://www.re-tramontana.org/es/larchivo/mappa/> [data de consulta: 28/7/2016]

USÓN, Chusé Raúl (2009). «Nuevas Fuentes para el estudio del dialecto cheso»: esbozo de un artículo inédito de Rafael Gastón Burillo. *Alazet*, 21, 73-85.

VÁZQUEZ OBRADOR, Jesús (1999). El aragonés de Biescas y Gavín: breve caracterización. *Alazet*, 11, 153-184.

WINCKELMANN, Otto (1989). *Untersuchungen zur Sprachvariation des Gaskognischen im Val d'Aran (Zentralpyrenäen)*. Tübinga: Niemeyer.

ZANUTTINI, Raffaella (1997). *Negation and clausal structure*. Oxford: Oxford University Press.

Zerrigüeltaires: Blog *Os Zerrigüeltaires. Nuestras andanzas por Aragón*. En línia: <https://oszerrigueltaires.wordpress.com/2008/05/05/21-albi-datos-estoricos-museyo-toulouse-lautrec/> [data de consulta: 30 de desembre del 2016]

9. Annexos

Annex 1. Repertori addicional de minimitzadors	384
Annex 2. Mapes	
Annex 2.1. Mapes de les varietats del contínuum pirinenc	
Mapa 2.1.1. Varietats de transició i enclavaments del domini occitanoromànic.....	397
Mapa 2.1.2 Les varietats del contínuum romànic pirinenc.....	398
Mapa 2.1.3. Focus sobre l'àrea de contacte i transició de les varietats 399romàniques pirinenques.....	399
Mapa 2.1.4. Les varietats catalanes	400
Mapa 2.1.5. Les varietats occitanes	401
Mapa 2.1.6. Varietats lingüístiques de l'Aragó	402
Mapa 2.1.7. Els parlars de la Baixa Ribagorça occidental	403
Annex 2.2. Mapes geolingüístics	
Mapa 2.2.1. Els reforços postverbals de la negació en occità	404
Mapa 2.2.2. Les marques de negació preverbal a la regió de l'Arièja	405
Mapa 2.2.3. Les marques de negació emfàtica pressuposicional a la regió de l'Arièja.....	406
Mapa 2.2.4. Les marques de negació emfàtica a la regió de l'Arièja.....	407
Mapa 2.2.5. La negació oracional a l'àrea gascona.....	408
Mapa 2.2.6. La isoglossa de la negació <i>no... cap / pas</i> entre els parlars del Comengès i el Coserans.....	409
Mapa 2.2.7. Alguns trets sintàctics representatius dels parlars occitans. L'ús dels enunciatius en occità (àrea ombrejada fosca).....	410
Mapa 2.2.8a. L'ús dels enunciatius en occità gascó.....	411
Mapa 2.2.8b. L'ús dels enunciatius en oracions negatives en occità gascó.....	412
Mapa 2.2.9. La distribució d'ús de <i>brenca</i> a l'àrea de la Baixa Ribagorça Occidental.....	413
Mapa 2.2.10. La distribució d'ús de <i>brenca / molla</i> a l'àrea de la Llitera	414
Mapa 2.2.11. Els termes de polaritat negativa del contínuum aragonès-benasquès-català	414
Mapa 2.2.12. La posició del modificador aspectual <i>encara</i> a l'àrea transició català-occità gascó	416

Annex 1. Repertori adicional de minimitzadors

A continuació presentem un repertori adicional de minimitzadors de les varietats pirinenques estudiades. Es tracta de minimitzadors que, tot i que han donat lloc a determinats mots funcionals relacionats amb la polaritat negativa (quantificadors quantitius o indefinits usats com a termes de polaritat negativa —en alguns casos, a més a més, amb les característiques configuracionals pròpies dels mots-n), mantenen un caràcter preeminentment nominal. Considerem que el conjunt d'aquests minimitzadors evidencia la riquesa dels parlars pirinencs pel que fa a aquest elements. A diferència dels minimitzadors estudiats a la tesi, però, els minimitzadors d'aquest annex són d'ús menys habitual i, en alguns casos, han caigut en desús. A més, també, són propis de parlars molt concrets i no tan representatius de l'existència del contínuum lingüístic descrit aquí¹. De manera semblant a com ho hem fet al capítol 3, a continuació llistem els minimitzadors i ens referim breument tant als substantius que els van donar origen i als valors amb què els hem pogut trobar.

• **Arròpio**:. Segons Rohlfs (1977: §518), el minimitzador *arròpio*, així com les variants *ròpio*, *ropi*, provenen del mot gascó *ropa* 'roba' (Rohlfs, 1977: §518), entenem que pres com a 'tros, parrac' d'algun teixit. Mistral (1979: s.v. *ropio*) recull el mot amb el valor de mot-n ('res' o 'res de res') al parlar de Gers (àrea gascona). L'ús del minimitzador en contextos negatius només ha estat detectat en gascó. De fet, no hem trobat més exemples que els que recull Rohlfs (1977: §518), reproduïts a (1)-(3):

- (1) *Nou y a dechat arròpio*. 'No ha deixat res' (Rohlfs, 1977: §518)
(occità gascó)

¹ A la nota 141 del capítol 2, hem citat, també, alguns dels minimitzadors recollits a través dels enunciats del ALPI *No tengo ni pizca* (ALPI, I, p.29, 399) i *No me importa un pito* (ALPI, I, p. 29, 400). No els analitzem a fons perquè, en general, es tracta de minimitzadors nominals que no han avançat gairebé gens en el procés de reanàlisi en les varietats estudiades —no descartem, però, que sí que ho hagin fet en altres varietats romàniques.

- (2) *Nou n'aberàs ròpio*. 'No en tindràs cap' (Rohlf, 1977: §518)
(occità gascó)
- (3) *Nou bàu arròpio*. 'No val res' (Rohlf, 1977: §518) (gascó)

• **Basta**: Es tracta del nom per designar la 'sèrie de puntades llargues d'agulla enfilada, fetes per ajustar dues peces de roba abans de cosir-les definitivament' (DCVB). Segons el DCVB és un derivat postverbal del germànic **bastjan*, 'teixir amb fibres'. Tot i que Rohlf en recull l'ús com a TPN en gascó sota la forma *baste* —Rohlf (1977: §518)—, no se n'han trobat usos en els parlars catalans.

- (4) *Nou n'y a baste*. 'No n'hi ha gens' (Palay, 1932 [apud Rohlf, 1977: §518]) (gascó)

• **Borla**: aquest minimitzador fa referència a la 'reunió de molts fils de seda, llana, etc., lligats per un de llurs extrems formant una espècie de bola o plomall estarrufat o un pom de fils penjants, usada com a adornament' (DIEC2). Prové del llatí **burrūla*, que significava literalment 'floquet de llana'. Tot i que no es detecta l'ús de l'equivalent *borla* com a minimitzador relacionat amb la polaritat en català, Rohlf documenta l'ús de la forma *bourlo* per al gascó com a mot-n (Rohlf, 1977: 135).

- (5) *Lo praubin n'abè coumprès bourlo au sermou déu curè*. 'El pobre no havia entès res del sermó del mossèn.' (Rohlf, 1977: 135)
(gascó)

• **Borrall**: es tracta d'un minimitzador que fa referència a una 'petita porció de fibres aglomerades' (DCVB: s.v. *borrall*). Al DCC, es recull l'ús del minimitzador amb valor de 'gens' en una locució fixada —*no entendre un borrall*— en què encara manté, en certa manera, el caràcter nominal inicial; vegeu (6). Al DCVB, apareix relacionat amb altres verbs d'enteniment (*saber, conèixer*, etc.):

- (6) *Aquests, flipats o sense flipar, no m'entenen un borrall.* (Faner, 1984: 218 [apud DCC: s.v. *borrall*]). (català)
- (7) *Del pensament de Catalunya, no'n sabia ni un Borrell.* (Oller Rur. Urb. 231 [apud DCVB: *borrall*]). (català)
- (8) *Y encara era pitjor ab el francés, puix no'n coneixia un borrall.* (Victor Català, Film; Catalana, iv, 415 [apud DCVB: *borrall*]) (català)

• **Bri:** minimitzador que fa referència a un ‘trosset solt d’un filament o d’altra coseta petita i prima’ (DCVB: s.v. *bri*). Es tracta d’un minimitzador que, en català, no ha passat de l’estadi nominal inicial. Així, en oracions negatives, apareix introduït pel determinant indefinit *un*, o bé pel marcador focal *ni* (9)-(10). Trobem, també, algun cas d’ús com a substantiu escarrit (11).

- (9) *No tenir un bri d’intel·ligència.* (DIEC2: s.v. *bri*) (català)
- (10) *No sé si ni un bri de la lliçó.* (DCVB: s.v. *bri*) (català)
- (11) *Mai dels mais no tastes bri de líquid.* (Espriu, 1952: 69 [apud DCC: s.v. *bri*]) (català)

En occità llenguadocià, el minimitzador *brin*² s’ha consolidat com a quantificador amb valor positiu equivalent a ‘un xic, una mica, un poc’ i és molt habitual en oracions afirmatives (12).

- (12) [...] *Una votz un brin raucosa.* ‘una veu una mica rogallosa’ (Rapin, 2003 [apud BaTelÒc])

• **Churlo:**³ es tracta d’un minimitzador recollit per a alguns parlars occitans en la bibliografia, però d’ús poc freqüent. Rohlfs (1977: 518) —citant Palay (1932)— recull l’ús mot *churlo* com a minimitzador (per al qual dona la traducció francesa de *goutelette* ‘goteta’). En alguns reculls de vocabulari regional de l’àrea

² Mott (2015: s.v. *brin*) també recull el mot *brin* en aragonès xistaví, tot i que amb un ús únicament com a nom, per fer referència a ‘una de las trías del cáñamo’.

³ Rohlfs (1977: § 518) recull també els minimitzadors *chape* i *chispo*. No hem pogut recollir exemples suficients per fer una aproximació rigorosa a aquests dos minimitzadors. Citem textualment la informació donada per Rohlfs:

- *Chape: nou pas dies chape.* ‘sans souffler mot’ (Palay)
- *Chispo* (‘étincelle’): *nou m’en èy saubàt chispo.* ‘je n’en ai rien gardé’.

occitana s'inclouen variants del mot *churlo* amb el significat de quantitat de líquid que hom ingereix quan 'beu fent xarrups petits' (vegeu Boucoiran, 1875: s.v. *churla*) o fins i tot 'fent xarrups llargs amb sensualitat' (Mistral, 1979: s.v. *chourla*). L'únic autor que hem pogut trobar que reculli l'ús mot *churlo* com a quantificador de grau és Palay (1932) [apud Rohlfs (1977: § 518)], el qual en cita un exemple del parlar gascó:

- (13) *Noy n'y a pas churlo*. 'no n'hi ha gens' (Palay, 1932 [apud Rohlfs, 1977: § 518]) (occità gascó)

• **Fil:** el mot *fil*, entès com a 'cos de forma capil·lar, molt prim, flexible, d'una llargària indefinida, format ajuntant i torçant fibres o filaments, que serveix per a cosir, fer teixits' (DIEC2: s.v. *fil*), és un minimitzador i, com a tal, és usat com a TPN que indica una quantitat mínima o insignificant.⁴ En català, l'hem trobat, fonamentalment, en SD introduïts per l'indefinit *un* —és a dir, mantenint el valor nominal inicial; vegeu (14)-(15)—; i en parèmies populars, com a (16)⁵.

- (14) *He anat al mercat i no hi he trobat un fil*. (DCVB: s.v. *fil*) (català)
(15) *Ell fiava que l'oncle el faria hereu, i no li ha deixat un fil*. (DCVB: s.v. *fil*) (català)
(16) *A l'abril [/] no m'en llevo fil; [/] al maig, [/] així me'n vaig* (*ParemioRom*) (català)

En salentí, la forma *filu* és usada com a marca de polaritat emfàtica (amb valor intensiu i pressuposicional) (17), i com a marca de negació de constituent (18); vegeu Garzonio i Polettlo (2009) i Ledgeway (2017).

- (17) *Sta schersi? — Nu' sta scherzu filu*. 'Estàs fent broma? —No faig pas broma.' (Lec., Protopapa 1990: 24 [apud Ledgeway, 2017: 115])

⁴ Ledgeway (2017: 115) mostra que *hilu(m)* ja era usat en llatí com a minimitzador: p.e. *Neque proficit hilum*. 'No avança (ni) un fil' (Ciceró, *Tusculanes*, 1.10).

⁵ Al portal *ParemioRom* s'inventarien altres variants d'aquest proverbi, així com també les equivalents en altres parlars romànics.

(18) *Tie lu pueti influenzare, filu ieu.* ‘El pots influir a ell, no (pas) a mi’ (Lec., Protopapa 1992: 95 [apud Ledgeway, 2017: 115])

• **Gra:** el minimitzador *gra* —procedent del mot llatí GRANU(M), amb el mateix significat— fa referència a la ‘part o llavor de certs fruits’ (DIEC2) o a una ‘partícula d’una matèria qualsevol, més o menys semblant a un glòbul’ (DCVB), generalment de dimensions molt reduïdes. Si bé el mot és usat en sentit positiu per tots els parlars estudiats, només s’usa —o bé s’usava, com ho indica el fet que no se n’han trobat exemples actuals— com a TPN en els parlars occitans llenguadocians i de contacte amb el provençal i l’alvernès. En provençal encara és viu. Mistral (1979: s.v. *grano*), en recull usos a cavall entre el valor de quantificador quantitatiu i el valor emfàtic. Ronjat (1937: 638) recull alguns dels usos de *gro* com a marca de polaritat negativa emfàtica (19) i (20):

(19) *N’ai grano.* ‘no en tinc pas/gens’ (Mistral, 1932 : s.v. *grano*)
(provençal)

(20) *N’ero gro atrapo-minou,* ‘No era pas afalagador’ (Ronjat, 1937: 638) (provençal)

• **Hiera:** es tracta, de nou, d’un substantiu amb un sentit de cosa de poca vàlua. En aquest cas, el minimitzador prové del llatí vulgar *fibella, diminutiu de FIBŪLA ‘sivella’. En alguns textos gascons antics s’ha observat l’ús del mot *hiera* com a minimitzador negatiu amb un valor de mot-n —vegeu (21). Es tracta, doncs, d’una reanàlisi diferent a la de la majoria dels minimitzadors —els quals es reanalitzen com a TPN amb valor de quantificadors quantitatius. Per a un estudi aprofundit del minimitzador *hiera*, així com una aproximació descriptiva a l’evolució com a terme de polaritat negativa i com a mot-n, vegeu Medina (1999b) i les referències que s’hi citen.

- (21) *No-m sofranhera hiera*. ‘No em mancaria/oprimiria res’⁶ (*Descort* de Raimbaut de Vaqueiras, v.8 [apud Rohlf, 1977: §518]) (gascó antic)

• **Llàgrima**: segons el DCVB, el minimitzador *llàgrima* es pot entendre com una ‘porció de licor molt petita’ i, per extensió, com a ‘porció molt petita de qualsevol cosa’. Per tant, el significat relacionat amb la naturalesa minimitzadora del substantiu és clar. Tot i que no tots els parlars estudiats en fan ús, en català, al DCVB s’inventarien usos del minimitzador amb un valor encara clarament nominal (22), però també amb un ús funcional, com a quantificador quantatiu (ús propi de l’Empordà, segons el DCVB) (23).⁷ En aragonès, també es recull la variant *lerma* en contextos negatius, i amb verbs diferents dels de la construcció existencial trobada en català (Mott, 2015: s.v. *lerma*):⁸

- (22) *No n’hi ha ni una llàgrima*. (DCVB: s.v. *llàgrima*) (català)

- (23) *No n’hi ha senyal ni llàgrima*. (DCVB: s.v. *llàgrima*) (català)

- (24) *No s’i vei ni una lerma*. (Mott, 2015: s.v. *lerma*) (aragonès)

• **Lluc**: aquest minimitzador fa referència al ‘brot tendre, ull que neix en el tronc o tija d’una planta’, com s’aprecia a (25). Segons el DCVB, l’etimologia del mot és incerta. D’una banda: «sembla relacionable amb el fràncic **luk*, del qual ha suposat l’existència el filòleg Bruch per a explicar diferents formes romàniques que enclouen la idea de ‘claraboia’, ‘finestrella de teulada’, ‘mirar’ (cf. Spitzer Lexik. 115); però també és poc segura aquesta relació. Potser cal relacionar *lluc* amb el llatí **LUCĪCARE*, derivat de *LŪCE* ‘llum’ (cf. Wartburg FEW, v, 432)» (DCVB). El cert,

⁶ Citem la versió del vers de la cobla de Raimbaut de Vaqueiras estudiada per Medina (1999b), la qual cita altres variants del vers. Pel que fa a la traducció, també seguim la proposta de Medina (1999b: 604), que presenta un seguit d’arguments basats en la comparació interlingüística i els usos en occità antic per defensar la reanàlisi de *hiera* com a mot negatiu (*res*).

⁷ Aquest ús es troba, també, en les respostes al qüestionari de l’ALPI a l’àrea asturiana, estudiat per García-Mouton i San Segundo (2014: 67): *Nun teño lágrima*.

⁸ En aranès el mot *llàgrima* és també, com en aragonès, *lerma* (Coromines, 1991: s.v. *lèrma*). Tanmateix, no l’hem trobat relacionat amb contextos negatius.

però, és que trobem el mot usat com a terme de polaritat negativa, amb valor de quantificador quantitatiu, com a (26) i (26) —tot i que les localitzacions del mot són comptades i relacionades amb la llengua literària.

- (25) *Alicia va mirar les flors i els llucs d'herba de tot el seu voltant.* (Carner, 1927: 44 [apud DCVB: s.v. *lluc*]) (català)
- (26) *Els seus ulls no tenien lluc de nina.* (Ruyra, 1919: 129 [apud DCVB: s.v. *lluc*]) (català)

• **Mos:** en alguns parlars —com el gascó aranès (vegeu Rohlf, 1977: §518; Coromines, 1990: s.v. *mòs*; Carrera, 2007: 10.2.2)— el substantiu *mos* (del llatí MORSU(M) amb el mateix significat de ‘porció de menjar que es mastega d’un cop’ (DIEC2)) no només s’usa en oracions negatives amb el valor nominal inicial com a (27), sinó que ha esdevingut un TPN amb un valor ambigu entre la quantificació i el reforç de la polaritat (29)-(30):

- (27) *No haver-n'hi un mos perhom.* ‘Haver-hi poca quantitat d’una cosa que ha de repartir-se entre molts’ (DCVB: s.v. *mos*) (català)
- (28) *No saber un mos,* d’una cosa. ‘No saber-ne res’ (català) (DCVB: s.v. *mos*)
- (29) *No ny’à mòs.* ‘No n’hi ha gens/pas’ (Coromines, 1990: s.v. *mòs*) (occità aranès)
- (30) *No me’n vò dà mòs.* ‘No me’n vol donar gens’ (Coromines, 1990: s.v. *mòs*) (occità aranès)

En el cas d’aquest minimitzador és interessant remarcar que el significat al qual fa referència ha donat lloc també a altres minimitzadors en les llengües naturals: per exemple, *bucca* ‘mos, mossegada’ és usat en retoromànic com a marca de polaritat emfàtica (31)-(32). Altres variants del minimitzador *bucca* recollides en parlars retoromànics són: *buka, buk, bɔk, bɔfa, bɔf, bwɔka, bwɔk, bwit fa, uka, uk, beka, bek, eka, bega, beg, betfa, betf, bitfa, bitf* (Freund (1854: 183) [apud Floricic i Molinu, 2008: 80])

- (31) *Ils genitors stoppien bucca pli naginna caussa curclar ils cuosts da studi per lur affons.* ‘Els pares no estan (pas) obligats a pagar el

cost dels estudis dels seus fills” (Posner 1985: 175) (romanx)

- (32) *Clemens bandunava buca siu fegl Florens*. ‘En Clemens no va abandonar el seu fill Florens’ (Donadze 1993: 168 [apud Boerm, 2008: 144]) (romanx)

• **Perreque**: el substantiu català *parrac* apareix amb formes diferents en els parlars pirinencs: *perreque* en aragonès (EFA, 2017: § 8.2.3.7), *esparréc*, en benasquès (segons Coromines, 1991: s.v. *esperrecà*) i *esperrec*, *perrec* en gascó (Mistral, 1979: s.v. *esperrec*, *perrec*). Segons Nagore (1994: 154), en diferents poblacions en què es parla aragonès, encara avui el substantiu *perreque* designa un objecte de poc valor, drap vell, així com també ho fa el substantiu *perrec* en gascó, segons Palay (1974: s.v. *perréc*) —‘haillon, laque, lambeau d'étoffe sans valeur; tissu usé ou sans tenue; par anal., chose de rebut, personne sans force, sans caractere, guenille’⁹— i *esparréc* en benasquès —amb el valor de ‘rest insignificante y despreciable de una cosa’. De fet, Rohlf (1977: § 418), considera que el mot és un gasconisme adoptat per l’aragonès —Nagore (1994: 154) manifesta certs dubtes pel que fa a la teoria del manlleu. Amb tot, l’origen etimològic és incert. Segons el DCVB, prové de «l’onomatopeia de la roba quan s’esqueixa». Per a Coromines (DECAT: s.v. *parrac*), es relaciona amb el llatí *PARARE* ‘arranjar’ i amb l’italià *sparare* ‘estripar’, ‘escorxar’. Sincrònicament, en els parlars aragonesos el mot *perreque* s’usa com a mot-n (33) i (34) i, en alguns casos, com a quantificador quantatiu (35) —bàsicament a l’àrea de la vall de Tena i a Echo.

- (33) *No sape perreque*. ‘No sap res’ (Nagore, 1979: 165) (aragonès)

- (34) *No’n beyéis perreque*. ‘No en veieu res’ (Vázquez Obrador, 1999: 172) (aragonès)

- (35) *Bergüenza no’n tié perreque!*. ‘De vergonya, no en té gens’ (Blasco et al., 2005: 236) (aragonès)

---

⁹ Per a un estudi sobre els diferents mots per fer referència a un *parrac* en les variants aragoneses i gascones, vegeu Buesa (1954: 108 i ss.)

• **Pito:** el minimitzador *pito* s'associa, sovint, amb el 'so que es produeix xiulant', o bé amb l'instrument per a produir un so agut semblant a un xiulet, en què l'aire insuflat ve a pegar obliquament contra la vora aguda de l'orifici de sortida' (DIEC2) —que, tot i que es relaciona amb l'onomatopeia *pit*, té un origen etimològic incert. El mot també té un ús col·loquial, amb el sentit de 'penis'. Ara bé, Mistral (1979: s.v. *pito*) recull l'ús en els parlars occitans de *pito/pita* —del llatí PICTA(M)— com a 'monnaie de cuivre, frappée à Poitiers, qui valait le quart d'un denier ou la moitié d'une obole'. El DCVB també recull el sentit de *pita* com a 'moneda antiga, la quarta part d'un diner'. Alhora, recull el mot *pito* com a castellanisme que fa referència a 'la quarta part d'un xau' (és a dir, la vuitena part d'un tot, generalment associat a líquids). Per a Rohlfs (1977: §107, §518), es tracta del mot gascó usat per fer referència a una *espurna* ('étincelle' en francès, segons recull Rohlfs als paràgrafs ja esmentats). En català i en aragonès s'usa, generalment, associat a determinats verbs d'estimació i preu: *valdre*, *importar*, etc. En els parlars occitans el mot pot ser usat, segons els casos recollits a la bibliografia, amb altres tipus de verbs i amb el valor de mot-n —(36) — o de TPN amb valor de quantificador quantitatiu, com a (37).

(36) *Val pas uno pito*. 'No val res' (J. Azaïs [apud Mistral (1979: s.v. *pito*)] (occità)

(37) *Nou n'ey pito*. 'No en tinc gens' (Rohlfs, 1977: §518) (occità gascó)

• **Punta d'agulla:** en català, el substantiu *punta* modificat pel sintagma preposicional *d'agulla*, actua també com a expressió minimitzadora (38). Al DCVB, s'hi troben usos positius del mot, així com usos en contextos negatius; vegeu (39). L'expressió minimitzadora no ha superat, però, l'estadi nominal inicial.

(38) *Per una punta d'agulla hem renyit*. (DCVB: s.v. *punta*)

(39) *No he menjat una punta d'agulla*. (DCVB: s.v. *punta*)

• **Ripio:** es tracta d'un minimitzador nominal compartit per l'aragonès i el castellà. El substantiu prové de llatí *REPLĒRE* 'reblir' i fa referència al 'conjunt de fragments de maó, de pedra, etc., eventualment barrejats amb morter, amb els quals hom omple els buits entre pedres grosses en construir o en adobar un marge, una paret, etc.' (DIEC2). En aragonès apareix freqüentment com a terme de polaritat negativa, introduït pel marcador focal *ni* (40).

(40) [...] *Yo no los trobe a faltar ni ripio* 'jo no els trobi a faltar gens'
(*Barrenaus, As casetes puden*)(aragonès)

• **Senyal:** el substantiu *senyal* —'marca feta en un objecte, cosa posada en algun indret, que serveix per a fer-lo conèixer— pot ser usat com a minimitzador amb el sentit del signe mínim 'que ens permet d'inferir l'existència de quelcom, la imminència d'alguna cosa'. En sentit figurat, determinats parlars catalans del Segrià i del Camp de Tarragona l'usaven —de fet, sembla que ha caigut en desús— com a sinònim de 'quantitat mínima' en sentit positiu, però també en sentit negatiu (vegeu DCVB).¹⁰ En alguns d'aquests darrers casos, es manté un valor nominal encara molt evident (41). Ocasionalment, trobem aparicions del minimitzador amb un valor funcional —com a quantificador negatiu quantitatiu (42), equivalent a 'gens'.

(41) [...] *Ni sombra ni senyal de res.* (DCVB: s.v. *senyal*, 5)

(42) *No n'hi ha senyal ni llàgrima.* (DCVB: s.v. *llàgrima*)

• **Pèl:** es tracta del substantiu que fa referència al 'filament de matèria còrnia que neix a la pell de la major part de mamífers' (DIEC2). Tot i que l'ús com a substantiu és viu a tots els parlars estudiats: *pèl* (català), *pelo* (aragonès i benasquès), *pel* (occità llenguadocià), *peu* (aranès), no ha adquirit un caràcter funcional i,

¹⁰ Segons el DCVB, en balear, es podia fer servir l'expressió *per (nat) senyal* per reforçar altres mots-n (*ningú, cap*, etc.), amb el sentit d'absolutament ningú, cap': *D'esclata-sangs, no n'he vist ni un per senyal (o per nat senyal) [...]* (DCVB: s.v. *senyal*, 5).

quan actua com a reforça la negació manté encara, en general —a excepció del gascó (Rohlf, 1977: §518) i d'alguns casos de l'aragonès (EFA, 2017: § 8.2.3.7); vegeu (43) i (44)—, el valor i l'estructura pròpia d'un sintagma nominal amb determinant indefinit, (45), (47) i (48) o bé escarrit (46).

- (43) *No hemos cullito pel de trigo; No'n queda pel* 'No hem collit gens de gra', 'No en queda gens' (EFA, 2017: § 8.2.3.7) (aragonès)
- (44) *Nou dès péu arriche.* 'No és gens/pas ric' (Rohlf, 1977: 199) (occità gascó)
- (45) *No m'agrada un pèl la teva conducta.* (DCVB) (català)
- (46) *No té pèl de tonto.* (català)
- (47) *No fa un pelo de fret.* 'No fa un pèl de fred' (Saura, 2000: nota 13) (benasquès)
- (48) *Avia pas bolegat un pèu.* 'No havia mogut un pèl' (Landier, 2008 [apud BaTelòc] (occità llenguadocià)

• **Texillo:** en aragonès, el substantiu *texillo* s'usa amb el sentit de 'resto, despojo' (Nagore, 2016: nota 3). Es tracta d'un substantiu amb valor minimitzador que s'usa, bàsicament, en sentit negatiu i amb el comportament de mot-n —amb un valor més o menys funcional, segons el grau de reanàlisi (49) vs. (50). Tot i el sentit despectiu adoptat amb el temps, el mot —procedent del llatí TAXILLU(M) 'dau'— feia referència a la 'peça quadrada de metall o de tela fina, pintada o guarnida de metall preciós o de pedreria, que es portava per adorn de mantells i altres peces d'indumentària' (DCVB).

- (49) *No ixeron ni texillos.* 'No van deixar res' (Bayo, 1978: 129)
- (50) *No ascuitarán texillo d'a boz d'Aragón* 'No escoltaran res de la veu d'Aragó' (Andalán, 1978: 2)

• **Veta:** Rohlf recull la forma *béto* en gascó (Rohlf, 1977: §518). Es tracta d'un minimitzador que fa referència a la *veta*, el 'teixit en forma de cinta, de lli o cotó, fabricat ordinàriament amb lligat de plana, usat per a cordar, rivetejar' (DIEC2). El mot prové del llatí

VITA, que ja originalment significava 'cinta' o 'venda'. En general, però, s'usa com a minimitzador —el qual Mott (2004), hipotèticament considera que podria provenir de la «elipsis de una expresión como *ni cabo de beta». En alguns casos d'harmonia semàntica del context amb el sentit inicial del minimitzador, introduït pel marcador focal *ni*, pot tenir un valor ambigu entre nom i quantificador (51).

(51) *El candil funix, ya no queda mica oli, ni beta.* 'El llum d'oli es consumeix, ja no queda gens d'oli, ni veta/mica'(Gabarda i Romanos, 2006: s.v. *funir*) (aragonès)¹¹

Tomás (2016: 2.2.5) també recull, a partir dels quaderns inèdits de Saroïhandy, el valor de quantificador quantitatiu del minimitzador en gascó —amb la variant *betó* (52):

(52) *No'n e purtat beta* [de pa] (Quaderns de camp, Saroïhandy [apud Tomás (2016: 125)] (gascó)

En aragonès, —juntament amb el cas del gascó—, es recull amb un valor ambigu de quantificador quantitatiu o de reforç emfàtic (53) i (54), així com també amb valor de mot-n (55) i (56).

(53) *No te durara beta.* 'No et durarà gens/pas' (Rohlf's, 1977: §518) (aragonès)

(54) *Nou soy bétó arriche.* 'No sóc gens/pas ric' (Rohlf's, 1977: §518) (occità gascó)

(55) *Fendo lo fato y sin chistar beta à denguno.* 'Fent el ximple i sense dir res a ningú' (Ravier, 1961-1962: 275) [apud Nagore, 1979: 156] (aragonès)

(56) *No he visto beta.* 'No he vist res' (Rohlf's, 1977: §518) (aragonès)

Tanmateix, en general són casos força aïllats perquè, com comenta Tomás (2016: 126), «parece, [...] que *veta* solo ha llegado a gramaticalizarse en dos puntos muy concretos del aragonés y el gascón, no ha tenido la productividad que han alcanzado otros sustantivos, como *brenca* o *mica* frecuentemente tras negación. La

---

¹¹ Tomás (2016: 125) recull un exemple semblant: *Pero a punto de rayare l'alba, siempre antes d'hora, paix qu'el candil se funix... ya no queda mica oli ni veta.* (apud Villa, 2005: 232)

mayor frecuencia de uso de estos sustantivos, respecto a *veta*, en la vida cotidiana en su contexto original (*brenca*, el cereal; *mica*, el pan), explicaría el porqué de su menor difusión, tanto en aragonés como en gascón». ¹²

• **Zarrapita**: no hem pogut determinar clarament el significat del substantiu *zarrapita* més enllà d'un element de poca vàlua. S'usa en aragonès com a TPN amb valor de mot-n (57) i (58).

(57) *No sabe ni aun zarrapita*. 'No sap res (de res)' (Buesa, 1989: 132) (aragonès)

(58) *No ha dejau ni aun zarrapita*. 'No ha deixat res (de res)' (Buesa, 1989: 132) (aragonès)

---

¹² A EFA (2017: § 8.2.3.7) es recull l'ús en aragonès dels minimitzadors negatius següents —generalment introduïts per *ni*—: *ni un amparo, ni una chisla, ni una palla, ni un sacre, ni treslat*. En aquesta mateixa obra s'avança, però, que la llista és incompleta atès que: «ye difícil d'estar exhaustivo con ista mena d'expresions perquè en i hai un buen trapacil».

Mapa 2.1.2 Les varietats del contínuum romànic pirinenc

Llegenda addicional

B: benasquès

HR: alt ribagorçà

BR: baix ribagorçà

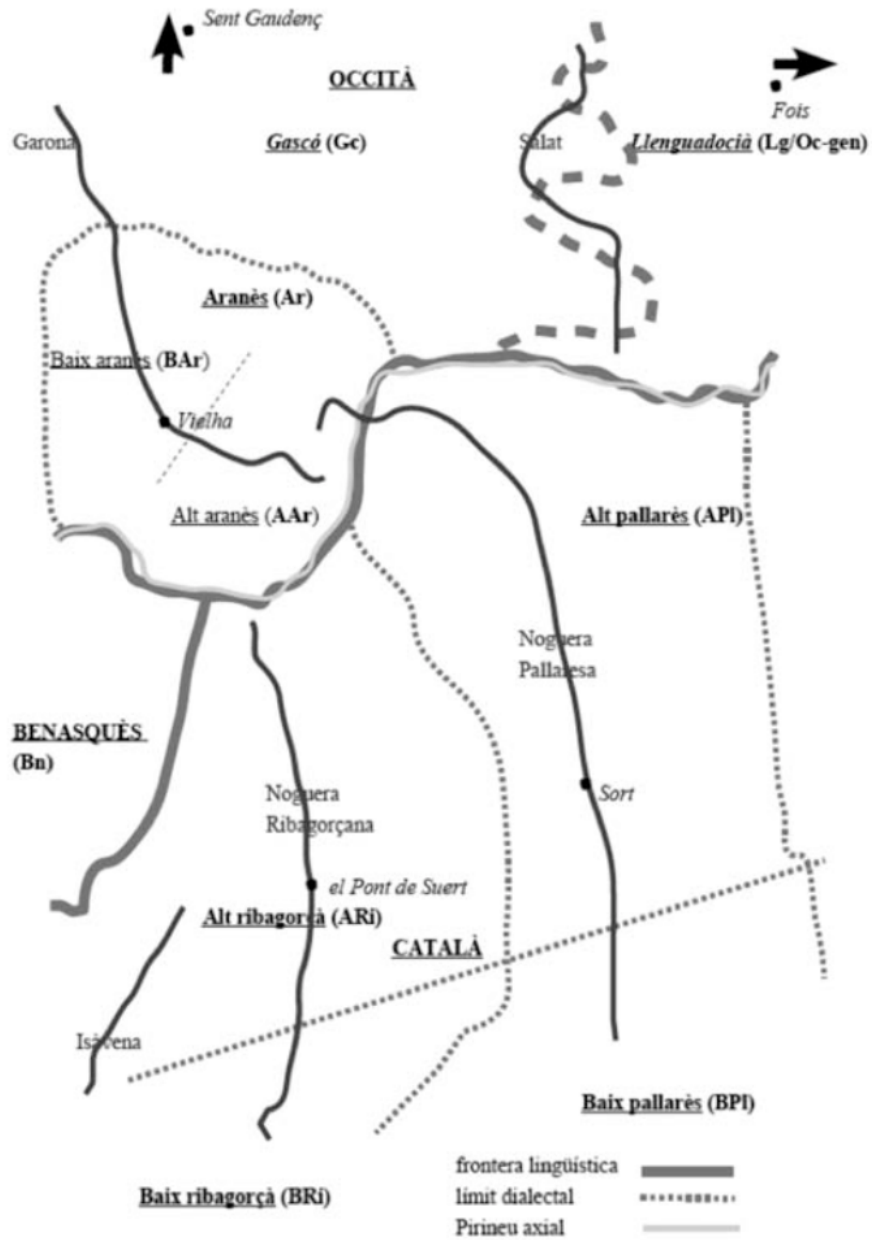
HP: alt pallarès

BP: baix pallarès

FONT. Suïls, Sistac, Rigau (2009).

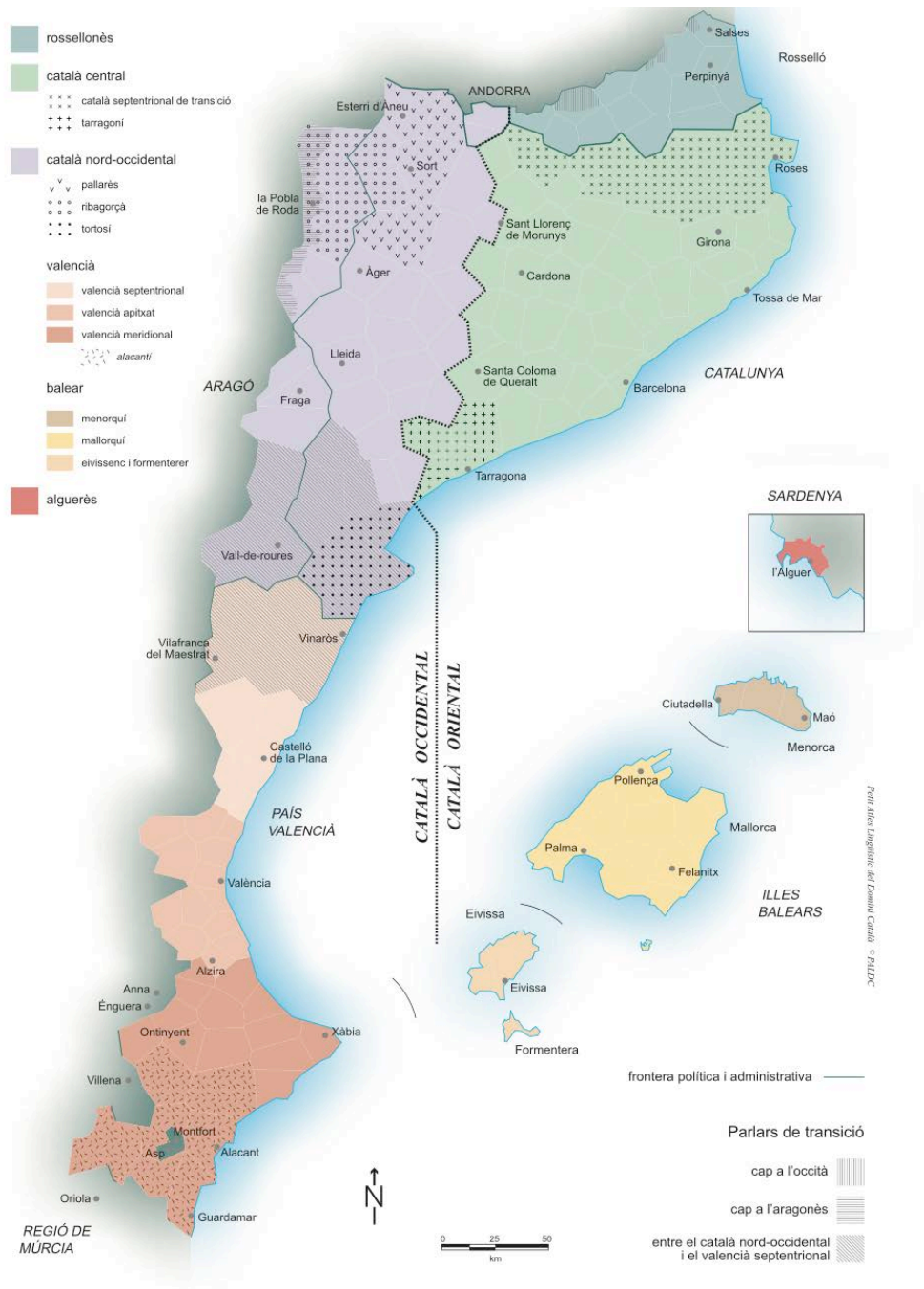
Mapa 2.1.3. Focus sobre l'àrea de contacte i transició de les varietats romàniques pirinenques

FONT. Suils (2010: 500)

9. Annexos

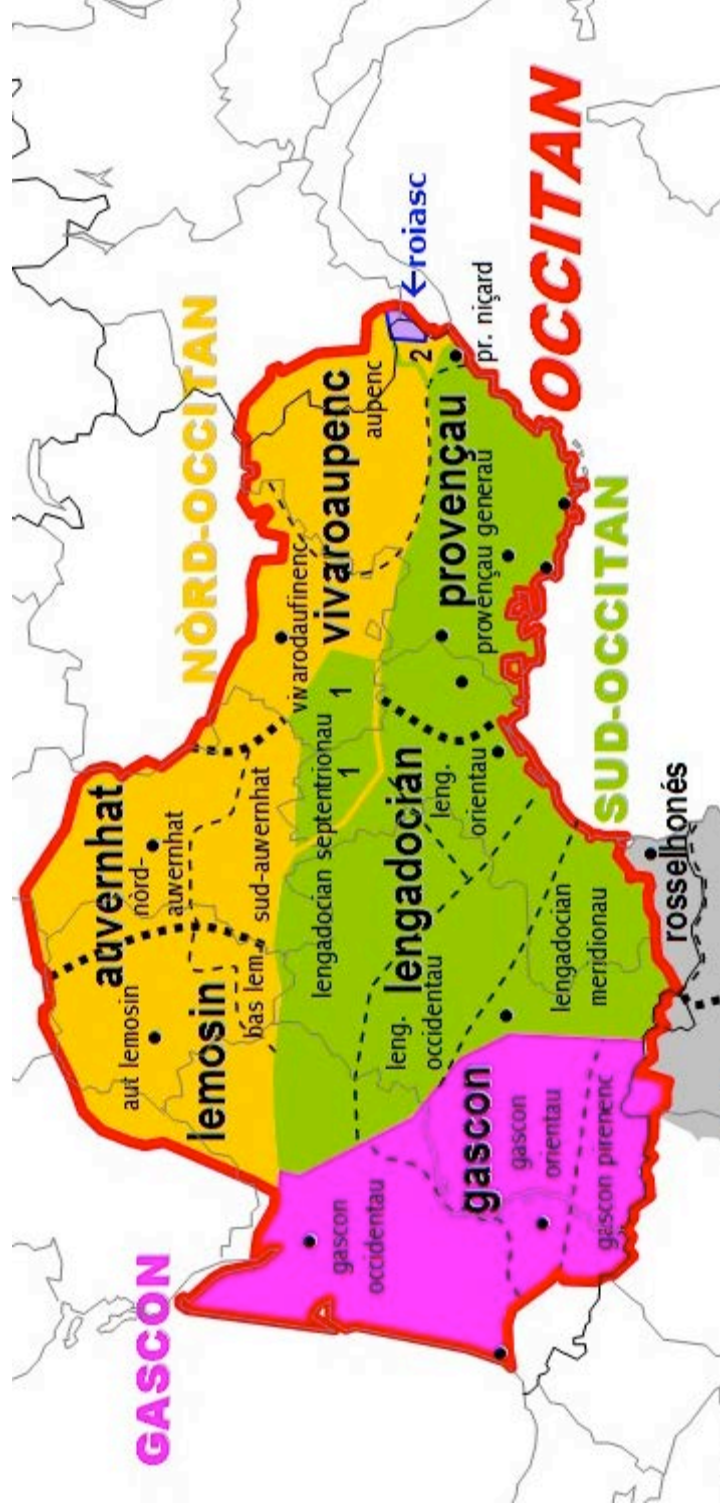
Mapa 2.1.4. Les varietats catalanes

FONT: Portal en línia de l'ALDC [<http://aldc.espais.iec.cat>]

La reanàlisi dels minimitzadors negatius en el continuum romànic pirinenc

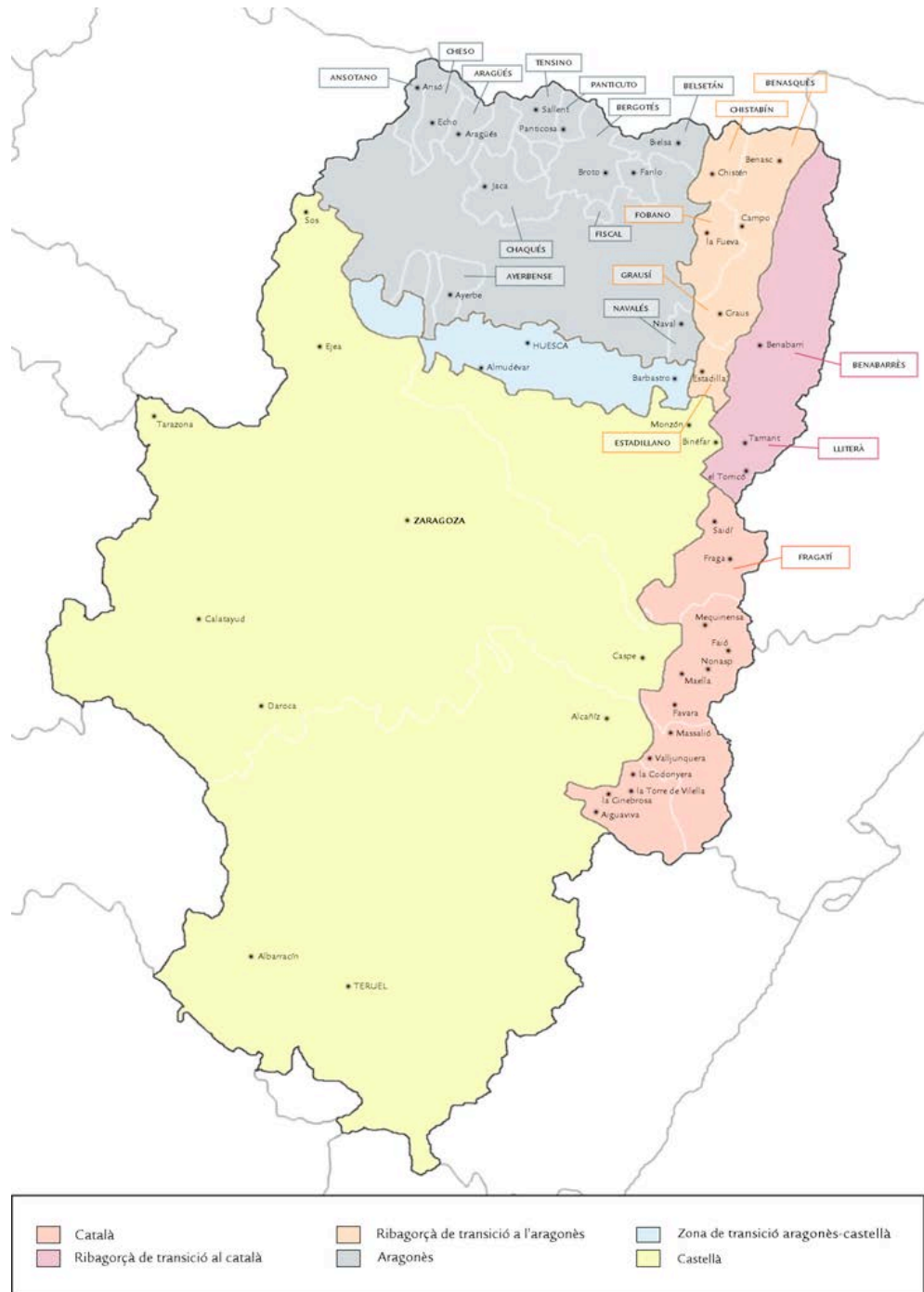
Mapa 2.1.5. Les varietats occitanes

FONT: Fragment del mapa de Sumien (2009: 18)

9. Annexos

Mapa 2.1.6. Varietats lingüístiques de l'Aragó

Font. Viquipèdia

Mapa 2.2.7. Els parlars de la Baixa Ribagorça occidental

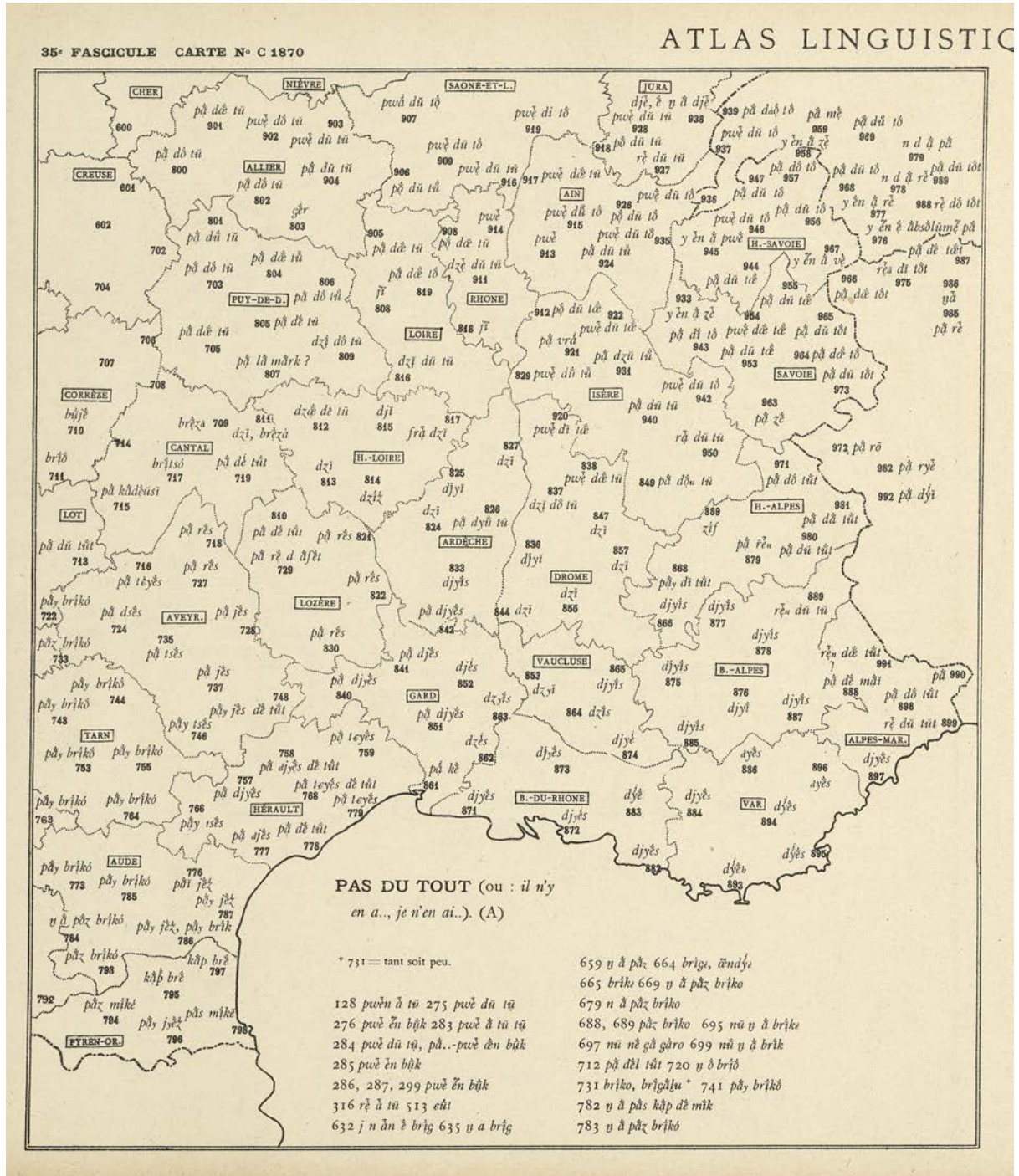

FONT. Arnal (1998: 437)

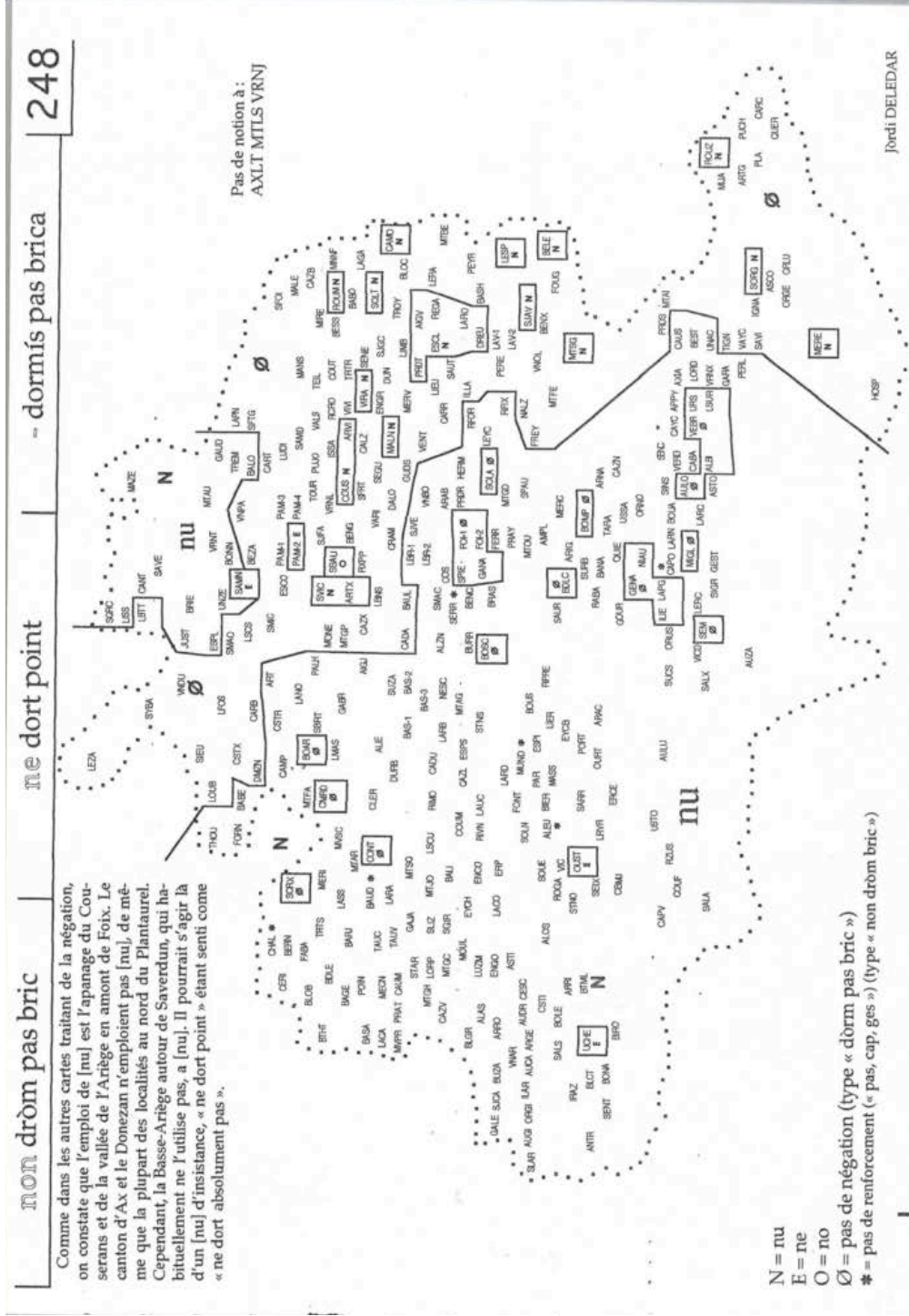
Annex 2.2. Mapes geolingüístics

Mapa 2.2.1. Els reforços postverbals de la negació en occità

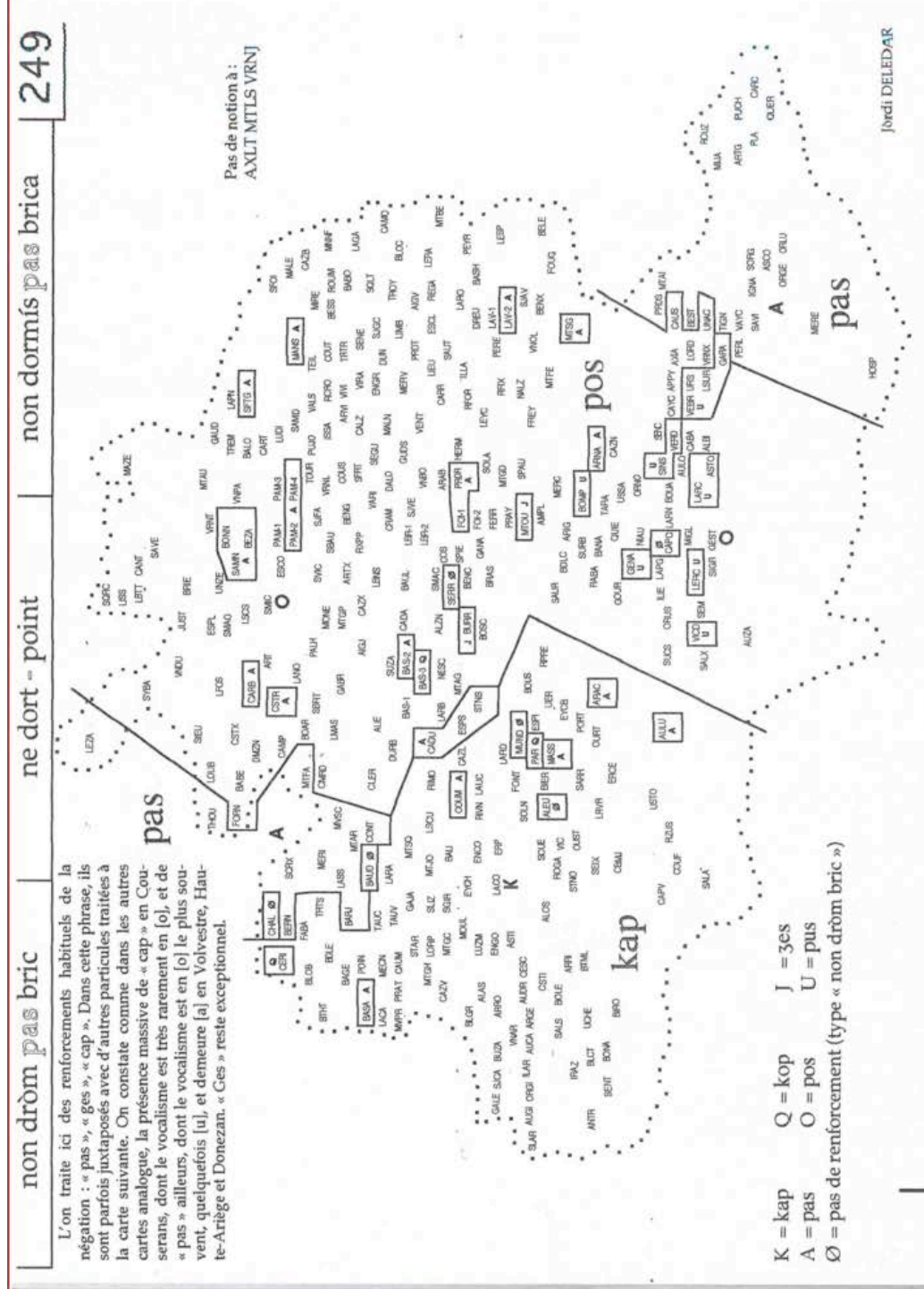

FONT. Mapa 1870 («il n’y en a pas du tout») de l’ALF.

Mapa 2.2.2. Les marques de negació preverbal a la regió de l'Arieja.

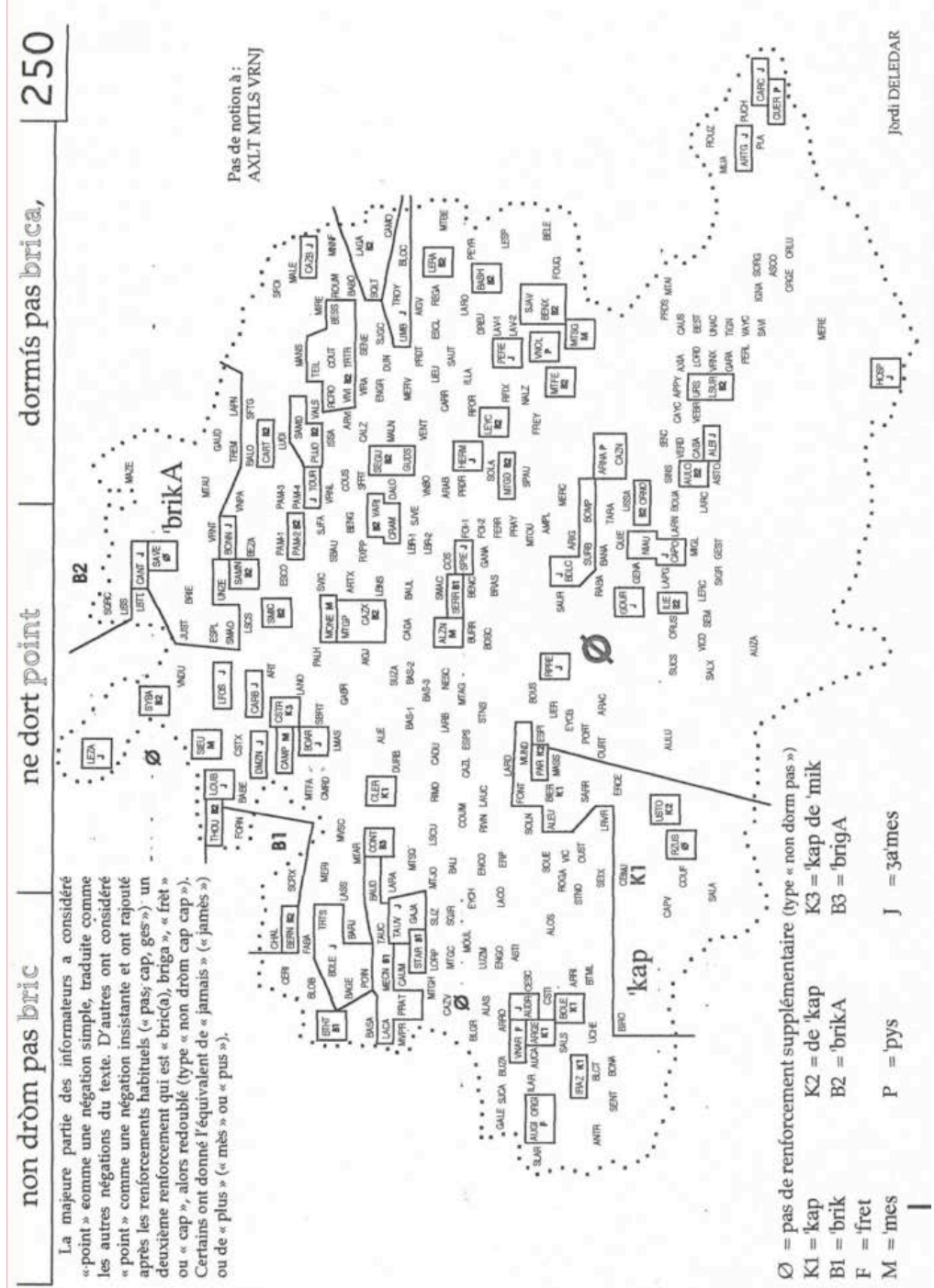
Mapa 2.2.3. Les marques de negació emfàtica pressuposicional a la regió de l'Arieja

FONT. Mapa 249 de l'AIAR.

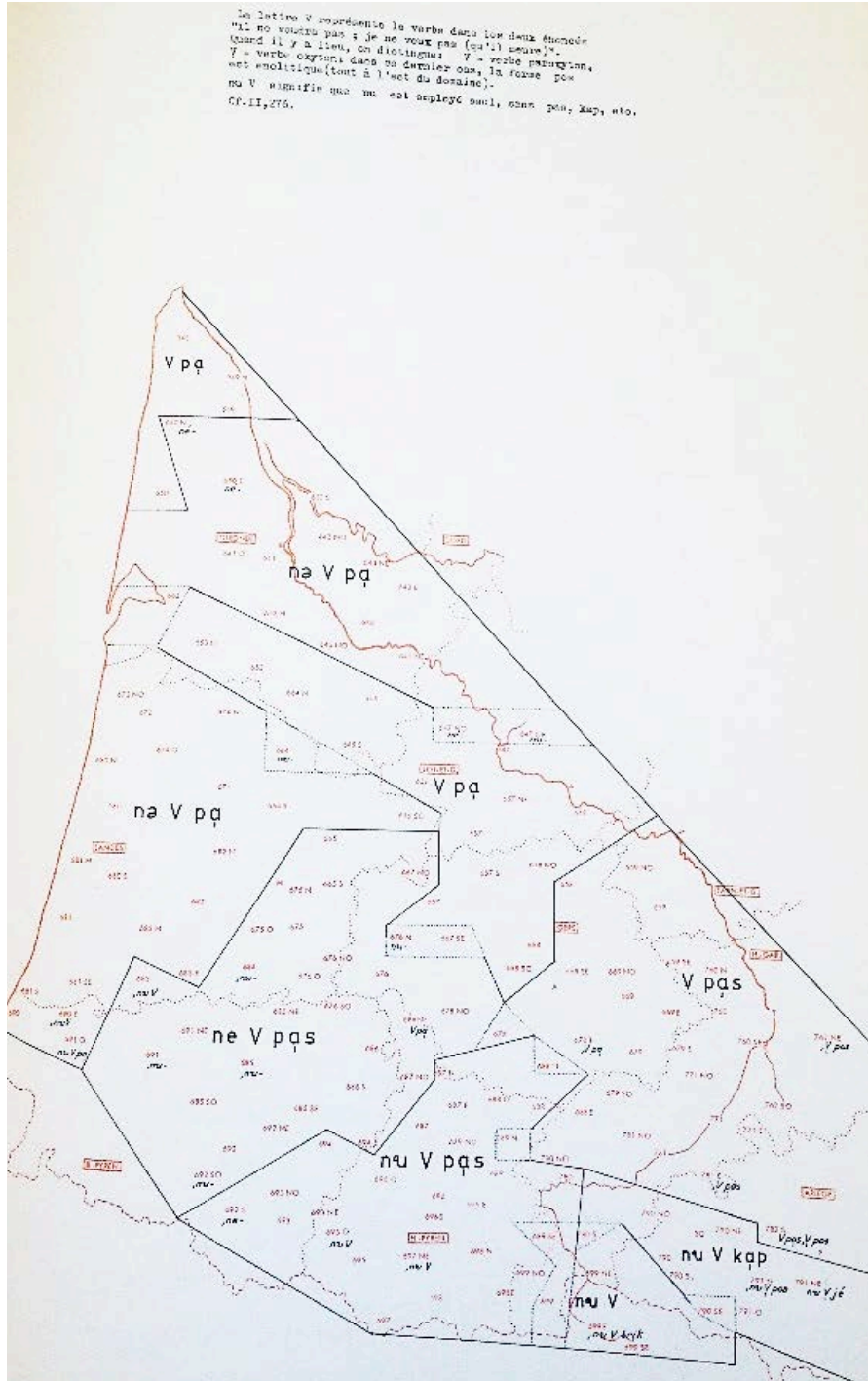

Mapa 2.2.4. Les marques de negació emfàtica a la regió de l'Arieja

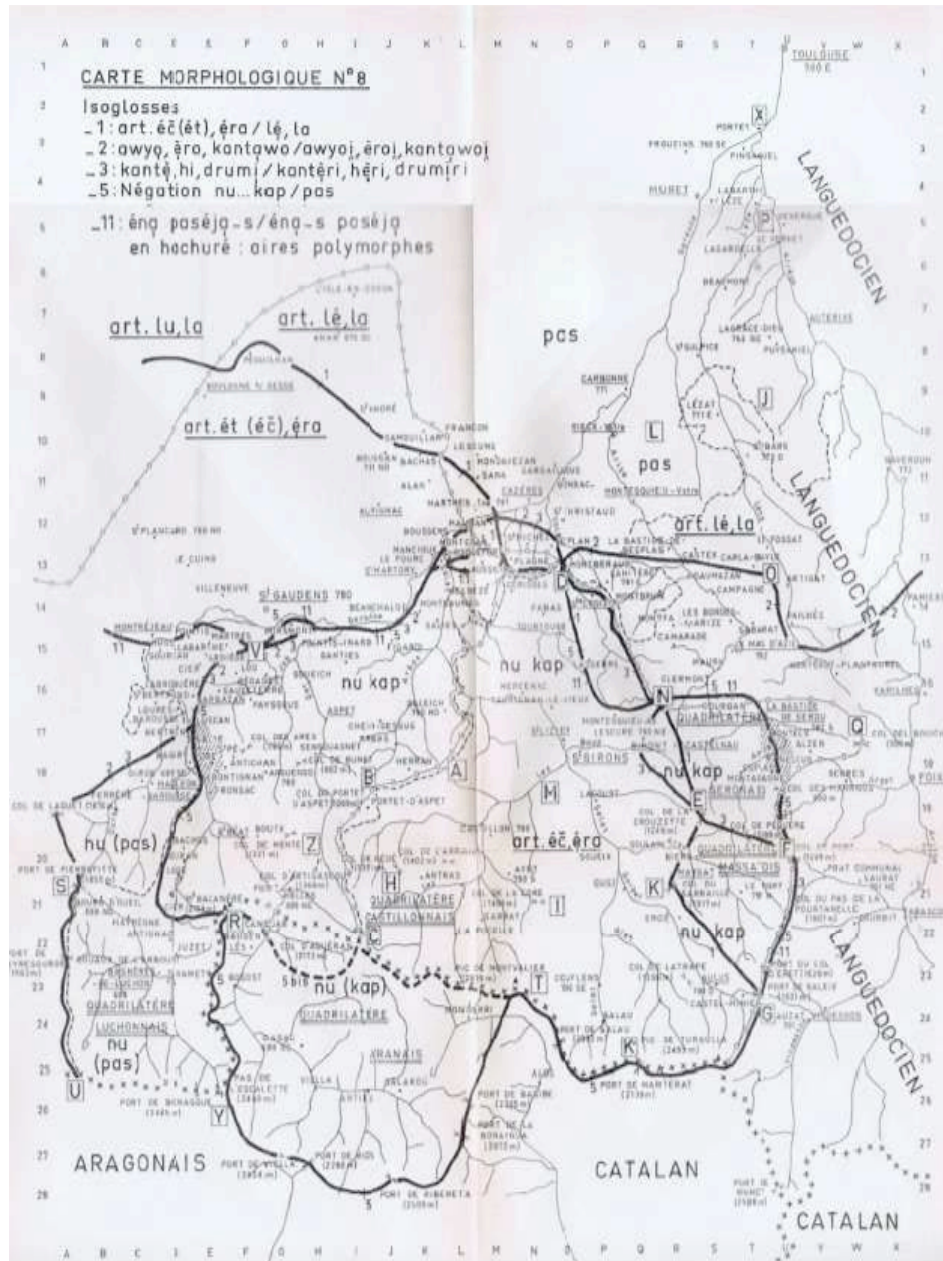
FONT. Mapa 250 de l'AIAR.

Mapa 2.2.5. La negació oracional a l'àrea gascona

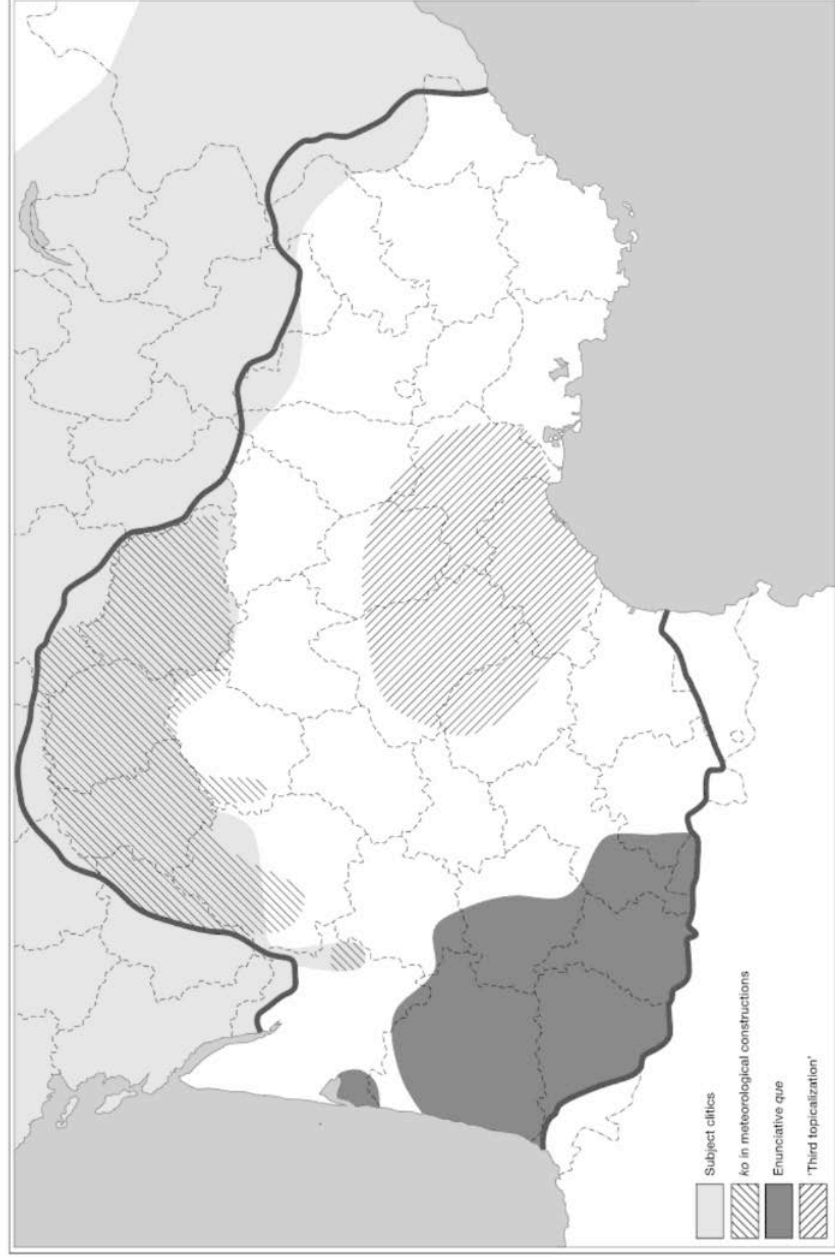
FONT. Mapa 2397 (*Négation dans la proposition principale ou indépendante*) de l'ALG.

Mapa 2.2.6. La isoglossa de la negació *no... cap / pas* entre els parlars del Comengès i el Coserans

FONT. Bec (1968: mapa 8)

Mapa 2.2.7. Alguns trets sintàctics representatius dels parlars occitans. L'ús dels enunciatus en occità (àrea ombrejada fosca)

FONT. Olivieri i Sauzet (2016: 337)

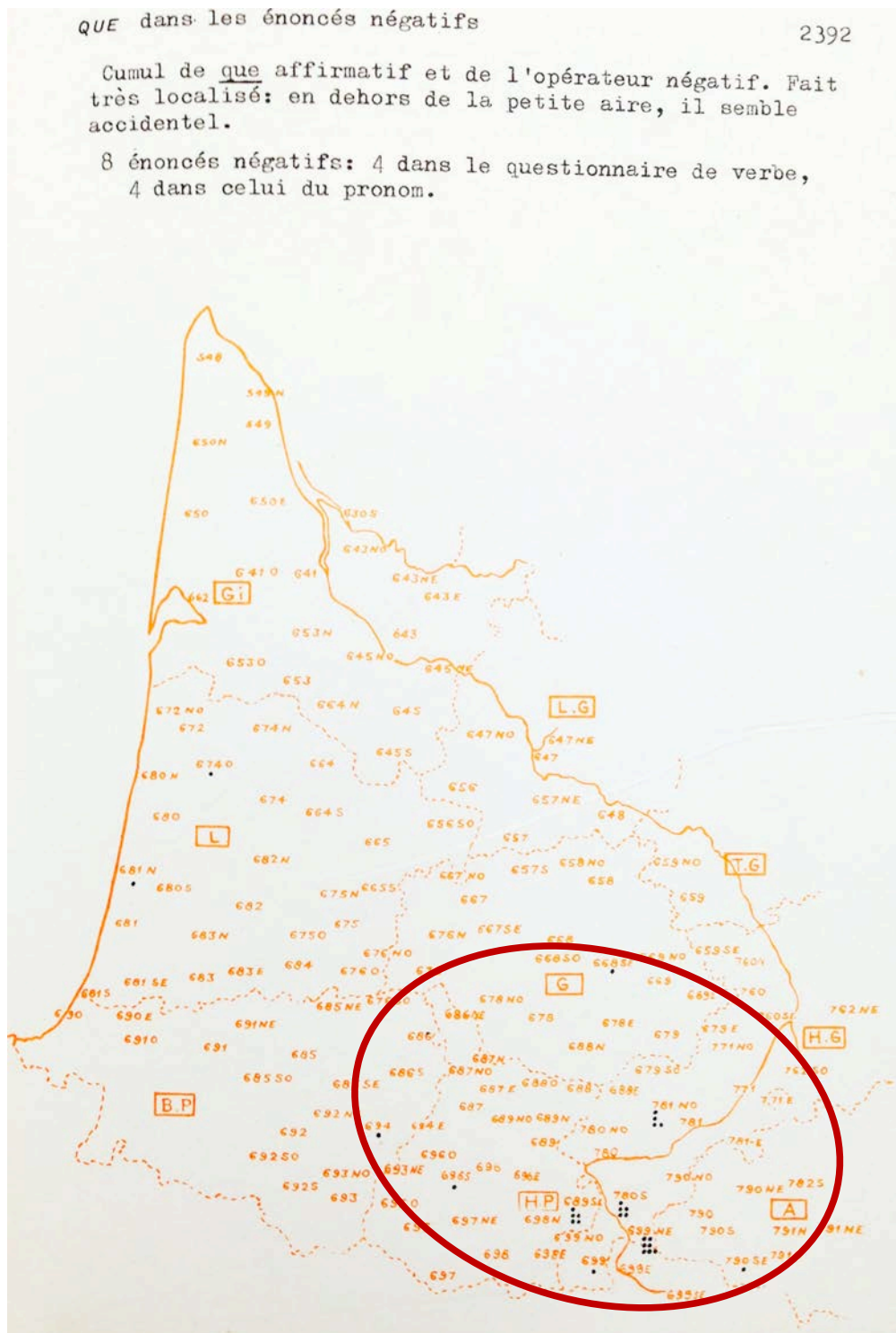

Mapa 2.2.8a. L'ús dels enunciatius en occità gascó

FONT. Marcus (2010: 242). Dades extretes dels Mapes 2390, 2392, 2506 de l'ALG.

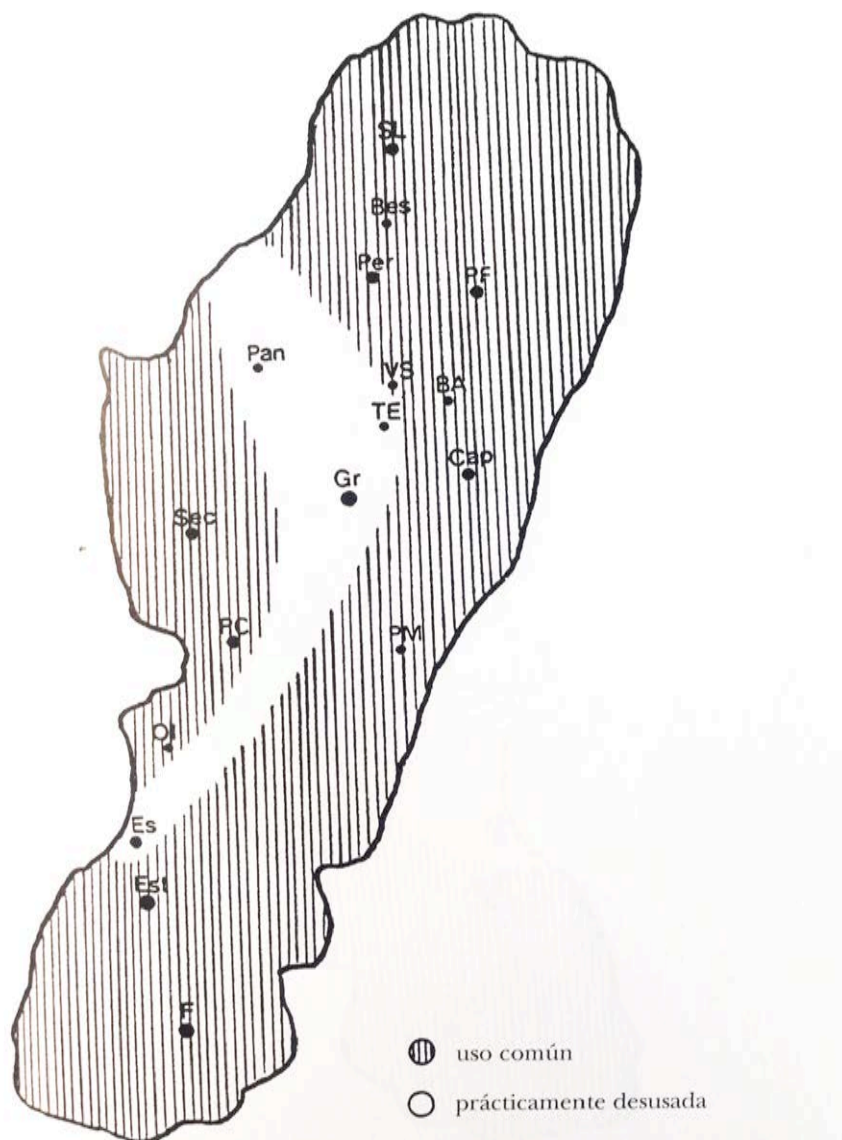
Mapa 2.2.8b. L'ús dels enunciatius en oracions negatives en occità gascó

FONT. Mapa 2392 (*Que dans les énoncés négatifs*) de l'ALG.

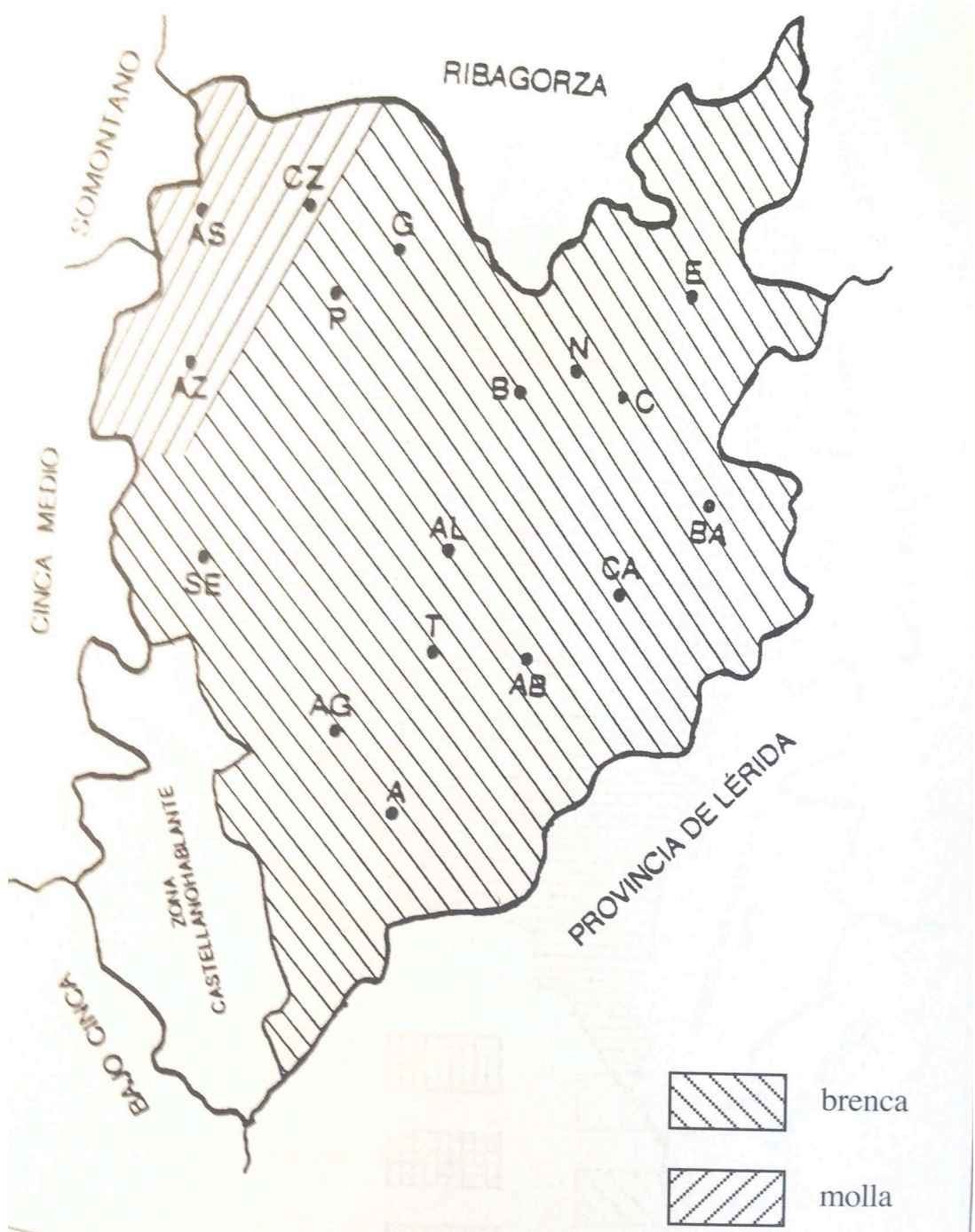
Mapa 2.2.9. La distribució d'ús de *brenca* a l'àrea de la Baixa Ribagorça Occidental

MAPA 21
(distribución de **brenca**)

FONT. Arnal (1998: 457)

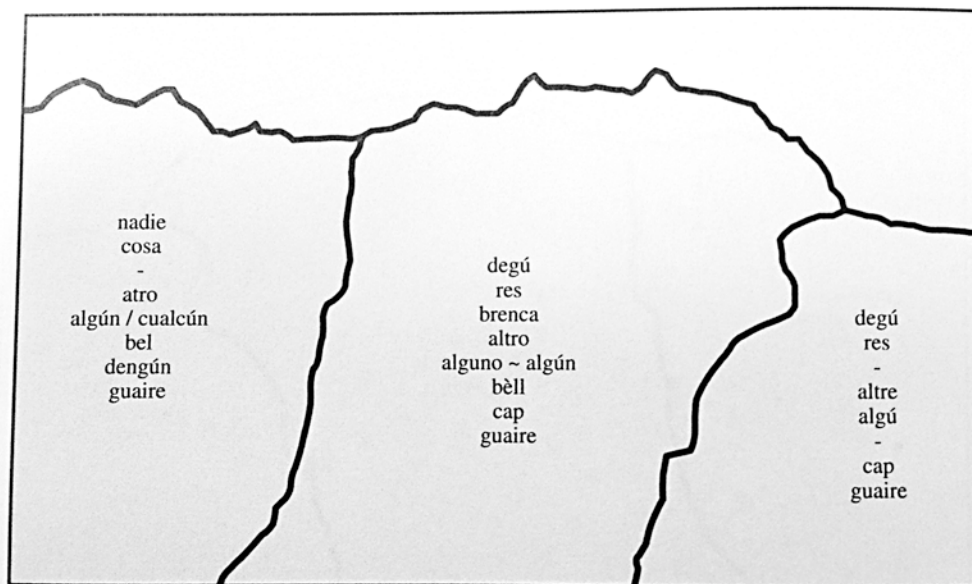
Mapa 2.2.10. La distribució d'ús de *brenca* / *molla* a l'àrea de la Llitera

FONT. Giralt (1998: 379)

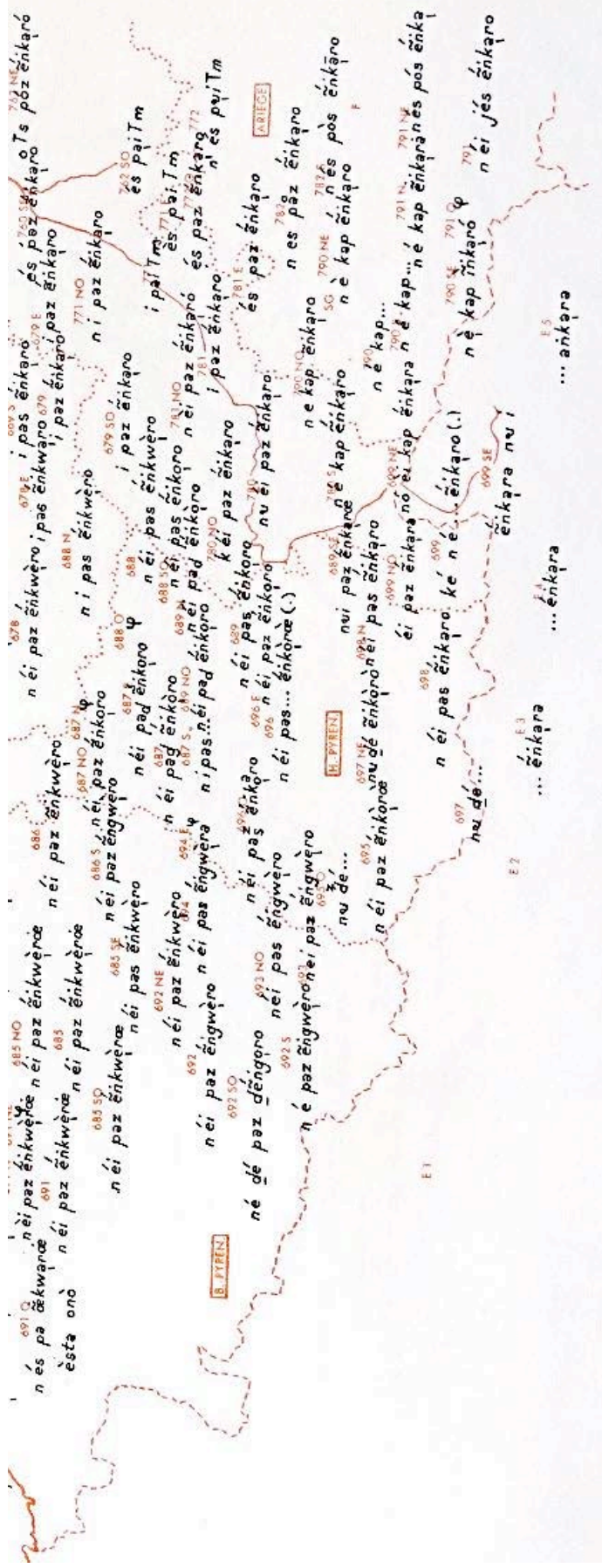

Mapa 2.2.11. Els termes de polaritat negativa del contínuum aragonès-benasquès-català

FONT. Saura (2000: 382)

Mapa 2.2.12. La posició del modificador aspectual encara a l'àrea transició català-occità gascó

FONT. Mapa 276 («n'est pas encore...») de l'ALG.

